

รายงานฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาอุตสาหกรรมใน 9 จังหวัดเป้าหมาย

และการกระจายไปสู่จังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน

กรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตตะวันออกเฉียงเหนือ

ของแหลมทอง (ขอนแก่น-นครพนม-ลาว-เวียดนาม)

รายงานฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การพัฒนาอุตสาหกรรมใน 9 จังหวัดเป้าหมาย
และการกระจายไปสู่จังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน
กรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตตะวันออกเฉียงเหนือ
ของแหลมทอง(ขอนแก่น-นครพนม-ลาว-เวียตนาม)

เสนอต่อ

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม

โดย

ฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

มิถุนายน 2538

คณะผู้วิจัย

ดร. นิพนธ์	พัชพงศ์กร	หัวหน้าโครงการ
ดร. ณัฐพงศ์	ทองภักดี	นักวิจัย
ดร. อารยะ	ปรีชาเมตตา	นักวิจัย
นางสาวปัทมา	ภักคานนท์	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวสุมนา	ตั้งจิตวิสุทธิ	ผู้ช่วยนักวิจัย

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1	ความสำคัญของปัญหา	1
1.2	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3	วิธีการศึกษาและแหล่งข้อมูล	6
1.4	โครงสร้างของรายงาน	7

บทที่ 2 ศักยภาพทางเศรษฐกิจและความเชื่อมโยงระหว่าง 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนคร อุดรธานี และนครพนม)

2.1	บทนำ	8
2.2	ศักยภาพของจังหวัดภาคอีสาน 5 จังหวัด	11
2.3	ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	41
2.4	สรุป	68

บทที่ 3 ศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในสปป.ลาว

3.1	บทนำ	75
3.2	ภาพรวมโครงสร้างเศรษฐกิจของ สปป.ลาว	75
3.3	ทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐาน	100
3.4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	122
3.5	การค้าและการลงทุนระหว่างสปป.ลาวและไทย	128
3.6	ศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมในแขวงคำม่วน	147

บทที่ 4 ศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในเวียดนาม

4.1	บทนำ	167
4.2	ภาพรวมโครงสร้างการปกครอง การเมือง และเศรษฐกิจเวียดนาม	168
4.3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนาม	182
4.4	การค้าและการลงทุนระหว่างเวียดนามกับต่างประเทศ	185

4.5	ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว	221
		หน้า
4.6	โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ	238
4.7	ศักยภาพและข้อจำกัดของจังหวัด Nghe An (เมือง Vinh) และจังหวัด Ha Tinh	246
4.8	แนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเวียดนามในอนาคตและผลที่จะมีต่อการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามและไทย	268
บทที่ 5 ศักยภาพทางเศรษฐกิจ อุปสรรคต่อความเชื่อมโยงด้านการค้า-การลงทุน และโอกาสในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ		
5.1	ศักยภาพด้านการผลิตของลาวและเวียดนาม	277
5.2	ศักยภาพด้านการค้าและการท่องเที่ยวในอินโดจีนและอุปสรรค	283
5.3	ศักยภาพด้านการลงทุน และอุปสรรค	292
5.4	แนวทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดบึงกาฬ 8	300
บทที่ 6 บทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่น		
6.1	วัตถุประสงค์และเป้าหมาย	309
6.2	กลยุทธ์	312
6.3	มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมบนถนนหมายเลข 8 และหน่วยงานรับผิดชอบ	313
บรรณานุกรม		318

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด ณ ราคา ปี 2531	12
ตารางที่ 2.2	สถิติผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประชากรของแต่ละจังหวัด ในปี 2535	13
ตารางที่ 2.3	สถิติจำนวนปศุสัตว์ต่อประชากรพันคนแต่ละจังหวัดในปี 2535	14
ตารางที่ 2.4	สัดส่วนจำนวนเงินทุนและแรงงานของโรงงานในจังหวัดต่างๆ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม	16
ตารางที่ 2.5	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด 4 อันดับแรกของภาคอุตสาหกรรม	17
ตารางที่ 2.6	อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีของประชากรรายจังหวัด	19
ตารางที่ 2.7	ปัจจัยตัววัดขนาดของตลาด	21
ตารางที่ 2.8	โครงสร้างแรงงานรายจังหวัด ปี 2536	22
ตารางที่ 2.9	แรงงานรายจังหวัด ปี 2533	23
ตารางที่ 2.10	สัดส่วนแรงงานรายจังหวัด จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม ปี 2533	25
ตารางที่ 2.11	ENROLLMENT RATIOS ในระดับมัธยมต้นของทั้ง 5 จังหวัด	26
ตารางที่ 2.12	Mean Years ของการศึกษาของประชากรรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2533	28
ตารางที่ 2.13	ค่าจ้างของ Hired Labor ในประเทศไทย	28
ตารางที่ 2.14	จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมและแนวโน้ม L.Q. ในจังหวัดต่างๆ	30
ตารางที่ 2.15	จำนวนประชากรต่อพื้นที่เกษตรรายจังหวัด ปี 2536	32
ตารางที่ 2.16	การใช้ที่ดินถือครองทางการเกษตร ปี 2523-2534	33
ตารางที่ 2.17	สัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้รายจังหวัด	35
ตารางที่ 2.18	เปรียบเทียบปริมาณน้ำประปาที่ใช้ต่อรายต่อปีของแต่ละจังหวัดปี 2526 และ 2533	36
ตารางที่ 2.19	เปรียบเทียบบริการกระแสไฟฟ้าต่อรายต่อปี ของแต่ละจังหวัดในปี 2535 และ 2536	38
ตารางที่ 2.20	เปรียบเทียบจำนวนประชากรต่อหมายเลขโทรศัพท์ของแต่ละจังหวัด ปี 2535 และ 2536	39
ตารางที่ 2.21	การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์รายจังหวัด ปี 2534 และ 2536	40
ตารางที่ 2.22	เปรียบเทียบจำนวนประชากรต่อแพทย์ในแต่ละจังหวัด ปี 2534 และ 2535	42
ตารางที่ 2.23	เปรียบเทียบจำนวนประชากรต่อเตียงโรงพยาบาลในแต่ละจังหวัด ในปี 2534 และ 2535	43

ตารางที่ 2.24	สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-ขอนแก่น จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536	45
ตารางที่ 2.25	สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-กาฬสินธุ์ จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536	46
ตารางที่ 2.26	สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-สกลนคร จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536	47
ตารางที่ 2.27	สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-นครพนม จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536	48
ตารางที่ 2.28	ปริมาณการค้าสุทธิของขอนแก่นกับจังหวัดต่างๆ จำแนกตามประเภท สินค้าปี 2532-2536	54
ตารางที่ 2.29	จำนวนเที่ยวรถบรรทุกที่มีสินค้าและจำนวนเที่ยวรถเปล่าเข้า-ออก จ. ขอนแก่น จำแนกตามภาคและจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2534 และ 2536	65
ตารางที่ 2.30	สรุปเปรียบเทียบศักยภาพของจังหวัดทั้ง 5	69
ตารางที่ 2.31	ดัชนีที่สำคัญรายจังหวัด ปี 2534 และ 2536	70
ตารางที่ 3.1	ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	79
ตารางที่ 3.2	โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของลาว	80
ตารางที่ 3.3	ผลผลิตและพื้นที่เพาะปลูกของพืชแต่ละประเภทในลาว	83
ตารางที่ 3.4	พื้นที่ปลูกข้าวของลาวแยกเป็นรายแขวงในปี พ.ศ. 2536	85
ตารางที่ 3.5	พื้นที่เพาะปลูกพืชแต่ละประเภทของลาวจำแนกตามแขวงในปี พ.ศ. 2536	88
ตารางที่ 3.6	การค้าระหว่างประเทศของสปป.ลาว	93
ตารางที่ 3.7	สินค้านำเข้าหลักของสปป.ลาว	94
ตารางที่ 3.8	สินค้าส่งออกหลักของสปป.ลาว	95
ตารางที่ 3.9	การลงทุนจากต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตแล้วใน สปป.ลาว แยกตามรายประเทศ	97
ตารางที่ 3.10	การลงทุนจากต่างประเทศใน สปป.ลาว แยกตามรายประเภทการลงทุน	101
ตารางที่ 3.11	ลักษณะการลงทุนจากต่างประเทศใน สปป.ลาว (กันยายน 2531-2536)	102
ตารางที่ 3.12	ศักยภาพการพัฒนาแร่ธาตุใน สปป.ลาว	105
ตารางที่ 3.13	การพัฒนาพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว (กำลังดำเนินการและอยู่ในแผน)	108

ตารางที่ 3.14	ศักยภาพของแหล่งไฟฟ้าพลังน้ำของ สปป.ลาว	110
		หน้า
ตารางที่ 3.15	การค้าระหว่างประเทศของไทยกับสปป.ลาว	130
ตารางที่ 3.16	สินค้าออกสำคัญ 20 รายการแรกจากไทยไปลาว	131
ตารางที่ 3.17	สินค้าเข้าสำคัญ 20 รายการแรกของไทยจากลาว	132
ตารางที่ 3.18	การค้าลาวผ่านแดนไทย	134
ตารางที่ 3.19	แสดงมูลค่าสินค้าผ่านแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเภทสินค้าและด่านศุลกากร	135
ตารางที่ 3.20	มูลค่าการค้าชายแดนกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผ่านด่านศุลกากรในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	138
ตารางที่ 3.21	มูลค่าการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเภทสินค้าและด่านศุลกากร	139
ตารางที่ 3.22	กิจการที่ไทยเข้าไปลงทุนในสปป.ลาว (2531- มีนาคม 2537)	145
ตารางที่ 3.23	พื้นที่การเพาะปลูกในแขวงคำม่วน 2536	149
ตารางที่ 3.24	การจัดแบ่งประเภทโรงงานอุตสาหกรรมแขวงคำม่วนปี 2536	158
ตารางที่ 3.25	สรุปศักยภาพการลงทุนและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างภาคกลางของ สปป.ลาว และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	165
ตารางที่ 4.1	เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในปี 2518 ระหว่างเวียดนามเหนือและใต้	171
ตารางที่ 4.2	มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของเวียดนามในระหว่างปี 2531 - 2535	178
ตารางที่ 4.3	เปรียบเทียบสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์รายสาขาของเวียดนามตอนกลางระหว่างปี 2536 กับปี 2553	184
ตารางที่ 4.4	ดัชนีเศรษฐกิจที่สำคัญของเวียดนาม	186
ตารางที่ 4.5	มูลค่าการส่งออกของเวียดนามไปยังประเทศต่างๆ	191
ตารางที่ 4.6	สินค้าส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม	194
ตารางที่ 4.7	มูลค่าการนำเข้าของเวียดนามจากประเทศต่างๆ	196
ตารางที่ 4.8	สินค้านำเข้าที่สำคัญของเวียดนาม	198
ตารางที่ 4.9	โครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรของเวียดนาม ปี 2536	201
ตารางที่ 4.10	การค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศเวียดนามปี 2533-2537	205
ตารางที่ 4.11	สินค้าเข้าสำคัญ 50 รายการแรกของไทยกับเวียดนามปี 2533-2537	207

ตารางที่ 4.12	สินค้าออกสำคัญ 50 รายการแรกของไทยกับเวียดนาม ปี 2533-2537	209
		หน้า
ตารางที่ 4.13	ประเภทและมูลค่าสินค้าที่เวียดนามนำเข้าและส่งออกไปยัง สปป.ลาวในปี พ.ศ.2536	212
ตารางที่ 4.14	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามจำแนกตามสาขา (ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2531 - เดือนกันยายน 2537)	215
ตารางที่ 4.15	การลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามจำแนกตามประเทศ (พ.ศ.2531 ถึง เดือนสิงหาคม 2537)	216
ตารางที่ 4.16	รายชื่อบริษัทไทยที่เข้าไปลงทุนในเวียดนามแล้วและสนใจจะเข้าไป (จนถึงวันที่ 25 ก.ย. พ.ศ.2535)	219
ตารางที่ 4.17	เปรียบเทียบผลผลิตอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเป็นรายจังหวัด ปี พ.ศ.2536	222
ตารางที่ 4.18	จำนวนพื้นที่เพาะปลูกแต่ละประเภท พ.ศ.2535	229
ตารางที่ 4.19	จำนวนปศุสัตว์แยกตามจังหวัดปี พ.ศ.2535	232
ตารางที่ 4.20	จำนวนแรงงานจำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ	237
ตารางที่ 4.21	ปริมาณสำรองของแร่ธาตุประเภทต่างๆในเวียดนาม	244
ตารางที่ 4.22	กำลังการผลิตไฟฟ้าในปี 2534	245
ตารางที่ 4.23	พื้นที่ ประชากรและความหนาแน่นจำแนกตามจังหวัด 2534	257
ตารางที่ 4.24	เปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตแต่ละชนิดของจังหวัด Nghe An, Ha Tinh, ขอนแก่น และนครพนม ปี พ.ศ.2534	265
ตารางที่ 4.25	เปรียบเทียบดัชนีที่สำคัญระหว่างจังหวัด Nghe An, Ha Tinh ขอนแก่น และนครพนม	266
ตารางที่ 4.26	สรุปศักยภาพและข้อจำกัดของความเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุน ระหว่างไทย-ลาว-เวียดนาม บนเส้นทางถนนหมายเลข 8	269
ตารางที่ 5.1	โครงสร้างเศรษฐกิจและภาวะเศรษฐกิจ	278
ตารางที่ 5.2	ดัชนีฐานทรัพยากรของอินโดจีน	280
ตารางที่ 5.3	ฐานทรัพยากรของจังหวัดบนถนนสาย 8 พ.ศ. 2535	282
ตารางที่ 5.4	สินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปยังประเทศอินโดจีน	284
ตารางที่ 5.5	สินค้านำเข้าสำคัญของไทยจากประเทศอินโดจีน	286
ตารางที่ 5.6	การนำเข้าและส่งออกของไทยกับประเทศอินโดจีน	287

ตารางที่ 5.7	ศักยภาพด้านการค้าไทยกับเวียดนามตอนกลาง	288
ตารางที่ 5.8	ศักยภาพด้านการค้าไทยกับลาวภาคกลาง	289
		หน้า
ตารางที่ 5.9	เงินลงทุนสร้างถนนสายตะวันออก-ตะวันตก (East-West Corridor)	290
ตารางที่ 5.10	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามและลาว จำแนกตามประเทศ	294
ตารางที่ 5.11	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามและสปป.ลาว จำแนกตามสาขา	295
ตารางที่ 5.12	โครงการลงทุนของคนไทยใน สปป.ลาว และเวียดนาม	297
ตารางที่ 5.13	ศักยภาพการลงทุนและความช่วยเหลือจากไทยในเวียดนาม และลาวตอนกลาง	298
ตารางที่ 5.14	แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ	303
ตารางที่ 6.1	นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมบนพื้นที่ตามถนนสาย 8	311

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1.1	3
รูปที่ 1.2	4
รูปที่ 2.1	9
รูปที่ 2.2	10
รูปที่ 2.3	44
รูปที่ 2.4	50
รูปที่ 2.5	51
รูปที่ 2.6	52
รูปที่ 2.7	53
รูปที่ 2.8	55
รูปที่ 2.9	57
รูปที่ 2.10	58
รูปที่ 2.11	59
รูปที่ 2.12	60
รูปที่ 2.13	61
รูปที่ 2.14	62
รูปที่ 2.15	63
รูปที่ 3.1	76
รูปที่ 3.2	80

รูปที่ 3.3	ผลผลิตของพืชแต่ละประเภทในลาว พ.ศ. 2536	83
รูปที่ 3.4	พื้นที่เพาะปลูกข้าวของ สปป.ลาว	86
รูปที่ 3.5	พื้นที่เก็บเกี่ยวพืชผักของ สปป.ลาว	89
รูปที่ 3.6	พื้นที่เก็บเกี่ยวอ้อยของ สปป.ลาว	89
รูปที่ 3.7	พื้นที่เก็บเกี่ยวยาสูบของ สปป.ลาว	90
รูปที่ 3.8	พื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของ สปป.ลาว	90
รูปที่ 3.9	มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศ 5 อันดับแรก ที่ได้รับอนุญาตแล้ว ใน สปป.ลาว	99
รูปที่ 3.10	แหล่งแร่ธาตุที่สำคัญของประเทศลาว	104
รูปที่ 3.11	ศักยภาพด้านไฟฟ้าพลังน้ำใน สปป.ลาว	113
รูปที่ 3.12	เส้นทางที่เชื่อมทางเหนือ และได้ของ สปป.ลาว	115
รูปที่ 3.13	เส้นแม่น้ำสายสำคัญใน สปป.ลาว	117
รูปที่ 3.14	แสดงถนนสายสำคัญใน สปป.ลาว	118
รูปที่ 3.15	มูลค่าการซื้อขายกระแสไฟฟ้า ไทย-ลาว	146
รูปที่ 3.16	จำนวนประชากรของจังหวัดใน สปป.ลาว	150
รูปที่ 3.17	ความหนาแน่นของประชากรใน สปป.ลาว	150
รูปที่ 3.18	ผลผลิตข้าวต่อเฮกแตร์ของ สปป.ลาว	153
รูปที่ 3.19	จำนวนกระบือของ สปป.ลาว	154
รูปที่ 3.20	จำนวนสุกรของ สปป.ลาว	154
รูปที่ 4.1	แผนที่ประเทศเวียดนาม	188
รูปที่ 4.2	การขนย้ายสินค้าภายในระหว่างภูมิภาค และ การเดินทางของผู้โดยสารภายในและระหว่างภูมิภาค	189
รูปที่ 4.3	สัดส่วนของพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เพาะปลูก	226
รูปที่ 4.4	พื้นที่เพาะปลูกข้าว จำแนกตามจำนวนครั้งของการปลูกในแต่ละปี	227
รูปที่ 4.5	ความสมดุลระหว่างผลผลิตและความต้องการบริโภคข้าว ในแต่ละพื้นที่	228
รูปที่ 4.6	ผลผลิตจากการทำประมงน้ำลึกในแต่ละพื้นที่	235
รูปที่ 4.7	โครงข่ายถนนของเวียดนาม	239
รูปที่ 4.8	โครงข่ายทางรถไฟ โครงข่ายเส้นทางทางน้ำ	240
รูปที่ 4.9	ท่าเรือและเส้นทางเดินเรือของเวียดนาม	241

รูปที่ 4.10	ผลผลิตของพืชชนิดต่างๆ	247
รูปที่ 4.11	มูลค่าการส่งออกถั่วลิสงของแต่ละพื้นที่	248
รูปที่ 4.12	อัตราเข้าโรงเรียนในกลุ่มอายุ 15-17 ปี	249
รูปที่ 4.13	อัตราการรู้หนังสือของประชากร	250
รูปที่ 4.14	จำนวนกระป๋องต่อพื้นที่เพาะปลูกในแต่ละพื้นที่	251
รูปที่ 4.15	จำนวนโคต่อพื้นที่เพาะปลูก	252
รูปที่ 4.16	จำนวนสุกรต่อพื้นที่เพาะปลูก	253
รูปที่ 4.17	การกระจายตัวของอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมและ อุตสาหกรรมครัวเรือน	254
รูปที่ 4.18	ทรัพยากรพลังงานและแร่ธาตุ	255
รูปที่ 4.19	เส้นทางถนนติดต่อระหว่างเงอาน(NGHE AN) ฮาติน(HA TINH) และลาว	263
รูปที่ 5.1	เขตอุตสาหกรรมในบางพื้นที่ของไทย - ลาว - เวียดนาม	296

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 3 ทศวรรษได้มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจไทย 2 ระลอก ระลอกแรกเกิดขึ้นในปลายทศวรรษ 2520 เศรษฐกิจไทยที่เคยพึ่งภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก เปลี่ยนมาเป็นการพึ่งพาภาคอุตสาหกรรม นอกจากรายได้จากภาคอุตสาหกรรมจะแซงหน้ารายได้จากภาคการเกษตรแล้ว ปี 2528 ก็เป็นปีแรกที่มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสูงกว่ามูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรม ขณะนั้นสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น การเปลี่ยนแปลงระลอกที่สองเกิดขึ้นในกลางทศวรรษ 2530 มูลค่าของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกที่ใช้เทคโนโลยีขั้นกลางและขั้นสูงเพิ่มขึ้น จนสูงกว่ามูลค่าสินค้าส่งออกที่ใช้แรงงานหนาแน่นในปี 2536 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2537) ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ของไทยเริ่มเปลี่ยนไปแล้ว ปัจจัยที่ทำให้ไทยสูญเสียความได้เปรียบในการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น คือการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและ การขาดแคลนแรงงาน ขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ซึ่งยังมีแรงงานและวัตถุดิบเหลือเฟือ เริ่มมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าไทยในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้เปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมมาเป็นระบบตลาด มีการค้าขายและการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ทั้งสองประเทศเริ่มพัฒนาภาคอุตสาหกรรมโดยอาศัยพื้นฐานที่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ และอัตราค่าจ้างที่ต่ำ แต่ทั้งคู่ยังขาดแคลนทุนและด้อยประสิทธิภาพด้านการอุตสาหกรรมและการส่งออก อีกทั้งยังต้องปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพชีวิต การลงทุนจากต่างชาติ ความช่วยเหลือขององค์กรระหว่างประเทศและการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าสูงกว่าอย่างเช่นประเทศไทยจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศให้ประสบความสำเร็จ

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจโลกหลังยุคของสงครามเย็นทำให้ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศต่างๆลดลง การแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศสูงขึ้น แนวโน้มของการรวมกลุ่มเป็นภูมิภาคระหว่างประเทศจึงมีมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ ลักษณะการร่วมมือมีอยู่หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) หรือข้อตกลงทางการค้าการลงทุน (Trade Investment Agreement)

ประเทศไทยเองก็ริเริ่มโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศหลายโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน การเข้าร่วมกับกลุ่ม APEC การริเริ่มโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างภาคใต้ของไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างไทย พม่า จีนตอนใต้ และสปป.ลาว สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องระหว่างไทย สปป.ลาว และเวียดนามที่เด่นชัดคือ โครงการพัฒนาอนุภูมิภาคในเขตลุ่มแม่น้ำโขง (รูปที่ 1.1) ซึ่งริเริ่มและประสานงานโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย โครงการนี้เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างเครือข่ายด้านการขนส่งระหว่างภูมิภาค รวมทั้งโครงการพัฒนาด้านอื่นๆที่จะเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ได้แก่ การพัฒนาพลังงาน การส่งเสริมการลงทุน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก) ขณะนี้ (พ.ศ. 2538) โครงการดังกล่าวได้พัฒนาจากขั้นกรอบความคิด มาสู่ขั้นตอนของการดำเนินงานสร้างเครือข่ายการค้าคมนาคมแล้ว (ADB, 1994).

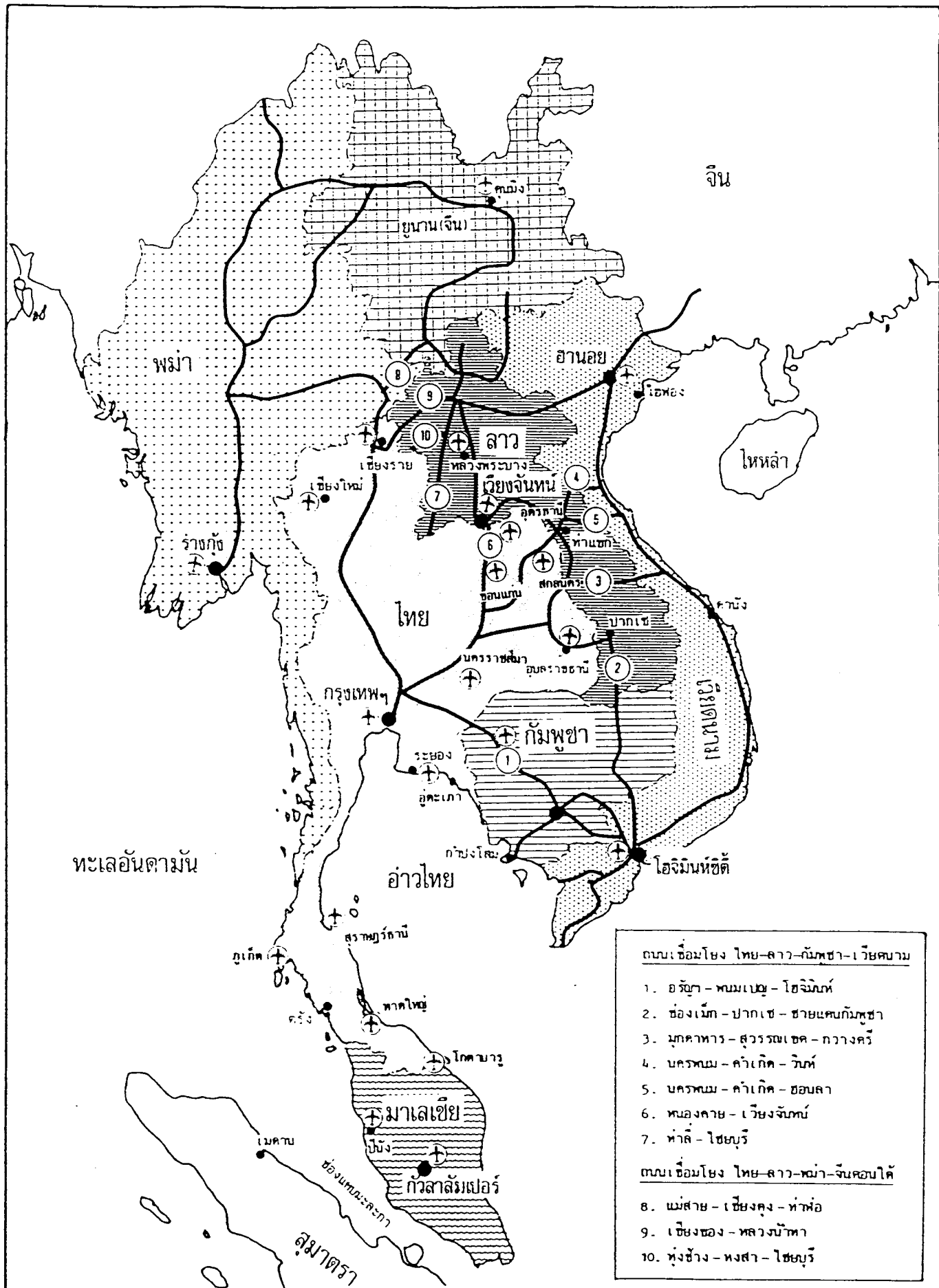
การร่วมมือทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากจะช่วยให้ประเทศเพื่อนบ้านหลุดพ้นจากสภาพความยากจนแล้ว จะมีผลดีต่อประเทศไทยด้วย ทั้งนี้เพราะ ถ้าประเทศเพื่อนบ้านซึ่งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันมีรายได้สูงขึ้น ประเทศไทยที่มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สูงกว่า ก็จะมีตลาดสินค้าด้านอุตสาหกรรมที่ใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการไทยสามารถพึงพิงทรัพยากรธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งยังสามารถที่จะลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นในประเทศเหล่านั้น เป็นการชดเชยความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการค้าและการผลิตของเราที่สูญเสียไปอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจถึงศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของเพื่อนบ้านในอนาคต และความเป็นไปได้ของความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมและส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย

การเปิดประตูการค้าและการลงทุนสู่สปป.ลาวและเวียดนามจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จะมีผลกระทบต่อการกระจายความเจริญจากกรุงเทพฯสู่ภูมิภาค หลังจากการก่อสร้างและปรับปรุงถนนสาย 8 จากเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว ไปยังท่าเรือเมืองวินห์ ในเวียดนาม (รูปที่ 1.2) จังหวัดต่างๆในตอนกลางของประเทศทั้งสองจะมีศักยภาพด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศไทยมากขึ้น นอกจากนั้นสินค้าส่งออกจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ยังอาจจะสามารถอาศัยท่าเรือเมืองวินห์แทนท่าเรือกรุงเทพฯได้ ถ้าหากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยจะสามารถให้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาดนสาย 8 ได้ ก็จะทำให้เศรษฐกิจขยายตัว ช่วยในการกระจายความเจริญจากกรุงเทพฯสู่ภูมิภาคได้

หลังจากที่ธนาคารพัฒนาเอเชียเผยแพร่ผลการศึกษาความเป็นไปได้ของการสร้างเครือข่ายการคมนาคมในอนุภูมิภาคเขตลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มนักธุรกิจและข้าราชการของจังหวัดต่างๆบนถนนสาย 8 ของทั้งสามประเทศก็เริ่มมีการติดต่อเพื่อหาสู่ทางการสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจอย่างจริงจัง ความพยายามระดับท้องถิ่นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การที่จะพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างจังหวัดต่างๆในสามประเทศซึ่งอยู่บนถนนสาย 8 น่าจะมีโอกาสสูงกว่าโครงการความร่วมมืออื่นๆที่ดำริจากระดับรัฐบาลกลาง

รูปที่ 1.1

โครงข่ายถนน ในโครงการอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

งานวิจัยชิ้นนี้มีคำถามที่สำคัญคือ การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสามประเทศมีความเป็นไปได้เพียงใด ประเทศทั้งสามจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการร่วมมือกันศักยภาพการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุนของจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ภาคกลางของลาว และ ภาคกลางของเวียดนามเป็นอย่างไร มีศักยภาพทางอุตสาหกรรมด้านใด จังหวัดดังกล่าวนี้มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจอย่างไร มีอะไรเป็นอุปสรรคต่อการค้าการลงทุน และถ้าจะสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะต้องทำอย่างไร

คำถามเหล่านี้จะช่วยให้เราสามารถพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีพื้นฐานบนผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อเป้าหมายในการสร้างความเจริญที่ยั่งยืนและสันติสุขของประชาชนในภูมิภาคนี้

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสามประเทศนี้มีอยู่หลายเรื่อง แต่งานวิจัยครั้งนี้จะเน้นการศึกษาพื้นที่ระดับจังหวัดเพื่อจะได้เห็นปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ผลของงานวิจัยจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของจังหวัดต่างๆบนถนนสาย 8 นอกจากนี้ การศึกษาในขอบเขตของจังหวัดแทนที่จะเป็นระดับประเทศ ทำให้สามารถระบุโครงการที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจนว่าเป็นไปได้เพียงใด เช่น การพัฒนาถนนและท่าเรือในเขตภาคกลางของสปป.ลาวและเวียดนาม จังหวัดที่ทำการศึกษานี้ประกอบด้วย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนคร อุดรธานี และนครพนม ภาคกลางของสปป.ลาวคือ แขวงคำม่วนและบอร์คำไซ และภาคกลางตอนบนของเวียดนามคือ จังหวัดฮาทินและเหงาน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. บ่งชี้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย ขอนแก่น เชื่อมโยงกับนครพนมและเมืองสำคัญของลาวและเวียดนามบนถนนทางสาย 8 ได้แก่ นครพนม คำม่วน บอร์คำไซ ฮาทิน และเหงาน (หรือที่เรียกว่า East-West Corridor) โดยเน้นการวิเคราะห์ศักยภาพของการพัฒนาอุตสาหกรรม

2. พิจารณาศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3. วิเคราะห์โอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านอุตสาหกรรมการค้า การท่องเที่ยว และ การลงทุน ในส่วนของประเภทกิจกรรม ลักษณะและรูปแบบของความร่วมมือ ตลอดจนวิเคราะห์อุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือ

4. ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

5. กำหนดแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรม ในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับสปป.ลาวตอนกลางและเวียดนามตอนกลาง รวมทั้งเสนอแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่และเอื้ออำนวยต่อการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

1.3 วิธีการศึกษาและแหล่งข้อมูล

กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เมื่อมีถนนหมายเลข 8 เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยและสปป.ลาวกับท่าเรือในเวียดนามแล้ว ปริมาณการค้าระหว่างจังหวัดต่างๆในประเทศทั้งสามบนถนนสาย 8 จะเพิ่มขึ้น เพราะค่าขนส่งถูกลง การขนส่งสินค้าสะดวกขึ้น ผู้บริโภคในประเทศทั้งสามจะมีโอกาสซื้อสินค้าในราคาถูกลง ตลอดจนมีสินค้าแปลกใหม่ให้เลือกซื้อ (สมมุติว่ากำแพงภาษีไม่สูงจนเกินไป) ปริมาณการค้าจะเพิ่มขึ้น เรียกว่าเกิด “ประโยชน์จากการค้า” (gain from trade) ผลดังกล่าวจะทำให้จังหวัดต่างๆมีโอกาสขยายการผลิตสินค้าที่ตนมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าจังหวัดอื่น แต่ขณะเดียวกันก็จะลดการผลิตสินค้าที่มีต้นทุนสูงกว่าจังหวัดอื่น นักเศรษฐศาสตร์เรียกผลประเภทนี้ว่า “ประโยชน์จากความชำนาญเฉพาะอย่าง” (gain from specialization) ผลกระทบเหล่านี้จะทำให้ประชาชนในจังหวัดต่างๆบนถนนหลายเลข 8 มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตสินค้าที่จังหวัดตนมีความเชี่ยวชาญเป็นจำนวนเพิ่มขึ้น และจากการที่สามารถซื้อสินค้าจากอีกประเทศหนึ่งในราคาต่ำลง

ประโยชน์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขสำคัญบางประการกล่าวคือ จังหวัดต่างๆที่เปิดประตูการค้ากัน ต้องมีแบบแผนความต้องการบริโภคสินค้าต่างกัน มีฐานทรัพยากรต่างกัน¹ และการค้าขายต้องไม่มีอุปสรรค (หรือต้นทุนธุรกรรม) สูง

การมีทางออกสู่ทะเลที่ใกล้ขึ้น อาจช่วยให้สินค้าส่งออกของไทยและสปป.ลาว สามารถส่งออกผ่านเวียดนามได้โดยสะดวก และมีค่าใช้จ่ายลดลง ขณะเดียวกันภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็อาจนำวัตถุดิบจากตลาดโลกผ่านท่าเรือที่เวียดนาม นอกจากนี้ผู้ประกอบการไทยอาจจะสามารถไปลงทุนในสปป.ลาว หรือเวียดนาม เพื่อใช้เป็นฐานส่งออกสู่ตลาดโลกหรือเพื่อส่งกลับมายังไทย หรือถ้าหากตลาดของประเทศทั้งสองมีขนาดใหญ่พอ มีวัตถุดิบเพียงพอ นักลงทุนไทยก็อาจตัดสินใจไปตั้งโรงงานผลิตในประเทศดังกล่าวได้ เพราะไทยมีความได้เปรียบด้านเทคโนโลยีและการจัดการ

การศึกษาศักยภาพและความเชื่อมโยง จะเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างการผลิตฐานทรัพยากรที่มีอยู่ จำนวนและคุณภาพของแรงงาน ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน แบบแผนการค้าและการลงทุน และเพื่อให้เข้าใจถึงพลวัตของการเปลี่ยนแปลง จึงได้ศึกษาถึงนโยบายการปรับโครงสร้างทาง

---

¹การค้ามิได้เกิดขึ้นจากการที่คนบางคนมีสินค้าเหลือเฟือ (ผลิตมากกว่าบริโภค) และคนบางคนมีปัญหาขาดแคลนสินค้า คนจน (หรือจังหวัดยากจน) ก็สามารถค้าขายได้ตราบได้ที่ตนมีสินค้าบางอย่าง (แม้จะเป็นจำนวนน้อยนิดก็ตาม) ซึ่งคนอื่นๆต้องการ

เศรษฐกิจ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคตและการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ การศึกษาเรื่องความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจะอาศัยข้อมูลด้านการค้าระหว่างจังหวัด นอกจากนั้นจะมีการวิเคราะห์อุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน

การศึกษาค้างนี้อาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักธุรกิจและข้าราชการของจังหวัดที่เกี่ยวข้องทั้งสามประเทศ รวมทั้งข้าราชการและนักธุรกิจในจังหวัดหนองคาย กำแพงนครเวียงจันทน์ และฮานอย ตลอดจนการออกสำรวจเส้นทางสาย 8 ระหว่าง เดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม 2537 นอกจากนี้เรายังอาศัยข้อมูลสถิติของหน่วยราชการทั้งสามประเทศ ข้อมูลจากการศึกษาขององค์การระหว่างประเทศ แหล่งข้อมูลสุดท้าย คือการว่าจ้างให้นักวิจัยจาก Socio - Economic Development Center ที่กรุงฮานอยช่วยศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดทางตอนกลางของเวียดนาม อันได้แก่ จังหวัดฮาติงและเงอาน (ดูรายงานในภาคผนวก)

1.4 โครงสร้างของรายงาน

รายงานฉบับนี้มี 6 บท หลังจากจบความเบื้องต้นแล้ว บทที่ 2 เป็นเรื่องศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมระหว่าง 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน บทที่ 3 ว่าด้วยศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในสปป.ลาว บทที่ 4 เป็นการบรรยายและวิเคราะห์ศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในเวียดนาม และบทที่ห้าวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจ อุปสรรค ต่อความเชื่อมโยงด้านการค้าและการลงทุน และโอกาสในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ และบทสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการสร้างความร่วมมือระหว่าง 3 ประเทศ

นอกจากนี้ยังมีภาคผนวก บรรยายศักยภาพทางเศรษฐกิจของ 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนคร อุดรธานี และนครพนม โครงสร้างการบริหารราชการของไทย สปป.ลาว และเวียดนาม นโยบายการลงทุนจากต่างประเทศของสปป.ลาว และรายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลในการทำวิจัย

บทที่ 2

ศักยภาพทางเศรษฐกิจและความเชื่อมโยงระหว่าง 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนคร อุดรธานี และนครพนม)

2.1 บทนำ

วัตถุประสงค์ของบทนี้คือการวิเคราะห์ถึงศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนคร อุดรธานีและนครพนม และโอกาสที่ใช้จังหวัดเหล่านี้เป็นฐานในการขยายความร่วมมือและเชื่อมโยงทางการค้าของจังหวัดเหล่านี้กับจังหวัดอื่นๆ

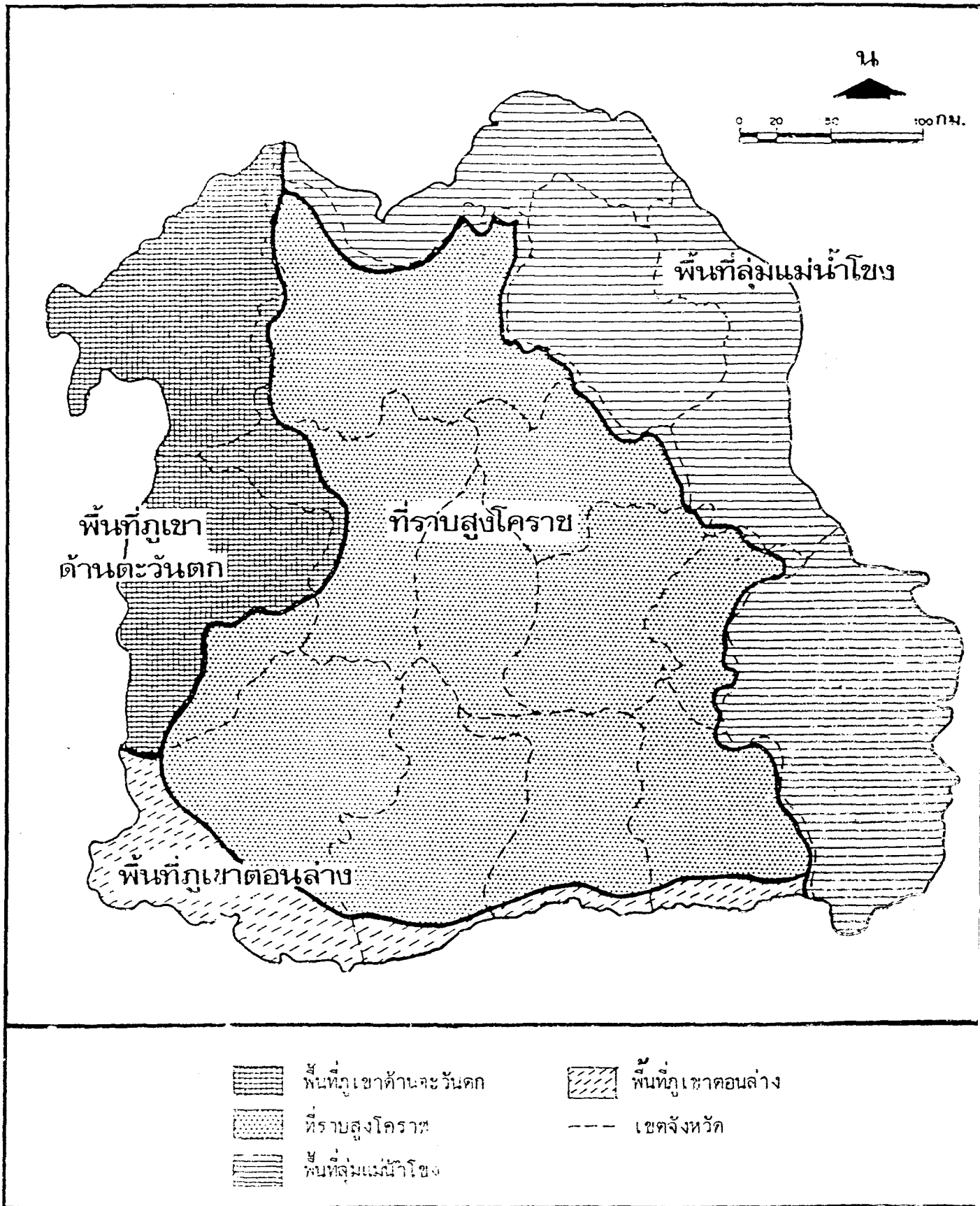
จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพทางอุตสาหกรรมของจังหวัดเหล่านี้จะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากแต่ละจังหวัดก็มีประเภทอุตสาหกรรมแปรรูปที่เฉพาะตัวแต่อาศัยวัตถุดิบจากพื้นที่ในบริเวณแถบนี้ คือ ขอนแก่น จะเน้นเรื่องอุตสาหกรรมเครื่องดื่มน้ำอัดลมและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อุตสาหกรรมกระดาษ และไม้อัดจากขาน้อย ในขณะที่กาฬสินธุ์จะเน้นเรื่องอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง อุดรธานีมีโรงงานน้ำตาลและนครพนมมีโรงงานแปรรูปผลไม้ เช่น มะเขือเทศ และสับปะรด เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วพบว่า ระดับการศึกษาของจังหวัดเหล่านี้จะค่อนข้างดีกว่าจังหวัดอื่นๆในภาคอีสาน ทั้งนี้เนื่องจากว่าเป็นจังหวัดที่มีเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบดีกว่าจังหวัดอื่นๆ นอกจากอุตสาหกรรมแปรรูปดังกล่าวแล้ว ขอนแก่นและอุดรธานีก็มีอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เนื่องจากเป็นจังหวัดศูนย์กลาง ทำให้เกิดมีอุตสาหกรรมสิ่งทอ แหวน เครื่องจักรกลเกษตร และอื่นๆ แต่ความได้เปรียบในด้านแรงงานราคาถูกเพียงอย่างเดียวคงจะค่อยๆหมดไปในไม่ช้า จึงจำเป็นต้อง เตรียมตัวพัฒนาทักษะและความรู้ความสามารถของแรงงาน ให้เหมาะสมกับอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีสูงขึ้น ในส่วนของความเชื่อมโยงกับจังหวัดด้วยกันเองและจังหวัดอื่นๆนั้น พบว่าจังหวัดเหล่านี้จะมีการเชื่อมโยงด้านสินค้ากับกรุงเทพฯ มากกว่าที่จะเชื่อมโยงกันเอง ทั้งนี้เนื่องจากต่างก็มีผลผลิตทางเกษตรคล้ายคลึงกัน จึงต้องส่งเข้าไปที่กรุงเทพฯ เหมือนกัน ส่วนที่เกี่ยวกลับจะเป็นการขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นและวัสดุก่อสร้างจากกรุงเทพฯและสระบุรีมาที่แต่ละจังหวัด

ในส่วนแรกของบทนี้จะกล่าวในศักยภาพของจังหวัดทั้งห้าดังกล่าว และตามด้วยส่วนที่สองซึ่งจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อมโยงทางการค้าของจังหวัดเหล่านี้

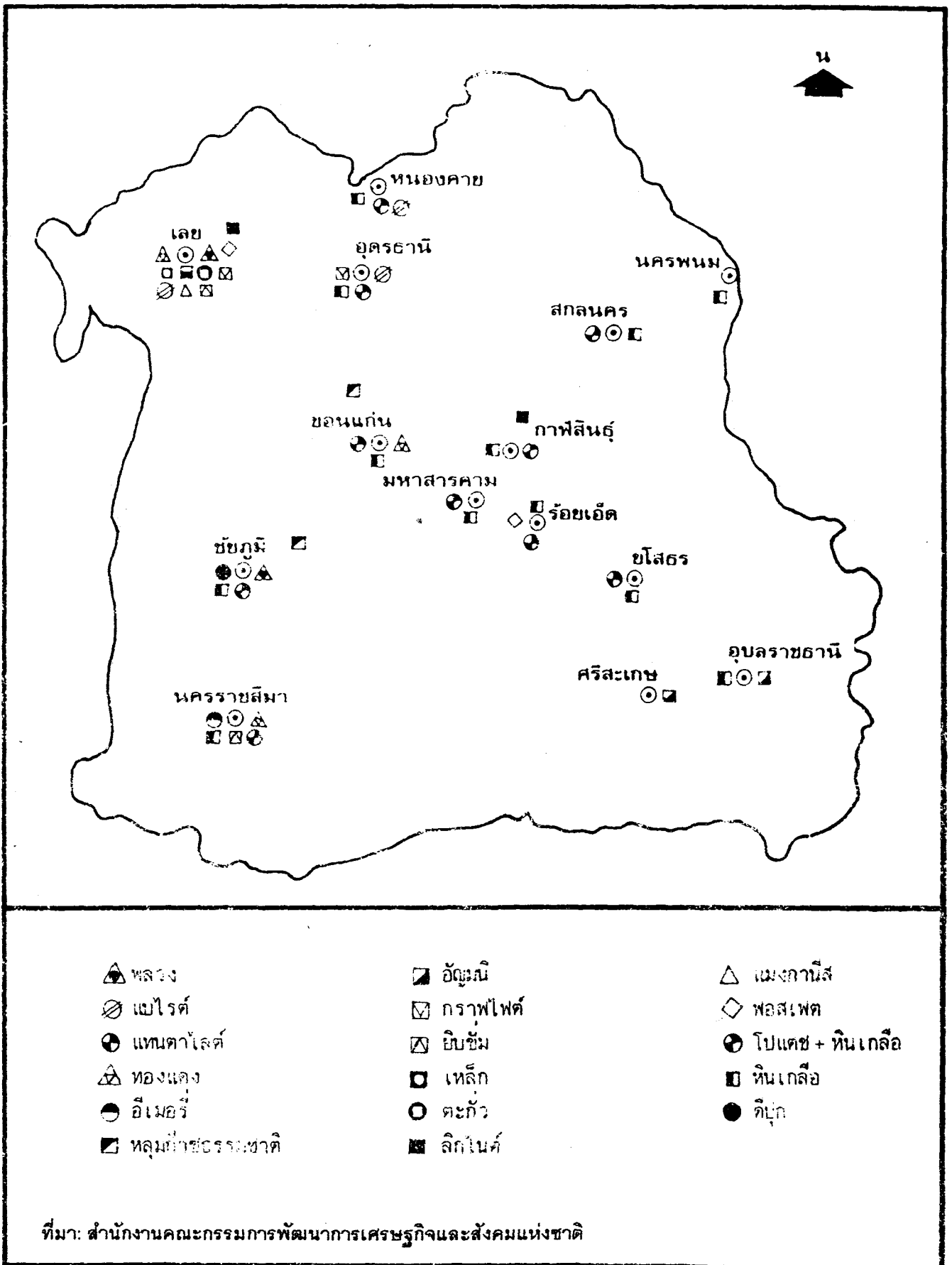
รูปที่ 2.1 และ 2.2 แสดงถึงลักษณะภูมิประเทศที่ตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่คือที่ราบสูงโคราชและลุ่มแม่น้ำโขง ประเภทแร่ธาตุชนิดต่างๆ ที่มีอยู่ในบริเวณที่ตั้งของจังหวัดทั้งห้าที่ กล่าวถึงนี้

รูปที่ 2.1
แผนที่สภาพภูมิศาสตร์

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปที่ 2.2
แผนที่แสดงแหล่งแร่

2.2 ศักยภาพของจังหวัดภาคอีสาน 5 จังหวัด

2.2.1 โครงสร้างการผลิตของจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด

โดยพื้นฐานแล้ว ภาคการผลิตหลักของจังหวัดเหล่านี้คือ ภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากโครงสร้างผลิตภัณฑ์รายจังหวัดในตารางที่ 2.1 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทุกจังหวัดจะมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จากภาคเกษตรสูงที่สุด โดยพืชที่ปลูกมากคือ ข้าวและพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นต้น สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดค่อนข้างต่ำ ยกเว้นจังหวัดขอนแก่น และอุดรธานี ซึ่งมีสัดส่วนดังกล่าวเท่ากับ 15.23% และ 8.79% ในปี 2534 ตามลำดับ ประเภทอุตสาหกรรมหลักของจังหวัดเหล่านี้คือ โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผลผลิตมันสำปะหลัง น้ำตาลทราย เยื่อกระดาษ และผลไม้กระป๋องกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เช่น สิ่งทอ และแหวน เป็นต้น

ผลผลิตทางการเกษตรนอกเหนือไปจากข้าวที่มีการปลูกมากในพื้นที่ของจังหวัดทั้ง 5 ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น โดยในสกลนครและนครพนมจะมีการปลูกมะเขือเทศ สับปะรด และยาสูบด้วย ซึ่งพืชไร่เหล่านี้ได้ถูกใช้เป็นวัตถุดิบพื้นฐานที่สำคัญของอุตสาหกรรมในจังหวัดเหล่านี้

นอกจากนี้ การเลี้ยงปศุสัตว์ก็เป็นการผลิตที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งของจังหวัดเหล่านี้ทุกจังหวัด โดยเฉพาะโคและกระบือ แต่สัตว์เหล่านี้มักจะถูกส่งไปเชือดที่จังหวัดรอบๆ กรุงเทพฯ เช่น จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากอยู่ใกล้ตลาดใหญ่ในกรุงเทพฯ และเป็นที่ตั้งของโรงงานผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง

การเปรียบเทียบว่าแต่ละจังหวัดเหล่านี้มีจุดเด่น จุดแข็ง ในการผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ แตกต่างกันอย่างไรมัน สามารถดูได้จากสัดส่วนของผลผลิตต่อประชากรของจังหวัดนั้นๆ (ตารางที่ 2.2 และ 2.3) เพราะจะเป็นตัวเลขที่สะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างอุปทาน และอุปสงค์ของผลผลิตนั้นๆ ในแต่ละจังหวัดว่ามีผลผลิตส่วนเกินที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งปรากฏว่า จุดเด่นของแต่ละจังหวัดในแง่ของการเกษตรและปศุสัตว์แล้ว สามารถกล่าวเป็นรายจังหวัดได้ดังนี้คือ

- ขอนแก่น มีผลผลิตอ้อยและถั่วชนิดต่างๆต่อประชากรสูง
- กาฬสินธุ์ มีผลผลิตมันสำปะหลังต่อประชากรสูง
- สกลนคร มีผลผลิตข้าว ปอแก้ว และปอกระเจา โค และกระบือ และเปิดไก่ต่อประชากรสูง
- อุดรธานี มีผลผลิตข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อประชากรสูง
- และ - นครพนม มีผลผลิตยาสูบ มะเขือเทศ สับปะรด โค กระบือ สุกร และเปิดไก่ต่อประชากรสูง (ซึ่งเป็นไปได้ว่า ปศุสัตว์เหล่านี้บางส่วนจะเป็นการไหลทะลักเข้ามาทางประเทศลาวและเวียดนามทางด้านชายแดน)

ตารางที่ 2.1

ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด ณ ราคา ปี 2531

หน่วย: ล้านบาท

	ขอนแก่น		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)	กาฬสินธุ์		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)	สกลนคร		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)	อุดรธานี		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)	นครพนม		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)	กาฬสินธุ์		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)	ทั่วประเทศ		อัตราการเติบโต (ร้อยละ/ปี)
	2528	2534		2528	2534		2528	2534		2528	2534		2528	2534		2528	2534		2528	2534	
เกษตรกรรม	3,955	4,707	2.9	2,583	2,953	2.2	2,158	3,238	6.8	5,374	6,019	1.9	1,585	2,177	5.3	57,822	64,851	1.9	227,324	278,063	3.4
พืชผลทางการเกษตร	2,763	3,366	3.3	2,017	2,211	1.5	1,622	2,482	7.1	4,270	4,567	1.1	1,039	1,702	8.2	44,913	48,781	1.4	146,934	172,260	2.7
ปศุสัตว์	434	648	6.7	196	335	8.9	203	342	8.7	477	687	6.1	177	231	4.4	4,682	8,106	9.1	20,601	29,352	5.9
ประมง	95	131	5.4	73	102	5.6	142	170	3	31	105	20.3	41	53	4.3	982	1,238	3.9	20,193	31,273	7.3
ป่าไม้	233	29	-34.7	72	น้อยมาก	น้อยมาก	1	0	-26.8	70	น้อยมาก	น้อยมาก	174	0	-106.1	1,698	94	-48.2	11,424	4,752	-14.6
การบริการทางการเกษตร	169	190	2	86	105	3.3	58	62	1.1	241	283	2.7	38	36	-0.9	2,292	2,413	0.9	9,403	9,797	0.7
แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างง่าย	259	343	4.7	140	199	5.9	132	181	5.3	284	376	4.7	116	155	4.8	3,255	4,217	4.3	18,769	30,629	8.2
เหมืองแร่และขุดหิน	77	1,112	44.5	46	31	-6.6	1	0	-8.5	30	26	-2.4	28	37	4.6	1,089	1,931	9.5	21,553	35,542	8.3
อุตสาหกรรม	1,537	4,271	17	242	314	4.3	422	452	1.1	1,348	1,955	6.2	109	178	8.2	10,794	20,795	10.9	268,133	606,763	13.6
รับเหมาก่อสร้าง	1,661	2,799	8.7	616	655	1.0	713	844	2.8	970	1,513	7.4	321	448	5.6	13,090	19,635	6.8	59,269	135,240	13.7
การไฟฟ้าและการประปา	364	589	8	149	159	1.1	85	139	8.2	209	363	9.2	47	86	10.1	2,128	3,646	9	26,959	50,246	10.4
การคมนาคมและการสื่อสาร	818	1,462	9.7	191	312	8.2	279	446	7.8	707	1,161	8.3	142	245	9.1	6,707	10,097	6.8	85,922	155,329	9.9
การค้าส่งและค้าปลีก	2,880	4,803	8.5	1,380	2,223	7.9	1,647	2,616	7.7	2,922	4,837	8.4	1,003	1,602	7.8	32,176	52,342	8.1	197,432	361,243	10.1
การธนาคาร, ประกันภัย, อสังหาริมทรัพย์	456	1,278	17.2	92	213	14.0	133	246	10.2	381	755	11.4	75	153	11.9	3,045	7,086	14.1	38,145	113,954	18.2
บ้านและที่อยู่อาศัย	923	1,110	3.1	460	605	4.6	505	644	4.1	932	1,143	3.4	329	388	2.7	10,507	12,984	3.5	49,433	63,181	4.1
การบริหารราชการ, ประเทศ	1,218	1,692	5.5	500	653	4.4	565	841	6.6	1,061	1,427	4.9	378	491	4.4	11,408	15,860	5.5	50,913	64,927	4.1
การบริการ	2,761	4,226	7.1	957	1,430	6.7	1,047	1,474	5.7	2,045	3,053	6.7	641	935	6.3	21,214	32,034	6.9	166,172	243,761	6.4
ผลิตภัณฑ์มวลรวม (ล้านบาท)	16,648	28,049	8.7	7,217	9,547	4.7	7,555	10,940	6.2	15,978	22,251	5.5	4,658	6,740	6.2	169,980	241,259	5.8	1,191,255	2,108,249	9.5
ผลิตภัณฑ์มวลรวม ต่อหัว (บาท)	10,890	16,938	7.36	8,724	10,813	3.58	8,665	11,349	4.5	9,695	12,327	4	7,880	10,732	5.15	9,453	12,332	4.43	23,096	37,037	7.87

ตารางที่ 2.2

สถิติผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประชากรของแต่ละจังหวัดในปี 2535

หน่วย : กิโลกรัมต่อประชากร

จังหวัด	ประชากร (คน)	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย	ยาสูบ	มะเขือเทศ	สับปะรด	ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์	ปอแก้วและ ปอกระเจา	ถั่วชนิดต่างๆ
ขอนแก่น	1,662,512	274	511	1,226	-	-	-	13	4	14
กาฬสินธุ์	925,254	410	953	380	-	-	-	2	1	4
สกลนคร	194,343	443	323	47	-	-	-	-	26	3
อุดรธานี	1,392,953	503	823	2,545	-	-	-	67	6	6
นครพนม	649,933	368	105	-	11	58	28	-	2	-

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 2.3

สถิติจำนวนปศุสัตว์ต่อประชากรพันคนในแต่ละจังหวัดปี 2535

หน่วย : ตัวต่อ 1,000 คน

จังหวัด	โคและกระบือ	สุกร	เป็ดและไก่
ขอนแก่น	268	35	1,189
กาฬสินธุ์	291	34	997
สกลนคร	356	50	2,679
อุดรธานี	322	37	1,438
นครพนม	465	71	2,662

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จุดเด่น หรือ ศักยภาพ โดยเปรียบเทียบทางการเกษตรของจังหวัดเหล่านี้ก็จะเป็นฐานวัตถุดิบของอุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตรของจังหวัดเหล่านี้ด้วย ดังจะเห็นได้ว่าประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ (ในเชิงของขนาดมูลค่าเงินลงทุน (ตารางที่ 2.4)) ในแต่ละจังหวัดจะมีแตกต่างกันตามชนิดของวัตถุดิบทางการเกษตรดังต่อไปนี้ คือ

- ขอนแก่น มีสัดส่วนของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ สูงถึง 31% ของเงินลงทุนภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดของจังหวัด เนื่องจากว่า ขอนแก่นมีโรงงานทำเยื่อกระดาษตั้งอยู่ (โรงงาน ฟินิกซ์ พัลป์)
- กาฬสินธุ์ มีสัดส่วนของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังถึง 40% ของเงินลงทุนภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดของจังหวัด เนื่องจาก ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีโรงงานมันเส้นมันเม็ดอยู่ 6 โรง และโรงงาน Modified Starch 1 โรง
- อุดรธานี มีสัดส่วนของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมน้ำตาลทรายถึง 36% ของเงินลงทุนภาคอุตสาหกรรมของจังหวัด เนื่องจากมีการปลูกอ้อยอย่างกว้างขวางในจังหวัด
- นครพนม มีสัดส่วนของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ ผัก และเนื้อสัตว์ ขึ้นต้นสูงถึง 59% ของเงินลงทุนภาคอุตสาหกรรมของจังหวัด เพราะมีโรงงานทำน้ำมะเขือเทศกระป๋อง และอื่นๆ

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในแง่ของเงินลงทุนแล้ว ประเภทอุตสาหกรรมในจังหวัดหลักๆทั้ง 5 นี้ จะเกี่ยวเนื่องกับผลผลิตทางการเกษตรที่มีการเพาะปลูกมากในพื้นที่บริเวณดังกล่าว และเมื่อดูถึงประเภทอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุดอันดับต้นๆของจังหวัดเหล่านี้ (ไม่รวมโรงสีข้าว) ก็ ได้แก่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ แป้งมันและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง โรงน้ำตาล โรงฆ่าสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากปอ และกระดาษ (ตารางที่ 2.5) ประเภทอุตสาหกรรมต่างๆที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุดในอันดับต้นๆของแต่ละจังหวัดคือ

- ขอนแก่น มีมูลค่าสูงในผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมประเภท เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โรงงานน้ำตาล และอุตสาหกรรมกระดาษ
- กาฬสินธุ์ มีมูลค่าสูงในผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมประเภท โรงสีข้าว โรงงานมันสำปะหลัง และโรงฆ่าสัตว์
- สกลนคร มีมูลค่าในผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมประเภท โรงสีข้าว โรงฆ่าสัตว์ และผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายและปอกระเจา
- อุดรธานี มีมูลค่าสูงในผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมประเภทโรงน้ำตาล เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายและปอกระเจา
- นครพนม มีมูลค่าสูงในผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมประเภทโรงสีข้าว โรงฆ่าสัตว์ และเครื่องประดับ

ตารางที่ 2.4

สัดส่วนจำนวนเงินทุน และแรงงานของโรงงานในจังหวัดต่างๆ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

หน่วย: ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	ภาคอีสาน 2536		ขอนแก่น 2537		กาฬสินธุ์ 2534		สกลนคร ก.ค. 2535		อุดรธานี 2534		นครพนม 2534	
	เงินทุน	คนงาน	เงินทุน	คนงาน	เงินทุน	คนงาน	เงินทุน	คนงาน	เงินทุน	คนงาน	เงินทุน	คนงาน
1. อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	57.72	47.44	20.87	39.91	82.36	78.72	75.57	72.25	77.88	39.56	91.92	81.15
1.1 โรงสีข้าว	15.70	25.95	3.23	15.23	30.10	42.05	51.51	53.18	4.31	21.32	22.38	51.29
1.2 ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	15.24	11.78	3.01	5.81	47.98	32.53	11.72	9.69	3.70	8.87	0.64	3.49
1.3 อื่นๆ	26.78	9.71	14.62	18.86	4.28	4.14	12.35	9.37	69.86	9.37	68.91	26.37
2. สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง	10.62	20.20	5.74	24.40	-	-	1.45	2.53	9.94	23.00	-	-
3. ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	3.32	6.33	4.83	7.95	1.90	8.77	6.65	10.13	3.56	11.48	0.76	3.12
4. ผลิตภัณฑ์กระดาษและการพิมพ์	3.76	0.82	58.96	4.50	1.17	1.06	0.20	0.27	0.27	0.21	0.36	0.24
5. ผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์ ปิโตรเลียม ยางและพลาสติก	4.12	2.45	0.91	1.74	-	-	0.13	0.05	0.15	0.61	-	-
6. ผลิตภัณฑ์แร่โลหะ	6.39	6.88	1.94	5.96	7.53	6.68	3.15	3.41	1.14	5.30	1.89	6.37
7. อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐานและผลิตภัณฑ์โลหะ	1.16	1.56	0.25	1.02	-	-	3.06	2.48	0.53	3.11	0.30	1.22
8. ผลิตภัณฑ์เครื่องยนต์ เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์การขนส่ง	9.93	11.21	4.45	10.24	6.93	4.18	8.63	8.39	4.38	13.09	4.64	7.73
9. อุตสาหกรรมอื่นๆ	2.99	3.12	2.05	4.28	0.11	0.58	1.17	0.49	2.15	3.65	0.13	0.17
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
รวม (ล้านบาท/คน)	41,169.8		12,938.6		815.2		317.4		17,021.2		471.5	

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และ แผนการลงทุนจังหวัดสกลนคร 2537(ข้อมูลของภาคอีสาน)

ตารางที่ 2.5
สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด 4 อันดับแรกของภาคอุตสาหกรรม *

(หน่วย: ร้อยละ)

ภาค/จังหวัด	ปี	อุตสาหกรรม			
		อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4
ทั่วประเทศ	2528	สิ่งทอ (12.47)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (10.51)	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (8.82)	อุตสาหกรรมโรงงานยาสูบ (5.09)
	2532	สิ่งทอ (13.96)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (9.32)	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (6.33)	เครื่องประดับ (6.14)
ภาคอีสาน	2528	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (23.49)	โรงสีข้าว (17.18)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (16.27)	โรงงานน้ำตาล (7.20)
	2532	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (31.17)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (13.43)	โรงสีข้าว (11.12)	โรงงานน้ำตาล (9.52)
ขอนแก่น	2528	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (31.80)	โรงงานน้ำตาล (17.36)	อุตสาหกรรมกระดาษ (6.53)	โรงสีข้าว (4.81)
	2532	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (47.44)	โรงงานน้ำตาล (10.18)	อุตสาหกรรมกระดาษ (7.11)	เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ (5.38)
กาฬสินธุ์	2528	โรงสีข้าว (39.63)	แป้งมันและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (12.20)	การฆ่าสัตว์1 (9.15)	ผลิตภัณฑ์ไม้ (4.57)
	2532	โรงสีข้าว (33.01)	การฆ่าสัตว์1 (9.63)	แป้งมันและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (8.25)	เครื่องประดับ (5.50)
สกลนคร	2528	โรงสีข้าว (63.35)	การฆ่าสัตว์1 (6.82)	ผลิตภัณฑ์ไม้ (3.90)	แป้งมันและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง/เครื่องประดับ (2.92)
	2532	โรงสีข้าว (58.82)	การฆ่าสัตว์1 (6.43)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (6.43)	เครื่องประดับ (3.68)
นครพนม	2528	โรงสีข้าว (33.54)	การฆ่าสัตว์1 (15.24)	แป้งมันและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (9.15)	เครื่องประดับ (6.10)
	2532	โรงสีข้าว (35.80)	การฆ่าสัตว์1 (11.93)	เครื่องประดับ (9.55)	แป้งมันและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (2.39)
อุดรธานี	2528	โรงงานน้ำตาล (21.01)	เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (20.41)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (11.10)	โรงสีข้าว (10.90)
	2532	โรงงานน้ำตาล (27.88)	ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายและปอกระเจา (13.45)	โรงสีข้าว (9.89)	เครื่องประดับ (7.12)

ที่มา : ฝ่ายการวิจัยนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

หมายเหตุ : * ตัวเลขในวงเล็บแสดงส่วนแบ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวม

ดังนั้นตัวเลขมูลค่าผลิตภัณฑ์จึงให้ข้อสรุปตรงกับตัวเลขเงินลงทุน กล่าวคือ ผลผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญของแต่ละจังหวัด จะมาจากโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบทางการเกษตรในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นหลัก เช่น ขอนแก่น และอุดรธานีที่มีการปลูกอ้อยมาก ก็จะมีผลผลิตจากโรงงานสุรา และโรงงานน้ำตาลมาก ในขณะที่กาฬสินธุ์มีมันสำปะหลังก็มีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง สกลนคร มีการปลูกปอแก้ว และปอกระเจามาก ก็มีผลผลิตจากโรงงานทำผลิตภัณฑ์จากปอกระเจามาก เป็นต้น ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative advantage)

ประเด็นในเรื่องความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ นอกจากจะดูได้จากทางด้านวัตถุดิบแล้ว ยังสามารถดูได้จากทางด้านของแรงงานด้วย ความได้เปรียบในเรื่องแรงงานนั้นสามารถดูได้จากความได้เปรียบในด้านของอัตราค่าจ้างที่ถูกกว่า จำนวนแรงงานและคุณภาพของแรงงานที่มีอยู่

ขนาดของประชากรในแต่ละจังหวัดจะเป็นตัวแปรที่สะท้อนภาพของอุปทานแรงงานได้ดีในระดับหนึ่ง คือ จังหวัดที่มีประชากรมากก็มักจะมีแรงงานในตลาดแรงงานมากกว่า จังหวัดที่มีคนอยู่น้อย ซึ่งในจำนวนจังหวัดทั้ง 5 ที่กล่าวถึงนี้ ปรากฏว่า จังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด (ในปี พ.ศ. 2536) เรียงตามลำดับ คือ ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร กาฬสินธุ์ และ นครพนม (ตารางที่ 2.6) เนื่องจากขอนแก่นและอุดรธานีเป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคอีสานในแถบนี้ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ การคมนาคม และหน่วยราชการ จึงมีจำนวนประชากรมากกว่าที่อื่น ในอดีตที่ผ่านมาอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานราคาถูกจะมีมากในขอนแก่น และอุดรธานี แต่ในปัจจุบันแรงงานเริ่มหายากและมีราคาแพงขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ อุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวนี้ได้แก่ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าในขอนแก่นและอุดรธานี และโรงงานทำแหวนในจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น ภาคบริการและการท่องเที่ยวก็มีการขยายตัวค่อนข้างมากในระยะหลัง โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาคอีสาน ในขณะที่จังหวัดสกลนครจะมีชื่อเสียงเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง จึงทำให้เป็นศูนย์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในเรื่องพุทธศาสนา สะพานมิตรภาพไทย-ลาวมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวที่มุ่งจะไปเที่ยวสปป.ลาว บางส่วนแวะหยุดพักและเที่ยวที่ขอนแก่นและอุดรธานีมากขึ้นด้วย การที่เวียดนามจะเปิดสำนักงานออกหนังสือเดินทางในจังหวัดขอนแก่น จะมีผลให้ขอนแก่นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจที่จะไปประเทศอินโดจีน เช่น เวียดนามได้มากยิ่งขึ้นในอนาคต

2.2.2 ประชากรและแรงงาน

จากสถิติประชากรในปี 2536 (ตารางที่ 2.6) จะเห็นว่า ขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด (1.637 ล้านคน) ตามด้วยอุดรธานี (1.399 ล้านคน) สกลนคร (1.021 ล้านคน) กาฬสินธุ์ (0.92 ล้านคน) และนครพนม (0.676 ล้านคน) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของทั้งจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานีในการเป็นตลาดของสินค้าและบริการที่ค่อนข้างใหญ่ในบริเวณแถบนี้

ตารางที่ 2.6

อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีของประชากรรายจังหวัด

ปี พ.ศ.	ขอนแก่น	กาฬสินธุ์	สกลนคร	อุดรธานี	นครพนม
ปี 2523	1,400,000	755,274	776,510	1,448,066	760,319
ปี 2533	1,681,479	894,985	974,008	1,825,337	634,966
อัตราเพิ่มต่อปีในช่วง 2523-2533 (%)	(1.8)	(1.7)	(2.3)	(2.3)	-(1.8)
ปี 2534	1,694,479	905,830	988,246	1,835,196	644,021
ปี 2536	1,637,029	920,410	1,021,119	1,398,991	676,199
อัตราเพิ่มต่อปีในช่วง 2534-2536 (%)	-(0.3)	(0.2)	(0.3)	-(2.7)	(0.5)

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร

แต่ในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2534 - 2536) ปรากฏว่า อัตราเพิ่มของประชากรจังหวัดขอนแก่น และอุดรธานี เริ่มติดลบ ในขณะที่ทั้งสามจังหวัดที่เหลือ คือ กาฬสินธุ์ สกลนคร และนครพนมมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าทั้งจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานีมีการอพยพของประชากรออกจากจังหวัดมากกว่าที่อพยพเข้าจังหวัด ผลก็คือ ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานีลดลง ในขณะที่จังหวัดอื่นๆที่เหลือต่างก็มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 2.7) อย่างไรก็ตาม ในปี 2536 จังหวัดขอนแก่นก็ยังเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ คือ 150 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามด้วย กาฬสินธุ์ 132 คนต่อตารางกิโลเมตร นครพนม 113 คนต่อตารางกิโลเมตร สกลนคร 106 คนต่อตารางกิโลเมตร และอุดรธานี 90 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำที่สุดในจำนวนจังหวัดเหล่านี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของแต่ละจังหวัด (ซึ่งสะท้อนถึงระดับรายได้และอำนาจซื้อของประชากรในแต่ละจังหวัด) จะเห็นว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ (พ.ศ. 2528 และ 2534) ขอนแก่น และอุดรธานีมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวสูงกว่าจังหวัดอื่นๆที่เหลือ จังหวัดรองๆลงมาได้แก่ สกลนคร กาฬสินธุ์ และนครพนม เพราะฉะนั้นจากตัวเลขความหนาแน่นของประชากร และผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวจึงได้ภาพสรุปที่ค่อนข้างชัดเจนว่า ขนาดของตลาดความต้องการสินค้าและบริการของจังหวัดขอนแก่น และอุดรธานี ค่อนข้างใหญ่กว่าจังหวัดอื่นๆที่เหลือ

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานแล้ว พบว่าในปี 2536 อุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานมากที่สุด คือ เท่ากับ 1,183,000 คน ในขณะที่ขอนแก่นเป็นอันดับสองคือ 1,001,000 คน อันดับสามได้แก่จังหวัดสกลนคร (623,000 คน) ตามด้วย นครพนม (399,000 คน) และกาฬสินธุ์ (356,000 คน) (ตารางที่ 2.8) เพราะฉะนั้นขอนแก่นและอุดรธานีจึงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสำหรับอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เช่น โรงงานทำแหวน และโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า

จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน¹ (Labor Force Participant Ratio) สูงที่สุดคือ 82% (ตารางที่ 2.9) ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งภาคอีสานและทั้งประเทศ ขณะที่ขอนแก่นมีผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน (LFR) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของอีสานคือ 76.62% จังหวัดที่เหลือมีค่า LFR ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอีสานทั้งภาค แต่ความแตกต่างของค่า LFR ในแต่ละจังหวัดมีไม่มากยกเว้นจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทั่วไปแล้ว จังหวัดที่มีค่า LFR สูง จะเป็นจังหวัดที่มีภาคเศรษฐกิจหลักเป็นภาคเกษตรกรรม เพราะประชากรจะเข้าสู่กำลังแรงงานค่อนข้างเร็ว เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษาในระดับที่เกินจากประถมศึกษา และสาเหตุที่กาฬสินธุ์มีค่า LFR สูงมาก ส่วนหนึ่งเนื่องจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่ใหญ่มาก เพราะเป็นเขตที่มีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์กว่าจังหวัดอื่นๆในบริเวณเดียวกัน อีกส่วนหนึ่ง เป็นเพราะจังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ใกล้ขอนแก่น โดยมีการคมนาคมติดต่อกันได้สะดวกและระยะห่างไม่มากนัก

---

¹Labor Force Participant Ratio = กำลังแรงงาน 13 ปี ขึ้นไปหารด้วยประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 2.7

ปัจจัยตัววัดขนาดของตลาด

ปี	รายการ	ภาคอีสาน	ขอนแก่น	กาฬสินธุ์	สกลนคร	อุดรธานี	นครพนม
2528	ประชากร(คน)	18,060,945	1,542,593	820,673	885,941	1,668,037	587,506
	ความหนาแน่นของประชากร (คน/ตร.ก.ม.)	107.0	141.7	118.1	92.2	107.0	106.6
	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว(บาท)	9,453	10,890	8,724	8,665	9,695	7,880
2534	ประชากร(คน)	20,044,420	1,694,479	905,830	988,246	1,835,196	644,021
	ความหนาแน่นของประชากร (คน/ตร.ก.ม.)	118.7	155.7	130.4	102.9	117.7	116.8
	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว(บาท)	12,332	16,938	10,813	11,349	12,327	10,732
2536	ประชากร(คน)	20,170,986	1,637,029	920,410	1,021,119	1,398,991	676,199
	ความหนาแน่นของประชากร (คน/ตร.ก.ม.)	119.5	150.4	132.5	106.3	89.7	112.7

ที่มา: สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร

ตารางที่ 2.8

โครงสร้างแรงงานรายจังหวัด ปี 2536

หน่วย : คน

จังหวัด	ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน			จำนวนสถาน ประกอบการ (แห่ง)	จำนวนลูกจ้างใน สถานประกอบการ
	รวม	มีงานทำ	ว่างงาน		
กาฬสินธุ์	356,000	324,000	18,000	1,460	7,884
ขอนแก่น	1,001,000	950,000	51,000	3,327	40,668
นครพนม	399,000	363,000	20,000	1,670	8,187
สกลนคร	623,000	566,000	32,000	2,498	10,446
อุดรธานี	1,183,000	1,076,000	60,000	2,576	23,846

ที่มา : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

หมายเหตุ : ข้อมูลเป็นตัวเลขคาดประมาณ

ตารางที่ 2.9

แรงงานรายจังหวัดปี 2533

พื้นที่	Dependent Ratio		LFPR	LFPR (หญิง)	อัตราการว่างงาน	อัตราทดดูการ
	ประชากรวัยพึ่งพิง*	แรกเกิด-12ปี**				
ทั่วประเทศ	31.57	24.92	74.02	66.95	25.98	17.59
ภาคอีสาน	31.68	28.40	76.77	69.06	23.23	34.01
-ขอนแก่น	32.65	26.73	76.62	69.79	23.38	28.42
-กาฬสินธุ์	32.74	27.35	82.32	77.73	17.68	36.43
-สกลนคร	34.21	29.49	72.00	60.81	28.00	26.47
-นครพนม	34.51	28.84	74.69	65.89	25.31	26.74
-อุดรธานี	33.28	28.72	70.95	60.75	29.05	22.58

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : 1. Dependent Ratio คำนวณจาก

1.1* เท่ากับ $\frac{\% \text{ (ประชากรอายุต่ำกว่า 13 ปี + ประชากรอายุมากกว่า 60 ปี)}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$

ประชากรทั้งหมด

1.2 ** เท่ากับ $\frac{\% \text{ (ประชากรอายุต่ำกว่า 13 ปี)}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$

ประชากรทั้งหมด

2. LFPR = กำลังแรงงาน 13 ปีขึ้นไป / ประชากรอายุ 13 ปี +

3. LFPR หญิง = กำลังแรงงานหญิง 13 ปี + / ประชากรหญิงอายุ 13 ปี +

4. อัตราการว่างงาน = ประชากรที่ไม่ม้งานทำ / วัยแรงงาน

5. อัตราทดดูการ = คนทดดูการ / วัยแรงงาน

ประกอบกับการมีราคาที่ดินที่ต่ำกว่าในขอนแก่น และไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนนํ้ามากเท่ากรณีของขอนแก่น จึงทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เช่น โรงงานทำวิกผม และผ้าใบพลาสติก เป็นต้น มาตั้งอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากนี้อัตราการว่างงานในจังหวัดกาฬสินธุ์ก็ต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากในจังหวัดกาฬสินธุ์นั้นมีค่อนข้างสูง

เมื่อเปรียบเทียบ สัดส่วนของประชากรเด็กและคนสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด (Dependent Ratio) ของทั้ง 5 จังหวัดในปี 2533 ปรากฏว่า ทุกจังหวัดมีค่า Dependent Ratio สูงกว่าของทั้งภาคอีสานและทั้งประเทศเล็กน้อย (ตารางที่ 2.9) แสดงให้เห็นว่า จังหวัดเหล่านี้มีสัดส่วนของประชากรที่เป็นเด็กและคนสูงอายุสูงกว่าระดับเฉลี่ยของภาคอีสานและของทั้งประเทศ สาเหตุหลักก็มาจากการที่คนหนุ่มสาวในวัยทำงานส่วนใหญ่จะเข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯ และจังหวัดรอบๆ มากทั้งที่ไปแบบถาวร และที่ไปในช่วงนอกฤดูการเก็บเกี่ยว จึงทำให้ประชากรที่เหลืออยู่ในจังหวัดเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็ก และคนสูงอายุ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ Dependent Ratio ที่คำนวณโดยการแยกดูเฉพาะประชากรวัยเด็กกับ Dependent Ratio ที่รวมทั้งเด็ก และคนสูงอายุจะเห็นว่า สัดส่วนของเด็กน่าจะมากกว่าคนสูงอายุสำหรับจังหวัดเหล่านี้ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพแรงงานของจังหวัดเหล่านี้ในอนาคต เมื่อเด็กพวกนี้เติบโตขึ้นและเริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับว่าในอนาคตจังหวัดเหล่านี้จะสามารถพัฒนาอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมในการสร้างงานที่จะดูดซับแรงงานเหล่านี้ให้อยู่ในท้องถิ่น แทนที่จะย้ายเข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯ ได้มากน้อยแค่ไหนประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าเด็กเหล่านี้จะได้รับโอกาสพัฒนาด้านการศึกษา และทักษะทางด้านงานอาชีพให้เติบโตขึ้นเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานได้มากน้อยเพียงใด

ในเรื่องของความสามารถในการดึงดูดแรงงานเข้ามาทำงานในจังหวัดนั้น จากตัวเลขข้อมูลระหว่างปี 2523 และ 2533 พบว่า ทุกจังหวัดยกเว้นนครพนม มีอัตราการเพิ่มของแรงงานเป็นบวก ซึ่งสอดคล้องกับตัวเลขในตารางที่ 2.6 ที่กล่าวไปแล้วว่า ประชากรในจังหวัดทั้งหมดนี้ (ยกเว้นนครพนม) มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน แสดงว่าอาจมีการไหลเข้าของประชากรในจังหวัดเหล่านี้มากขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี ซึ่งมีอัตราเพิ่มของแรงงานสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ และภาคอีสานโดยรวม แสดงว่ามีแรงงานในจังหวัดอื่นๆ รอบๆ เข้าไปทำงานในจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี สำหรับภาคอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนแรงงานมากกว่าจังหวัดอื่นๆ คือ จังหวัดขอนแก่น และอุดรธานี แต่ก็ยังมีสัดส่วนแรงงานน้อยกว่าทั่วประเทศ (ตารางที่ 2.10)

เมื่อพูดถึงด้านการศึกษาของประชากรในจังหวัดเหล่านี้แล้ว ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น คือ สัดส่วนของประชากรที่เข้าเรียนในระดับมัธยมต้นของทุกจังหวัดในปี 2536 เพิ่มขึ้นจากปี 2533 อย่างเห็นได้ชัด (ตารางที่ 2.11) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่จบชั้นประถมในจังหวัดเหล่านี้ได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมมากขึ้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานไทยที่ต้องการแรงงานที่มีการศึกษามากขึ้น เพื่อที่จะสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมให้แข่งขันในตลาดโลกได้ และเมื่อดูจากจำนวนปีเฉลี่ยของการศึกษาของประชากรในจังหวัดเหล่านี้แล้ว (ตารางที่

ตารางที่ 2.10

สัดส่วนแรงงานรายจังหวัด จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม ปี 2533*

หน่วย: ร้อยละ

หมวดอุตสาหกรรม	ทั่วประเทศ		ภาคอีสาน		ขอนแก่น		กาฬสินธุ์		นครพนม		สกลนคร		อุดรธานี	
	ปี 2533	อัตราการเติบโต	ปี 2533	อัตราการเติบโต	ปี 2533	อัตราการเติบโต	ปี 2533	อัตราการเติบโต	ปี 2533	อัตราการเติบโต	ปี 2533	อัตราการเติบโต	ปี 2533	อัตราการเติบโต
		(ร้อยละต่อปี)		(ร้อยละต่อปี)		(ร้อยละต่อปี)		(ร้อยละต่อปี)		(ร้อยละต่อปี)		(ร้อยละต่อปี)		(ร้อยละต่อปี)
จำนวนแรงงานรวม (คน)	31,296,805	2.98	11,411,257	3.14	954,122	3.47	527,845	3.15	370,838	-0.98	560,825	2.53	1,033,298	3.40
ภาคเกษตรกรรม	67.27	2.24	85.81	2.77	77.94	2.66	90.47	3.01	87.17	-1.33	88.75	2.24	81.04	2.78
ภาคอุตสาหกรรม	10.44	5.88	3.28	7.54	6.24	9.04	1.27	4.14	2.71	4.87	1.93	7.33	4.39	8.38
ภาคบริการ	21.78	5.33	10.67	6.12	15.63	7.32	8.12	5.74	9.78	1.77	9.09	5.11	14.14	7.13
อุตสาหกรรมระบุไม่ชัดเจน/ไม่ทราบ	0.51	-13.95	0.25	-10.25	0.19	-15.74	0.14	-14.13	0.33	-6.37	0.24	-3.72	0.44	-7.94
รวม	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : * แรงงานในที่นี้ หมายถึง ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ โดย

1. ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ การล่าสัตว์ และการประมง
2. ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ การขุดแร่โลหะและอโลหะ การอุตสาหกรรม หัตถกรรม การไฟฟ้า ก๊าซ การประปา การก่อสร้าง ขนส่ง และต่อเติม
3. ภาคบริการ ได้แก่ การขายส่ง การขายปลีก โรงแรม ภัตตาคาร การขนส่ง คลังสินค้า การคมนาคม การธนาคาร สถาบันการเงินอื่นๆ การประกันภัย การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และบริการ

ตารางที่ 2.11

Enrollment Ratios ในระดับมัธยมศึกษาของทั้ง 5 จังหวัด

หน่วย : ร้อยละ

จังหวัด	ปี 2533	2536
ภาคอีสาน	23.61	35.95
- ขอนแก่น	30.15	52.81
- กาฬสินธุ์	30.44	56.63
- สกลนคร	23.62	41.99
- อุดรธานี	35.82	44.19
- นครพนม	24.34	48.65

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ

2.12) ก็ปรากฏว่า ขอนแก่นนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าของทั้งประเทศ ในขณะที่กาฬสินธุ์และอุดรธานีสูงกว่าของภาคอีสาน แต่ต่ำกว่าของทั้งประเทศ ส่วนนครพนมและสกลนครมีค่าใกล้เคียงกับอีสาน ซึ่งหมายความว่า ระดับการศึกษาของประชากรในจังหวัดเหล่านี้จะค่อนข้างดีกว่าภาคอีสานโดยรวม ทั้งนี้เนื่องจากว่าฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรในจังหวัดเหล่านี้ดีกว่าภาคอีสานโดยรวม เพราะเป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์โดยเปรียบเทียบกับอีสานโดยทั่วไป

ปัจจัยที่สำคัญนอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้วในการกำหนดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน คือ อัตราค่าจ้างแรงงานเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น ซึ่งปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบโดยใช้ค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตร (ตารางที่ 2.13) เป็นตัวแทนค่าจ้างในตลาดแรงงานของภาคต่างๆแล้ว จะพบว่าในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ถึง 2535 นั้น อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆในประเทศไทย และอัตราค่าจ้างแรงงานในจังหวัดทั้ง 5 ดังกล่าวก็มีอัตราที่ใกล้เคียงกัน เพราะการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่เดียวกันสามารถทำได้ง่าย ทำให้อัตราค่าจ้างในพื้นที่เหล่านี้มีค่าใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าในช่วงดังกล่าว อัตราค่าจ้างในภาคอีสานมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นค่อนข้างเร็วมาตลอด แม้จะไม่เพิ่มเร็วเท่าในบางพื้นที่ แต่ก็แสดงให้เห็นว่าต้นทุนด้านแรงงานมีสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะทำให้ความได้เปรียบในเรื่องค่าแรงถูกในภาคอีสานลดน้อยลงจากในอดีต เพราะแรงงานที่มีความรู้ความสามารถที่เป็นที่ต้องการเริ่มจะหายากมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้แรงงานมากแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่นว่า ถ้าต้นทุนค่าจ้างแรงงานยังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ประสิทธิภาพของแรงงานไม่มีการปรับตัวให้สูงตามไปด้วย ความได้เปรียบในเรื่องแรงงาน สำหรับภาคอีสานก็อาจจะไม่สามารถสู้กับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนามได้

ส่วนคำถามในเรื่องเกี่ยวกับศักยภาพทางด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดทั้ง 5 นี้ เปรียบเทียบกับภาคอีสานว่าเป็นอย่างไรนั้น สามารถหาคำตอบได้โดยการใช้ตัววัดตัวหนึ่งที่เรียกว่า Location Quotient (L.Q.) ซึ่งค่า L.Q. ในที่นี้จะมีความหมายในการเปรียบเทียบความหนาแน่นของจำนวนโรงงานต่อพื้นที่ของแต่ละจังหวัดกับความหนาแน่น ของจำนวนโรงงานต่อพื้นที่ของภาคอีสานทั้งหมดโดยเฉลี่ย เพราะฉะนั้นสมมติว่าค่า L.Q. ของจังหวัดหนึ่งมีค่าสูงกว่า 1 ก็หมายความว่าเฉลี่ยแล้วจังหวัดนั้นมีจำนวนโรงงานมากกระจุกตัวอยู่โดยเปรียบเทียบมากกว่าของจังหวัดอื่นๆในภาคอีสานด้วยกัน ซึ่งจากข้อมูล L.Q. ของจังหวัดเหล่านี้ในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง 2536 (ตารางที่ 2.14) สามารถสรุปได้ว่าจังหวัดขอนแก่น อุดรธานี นครพนม และกาฬสินธุ์ต่างก็มีการกระจุกตัวของจำนวนโรงงานมากกว่าของภาคอีสานโดยรวม ยกเว้นเฉพาะจังหวัดสกลนครเท่านั้นที่มีการกระจุกตัวน้อยกว่าของภาคอีสาน นอกจากนี้แล้วยังสรุปได้ว่าค่า L.Q. ของทุกจังหวัดลดลงหมดในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้หมายความว่ามีการกระจุกตัวของโรงงาน ในจังหวัดอื่นๆของภาคอีสานโดยเฉลี่ยแล้วมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

โดยสรุปแล้ว ประชากรในจังหวัดเหล่านี้ จะทำงานทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี ประชากรมีการศึกษาค่อนข้างดีกว่าจังหวัดอื่นๆโดยทั่วไปของอีสาน แรงงานของจังหวัดเหล่านี้มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแรงงานอุตสาหกรรมได้ดีกว่า

ตารางที่ 2.12

Mean Years ของการศึกษาของประชากรรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2533

	Mean Years
ทั่วประเทศ	9.3
ภาคอีสาน	8.8
-ขอนแก่น	10.6
-กาฬสินธุ์	9.0
-สกลนคร	8.8
-นครพนม	8.7
-อุดรธานี	8.9

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 2.13

ค่าจ้างของ Hired Labor ในประเทศไทย

(บาท/วัน)

จังหวัด/ภาค	ปี พ.ศ.				
	2527	2529	2531	2533	2535
ภาคอีสาน	28.17	30.51	33.34	41.28	53.42
-ขอนแก่น	27.65	29.56	32.02	40.57	51.27
-กาฬสินธุ์	26.54	28.20	31.27	39.36	49.08
-สกลนคร	26.32	30.43	33.13	37.55	51.18
-อุดรธานี	28.52	31.26	32.07	38.28	51.92
-นครพนม	24.89	30.43	31.35	38.65	53.61
ภาคกลางตอนบน	44.64	47.35	52.64	63.11	81.00
ภาคกลางตอนล่าง	41.21	43.86	47.96	57.82	71.34
ภาคเหนือ	31.70	33.43	36.27	45.24	56.44
ภาคตะวันออก	45.38	46.65	51.35	63.34	79.32
ภาคใต้	52.68	59.39	67.18	74.25	86.53
รวมทั้งประเทศ	35.55	38.63	42.36	60.00	63.66

ที่มา: คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ

ตารางที่ 2.14

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมและแนวโน้ม L.Q. ในจังหวัดต่างๆ

รายการ	ภาคอีสาน	ขอนแก่น	กาฬสินธุ์	สกลนคร	อุดรธานี	นครพนม
จำนวนโรงงาน						
2533	7,849	962	356	236	1,044	314
2534	8,581	1,016	382	257	1,105	331
2535	8,617	1,011	367	256	1,083	329
2536	8,391	882	367	244	1,060	328
พื้นที่(ตร.กม.)	168,854	10,886	6,947	9,606	15,589	5,513
L.Q.*						
2533	1.00	1.90	1.10	0.53	1.44	1.23
2534	1.00	1.84	1.08	0.53	1.39	1.18
2535	1.00	1.82	1.04	0.52	1.36	1.17
2536	1.00	1.63	1.06	0.51	1.37	1.20
L.Q. แนวโน้มเฉลี่ย**	1.00	1.79	1.07	0.52	1.39	1.19

ที่มา: กรมโรงงานอุตสาหกรรม

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลจำนวนโรงงานที่ไม่รวมโรงสีข้าว

* คำนวณจากสูตร $L.Q. = (\text{จำนวนโรงงานในจังหวัด/พื้นที่จังหวัด}) / (\text{จำนวนโรงงานในภาคอีสาน/พื้นที่ภาคอีสาน})$

** ใช้ค่าเฉลี่ยตัวกลางเรขาคณิต

และมีแนวโน้มว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมจะกระจายตัวออกไปจังหวัดรอบๆ ดังที่เห็นได้จากกรณีของ จังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมแล้ว ภาคบริการก็นับว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างมากสำหรับจังหวัดเหล่านี้ เนื่องจากส่วนแบ่งของผลผลิตจากภาคบริการในมูลค่าผลิตภัณฑ์ จังหวัดนั้น คิดเป็นส่วนที่มากพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากว่า แต่ละจังหวัดมีข้อได้เปรียบต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- ขอนแก่น เป็นศูนย์ราชการ และการศึกษาของอีสาน มีเที่ยวบินขึ้นลงมาก และเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางรถที่จะติดต่อทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ และไปทางอินโดจีน คือ ลาว และเวียดนาม
- อุดรธานี เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้า เช่น ศูนย์เสื้อผ้า บ้านเพิง และศูนย์กลางคมนาคม
- กาฬสินธุ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- สกลนคร เป็นแหล่งพุทธศาสนาที่มีพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมาก ทำให้สามารถดึงดูดให้ผู้ที่มีความเลื่อมใสแวะเวียนมาท่องเที่ยว อยู่เสมอ และมีคนเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งส่วนใหญ่จะทำงานด้าน ธุรกิจการพาณิชย์
- นครพนม เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และจังหวัดชายแดนที่จะข้ามไปยังสปป.ลาว มีคนเชื้อสายเวียดนามที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจอยู่มาก

เพราะฉะนั้น โดยสรุปแล้ว จังหวัดทั้ง 5 นี้ ขอนแก่นและอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีภาคบริการที่หลากหลายกว่าจังหวัดอื่นๆ ที่มักจะเป็นเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยว เป็นหลัก

2.2.3 ปัจจัยการผลิตด้านที่ดิน

ก) ประชากรเกษตรต่อพื้นที่เกษตร

ตารางที่ 2.15 แสดงถึงความหนาแน่นของประชากรเกษตรต่อพื้นที่เกษตรของจังหวัด ทั้ง 5 นี้เทียบกับภาคอีสานและทั้งประเทศ ซึ่งปรากฏว่า จังหวัดนครพนมมีความหนาแน่นสูงที่สุด จังหวัดอื่นๆ ก็มีสัดส่วนในลักษณะใกล้เคียงกันคือ เท่ากับหรือสูงกว่าความหนาแน่นของภาคอีสานโดยรวม แต่ต่ำกว่าในกรณีของทั้งประเทศ

ข) ที่ดินการเกษตร

ตารางที่ 2.16 แสดงเปรียบเทียบการใช้ที่ดินถือครองทางการเกษตรของแต่ละจังหวัด ในปี 2523, 2528 และ 2533 พบว่าที่ดินการเกษตรส่วนใหญ่ในจังหวัดเหล่านี้จะเป็นที่นาและที่พืชไร่ เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นพืชหลักของจังหวัดเหล่านี้ ในปี 2533 อุดรธานีมีพื้นที่นาและพื้นที่ไร่มากที่สุดคือ รวมกันเท่ากับ 4,689,000 ไร่ หรือ 89% ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ตามด้วยขอนแก่น ซึ่งมีพื้นที่นา และไร่รวมเท่ากับ 3,875,000 ไร่ หรือ 90% ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ในขณะที่ภาคอีสานโดยรวมมีพื้นที่นา และไร่รวมกัน 52,034,000 ไร่ หรือ 86% ของพื้นที่ทั้งภาคอีสาน ในกาฬสินธุ์นั้นสัดส่วนที่นาและที่ไร่จะ

ตารางที่ 2.15

จำนวนประชากรต่อพื้นที่เกษตรรายจังหวัด ปี 2533

พื้นที่	ประชากรภาคเกษตร*	พื้นที่การเกษตร**	ประชากร/พื้นที่การเกษตร
	(คน)	(ตารางกิโลเมตร)	(คน/ตารางกิโลเมตร)
ทั่วประเทศ	31,296,805	199,192.06	158
ภาคอีสาน	11,411,257	86,201.10	133
-ขอนแก่น	954,122	6,526.60	147
-กาฬสินธุ์	527,845	3,749.13	141
-สกลนคร	560,925	3,918.65	144
-นครพนม	370,836	2,298.79	162
-อุดรธานี	1,033,298	7,799.24	133

ที่มา : 1) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ : * ประชากรภาคเกษตร หมายถึง ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ

ในหมวดเกษตรกรรม การป่าไม้ การล่าสัตว์ ในปี 2533

** พื้นที่เกษตร ได้แก่ พื้นที่นา ที่พืชไร่ ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น ที่สวนผักและไม้ดอก

และที่เลี้ยงปศุสัตว์ ในปี 2534

ตารางที่ 2.16

การใช้ที่ดินถือครองทางการเกษตรปี 2523 - 2534

หน่วย : ไร่

ปี พ.ศ.	ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร								
		ที่อยู่อาศัย	ที่นา	ที่พืชไร่	ที่ไม้ผลและ ไม้ยืนต้น	ที่สวนผัก และไม้ดอก	ที่ปลูกสัตว์	ที่กร้าง ว่างเปล่า	ที่อื่นๆ	รวม
2523	รวมทั้งประเทศ	2,520,845	73,562,985	25,757,758	11,142,386	314,476	523,014	3,064,494	2,112,982	118,998,940
	ภาคอีสาน	900,013	35,886,374	9,901,022	461,025	77,407	214,399	1,968,805	683,944	50,092,989
	-กาฬสินธุ์	43,207	1,351,082	450,950	14,871	2,380	9,165	85,344	4,816	1,961,815
	-ขอนแก่น	72,715	2,893,984	1,042,737	25,002	3,704	17,701	14,803	45,331	4,115,977
	-นครพนม	50,833	1,250,654	164,875	31,826	4,865	17,036	81,209	28,918	1,630,216
	-สกลนคร	51,500	1,927,194	201,530	28,788	2,931	7,419	256,321	24,432	2,500,515
	-อุดรธานี	64,634	3,183,554	913,806	41,752	9,629	12,483	202,478	110,608	4,538,944
2528	รวมทั้งประเทศ	3,031,180	73,902,435	31,604,899	13,463,532	473,507	847,535	3,749,754	1,530,630	128,603,472
	ภาคอีสาน	1,130,318	37,208,781	12,509,778	796,791	123,518	516,357	2,303,749	774,498	55,363,790
	-กาฬสินธุ์	60,988	1,598,139	540,470	21,321	9,005	9,029	68,748	12,701	2,320,401
	-ขอนแก่น	88,435	2,793,593	1,075,690	44,937	15,305	16,665	39,350	57,104	4,131,079
	-นครพนม	39,892	1,094,831	119,540	28,203	4,857	26,019	56,875	20,883	1,391,100
	-สกลนคร	60,830	1,890,162	289,208	36,589	2,128	22,747	283,635	27,167	2,612,465
	-อุดรธานี	92,108	3,192,211	1,290,482	49,494	6,762	30,924	97,577	73,285	4,832,843
2533	รวมทั้งประเทศ	3,536,496	69,313,003	33,518,631	20,098,411	858,180	706,812	3,621,255	1,423,400	133,076,188
	ภาคอีสาน	1,147,552	38,594,234	13,439,713	1,844,652	229,661	929,274	4,075,260	567,149	60,827,495
	-กาฬสินธุ์	67,782	1,576,190	698,204	56,417	6,388	6,007	37,694	9,372	2,458,054
	-ขอนแก่น	89,815	2,794,534	1,081,079	145,128	22,854	35,532	59,282	61,845	4,290,069
	-นครพนม	30,054	1,156,057	192,590	69,528	6,019	12,548	36,660	28,542	1,531,998
	-สกลนคร	63,606	2,067,266	267,063	73,471	16,909	24,448	252,766	50,257	2,815,786
	-อุดรธานี	113,397	3,316,715	1,371,695	140,721	7,629	37,767	253,950	35,154	5,277,028
2534	รวมทั้งประเทศ	3,536,496	69,313,003	33,518,631	20,098,411	858,180	706,812	3,621,255	1,423,400	133,076,188
	ภาคอีสาน	1,252,713	37,972,843	13,454,928	1,844,105	209,090	394,819	2,068,752	521,267	57,718,517
	-กาฬสินธุ์	67,782	157,190	698,204	56,417	6,388	6,007	37,694	9,372	2,458,054
	-ขอนแก่น	89,815	2,794,534	1,081,079	145,128	22,854	35,532	59,282	61,845	4,290,069
	-นครพนม	30,054	1,156,057	192,590	69,528	6,019	12,548	36,660	28,542	1,531,998
	-สกลนคร	2,815,786	63,606	2,067,266	267,063	73,471	16,909	24,448	252,766	50,257
	-อุดรธานี	113,397	3,316,715	1,371,695	140,721	7,629	37,767	253,950	35,154	5,277,028

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ยิ่งสูงกว่นี้คือ 93% ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีน้ำ และดินอุดมสมบูรณ์ เพราะเป็นเขตชลประทานเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้น ศักยภาพทางด้านเกษตรของจังหวัดเหล่านี้จึงมีค่อนข้างมาก

ค. พื้นที่ป่าไม้

ตารางที่ 2.17 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของทั้ง 5 จังหวัด ระหว่างปี 2528 และ 2534 ปรากฏว่า พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดเหล่านี้ ลดลงจากเดิมทุกจังหวัด ขอนแก่นมีสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้เหลือน้อยที่สุดคือ 7.75% ของพื้นที่ทั้งหมด ตามด้วยกาฬสินธุ์ (8.61%) นครพนม (10.78%) อุดรธานี (14.09%) และสกลนคร (14.96%)

2.2.4 ปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สถานะโดยเปรียบเทียบในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานแต่ละประเภทของแต่ละจังหวัด สามารถกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างที่ชัดเจนในระดับหนึ่ง ซึ่งรายละเอียดของโครงสร้างพื้นฐานแต่ละประเภทมีดังนี้คือ

ก) น้ำประปา

ความสามารถในการให้บริการน้ำประปาในแต่ละจังหวัด สามารถเปรียบเทียบได้โดยการดูจากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำประปาต่อรายต่อปีของแต่ละจังหวัดเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ในปี 2526 ขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีปริมาณน้ำที่ใช้ต่อรายสูงที่สุดคือ 474 ลูกบาศก์เมตรต่อรายตามด้วย อุดรธานีเท่ากับ 454 ลูกบาศก์เมตรต่อราย (ตารางที่ 2.18) พอมาถึงปี 2533 ปริมาณน้ำที่ใช้ต่อหัวใน ขอนแก่นลดลงเหลือเพียง 289 ลูกบาศก์เมตรต่อราย (ซึ่งต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆที่เหลือยกเว้นนครพนม) แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของบริการน้ำประปาในจังหวัดขอนแก่น ตามไม่ทันกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรในขอนแก่นในช่วงเวลาดังกล่าว สถานการณ์เช่นนี้ก็เกิดขึ้นกับจังหวัดอื่นๆที่เหลือต่างกันเพียงแต่ว่า การลดลงของปริมาณน้ำประปาที่ใช้ต่อรายไม่ได้มีมากเหมือนในกรณีของขอนแก่น สาเหตุสำคัญคงมาจากการที่จังหวัดขอนแก่นมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ และน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรมากกว่าจังหวัดอื่นๆที่เหลือ ซึ่งมีระบบชลประทานที่สามารถกักเก็บน้ำได้มากกว่า เพราะฉะนั้นในเรื่องของน้ำแล้ว ขอนแก่นจะเสียเปรียบจังหวัดอื่นๆที่เหลือ

ถ้าพิจารณาถึงความสามารถในการกระจายบริการน้ำประปาในแต่ละจังหวัดว่า มีทั่วถึงมากน้อยเพียงไร ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากจำนวนประชากรที่มีน้ำประปาใช้ต่อประชากรรวมของจังหวัด ปรากฏว่ามีค่าค่อนข้างต่ำ โดยจังหวัดขอนแก่นจะมีสัดส่วนประชากรผู้ใช้น้ำต่อประชากรรวมสูงที่สุดคือ ร้อยละ 10.7 ของประชากรทั้งจังหวัดในปี 2533 ตามด้วยอุดรธานีซึ่งมีสัดส่วนดังกล่าวเท่ากับร้อยละ 7.98 ส่วนอีกสามจังหวัดที่เหลือจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคืออยู่ราวร้อยละ 4 ถึง 5 ต่อประชากรทั้งจังหวัด แต่โดยรวมทุกจังหวัดที่พิจารณาอยู่นี้ล้วนแต่ยังได้รับบริการประปาที่ไม่ดีพอและไม่ทั่วถึง สาเหตุของข้อจำกัดในการให้บริการที่ทั่วถึงนั้น มาจากขีดความสามารถของการประปาภูมิภาคที่มีอยู่อย่างจำกัด เพราะต้องดูแลการประปาของภูมิภาคทุกจังหวัด

ตารางที่ 2.17

สัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้รายจังหวัด

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	ขอนแก่น	กาฬสินธุ์	สกลนคร	อุดรธานี	นครพนม
2528	10.30	13.93	18.26	15.51	12.10
2534	7.75	8.61	14.96	14.09	10.78

ที่มา : กรมป่าไม้

ตารางที่ 2.18
เปรียบเทียบปริมาณน้ำประปาที่ใช้ต่อรายต่อปีของแต่ละจังหวัดในปี 2526 และ 2533

หน่วย : ลูกบาศก์เมตรต่อราย

จังหวัด	ปริมาณน้ำที่ใช้ต่อรายต่อปี		ส่วนแตกต่าง	สัดส่วนของประชากรที่มี น้ำประปาใช้ต่อประชากร ทั้งหมดในปี 2533 (%)*
	2526	2533		
ขอนแก่น	474	289	-185	10.70
กาฬสินธุ์	387	297	-90	4.59
สกลนคร	378	304	-74	3.92
อุดรธานี	454	356	-98	5.63
นครพนม	326	214	-113	7.98

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัด

หมายเหตุ : * สมมติว่าผู้ใช้น้ำแต่ละรายมีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน

ข) ไฟฟ้า

ในกรณีของไฟฟ้านั้น สถานการณ์จะตรงข้ามกับกรณีของน้ำประปา คือ บริการกระแสไฟฟ้าต่อรายเพิ่มขึ้นทุกจังหวัดในระหว่าง 2535 และ 2536 (ตารางที่ 2.19) โดยจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนการให้บริการกระแสไฟฟ้าต่อรายสูงสุดคือ 1,799 กิโลวัตต์ต่อรายในปี 2536 ตามด้วยกาฬสินธุ์ (1,472 กิโลวัตต์ต่อราย) สกลนคร (1,339 กิโลวัตต์ต่อราย) อุดรธานี (1,240 กิโลวัตต์ต่อราย) และ นครพนม (849 กิโลวัตต์ต่อราย)

เมื่อพูดถึงความทั่วถึงของการให้บริการไฟฟ้าแล้ว ปรากฏว่า อุดรธานีมีประชากรที่มีไฟฟ้าใช้ประมาณร้อยละ 97 ตามด้วยขอนแก่นร้อยละ 83 ส่วนอีกสามจังหวัดที่เหลือจะอยู่ในวาระร้อยละ 70 กว่าโดยเฉลี่ย

เมื่อพิจารณาถึงประเภทของผู้ใช้ไฟฟ้าแล้ว ปรากฏว่า ในกรณีของจังหวัดอุดรธานีนั้น ผู้ใช้ไฟฟ้ารายใหญ่คือ กิจการขนาดกลางและเล็ก (142 และ 137 ล้านบาทในปี 2536) เช่นเดียวกับ ขอนแก่น (กิจการขนาดกลางใช้ไฟฟ้าเท่ากับ 216 ล้านบาท และกิจการขนาดเล็กเท่ากับ 160 ล้านบาทในปี 2536) กาฬสินธุ์จะมีกิจการขนาดกลางและบ้านอยู่อาศัยเป็นผู้ใช้ไฟฟ้ารายใหญ่ ในขณะที่สกลนครและนครพนม ผู้ใช้ไฟฟ้ารายใหญ่คือบ้านอยู่อาศัย

โดยสรุปแล้ว บริการไฟฟ้านั้นไม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อศักยภาพในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดทั้งห้า

ค) โทรศัพท์

ปัญหาเรื่องการขาดแคลนเลขหมายโทรศัพท์นั้น ปรากฏว่า ขอนแก่นมีปัญหาดังกล่าวน้อยที่สุด เนื่องจากมีจำนวนประชากรต่อหมายเลขโทรศัพท์ต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆที่เหลือ คือในปี 2535 ขอนแก่นมีจำนวนคนต่อเลขหมายโทรศัพท์เท่ากับ 80 คนต่อเลขหมาย และได้ลดลงเหลือ 70 คนต่อเลขหมายในปีถัดไป ในปี 2536 จังหวัดที่มีจำนวนคนต่อเลขหมายสูงมาก ได้แก่ จังหวัด กาฬสินธุ์ (164 คนต่อเลขหมาย) นครพนม และสกลนคร (แต่ละจังหวัดเท่ากับ 126 คนต่อเลขหมาย) (ตารางที่ 2.20) แต่โดยรวม บริการโทรศัพท์ยังไม่ทั่วถึงสำหรับทุกๆจังหวัด

ง) บริการธนาคารพาณิชย์

จังหวัดที่มีสาขานาครพาณิชย์มากที่สุดคือ ขอนแก่น (14 แห่ง) และอุดรธานี (13 แห่ง) ส่วนจังหวัดที่เหลือมีจังหวัดละประมาณ 7 แห่ง (ตารางที่ 2.21) ในช่วงระหว่างปี 2534 ถึง 2536 ทั้งห้าจังหวัด มีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อสูงกว่าอัตราการขยายตัวของเงินฝากต่อปี ทุกจังหวัดมีส่วนของสินเชื่อต่อเงินฝากใกล้เคียงร้อยละ 100 (ยกเว้นจังหวัดกาฬสินธุ์) ในปี 2536 ซึ่งหมายความว่าปริมาณเงินออมในจังหวัดได้ถูกปล่อยกู้ให้กับกิจการต่างๆในจังหวัดในปริมาณใกล้เคียงกัน ยกเว้นจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เงินฝากมีมากกว่าสินเชื่อ (แสดงว่ามีเงินฝากไหลออกไปจังหวัดอื่นๆ) สาขาเศรษฐกิจที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยเงินกู้ให้มากที่สุด ได้แก่ การพาณิชย์ ซึ่งแต่ละจังหวัดมีสินเชื่อที่ปล่อยกู้กับการพาณิชย์คิดเป็นร้อยละ 30 ของสินเชื่อทั้งหมด ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะพึ่งสินเชื่อ

ตารางที่ 2.19

เปรียบเทียบบริการกระแสไฟฟ้าต่อรายต่อปีของแต่ละจังหวัดในปี 2535 และ 2536

หน่วย : กิโลวัตต์ต่อราย

จังหวัด	บริการกระแสไฟฟ้าต่อรายต่อปี		สัดส่วนของประชากรที่มี มีไฟฟ้าใช้ในปี 2536* (%)
	2535	2536	
ขอนแก่น	1,732	1,799	83
กาฬสินธุ์	1,265	1,472	76
สกลนคร	850	872	72
อุดรธานี	1,192	1,240	97
นครพนม	830	849	68

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัด

หมายเหตุ : * สมมติว่าผู้ใช้ไฟฟ้าแต่ละราย มีคนอยู่รวม 5 คนต่อราย

ตารางที่ 2.20

เปรียบเทียบจำนวนประชากรต่อหมายเลขโทรศัพท์ของแต่ละจังหวัดปี 2535 และ 2536

หน่วย : คนต่อหมายเลข

จังหวัด	จำนวนประชากรต่อหมายเลข	
	2535	2536
ขอนแก่น	80	70
กาฬสินธุ์	254	164
สกลนคร	150	126
อุดรธานี	96	81
นครพนม	83	126

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2.21

การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์รายจังหวัด ปี 2534 และ 2536

จังหวัด	ปี	จำนวนสาขา	อัตราการเติบโต ของสินเชื่อ ปี 34-36 (ร้อยละต่อปี)	อัตราการเติบโต ของเงินฝาก ปี 34-36 (ร้อยละต่อปี)	% สินเชื่อ ต่อเงินฝาก	% สินเชื่อ การพาณิชย์	% สินเชื่อ บริการ	% สินเชื่อ อุตสาหกรรม
ขอนแก่น	2534	14	24.23	17.32	94.79	33.04	4.12	23.42
	2536	14*			108.84	31.15	5.86	18.25
กาฬสินธุ์	2534	7	15.31	17.03	86.84	27.62	2.6	18.3
	2536	7			83.9	36.23	3.01	16.31
สกลนคร	2534	7	29.49	18.36	77.6	30.45	3.42	14.38
	2536	7			96.95	31.12	3.41	14.55
นครพนม	2534	6	31.76	21.04	73.46	31.46	6.41	6.35
	2536	6*			91.03	31.83	5.69	5.53
อุดรธานี	2534	12	17.49	14.25	88.41	35.79	4.2	17.55
	2536	13*			94.34	37.88	4.66	16.04

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * เป็นข้อมูลของ ปี 2535

จากธนาคารพาณิชย์น้อยลง เช่นกรณีของจังหวัดขอนแก่น ที่สินเชื่อภาคอุตสาหกรรมลดลงจากร้อยละ 23.42 ในปี 2534 เหลือเพียง ร้อยละ 18.26 ในปี 2536

จ) บริการสาธารณสุข

ตารางที่ 2.22 และ 2.23 แสดงสถิติจำนวนประชากรต่อแพทย์ และประชากรต่อเตียง โรงพยาบาลของแต่ละจังหวัด ขอนแก่นมีศักยภาพด้านนี้ที่ดีกว่าจังหวัดอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขอนแก่นเป็นทั้งศูนย์กลางคมนาคม การศึกษาและหน่วยงานราชการ ทำให้มีบุคลากรและบริการสาธารณสุขที่ดีกว่าจังหวัดอื่นๆ ในปี 2535 ประชากรต่อแพทย์ของขอนแก่นเท่ากับ 3,085 คนต่อแพทย์ ในขณะที่จังหวัดที่เหลือน้อยบางแห่งเช่น กาฬสินธุ์ มีสัดส่วนสูงมากถึง 15,421 คนต่อแพทย์ เป็นต้น

สำหรับจำนวนคนต่อเตียงนั้น ขอนแก่นก็มีน้อยที่สุดคือ 822 คนต่อเตียงในปี 2535 ในขณะที่กาฬสินธุ์มี 1,446 คนต่อเตียง ซึ่งมากที่สุด

โดยสรุปแล้วขอนแก่น มีความพร้อมในเรื่องบริการสาธารณสุขดีกว่าจังหวัดอื่นๆ

2.3 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการพิจารณาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยความเชื่อมโยงของจังหวัดต่างๆ ในที่นี้เป็นการพิจารณาเน้นในด้านการค้าเป็นหลัก และในบางส่วนจะกล่าวถึงด้านการลงทุนและการเคลื่อนย้ายแรงงาน การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการ - นักธุรกิจด้านการขนส่ง ทิศทางการค้าจากสถิติด้านการขนส่ง ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอุตสาหกรรมด้านการค้าการลงทุน

รูปที่ 2.3 แสดงเครือข่ายการคมนาคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีข้อสังเกตดังนี้ (ก) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีเครือข่ายถนนเชื่อมโยงจังหวัดต่างๆ ที่สมบูรณ์ มีสนามบิน ในจังหวัดสำคัญ 5 จังหวัด (ข) ขอนแก่นและอุดรธานีเป็นศูนย์กลางคมนาคมทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน

2.3.1 การค้ากับกรุงเทพฯ

ความเชื่อมโยงของจังหวัดที่เราศึกษากับกรุงเทพฯ มีอยู่สูง พิจารณาประเภทสินค้าและการเปลี่ยนแปลงของกระแสการค้า ตารางที่ 2.24 ถึงตารางที่ 2.27 แสดงสัดส่วนของสินค้าออกจากจังหวัดไปกรุงเทพฯ และจากกรุงเทพฯ เข้าจังหวัดนั้นๆ สำหรับจังหวัดขอนแก่นสินค้าที่ส่งออกไปกรุงเทพฯ สูงสุดเป็นสินค้าเกษตร ซึ่งในบรรดาสินค้าเกษตรนั้น ข้าวจะมีสัดส่วนสูงสุด เป็นที่น่าสังเกตว่าสำหรับจังหวัดนี้สัดส่วนของการส่งออกสินค้าเกษตรและข้าวมีแนวโน้มลดลง สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกมากอย่างต่อเนื่องเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เนื่องจากมีการลงทุนในสินค้าอุตสาหกรรมที่ต้องการส่งออก สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มนอกจากนี้คือ ประเภทแปรรูปเกษตร ซึ่งมีน้ำตาลและมันสำปะหลังเป็นหลัก แต่มันสำปะหลังในระยะหลังจะมีสัดส่วนลดลงจากการลดพื้นที่เพาะปลูก

ตารางที่ 2.22

เปรียบเทียบจำนวนประชากร ต่อแพทย์ในแต่ละจังหวัดในปี 2534 และ 2535

หน่วย : คนต่อแพทย์ 1 คน

จังหวัด	จำนวนประชากรต่อแพทย์	
	2534	2535
ขอนแก่น	3,174	3,085
กาฬสินธุ์	15,892	15,421
สกลนคร	13,177	13,347
อุดรธานี	12,924	11,911
นครพนม	16,101	14,772

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 2.23

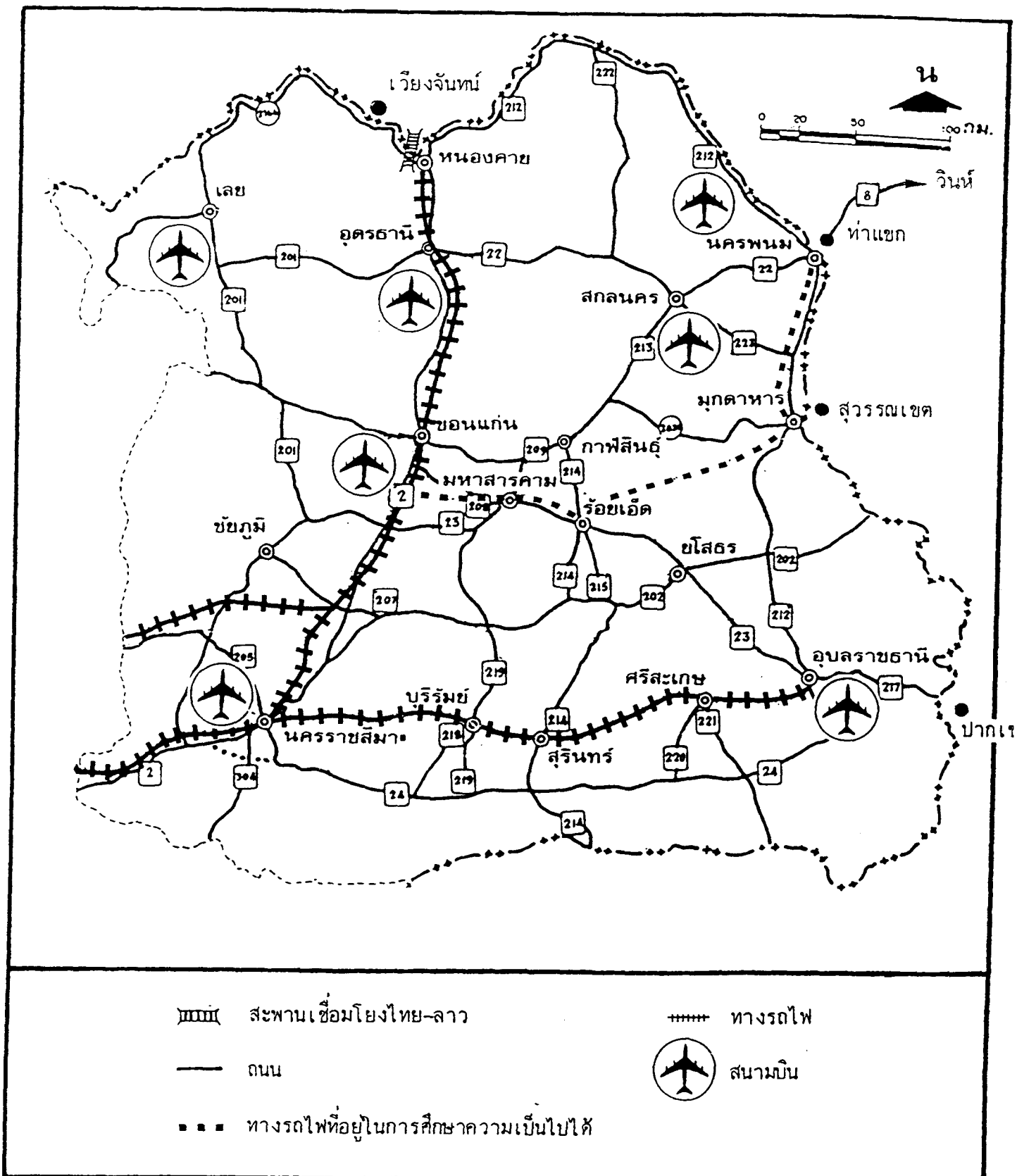
เปรียบเทียบจำนวนประชากร ต่อเตียงโรงพยาบาลในแต่ละจังหวัดในปี 2534 และ 2535

หน่วย : คนต่อเตียงโรงพยาบาล

จังหวัด	จำนวนประชากรต่อเตียงโรงพยาบาล	
	2534	2535
ขอนแก่น	860	822
กาฬสินธุ์	1,462	1,446
สกลนคร	1,129	1,158
อุดรธานี	1,456	1,401
นครพนม	1,263	1,227

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข

รูปที่ 2.3
แผนที่แสดงโครงข่ายคมนาคม

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2.24

สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-ขอนแก่น จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536

(หน่วย : ร้อยละ)

	2532			2533			2534			2535			2536			อัตราการเพิ่ม (ร้อยละต่อปี)		
	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า
เกษตร	22.98	41.86	2.96	16.55	41.74	2.44	20.98	37.76	1.60	17.10	33.63	2.20	9.00	30.20	0.14	0.32	1.65	-42.44
-ข้าว	17.57	33.79	0.38	11.12	29.85	0.63	17.24	32.16	0.00	13.52	27.77	0.67	8.42	28.60	0.00	5.38	5.65	-168.10
-ผัก-ผลไม้	1.98	2.57	1.37	2.38	4.25	1.34	1.20	0.99	1.44	1.29	1.75	0.87	0.02	0.00	0.03	-87.09	-217.51	-59.69
-ปศุสัตว์	0.62	0.99	0.22	0.64	1.75	0.02	1.06	1.84	0.15	0.15	0.31	0.00	0.09	0.28	0.01	-25.59	-21.92	-59.35
-ประมง	0.34	0.13	0.55	0.16	0.00	0.25	0.00	0.00	0.00	0.14	0.29	0.00	0.07	0.00	0.10	-14.18	-143.58	-8.49
-อื่นๆ	2.46	4.38	0.44	2.25	5.89	0.21	1.48	2.77	0.00	2.01	3.51	0.65	0.39	1.32	0.00	-22.43	-20.18	-171.73
แปรรูปเกษตร	26.85	23.47	30.44	29.15	39.91	23.12	31.10	43.06	17.29	22.84	25.99	19.99	12.09	25.47	6.51	3.82	11.86	-5.45
-น้ำตาล	4.97	9.44	0.24	11.26	31.38	0.00	21.03	39.24	0.00	9.44	19.48	0.37	7.20	24.46	0.00	33.03	33.61	-156.35
-ปุยและอาหารสัตว์	14.93	0.64	30.09	15.16	0.93	23.12	8.03	0.00	17.29	10.86	1.15	19.62	4.59	0.00	6.51	-5.72	-182.96	-5.15
-มันสำปะหลัง	6.95	13.39	0.12	2.73	7.60	0.00	2.05	3.82	0.00	2.54	5.36	0.00	0.30	1.01	0.00	-54.95	-54.75	-139.02
แร่	0.00	0.00	0.00	0.27	0.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
วัสดุก่อสร้าง	8.49	6.82	10.26	6.53	4.14	7.87	7.21	5.94	8.67	4.12	2.36	5.70	9.54	3.28	12.15	-25.59	-21.92	-59.35
เชื้อเพลิง	13.06	0.28	26.61	16.85	0.45	26.04	17.01	1.45	34.97	10.72	2.38	18.23	16.03	0.13	22.67	-14.18	-143.58	-8.49
เครื่องดื่ม	1.74	0.00	3.58	2.21	0.00	3.45	2.65	0.40	5.25	0.44	0.07	0.78	2.58	0.13	3.60	33.65	153.44	33.26
สินค้าอุปโภคบริโภค	26.88	27.57	26.15	28.44	13.02	37.08	21.06	11.39	32.23	44.78	35.56	53.10	50.76	40.78	54.93	39.66	19.60	51.67
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	23.77	9.81	33.12

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

หมายเหตุ : สินค้าออก คือ สินค้าจากขอนแก่นเข้ากรุงเทพฯ

สินค้าเข้า คือ สินค้าจากกรุงเทพฯเข้าขอนแก่น

ตารางที่ 2.25

สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ - ภาพสินธุ์ จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536

(หน่วย : ร้อยละ)

	2532			2533			2534			2535			2536			อัตราการเพิ่ม (ร้อยละต่อปี)		
	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า
เกษตร	35.07	55.70	1.15	27.05	60.93	1.01	35.18	72.30	3.18	19.09	34.38	0.01	27.50	61.26	0.09	30.88	31.15	-18.17
-ข้าว	29.33	47.16	0.00	20.15	46.35	0.00	32.51	66.64	3.08	17.56	31.63	0.00	27.45	61.26	0.00	35.31	35.31	0.00
-ผัก-ผลไม้	3.15	4.61	0.76	5.10	10.93	0.61	0.40	0.74	0.10	0.00	0.00	0.00	0.05	0.00	0.08	-68.32	-196.58	-8.37
-ปศุสัตว์	0.20	0.09	0.38	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-130.10	-98.78	-121.61
-ประมง	0.00	0.00	0.00	0.22	0.00	0.39	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-17.33	0.00	0.00
-อื่นๆ	2.38	3.83	0.00	1.58	3.64	0.00	2.27	4.91	0.00	1.53	2.75	0.00	0.00	0.00	0.00	-191.94	-191.92	0.00
แปรรูปเกษตร	15.97	8.85	27.68	19.13	7.97	27.72	11.33	3.27	18.28	17.72	22.89	11.26	12.27	3.13	19.69	30.37	2.75	37.90
-น้ำตาล	1.20	1.48	0.76	1.78	4.10	0.00	0.00	0.00	0.00	0.07	0.13	0.00	0.00	0.00	0.00	-174.89	-168.10	-139.00
-ปุยและอาหารสัตว์	11.27	1.75	26.91	15.67	0.00	27.71	9.81	0.00	18.27	5.48	0.85	11.26	10.87	0.00	19.69	36.06	-172.39	38.60
-มันสำปะหลัง	3.50	5.62	0.00	1.68	3.87	0.00	1.52	3.27	0.00	12.16	21.91	0.00	1.40	3.13	0.00	14.07	14.08	0.00
แร่	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-17.33	0.00	0.00
วัสดุก่อสร้าง	8.03	6.82	10.01	5.05	2.62	6.92	6.47	4.91	7.82	8.83	10.42	6.86	7.51	1.73	12.20	35.30	-5.51	51.37
เชื้อเพลิง	6.65	0.00	17.59	10.79	0.00	19.09	18.59	0.00	34.63	11.77	0.00	26.46	13.48	2.91	22.07	54.63	213.89	52.06
เครื่องมือ	0.78	0.00	2.05	1.39	0.00	2.45	0.00	0.00	0.00	0.24	0.00	0.53	1.39	0.00	2.52	51.55	0.00	51.55
สินค้าอุปโภคบริโภค	33.51	28.63	41.55	36.58	28.47	42.82	28.43	19.52	36.10	42.36	32.32	54.89	37.86	30.97	43.44	40.01	30.74	47.50
รวม	100.00	100.00	100.01	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	36.97	28.77	46.41

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

หมายเหตุ : สินค้าออก คือ สินค้าจากภาพสินธุ์เข้ากรุงเทพฯ

สินค้าเข้า คือ สินค้าจากกรุงเทพฯเข้าภาพสินธุ์

ตารางที่ 2.26

สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-สกลนคร จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2536

(หน่วย : ร้อยละ)

	2532			2533			2534			2535			2536			อัตราการเติบโต (ร้อยละต่อปี)		
	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า
เกษตร	26.98	52.06	0.94	22.22	52.11	3.40	20.16	67.02	0.44	22.75	31.37	3.08	34.24	81.22	1.84	26.98	26.60	42.58
-ข้าว	20.43	40.09	0.00	17.02	44.03	0.00	13.13	44.33	0.00	15.88	21.50	3.05	33.15	81.21	0.00	33.13	33.13	0.00
-ผัก-ผลไม้	2.03	3.10	0.92	4.68	6.72	3.39	1.99	5.67	0.43	5.01	7.20	0.01	1.09	0.00	1.83	5.36	-164.76	42.97
-ปศุสัตว์	0.00	0.00	0.00	0.52	1.35	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
-ประมง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
-อื่นๆ	4.51	8.86	0.00	0.00	0.00	0.00	5.04	17.01	0.00	1.86	2.67	0.01	0.00	0.00	0.00	-191.00	-191.00	0.00
แปรรูปเกษตร	21.67	9.64	34.18	14.30	0.01	23.31	14.66	0.01	20.83	16.53	11.26	28.58	11.53	0.22	19.34	5.26	-79.53	11.49
-น้ำตาล	0.56	0.00	1.15	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	-139.02	0.00	-139.02
-ปุ๋ยและอาหารสัตว์	16.76	1.11	33.03	14.29	0.00	23.30	14.66	0.00	20.82	8.70	0.00	28.57	11.53	0.21	19.34	11.68	-25.97	12.35
-มันสำปะหลัง	4.35	8.53	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	7.83	11.26	0.01	0.00	0.00	0.00	-190.05	-190.05	0.00
แร่	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
วัสดุก่อสร้าง	9.20	4.87	13.69	16.70	23.70	12.29	12.21	16.49	10.41	13.26	11.04	18.31	4.11	3.27	4.69	0.00	0.00	0.00
เชื้อเพลิง	12.30	11.07	13.58	9.62	6.72	11.44	21.37	0.00	30.37	5.01	7.20	0.01	9.24	0.00	15.62	0.00	0.00	0.00
เครื่องมือ	1.02	0.00	2.07	0.00	0.00	0.00	3.36	0.00	4.77	0.00	0.00	0.01	0.78	0.00	1.32	14.47	0.00	14.47
สินค้าอุปโภคบริโภค	28.84	22.37	35.56	37.17	17.48	49.58	28.24	16.49	33.19	42.46	39.13	50.06	40.10	15.31	57.20	29.27	5.99	37.61
รวม	100.01	100.02	100.03	100.01	100.02	100.01	100.00	100.02	100.01	100.01	100.02	100.06	100.01	100.02	100.01	21.03	15.48	25.73

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

หมายเหตุ : สินค้าออก คือ สินค้าจากสกลนคร เข้า กรุงเทพฯ

สินค้าเข้า คือ สินค้าจากกรุงเทพฯ เข้า สกลนคร

ตารางที่ 2.27

สัดส่วนของปริมาณสินค้าเข้า-ออก ระหว่าง กรุงเทพฯ-นครพนม จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2532-2538

(หน่วย : ไร่ยละ)

	2532			2533			2534			2535			2536			อัตราการเติบโต (ร้อยละต่อปี)		
	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า	รวม	สินค้าออก	สินค้าเข้า
เกษตร	28.03	51.75	0.20	9.24	30.81	2.02	27.02	47.36	0.00	10.89	16.80	0.00	23.44	47.63	0.01	17.68	17.75	-44.79
-ข้าว	22.10	40.90	0.01	5.91	23.56	0.00	24.61	43.13	0.00	7.68	11.84	0.00	23.43	47.62	0.00	23.62	23.62	0.00
-ผัก-ผลไม้	0.08	0.01	0.18	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-81.45	0.00	-81.45
-ปศุสัตว์	0.00	0.01	0.01	0.30	1.21	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
-ประมง	0.00	0.01	0.01	1.52	0.00	2.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
-อื่นๆ	5.85	10.83	0.01	1.52	6.04	0.00	2.41	4.23	0.00	3.21	4.96	0.00	0.00	0.00	0.00	-188.37	-188.37	0.00
แปรรูปเกษตร	11.70	6.32	18.03	5.15	7.25	4.45	9.65	8.46	11.24	13.02	14.70	9.93	0.61	0.01	1.19	-51.88	-147.45	-43.28
-น้ำตาล	0.81	1.50	0.01	1.82	7.25	0.00	0.00	0.00	0.00	8.04	12.40	0.00	0.00	0.00	0.00	-139.02	-139.02	0.00
-ปุยและอาหารสัตว์	8.29	0.01	18.02	3.33	0.00	4.45	4.83	0.00	11.24	3.49	0.00	9.93	0.60	0.00	1.19	-43.37	0.00	-43.37
-มันสำปะหลัง	2.60	4.81	0.01	0.00	0.00	0.00	4.83	8.46	0.00	1.49	2.30	0.00	0.00	0.00	0.00	-168.10	-168.10	0.00
แร่	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
วัสดุก่อสร้าง	9.42	11.43	7.07	19.24	44.11	10.92	14.60	25.58	0.00	23.84	30.57	11.42	2.03	2.42	1.64	0.00	0.00	0.00
เชื้อเพลิง	12.59	17.29	7.07	9.93	9.97	9.91	21.71	8.46	39.32	12.55	8.59	19.85	21.42	0.00	42.17	0.00	0.00	0.00
เครื่องมือ	0.81	0.01	1.77	0.76	0.00	1.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9.78	0.00	19.26	84.37	0.00	84.37
สินค้าอุปโภคบริโภค	37.45	13.23	65.90	55.68	7.86	71.69	27.02	10.15	49.44	39.70	29.33	58.80	42.73	49.96	35.73	25.45	53.03	9.34
รวม	100.01	100.03	100.05	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.01	100.03	100.02	22.15	19.82	24.64

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

หมายเหตุ : สินค้าออก คือ สินค้าจากนครพนมเข้ากรุงเทพฯ

สินค้าเข้า คือ สินค้าจากกรุงเทพฯเข้านครพนม

สำหรับสินค้าจากกรุงเทพฯ ขนออกนอก เป็นสินค้าอุตสาหกรรม คือสัดส่วนสูงสุดเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องไฟฟ้า เสื้อผ้า ของใช้ในบ้าน นอกจากนี้ประเภทที่สำคัญเป็นเชื้อเพลิง และวัสดุก่อสร้าง ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต (รูปที่ 2.4-2.5)

ส่วนจังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง คือ กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม จะมีแบบแผนเดียวกัน คือสินค้าส่งออกจากจังหวัดเป็นสินค้าเกษตรและแปรรูปเกษตรเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่แตกต่างกับจังหวัดขอนแก่นอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าเกษตร ที่สัดส่วนของสินค้าเกษตรคือข้าวของจังหวัดเหล่านี้มีแนวโน้มที่สูงขึ้น การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสัดส่วนต่ำกว่าจังหวัดขอนแก่น ส่วนสินค้าเข้าส่งจากกรุงเทพฯเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเพื่อการผลิตคือ วัสดุก่อสร้าง ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง และน้ำมันเชื้อเพลิง ในจังหวัดทั้ง 5 จังหวัดในบริเวณ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ขอนแก่นจะมีปริมาณการค้าสูงสุดกับกรุงเทพฯ เมื่อดูจากสถิติปี 2536 คือ 3.1 ล้านตัน โดยรองลงมาเป็นอุดรธานี 0.7 ล้านตัน จังหวัดอื่นจะมีปริมาณการค้าร้อยละน้อยลงมากคือ 0.4 ล้านตัน 0.1 ล้านตัน 0.08 ล้านตัน สำหรับกาฬสินธุ์ สกลนคร และนครพนม ตามลำดับ แสดงว่า ขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าที่สำคัญของภูมิภาคนี้ (รูปที่ 2.6)

2.3.2 การค้าระหว่างจังหวัด

ขอนแก่น

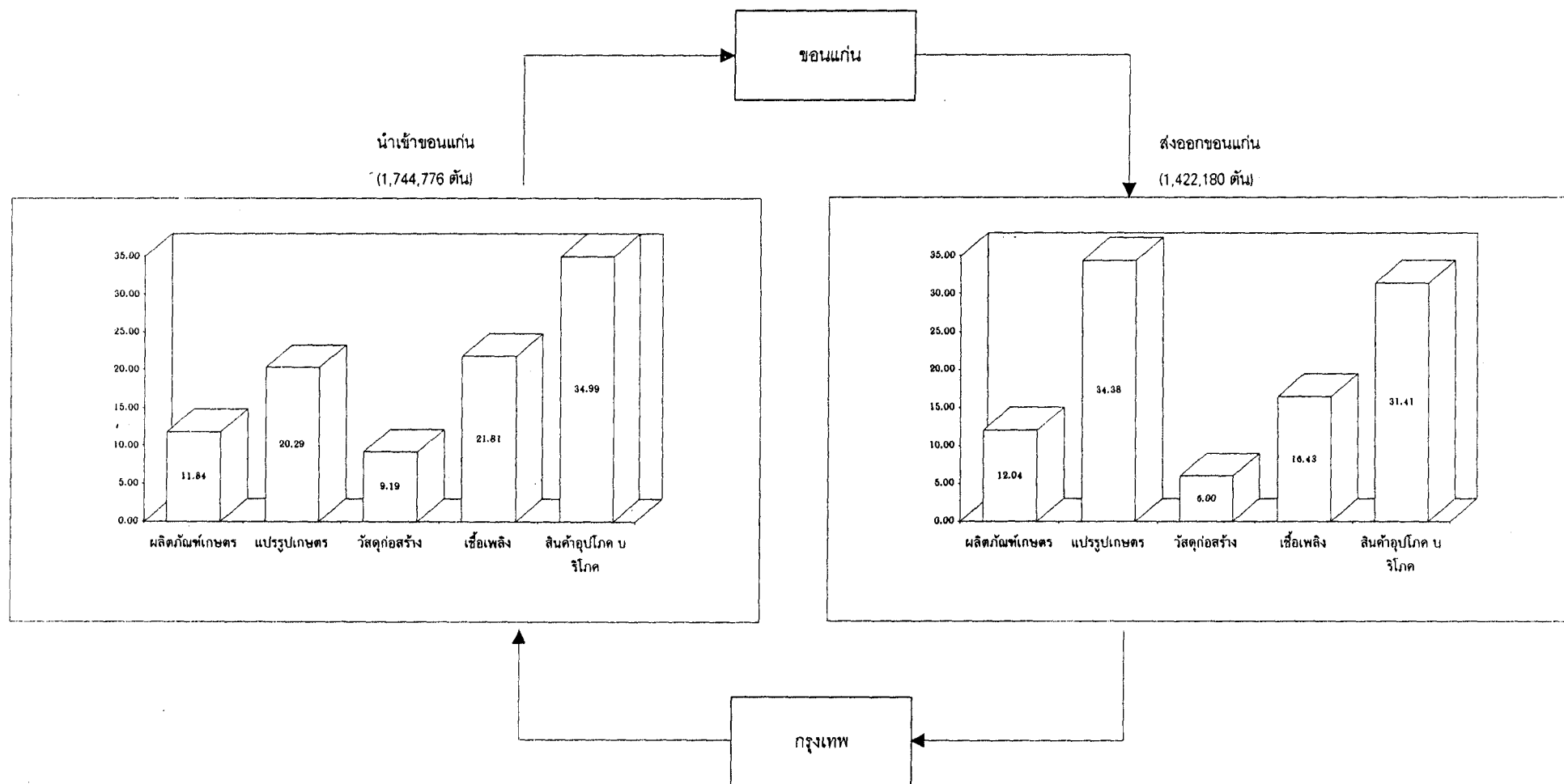
ความเชื่อมโยงในประเด็นนี้จะดูจังหวัดขอนแก่นเป็นเขตสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะมีศักยภาพในการพัฒนามากกว่าจังหวัดอื่นที่ทำการศึกษาคำถามสำรวจของกรมการขนส่งทางบกพบว่า การติดต่อค้าขายมีมากระหว่างขอนแก่น กาฬสินธุ์ รongลงมา เป็น ขอนแก่น กับ อุดรธานี การค้าระหว่างขอนแก่นกับนครพนมน้อย โดยขอนแก่นมีการค้ากับกาฬสินธุ์เป็นจำนวน 353,000 ตัน อุดรธานี 230,000 ตัน สกลนคร 23,000 ตัน และนครพนมเพียง 7,000 ตัน (รูป 2.7) จะเห็นว่าจังหวัดที่ใกล้ขอนแก่นมีความสัมพันธ์ทางการค้าสูงกว่าจังหวัดที่ไกลออกไป

ตารางที่ 2.28 แสดงปริมาณการค้าสุทธิระหว่างขอนแก่นกับจังหวัดต่างๆที่ศึกษา จะเห็นว่าขอนแก่นนำเข้าข้าวจากกาฬสินธุ์มากกว่าที่ส่งออก แต่สำหรับสินค้าอื่นกาฬสินธุ์ต้องพึ่งพิงขอนแก่นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสินค้านำเข้าจากขอนแก่นที่สำคัญ ได้แก่ ซีเมนต์ ไม้ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องดื่ม ปุ๋ย และอาหารสัตว์ สำหรับวัสดุก่อสร้าง เช่นหิน ดิน ทราโย โลหะก่อสร้าง และ สินค้าทางการเกษตรบางประเภท เช่น ผักผลไม้ น้ำตาล สัตว์บก มีการค้าขายในปริมาณการนำเข้าและส่งออกที่ไม่ต่างกันมาก แสดงว่าเป็นการขาดแคลนในบางเวลาบางท้องที่ มากกว่าที่จะแสดงถึงความได้เปรียบในการผลิตที่ชัดเจน (รูปที่ 2.8)

เมื่อพิจารณาสถิติการขนส่งระหว่างจังหวัดขอนแก่นกับสกลนคร พบว่าขนาดและประเภทของสินค้าที่ทำการค้าขายจะน้อยกว่าจังหวัดขอนแก่นกับกาฬสินธุ์ การส่งออกจากขอนแก่นจะมีมากกว่าการนำเข้า ไม่ว่าจะเป็น ซีเมนต์ ไม้ น้ำมันเชื้อเพลิง ผักผลไม้ เครื่องดื่ม สินค้าที่ขอนแก่นนำเข้ามากจากสกลนครในปี 2536 คือ ปุ๋ย อาหารสัตว์ และข้าว ซึ่งในปี 2534 ขอนแก่นเป็นผู้ส่งออก ส่วนมัน

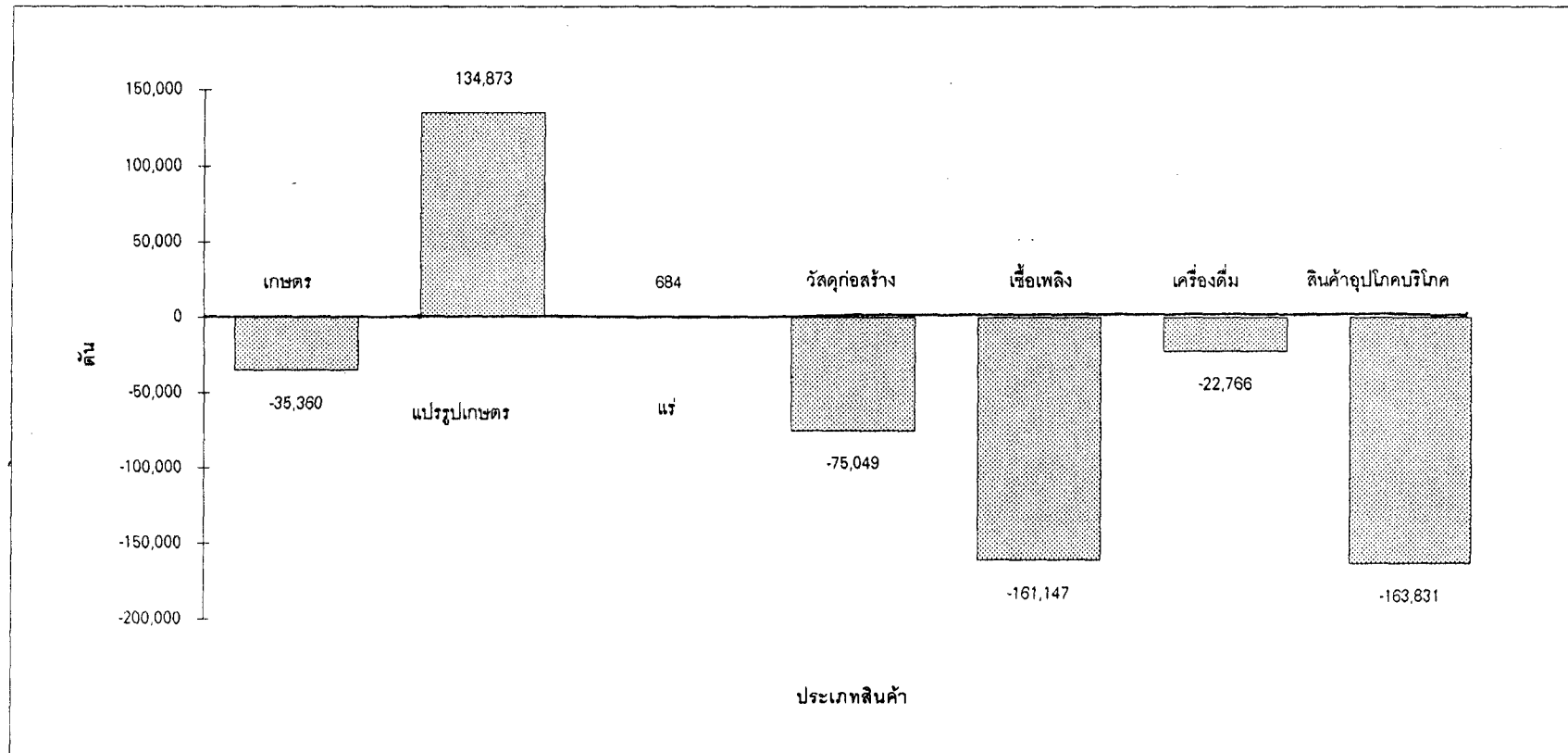
รูปที่ 2.4

ปริมาณสินค้าเข้า-ออก ขอนแก่น-กรุงเทพ จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญ ปี 2536

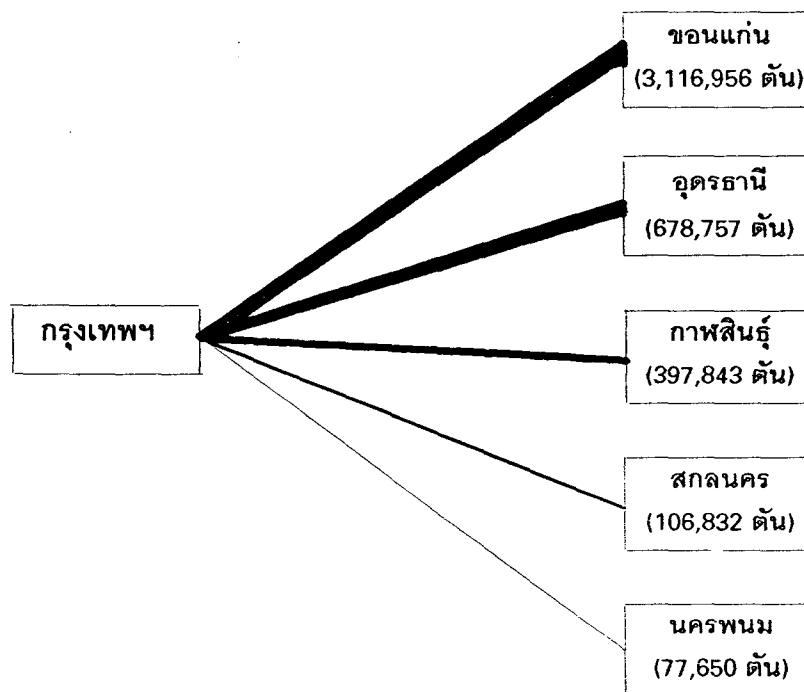

รูปที่ 2.5

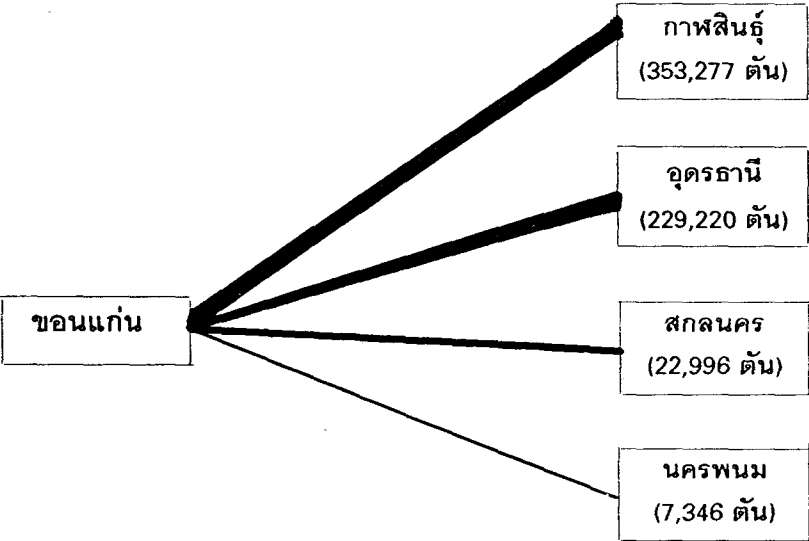
ปริมาณการส่งออกสุทธิขอนแก่น-กรุงเทพฯ จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญปี 2536

รูปที่ 2.6 ปริมาณการค้ารวมกรุงเทพฯกับจังหวัดต่างๆปี 2536

รูปที่ 2.7 ปริมาณการค้ารวมขอนแก่นกับจังหวัดต่างๆปี 2536

ตารางที่ 2.28

ปริมาณการค้าสุทธิของขอนแก่นกับจังหวัดต่างๆ จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2534-2536

(หน่วย : ตัน)

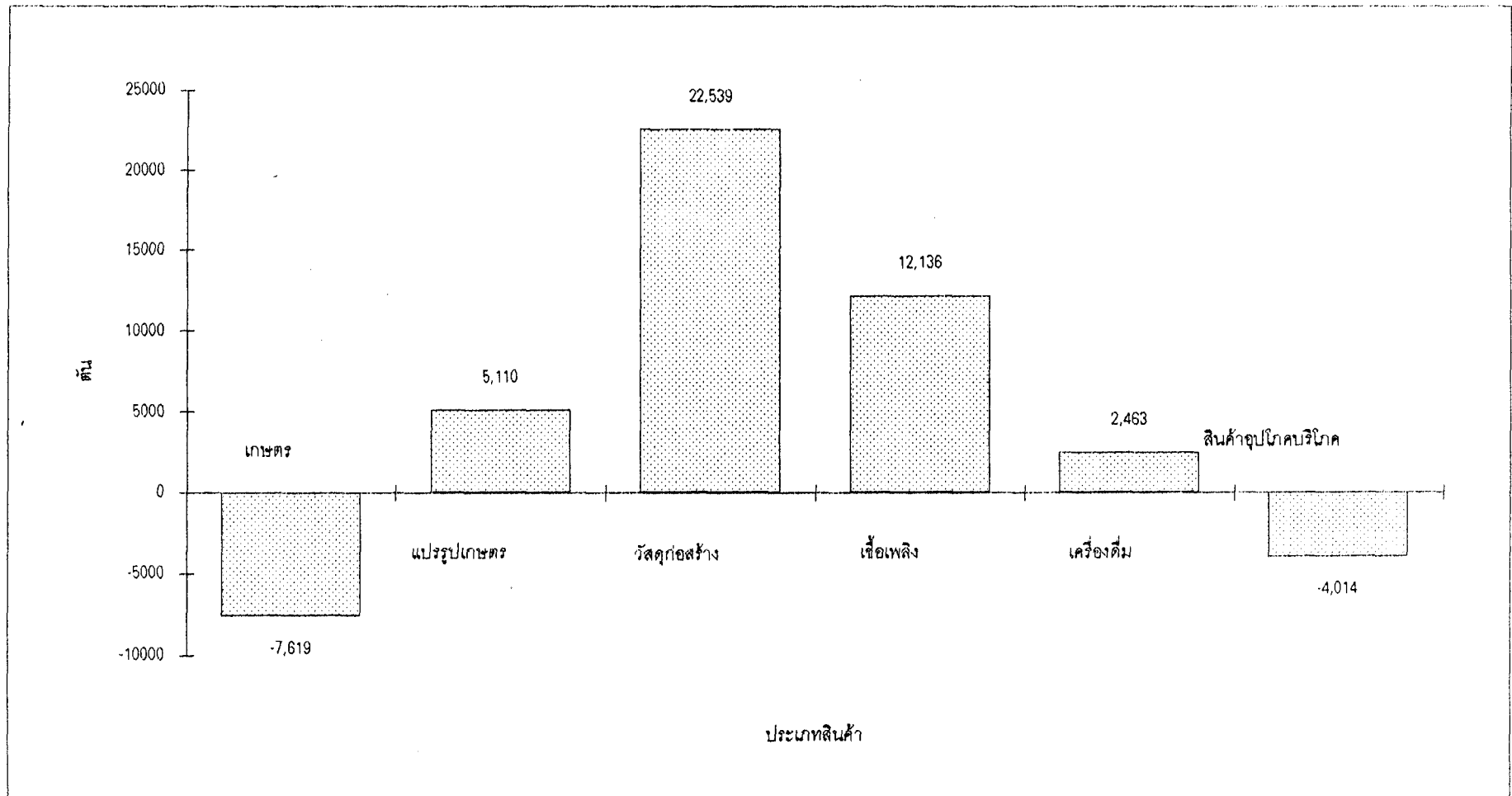
	ภาคอีสาน		กรุงเทพฯ		ภาพลื่นรุ้		สกลนคร		อุดรธานี		นครพนม	
	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536
เกษตร	-34,811	-42,911	71,085	-35,360	-11,681	-7,619	1,278	1,413	183	12,091	-594	365
-ข้าว	-25,892	-28,607	76,149	-30,979	-15,057	-7,117	274	-137	0	8,623	-502	0
-ผัก-ผลไม้	-10,949	-8,532	1,597	-1,049	410	46	730	1,140	-182	1,506	-46	0
-ปศุสัตว์	-205	-3,559	-2,920	2,281	-638	-776	-182	45	593	639	-46	365
-ประมง	-296	1,163	-137	-1,917	183	46	0	0	-320	958	0	0
-อื่นๆ	2,531	-3,376	-3,604	-3,696	3,421	182	456	365	92	365	0	0
แปรรูปเกษตร	35,178	80,255	-3,194	134,873	-8,531	5,110	730	-776	-411	4,015	0	0
-น้ำตาล	4,449	160	-47,268	161,147	593	0	456	0	0	-2,008	0	0
-ปุ๋ยและอาหารสัตว์	7,483	45,101	42,067	-10,214	2,099	3,194	913	-776	-183	1,141	0	0
-มันสำปะหลัง	23,246	34,994	2,007	-16,060	-11,223	1,916	-639	0	-228	4,882	0	0
แร่	0	-274	-456	684	0	0	0	0	0	0	0	0
วัสดุก่อสร้าง	7,392	-146,548	13,231	-75,049	17,156	22,539	-1,415	1,141	-16,927	-34,949	3,969	1,050
เชื้อเพลิง	29,769	97,933	3,786	-161,147	7,390	12,136	228	4,243	9,033	19,026	0	684
เครื่องมือ	9,582	72,248	-2,464	-22,766	2,326	2,463	821	913	8,212	21,854	-1,323	0
สินค้าอุปโภคบริโภค	-3,012	102,519	-39,100	-163,831	457	-4,014	547	1,186	-8,395	9,717	-229	867
รวมปริมาณส่งออกสุทธิ (ตัน)	44,098	163,222	42,888	-322,596	7,117	30,615	2,189	8,120	-8,305	31,754	1,823	2,966

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

หมายเหตุ : การค้าสุทธิคือ ปริมาณการส่งออกของสินค้า ลบด้วย ปริมาณการนำเข้าในสินค้าประเภทเดียวกัน

รูปที่ 2.8

ปริมาณการส่งออกสุทธิของสินค้าเกษตร-กึ่งเกษตร จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญปี 2536

ลำปะหลังไม่มีสถิติการขนส่ง แต่ผู้ประกอบการระบุว่ายังมีการค้ากันอยู่ โดยสกลนครเป็นผู้ส่งออก เพราะในปี 2534 ขอนแก่นนำเข้าสุทธิจากสกลนคร 639 ตัน (รูปที่ 2.9, 2.10) ส่วนการค้าระหว่าง นครพนมกับขอนแก่นมีปริมาณไม่มากนัก โดยขอนแก่นเป็นผู้ส่งออกวัสดุก่อสร้าง เชื้อเพลิงและสินค้า อุปโภคบริโภค นครพนมเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรคือ ข้าวและผักผลไม้ การสำรวจของกรมการขนส่งทางบก พบว่าการส่งออกในปี 2536 ของจังหวัดนครพนมมายังขอนแก่นมีน้อยมาก (รูปที่ 2.11, 2.12) ขอนแก่นจะได้เปรียบดุลการค้ากับจังหวัดอุดรธานีในปี 2536 แม้ว่าจะมีการค้าสุทธิเป็นลบในปี 2534 ในปี 2536 ขอนแก่นส่งออกสินค้าเกษตรไปยังอุดรธานีเป็นปริมาณที่สูงกว่าปี 2534 โดยเฉพาะ ข้าว ผัก-ผลไม้ ประมง ส่วนสินค้าแปรรูปเกษตร ขอนแก่นจะนำเข้าน้ำตาลจากอุดรธานีมากกว่าส่งออก แต่ในภาพนี้ การค้าสุทธิของขอนแก่นก็เป็นบวกจากปุ๋ยและอาหารสัตว์ ซึ่งการค้าสุทธิเป็น 1,141 ตัน มันสำปะหลัง 4,852 ตัน สินค้าประเภท เชื้อเพลิง และเครื่องดื่ม ขอนแก่นส่งออกสุทธิไปอุดรธานีถึง 19,026 และ 21,854 ตัน ตามลำดับ เพราะขอนแก่นอยู่ใกล้กรุงเทพฯ เป็นแหล่งกระจายสินค้า สินค้าที่ขอนแก่นนำเข้าสุทธิจาก อุดรธานี ในปี 2536 ที่เป็นจำนวนมากเป็นวัสดุก่อสร้าง (รูป 2.13, 2.14)

ในขณะที่สถิติแสดงว่า ความเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างขอนแก่นกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีไม่มากนัก แต่ขอนแก่นก็มีการค้ากับจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงกว่าการค้ากับกรุงเทพฯ โดยในปี 2536 การค้าขายระหว่างกรุงเทพฯและขอนแก่นเป็นปริมาณสินค้าคิดเป็นน้ำหนักรวม 1.2 ล้านตัน ส่วนการค้าระหว่างขอนแก่นกับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณรวม 2.1 ล้านตัน สินค้าที่ขอนแก่นต้องพึ่งพิงจังหวัดอื่นมากกว่าที่จะเป็นผู้ส่งออกคือ ข้าว หิน ดินทราย วัสดุก่อสร้าง ข้าวโพด ปอ สัตว์บก ส่วนสินค้าที่ขอนแก่นเป็นผู้ส่งออกสุทธิในปี 2536 คือ ซีเมนต์ โลหะก่อสร้าง ไม้ เชื้อเพลิง มันสำปะหลัง เครื่องดื่ม ของชำ ปุ๋ยและอาหารสัตว์ เครื่องใช้สอย และสินค้าเบ็ดเตล็ด ส่วนผักผลไม้ น้ำตาลปริมาณการนำเข้าส่งออกใกล้เคียงกัน (รูปที่ 2.15)

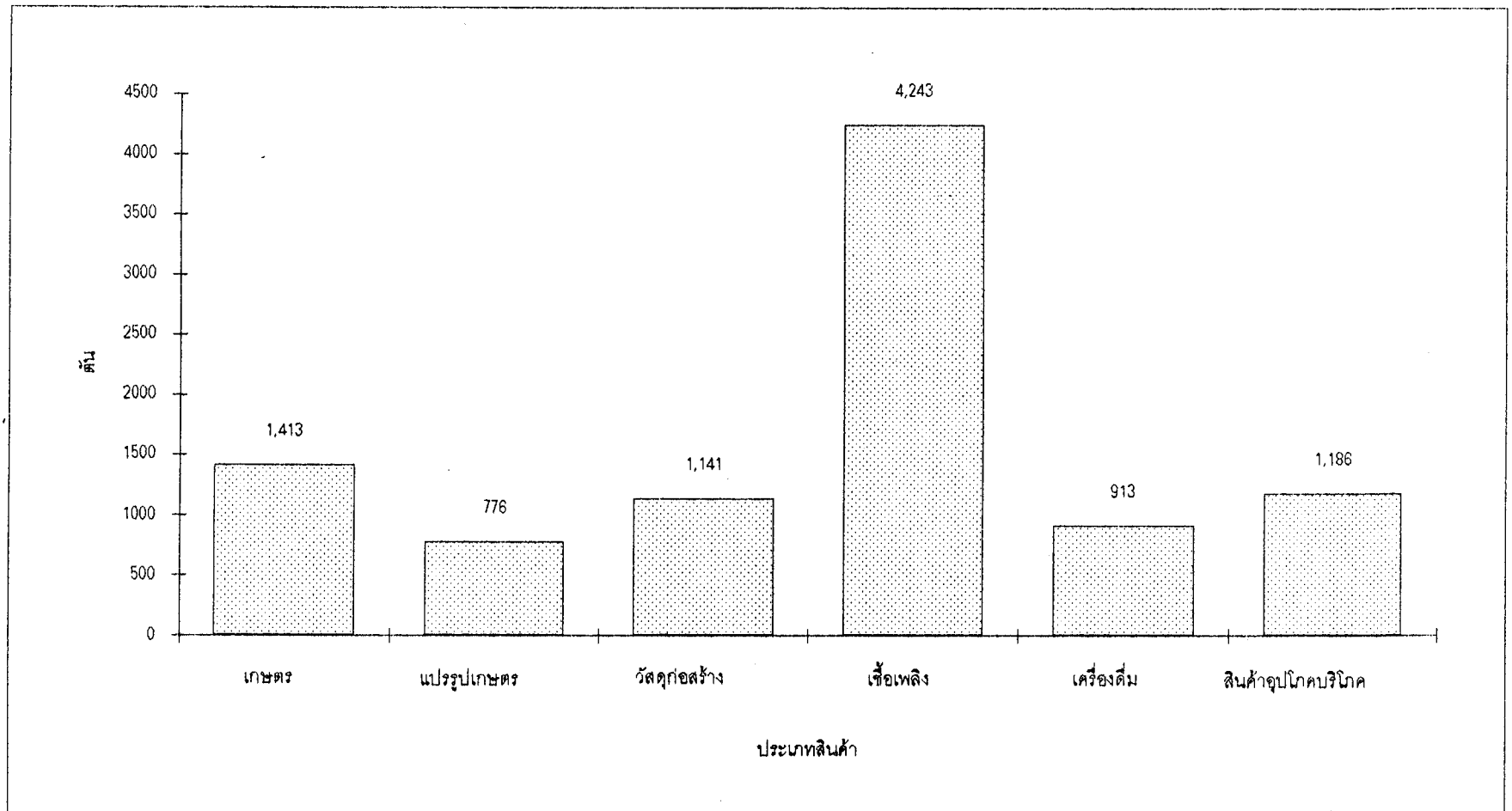
ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ขอนแก่นมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าเกษตรบางอย่าง แต่ก็ต้องนำเข้าสินค้าเกษตรบางประเภทที่ขาดแคลน รวมทั้งสินค้านำเข้าวัสดุก่อสร้างที่ต้องการจากการที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจสูง การส่งออกสินค้าด้านอุตสาหกรรมไปยังจังหวัดต่างๆมีมาก เพราะจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางทางการขนส่ง มีคลังสินค้าเช่น ปูนซีเมนต์ น้ำมัน มีตัวแทนการค้า จึงมีการนำสินค้าจากกรุงเทพฯ ขายให้กับจังหวัดในภาคอีสาน นอกจากนี้ก็มีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกทางกรุงเทพฯ และยังขายในประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงทางการค้านี้ไม่ได้แสดงถึงความลึกทางการผลิต เพราะชิ้นส่วนวัตถุดิบยังต้องนำมาจากกรุงเทพฯ

ภาพสินธุ์

ถ้าจะพิจารณาในรายละเอียด ทั้งการค้าระหว่างจังหวัดกับกรุงเทพฯ และระหว่างจังหวัดด้วยกันโดยข้อมูลกระทรวงพาณิชย์ การส่งออกของจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นสินค้าเกษตร โดยส่วนใหญ่ส่งไปกรุงเทพฯ คือ ข้าว ถั่วเหลือง มันเส้นและมันอัดเม็ด แป้งมัน และถั่วลิสง ส่วนสินค้าเกษตรบางประเภทส่งไปเป็นวัตถุดิบให้จังหวัดอื่นๆ เช่น มันสำปะหลัง ส่งไปขอนแก่น ร้อยเอ็ด ข้าวโพดส่งออกไปยังขอนแก่น ปอส่งไปขอนแก่นและนครราชสีมา

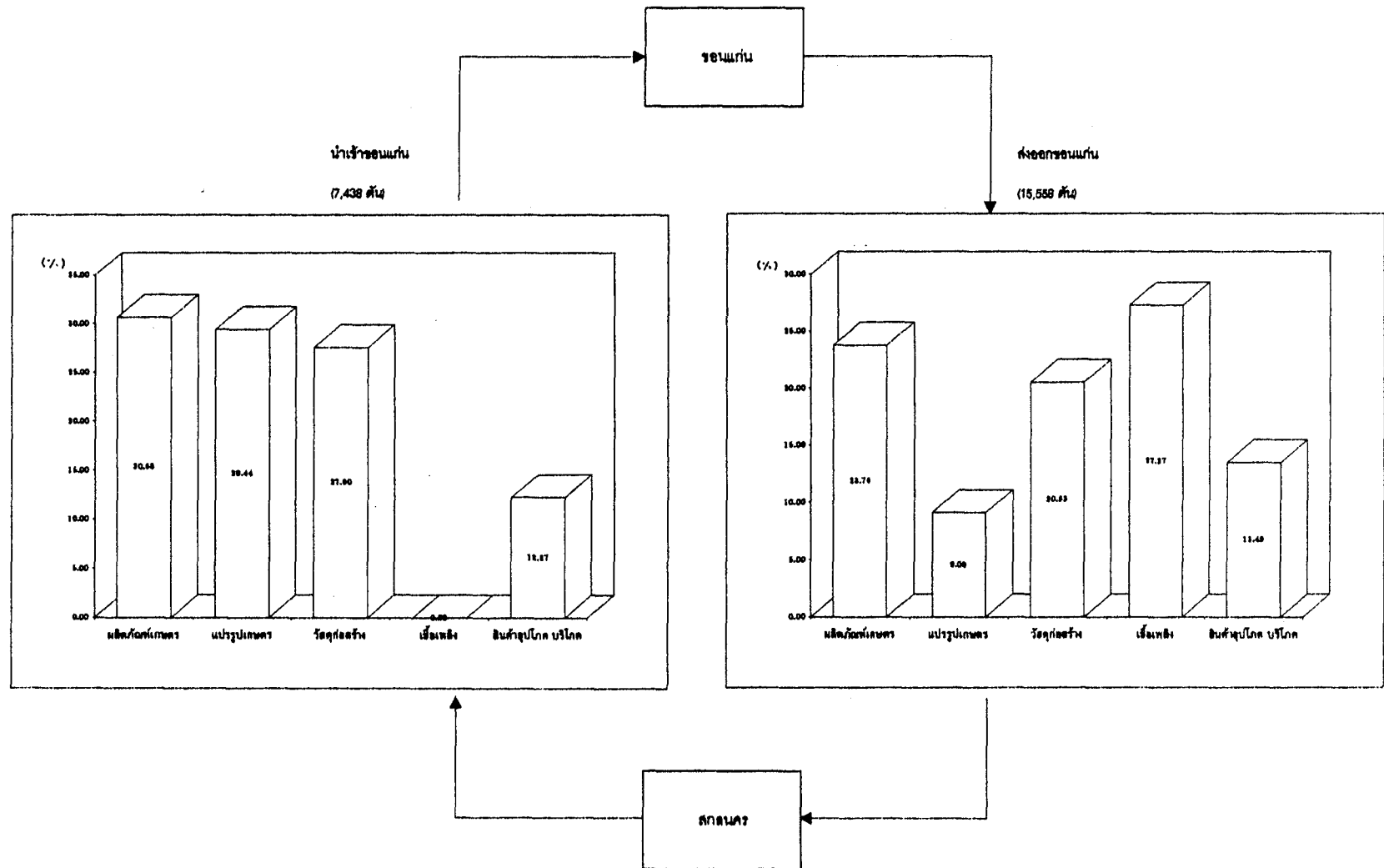
รูปที่ 2.9

ปริมาณการส่งออกสุทธิขออนแก่น-สกนศร จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญปี 2536

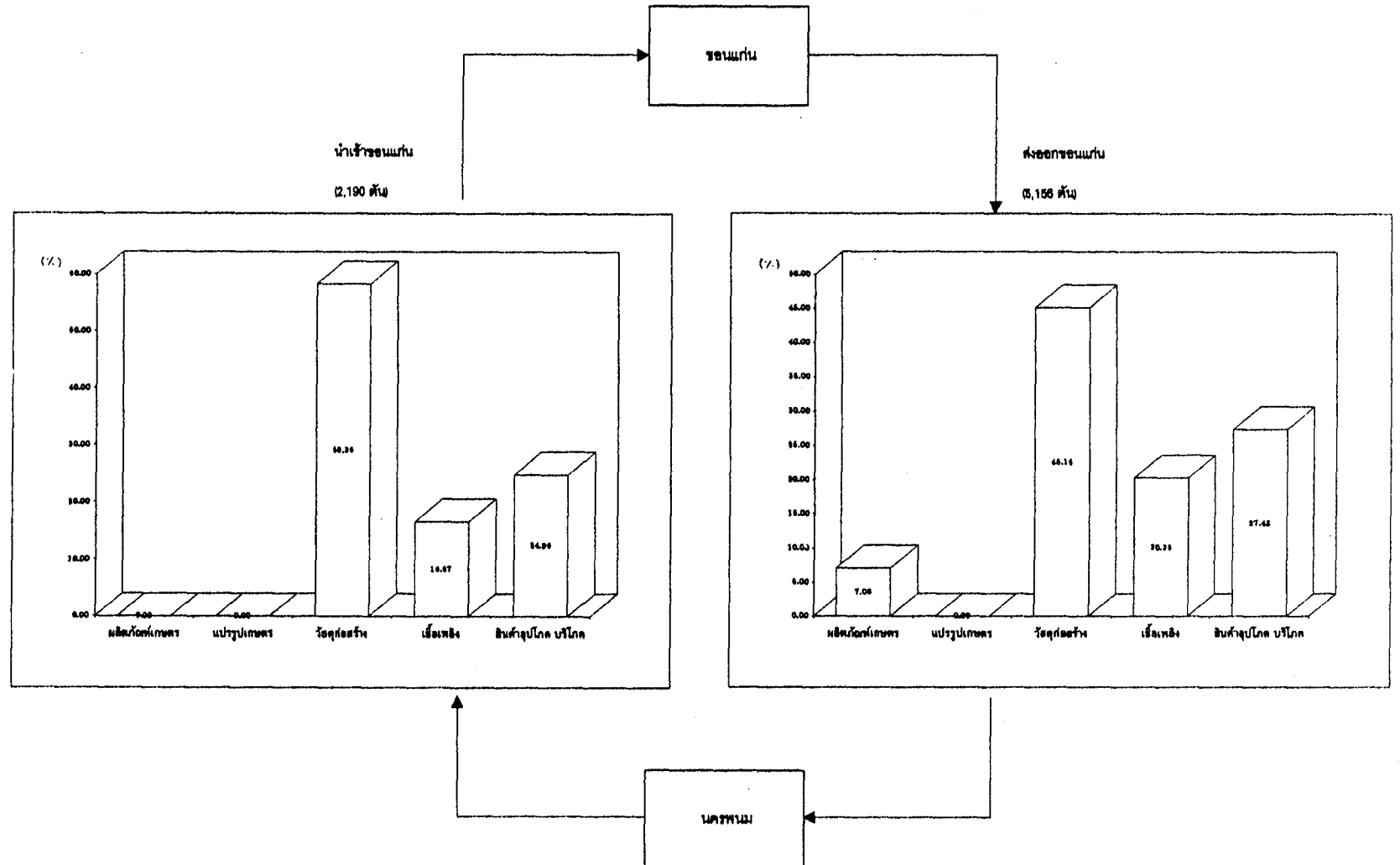
รูปที่ 2.10

ปริมาณสินค้าเข้า-ออก ขอนแก่น-สกลนคร จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญ ปี 2536

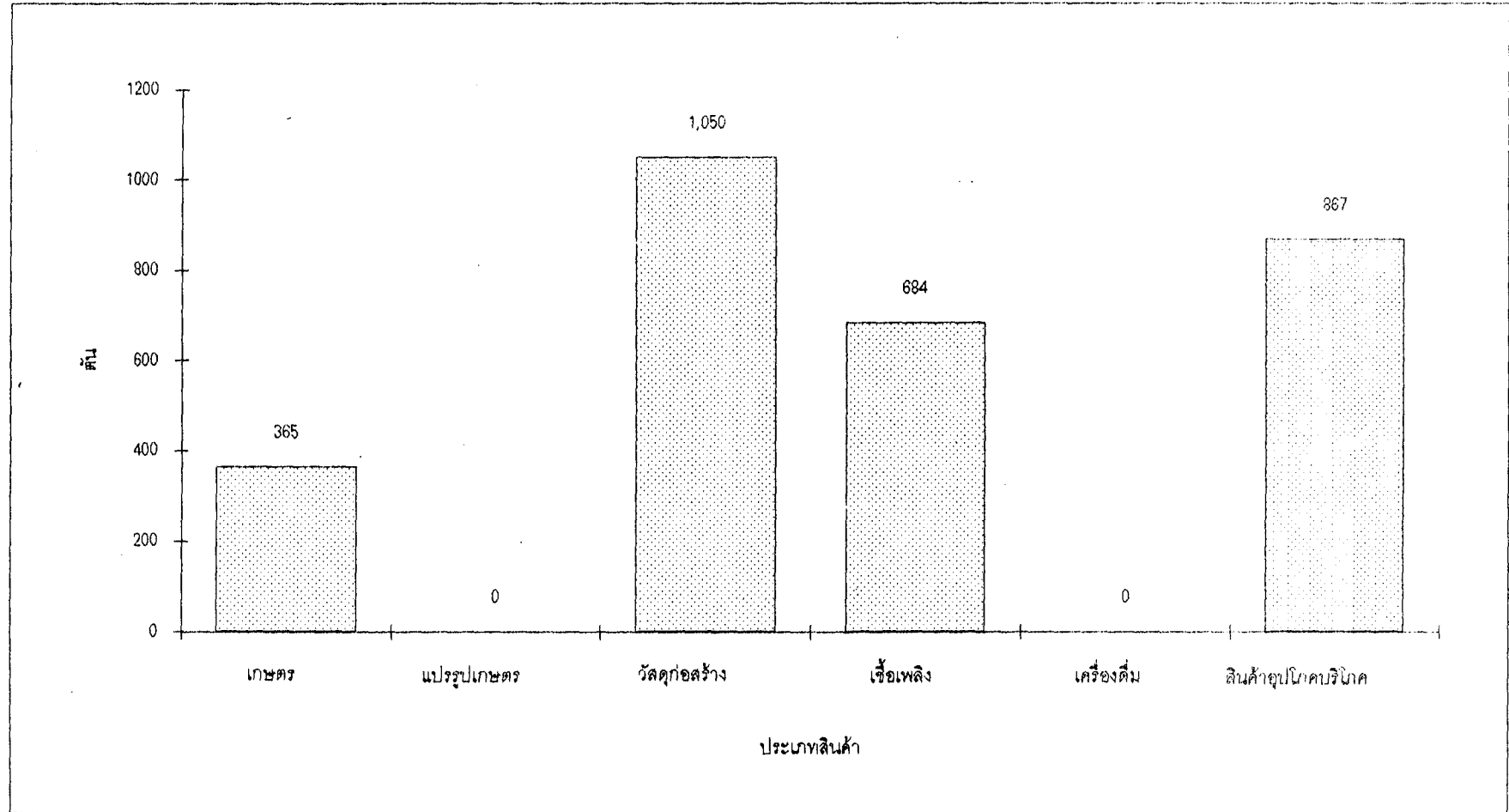
รูปที่ 2.11

ปริมาณสินค้าเข้า-ออก ขอนแก่น-นครพนม จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญ ปี 2536

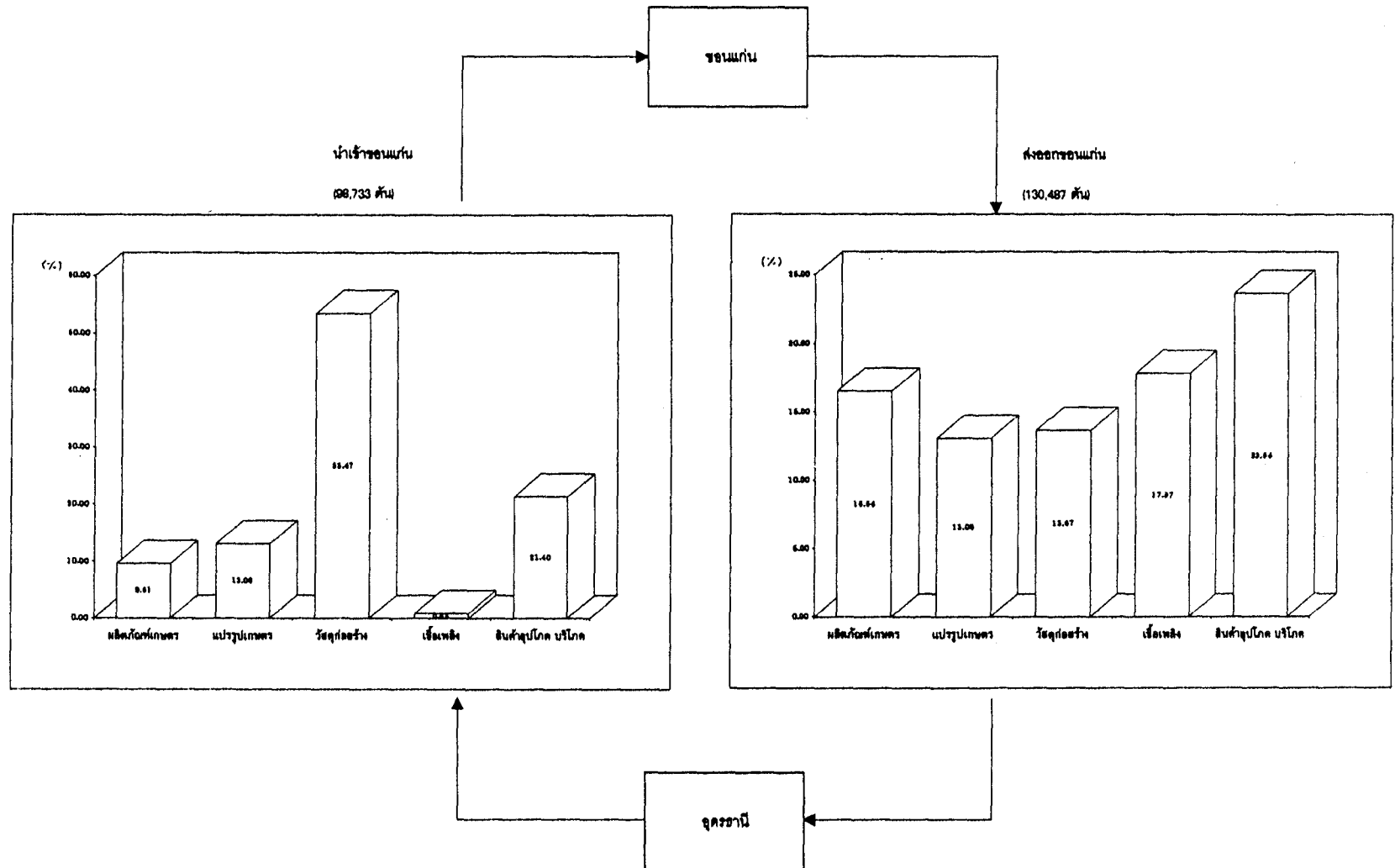
รูปที่ 2.12

ปริมาณการส่งออกสุทธิขอนแก่น-นครพนม จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญปี 2536

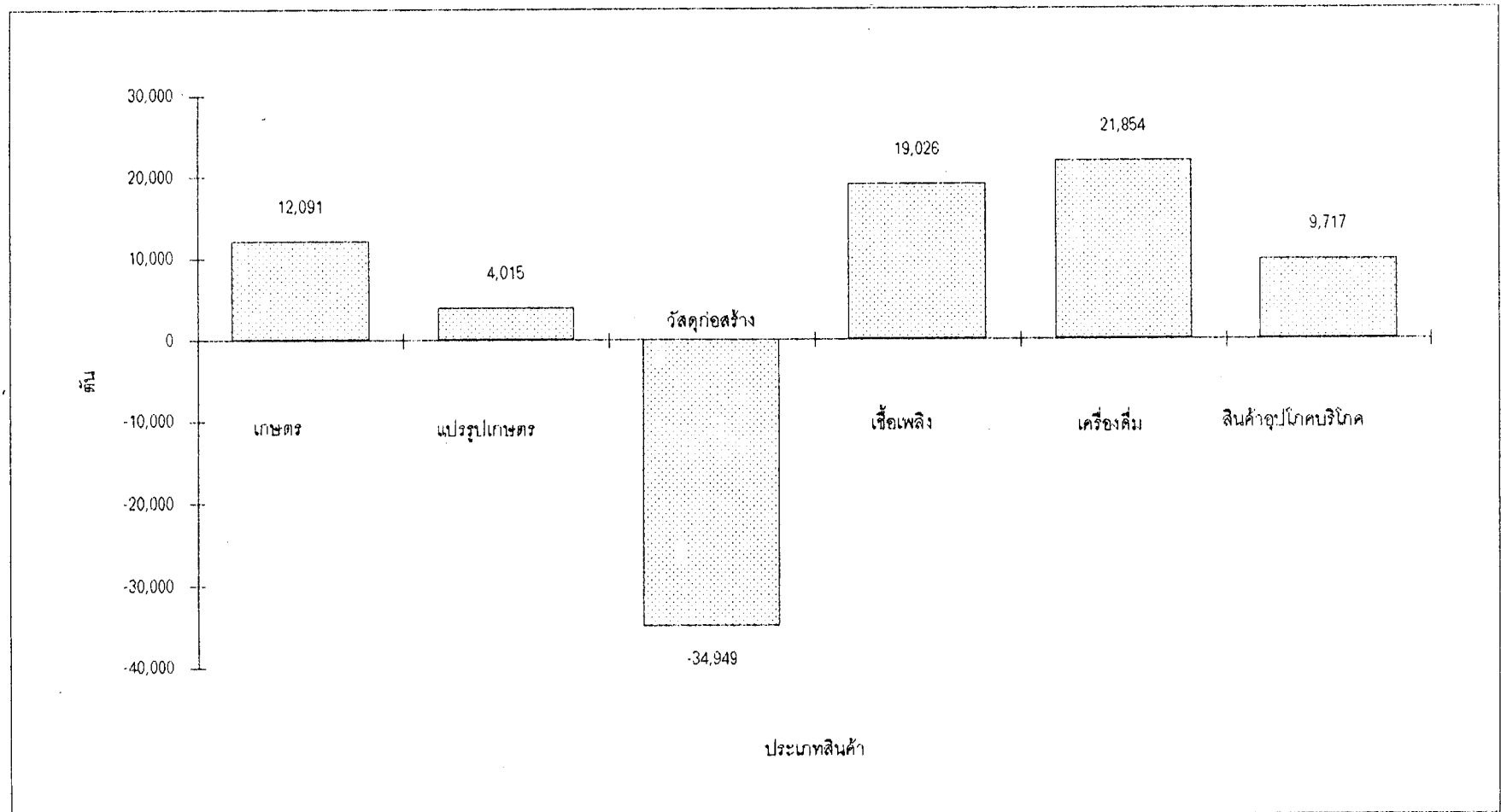
รูปที่ 2.13

ปริมาณสินค้าเข้า-ออก ขอนแก่น-อุดรธานี จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญ ปี 2536

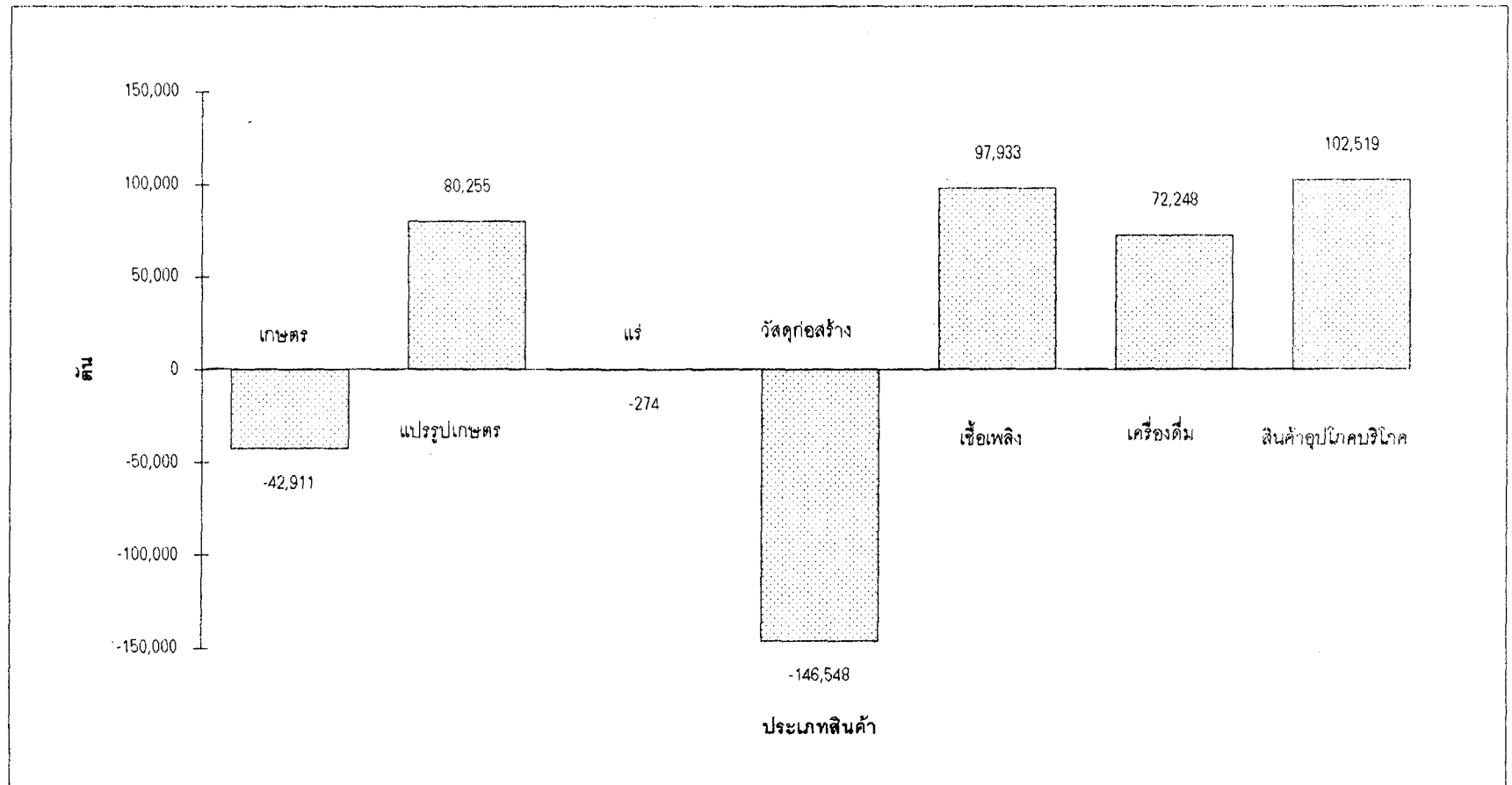
รูปที่ 2.14

ปริมาณการส่งออกสุทธิของสินค้าเกษตร-อุตสาหกรรม จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญปี 2536

รูปที่ 2 15

ปริมาณการส่งออกสุทธิชนแก่น-ภาคอีสาน จำแนกตามประเภทสินค้าที่สำคัญปี 2536

ส่วนการนำเข้าของจังหวัดกาฬสินธุ์ จะมีทั้งสินค้าเกษตรที่ผลิตไม่ได้ในจังหวัดและสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าพวกอาหาร ผักและผลไม้ ไข่ เนื้อสัตว์จะนำมาจากแหล่งผลิตต่างๆ เช่น จันทบุรี ระยอง สมุทรปราการ ขอนแก่น อุบลราชธานี ชัยภูมิ เลย สินค้าประเภทรถยนต์และเครื่องจักร จะนำมาจากกรุงเทพฯ วัสดุก่อสร้างนำเข้าจากกรุงเทพฯ และสระบุรีเป็นส่วนใหญ่ ปุ๋ยและอาหารสัตว์ จะนำเข้าจากขอนแก่น ร้อยเอ็ด และกรุงเทพฯ ความเชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ จึงมีสูง

สกลนคร

จังหวัดสกลนครซึ่งเป็นจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการชลประทานดี จึงมีพืชผลการเกษตรหลายชนิด รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการปศุสัตว์ ส่วนในด้านอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ ที่ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ๆหรือมีความหลากหลายของประเภทอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเป็นการแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมเสื้อผ้าที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน เช่น รองเท้า สิ่งที่เป็นผลผลิตสำคัญอันหนึ่งในระยะหลังคือ เกลือ

ในด้านการส่งสินค้าออกจากจังหวัดสกลนคร ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรส่งออก จึงส่งไปลงท่าเรือกรุงเทพฯ คือ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ น้ำตาล เมล็ดพันธุ์ ผักผลไม้ เนื้อวัว ซึ่งนอกจากส่งเข้ากรุงเทพฯ แล้ว สินค้าเหล่านี้ยังส่งไปจังหวัดอื่นๆ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ปอ ส่งไปอุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา ผักผลไม้ส่งไปจังหวัดใกล้เคียงในภาคอีสาน มะเขือเทศจะมีการส่งไปนครพนม ซึ่งมีโรงงานมะเขือเทศกระป๋องใกล้กับเขตจังหวัด เกลือส่งเข้ากรุงเทพฯ และโรงงานผลไม้กระป๋องในจังหวัดต่างๆ นอกจากนี้หนังโคจะส่งไปยังขอนแก่นที่มีโรงงานหนังอยู่

สินค้าอุตสาหกรรมประเภทเสื้อผ้าจะส่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อส่งออกและจำหน่ายในประเทศ ผลไม้กระป๋องจะมีตลาดที่กว้าง คือ ส่งออกที่กรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆในประเทศไทย

สำหรับสินค้าที่นำเข้าจังหวัดสกลนครส่วนใหญ่จะมาจากกรุงเทพฯ ส่วนที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าเช่น ผ้าผืน ปุ๋ย ปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้าง ส่วนของใช้เบ็ดเตล็ดและเครื่องไฟฟ้ามีทั้งที่มาจากกรุงเทพฯ อุดรธานีและขอนแก่น โดยเฉพาะในสว่างแดนดินและกิ่งอำเภอเจริญศิลป์ จะมีการซื้อจากอุดรธานีมาก สินค้าด้านการเกษตรจะมาจากแหล่งผลิต เช่น มะพร้าวจากชลบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ นครปฐม พืชผักจากกาฬสินธุ์ อุดรธานี กระเทียม หอม มาจากจังหวัดในภาคเหนือ ศรีสะเกษ นครพนม

พิจารณาสถิติจากการสำรวจของกรมการขนส่งทางบก (ตารางที่ 2.29) การขนส่งสินค้าจากจังหวัดสกลนครไปยังขอนแก่นจะมีจำนวนมากกว่าจังหวัดนครพนม แต่ก็น้อยกว่าอุดรธานีและกาฬสินธุ์มาก คือในปี 2534 มีรถสินค้าติดต่อระหว่างสองจังหวัดนี้รวม 1,597 เที่ยว และเพิ่มมาเป็น 3,194 เที่ยว ในปี 2536 สำหรับในปี 2536 นี้ มีการขนส่งระหว่างอุดรธานีกับขอนแก่นเป็นจำนวนเที่ยวรวม 28,151 เที่ยว

ตารางที่ 2.29

จำนวนเที่ยวรถบรรทุกที่มีสินค้าและจำนวนเที่ยวรถเปล่า เข้า-ออก จ.ขอนแก่น จำแนกตามภาคและจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2534 และ 2536

จังหวัด	ปี 2534						ปี 2536					
	รวม		เที่ยวเข้า		เที่ยวออก		รวม		เที่ยวเข้า		เที่ยวออก	
	รถที่มีสินค้า	รถเปล่า*	รถที่มีสินค้า	รถเปล่า*	รถที่มีสินค้า	รถเปล่า*	รถที่มีสินค้า	รถเปล่า*	รถที่มีสินค้า	รถเปล่า*	รถที่มีสินค้า	รถเปล่า*
ทั่วประเทศ	528,041	280,434	262,115	149,787	265,926	130,647	784,294	452,336	406,474	213,211	377,820	239,125
กรุงเทพฯ	170,683	60,408	82,353	35,223	88,330	25,185	276,898	46,904	152,798	21,901	124,100	25,003
ภาคอีสาน	173,193	157,018	83,379	80,960	89,813	76,058	254,656	11,065	118,534	5,065	136,122	6,000
กาฬสินธุ์	27,329	29,747	13,414	15,558	13,916	14,189	43,618	36,819	19,573	21,854	24,044	14,965
นครพนม	1,004	684	456	228	548	456	1,186	593	502	274	684	319
สกลนคร	1,597	2,190	684	1,049	913	1,141	3,194	4,096	867	2,646	2,327	1,450
อุดรธานี	21,261	28,973	10,859	14,053	10,403	14,920	28,151	37,732	11,406	15,467	16,744	22,265

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

หมายเหตุ: รถบรรทุก ได้แก่ รถบรรทุก 4 ล้อ รถบรรทุก 6 ล้อ รถบรรทุก 10 ล้อ

รถบรรทุก 3 เพลา รถบรรทุก 4 เพลา และรถบรรทุก 5 เพลา

* เป็นตัวเลขเฉลี่ยต่อปี

เมื่อพิจารณาประเภทสินค้า ในปี 2536 มีการขนส่งระหว่างสองจังหวัดรวม 22,996 ตัน โดยปริมาณการขนส่งสินค้าจากสกลนครไปขอนแก่น จะน้อยกว่าการขนส่งจากขอนแก่นมายังสกลนคร เกือบสองเท่า สินค้าที่ส่งออกขอนแก่นมากกว่านำเข้า คือ ซีเมนต์และผลิตภัณฑ์ไม้ น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นสินค้าที่ส่งไปสกลนครมีปริมาณสูงสุด ผักและผลไม้ ข้าวโพด เครื่องดื่ม ส่วนสินค้านำเข้าจากสกลนครคือ ข้าว ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างการนำเข้าและส่งออกไม่มากนัก นอกจากนี้ ก็มีวัสดุ ก่อสร้าง ปุ๋ยและอาหารสัตว์

ขอนแก่นจึงเป็นแหล่งสำคัญที่ส่งสินค้าให้กับสกลนคร เพราะเป็นศูนย์กลางของสินค้านำมาจากกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขนส่งได้ข้อมูลว่า สกลนครจะมีการค้าขายกับอุดรธานีมากกว่าขอนแก่น เพราะเส้นทางการคมนาคมสะดวกกว่า สำหรับความเชื่อมโยงทางด้านอุตสาหกรรมสองจังหวัดนี้ไม่มากนัก สกลนครส่งหนังสือให้โรงงานในขอนแก่น ขอนแก่นมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น แต่ก็เป็นแรงงานในท้องถิ่น ความเชื่อมโยงกับทางกรุงเทพฯ และส่วนกลางจะสูงกว่า จากสถิติของกรมการขนส่งทางบกเช่นเดียวกันระบุว่า ในปี 2536 มีการขนส่งสินค้าระหว่างกรุงเทพฯ มายังสกลนครรวม 106,832 ตัน โดยส่งออกจากกรุงเทพฯ 63,226 ตัน มาจากสกลนคร 43,606 ตัน โดยมีข้าวเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนที่ส่งออกจากกรุงเทพฯ มากที่สุดเป็นของเบ็ดเตล็ด รองลงมา เป็นปุ๋ยและอาหารสัตว์ น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง

นครพนม

สำหรับจังหวัดนครพนม สินค้าเกษตรที่ส่งเข้าสู่กรุงเทพฯ จะเป็นเพื่อทำการส่งออกเป็นหลัก สินค้าพวกนี้คือข้าว มันสำปะหลัง ซึ่งข้าวก็จะมีขนส่งไปนครปฐม ปริมาณของกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงนครพนมที่อาจมีการขาดแคลนบ้าง มันสำปะหลังจะส่งไปทางชลบุรี อุดรธานี ที่ส่งไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสกลนคร มุกดาหาร สินค้าสำคัญที่ส่งเข้ากรุงเทพฯ อีกสินค้านึงคือ เครื่องเงิน โดยสินค้านี้ทางนครพนมมีทักษะในการผลิต แต่ตลาดกรุงเทพฯ เป็นตลาดใหญ่

สินค้านำหลักที่นครพนมนำเข้ามาจากกรุงเทพฯ และส่วนกลางคือ ปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้างจะนำมาจากกรุงเทพฯ สระบุรี สินค้านำเข้าเช่น อาหารสัตว์ ปุ๋ยเคมีก็มาจากท่าเรือกรุงเทพฯ เม็ดเงินที่นำมาทำเครื่องเงินมาจากกรุงเทพฯ เช่นกัน ส่วนสินค้าเบ็ดเตล็ดและเครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพฯ และส่วนหนึ่งมาจากอุดรธานี ขอนแก่นซึ่งรับมาจากส่วนกลางอีกทีหนึ่ง จังหวัดสกลนครจะส่งมะเขือเทศส่วนหนึ่งมาขายโรงงานในจังหวัดนครพนม

สถิติของกรมการขนส่งทางบกแสดงว่า การส่งสินค้าจากนครพนมมากรุงเทพฯ มีปริมาณน้อยกว่าจากกรุงเทพฯ มานครพนมเล็กน้อย สินค้าจากนครพนมเกือบครึ่งหนึ่งเป็นข้าว ส่วนที่ส่งจากกรุงเทพฯ เป็นของเบ็ดเตล็ดและน้ำมันเชื้อเพลิง

สินค้านำที่ทางนครพนมผลิตเป็นวัตถุดิบให้กับจังหวัดอื่นเป็นสินค้าเกษตรพวกยาสูบ ซึ่งส่งไปโรงงานทางภาคเหนือ มะเขือเทศซึ่งเป็นผลิตผลการเกษตรหลักอันหนึ่ง นอกจากจะส่งให้โรงงานในจังหวัดยังมีเหลือส่งออกให้กับโรงงานอาหารกระป๋องในจังหวัดอื่นๆ คือ สกลนคร มุกดาหาร ขอนแก่น

อุดรธานี ปอแก้ว ปอกระเจาส่งให้กับโรงงานทอกระสอบในจังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น สุรินทร์ มุกดาหาร สกลนคร

ความเชื่อมโยงของจังหวัดนครพนมกับขอนแก่นทางด้านการค้าจะมีไม่มากดังที่ได้กล่าวแล้ว เพราะระยะทางห่างกว่าจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สถิติกรมการขนส่งชี้ว่า จำนวนรถบรรทุกที่มีสินค้าจากนครพนมไปขอนแก่นมีจำนวน 456 เที่ยว และจากขอนแก่นเป็นจำนวน 548 เที่ยวในปี 2534 ในปี 2536 การขนส่งเข้าขอนแก่นจากนครพนมเพิ่มเป็น 502 เที่ยว และเข้านครพนมเป็น 684 เที่ยว ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุดในจังหวัดที่ทำการศึกษา

นักธุรกิจจังหวัดนครพนมมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับสปป.ลาวตอนกลาง มากกว่านักธุรกิจในจังหวัดอื่น เนื่องจากที่มีชายแดนติดกับสปป.ลาว จากตัวเลขการค้าพบว่าสินค้าที่ส่งจากนครพนม จะเป็นวัสดุการก่อสร้าง เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็ก กระเบื้อง ทรายบายน้ำ สินค้าเบ็ดเตล็ด และน้ำมัน สินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ผลิตในจังหวัดนครพนม เป็นการนำมาจากภาคกลาง ส่วนสินค้าที่นำมาจาก สปป.ลาวเป็นพวกไม้แปรรูป เป็นไม้เนื้อแข็งประเภทไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้มะเดื่อ และไม้สน ไม้สนนี้ยังมีการส่งเป็นไม้ขุง เพราะทางสปป.ลาวริบตัดเนื่องจากอยู่ในเขตที่น้ำจะท่วม

นอกจากการค้า ก็มีความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว มีบริษัทท่องเที่ยวของไทยหลายแห่งที่จัดนำเที่ยวแขวงคำม่วน ซึ่งต้องมีการประสานงานกับทางการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ขณะนี้มีบางบริษัทเสนอจัดเป็นทัวร์ไทย-ลาว-เวียดนาม

ส่วนการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างนครพนมกับจังหวัดใกล้เคียงไม่มีหลักฐานปรากฏ เพราะโรงงานในจังหวัดต่างๆมีขนาดไม่ใหญ่ ใช้แรงงานใกล้เคียงที่ตั้งโรงงานได้ แรงงานจะไปทำงานในกรุงเทพฯ และจังหวัดในภาคอื่นมากกว่าเพราะมีค่าจ้างสูงกว่า มีความทันสมัยมากกว่า แรงงานไทยไปทำงานในแขวงคำม่วนบ้างในโครงการของคนไทย และงานด้านไม้ที่ต้องการใช้ฝีมือ สถิติด้านนี้ยังไม่แน่นอน แต่คาดว่า แรงงานไทยในแขวงคำม่วนยังน้อยกว่าแรงงานเวียดนาม

สถิติข้างต้นจะยังไม่สมบูรณ์นัก เพราะมาจากการเก็บข้อมูลจากการขนส่งที่เข้ากรุงเทพฯ และที่เข้าออกจังหวัดขอนแก่นในช่วงเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยได้เสริมข้อมูลสถิตินี้ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขนส่งในทุกจังหวัดที่ทำการศึกษา ซึ่งให้ภาพสอดคล้องกับสถิติของกระทรวงคมนาคม แต่อย่างไรก็ตามยังมีการขนส่งโดยรถบรรทุกส่วนตัว ที่ไม่มีใครรู้แน่ชัดถึงปริมาณและทิศทางการขนส่ง

ข้อมูลที่บ่งชี้ว่า จังหวัดที่ทำการศึกษามีความเชื่อมโยงทางอุตสาหกรรมกันน้อย จังหวัดจะมีความเชื่อมโยงกับกรุงเทพฯและภาคกลาง โดยใช้กรุงเทพฯเป็นตลาดสินค้าและเป็นท่าเรือในการส่งออก และเนื่องจากอุตสาหกรรมของไทยยังมีส่วนที่ต้น เครื่องจักร และวัตถุดิบหลายชนิดจึงต้องนำเข้า

จังหวัดที่ทำการศึกษาก็ต้องพึ่งพากรุงเทพฯที่จะเป็นแหล่งนำเข้าหรือผลิตเครื่องมือ เครื่องจักร หรือวัตถุดิบ เช่น เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ ความเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด จะเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน ที่จะนำวัตถุดิบจากแหล่งทรัพยากรไปยังโรงงาน เช่น กรณีของโรงงานมะเขือเทศในสกลนคร ที่ใช้วัตถุดิบจากนครพนม โรงงานแป้งมันสำปะหลังที่ใช้มันสำปะหลังในจังหวัดใกล้เคียง แต่อุตสาหกรรมประเภทอื่นยังน้อยมาก

ความเชื่อมโยงกับสปป.ลาวและเวียดนาม จะมีมากที่จังหวัดนครพนมที่มีการค้าขายกับแขวงคำม่วน และเป็นด่านส่งสินค้าผ่านแดน จังหวัดขอนแก่นส่งสินค้าไปทางท่าแพงนครเวียงจันทน์ และมีผู้ประกอบการที่กำลังพิจารณาจะไปลงทุนในสปป.ลาวและเวียดนาม แต่กล่าวได้ว่า ในปัจจุบันความสัมพันธ์ของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับสองประเทศนี้ยังน้อย

ในระยะยาวความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจอาจจะเปลี่ยนไปจากสภาวะปัจจุบัน แต่ในระยะสั้นนี้ จังหวัดต่างๆยังมีฐานอุตสาหกรรมที่แคบมาก ความเชื่อมโยงคงจะมีไม่มากขึ้น ขอนแก่นและอุดรธานี มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูง มีศักยภาพทางอุตสาหกรรมมากกว่าจังหวัดอื่น ถ้าหากสองจังหวัดนี้มีการพัฒนาเขตอุตสาหกรรม ทำให้อุตสาหกรรมมีความหลากหลายมากขึ้น มี Agglomeration Economy ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจะสูงขึ้น เพราะทั้งสองเขตจะมีการผลิตสินค้าส่งไปยังจังหวัดอื่นที่เดิมจะต้องผลิตที่กรุงเทพฯและส่วนกลาง และจังหวัดอื่นๆอาจใช้สองจังหวัดเป็นตลาดสินค้าและให้บริการอุตสาหกรรมได้

โอกาสที่จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จะมีความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว และเวียดนามในอนาคตคงจะมีสูงขึ้น โดยเฉพาะด้านจังหวัดนครพนม ความสัมพันธ์นี้ถ้ามองจากด้านของประเทศไทยจะอยู่ในรูปของการใช้ สปป.ลาวและเวียดนามเป็นตลาด การใช้ท่าเรือของเวียดนามเป็นทางออกสู่ทะเลเพื่อส่งสินค้าออกหรือนำสินค้าเข้า การใช้สปป.ลาวหรือเวียดนามเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งสินค้าขายในภูมิภาคนี้ หรือส่งออกไปประเทศอื่นๆ และเพื่อจะวิเคราะห์ศักยภาพความเชื่อมโยงบทที่ 3 และ 4 จะพิจารณาศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมในสปป.ลาวและเวียดนามตามลำดับ โดยศึกษารวมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ และแผนการพัฒนาของทั้งสองประเทศ ส่วนบทที่ 5 จะวิเคราะห์โอกาสความเชื่อมโยงของทั้งสามประเทศ และอุปสรรคที่จะต้องขจัดเพื่อขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจนี้

2.4 สรุป

2.4.1 ศักยภาพของทั้ง 5 จังหวัดโดยรวม

ตารางที่ 2.30 และ 2.31 นั้น สรุปถึงศักยภาพ และข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของจังหวัดทั้ง 5 ที่กล่าวถึง ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่สามารถสรุปได้คือ

(ก) ประเภทของผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดทั้ง 5 จะมีเหมือนกัน เพราะอยู่ในพื้นที่ที่มีภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกันคือ พื้นที่ราบสูง และลุ่มน้ำโขง พืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผลไม้ เป็นหลัก

(ข) ประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรเพื่อการส่งออกและการบริโภคภายในท้องถิ่น อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรเพื่อการส่งออกหรือขายในกรุงเทพฯก็ได้แก่ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล โรงงานกระดาษ โรงงานผลไม้กระป๋อง และยาสูบ เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมแปรรูปสำหรับการบริโภคในท้องถิ่น ก็ได้แก่ โรงสุรา และ

ตารางที่ 2.30

สรุปเปรียบเทียบศักยภาพของจังหวัดทั้ง 5

จังหวัด	ลำดับความสำคัญของจังหวัดในเชิงของผลผลิตเกษตร						ประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ	พาณิชย์ และบริการ
	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย	โคและกระบือ	สุกร	เปิดและไก่		
ขอนแก่น	5	3	2	5	4	4	โรงสุรา โรงงานน้ำตาล โรงงานกระดาษ เครื่องจักรเกษตร ผลิตภัณฑ์พลาสติก โรงงานแหวน	มีสนามบิน มีเที่ยวบินมาก ศูนย์กลางคมนาคม ศูนย์ราชการ ศูนย์การศึกษา ศูนย์จำหน่ายรถยนต์ และเครื่องจักรเกษตร แหล่งบันเทิง
กาฬสินธุ์	3	1	3	4	5	5	โรงแปงมัน โรงฆ่าสัตว์ โรงงานที่ใช้แรงงาน มาก เช่น ทำวิกผม ผ้าใบพลาสติก ทำไฟประดับต้นคริสต์มาส	อุทยานแห่งชาติภูพาน
สกลนคร	2	4	4	2	2	1	โรงฆ่าสัตว์ โรงงานมันสำปะหลัง โรงงานมะเขือเทศ เย็บผ้า เกลือสินเธาว์ และเมล็ดพันธุ์	มีสนามบิน มีเที่ยวบินน้อย แหล่งพุทธศาสนา อุทยานแห่งชาติภูพาน มีนักธุรกิจเชื้อสายเวียดนามที่เป็น นักธุรกิจสำคัญในท้องถิ่น
อุดรธานี	1	2	1	3	3	3	โรงงานน้ำตาล โรงสุรา เย็บเสื้อผ้า	มีสนามบินมีเที่ยวบินมาก มีสถานบันเทิงมาก ศูนย์กลางคมนาคม ศูนย์จำหน่ายรถยนต์และเครื่องจักรเกษตร
นครพนม	4	5	5	1	1	2	โรงฆ่าสัตว์ โรงงานมะเขือเทศ ยาสูบ	มีสนามบิน มีเที่ยวบินน้อย สถานที่ท่องเที่ยว เช่น ลาว และ พระธาตุนครพนม มีนักธุรกิจเชื้อสายเวียดนามที่เป็นนักธุรกิจ สำคัญในท้องถิ่น

ตารางที่ 2.31
ดัชนีที่สำคัญรายจังหวัด ปี 2534 และ 2536

รายการ	ภาคอีสาน		ขอนแก่น		กาฬสินธุ์		สกลนคร		อุดรธานี		นครพนม	
	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536
1.จำนวนประชากร(คน)	20,044,420	20,170,986	1,694,479	1,637,029	905,830	920,410	988,246	1,021,119	1,835,196	1,398,991	644,021	676,199
2. ผลิตภัณฑ์มวลรวม												
ผลิตภัณฑ์จังหวัด(ล้านบาท)	292,118.12	n.a.	33,643.00	n.a.	11,600.52	n.a.	13,544.32	n.a.	2,695,889.00	n.a.	8,362.99	n.a.
ผลิตภัณฑ์จังหวัด/คน(บาท)	14,931	n.a.	20,316	n.a.	13,138	n.a.	14,050	n.a.	14,936	n.a.	13,317	n.a.
3.ขนาดพื้นที่จังหวัดและพื้นที่เกษตร												
พื้นที่จังหวัด(ไร่)	105,533,963	105,533,963	6,103,744	6,803,744	4,341,716	4,341,716	6,003,602	6,003,602	9,743,368	9,743,368	3,445,418	3,445,418
เนื้อที่ป่าไม้(ไร่)	13,624,192	n.a.	527,343	n.a.	374,062	n.a.	898,125	n.a.	1,372,343	n.a.	371,562	n.a.
เนื้อที่ถือครองการเกษตร(ไร่)	57,718,517	n.a.	4,290,069	n.a.	2,458,054	n.a.	2,815,786	n.a.	5,277,028	n.a.	1,531,998	n.a.
ผลผลิตข้าวในปี(ตัน)*	7,744,744	8,027,395	465,284	395,956	346,847	379,047	486,040	448,772	755,881	693,205	201,430	235,938
-ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่(กก./ไร่)*	263	271	273	269	296	330	300	275	267	270	226	277
จำนวนกระบือและโค(ตัว)	5,714,333	n.a.	448,561	n.a.	270,486	n.a.	361,342	n.a.	449,787	n.a.	301,554	n.a.
จำนวนสุกร(ตัว)	1,227,502	n.a.	61,266	n.a.	32,785	n.a.	53,187	n.a.	54,319	n.a.	48,230	n.a.
4.การเงิน												
จำนวนธนาคารพาณิชย์และธนาคารออมสิน	490	525	55	61	14	17	17	20	41	42	17	20
เงินฝากธนาคารพาณิชย์(ล้านบาท)	94,914.0	134,175.8	14,266.9	20,173.1	2,652.5	3,729.0	3,384.6	4,886.2	11,457.5	15,234.8	2,217.5	3,377.6
สินเชื่อธนาคารพาณิชย์(ล้านบาท)	84,045.7	132,440.4	13,518.0	21,957.1	2,303.3	3,128.5	2,626.2	4,737.4	10,124.2	14,373.0	1,629.0	3,074.5
สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์(%)	88.50	98.70	94.77	108.84	86.84	83.90	77.56	96.95	88.38	94.34	73.27	91.03
5.การค้าปลีก												
ภาษีสรรพากร(ล้านบาท)	n.a.	5,378.48	n.a.	863.67	n.a.	172.57	n.a.	192.17	n.a.	655.33	n.a.	134.97
6.สถานประกอบการ												
จำนวนสถานประกอบการ(แห่ง)	n.a.	n.a.	n.a.	3,327	n.a.	1,460	n.a.	2,498	n.a.	2,576	n.a.	1,670
จำนวนลูกจ้าง(คน)	n.a.	n.a.	n.a.	40,668	n.a.	7,884	n.a.	10,446	n.a.	23,846	n.a.	8,187
ค่าจ้างขั้นต่ำ(บาท/วัน)	-	-	82	102	82	102	82	102	82	102	82	102
	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)	(เริ่ม 1 เมษายน)

ตารางที่ 2.31 (ต่อ)
ดัชนีที่สำคัญรายจังหวัด ปี 2534 และ 2536

รายการ	ภาคอีสาน		ขอนแก่น		กาฬสินธุ์		สกลนคร		อุดรธานี		นครพนม	
	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536	2534	2536
7.จำนวนพาหนะและระยะทาง*												
จำนวนรถยนต์(คัน)	1,914,645	1,773,820	130,846	203,246	32,650	51,191	55,681	92,444	112,325	80,832	37,320	35,914
จำนวนประชากรต่อรถยนต์(คน)	10	11	13	9	28	18	18	12	17	18	18	19
จำนวนรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล(คัน)	163,298	242,428	23,215	32,891	5,708	7,590	7,568	17,225	18,002	21,695	4,569	8,725
จำนวนประชากรต่อรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล(คน)	123	83	73	50	159	122	131	60	102	65	141	78
จำนวนรถจักรยานยนต์(คัน)	916,680	1,338,659	97,556	152,379	25,430	40,124	45,425	69,009	80,832	88,686	31,449	22,418
จำนวนประชากรต่อจักรยานยนต์(คน)	22	15	18	11	36	23	22	15	23	16	21	31
ระยะทางจากกรุงเทพ(กม.)	-	-	449	449	519	519	647	647	564	564	740	740
8.โทรศัพท์*												
จำนวนโทรศัพท์(เลขหมาย)**	n.a.	167,416	n.a.	23,477	n.a.	5,611	n.a.	8,100	n.a.	17,421	n.a.	5,386
จำนวนประชากรต่อโทรศัพท์(คน)**	n.a.	120	n.a.	70	n.a.	164	n.a.	126	n.a.	81	n.a.	126
ปริมาณการใช้โทรศัพท์(ครั้ง)	n.a.	n.a.	31,005,034	62,499,622	7,129,000	13,500,100	15,126,048	18,124,784	18,562,080	37,062,245	7,728,108	15,982,644
ปริมาณการใช้โทรศัพท์ทางไกล(บาท)	n.a.	n.a.	203,630,000	283,989,000	37,100,000	58,296,000	58,560,000	84,644,000	147,770,000	205,870,000	42,910,000	57,099,000
9.สาธารณสุข												
จำนวนแพทย์(คน)	1,818	n.a.	534	n.a.	57	n.a.	75	n.a.	142	n.a.	40	n.a.
จำนวนประชากรต่อแพทย์(คน)	10,970	n.a.	3,174	n.a.	15,892	n.a.	13,177	n.a.	12,924	n.a.	16,101	n.a.
จำนวนทันตแพทย์(คน)	225	n.a.	44	n.a.	10	n.a.	14	n.a.	25	n.a.	10	n.a.
จำนวนประชากรต่อทันตแพทย์(คน)	78,211	n.a.	38,511	n.a.	90,583	n.a.	70,589	n.a.	73,408	n.a.	64,403	n.a.
จำนวนเภสัชกร(คน)	443	n.a.	102	n.a.	11	n.a.	13	n.a.	44	n.a.	12	n.a.
จำนวนโรงพยาบาล(แห่ง)	n.a.	n.a.	27	n.a.	16	n.a.	18	n.a.	28	n.a.	11	n.a.
จำนวนเตียงโรงพยาบาล(เตียง)	n.a.	n.a.	1,971	n.a.	620	n.a.	876	n.a.	1,456	n.a.	510	n.a.
จำนวนประชากรต่อเตียงโรงพยาบาล(คน)	n.a.	n.a.	860	n.a.	1,462	n.a.	1,129	n.a.	1,261	n.a.	1,263	n.a.
จำนวนร้านขายยา(แห่ง)*	n.a.	n.a.	200	222	76	83	153	156	262	285	71	69

ตารางที่ 2.31 (ต่อ)

ที่มา: รวบรวมจาก

1) สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร	6) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	7) กรมการขนส่ง และ กรมการขนส่งทางบก
3) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	8) องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
4) , 5) ธนาคารแห่งประเทศไทย	9) กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ :

n.a. หมายถึง ยังไม่มีข้อมูล

3. * เป็นข้อมูลของปี 2533/2534 และ 2535/2536 ตามลำดับ
7. * เป็นข้อมูลจำนวนรถที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์
8. * เป็นข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน ของทุกปี
- ** เป็นจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่า
9. * จำนวนร้านขายยาปี 2535 เป็นตัวเลขเดียวกับปี 2534 เนื่องจากไม่มีการเก็บข้อมูล

โรงฆ่าสัตว์ และเนื่องจากหลายๆจังหวัดมีระบบชลประทานที่ดี เช่น กาฬสินธุ์ และสกลนคร จึงทำให้แถบนี้มีศักยภาพสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อการส่งออกโดยเน้นการใช้วัตถุดิบจากในท้องถิ่น

(ค) ประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น เย็บเสื้อผ้า ทำวิกผม ทำไฟประดับ ต้นคริสต์มาส แหวน ซึ่งแต่เดิมนั้นจะอยู่ในขอนแก่น และอุดรธานี แต่เนื่องจากแรงงานเริ่มมีราคาแพง และที่ดินก็มีราคาแพง บางส่วนก็อาจย้ายไปอยู่จังหวัดรอบๆแทน เช่น กาฬสินธุ์ ซึ่งอยู่ใกล้ขอนแก่น มีโรงงานทำวิกผม ผ้าใบพลาสติก เป็นต้น ในขณะที่สกลนครมีการรับจ้างเย็บผ้ามากขึ้น เนื่องจากที่ดินในแถบนี้มีราคาถูกกว่า และยังมีแรงงานโดยเฉพาะแรงงานหญิงอยู่มาก แต่หลายๆโรงงานที่ทนต่อค่าแรงที่สูงขึ้นไม่ไหวก็เตรียมที่จะขยายฐานไปประเทศเวียดนาม เช่น กรณีของโรงงานแหวน เป็นต้น

(ง) ในส่วนของการพาณิชย์ และบริการ นั้น จังหวัดขอนแก่น และอุดรธานี จะได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่นๆ เนื่องจากเป็นตลาดสินค้า เป็นศูนย์กลางคมนาคม และธุรกิจของภูมิภาค ในขณะที่จังหวัดที่เหลือส่วนใหญ่ก็มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก โครงสร้างพื้นฐานนั้น โดยทั่วไปก็อยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ดีนัก เช่น น้ำประปา โทรศัพท์ และสาธารณสุข ในขณะที่ไฟฟ้าค่อนข้างดี และด้านสนามบินนั้นมีในทุกจังหวัดยกเว้นกาฬสินธุ์เท่านั้น

(จ) ข้อจำกัดประการหนึ่งที่สำคัญของจังหวัดทั้ง 5 ก็คือ อยู่ห่างจากทางออกทะเล เพราะฉะนั้นการเชื่อมโยงผ่านเวียดนามจะทำให้สามารถย่นระยะทางในการเดินทางออกสู่ทะเลได้

2.4.2 ความเชื่อมโยงของทั้ง 5 จังหวัดโดยรวม

จากข้อมูลและการวิเคราะห์ข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า

1. ปริมาณความเชื่อมโยงทางด้านการค้าของจังหวัดที่ทำการศึกษา จะมีกับกรุงเทพฯ และส่วนกลางสูงกว่าระหว่างกันเอง โดยสินค้าที่จังหวัดเหล่านั้นส่งไปกรุงเทพฯ เป็นสินค้าเกษตรและแปรรูปเกษตร โดยเฉพาะข้าว น้ำตาล แป้งมัน สัดส่วนของสินค้าเกษตรของขอนแก่นในสินค้าที่ส่งออกไปยังกรุงเทพฯ มีแนวโน้มลดลง โดยสัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่สัดส่วนของสินค้าเกษตรของจังหวัดอื่นไปยังกรุงเทพฯ จะมีสัดส่วนคงที่หรือเพิ่มขึ้น

2. สินค้าที่ส่งจากกรุงเทพฯ และจังหวัดในภาคกลางไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบนคือ สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องไฟฟ้า เสื้อผ้า ของใช้ในบ้าน ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม และวัสดุก่อสร้าง สินค้าที่ต่างจังหวัดต้องพึ่งพิงกรุงเทพฯ จะมีความหลากหลาย เป็นทั้งสินค้าเพื่อการผลิตและเพื่อการบริโภค

3. เมื่อพิจารณาการค้าของจังหวัดที่ทำการศึกษา ขอนแก่นจะมีการค้ากับจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงมากกว่าจังหวัดที่อยู่ไกลออกไป โดยสินค้าที่ขอนแก่นส่งออกสุทธิเป็นสินค้าเกษตรที่มีความได้เปรียบในการผลิต แต่ก็มี การนำเข้าสินค้าเกษตรที่มีความขาดแคลนในบางท้องที่บางโอกาส เช่น ข้อมูลบ่งว่ามีการนำเข้าข้าวจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ผักผลไม้จากนครพนม ขอนแก่นต้องนำวัสดุก่อสร้าง เช่น อิฐ ดิน ทราจจากจังหวัดอื่น เพราะมีการขยายตัวด้านการก่อสร้างสูง แต่ขอนแก่นจะเป็นผู้ส่งสินค้าหลาย

ชนิดไปยังจังหวัดอื่นที่ทำการศึกษา เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ปุ๋ยและอาหารสัตว์

4. นักธุรกิจในจังหวัดนครพนมมีการติดต่อทางการธุรกิจกับสปป.ลาวตอนกลางมากกว่าจังหวัดอื่น โดยมีการส่งสินค้าออกเป็นพวก ปูนซีเมนต์ เหล็ก กระเบื้อง ท่อระบายน้ำ สินค้าเบ็ดเตล็ด และน้ำมัน สินค้าส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการผลิตในจังหวัด แต่นักธุรกิจส่วนหนึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายหรือจัดการขนส่ง และมีการค้าระหว่างประชาชนรายย่อยเป็นจำนวนมาก สินค้าที่นำเข้าจากสปป.ลาวเป็นไม้แปรรูป สินค้าเกษตร นอกจากนี้มีการติดต่อด้านการท่องเที่ยวที่มีการจัดท่องเที่ยวเป็นคณะจากไทย ซึ่งต้องมีการประสานงานกับทางแขวงคำม่วน เริ่มมีการจัดการท่องเที่ยวไทย-ลาว-เวียดนาม

5. เนื่องจากลักษณะทางการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของไทยยังมีฐานที่แคบ การผลิตจึงต้องอาศัยชิ้นส่วน เครื่องจักรและวัตถุดิบจากการนำเข้า ยกเว้นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน ที่โรงงานจะผลิตในแหล่งวัตถุดิบ ซึ่งมักจะเป็นจังหวัดเดียวกันเพื่อความสะดวกในการประกอบธุรกิจ เราจึงพบว่าความเชื่อมโยงของจังหวัดต่างๆมีกับกรุงเทพฯเป็นส่วนใหญ่มากกว่าจะมีด้วยกันเอง อย่างไรก็ตามจังหวัดที่มีแนวโน้มจะขยายตัวเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในเขตนี้คือขอนแก่น และอุดรธานี ซึ่งถ้าสองจังหวัดนี้มีการผลิตหลากหลายขึ้นและความต้องการในเขตนี้สูงขึ้นทำให้มีความได้เปรียบที่จะเป็นศูนย์กลางการค้า ความพึงพิงระหว่างกันจะมีมากขึ้นและกับกรุงเทพฯจะมีลดลง

6. ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับสปป.ลาวยังมีอยู่น้อย แต่จากการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะทางด้านการคมนาคมจะทำให้มีโอกาสที่จะขยายความเชื่อมโยง ซึ่งอาจจะเป็นรูปของการขนส่งสินค้าผ่านไปยังท่าเรือของเวียดนามเพื่อส่งออก การขยายตัวด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพและนโยบายของจังหวัดใน สปป.ลาวและเวียดนาม และการขจัดอุปสรรคของการสร้างความสัมพันธ์ต่อไป

บทที่ 3

ศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ กับการพัฒนาอุตสาหกรรมในสปป.ลาว

3.1 บทนำ

รายงานในบทนี้วิเคราะห์ศักยภาพของการพัฒนาอุตสาหกรรมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ตอนกลาง คือแขวงคำม่วน (รูปที่ 3.1) และความเป็นไปได้ที่จะขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและสปป.ลาว อย่างไรก็ตาม ถ้าจะวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมของสปป.ลาว ตอนกลาง ต้องทำความเข้าใจถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของสปป.ลาวโดยรวม ตลอดจนระดับการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคเศรษฐกิจอื่นๆ จึงจะพิจารณาถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมในสปป.ลาว ตอนกลางได้

บทนี้จึงแบ่งเป็น 6 ตอน หลังจากบทนำแล้ว ส่วนที่สองจะกล่าวถึงการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของสปป.ลาว เพื่อให้เห็นภาพของเศรษฐกิจทั้งประเทศ ส่วนที่สามพิจารณาพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนที่สี่เป็นการวิเคราะห์ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจจากที่มีการกำหนดในแผนพัฒนา ซึ่งเดิมมีการวางแผนจากส่วนกลางอย่างใกล้ชิด และต่อมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยใช้ระบบตลาดเป็นพื้นฐาน ส่วนที่ห้าเป็นการวิเคราะห์แบบแผนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว และสุดท้ายเป็นการศึกษาศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะแขวงคำม่วน โดยวิเคราะห์จากพื้นฐานทรัพยากรของแขวง โครงสร้างการเกษตร อุตสาหกรรม กำลังคน และสรุปความเป็นไปได้ที่จะขยายความร่วมมือทางการลงทุนด้านอุตสาหกรรมระหว่างสปป.ลาวกับไทย

ข้อมูลในการเขียนบทนี้ มาจากสถิติที่รวบรวมจากหน่วยราชการจากทั้งสองประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และการสัมภาษณ์นักธุรกิจ ข้าราชการ ซึ่งรายชื่ออยู่ในภาคผนวก

3.2 ภาพรวมโครงสร้างเศรษฐกิจของสปป.ลาว

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สปป.ลาว

สปป.ลาวมีเนื้อที่ 236,800 ตารางกิโลเมตร (เท่ากับประมาณครึ่งหนึ่งของไทย) ประชากร 4.4 ล้านคน (2535) มีอัตราการเพิ่มประชากรร้อยละ 2.9 ต่อปี การปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐ มีทั้งสิ้น 16 แขวง กำแพงนครเวียงจันทน์ และ เขตเศรษฐกิจพิเศษ (สมาคมไทย-ลาว 2537) สปป.ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบสังคมนิยม เมื่อปี พ.ศ. 2518 รูปแบบการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจได้รวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจและการวางแผนไว้ในส่วนกลาง ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายระดับมหภาคของประเทศที่ใช้เป็นแผนแม่บทของโครงการพัฒนาอื่นๆ ถือได้ว่าเป็นแนวทาง เช่น นโยบายทางด้าน

รูปที่ 3.1 แผนที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เกษตรกรรมที่มุ่งเน้นการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ทางการชลประทาน การแปรรูปสินค้าและปศุสัตว์ เพื่อสนองนโยบายระดับชาติที่ต้องการสร้างความมั่นคงในเรื่องเสบียงอาหาร นอกจากนี้มีการประกาศใช้นโยบายการค้าแบบปิด ส่วนใหญ่ติดต่อกับประเทศสังคมนิยมและใช้ระบบคอมมูนเข้ามาแทนที่ทั่วประเทศ

ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ ได้ทำให้เศรษฐกิจของสปป.ลาวหยุดชะงักและประสบปัญหามากมายเช่นเดียวกับประเทศสังคมนิยมอื่นๆ จนในราวปี พ.ศ. 2529 จึงได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายที่สำคัญคือ รัฐบาลลาวเริ่มค่อยๆ หันกลับมาใช้นโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบกระจายอำนาจมากขึ้น โดยให้แต่ละแขวงสามารถรับผิดชอบและดำเนินแผนพัฒนาเศรษฐกิจธุรกิจการค้า และการพัฒนาด้านสังคมมากขึ้น รัฐบาลกลางจะทำหน้าที่วางแนวทางนโยบายหลักที่สำคัญเท่านั้น ทางเจ้าแขวงแต่ละแขวงที่ได้รับการคัดเลือกจากรัฐบาลส่วนกลางจะสามารถมีบทบาทในการกำหนดแผนการปฏิบัติและงบประมาณเพื่อเสนอส่วนกลาง

ในช่วงดังกล่าวนี้ สปป.ลาวก็ได้เริ่มดำเนินตามแผนที่เรียกว่า นโยบายเศรษฐกิจใหม่ หรือ New Economic Mechanism (NEM) ซึ่งมีสาระสำคัญที่มุ่งไปสู่เศรษฐกิจระบบกลไกตลาดมากขึ้น ซึ่งแผนดังกล่าวนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากการประชุมสมัชชาครั้งที่ห้า ณ กรุงเวียงจันทน์ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2534 ผลจากนโยบายเศรษฐกิจใหม่นี้ทำให้มีกฎหมายที่สำคัญสองฉบับคือ กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้เกิดมีองค์กรบริหารงานที่เป็นเอกเทศจากการแทรกแซงของรัฐ และให้สิทธิแก่เอกชนในการเป็นเจ้าของครอบครองกิจการธุรกิจได้ และกฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศซึ่งเสนอรูปแบบการลงทุนจากต่างประเทศไว้สามประเภทคือ การร่วมลงทุน การดำเนินธุรกิจแบบร่วมมือและแบบสัญญา และการลงทุนที่มีชาวต่างชาติดำเนินการเองทั้งหมด ที่สำคัญคือเป็นการเปิดประเทศให้มีการลงทุนจากต่างชาติ ในปี 2537 มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการลงทุนเปลี่ยนรูปแบบการลงทุนและให้สิทธิประโยชน์มากขึ้น

การปฏิรูปเศรษฐกิจของสปป.ลาว เริ่มจากการเลิกควบคุมราคาการผลิตและการค้า ให้ระบบตลาดกำหนดราคาเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนสินค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าว ซึ่งเดิมชาวนาจะไม่มีแรงจูงใจในการผลิต เนื่องจากไม่ได้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน เอกชนสามารถทำการผลิตและขายในราคาตลาดได้ รัฐบาลอนุญาตให้มีการค้าขายสินค้าข้ามแขวงได้ เป็นการขยายการค้าภายในประเทศอย่างมาก ในด้านการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลเปิดโอกาสให้เอกชนซื้อขายสินค้าโดยไม่ต้องผ่านองค์กรรัฐ มีการปรับโครงสร้างภาษีนำเข้าให้เป็นระบบตามมาตรฐานสากล และมีการค้าขายกับประเทศสังคมนิยม

นอกจากนี้ ได้เปลี่ยนระบบบริหารเงินตราจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราเป็นอัตราเดียว โดยมีการเปลี่ยนแปลงตามกลไกตลาด ดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติซื้อหรือเช่าซื้อกิจการภายในบางประเภทของรัฐไปดำเนินการได้ เอกชนหรือพนักงานในรัฐวิสาหกิจนั้นก็สามารถซื้อกิจการไปดำเนินการได้ ภาคเอกชนของสปป.ลาวจึงมีการขยายตัวมากขึ้น มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น

การใช้ระบบเสรีทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นมาก รัฐบาลสปป.ลาวจึงจำเป็นต้องวางมาตรการเพื่อสร้างเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ โดยเพิ่มความเข้มงวดด้านการคลังและการเงิน ในด้านการคลังมีการรวมศูนย์ในงบประมาณรายรับรายจ่ายของแขวงจะต้องขออนุมัติจากส่วนกลาง ขยายฐานเพื่อเพิ่มรายได้ ให้รัฐบาลควบคุมการใช้จ่ายเพื่อลดการขาดดุล ซึ่งรัฐบาลพยายามจะชดเชยการขาดดุลด้วยเงินกู้จากต่างประเทศแทนการพิมพ์ธนบัตรเช่นในอดีตเพื่อลดความกดดันต่อระดับราคา ส่วนมาตรการทางการเงินมีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ย เพื่อลดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจเพิ่มแรงจูงใจให้มีการออม

การปรับระบบเศรษฐกิจทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ประชาชาติ อัตราการขยายตัวของ GDP ปี 2531 เท่ากับ ร้อยละ -1.8 แต่ในปี 2532 อัตราการขยายตัวเพิ่มเป็นร้อยละ 13.5 (ตารางที่ 3.1) อัตราการขยายตัวในปีต่อๆมาจะไม่สูงนัก แต่ก็ค่อนข้างมีเสถียรภาพ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อลดลงเป็นอย่างมากจากสูงถึงร้อยละ 75.9 ในปี 2532 ลดลงมาเป็น 9.5 และ 9.0% ในปี 2535 และปี 2536 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะนโยบายการเงินและการคลังที่เข้มงวดมุ่งเน้นการเพิ่มเงินออมของรัฐโดยการเพิ่มรายได้ และควบคุมการก่อหนี้ให้เพิ่มขึ้นในอัตราที่เหมาะสมซึ่งลดอัตราเงินเฟ้อ เพิ่มสัดส่วนของรายรับรัฐบาลต่อ GDP และลดสัดส่วนการขาดดุลของรัฐบาลต่อ GDP จากสภาพคล่องที่เพิ่มขึ้นและเสถียรภาพของราคาทำให้อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มที่ลดลง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะ 12 เดือน ลดจากร้อยละ 36 เมื่อสิ้นปี 2532 เป็นร้อยละ 12 เมื่อสิ้นปี 2536 นอกจากนี้ ถึงแม้สปป.ลาวจะไม่มีกองทุนสำรองระหว่างประเทศ แต่ก็ได้ใช้มาตรการที่ให้อัตราแลกเปลี่ยนปรับตัวตามตลาด อัตราแลกเปลี่ยนจึงมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยอยู่ระหว่าง 27-28 กีบ/บาท

การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมมีค่อนข้างสูง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะฐานภาคอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคอุตสาหกรรมขยายตัวสูงถึงร้อยละ 34.1 ในปี 2532 และมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าภาคเกษตรกรรมและภาคบริการในปี 2533, 2534 และ 2536 อย่างไรก็ตาม ถ้าดูสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคต่างๆ ภาคเกษตรกรรมยังมีความสำคัญสูงที่สุด นั่นคือ สัดส่วนเป็นร้อยละ 57 ในปี 2536 แม้ว่าสัดส่วนนี้มีแนวโน้มลดลงคือ เป็นร้อยละ 61 เฉลี่ยระหว่างปี 2530-2532 และลดมาเป็นร้อยละ 59 เฉลี่ยระหว่างปี 2533-2535 ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12 ระหว่างปี 2530-2532 เป็นร้อยละ 18 ในปี 2536 ส่วนภาคบริการมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย คือ ในปี 2536 เป็นร้อยละ 25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในขณะที่สัดส่วนนี้เป็นร้อยละ 27 ในช่วง 2530-2532 (ตารางที่ 3.2 และรูปที่ 3.2)

สปป.ลาวได้เปลี่ยนแปลงการจัดการจัดการเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์มาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาดและเปิดการค้าและการลงทุนกับประเทศทุนนิยม ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวและโครงสร้างการค้าการลงทุนเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ยังจัดเป็นประเทศที่ยากจน โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรในปี 2536 คิดเป็นมูลค่า 5,750 บาท ประชากรยังมีการศึกษาน้อย สัดส่วนของประชากรผู้อ่านออกเขียนได้คิดเป็นร้อยละ 50 จำนวนประชากรต่อนายแพทย์หนึ่งคนเท่ากับ 3,184 คน ในปี 2536 ซึ่งดีขึ้นกว่าในปี 2535 ซึ่งสัดส่วนเป็น 3,499 คน จำนวนประชากรต่อเตียงคนไข้เท่ากับ 633 คน

ตารางที่ 3.1
ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

	2532	2533	2534	2535	2536
การขยายตัวของ Real GDP (%)	13.5	5.5	4.0	7.0	6.3
เกษตรกรรม	10.7	7.9	-1.7	8.3	7.3
อุตสาหกรรม	34.1	15.8	19.8	7.5	11.0
บริการ	11.2	-1.5	5.5	3.8	5.1
อัตราเงินเฟ้อ (%)	75.9	19.5	10.7	9.5	9.0
อัตราดอกเบี้ย (เงินฝากประจำ 12 เดือน,สิ้นปี)	36.0	36.0	18.0	18.2	12.0
การค้าระหว่างประเทศ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)					
นำเข้า	167.0	192.8	209.2	257.0	276.0
ส่งออก	53.9	53.9	65.2	71.0	81.0
ดุลการค้า	-113.5	-128.9	-144.0	-185.0	-195.8
การลงทุนต่างประเทศ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	39.7	91.6	+123.1	110.7	125.7
หนี้นต่างประเทศ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	541.5	515.2	700.6	815.1	913.2
อัตราแลกเปลี่ยน					
กีบ/บาท	27.79	27.20	27.91	28.66	28.35
กีบ/ดอลลาร์สหรัฐฯ	713.5	595.5	711.5	717.0	717.0

ที่มา : FIMC , The State Bank of Lao, PDR, The Ministry of Economy, Planning and Finance.

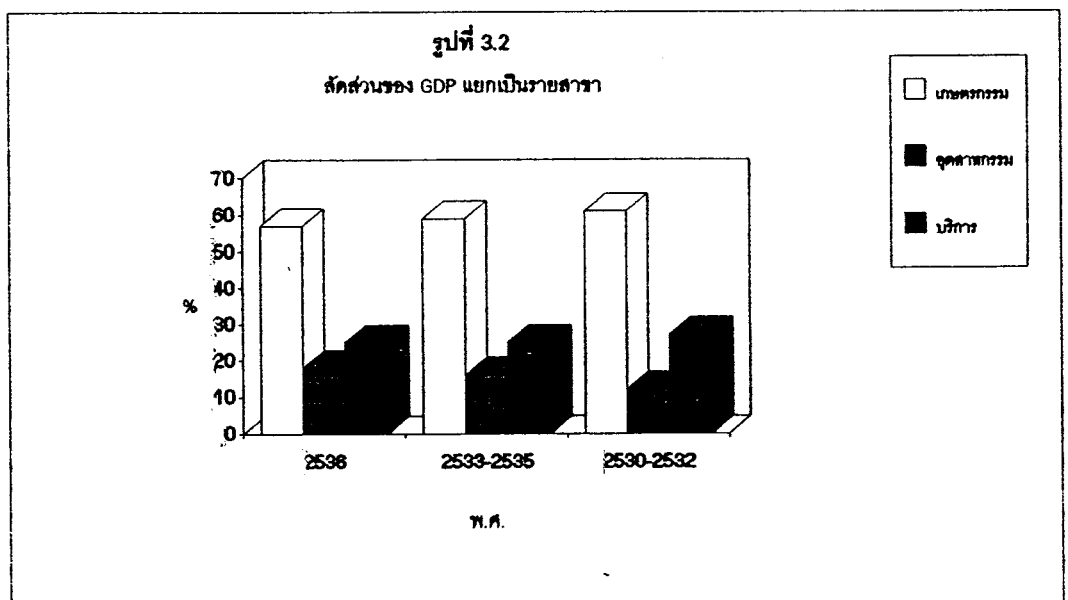
ตารางที่ 3.2

โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของลาว

สาขา	มูลค่าของ GDP พ.ศ. 2536 (ล้านเหรียญสหรัฐ) (ณ ราคาคงที่ พ.ศ. 2533)	สัดส่วนของ GDP แยกเป็นรายสาขา (%)		
		2536	เฉลี่ยระหว่าง 2533-2535	เฉลี่ยระหว่าง พ.ศ. 2530-2532
เกษตรกรรม	566.57	57	59	61
อุตสาหกรรม	174.70	18	16	12
บริการ	244.92	25	25	27
รวม	986.19	100	100	100

ที่มา : (1) Basic Statistics in the Lao P.D.R 1993, Table 62

(2) World Bank

(National Statistical Centre Committee for Planning and Cooperation,) ทำให้สปป.ลาวยังต้องมีการพัฒนาอีกมาก

3.2.2 การพัฒนาการเกษตรของลาว

ภาคการเกษตรเป็นภาคการผลิตที่มีความสำคัญที่สุดของลาว มีมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 55 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมาโดยตลอดดังกล่าวแล้ว และรัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญอย่างสูงกับเรื่องของการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการบริโภคภายในประเทศ (Food Security) เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าการที่ลาวเริ่มมีการปรับเปลี่ยนนโยบายระดับชาติในปี พ.ศ. 2534 โดยใช้แนวทางการบริหารเศรษฐกิจแผนใหม่ (The New Economic Management) นั้น ประเทศลาวก็ได้เริ่มที่จะกระจายอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการทางเศรษฐกิจและการผลิตจากระบบรวมศูนย์มาเป็นระบบตลาดมากขึ้น โครงการลงทุนด้านเกษตรกรรมซึ่งแต่เดิมมักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ในระดับคอมมูนและรับขึ้นนโยบายระดับชาติ ก็ได้ถูกแทนที่ด้วยโครงการลงทุนขนาดเล็กที่เป็นที่ต้องการและดำเนินการโดยเกษตรกรรายย่อยของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากต้องการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาดให้ดีขึ้น

ตามแนวนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของสปป.ลาวนั้น ได้มีการเน้นเรื่องของการให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนในภาคเกษตรกรรม โดยให้มีการยกเว้นภาษีเครื่องจักรอุปกรณ์และเมล็ดพันธุ์ พร้อมทั้งยกเว้นภาษีกำไรในช่วงระยะ 2 ถึง 4 ปีแรกของการลงทุน มีการกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุนสำหรับภาคเกษตรกรรมไว้ทั้งหมด 5 แขวงคือ เชียงขวาง เวียงจันทน์ กำแพงนครเวียงจันทน์ บอริคำไซและคำม่วน โครงการลงทุนด้านการเกษตรยังอาจขอกู้เงินดอกเบี้ยต่ำจากรัฐบาลลาว โดยแผนดังกล่าวกำหนดให้เป้าหมายในการผลิตข้าวไว้เท่ากับ 2.2 ล้านตันในปีพ.ศ. 2543 (ผลผลิตข้าวนาปีของลาวทั้งประเทศในปีพ.ศ. 2536 เท่ากับ 921,400 ตัน และในปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูกสำหรับภาคเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 21 ของพื้นที่ทั้งประเทศ)

สาเหตุที่ภาคเกษตรกรรมของลาวมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรม ส่วนหนึ่งมาจากการลงทุนจากต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้าประเทศลาวหลังจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม จากสถิติตัวเลขการลงทุนจากต่างประเทศในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536 มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศในภาคเกษตรกรรมของลาวยังมีไม่มาก ซึ่งคิดเป็นเงิน 121,057 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพียงร้อยละ 17 ของเงินลงทุนต่างประเทศในลาวทั้งหมด เงินลงทุนต่างประเทศในลาวส่วนใหญ่จะลงทุนในภาคอุตสาหกรรม โรงแรม การขนส่ง และการสำรวจเหมืองแร่ และน้ำมัน การลงทุนจากต่างประเทศนับว่ามีความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของลาว เนื่องจากเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญ ภาคเอกชนลาวและรัฐบาลลาวขาดแคลนเงินทุนของตัวเองที่จะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงต้องพึ่งการลงทุนจากต่างประเทศค่อนข้างมาก

ตัวอย่างของการลงทุนจากต่างประเทศในภาคเกษตรกรรมของลาว ได้แก่ กรณีของการลงทุนของบริษัทเอเชียเทค ซึ่งเป็นบริษัทของคนไทยในเครือของบริษัทฟินิกซ์ ที่เข้าไปลงทุนในแขวงคำม่วน เพื่อทำการปลูกไม้ยูคาลิปตัส เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเยื่อกระดาษต่อไป หรือกรณีของบริษัท ไทย-เดนมาร์คจำกัด ที่ได้ยื่นเรื่องต่อเจ้าหน้าที่ในเวียงจันทน์เพื่อขออนุมัติที่จะลงทุนด้านการเลี้ยงวัวในลาว เป็นต้น

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สัดส่วนของภาคเกษตรกรรมของลาวต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดน้อยลงในระยะหลังนั้น เนื่องจากว่า ทางประเทศลาวได้มีการใช้นโยบายปิดป่าในปี พ.ศ. 2534 เพื่อที่จะคุ้มครองรักษาป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลายต่อไป ดังได้กล่าวแล้วว่าสัดส่วนของภาคเกษตรกรรมโดยรวมลดลงจากร้อยละ 61 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2530-2532 มาเหลือร้อยละ 59 ในช่วง พ.ศ. 2533-2535 นั้น ทั้งนี้เพราะส่วนแบ่งของภาคป่าไม้ที่เคยมีอยู่ ร้อยละ 5 ในช่วง พ.ศ. 2530-2532 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3 ในช่วง พ.ศ. 2533-2535 เนื่องจากลาวมีนโยบายปิดป่าในปี พ.ศ. 2534 ดังที่กล่าวไปแล้วนั่นเอง ซึ่งมีผลสืบเนื่องทำให้รายได้ส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของลาว ลดลงจากร้อยละ 34 ของมูลค่าส่งออกของลาวทั้งหมดในปี พ.ศ. 2530-2532 เหลือเพียงร้อยละ 22 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2533-2535

ปัจจุบันลาวมีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศประมาณร้อยละ 47 ของพื้นที่ทั้งหมด แม้จะมีการปิดป่าไปแล้ว แต่การทำธุรกิจไม้ยังสามารถดำเนินการได้ในพื้นที่บริเวณที่จะมีการสร้างเขื่อน ที่แขวงบอริคำไซ คำม่วนและอื่นๆ โดยเฉพาะในแขวงคำม่วนซึ่งมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด คิดเป็นประมาณ 2.47 ล้านไร่ และมีการให้สัมปทานตัดไม้แก่ภาคเอกชนให้เข้าไปดำเนินการตัดไม้ในบริเวณที่ก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน 1 และเขื่อนน้ำเทิน 2 ในปริมาณประมาณ 200,000 ลูกบาศก์เมตร นอกจากนโยบายปิดป่าแล้ว ลาวยังมีนโยบายในการปลูกป่าทดแทน ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2536-2543 มีเป้าหมายที่จะสนับสนุนโครงการปลูกไม้โตเร็วให้ได้เนื้อที่เป้าหมายประมาณ 625,000 ไร่ ซึ่งในส่วนนี้ก็เป็นโอกาสสำหรับภาคเอกชนที่สนใจจะมาลงทุนด้านการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ต้นยูคาลิปตัส หรืออื่นๆมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง

โครงสร้างเกษตรกรรมและการผลิตของลาว

พืชที่มีการปลูกมากที่สุดในประเทศลาวคือข้าว ซึ่งประมาณว่าร้อยละ 85 ของเกษตรกรลาวคือชาวนา และผลผลิตของการปลูกข้าวคิดเป็นประมาณสามในสี่ของมูลค่าภายในประเทศทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2536 พื้นที่เพาะปลูกข้าวในประเทศลาวคิดเป็นประมาณร้อยละ 85 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของลาว (ตารางที่ 3.3 และรูปที่ 3.3) นอกนั้นก็จะเป็นการปลูกพืชอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ผัก ถั่วชนิดต่างๆ ยาสูบ ฝ้าย อ้อย กาแฟ และชา

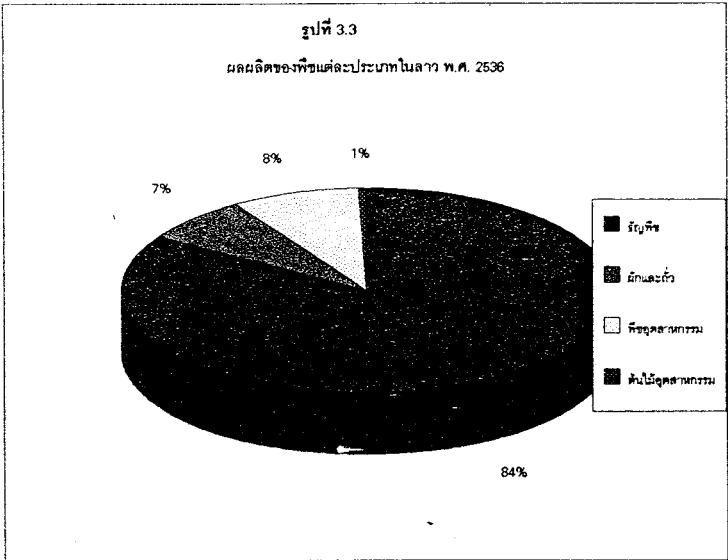
การปลูกข้าวของชาวนาลาวนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการเพาะปลูกเพื่อใช้บริโภคเองเป็นหลัก จะมีเหลือสำหรับเพื่อการพาณิชย์น้อย ซึ่งประมาณว่ามีเพียงร้อยละ 10 ของผลผลิตทั้งหมดเท่านั้น

ตารางที่ 3.3

ผลผลิตและพื้นที่เพาะปลูกของพืชแต่ละประเภทในลาว

รายการ	ผลผลิต (ท.ศ. 2536)		พื้นที่เพาะปลูก (ท.ศ. 2536)	
	หับตัน	ร้อยละ	พันเฮกตาร์	ร้อยละ
1. ธัญพืช (Cereals)	1,411.12	83.89	580	89.37
(1.1) ข้าวเจ้า	(1,250.63)	(74.35)	539	(83.05)
- ข้าวนาปี	921.40	54.78	350	53.93
- ข้าวนาปรัง	45.58	2.71	13	2.00
- ข้าวไร่เลื่อยลอย	283.65	16.86	188	28.97
(1.2) ข้าวคาลี	47.62	2.83	27	4.16
(1.3) เมือกมัน	112.87	6.71	14	2.16
2. ผักและถั่ว (Vegetables and beans)	125.13	7.44	15	2.31
3. พืชอุตสาหกรรม (ประจำปี) (Annual Industrial Crops)	136.73	8.13	33	5.08
(3.1) ถั่วเขียว	2.20	0.13	3	0.46
(3.2) ถั่วเหลือง	4.52	0.27	6	0.92
(3.3) ถั่วดิน	5.28	0.31	6	0.92
(3.4) ยาลูบ	29.22	1.74	7	1.08
(3.5) ฝ้าย	5.95	0.35	8	1.23
(3.6) ชั๊ย	89.58	5.32	3	0.46
4. ต้นไม้อุตสาหกรรม (Long-Life Industrial Crops)	9.10	0.54	21	3.24
(4.1) กาแฟ	7.52	0.45	19	2.93
(4.2) ชา	1.48	0.09	2	0.31
รวม	1,682.08	100.00	649	100.00

ที่มา : Basic Statistics in the Lao P.O.R., 1993. Connittee for Planning and Co-operation, National Statistical Centre

ผลผลิตที่ได้ของชาวนาโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก เนื่องจากเทคนิคการเพาะปลูกจะเป็นแบบดั้งเดิม ไม่มีการใส่ปุ๋ย หรือคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินหรือการลงทุนเรื่องระบบชลประทานและเครื่องสูบน้ำไม่ค่อยมีเท่าไรนัก เพราะฉะนั้น ผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศและปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีเป็นหลัก ปีไหนฝนดีก็จะได้ผลผลิตมาก ปีไหนฝนแล้งก็จะเกิดการขาดแคลนข้าว ส่วนความเสี่ยงในเรื่องผลผลิตมีค่อนข้างสูง ซึ่งก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวนาทิ้งหลายขาดแรงจูงใจที่จะขยายการผลิต และพยายามจำกัดการผลิตให้มีขนาดเล็กให้เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพเท่านั้น เพราะถ้าจะเกิดความเสียหายจากภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วมจะได้ไม่เสียหายมากนัก

นอกจากนี้ ระบบการขนส่งภายในประเทศของลาวยังมีไม่สมบูรณ์และไม่สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี ทำให้มีต้นทุนสูงในการขนย้ายข้าวจากพื้นที่ที่มีข้าวส่วนเกิน ไปยังพื้นที่ที่ขาดแคลนข้าว นอกจากนี้การที่จะรวบรวมข้าวจากผู้ผลิตรายย่อยๆแต่ละรายที่ต้องการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลักนั้น มีผลทำให้ต้นทุนค่าการตลาดสูง ทำให้ไม่สามารถสู้กับราคาข้าวที่ส่งมาจากประเทศไทยได้ แม้มีการขาดแคลนข้าวในสปป.ลาว ราคาของข้าวก็จะไม่สูงขึ้น เพราะสามารถนำเข้าจากไทยได้ ชาวนาของสปป.ลาวจึงไม่มีแรงจูงใจที่จะลงทุนเพิ่มผลผลิตข้าว

สำหรับพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกข้าวของลาว จะอยู่เฉพาะบริเวณภาคกลางและภาคใต้ของประเทศเท่านั้น เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มและเป็นพื้นที่จะได้รับประโยชน์ทางการชลประทานจากการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ เพราะฉะนั้นในปีที่ฝนฟ้ามาถูกต้องตามฤดูกาล จะทำให้พื้นที่บริเวณนี้สามารถผลิตข้าวเกินความต้องการได้ ทำให้สามารถส่งออกได้ อย่างไรก็ตาม การส่งออกก็มีข้อจำกัดมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าราคาขายที่จะได้จะขึ้นอยู่กับภาวะตลาดโลกและภาวะการผลิตของไทยด้วย ซึ่งปีไหนที่ฝนตกมาก ผลผลิตข้าวของไทยก็จะดี ราคาข้าวที่ลาวจะได้ก็ต่ำไปด้วย นอกจากนี้ การที่ลาวจะส่งออกข้าวมายังไทยนั้นยังมีความไม่สะดวกอีกด้วย

สำหรับในภาคเหนือของลาวนั้น ผลผลิตข้าวจะมีน้อยกว่าความต้องการบริโภคเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหรือที่ราบสูง เพราะฉะนั้น พื้นที่บริเวณนี้จึงต้องนำเข้าข้าวมาจากฝั่งไทย หรือจากประเทศจีนเป็นหลัก

เพราะฉะนั้น เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายแขวง (ตารางที่ 3.4 และรูปที่ 3.4) จะเห็นได้ว่า แขวงที่อยู่ทางเหนือของประเทศ เช่น แขวงพงสาลี หลวงน้ำทา อุดมไซ บ่อแก้ว หลวงพระบาง หัวพัน ไชยบุรี และเขตพิเศษ มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยมากเมื่อเทียบกับแขวงที่อยู่ตอนกลางและตอนใต้ เช่น แขวงเวียงจันทน์ คำม่วน สะหวันนะเขตและจำปาสัก นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า แขวงที่อยู่ตอนเหนือนั้นจะมีการทำนาระบบทำไร่เลื่อนลอยคิดเป็นพื้นที่มากกว่าแขวงทางตอนกลางและตอนใต้ ทำให้ทางตอนเหนือมีปัญหาการทำลายป่าที่เกิดจากการทำไร่เลื่อนลอยค่อนข้างมากกว่าในทางตอนกลางและตอนใต้ของประเทศ

ข้อมูลข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่า การปลูกข้าวในประเทศลาวแม้จะมีมากกว่าการเพาะปลูกพืชชนิดอื่นๆ คงจะไม่สามารถเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากอุปสรรคดังต่อไปนี้คือ

ตารางที่ 3.4

พื้นที่ปลูกข้าวของลาวแยกเป็นรายแขวงในปีพ.ศ. 2536

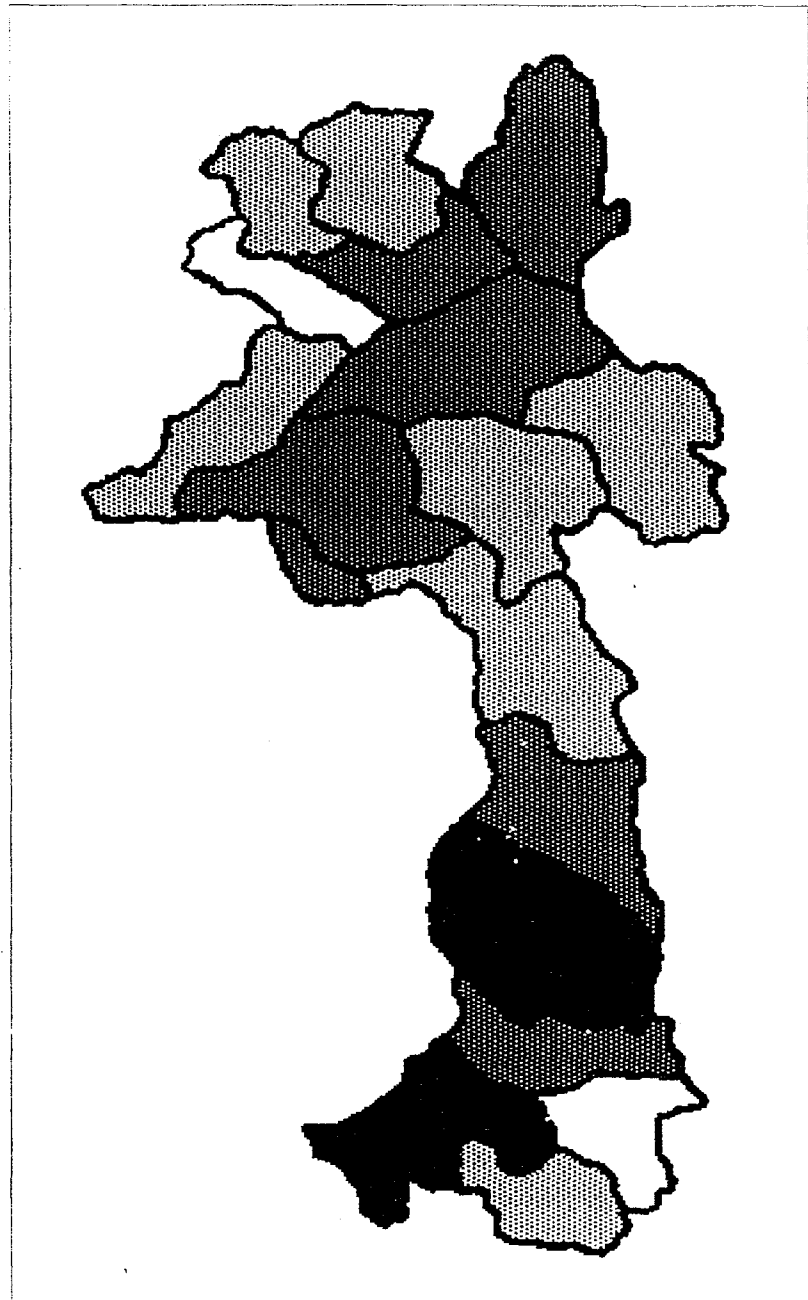
ลำดับที่	แขวง	พื้นที่ทั้งหมด (เฮกแตร์)	พื้นที่ชาวนาปี Season Rice (เฮกแตร์)	พื้นที่ชาวนาปรัง Irrigate Rice (เฮกแตร์)	พื้นที่ข้าวไร่เลื่อนลอย Rais (เฮกแตร์)
1	นครเวียงจันทน์ Vientiane Mun	397,083 (100%)	40,209 (10.13%)	6,466 (1.63%)	1,026 (0.26%)
2	พงสาลี Phongsaly	1,648,096 (100%)	4,850 (0.29%)	18 (0.01%)	20,811 (1.26%)
3	หลวงน้ำทา Luangnamtha	944,591 (100%)	5,012 (0.53%)	98 (0.01%)	13,960 (1.48%)
4	อุดมไซ Oudonxay	1,556,929 (100%)	6,826 (0.44%)	40 (0.03%)	23,079 (1.48%)
5	บ่อแก้ว Bokeo	627,634 (100%)	6,081 (0.97%)	2 (0.03%)	7,547 (1.20%)
6	หลวงพระบาง Luangprabang	1,709,380 (100%)	8,642 (0.51%)	770 (0.45%)	38,370 (2.24%)
7	หัวพัน Huaphanh	1,671,394 (100%)	6,543 (0.39%)	650 (0.04%)	15,551 (0.93%)
8	ไชยบุรี Xayabury	1,194,793 (100%)	9,282 (0.78%)	361 (0.03%)	11,159 (0.93%)
9	เชียงขวาง Xiengkhuang	1,753,951 (100%)	12,945 (0.74%)	-	9,129 (0.52%)
10	เวียงจันทน์ Vientiane	2,024,919 (100%)	30,737 (1.52%)	1,249 (0.66%)	5,945 (0.28%)
11	บอริคำไซ Borikhanxay	1,668,355 (100%)	12,730 (0.76%)	4 (0.02%)	11,500 (0.69%)
12	คำม่วน Khammuane	1,652,654 (100%)	34,260 (2.07%)	834 (0.05%)	1,140 (0.71%)
13	สะหวันนะเขต Savannakhet	2,205,632 (100%)	67,092 (3.04%)	1,970 (0.09%)	5,098 (0.23%)
14	สะหวัน Saravane	1,082,962 (100%)	19,894 (1.84%)	15 (0.01%)	7,836 (0.72%)
15	เซกอง Sehong	776,438 (100%)	1,260 (0.16%)	-	5,144 (0.66%)
16	จำปาสัก Champasack	1,561,487 (100%)	71,880 (4.60%)	437 (0.03%)	4,449 (0.28%)
17	อัตตะปือ Attapeu	1,045,381 (100%)	9,191 (0.88%)	-	3,374 (0.32%)
18	เขตพิเศษ Special region	465,357 (100%)	2,665 (0.57%)	108 (0.02%)	3,369 (0.72%)

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

หมายเหตุ : 1. เฮกแตร์เท่ากับ 0.009872 ตารางกิโลเมตร (หรือ 1 ไร่ เท่ากับ 0.16 เฮกแตร์)

รูปที่ 3.4

พื้นที่เพาะปลูกข้าวของสปป.ลาว

ที่มา : Basic Statistics - National Statistical Centre , Committee for Planning and Co-operation,1993

หน่วย : เฮกแตร์

(ก) ชาวนาลาวปลูกข้าวเพื่อใช้บริโภคในครอบครัวเป็นหลัก โดยไม่ได้หวังที่จะผลิตเพื่อขายในตลาด จึงมีการผลิตในลักษณะที่เป็นพื้นที่เล็กๆ โดยใช้แรงงานเป็นหลัก ไม่มีการลงทุนและพัฒนาในเรื่องของปัจจัยการผลิตอื่นๆมากนัก เช่น การบำรุงรักษาดิน การใช้ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ หรือเครื่องสูบน้ำ เนื่องจากมีต้นทุนสูงและผลตอบแทนจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้นก็มีไม่มากนัก

(ข) ผลผลิตในแต่ละปีจะขึ้นอยู่กับภาวะดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ เนื่องจากการลงทุนในเรื่องระบบชลประทานยังมีน้อย วัตถุประสงค์หลักในการสร้างเขื่อนของลาวจะมุ่งเน้นในเรื่องของการผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นหลัก ส่วนผลประโยชน์ที่ตกกับภาคเกษตรกรรมเป็นผลพลอยได้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รอง เนื่องจากข้าวเป็นสินค้าที่มีมูลค่าที่ต่ำ

(ค) ราคาข้าวในประเทศลาวจะถูกกำหนดจากภาวะตลาดข้าวในประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ และมีระบบการผลิตและการตลาดที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าในประเทศลาวมาก จึงทำให้ข้าวไทยมีคุณภาพดีกว่าและต้นทุนถูกกว่า

ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า ศักยภาพของลาวในการขยายการผลิตข้าวเพื่อที่จะเป็นแหล่งรายได้ใหญ่ในอนาคตของประเทศคงจะเป็นไปได้ยาก และคาดว่าลาวยังต้องพึ่งพาอาศัยข้าวที่ผลิตจากไทยบางส่วนอยู่ต่อไป

ศักยภาพของลาวในภาคเกษตรกรรม จึงควรเน้นไปในพืชประเภทอื่นที่มีมูลค่าเพิ่มสูงกว่า และสามารถผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ใช้น้ำน้อยกว่าในการปลูกข้าวหรืออาศัยตลาดที่กำลังขยายตัวของประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก เช่น ผัก ผลไม้สด ถั่วประเภทต่างๆ มันสำปะหลัง อ้อย ชา กาแฟ และการปศุสัตว์ นอกจากนี้ โครงการปลูกป่าที่เป็นไม้โตเร็วก็มีศักยภาพค่อนข้างสูงในประเทศลาว เช่น การปลูกไม้ยูคาลิปตัสเป็นต้น

การที่จะเปลี่ยนโครงสร้างภาคเกษตรกรรมลาวจากการผลิตข้าวเป็นหลักและเพื่อการดำรงชีพไปเป็นการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นนั้น คงจะไม่สามารถทำได้ง่าย ๆ ในระยะสั้นในแต่ละแขวง เนื่องจากว่า ในปัจจุบันพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ของแต่ละแขวงใช้สำหรับการเพาะปลูกธัญพืชซึ่งมีข้าวเป็นพืชหลัก (ตารางที่ 3.5 และรูปที่ 3.5-3.8) จะมีพื้นที่ส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้เพาะปลูกพืชอื่นๆ เช่น ผัก ถั่วฝักยาว อ้อย กาแฟ และชา เป็นต้น นอกจากนี้แขวงที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมักจะเป็นแขวงที่อยู่ทางตอนใต้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหาร เช่น สะหวันนะเขต จำปาสัก และสะหวัน ทั้งนี้ไม่รวมถึงนครเวียงจันทน์ซึ่งเป็นเมืองหลวง

การจะปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นยังจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยส่งเสริมและเอื้ออำนวยอีกหลายประการ คือ

(ก) ความรู้ความสามารถในเทคนิคการเพาะปลูกสมัยใหม่ที่ใช้เมล็ดพันธุ์และปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิต ตลอดจนการจัดการและวางแผนในเรื่องการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และมีต้นทุนต่ำ

(ข) การลงทุนในด้านการปรับปรุงระบบการคมนาคมและการขนส่ง เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและการตลาด

ตารางที่ 3.5

พื้นที่เพาะปลูกพืชแต่ละประเภทของลาวจำแนกตามแขวงในปีพ.ศ. 2536

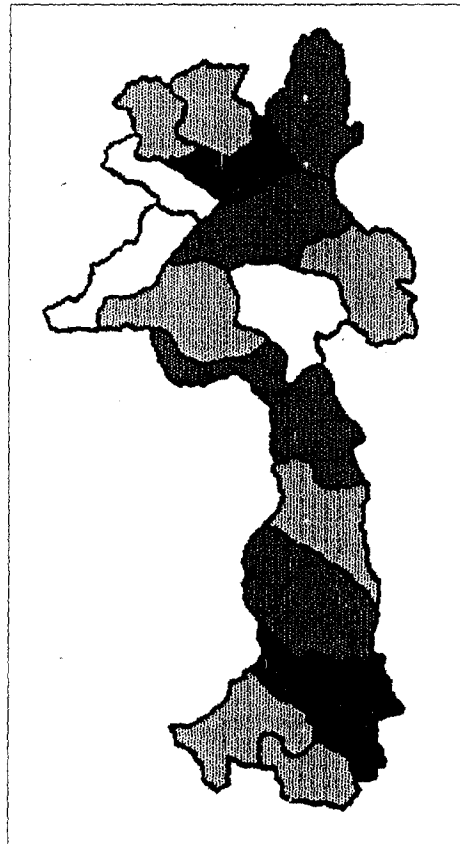
ลำดับที่	แขวง	พื้นที่ปลูกธัญพืช (เฮกแตร์)	พื้นที่ปลูกผัก (เฮกแตร์)	พื้นที่ปลูก พืชอุตสาหกรรม (เฮกแตร์)	พื้นที่ปลูกต้นไม้ อุตสาหกรรม (เฮกแตร์)	พื้นที่เพาะปลูก ทั้งหมด (เฮกแตร์)	ความหนาแน่น ประชากร (คน/ตร.กม.)
1	นครเวียงจันทน์ Vientiane Mun	49,156 (94.48%)	745 (1.43%)	2,125 (4.08%)	- (0%)	52,026 (100%)	128
2	พงสาลี Phongsaly	27,993 (84.76%)	1,157 (3.50%)	3,741 (11.33%)	134 (0.41%)	33,025 (100%)	9
3	หลวงน้ำทา Luangnamtha	19,855 (94.13%)	347 (1.64%)	871 (4.13%)	21 (0.10%)	21,094 (100%)	14
4	อุดมไซ Oudomxay	30,326 (85.65%)	3,109 (6.95%)	3,238 (7.24%)	75 (0.71%)	44,748 (100%)	13
5	บ่อแก้ว Bokeo	14,242 (92.16%)	148 (0.96%)	1,063 (6.88%)	- (0%)	15,453 (100%)	17
6	หลวงพระบาง Luangprabang	53,963 (94.01%)	1,250 (2.18%)	2,137 (3.72%)	50 (0.09%)	57,400 (100%)	22
7	หัวพัน Huaphanh	22,994 (90.90%)	150 (0.59%)	2,039 (8.06%)	112 (0.44%)	25,295 (100%)	14
8	ไซยบุรี Xayabury	22,063 (82.02%)	90 (0.33%)	4,741 (17.62%)	6 (0.02%)	26,900 (100%)	17
9	เชียงขวาง Xiengkhuang	25,792 (98.39%)	21 (0.08%)	376 (1.43%)	26 (0.10%)	26,215 (100%)	11
10	เวียงจันทน์ Vientiane	39,846 (93.91%)	383 (0.90%)	2,142 (5.05%)	61 (0.14%)	42,432 (100%)	17
11	บอริคำไซ Borikharxay	26,982 (92.96%)	971 (3.34%)	1,055 (3.63%)	16 (0.05%)	29,024 (100%)	9
12	คำม่วน Khammuane	37,298 (94.93%)	193 (0.49%)	1,798 (4.58%)	0.58 (0.01%)	39,290 (100%)	16
13	สะหวันนะเขต Savannakhet	76,449 (96.28%)	1,026 (1.29%)	1,486 (1.87%)	440 (0.55%)	79,401 (100%)	32
14	สะหวัน Saravane	29,800 (85.16%)	2,049 (5.85%)	1,975 (5.64%)	1,170 (3.34%)	34,994 (100%)	23
15	เซกอง Sehong	9,587 (64.07%)	2,643 (17.66%)	820 (5.48%)	1,913 (12.78%)	14,963 (100%)	8
16	จำปาสัก Champasack	77,286 (82.91%)	299 (0.32%)	1,854 (1.99%)	13,775 (14.78%)	93,214 (100%)	32
17	อัตตะปือ Attapeu	13,375 (96.09%)	377 (2.71%)	149 (1.07%)	18 (0.13%)	13,919 (100%)	8
18	เขตพิเศษ Special region	7,322 (97.15%)	25 (0.33%)	190 (2.52%)	- (0%)	7,537 (100%)	16

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

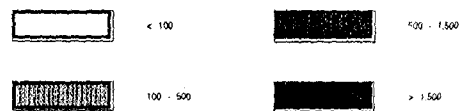
หมายเหตุ : 1. เฮกแตร์เท่ากับ 0.009872 ตารางกิโลเมตร หรือ 1 ไร่ เท่ากับ 0.16 เฮกแตร์

รูปที่ 3.5

พื้นที่เก็บเกี่ยวพืชผักของสปป.ลาว

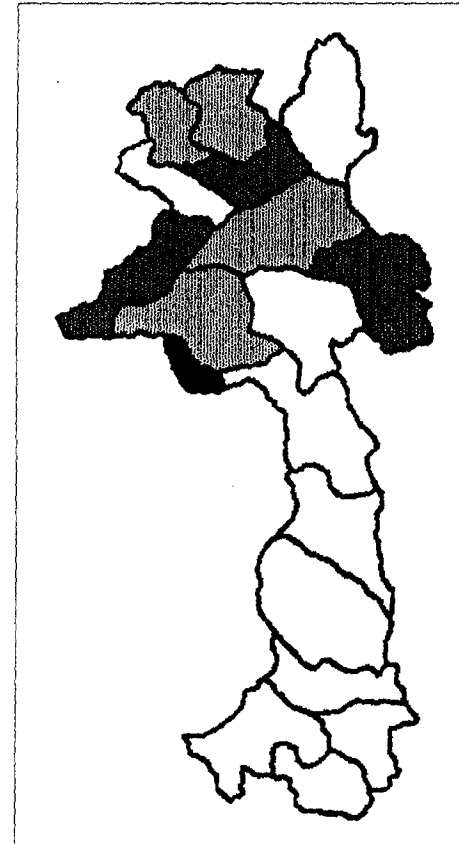
ที่มา : Basic Statistics - National Statistical Centre - Committee for Planning and Cooperation, 1993

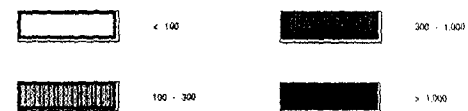
หน่วย : ไร่

รูปที่ 3.6

พื้นที่เก็บเกี่ยวอ้อยของสปป.ลาว

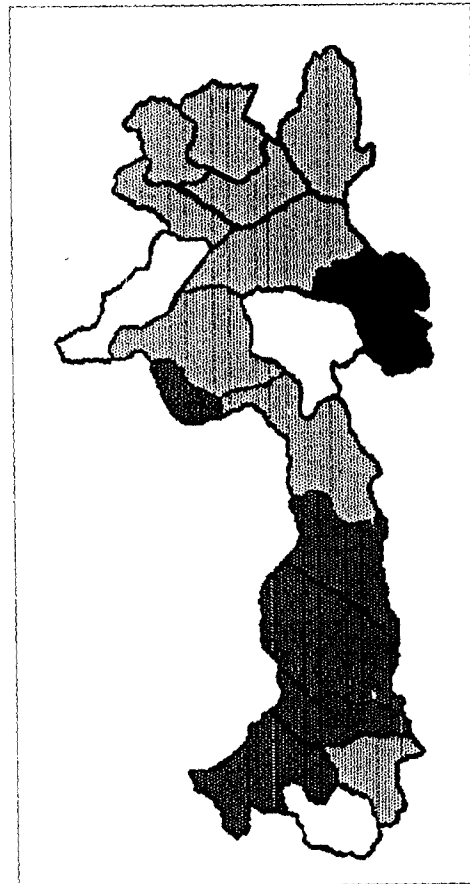

ที่มา : Basic Statistics - National Statistical Centre - Committee for Planning and Cooperation, 1993

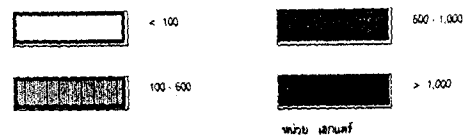

หน่วย : ไร่

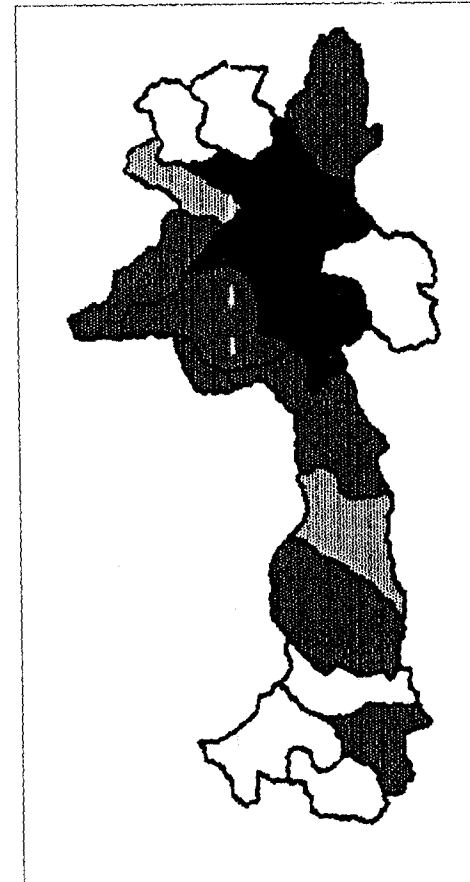
รูปที่ 3.7
พื้นที่ เก็บเกี่ยวยาสูบของ สปป.ลาว

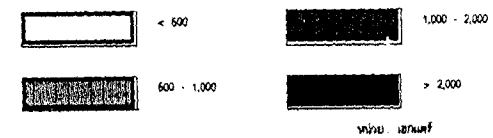
รูปที่ Basic Statistics - National Statistical Centre, Committee for Planning and Cooperation, 1993

รูปที่ 3.8
พื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของ สปป.ลาว

รูปที่ Basic Statistics - National Statistical Centre, Committee for Planning and Cooperation, 1993

(ค) มีการลงทุนในเรื่องโครงการชลประทาน และแหล่งกักเก็บน้ำ เพื่อไม่ให้ผลผลิตต้องถูกกำหนดจากสภาวะดินฟ้าอากาศเพียงอย่างเดียว

(ง) ยกเลิกภาษีส่งออกสินค้าเกษตรกรรม เช่น กรณีตัวอย่างของกาแฟ

(จ) พัฒนาระบบสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแหล่งสินเชื่อแก่ภาคเกษตรกรรมและอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ลาวได้เริ่มหันมาใช้ระบบกลไกตลาดเป็นเครื่องกำหนดราคาและผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับ ปรากฏว่าตั้งแต่ราวพ.ศ. 2528 เป็นต้นมา พื้นที่เพาะปลูกของพืชชนิดอื่นๆนอกจากข้าว เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ผัก ฝ้าย และยาสูบ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งศักยภาพของพืชเหล่านี้จะมีสูงมากขึ้นเมื่อระบบกลไกตลาดมีการกระจายแพร่หลายในเขตชนบทมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพืชเหล่านี้มีมูลค่าสูงกว่าข้าว และใช้น้ำในการเพาะปลูกน้อยกว่าการปลูกข้าว กาแฟที่เป็นสินค้าส่งออกแต่เดิมของลาวไปยังสหภาพโซเวียตในอดีตนั้น จะมีตลาดเพิ่มขึ้นเมื่อลาวเปิดประเทศมากขึ้นในภายหลัง และการยกเลิกภาษีส่งออกในปี พ.ศ. 2536 จะมีผลให้การส่งออกกาแฟของลาวมีมากขึ้นในอนาคต ส่วนการปลูกอ้อยนั้นในอนาคต คาดว่าจะมีมากขึ้นเมื่อมีโรงงานอาหารและผลไม้กระป๋องมาตั้งในลาวมากขึ้น เพราะจะทำให้มีความต้องการน้ำตาลมากขึ้น และลดการนำเข้าจากไทยเหมือนในปัจจุบัน

นอกจากนี้แล้ว การเลี้ยงปศุสัตว์ในลาวนับว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูงในอนาคต เนื่องจากลาวมีทุ่งหญ้าที่เหมาะสมกับการเลี้ยงวัวในเขตที่ราบตอนใต้ของประเทศ และมีตลาดที่มีความต้องการสูงในประเทศไทย ในปัจจุบันมีการนำเข้าสัตว์จากเวียดนามผ่านทางลาวมาประเทศไทย ปัญหาที่ต้องระวังแก้ไขคือ การควบคุมโรคติดต่อและการรักษาคุณภาพของผลผลิตที่จะส่งมาขายยังไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ตัวอย่างที่แสดงถึงศักยภาพของการลงทุนในด้านนี้ได้แก่ โครงการลงทุนของบริษัท ไทย-เดนมาร์ค จำกัด ที่กำลังดำเนินการติดต่อกับทางฝ่ายลาวดังที่ได้กล่าวได้แล้ว

3.2.3 การค้าและการลงทุน

ประเทศลาวเริ่มนโยบายเปิดประเทศ ทำการค้ากับประเทศทั่วโลกเมื่อราวปีพ.ศ.2529 โดยเน้นการผ่อนคลายการค้าตามแนวชายแดนไทย และจีน ซึ่งต่างจากสมัยก่อนที่เน้นการติดต่อด้านชายเฉพาะกับประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์ด้วยกันคือ เวียดนาม จีน และสหภาพโซเวียต

นโยบายการเปิดประเทศของสปป.ลาวกับประเทศทั่วโลก เป็นการส่งเสริมให้นักธุรกิจและนักลงทุนต่างชาติเข้ามาทำการค้าและการลงทุนอย่างกว้างขวางและเสรีมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบตลาดดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากนักธุรกิจและนักลงทุนต่างชาติเป็นหลัก ซึ่งรัฐบาลลาวตระหนักดีว่า การดำเนินนโยบายการค้าเสรีเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้แล้วยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมให้มีความเชื่อมต่อกันสมบูรณ์ รวมทั้งบริการสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะอาศัยเฉพาะเงินทุนในประเทศย่อมเป็นไปไม่ได้

ผลจากการดำเนินนโยบายการค้าแบบเสรีดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างการค้ากับต่างประเทศของลาวอยู่หลายประการคือ ขนาดของการค้าระหว่างประเทศของลาว ทั้งการส่งออกและนำเข้าขยายตัวมากกว่าก่อนที่จะมีการดำเนินนโยบายการค้าแบบปิดเป็นอย่างมาก และมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของลาว ในปี พ.ศ. 2528 ก่อนหน้าที่ลาวจะมีการเริ่มนโยบายการค้าแบบเปิด มูลค่าการส่งออกของลาวทั้งหมดไปยังประเทศต่างๆมีขนาดเพียง 16.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และได้ขยายตัวเป็นมูลค่าถึง 65.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีพ.ศ. 2534 และเป็น 81.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2536 (ตารางที่ 3.1) นอกจากนี้ประเทศคู่ค้าที่ลาวส่งออกในสัดส่วนสูงสุดได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเดิมสปป.ลาวส่งออกไปที่จีนสูงสุด โดยเป็นร้อยละ 52.2% ของมูลค่าส่งออกทั้งหมดของลาวในปีพ.ศ. 2528 ในขณะที่ไทยคิดเป็นเพียงร้อยละ 6.4 ในปีเดียวกัน ภายหลังจากที่ลาวเปิดการค้าแบบเสรีกับประเทศทั่วไป การส่งออกของลาวมายังไทยกลับมีมูลค่าสูงสุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.2 % ของมูลค่าการส่งออกของลาวทั้งหมดในปีพ.ศ. 2534 ในขณะที่จีนมีสัดส่วนลดลงเหลือเพียง 2.4% ในปีเดียวกัน (ตารางที่ 3.6) ในขณะเดียวกันมูลค่าการนำเข้าของลาวทั้งหมดก็ได้เพิ่มจาก 54 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2528 มาเป็น 209.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2534 และเป็น 276 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2536 อย่างไรก็ตามตัวเลขสถิติข้างต้นยังไม่ได้รวมถึงการค้าอนุกระบบบริเวณชายแดนไทยลาว ซึ่งชายแดนแห่งประเทศไทยคาดว่าจะมีมูลค่าอีกไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของการค้าทั้งหมด สำหรับสินค้านำเข้าของลาวส่วนใหญ่ ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องจักร และวัตถุดิบ (ตารางที่ 3.7) และสินค้าส่งออกของลาวได้แก่ ไม้ซุง ไม้แปรรูป และไฟฟ้า (ตารางที่ 3.8)

นโยบายการค้าแบบเปิดของลาว ได้ทำให้การค้าชายระหว่างไทยลาวมีการขยายตัวมากกว่าแต่เดิมเป็นอันมาก สินค้าที่ไทยนำเข้าจากลาวส่วนใหญ่ได้แก่ ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และไฟฟ้า ในขณะที่สินค้าที่ไทยส่งออกไปยังลาวส่วนใหญ่ ได้แก่ ยานพาหนะ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าเกษตร เนื่องจากทางตอนเหนือของลาวมีความต้องการบริโภคข้าวมากกว่าความสามารถที่จะปลูกได้เอง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และเส้นทางการขนส่งระหว่างภาคเหนือและภาคกลาง หรือภาคใต้ของลาวเองยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ประเทศลาวตอนเหนือ จึงต้องซื้อข้าวและสินค้าเกษตรจากไทย

นอกจากโครงสร้างสินค้าส่งออกก็เปลี่ยนไป เดิมไม้และไฟฟ้าจะมีสัดส่วนสูงมาก ในระยะหลังการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีมากขึ้น จากการที่มีการลงทุนจากต่างประเทศในปี 2536 สัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกคิดเป็นร้อยละ 41 ของมูลค่าการส่งออกของสปป.ลาวทั้งหมด ส่วนใหญ่สินค้าในหมวดนี้เป็นเสื้อผ้า สัดส่วนมูลค่าไฟฟ้าส่งออกเป็นร้อยละ 10 และไม้เป็นร้อยละ 32 ของมูลค่าการส่งออกรวม(Chido Phom : 1994)

สำหรับการลงทุนจากต่างประเทศก็มีการขยายตัวอย่างมากเช่นเดียวกัน เมื่อมีการเปิดประเทศ สปป.ลาวได้ประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนในเดือนกรกฎาคม 2531 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและสนับสนุนให้มีการจ้างงาน ส่งเสริมการส่งออก สนับสนุนให้มีการ

ตารางที่ 3.6

การค้าระหว่างประเทศของสปป.ลาว

ก) สัดส่วนการส่งออกของลาวจำแนกตามประเทศคู่ค้า

ร้อยละ

	2528	2534	2536
ประเทศอุตสาหกรรม	20.4	34.7	27.1
- ญี่ปุ่น	6.6	4.8	4.4
- ฝรั่งเศส	0.5	9.7	6.3
- เยอรมนี	0.0	10.2	4.5
- อื่นๆ	13.3	10.0	11.9
ประเทศกำลังพัฒนา	79.6	65.3	72.8
- ไทย	6.4	57.2	44.7
- จีน	52.2	2.4	12.8
- อื่นๆ	21.0	5.7	15.3

ข. สัดส่วนการนำเข้าของลาวจำแนกตามประเทศคู่ค้า

ร้อยละ

	2528	2534	2536
ประเทศอุตสาหกรรม	33.3	26.4	27.7
- ญี่ปุ่น	24.2	15.6	14.7
- อิตาลี	0.6	4.5	-
- ฝรั่งเศส	2.8	2.2	1.7
- อื่นๆ	5.7	4.1	11.3
ประเทศกำลังพัฒนา	66.7	73.6	72.3
- ไทย	40.2	55.4	60.8
- อื่นๆ	26.5	18.2	11.5

ที่มา : 1. ฝ่ายการค้าต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย 2536

เรื่อง สู่ทางการค้าของไทยกับอินโดจีน หน้า 5 และ 6

2. สำนักงานพาณิชย์ต่างประเทศ ณ นครเวียงจันทน์

ตารางที่ 3.7
สินค้านำเข้าหลักของสปป.ลาว

สินค้า	หน่วย	2535	2536
ไฟฟ้า	ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง	40.4	47.7
รถบรรทุก	คัน	450.0	276.0
รถยนต์	คัน	840.0	527.0
รถที่ใช้งานพิเศษ	คัน	20.0	176.0
รถโดยสาร	คัน	16.0	17.0
รถแทรกเตอร์	คัน	395.0	771.0
รถจักรยาน	คัน	34,000.0	34,067.0
น้ำมัน	พันตัน	83.8	1,104.0
ซีเมนต์	พันตัน	125.0	97.2
เตารีด	ตัน	60.0	172.6
กระดาษ	ตัน	405.0	1,929.4
ด้าย	ตัน	121.0	283.9
เส้นใยสังเคราะห์	พันเมตร	75,000.0	700800*
ยา	ตัน	n.a.	563.9
อ้อย	ตัน	13,000.0	113,701.1
นม	พันกระป๋อง	22,000.0	1905700*
จักรเย็บผ้า	คัน	5,650.0	4,260.0
ข้าว	ตัน	7,014.0	5,712.9

ที่มา : คณะกรรมการแผนการและความร่วมมือศูนย์สถิติแห่งชาติ

ข้อมูลสถิติพื้นฐาน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสปป.ลาว 2536

ตารางที่ 3.8
สินค้าส่งออกหลักของสปป.ลาว

สินค้า	หน่วย	2535	2536
ไฟฟ้า	ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง	461.9	596.0
ไม้ซุง	พันคิวบิกเมตร	47.0	20.1
ไม้แปรรูป	พันคิวบิกเมตร	50.0	261.2
ไม้อัด	พันแผ่น	58.0	972.0
กาแฟ	ตัน	8,500.0	5,849.0
ยิปซัม	พันตัน	60.8	100.0
ดีบุก	ตัน	325.0	60.0

ที่มา : คณะกรรมการแผนการและความร่วมมือศูนย์สถิติแห่งชาติ

ข้อมูลสถิติพื้นฐาน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสปป.ลาว 2536

ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม และยังทำให้รัฐบาลมีรายได้ในรูปของภาษีอากรค่าภาคหลวงและค่าเช่าที่ดิน โครงสร้างของกฎหมายดังกล่าวจะคล้ายคลึงกับกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของไทย เพราะสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย ได้มีส่วนให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังมีการตั้ง Foreign Investment Management Committee (FIMC) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและอนุมัติโครงการการลงทุนจากต่างประเทศ โดยในกรณีที่มีการลงทุนมากกว่า 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ FIMC จะเป็นผู้เสนอข้อคิดเห็นต่อสภามন্ত্রীผู้มีอำนาจอนุมัติ การลงทุนจากต่างประเทศจะต้องผ่าน FIMC ทุกโครงการ (แม้ว่าผู้ลงทุนอาจจะติดต่อกับทางแขวงในเบื้องต้น) ทั้งนี้เพราะสปป.ลาวมีนโยบายให้มีประตูเดียว (ติดต่อผ่านแหล่งเดียวรายละเอียดขั้นตอนการติดต่อและการส่งเสริมการลงทุนอยู่ในภาคผนวก)

กิจการที่รัฐบาลจะให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ เป็นกิจการที่ให้เทคนิคและเทคโนโลยีทันสมัย สร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกและเป็นการผลิตที่ประหยัดพลังงาน วัตถุดิบ เครื่องจักร เครื่องมือ เป็นการผลิตหรือการบริการเพื่อการส่งออกนាំมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และโครงการอื่นที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ดังกล่าวแล้วว่าในปี 2537 รัฐบาลได้แก้ไขกฎหมายคุ้มครองการลงทุน โดยมีสาระที่สำคัญคือ แก้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นอัตราเดียวคือ ร้อยละ 20 และยกเลิกการกำหนดเวลาการยกเว้นภาษีกำไรซึ่งกฎหมายเดิมอาจยกเว้นให้ได้ 2-4 ปี สำหรับภาษีเงินได้ของคนต่างด้าวจะเสียในอัตราร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งหมด ภาษีอุปกรณ์ผลิต ภาษีเครื่องจักรสำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจะเสียเพียงร้อยละ 1 โดยวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่นำเข้ามาเพื่อการผลิตสินค้าส่งออกจะได้รับการยกเว้นภาษี

สำหรับประเภทของการลงทุนตามกฎหมายฉบับใหม่จะมีสองรูปแบบคือ แบบที่หนึ่งเป็นการร่วมทุน (Joint Venture) คือการร่วมจัดตั้งบริษัทจำกัดระหว่างหุ้นส่วนฝ่ายลาวและหุ้นส่วนของนักลงทุนต่างประเทศ โดยอัตราส่วนการลงทุนจากต่างประเทศจะไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของทุนจดทะเบียน รูปแบบที่สองเป็นการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด (wholly Owned Foreign Investment) รูปแบบที่ยกเลิกไป คือ การลงทุนตามสัญญา (Business by contract)

จากสถิติการลงทุนจากต่างประเทศระหว่างปี 2531 - มิถุนายน ปี 2537 ที่แสดงในตารางที่ 3.9 รูปที่ 3.9 ประเทศไทยมีการลงทุนรวมสูงกว่าทุกประเทศทั้งในด้านจำนวนโครงการและเงินลงทุน โดยเป็นจำนวน 187 โครงการ เป็นเงินลงทุน ประมาณ 259 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การลงทุนจากไทยในแต่ละปีตั้งแต่ปี 2534 จะเป็นอันดับหนึ่งทั้งในด้านจำนวนโครงการและจำนวนเงินลงทุน การลงทุนของไทยเฉลี่ยระหว่างปี 2531 - มิถุนายน 2537 คิดเป็นมูลค่า 45 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศที่มูลค่าการลงทุนตรงเป็นอันดับสองคือ สหรัฐอเมริกาเป็นจำนวน 28 โครงการ เป็นมูลค่า 85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่การลงทุนโดยของสหรัฐอเมริกาจะเป็นโครงการในปี 2533 คิดเป็นร้อยละ 80 ของการลงทุนรวมของสหรัฐฯทั้งสิ้น ในด้านมูลค่ารวมประเทศที่มีการลงทุนสูงเป็นอันดับต่อมาคือ ใต้หวัน (45 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ออสเตรเลีย (33 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ฮองกง (27 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน (26 ล้าน

ตารางที่ 3.9

การลงทุนจากต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตแล้วในสปป.ลาว แยกตามรายประเทศ

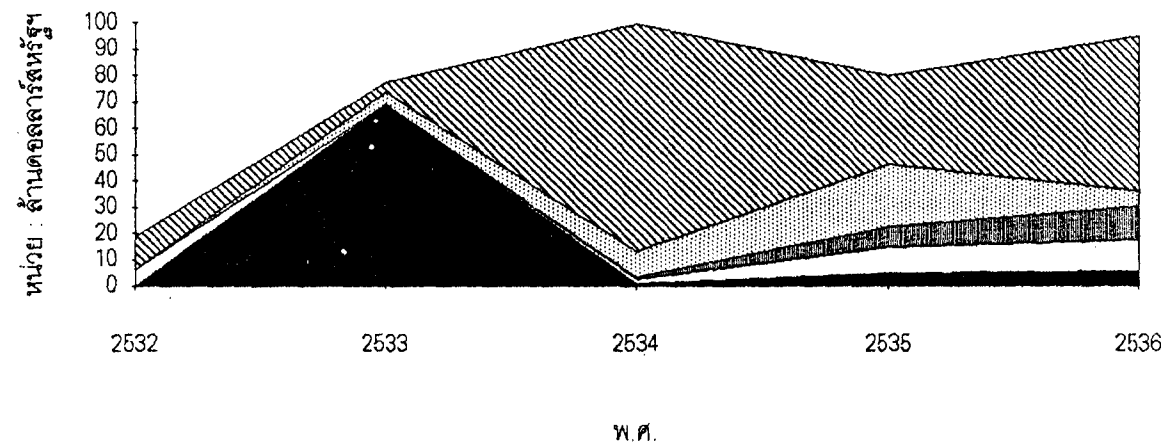
	2531 4 เดือน	2532	2533	2534	2535	2536	2537 6 เดือน	รวม
1. สหรัฐอเมริกา	1 2,000	- -	7 68,977	5 870	4 4,784	7 5,568	4 3,470	28 85,669
2. ออสเตรเลีย	-	3 6,150	2 104	4 1,400	9 9,789	11 12,123	3 5,045	32 34,611
3. ออสเตรีย	-	-	-	1 18	-	1 100		2 118
4. เบลเยียม	-	-	-	1 140	-	-		1 140
5. สหราชอาณาจักร	-	3 11,749	1 28	-	3 196	4 916		11 12,889
6. แคนาดา	-	2 460	2 301	1 14	1 265	5 871		11 1,911
7. จีน	-	-	1 180	4 799	12 7,843	19 12,600	11 5,017	47 26,439
8. เดนมาร์ก	-	1 90	-	1 77	1 75	-		3 242
9. ฝรั่งเศส	1 13	4 8,430	6 3,343	4 2,348	10 1,751	17 1,937	4 393	46 18,215
10. เยอรมัน	-	-	-	-	3 1,498	1 50	1 600	5 2,148
11. ฮังการี	-	-	1 885	6 5,822	5 2,800	6 7,094	3 11,253	21 27,854
12. ฮอลแลนด์	-	-	-	-	-	4 500		4 500
13. อินเดีย	-	-	1 350	-	-	1 295		2 645
14. อิตาลี	-	-	-	2 131	1 30	1 180	2 1,654	6 1,995
15. ญี่ปุ่น	-	1 140	4 1,349	1 62	1 662	1 166	3 892	11 3,271

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

	2531 4 เดือน	2532	2533	2534	2535	2536	2537 6 เดือน	รวม
16. เกาหลี	-	-	-	2 650	3 5,305	3 1,132	2 1,435	10 8,522
17. เลบานอน	-	-	-	1 214	-	-	-	1 214
18. มาเก๊า	-	-	1 2,535	1 600	-	-	-	2 3,135
19. มาเลเซีย	-	-	-	-	3 16,853	3 5,044	-	6 21,897
20. เมียนมาร์	-	-	-	-	-	1 30	-	1 30
21. นิวซีแลนด์	-	-	-	-	2 93	1 40	-	3 133
22. ฟินแลนด์	-	-	-	-	-	-	1 12	1 12
23. รัสเซีย	-	2 203	2 5,200	5 10,366	3 865	1 200	2 2,375	15 19,209
24. สิงคโปร์	-	-	1 278	2 3,010	3 476	8 7,257	2 165	16 11,186
25. สวีเดน	-	1 30	1 10	-	1 29	2 387	1 1	6 457
26. สวิสเซอร์แลนด์	-	-	-	1 150	-	-	-	1 150
27. ใต้หวัน	-	-	5 4,200	5 9,896	8 23,610	6 5,768	3 2,015	27 45,489
28. ไทย	4 692	26 12,474	14 3,636	23 86,491	36 33,637	63 58,644	24 65,870	190 261,444
29. เวียดนาม	-	-	2 250	1 47	1 152	5 2	2 394	11 845
จำนวนโครงการ*	6	43	51	71	110	168	68	514
มูลค่าการลงทุน (US\$000)**	2,705	39,726	91,626	123,105	110,634	122,783	100,640	589,107

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ นครเวียงจันทน์

รูปที่ 3.9 มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศ 5 อันดับแรก
ที่ได้รับอนุญาตแล้วใน สปป.ลาว

อเมริกา
  ออสเตรเลีย
  จีน
  ไต้หวัน
  ไทย

เหรียญดอลลาร์สหรัฐ) ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ประเทศที่มีการลงทุนแต่ละปีเป็นมูลค่าสูงนอกจากไทยแล้วก็มี ออสเตรเลีย จีน ฮังการีและไต้หวัน

ในด้านประเภทของการลงทุน ตารางที่ 3.10 แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในภาคบริการ 221 โครงการ เป็นมูลค่า 351 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม มี 178 โครงการ เป็นมูลค่า 238 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภาคเกษตรกรรมเป็นมูลค่า 121 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จาก 80 โครงการ การลงทุนด้านเกษตรมีแนวโน้มลดลงเพราะการจำกัดกิจกรรมด้านป่าไม้ ในด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ จะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่น ในภาคบริการ มูลค่าการลงทุนด้านโรงแรมและการท่องเที่ยวจะมีมูลค่าสูงสุดคือ 113 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่กว่าร้อยละ 80 เป็นการลงทุนในปี 2534 การลงทุนในระยะหลังที่มีมูลค่าสูง เป็นการลงทุนด้านการก่อสร้าง การโทรคมนาคมโดยเฉพาะในปี 2537 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีความหลากหลายในประเภทของการลงทุนน้อย

การลงทุนจากต่างประเทศจะเป็นการลงทุนขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ โดยโครงการลงทุนที่ต่ำกว่า 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คือ มีจำนวน 321 โครงการ (2531-2536) คิดเป็นร้อยละ 76 ส่วนโครงการที่ลงทุนมากกว่า 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีเพียง 29 โครงการ (ตารางที่ 3.11)

3.3 ทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐาน

3.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของสปป.ลาว

ในภูมิภาคนี้นับได้ว่าประเทศลาวเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อเทียบกับจำนวนประชากร ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สปป.ลาวมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาต่อไป

ทรัพยากรประเภทที่สำคัญๆในประเทศลาว ได้แก่

1. แร่ธาตุ
2. ป่าไม้
3. ไฟฟ้าพลังน้ำ

แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของลาว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(ก) แร่ธาตุ

สำหรับแร่ธาตุที่สำคัญของสปป.ลาวนั้นประกอบด้วย แร่เหล็ก ทองคำ แร่ธาตุ ตะกั่ว สังกะสี กิจกรรมเหมืองแร่โดยมากแล้วจะดำเนินการโดยรัฐบาล นโยบายใหม่รัฐบาลได้อนุมัติให้ภาคเอกชนเข้าไปทำสัมปทานมากขึ้น โดยมีแหล่งที่พบดังนี้

ตารางที่ 3.10

การลงทุนจากต่างประเทศใน สปป.ลาว แยกตามรายประเภทการลงทุน

	2531 4 เดือน	2532	2533	2534	2535	2536	2537 6 เดือน	รวม
A. อุตสาหกรรมการเกษตร								
จำนวนโครงการ	2	3	5	11	18	34	7	80
มูลค่า (US\$000)	446	1,923	2,151	20,811	46,512	26,757	22,457	121,057
1. กลีกรวมปศุสัตว์			2	4	12	24	2	44
			140	16,010	7,000	8,428	3,686	35,264
2. แปรรูปไม้	2	3	3	7	6	10	5	36
	446	1,923	2,011	4,801	39,512	18,329	18,771	85,793
B. อุตสาหกรรม								
จำนวนโครงการ	1	16	16	31	44	51	19	178
มูลค่า (US\$000)	246	27,601	41,572	26,396	43,714	78,306	21,006	238,839
1. สิ่งทอและเสื้อผ้า		2	9	12	21	14	6	64
		484	10,699	6,781	13,879	11,159	6,390	49,392
2. อุตสาหกรรมอื่น		10	5	17	20	32	10	94
		4,467	1,373	14,536	22,129	49,104	9,265	100,874
3. เหมืองแร่ ปิโตรเลียม และอัญมณี	1	4	2	2	3	5	3	20
	246	22,650	29,500	5,078	7,706	18,043	5,350	88,573
C. บริการ	3	21	25	27	38	71	36	221
จำนวนโครงการ	2,230	14,147	49,184	107,886	46,994	43,594	877,179	351,752
มูลค่า (US\$000)								
1. นำเข้า ส่งออก	2	14	12	8	11	16	4	66
	2,200	7,378	2,299	7,306	7,095	4,150	1,270	31,698
2. โรงแรม ท่องเที่ยว		1	6	9	6	6	5	33
		30	2,475	97,071	6,605	4,525	2,825	113,531
3. ธนาคาร ประกันภัย		1		1	4	2	1	9
		4,000		2,000	20,000	10,000	5,000	41,000
4. บริษัทที่ปรึกษา	1	3	5	4	3	11	3	30
	30	100	410	160	109	2,242	312	3,363
5. ก่อสร้าง		2	3	2	6	11	9	32
		2,639	44,000	714	12,311	17,064	7,883	84,611
6. โทรคมนาคม				1			1	2
				500			61,000	61,500
7. อื่นๆ				2	8	25	13	48
				135	874	5,613	9,428	16,050
จำนวนโครงการ	6	40	46	69	100	156	62	479
มูลค่า (US\$000)	2,922	43,671	92,907	155,092	137,220	148,657	131,180	711,649

ที่มา: FIMC อ้างอิง สภาหอการค้าไทย-ลาว (2537)

ตารางที่ 3.11

ลักษณะการลงทุนจากต่างประเทศใน สปป.ลาว

(กันยายน 2531-2536)

I. แยกตามสัญชาติผู้ลงทุน

	2531 4 เดือน	2532	2533	2534	2535	2536	รวม
จำนวนโครงการ	6	40	48	69	101	157	421
สปป.ลาว	217	3,945	3,441	31,987	26,666	25,605	91,861
ต่างประเทศ	2,705	39,726	91,626	123,105	110,713	125,688	493,563
มูลค่าการลงทุน (US\$000)	2,922	43,671	95,067	155,092	137,379	151,293	585,424

II. แยกตามประเภทธุรกิจ

	2531 4 เดือน	2532	2533	2534	2535	2536	รวม
A. จำกตามสัญญา							
จำนวนโครงการ	1	3	4	2	6	2	18
มูลค่า (US\$000)	246	1,972	20,982	885	22,093	3,561	49,739
B. ร่วมลงทุน							
	3	24	23	32	38	65	185
	430	10,821	10,670	124,429	38,730	69,987	255,067
C. ต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด							
	2	13	21	35	57	90	218
	2,246	30,878	63,415	29,778	76,556	77,745	280,618
จำนวนโครงการ	6	40	48	69	101	157	421
มูลค่าการลงทุน (US\$000)	2,922	43,671	95,067	155,092	137,379	151,293	585,424

III. แยกตามขนาดการลงทุน

	2531 4 เดือน	2532	2533	2534	2535	2536	รวม
A. น้อยกว่า US\$ 1,000,000							
จำนวนโครงการ	5	31	37	56	75	117	321
มูลค่าการลงทุน (US\$000)	922	5,270	9,145	16,451	20,223	33,531	85,542
B. US\$ 1,000,000-\$ 4,999,000							
	1	7	7	9	15	32	71
	2,000	15,951	12,422	20,127	26,307	58,976	135,783
C. มากกว่า US\$ 4,999,000							
	0	2	4	4	11	8	29
	0	22,450	73,500	118,514	90,849	58,786	364,099
จำนวนโครงการ	6	40	48	69	101	157	421
มูลค่าการลงทุน (US\$000)	2,922	43,671	95,067	155,092	137,379	151,293	585,424

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ นครเวียงจันทน์

แหล่งแร่ธาตุ*

1. แร่โลหะ แหล่งที่พบ เขตภูเขาหินปูน (Limestone Belt) รอบพำวงเวียง ห่างจากท่าแพนครเวียงจันทน์ไปทางเหนือประมาณ 150 กิโลเมตร พบประเภทสายแร่ สังกะสี ดีบุก ทองแดงเกรดดี และเงิน ซึ่งแร่เงินนี้เป็นแร่ที่พบมากที่สุดในสปป.ลาว มีสินแร่เงินประมาณ 50-1,300 กรัมต่อดัน

2. ทองคำ พบในหลายพื้นที่ของประเทศ แต่พบมากที่สุดเป็นบริเวณกว้างประมาณ 70 กิโลเมตร ในทางทิศตะวันตกของเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแถบแร่ทองคำที่พาดจากจังหวัดเลยผ่านลุ่มแม่น้ำโขงเข้ามา แถบแร่ทองคำนี้ยังต่อไปทางเหนือของลาวถึง 400 กิโลเมตรเข้าไปในแม่น้ำฮุน ความยาวของแถบแร่นี้ประมาณ 3,500 กิโลเมตร

3. แร่เหล็ก พบในบริเวณเดียวที่เชียงขวาง ทางภาคเหนือตอนกลางของประเทศโดยมีทั้งหมด 9 แหล่ง ส่วนใหญ่เป็นแร่เหล็กชนิดดีแมกนีไทด์และฮีมาไทด์ ซึ่งมีไลโมนาइट และซิลไฟต์ปนบ้างเล็กน้อย คาดว่ามีปริมาณสำรองหลายร้อยล้านตัน

4. เกลือหิน แหล่งอยู่บริเวณใกล้ๆเวียงจันทน์ ความหนาของชั้นเกลือโดยประมาณ 223 เมตร คาดว่าเป็นส่วนหนึ่งของแอ่งสกลนคร มีลักษณะคล้ายเกลือหินที่พบในไทย แต่สปป.ลาวไม่มีการทำเหมืองเกลือหินโดยตรง เพียงนำน้ำเกลือที่ละลายจากเกลือหินมาตกผลึกในปริมาณการผลิตไม่กี่ร้อยตันต่อปี

5. ยิปซัม อยู่ในบริเวณเดียวกันกับแหล่งเกลือหิน ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านโพนและที่ตั้งเห็นทางภาคใต้ห่างจากสะพานนะเขตไปทางตะวันออกประมาณ 60 กิโลเมตร มีปริมาณสำรองประมาณ 5 ล้านตัน

6. เกลือโพแทช อยู่บนชั้นหินเกลือที่หลุมเจาะบริเวณเวียงจันทน์มีบริเวณกว้างประมาณ 18 กิโลเมตร

7. ลิกไนต์และถ่านหิน ลิกไนต์พบในบริเวณเมืองเงิน, เมืองฟาน, หงสา ที่เมืองฟานมีลิกไนต์หลายชั้น ซึ่งสามารถติดไฟด้วยตัวเองได้ ส่วนหงสา พบการแผ่กระจายของชั้นลิกไนต์ค่อนข้างมาก ส่วนถ่านหิน พบที่เมืองฟาน แขวงเชียงขวาง ซึ่งมีปริมาณถ่านหินสำรองไม่น้อยกว่า 3 ล้านตัน เวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา (บริษัท ถ่านหินเวียงคุก จำกัด) มีปริมาณสำรองไม่น้อยกว่า 20 ล้านตัน และ ยังมีบ้านบุงปอน แขวงคำม่วน ห่างจากบริเวณบ้านเหล่า ประมาณ 90 กิโลเมตร

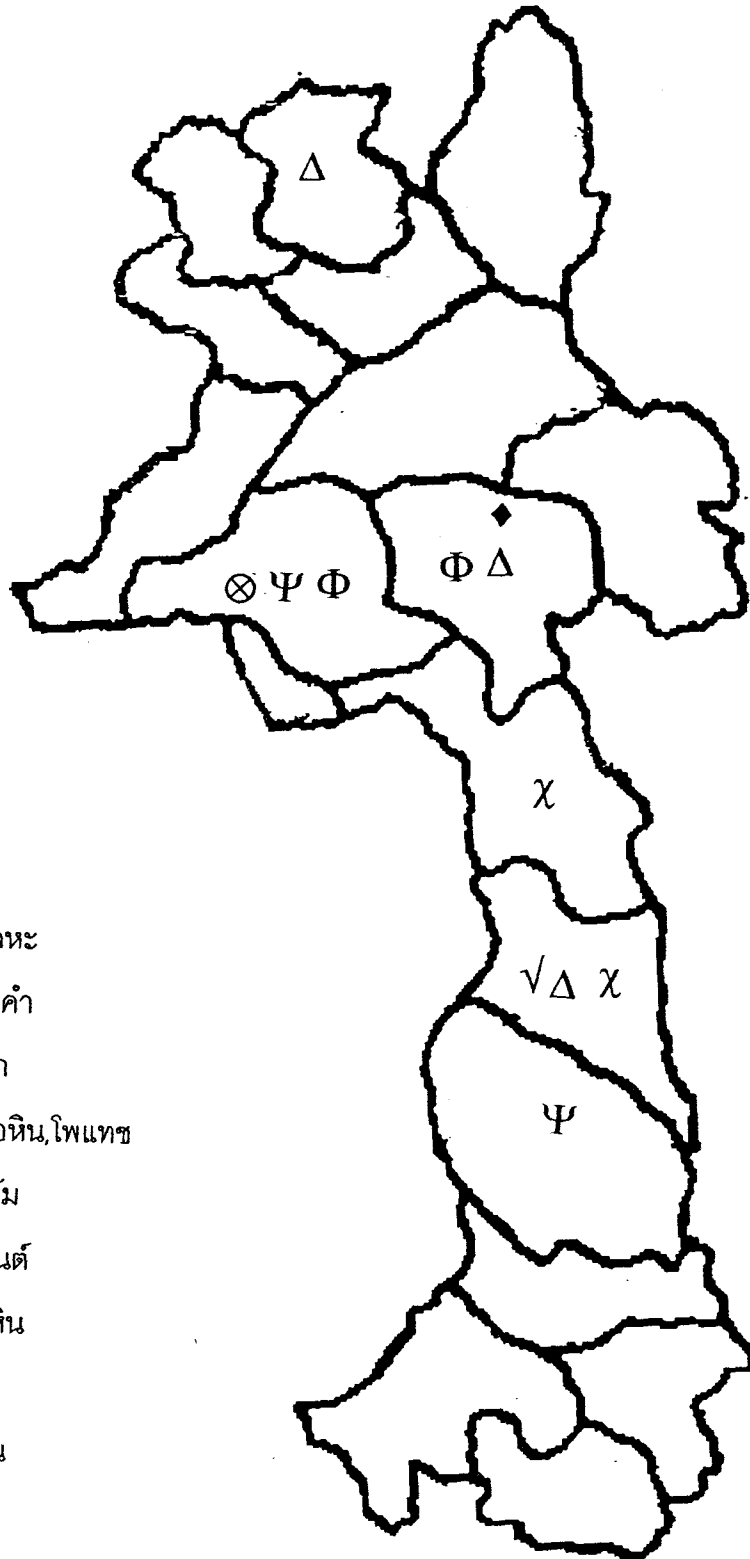
คาดว่ามีถ่านหิน Anthracite อยู่หลายแห่งในประเทศลาว และเวียดนาม ซึ่งสามารถนำมาผสมกับถ่านหิน Subbituminous เพื่อลดปริมาณการใช้ถ่านหิน Subbituminous ได้ (รูปที่ 3.10)

ถึงแม้ว่าสปป.ลาวจะมีศักยภาพในการพัฒนาแร่ธาตุตามลักษณะของธรณีวิทยา (ตารางที่ 3.12) แต่ว่าการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ยังมีไม่มากเพราะยังขาดเงินลงทุน เทคโนโลยี และบุคลากรผู้มีความรู้ความชำนาญ จำเป็นจะต้องอาศัยการลงทุนจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ในปัจจุบัน

---

* ข้อมูลส่วนใหญ่มาจาก คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2537)

แหล่งแร่ธาตุที่สำคัญของประเทศไทย

- ∇ แร่โลหะ
 Π ทองคำ
 $\diamond$ เหล็ก
 $\otimes$ แก๊สหิน, ไฟฟ้าว
 Ψ ยิปซัม
 Φ ลิควิน
 Δ ถ่านหิน
 χ ดีบุก
 $\sqrt{}$ หินปูน

หมายเหตุ : ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2537)

ตารางที่ 3.12
ศักยภาพการพัฒนาแร่ธาตุใน สปป.ลาว

ประเภท	ศักยภาพทางภูมิศาสตร์	ศักยภาพเชิงพาณิชย์
อะลูมิเนียม	ปานกลาง	ต่ำ
พลวง	ปานกลาง	-
โคเรเนียม	ปานกลาง	ต่ำ
โคบอลท์	ต่ำ	-
ทองแดง	ต่ำ	-
ทอง	ปานกลาง	ปานกลาง
เหล็ก	ปานกลาง	ปานกลาง
ตะกั่ว	สูง	สูง
แมงกานีส	ปานกลาง	ต่ำ
นิกเกิล	ต่ำ	-
เงิน	ปานกลาง	สูง
ดีบุก	ปานกลาง	ปานกลาง
ทังสเตน	ต่ำ	ต่ำ
สังกะสี	สูง	ปานกลาง
รัตนชาติ	สูง	สูง
ยิปซัม	สูง	ปานกลาง
ฟอสเฟต	ต่ำ	ต่ำ
โพแทช	สูง	ปานกลาง
ถ่านหิน	ปานกลาง	ต่ำ
น้ำมันและก๊าซ	ต่ำ	-

ที่มา: A. Clark, J. Dorian & W. Hudders., "Mineral Development Prospects of the Indochina Area",
Natural Resources Forum, (Feb. 1991) อ้างใน Chi No Pham (1994)

เป็นเมืองที่เคยทำมาในอดีต ที่ทำมากคือ ดินบุก และยิปซัม ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดเครือข่ายคมนาคมที่ทำให้สามารถขนส่งแร่ธาตุได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตามรัฐบาลสปป.ลาวก็มีแนวนโยบายที่จะให้มีการลงทุนจากต่างชาติ เพื่อสำรวจและพัฒนาแหล่งแร่ ในปัจจุบันบริษัท หงสาลิทไนท์ จำกัด ที่เป็นบริษัทของไทย ก็ได้สัมปทานในการขุดลิทไนท์ที่เมืองหงสา แขวงบ่อแก้ว ทางตอนเหนือของสปป.ลาว เพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำไฟฟ้าให้กับบริษัท ไทยลาวเพาเวอร์

(ข) ป่าไม้

ป่าไม้ นับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญมาก ก่อให้เกิดรายได้เพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในด้านต่างๆ สปป.ลาว เป็นประเทศหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านป่าไม้ โดยมีพื้นที่ป่าไม้ถึง 47% ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นหุบเขาเป็นส่วนใหญ่ และเป็นประเทศที่มีป่าไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ จึงเป็นสินค้าออกที่สำคัญ เช่น ไม้สัก ไม้ตะเคียน ไม้พะยุง ไม้มะค่า ไม้แดง ไม้สน

ในอดีต สปป.ลาวค่อนข้างที่จะมีการตัดไม้เพื่อนำมาใช้เป็นจำนวนมาก บริษัทเอกชนที่จะเข้าไปลงทุนสามารถกระทำได้หลายรูปแบบเช่น การซื้อโดยตรงจากบริษัทการค้าของแขวง การซื้อขายกับรัฐวิสาหกิจ การร่วมทุนกับเอกชนลาว จะเห็นว่ามาตรการแบบเดิมนี้เป็นการเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์มากเกินไป เนื่องจากเกิดปัญหาในลักษณะอำนาจซ้ำซ้อนระหว่างรัฐบาลกลางกับระดับท้องถิ่นในการให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชน จึงไม่น่าแปลกใจที่พบว่ามีการตัดไม้เกินโควตา มีการใช้ป่าไม้ในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยปราศจากการควบคุมอย่างเข้มงวดจากรัฐบาลกลาง

จนปัจจุบันเมื่อ สปป.ลาวเริ่มมีการเปิดประเทศ มีการเปิดกว้างในด้านเทคนิควิทยาการใหม่ๆ ประกอบกับมีการจ้างนักวางแผนจากต่างชาติ เพื่อกำหนดกฎหมายและนโยบายแก่สปป.ลาว และเห็นประสพการณ์จากประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย ที่ป่ามีความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ทำให้นโยบายไม่มีลักษณะเข้มงวดมากขึ้น

จนในที่สุดมีประกาศคำสั่ง วันที่ 26 สิงหาคม 2534 กำหนดโควตาส่งออกผลิตไม้ และมีคำสั่งให้ยุติการทำไม้ทั่วประเทศ มีนโยบายการพัฒนาแบบยั่งยืน วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับไม้ใหม่ เน้นการอนุรักษ์ป่าควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจจัดรูปแบบการลงทุนคือ

รัฐบาลกลางเป็นผู้ให้สัมปทานป่าไม้หรือเป็นผู้ขายไม้ให้บริษัทต่างประเทศโดยตรง โดยมีการกำหนดโควตาแต่ละปี ทั้งนี้จะเป็นพื้นที่ที่มีการสร้างเขื่อนหรือทำนบกั้นน้ำ รัฐบาลสปป.ลาวจะมีโควตาการตัดไม้โดยพิจารณาให้มีปริมาณที่พอเหมาะสอดคล้องกับการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยบริษัท พัฒนาเขตภูคอย ซึ่งจัดตั้งโดยรัฐในรูปรัฐวิสาหกิจจะเป็นผู้จัดการ ผู้ที่จะซื้อไม้ต้องติดต่อบริษัทนี้เท่านั้น การส่งออกจะทำได้ต้องได้รับการอนุมัติจากบริษัท พัฒนาเขตภูคอย เดิมโรงเลื่อยจะตัดไม้ในโควตาเองได้ แต่ในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของบริษัทพบว่า บริษัทจะทำการตัดไม้เอง โดยจะเป็นไม้ในบริเวณที่จะทำเขื่อนหรือสร้างถนน วิธีการนี้ทำให้สามารถควบคุมปริมาณการตัดไม้ได้

รัฐบาลส่งเสริมให้บริษัทเอกชนทำธุรกิจไม้แบบครบวงจร โดยมากจะเป็นธุรกิจทำไม้ขนาดใหญ่ เช่น การลงทุนตั้งโรงงานเฟอร์นิเจอร์ การเข้าโรงงานแปรรูปของรัฐบาลเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากไม้ในการส่งออก และเป็นการส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อที่สปป.ลาวจะสามารถสร้างอุตสาหกรรมการผลิตได้ในระยะยาว รัฐบาลไม่ส่งเสริมโรงเลื่อยขนาดเล็กเพราะไม่มีประสิทธิภาพ มีความสูญเสียสูงและโรงเลื่อยขนาดใหญ่จะสร้างมูลค่าเพิ่มสูงกว่า ในระยะหลังโรงเลื่อยขนาดเล็กจึงมีจำนวนลดลง

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการปลูกป่าเชิงพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางขององค์กรระหว่างประเทศที่ได้ช่วยเหลือทางด้านป่าไม้แก่รัฐบาล สปป.ลาว ได้แก่ สวีเดน (SIDA) องค์การอาหารและการเกษตร (FAO) คณะกรรมการแม่โขง และองค์การช่วยเหลืออื่นๆ นอกจากนี้เป็นเงินกู้ยืมจากกองทุนพัฒนาเอเชีย (ADB) ในการปลูกไม้ซึ่งอนุมัติให้รัฐบาล สปป.ลาว เพื่อเป็นการเปิดโอกาสการปลูกป่าเชิงพาณิชย์โดยบริษัทเอกชนเพื่อป้อนให้กับโรงงานในอนาคต ซึ่งก็มีบริษัทเอกชนที่สนใจ

สรุปได้ว่าการทำอุตสาหกรรมป่าไม้ใน สปป.ลาวนั้น มีมากในบริเวณที่มีการสร้างเขื่อน หรือบริเวณอ่างเก็บน้ำ ที่แขวงบอริคำไซ, คำม่วน ส่วนแขวงอื่นๆนั้นรัฐบาลเห็นว่าควรจะมีการอนุรักษ์มากกว่านำมาใช้ในทางธุรกิจ

(ค) พลังงานไฟฟ้า

สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีศักยภาพการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ เป็นสาขาที่มีความสำคัญสูงของภาคอุตสาหกรรม เป็นสินค้าส่งออกที่นำรายได้เข้าประเทศและเป็นอุตสาหกรรมหนักประเภทเดียวที่มีอยู่ใน สปป.ลาว โดยอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตลาว (Electricite De Laos : EDL) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบการผลิต การส่งและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าในเวียงจันทน์โดยมีปริมาณการใช้ไฟฟ้าร้อยละ 84 ของการผลิตไฟฟ้าในประเทศ ส่วนหน่วยงานไฟฟ้าภูมิภาคจะรับผิดชอบการผลิตและจ่ายกระแสไฟฟ้าในอีก 6 จังหวัด โดย EDL จะเป็นผู้อนุมัติการก่อสร้างในเขตห่างไกล ปัจจุบัน สปป.ลาวมีกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้าในประเทศ 212 เมกะวัตต์ โดยมีโครงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนน้ำงึมซึ่งเป็นโครงการที่สำคัญที่สุด มีกำลังผลิตถึง 150 เมกะวัตต์ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าขายให้กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และสำหรับใช้ภายในนครเวียงจันทน์และเมืองใหญ่ใกล้เคียง

สปป.ลาวมีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบไฟฟ้าและพลังงานในช่วงปี 2534-2553 โดยพยายามเร่งศึกษาและสำรวจเพื่อการก่อสร้างระบบไฟฟ้าน้ำตกในประเทศโดยเฉพาะเขื่อนน้ำเทิน ซึ่งเป็นกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้าที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในเขตอุตสาหกรรมในบริเวณคำม่วน และบอริคำไซ พิจารณาจากตารางที่ 3.13 พบว่าความเป็นไปได้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าของเขื่อนน้ำเทิน 2 มีถึง 600 เมกะวัตต์ จำหน่ายกระแสไฟฟ้า 4,530 gWH ต่อปี สำหรับแผนในการพัฒนา สปป.ลาวได้รับเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ธนาคารโลก รัฐบาลนอร์เวย์ และรัฐบาลญี่ปุ่น เพื่อใช้ในการศึกษาสำรวจศักยภาพและความเป็นไปได้ของการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำตามแนวแม่น้ำ

ตารางที่ 3.13

การพัฒนาพลังงานไฟฟ้าใน สปป.ลาว

(กำลังดำเนินการและอยู่ในแผน)

สถานี	กำลังการผลิต ติดตั้ง (เมกะวัตต์)	พลังงานไฟฟ้า ต่อปี (จีกะวัตต์-ชม)	ประมาณการ กำลังการผลิตสูงสุด (เมกะวัตต์)	ปี
น้ำงึม 1	150	865	770	2534
เซเสด	45	181	121	2534
เซลาบัม	5	34	7	2534
น้ำสอง(น้ำงึม 1)	0	125	88	2538
น้ำเทิน 2	600	4,530	4,530	2542
เทิน-หินปูน	210	1,582	1,266	2541
ฝายสูบน้ำน้ำไฮ	800	1,168	1,168	2543
น้ำมาง 3	30	160	112	2542
น้ำลึก (รวมน้ำงึม 1)	40	181	127	2541
น้ำงึม 1 (ต่อ)	40	184	129	2542
ห้วยเฮาะ	150	657	657	2541
หงสาสิทโทpp	600	3,522	3,522	2543
ห้วยลำพัน	185	583	408	2543
น้ำทา 1	230	1,134	1,134	2544
น้ำงึม 2	320	2,160	2,160	2544
น้ำงึม 1	440	2,900	2,900	2545
น้ำงึม 1	400	1,800	1,800	2545
น้ำคาน 2	145	724	724	2546
น้ำงึม 3	400	2,670	2,670	2546
เขื่อนน้อย 1	120	420	420	2547
เซตัน 2	54	317	317	2549
น้ำอุน 2	950	4,718	4,718	2550
น้ำเงียบ 2	495	2,487	2,487	2551
เซกอง4	470	2,327	2,327	2551
รวม	6,879	35,429		

ที่มา: Chi no Pham (1994) pp. 150

น้ำโขง และแม่น้ำสายสำคัญในทั่วทุกภาคของประเทศ โดยรัฐบาลได้จัดทำแผนแม่บท (Master Plan) ในการพัฒนาแหล่งพลังงานไฟฟ้าแห่งชาติเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกระหว่าง 2535-2542 และช่วงที่สอง 2544-2550

สำหรับรายละเอียดในแผนพัฒนาแหล่งพลังงานไฟฟ้าแห่งชาตินั้น รัฐบาลมีโครงการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่ 12 โครงการ โดยมีเขื่อนทั้งหมดประมาณ 30 เขื่อน มีกำลังผลิตกระแสไฟฟ้า 8,520 เมกะวัตต์ และสามารถผลิตกระแสไฟฟ้า 41,165 ยูนิต์ต่อปี ประมาณการลงทุนในเบื้องต้นทั้งสิ้น 2.5 แสนล้านบาท หรือ 9,798 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ปัจจุบันรัฐบาลลาวได้อนุมัติให้สัมปทานการลงทุนก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำแล้ว 17 เขื่อน สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 6,569 เมกะวัตต์ กำลังการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 33,492 ยูนิต์ต่อปี ประมาณการลงทุนเท่ากับ 6,904.06 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

จะเห็นว่า สปป.ลาวให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งพลังงานไฟฟ้าเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีศักยภาพและสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย มีศักยภาพจะพัฒนาอีกหลายแหล่งดังแสดงในตารางที่ 3.14 และรูปที่ 3.11 ประกอบกับมีการบรรจุไว้ในแผนแม่บท (Master Plan) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของประเทศ จึงทำให้โครงการพัฒนาแหล่งพลังงานไฟฟ้าแห่งชาติได้รับความสำเร็จสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก และในอนาคต สปป.ลาว คาดว่าจะสามารถผลักดันให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการส่งกระแสไฟฟ้าเพราะในปี พ.ศ. 2553 สปป.ลาวจะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อส่งออกได้ถึง 32,980 ยูนิต์

3.3.2 โครงสร้างพื้นฐาน

จากการที่เป็นประเทศยากจน ทำให้โครงสร้างพื้นฐานของสปป.ลาวมีความขาดแคลนอยู่มาก ทั้งทางด้านพลังงานไฟฟ้าคมนาคมขนส่ง ระบบสื่อสารและโทรคมนาคม จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเร่งพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานของสปป.ลาวที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์มาแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ เป็นการขยายตลาดให้กว้างขึ้นก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้การวางแผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคยังเป็นการรองรับการขยายตัวของการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งมีการหลั่งไหลเข้าสู่สปป.ลาว มากขึ้น

สภาพโครงสร้างพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาอาจแยกเป็นรายประเภทได้ดังนี้

(ก) คมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งของสปป.ลาว มีทางบก ทางเรือ และทางอากาศ แต่การคมนาคมทางบกจะเป็นหลักใหญ่ของเครือข่ายของประเทศ ในปี 2535 สปป.ลาวมีรถยนต์ (รวมรถ Jeeps และ Pickups) เป็นจำนวน 22,000 คัน รถโดยสารและรถบรรทุก 15,000 คันและจักรยานยนต์ 80,000 คัน การขนส่งทางถนนคิดเป็นร้อยละ 90 ของการขนส่งสินค้าและร้อยละ 95 ของการขนส่งผู้โดยสาร ส่วนการขนส่งทาง

ตารางที่ 3.14
ศักยภาพของแหล่งไฟฟ้าพลังน้ำของ สปป.ลาว

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	จังหวัด	กำลังการผลิต	พลังงานไฟฟ้า
			ติดตั้ง (เมกะวัตต์)	ต่อปี (จีกะวัตต์-ชม.)
1	น้ำทา 1	บ่อแก้ว	230	1,134
2	น้ำอูน 1	หลวงพระบาง	395	2,070
3	น้ำอูน 2	หลวงพระบาง	950	4,718
4	น้ำซวง 2	หลวงพระบาง	220	1,149
5	น้ำงึม 2	เวียงจันทน์	430	2,135
6	น้ำงึม 3	เวียงจันทน์	700	3,515
7	น้ำงึม 4	เชียงขวาง	290	1,440
8	น้ำเสียบ 1	บอริคำไซ	425	2,117
9	น้ำเสียบ 2	บอริคำไซ	495	2,487
10	น้ำเทิน 1	บอริคำไซ	400	1,800
11	น้ำเทิน 2	คำม่วน	600	4,530
12	น้ำเทิน 3	บอริคำไซ	200	998
13	เซบั้งเฮียง 2	สะหวันนะเขต	285	1,416
14	เซกอง 3	อัตตะปี	320	1,581
15	เซกอง 4	เซกอง	470	2,327
16	เซกอง 5	สระวัน	305	1,533
17	ดัก อี มูล	เซกอง	185	932
18	ห้วยลำพัน	เซกอง	185	580
19	เสนน้ำน้อย	อัตตะปี	530	2,653

ตารางที่ 3.14 (ต่อ)

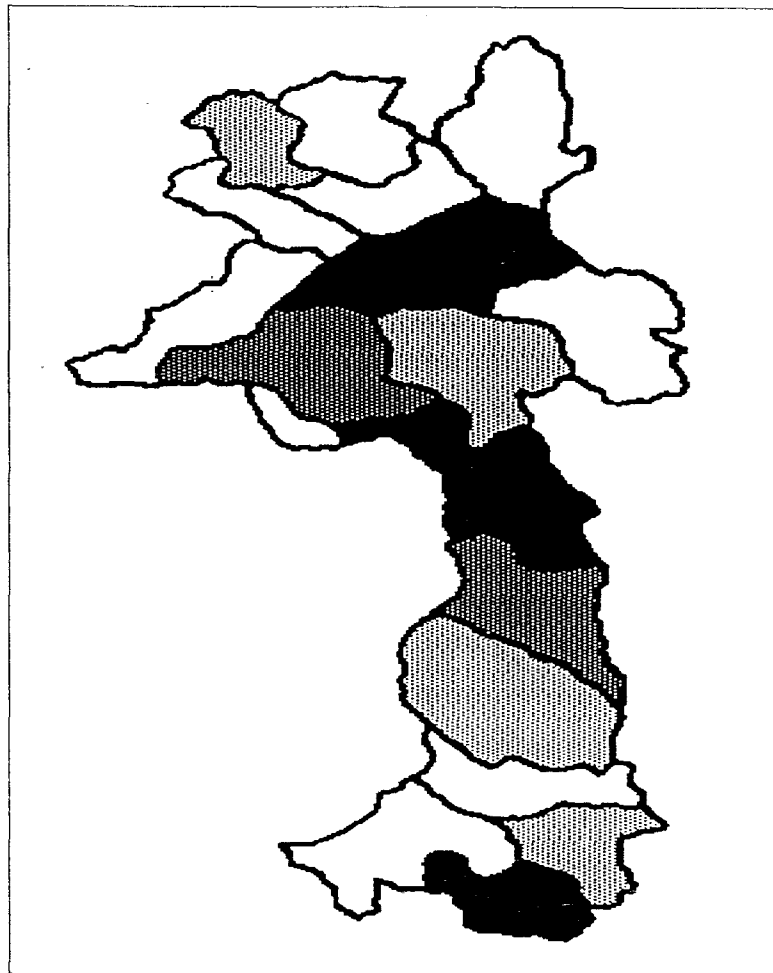
ลำดับที่	ชื่อโครงการ	จังหวัด	กำลังการผลิต	พลังงานไฟฟ้า
			ติดตั้ง (เมกะวัตต์)	ต่อปี (จีกะวัตต์-ชม.)
20	เขคามา 1	อัตตะปี	390	1,940
21	เขคามา 3	อัตตะปี	230	1,143
22	เขคามา 4	อัตตะปี	155	769
23	เขกอง 7	เขกอง	290	1,516
24	น้ำเบ็งอิ	อุดมไซ	45	232
25	น้ำซวง 1	หลวงพระบาง	56	293
26	น้ำคาน 1	หลวงพระบาง	115	582
27	น้ำคาน 2	หลวงพระบาง	145	726
28	น้ำคาน 3	หลวงพระบาง	95	474
29	น้ำเสน	ไชยบุรี	56	130
30	น้ำลิด 1	เวียงจันทน์	130	651
31	น้ำลิด 2	เวียงจันทน์	100	504
32	น้ำบัค 1	เวียงจันทน์	115	576
33	น้ำบัค 2	เวียงจันทน์	70	339
34	น้ำมิม 5	เซียงขวาง	80	400
35	น้ำมาง 1	บอริคำไซ	30	155
36	น้ำมาง 3	บอริคำไซ	30	155
37	น้ำเสียบ 3	บอริคำไซ	75	380
38	น้ำเสน 2	บอริคำไซ	88	459
39	น้ำเสน 3	บอริคำไซ	21	208
40	น้ำเทิน 4	บอริคำไซ	80	410

ตารางที่ 3.14 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	จังหวัด	กำลังการผลิต	พลังงานไฟฟ้า
			ติดตั้ง (เมกะวัตต์)	ต่อปี (จิกะวัตต์-ชม.)
41	น้ำเทิน 5	บอริคำไฮ	65	326
42	ฝายสูบน้ำน้ำไฮ	คำม่วน	800	
43	น้ำหินบูน 1	คำม่วน	61	320
44	น้ำหินบูน 2	คำม่วน	16	81
45	เซบั้งไฟ 1	คำม่วน	60	307
46	เซบั้งเอียง 1	สะหวันนะเขต	65	333
47	เซบั้งเอียง 3	สะหวันนะเขต	50	255
48	เขคามา 2	อัตตะปี	135	668
49	เซซัว	อัตตะปี	95	474
50	น้ำโขง 1	อัตตะปี	150	763
51	น้ำโขง 2	อัตตะปี	60	302
52	น้ำโขง 3	อัตตะปี	30	146
53	เซตัน 2	สระวัน	54	315
54	น้ำเทิน 12	บอริคำไฮ	210	1,600
55	ห้วยเฮาะ	อัตตะปี	150	657
56	น้ำทิง	เซียงขวาง	80	400
57	น้ำซวง 2	หลวงพระบาง	195	960

Source: Chi Do Pham (1994) pp. 154-155

รูปที่ 3.11
ศักยภาพด้านไฟฟ้าพลังน้ำในสปป.ลาว

ที่มา: Economic development in LAO P.D.R Horizon 2000

หน่วย : กำลังการผลิตติดตั้ง(เมกะวัตต์)

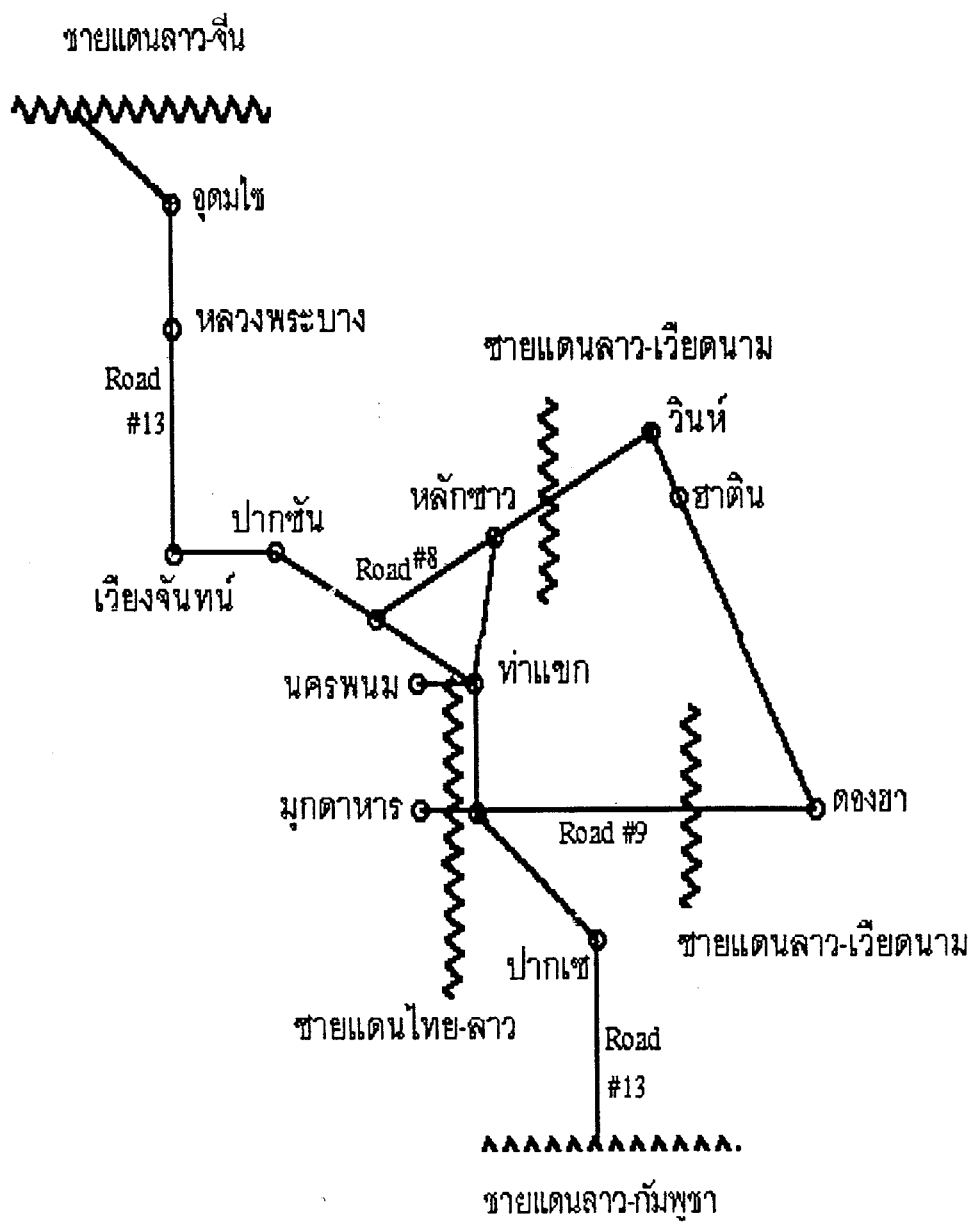
น้ำคิดเป็นร้อยละ 9 ของการขนส่งสินค้าและร้อยละ 2 ของการขนส่งผู้โดยสาร การขนส่งทางอากาศมีน้อยมาก ในช่วงปี 2528-2534 การขนส่งทั้งสินค้าและผู้โดยสารเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 12 ต่อปีส่วนหนึ่งมาจากการยกเลิก การห้ามขนส่งสินค้าข้ามแขวงในปี 2529 (Chido Phom : 1994) ข้อมูลในปี 2535 แสดงว่า สปป.ลาวมีถนนทั่วประเทศเป็นความยาว 14,130 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นถนนดินลูกรังและถนนดิน คือเป็นถนนดินลูกรังยาว 4,724 กิโลเมตร ถนนดิน 3,463 กิโลเมตร ที่เหลือ 5,993 กิโลเมตรเป็นถนนลาดยาง (สมาคมไทย-ลาว : 2537)

เครือข่ายถนน ประกอบด้วยทางหลวงเชื่อมระหว่างเมืองสำคัญและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประมาณร้อยละ 50 จะเป็นถนนลาดยาง ถนนในจังหวัดจะเชื่อมเมืองในแขวงและหมู่บ้านใหญ่ๆ ซึ่งจะมีเพียงร้อยละ 10 ที่เป็นทางลาดยาง นอกนั้นจะเป็นทางลูกรังหรือทางดิน สร้างถนนท้องถิ่นเชื่อมระหว่างหมู่บ้านเป็นทางดินและอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม รถยนต์ไม่สามารถวิ่งได้ในหน้าฝน ถึงแม้ว่าโดยเครือข่ายของถนนแล้ว จะมีการเชื่อมโยงเมืองต่างๆและชายแดนได้อย่างทั่วถึง แต่ว่าสภาพถนนต้องการการปรับปรุงอย่างมาก บางช่วงจะไม่สามารถที่จะใช้เดินทางได้ตลอดปี สปป.ลาวขาดแคลนเงินลงทุนที่จะซ่อมแซมถนน ทางหลวงส่วนใหญ่จะสร้างมาตั้งแต่สมัยฝรั่งเศส คือในช่วงปี ทศวรรษ 1930 และ 1940 ซึ่งไม่ได้เตรียมรองรับการขนส่งทางพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังนี้ทางสปป.ลาวก็ได้เงินช่วยเหลือที่จะพัฒนาทางหลวงหลัก ซึ่งเส้นทางหลวงที่สำคัญของสปป.ลาวมีดังนี้

เส้นทางที่ยาวที่สุดของสปป.ลาว คือ เส้นทางหมายเลข 13 มีความยาว 1,370 กิโลเมตร เชื่อมทางเหนือและใต้ของประเทศ โดยทางเหนือคือ ปากม่อง แขวงอุดมไซ มาทางตอนกลางของประเทศ โดยผ่านเมืองสำคัญ เช่น หลวงพระบาง เวียงจันทน์ ท่าแขก สะหวันนะเขต และปากเซ และไปสุดชายแดนกัมพูชาที่เมืองดอง ถนนลาดยางแล้วประมาณ 400-500 กิโลเมตร เส้นทางเป็นเครือข่ายทางหลวงเอเชียเชื่อมผ่านกัมพูชาและโฮจิมินห์ซิตี้ในเวียดนาม ถนนอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ในปัจจุบันจึงมีการปรับปรุง ซึ่งสปป.ลาวให้ความสำคัญในการปรับปรุงเส้นทางนี้สูงมาก (รูปที่ 1.2)

เส้นทางที่เชื่อมระหว่างตะวันตกและตะวันออกของสปป.ลาว ซึ่งเป็นทางที่ผ่านชายแดนไทยไปยังเวียดนาม คือ เส้นทางหมายเลข 8 และ 9 เส้นทางหมายเลข 8 แยกจากเส้นทางหลวงหมายเลข 13 ในแขวงคำม่วน (ตรงข้ามนครพนม) ไปทางตะวันออกผ่านแขวงบอริคำไซไปสิ้นสุดที่ชายแดนเวียดนาม เส้นทางนี้จะเชื่อมกับเส้นทางหมายเลข 8 ของเวียดนามไปสิ้นสุดที่ท่าเรือเมืองวินห์ เส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่ใช้ขนส่งไม้จากสปป.ลาวไปยังเวียดนาม และขนส่งสินค้าจากตอนกลางของเวียดนามไปยัง เวียงจันทน์ ท่าแขกและสะหวันนะเขต จากท่าแขกไปชายแดนเวียดนามคิดเป็นระยะทาง 246 กิโลเมตร เส้นทาง หมายเลข 9 แยกจากสาย 13 ที่สะหวันนะเขต (ตรงข้ามมุกดาหาร) เส้นทางนี้ไปสิ้นสุดชายแดนเวียดนาม และ เชื่อมกับทางหลวงของเวียดนามสามารถขนส่งสินค้าไปเมืองท่าดานังได้ เส้นทางสาย 9 นี้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าที่สำคัญ และได้พัฒนาเป็นทางลาดยางในปี 2533 ในปัจจุบันได้เสื่อมโทรมลงไปมาก ต้องมีการปรับปรุงต่อ แต่เป็นเส้นทางที่สามารถใช้ได้ตลอดปี เส้นทางนี้ยาว 300 กิโลเมตรถึงชายแดนเวียดนาม และ 450 กิโลเมตรถึงท่าเรือดานัง (รูปที่ 3.12)

รูปที่ 3.12 เส้นทางที่เชื่อมทางเหนือและใต้ของสปป.ลาว

สำหรับการคมนาคมขนส่งทางน้ำนั้น แม้ว่า สปป.ลาวจะไม่มีทางออกสู่ทะเลแต่สปป.ลาวก็มีแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่เชื่อมโยงประเทศต่างๆ เช่น ไทย เขมร เวียดนาม และยังเป็นเส้นทางคมนาคมทางเรือของสปป.ลาวที่ใช้ในการขนส่งสินค้าและการเดินทางของประชาชนลาวทดแทนการใช้เส้นทางบก โดยสปป.ลาวมีแม่น้ำโขงไหลผ่านตลอดความยาวประเทศ 5,030 กิโลเมตร แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางกายภาพของลำน้ำในหลายๆด้าน ทำให้สามารถใช้ในการเดินเรือขนส่งได้เพียง 1,330 กิโลเมตร เพราะว่ามีน้ำตก ในสะพานน้ำเซต และระดับน้ำที่ต่ำในบางแห่งในหน้าแล้ง (Chido Phom 1994)

การขนส่งที่สำคัญในแม่น้ำโขงคือ ห้วยทราย ถึง หลวงพระบาง สามารถใช้เดินเรือได้ตลอดทั้งปี โดยสามารถบรรทุกน้ำหนักได้ประมาณ 30 ตันในฤดูฝน และประมาณ 15 ตันในฤดูแล้ง หลวงพระบางถึงเวียงจันทน์ สามารถใช้เดินเรือได้ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงกุมภาพันธ์ โดยสามารถบรรทุกได้เฉลี่ยประมาณ 30 ตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 50 ตันในฤดูฝน เวียงจันทน์ถึงสะพานน้ำเซต สามารถบรรทุกได้ 70-140 ตัน

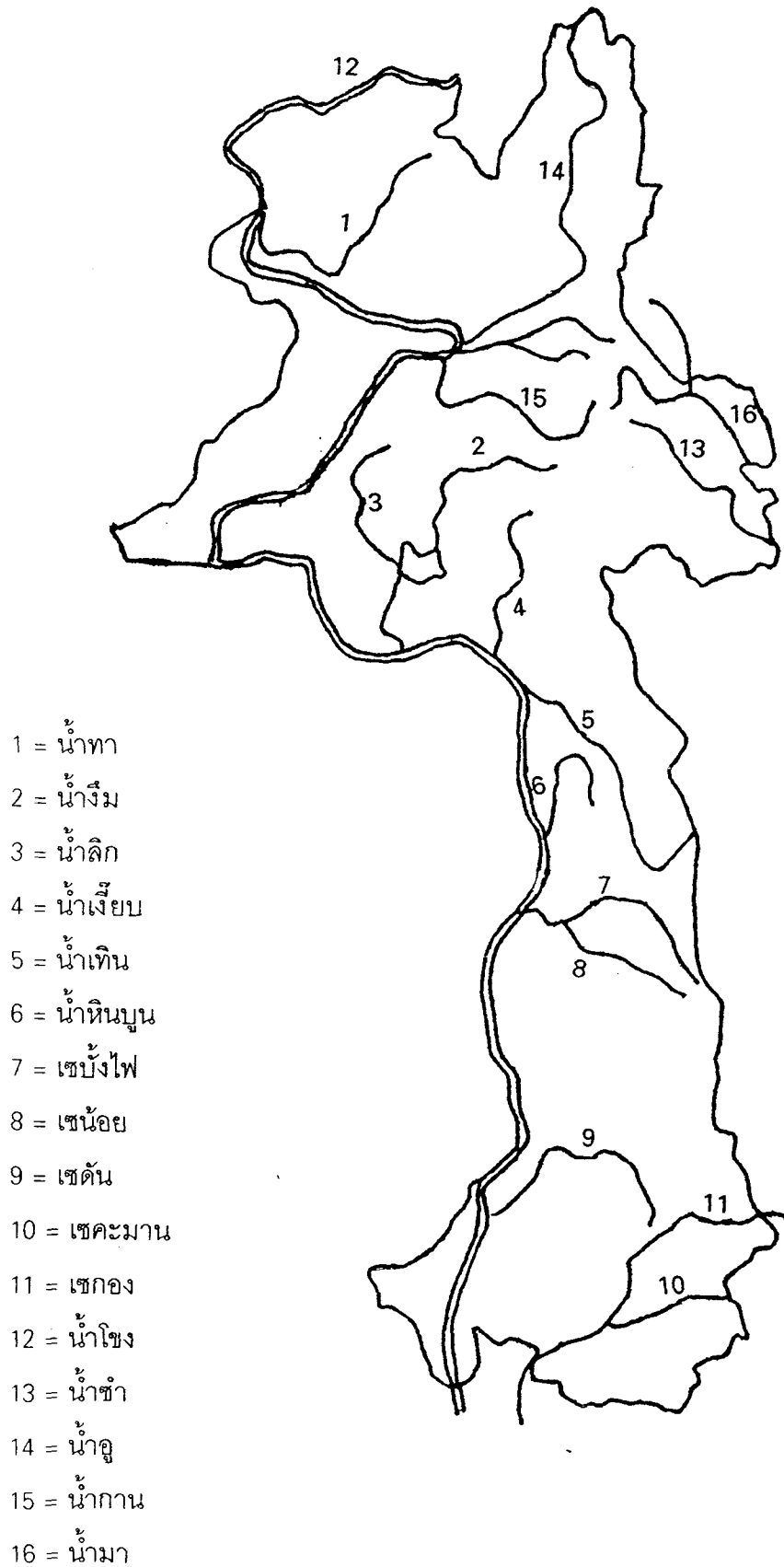
นอกจากการคมนาคมทางเรือโดยใช้แม่น้ำโขงแล้ว สปป.ลาวยังมีการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ โดยการพัฒนาแม่น้ำสายสำคัญต่างๆของประเทศถึง 10 สาย (รูปที่ 3.13)

ทางด้านการคมนาคมขนส่งทางอากาศนั้น แม้ว่าจะมีไม่มากนักแต่เป็นสิ่งสำคัญเพราะช่วยในการติดต่อเมืองที่ไปทางบกไม่สะดวก ในปัจจุบันนี้ สปป.ลาวมีสนามบินหลายแห่ง สนามบินนานาชาติ (วัดไต) ที่นครเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นสนามบินที่มีความสำคัญและใช้สำหรับการขนส่งระหว่างประเทศ ส่วนที่เหลืออยู่ในแขวงหลวงพระบาง เชียงขวาง สะหวันนะเขต จำปาสัก อุดมไซ พงสาลี (รูปที่ 3.14)

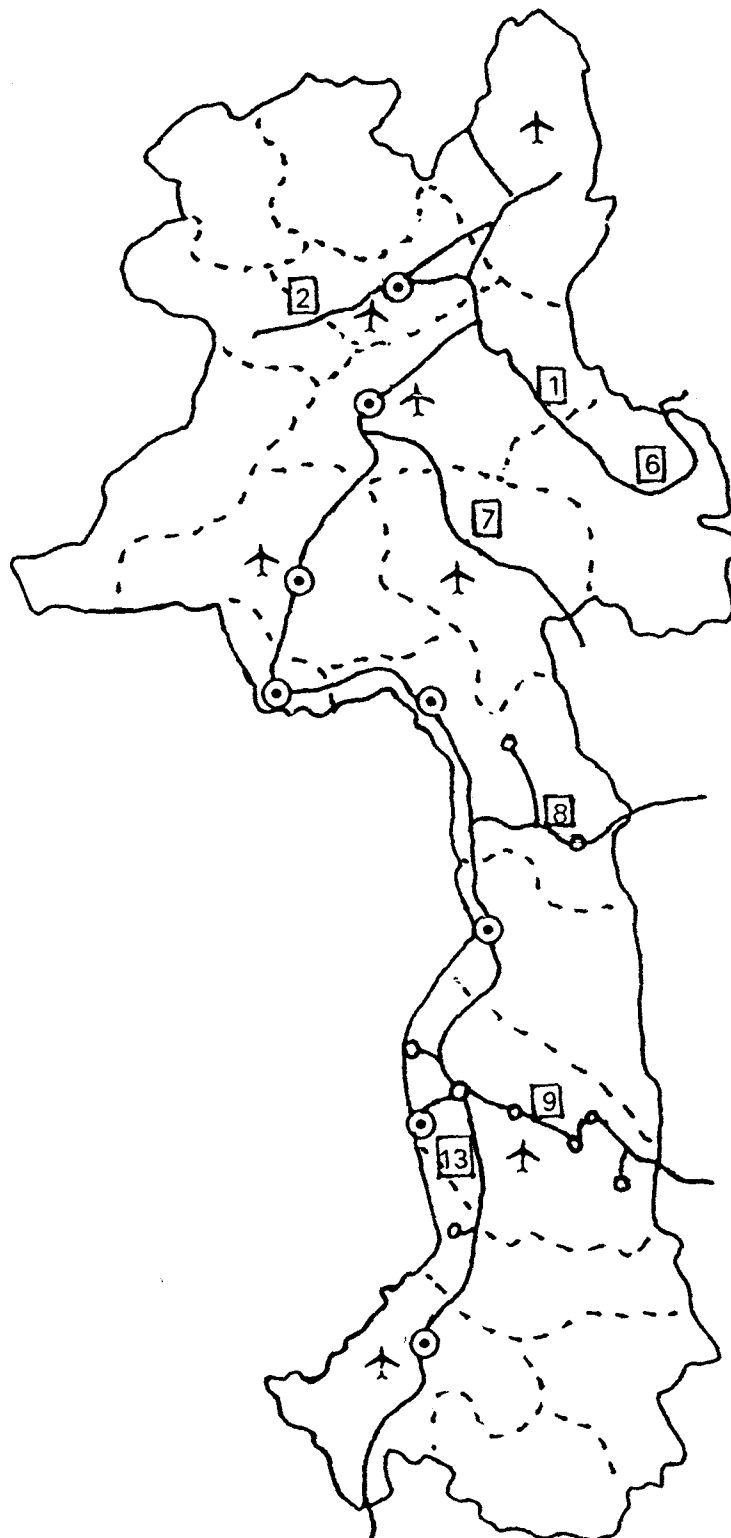
โดยปกติการบินในประเทศแต่ละเที่ยวบินจะมีการกำหนดเวลาที่แน่นอน แต่ในทางปฏิบัติพบว่า การขึ้นลงของแต่ละเที่ยวบินนั้น มีความไม่แน่นอนสูงมากเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่รอบล้อมด้วยภูเขาจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเกิดจากการขาดแคลนระบบเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัยสำหรับการควบคุมท่าอากาศยาน โดยเฉพาะในเมืองเล็กๆ จะมีปัญหามากกว่าเมืองใหญ่

ส่วนการบินระหว่างประเทศมีเที่ยวบินระหว่างกรุงเทพฯ-เวียงจันทน์ทุกวัน โดยมีเที่ยวบินวันพฤหัสบดี เสาร์ อาทิตย์ เป็นเที่ยวบินของการบินไทย และวันจันทร์ อังคาร พุธ ศุกร์ เป็นเที่ยวบินการบินลาว และเมื่อเดือนมิถุนายน 2536 สายการบินลาวยังมีเที่ยวบินเวียงจันทน์-เชียงใหม่ ซึ่งจะมีการบริการทุกวันศุกร์ นอกจากนี้ สปป.ลาวยังมีโครงการที่จะขยายเส้นทางการบินเพิ่มเติมอีก ได้แก่ เส้นทางเชื่อมระหว่าง ไทย-ลาว-เวียดนาม-แปซิฟิก และเส้นทาง เอ2 เอ3 เชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ-สะหวันนะเขต-เว้ (เวียดนาม) และยังมีโครงการเปิดเส้นทางบินขึ้นใหม่อีก คือ เส้นทางเชียงราย-หลวงพระบาง (คณะพัฒนาสังคม 2537)

รูปที่ 3.13 แสดงแม่น้ำสายสำคัญใน สปป. ลาว

รูปที่ 3.14 แสดงถนนสายสำคัญใน สปป. ลาว

(ข) การสื่อสารโทรคมนาคม

สปป.ลาวมีหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อภายในประเทศ 8104 เลขหมาย (พ.ศ. 2536) โดยผ่านระบบชุมสาย ส่วนโทรศัพท์ทางไกลไปยังต่างเขavn นั้น สปป.ลาวได้ใช้ระบบวิทยุความถี่สูง (HF) ทางด้านการติดต่อกับต่างประเทศมีการติดต่อประเทศสังคมนิยมใช้ดาวเทียมอินเตอร์สปุตนิก (Intersputnic) ของรัสเซีย

ส่วนการติดต่อกับประเทศไทยนั้นได้ใช้ระบบไมโครเวฟที่ใช้ติดต่อกับหนองคาย 1 ช่อง และกรุงเทพ 6 ช่อง โดยผ่านพนักงานรับโทรศัพท์ (Operator) แต่ระบบไมโครเวฟนี้กำลังจะเปลี่ยนแปลงเป็นระบบใหม่ตามแผนแม่บท (Master Plan) ของการพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคมของกระทรวงคมนาคมขนส่งไปรษณีย์และก่อสร้างของสปป.ลาว ซึ่งเริ่มเมื่อปี 2530 โดยแบ่งเป็น 5 ระยะและคาดว่าสปป.ลาวจะมีโทรศัพท์ใช้ถึง 300,000 เลขหมายทั่วประเทศ โครงการระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

โครงการระยะที่ 1 (Telecom 1) เป็นโครงการ "ซ่อมแซมและบูรณะ" อยู่ในช่วงปี 2530-2533 ใช้เงินลงทุน 4.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการติดตั้งสถานีดาวเทียมภาคพื้นดิน วัสดุสาร ที่มีหน้าจางกว้าง 7.5 เมตร ทำการติดตั้งโดยบริษัท ไอซีที อินเตอร์เนชันแนล แห่งออสเตรเลีย เพื่อรับสัญญาณจากดาวเทียมอินเทลแซท (Intelsat) ของอเมริกาที่สามารถใช้ติดต่อกับอเมริกา ฝรั่งเศสและออสเตรเลีย ซึ่งเป็นดาวเทียมดวงที่สองที่ใช้ในสปป.ลาว โครงการนี้ได้ซ่อมแซมและบูรณะระบบเครือข่ายเดิมทั้งหมด 5,675 เลขหมาย

โครงการระยะที่ 2 (Telecom 2) เป็นโครงการ "พัฒนาระบบ" ในช่วงปี 2534-2536 เพื่อพัฒนาระบบการสื่อสารภายในและต่างประเทศเป็นระบบอัตโนมัติ โดยมีการติดตั้งอุปกรณ์ขั้นพื้นฐานเปลี่ยนช่องรับสัญญาณสำหรับการติดต่อกับต่างประเทศจาก 8 ช่องเป็น 60 ช่อง สำหรับการติดต่อระหว่างประเทศไทย กับ สปป.ลาว ได้เปลี่ยนจาก 24 ช่องไมโครเวฟเป็น 60-480 ช่อง งบประมาณในโครงการนี้ มีมูลค่า 43.39 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นเงินที่กู้มาจากธนาคารโลก 24.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น 13.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลฝรั่งเศส 11 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 1.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเงินทุนจากบริษัทไปรษณีย์อีกประมาณ 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยแบ่งใช้สำหรับดำเนินการ ดังนี้

งบประมาณส่วนที่กู้มาจากธนาคารโลก เป็นส่วนที่ใช้ดำเนินการดังนี้

1. การติดตั้งคู่สายในเมือง 6 เมืองได้แก่ เวียงจันทน์ หลวงพระบาง สะหวันนะเขต ปากซัน (บอริคำไซ) ปากเซ (จำปาสัก) ท่าแขก (คำม่วน) เป็นแบบสายทองคู่ และสายเคเบิลใยแก้วแทนสายเดิม
2. ติดตั้งระบบสายส่งไมโครเวฟยาว 900 กิโลเมตร ระหว่างปากซัน-ปากเซ และเวียงจันทน์-หลวงพระบาง
3. ก่อสร้างตัวอาคารปฏิบัติการชุมสายทั้ง 6 เมืองข้างต้น

เงินทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น ได้นำมาใช้ในการก่อสร้างและติดตั้งระบบชุมสายโทรศัพท์ จำนวน 17,200 เลขหมาย กล่าวคือ ในเวียงจันทน์ 13,500 เลขหมาย หลวงพระบาง 1,000 เลขหมาย ท่าแขก 500 เลขหมาย

เงินทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลฝรั่งเศส นำมาใช้ในการติดตั้งระบบไมโครเวฟ เวียงจันทน์ - ปากซัน 480 ช่อง หลวงพระบาง - อุดมไซ 480 ช่อง เวียงจันทน์ - นongคาย 480 ช่อง นอกจากนี้ยังมีการติดตั้งศูนย์กลางโทรศัพท์ในเวียงจันทน์ขนาด 450 เลขหมาย และติดตั้งสถานีโทรศัพท์ไร้สายแบบเซลลูลาร์โดยทดลองใช้ในเวียงจันทน์

งบประมาณของบริษัทไปรษณีย์ของสปป.ลาวเอง นำมาใช้ในการขยายสถานีภาคพื้นดินติดต่อดาวเทียมเพื่อเปลี่ยนจากระบบ 8 ช่อง (อนาล็อก) เป็น 60 ช่องระบบ IDR (ดิจิตอล) มีการแก้ไขชุมสาย AXE-140 (1,320 เลขหมาย) ให้สามารถติดต่อเข้า-ออกระหว่างประเทศได้อย่างอัตโนมัติ ขยายไมโครเวฟเวียงจันทน์-ดงโดกจาก 24 ช่องเป็น 120 ช่อง นอกจากนี้ยังมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เก็บค่าธรรมเนียมในการติดต่อกับต่างประเทศ

นอกจากนี้รัฐบาลออสเตรเลีย ยังช่วยสร้างไมโครเวฟจากเวียงจันทน์ไปยังท่านาแล้ง 30 ช่อง มูลค่า 113,037 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับโครงการพัฒนาระบบโทรคมนาคมระยะที่สองนี้ ได้พัฒนาระบบโทรศัพท์ให้มีใช้มากขึ้น จาก 5,675 เลขหมาย เป็น 18,232 เลขหมายและเปลี่ยนระบบที่ใช้ให้ทันสมัยขึ้น สามารถติดต่อได้โดยอัตโนมัติเป็นระบบดิจิตอล มีการเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์จากเดิม 4 หลักให้เป็น 6 หลัก ส่วนการติดต่อระหว่างแขวงจะมีการเปลี่ยนจากระบบวิทยุ HF เป็นระบบไมโครเวฟ

แผนการทั้งหมดนี้จะทำให้การติดต่อโทรศัพท์ทั้งภายในและต่างประเทศตลอด 24 ชั่วโมงเป็นไปอย่างอัตโนมัติสำหรับผู้ใช้ในแขวงอุดมไซ เวียงจันทน์ กำแพงนครเวียงจันทน์ ปากซัน ท่าแขก สะหวันนะเขต และปากเซ โดยผ่านศูนย์กลางที่เวียงจันทน์ ปัจจุบันระบบโทรศัพท์ในสปป.ลาวได้เปลี่ยนจากหมายเลขโทรศัพท์ 4 เลขหมาย เป็น 6 เลขหมาย ซึ่งเป็นระบบอัตโนมัติ มีการก่อสร้างและติดตั้งชุมสายในเขตกำแพงนครเวียงจันทน์และแขวงต่างๆแล้ว ส่วนการติดตั้งวางสายโทรศัพท์นั้นมิเฉพาะเขตกำแพงนครเวียงจันทน์และปากซันเท่านั้น สำหรับจำนวนคู่สายโทรศัพท์ที่ติดตั้งในเขตกำแพงนครเวียงจันทน์

โครงการระยะที่ 3 เป็นโครงการ "ขยายเครือข่าย" อยู่ในช่วงปี 2537-2540 โดยบริษัท ซินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชัน จำกัด (มหาชน) ได้รับสัมปทานโครงการพัฒนาโทรคมนาคมระยะที่ 3 ของ สปป.ลาว และได้ลงนามในสัญญากับรัฐบาล สปป.ลาว เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2536 เกี่ยวกับแผนการขยายเครือข่ายระบบสื่อสารที่ทันสมัยทั่วประเทศโดยมีแผนการดำเนินการ ดังนี้

1. ขยายระบบสายส่งไมโครเวฟ จากหลวงพระบางไปยังปากเซ เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณการใช้โทรศัพท์ที่ขยายออกไปสู่แขวงอื่นๆ ทั่วประเทศ

2. ขยายความยาวของระบบสายส่งไมโครเวฟที่มีอยู่แล้ว 6 แขวง ออกไปอีก 11 แขวง รวมเป็น 17 แขวงทั่วประเทศ รวมทั้ง 14 เมืองนอกเขตเทศบาล

3. ขยายสำนักงานบริการสาธารณะในการติดต่อโทรศัพท์ โทรเลข และข้อมูลคอมพิวเตอร์ (DATA NETWORK) แขวงรวมทั้ง 14 เมืองนอกเขตเทศบาล
4. ก่อสร้างภาคพื้นดินเพื่อติดต่อดาวเทียมแห่งใหม่ (มาตรฐาน A จานขนาด 11-15 เมตร) ให้มีจำนวนช่องโทรศัพท์อย่างน้อย 120 และสามารถขยายได้ถึง 1,920 ช่อง พร้อมกับสามารถรับส่งรายการวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้สถานีดังกล่าวยังสามารถใช้ติดต่อโดยตรงกับต่างประเทศได้
5. อบรมยกระดับวิชาการของพนักงาน ปรับปรุงโรงเรียนไปรษณีย์-คมนาคม

การลงทุนของบริษัทชินวัตรเป็นแบบ BOT (Build, Operate and Transfer) บริษัทเป็นผู้ลงทุนและแบ่งผลประโยชน์ให้กับทางรัฐบาล

นอกจากการขายเครือข่ายดังกล่าวข้างต้นแล้ว โครงการระยะนี้ยังเพิ่มเติมการสร้างระบบโทรคมนาคมให้เป็นระบบที่ทันสมัยอีกระบบหนึ่งคือ ขยายโทรศัพท์ไร้สายแบบเซลลูลาร์ที่เวียงจันทน์ ติดตั้งระบบสายส่งไมโครเวฟ ขยายวิทยุติดตามตัว (paging) ไปยังแขวงต่างๆ ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตรแทนการใช้เหรียญโลหะ ติดตั้งและนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในเมืองโดยมีศูนย์กลางร่วมกัน ติดตั้งระบบรับ-ส่งข้อมูลระหว่างประเทศ จำหน่ายปลายสายให้แก่ผู้ใช้ เช่น เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ โทรพิมพ์ และ MODEM คอมพิวเตอร์ ซึ่ง สปป.ลาวได้เปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างประเทศเข้าเสนอโครงการ

ส่วนแผนพัฒนาในระยะ 4 และ 5 อยู่ในผู้ขึ้นพิจารณาทบทวนรายละเอียด โดยจะให้บริการโทรศัพท์ให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่จะเพิ่มขึ้น มีการวางแผนเป้าหมายว่า สิ้นปี 2540 จะมีโทรศัพท์กว่า 40,000 เลขหมายคิดเป็น 0.4 เลขหมายต่อประชากร 100 คน และ สิ้นปี 2533 เลขหมายโทรศัพท์จะเพิ่มเป็น 300,000 เลขหมาย เมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจะเป็นอัตรา 2 เลขหมายต่อประชากร 100 คน (คณะพัฒนาสังคม 2537)

การพัฒนาโทรคมนาคมของสปป.ลาว ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น แต่ก็มีการพัฒนาที่ทำให้การติดต่อระหว่างจังหวัดใหญ่มีความสะดวกขึ้น การติดต่อระหว่างประเทศง่ายขึ้น แต่ในจังหวัดเล็กๆก็ยังมีบริการไม่ทั่วถึง และอัตราจำนวนโทรศัพท์ต่อประชากรยังต่ำอยู่มาก สปป.ลาวมีสถานีโทรทัศน์ 2 สถานี ซึ่งยังไม่สามารถรับได้ทั่วประเทศ แต่จังหวัดต่างๆก็สามารถรับสัญญาณจากสถานีโทรทัศน์จากประเทศไทยได้ ทำให้รับข่าวสารและรายการบันเทิงได้บ้าง อย่างไรก็ตามทางบริษัทชินวัตรก็มีข้อผูกมัดที่จะขายขอบข่ายของการส่งสัญญาณของโทรทัศน์ให้ครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งคงจะต้องใช้เวลาอีกนานพอสมควรในการพัฒนาระบบโทรคมนาคมของสปป.ลาว

3.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

ในสมัยที่สปป.ลาวเป็นประเทศสังคมนิยมและปิดประเทศ การดำเนินการทางเศรษฐกิจถูกกำหนดจากส่วนกลาง ถึงแม้ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการใช้กลไกตลาดในการตัดสินใจมากขึ้น แต่รัฐบาลยังมีส่วนอยู่มากที่จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งการทำความเข้าใจในแผนพัฒนาก็จะทำให้เราสามารถเห็นได้ว่า ศักยภาพในการลงทุนและความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะไปในทิศทางใด

หลังการเปลี่ยนแปลงปี 2518 พรรคประชาชนปฏิวัติลาวจัดให้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการจัดตั้งกระทรวงเศรษฐกิจและแผนของรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ แต่ในระยะแรกๆนั้นโดยมากจะเป็นระยะฟื้นฟูประเทศภายหลังสงคราม เพื่อเน้นการเสริมสร้างความสามัคคีภายในชาติโดยนโยบายการพัฒนาประเทศในช่วงปี 2519-2520 นี้ ต้องการสร้างผลผลิตให้เพียงพอกับการดำรงชีวิตของประชาชน ดังนั้นจึงพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยใช้การกสิกรรมป่าไม้ เป็นพื้นฐานในการขยายงานทางด้านอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังเน้นให้ความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ พลังงานจากไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก มีการโอนกิจการทุกอย่างให้รัฐเป็นผู้ดูแลในปี 2520-2523 เพื่อสะดวกแก่การจัดการและบริหารให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเทศ แต่การวางแผนในระยะแรกนี้ยังขาดทิศทางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ชัดเจน ดังนั้นรัฐบาลจึงเห็นว่าควรที่จะมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นมาเพื่อกำหนดเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศ

3.4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 1 (2524-2528)

เป็นแผนที่มีการควบคุมโดยตรงจากการกำหนดเป้าหมายทางด้านการผลิตและการบริโภค โดยอยู่บนพื้นฐานของ the Material Product System (MPS) ซึ่งใช้ในประเทศสังคมนิยม จึงยังมีการรวมศูนย์อยู่มาก รัฐบาลได้เร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะทางด้านคมนาคมขนส่งและสื่อสารเช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า สาธารณูปโภค และการศึกษาส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ นอกเหนือจากข้าว เช่น กาแฟ ยาสูบ และส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรและป่าไม้เช่นไม้แปรรูปโดยเน้นการส่งออก จึงเริ่มมีการเปิดประเทศแต่ก็เป็นเพียงการเปิดประเทศให้กับกลุ่มประเทศที่มีการปกครองในระบบเดียวกันเท่านั้น เช่น เวียดนาม กัมพูชา สหภาพโซเวียต

ในช่วงเวลาดังกล่าว มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครั้งใหญ่ในปลายปี 2525 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของแต่ละกระทรวง โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและได้เพิ่มความสำคัญให้แก่สหกรณ์การเกษตรโดยกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม แต่ผลการพัฒนาปรากฏว่ามาตรฐานการครองชีพโดยเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับต่ำ ความล้าหลังด้านเทคโนโลยี ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการบริหารและการจัดการทำให้ขาดประสิทธิภาพในการผลิต และมีความขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค

3.4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 2 (2529-2533)

เนื่องจากเห็นว่ากรใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์นั้นไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนการผลิตและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้ จึงมีการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศใหม่เรียกว่า "กลไกเศรษฐกิจใหม่" (New Economic Mechanism) หรือ นโยบายจินตนาการใหม่ ในปี 1985 (ศิริณี หาญชัยกิติกุล (2536)

สาระสำคัญของนโยบายกลไกเศรษฐกิจใหม่

รัฐบาล สปป.ลาวได้ดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งยิ่งใหญ่ในปี 2529 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้กลไกตลาดเข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาสินค้าและบริการมากขึ้น นำประเทศไปสู่ระบบตลาดแข่งขันเสรีที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาเงินช่วยเหลือและการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากประเทศกลุ่มสังคมนิยม

การเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ จากระบบการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ระบบเศรษฐกิจที่ใช้กลไกตลาดเป็นตัวกำหนดความเป็นไปของเศรษฐกิจ ประกอบด้วยมาตรการสำคัญต่างๆ หลายประการ เช่น ยกเลิกการควบคุมราคา เดิมนั้นรัฐบาลสปป.ลาวเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าและบริการทุกประเภทตามแนวทางของระบบสังคมนิยม เมื่อดำเนินการปฏิรูประบบเศรษฐกิจจึงประกาศให้ราคาสินค้าและบริการเคลื่อนไหวตามกลไกตลาด โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร เช่น ข้าวและพืชผลทางการเกษตรอื่นๆ ซึ่งมักจะมีราคาต่ำจนเกินไป ดังนั้นเมื่อมีการยกเลิกการควบคุมราคา จึงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรลาวขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นทำให้ภาคเกษตรกรรมของลาวมีผลผลิตมากขึ้น เนื่องจากราคาตลาดของพืชผลทางการเกษตรอยู่ในระดับสูงกว่าราคาที่ทางการกำหนด มีการปรับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน เดิมรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งมักจะเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าที่แท้จริงมาก ประกอบกับการที่มีอัตราเงินเฟ้อในระดับสูง ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือในสกุลเงินท้องถิ่นของตน หันมานิยมเก็บเงินในรูปของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ และเงินบาท แต่เมื่อรัฐบาลได้ยกเลิกการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินกิบ โดยปล่อยให้เคลื่อนไหวได้อย่างเสรีตามกลไกตลาด และสอดคล้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ เงินกิบจึงสะท้อนค่าที่แท้จริง เริ่มมีเสถียรภาพมากขึ้นและมีบทบาทในฐานะสื่อกลางการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของทางการ เนื่องจากสปป.ลาวมีรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานขาดทุน และขาดประสิทธิภาพในการประกอบการ โดยทางการลาวได้อนุญาตให้รัฐวิสาหกิจมีอิสระในการทำงานมากขึ้นทั้งในด้านการวางแผนงานการกำหนดราคาสินค้า และการจัดหาเงินทุนในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการประกอบกิจการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และให้รัฐวิสาหกิจสามารถพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

นโยบายสำคัญอีกประการหนึ่งคือปฏิรูประบบการเงินการธนาคาร ทางลาวได้พยายามปรับปรุงการดำเนินงานของธนาคาร โดยเฉพาะธนาคารกลางให้มีบทบาทและหน้าที่เป็นมาตรฐานสากลอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ธนาคารจากต่างชาติสามารถเข้าไปเปิดดำเนินการในลาวได้ ปัจจุบันมีธนาคารต่างชาติเข้าไปดำเนินการในลาวแล้วจำนวน 6 แห่ง ซึ่งเป็นธนาคารจากประเทศไทยได้แก่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา และยังมีธนาคารร่วมทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับการทางลาวอีก 1 แห่ง คือ ธนาคารร่วมพัฒนา

เมื่อนโยบายใหม่ผลักดันระบบเศรษฐกิจเข้าสู่กลไกตลาด และมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจึงส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างปี 2532-2536 เพิ่มขึ้น ซึ่งสปป.ลาว มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 250 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในรัฐวิสาหกิจโดยการเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อที่ขาดดุลและขาดประสิทธิภาพในการประกอบการ รวมทั้งการใช้นโยบายการเงินและงบประมาณแบบรัดตัว ทำให้อัตราเงินเฟ้อลดลงอย่างมากและอัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพดังได้กล่าวในตอนต้น

อย่างไรก็ตาม พบว่านโยบายกลไกเศรษฐกิจใหม่มีจุดอ่อนในด้านกฎหมายและระเบียบต่างๆ ประกอบกับความช่วยเหลือจากต่างประเทศยังมีไม่มากนัก และการพัฒนาเศรษฐกิจก็ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมือง ดังนั้น ผู้แทนกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) จึงเสนอว่าการที่สปป.ลาวจะรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจนั้น สปป.ลาวต้องอำนวยความสะดวกในการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ ให้เงินจากการช่วยเหลือให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น พัฒนาเขตพื้นที่ชนบท และต้องมีมาตรการต่างๆ ออกมาเพื่อปกป้องสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีการวางแผนที่จะสร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่

1. การพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ปัจจุบัน สปป.ลาวมีเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าขนาดใหญ่ 2 แห่ง ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ประมาณ 2 ใน 3 ได้จำหน่ายให้กับประเทศไทย ในอนาคต สปป.ลาวมีการวางแผนที่จะสร้างเขื่อนไฟฟ้าทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เพื่อให้ประชาชนมีกระแสไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมุ่งหวังที่จะเป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายให้กับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ไทย เวียดนาม กัมพูชา และจีน อีกด้วย

2. การพัฒนาแหล่งแร่ธาตุ สปป.ลาวมีโครงการที่จะผลิตพลังงานจากถ่านหินลิกไนต์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากให้เกิดประโยชน์และทำรายได้ให้กับประเทศ

3. โครงการอุตสาหกรรมทำไม้ครบวงจร เพื่อเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้มีลักษณะไม่หมดสิ้นไป มีการทดแทนและฟื้นฟูป่าไม้ควบคู่ไปกับการทำธุรกิจป่าไม้

4. การพัฒนาภาคเกษตรกรรม เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ยังมีอาชีพทางเกษตรกรรมถึงร้อยละ 85 ดังนั้น ประเทศลาวจึงมีการวางแผนว่าในอนาคตจะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าว ถั่ว และ ข้าวโพด เพื่อส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ

3.4.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 3 (2534-2538)

เป็นแผนที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน มีลักษณะเปิดกว้างมากขึ้นทั้งทางด้านการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ มีความต้องการเชื่อมโยงการลงทุนทั้งทางด้านทรัพยากรมนุษย์และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจ พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขทางด้านกฎหมายการค้า และการลงทุนกฎหมายที่ดิน กฎหมายกรรมสิทธิ์ต่างๆที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ลักษณะของแผนยังมีการกำหนดนโยบาย และกลยุทธ์ทั้งในระดับมหภาค และจุลภาคมีแผนปฏิบัติประจำปี งบประมาณประจำปี ทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาฉบับนี้ได้รับแรงจูงใจจากนโยบายกลไกเศรษฐกิจใหม่ ให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจตามระบบกลไกตลาดอย่างต่อเนื่อง

สำหรับวัตถุประสงค์ของแผนฉบับนี้ สปป.ลาวต้องการที่จะยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง พร้อมกับมีอาหารถูกหลักโภชนาการมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง มีการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆมากขึ้น ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ทางการพยายามที่จะรักษาเสถียรภาพทางด้านอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เพื่อรักษาเสถียรภาพทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนทั้งภายในและต่างประเทศ ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในสกุลเงินท้องถิ่น รวมทั้งมีการรักษาเสถียรภาพทางด้านราคาซึ่งเดิมถูกกำหนดมาจากการ เพื่อกะตุ้นการลงทุนจากต่างประเทศให้สอดคล้องกับแผนที่พยายามรักษาความสัมพันธ์กับทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน แต่พยายามหลีกเลี่ยงเศรษฐกิจที่ขึ้นกับประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง พร้อมกันนี้ก็มีการแก้ไขความสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งทางด้านกฎหมาย และนโยบายต่างๆ

ส่วนการกำหนดเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยอยู่บนพื้นฐานของ The UN System of Nation (SNA) ดังนี้ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอย่างน้อยร้อยละ 6.9 ต่อปี หรือจะต้องเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2.9 เท่าของอัตราการเพิ่มประชากร ทั้งนี้ให้เป็นการขยายตัวในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 5.7 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 9.6 ภาคบริการร้อยละ 7.8 และให้มีการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อไม่เกินร้อยละ 9.3 ต่อปี รวมทั้งมีการขยายตัวของสินเชื่อภายในประเทศปีละประมาณร้อยละ 16.2 ด้านหนี้สินต่างประเทศรัฐบาลตั้งเป้าหมายที่จะให้มีการขาดดุลบัญชีเงินตราต่างประเทศของกองทุนการชำระเงินเฉลี่ยปีละประมาณ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเฉลี่ยปีละประมาณ 122 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

นอกจากนี้ รัฐบาลลาวยังกำหนดแผนปฏิบัติประจำปี ในช่วงปี 2536 - 2537 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

วางเป้าหมายอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 โดยที่ผลิตภัณฑ์สิทธิกรรม - ป่าไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5-6 ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมร้อยละ 10-12 และการบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 10-11 รายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4-4.5 โดยมีอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับไม่เกิน 6-8% เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพพร้อมกันนั้นพยายามลดการขาดดุลการค้าโดยเพิ่มมูลค่าการส่งออกขึ้นประมาณ 6-7% และควบคุมมูลค่าการนำเข้าไม่ให้เป็น 8% โดยส่งเสริมการผลิตภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า

เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายจึงวางแผนในด้านต่างๆ คือ ด้านกสิกรรมป่าไม้ พยายามเพาะปลูกพืชกสิกรรมผสมผสานไปกับการแปรรูปเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ และส่งออกยังต่างประเทศ มีการส่งเสริมการปลูกพืชัญญาหารในเขตที่ราบภาคกลางและภาคใต้ของประเทศเพิ่ม การขยายเหมือง ฝาย และชลประทานขนาดเล็กของประชาชนตามเขตภูเขา ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาค้นคว้าขยาย การทดลองเพื่อให้สัมพันธ์กับพื้นฐานการผลิตของประชาชน

ด้านป่าไม้ พยายามทำให้ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่ใช้อย่างยั่งยืน โดยมีการสำรวจ จัดสรรและ กำหนดเขตป่าไม้ในแต่ละแขวงให้ได้จำนวนที่แน่นอน การขุดค้นไม้ก็สามารถทำได้เฉพาะในเขตที่มีการ สร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้า ชลประทาน และเขตที่จะสร้างถนนเท่านั้น มีการจัดตั้งทำธุรกิจไม้ครบวงจร นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งการคุ้มครองในเขตป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ มีระเบียบการปกป้องรักษาและ บำรุงอย่างเข้มงวด

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น อุตสาหกรรม แปรรูปด้านกสิกรรมป่าไม้ และอุตสาหกรรมผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ทรัพยากรภายในประเทศเพื่อ ทดแทนการนำเข้า โดยวางแผนกำหนดเขตพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ในเขตใจกลางสำรวจพื้นที่ แหล่งแร่เพื่อเป็นพื้นฐานแก่นักลงทุนจากต่างประเทศ

ด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน ซึ่งสปป.ลาว ก็มีการปรับปรุงเส้นทางออกสู่ทะเลด้านตะวันออก เช่น ทางหมายเลข 8, 9 และเส้นทางที่เชื่อมต่อกับ บรรดาประเทศใกล้เคียง ทางเหนือและใต้ ปรับปรุงซ่อมแซมถนนหนทาง ยกระดับการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางทะเล เปิดกว้างโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อความสะดวกในการติดต่อ ข่าวนสาร เป็นแรงจูงใจแก่นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาดำเนินธุรกิจ

ด้านการค้า มีนโยบายส่งเสริมการค้า ได้แก่ มาตรการจำกัดสินค้าเข้าที่ไม่จำเป็น ปกป้อง การผลิตภายในประเทศ และจำกัดการขาดดุลการค้า มีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น โดยมีการเปิด กว้างการค้าชายแดนและการค้าปลอดภาษี มีการกำหนดมาตรการสำหรับบริษัทนำเข้า-ส่งออก เพื่อ ป้องกันความปั่นป่วนในตลาดและรักษามลประโยชน์ของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ด้านการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยมีการปรับปรุงและขยาย แหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น หลวงพระบาง ทางภาคกลาง ดอนพะเพ็ง ทางภาคเหนือ โดยประสาน งานกันระหว่างองค์การท่องเที่ยวกับหน่วยงานการป้องกันชาติ ป้องกันความสงบคุ้มครองการเข้าและ ออกประเทศ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

ด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ มีนโยบายส่งเสริมการลงทุน โดยปรับปรุง กฎหมายการลงทุน และออกข้อตกลงทางการค้าใหม่ เพื่อเป็นแรงจูงใจแก่นักลงทุนพร้อมกันนั้นก็มีการ สร้างบรรยากาศการลงทุนให้ดีขึ้น มีการปรับปรุงองค์การส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน

ด้านการศึกษา มีการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาภายในประเทศให้ทั่วถึง โดยการขยายและปรับปรุงการศึกษาสู่ชนบทในพื้นที่ห่างไกล ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นประถมศึกษาบังคับ ปรับปรุงและยกคุณภาพการศึกษาด้วยการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปรับปรุงโรงเรียนฝึกหัดครู ฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรการก่อสร้างและพัฒนาครู ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน จัดระบบ การศึกษานอกระบบในเขตภูเขา เป็นต้น โดยโครงการลงทุนด้านการศึกษาและกีฬาได้รับการสนับสนุน ประมาณ 7.4% ของการลงทุนทั้งหมดของรัฐบาล

ด้านแรงงานและสวัสดิการ มีการตั้งศูนย์บริการด้านแรงงานและศูนย์ฝึกอบรมเพื่อยกระดับฝีมือแรงงาน เพราะแรงงานภายในประเทศโดยมากมักเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ค่าจ้างแรงงานจึงอยู่ระดับต่ำ การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงมีนโยบายพัฒนาแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ และทักษะในการทำงานพร้อมกันนั้นก็มีการคุ้มครองแรงงานและความสัมพันธ์ด้านแรงงาน

มาตรการสำคัญหลายประการที่นำมาใช้คือ มีการปรับคณะรัฐมนตรีใหม่ มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานกระทรวงที่มีความซ้ำซ้อนกัน พยายามแยกฝ่ายบริหารในด้านเศรษฐกิจออกจากการบริหารทางด้านการเมือง การปกครอง อย่างชัดเจน โดยยุติบทบาทของกระทรวงเศรษฐกิจและแผนการการเงินที่เคยรับผิดชอบบริหารงานการวางแผนทางเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ แล้วจัดตั้งกระทรวงการเงินขึ้นแทน และแยกนโยบายเศรษฐกิจการค้า อยู่ในกระทรวงการค้าพร้อมกัน นั้นก็ยุติบทบาทความซ้ำซ้อนของกระทรวงการค้าและกระทรวงต่างประเทศ ในการกำกับนโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนในการปฏิบัตินโยบาย นอกจากนี้ยังมีการปรับโครงสร้างโดยการจัดตั้ง 'คณะกรรมการแผนการและความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ' เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมและส่งเสริมการลงทุนกับต่างประเทศ โดยการประสานงานกับ 4 กระทรวงหลักทางด้านเศรษฐกิจ คือ กระทรวงการคลัง กระทรวงการค้า กระทรวงการต่างประเทศ และธนาคารกลางแห่งรัฐ โดยคณะกรรมการแผนการฯ จะรับผิดชอบในส่วนของการอำนวยความสะดวก และทำสัญญาการลงทุนกับต่างประเทศโดยเฉพาะ

3.4.4 ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจปี 2536-2543

ในระยะการดำเนินแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 เมื่อปี 2536 ก็ได้มีการปรับปรุงและวางทิศทางการพัฒนา โดยมองไปถึงปี 2543 (ค.ศ. 2000) เป็นการวางแผนระยะยาวในทางด้านเศรษฐกิจได้มีการแบ่งเขตพัฒนาไว้อย่างชัดเจนคือ

เขตที่ 1 เป็นทางตอนเหนือ ประกอบด้วย 7 แขวง และเขตพิเศษที่เป็นแขวงหลัก คือ เชียงขวางและหลวงพระบาง กำหนดไว้ว่าเป็นเขตด้านการค้า การท่องเที่ยว และปศุสัตว์ โดยพิจารณาจากความพร้อมด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ยังเป็นเขตที่จะรองรับโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่จะเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทย จีน พม่า ในการพัฒนา แต่ละเขตได้มีการกำหนดผู้ที่เป็นผู้ประสานงานด้านแผนและการปฏิบัติ โดยในเขตที่หนึ่งนี้ คุณจันทวงศ์ สายาสิริ (chanthavong xayasith

Director, Department of Public Investment Program, Committee for Planning and Cooperation) เป็นผู้รับผิดชอบ

เขตที่ 2 เป็นเขตภาคกลาง ประกอบด้วย 5 แขวง ตั้งแต่เชียงขวางลงมาจนถึง เวียงจันทน์ และคำม่วน ในเขตนี้รัฐบาลสปป.ลาวเน้นมากที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า ทั้งนี้เพราะจะเป็นเขตที่มีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมมากกว่าเขตอื่น คือมีทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากมีการทำเขื่อนและทำถนน ทำให้สามารถตัดไม้มาแปรรูปได้ มีแร่ธาตุ มีศักยภาพด้านพลังงานไฟฟ้า น้ำตก และมีเส้นทางที่จะติดต่อกับทางประเทศไทยที่จังหวัดนครพนมและประเทศเวียดนาม ในด้านการรับมือขอประสานการปฏิบัติงานคือ ท่านแจ้ บุนนะรำพะ รัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรี

เขตที่ 3 เป็นแขวงในภาคใต้ทั้งหมด 5 แขวง สะหวันนะเขตและจำปาสักเป็นแขวงที่มีศักยภาพเป็นพิเศษ โดยในเขตนี้กำหนดเป็นพื้นที่ด้านการค้าเพราะมีเส้นทางสะดวกในการติดต่อกับประเทศไทย เวียดนามและมีแผนจะพัฒนาเส้นทางไปทางกัมพูชา มีแผนที่จะกำหนดเขตปลอดภาษี (Free Port) เพื่อจะให้สินค้าต่างชาติเข้ามาจำหน่าย โดยไม่เก็บภาษีนำเข้าเป็นการส่งเสริมการค้า สะหวันนะเขตสามารถเป็นตลาดได้เพราะมีประชากรสูงที่สุดคือ 692,000 คน และมีรายได้สูงกว่าแขวงอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีศักยภาพทางเกษตรกรรมมากกว่าเขตอื่นเพราะเป็นพื้นที่ราบ ในเขตนี้ท่านคำฝู รองนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการแผนการและการร่วมมือเป็นผู้ดูแลการพัฒนา

พิจารณาจากทิศทางของแผนพัฒนาจะเห็นได้ว่า สปป.ลาวได้มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศโดยใช้ระบบตลาด มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น การดำเนินการค่อนข้างระมัดระวัง เป็นขั้นตอน มีการเตรียมการรองรับโดยปรับด้านเศรษฐกิจมหภาค โครงสร้างพื้นฐาน กฎหมายและระเบียบต่างๆ รวมทั้งองค์การบริหาร การพัฒนามุ่งจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แต่ก็ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทยกรณีของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น การวางแผนมีลักษณะเป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น และมีความชัดเจนที่จะให้แต่ละเขตของประเทศมีการพัฒนาตามศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่

3.5 การค้าและการลงทุนระหว่าง สปป.ลาวและไทย

3.5.1 ความสัมพันธ์ทางการค้า

เนื่องจากประเทศไทยและสปป.ลาวมีเขตแดนติดกัน ทั้งยังมีวัฒนธรรมและภาษาใกล้เคียงกัน แต่ในขณะเดียวกันสองประเทศนี้มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างกันทำให้มีโครงสร้างการผลิตสินค้าที่ต่างกัน จึงเป็นธรรมดาที่ไทยจะเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของสปป.ลาว โดยในปี 2536 มูลค่าการส่งออกของสปป.ลาวมาไทยเป็นร้อยละ 41 ของมูลค่าการส่งออกของสปป.ลาวทั้งหมด และนำเข้าจากไทยเป็นร้อยละ 60 ของการนำเข้ารวม

จากสถิติของกระทรวงพาณิชย์ การส่งออกสินค้าจากไทยไปยัง สปป.ลาวเพิ่มจาก 168.2 ล้านบาทในปี 2533 มาเป็น 1,958.7 ล้านบาทในปี 2534 และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2535 เป็น 3,070 ล้านบาท ในปี 2536 การส่งออกจากไทยเพิ่มเป็น 4,431.1 ล้านบาท สถิติปี 2537 เพียง 10 เดือนแรกก็มากกว่าปีที่แล้วทั้งปี คือ เป็น 5,850 ล้านบาท

ส่วนการส่งออกของสปป.ลาวมายังไทยมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก (ตารางที่ 3.15) โดยในปี 2533 ไทยนำเข้าสินค้าจากสปป.ลาวเป็นมูลค่า 1,286 ล้านบาท และตัวเลขอยู่ระหว่าง 1,044 และ 1,200 ล้านบาทในช่วงปี 2533-2535 การส่งออกของสปป.ลาวเพิ่มมาเป็น 1,599 ล้านบาทในปี 2536 ส่วนในปี 2537 น่าจะใกล้เคียงกันเพราะ 10 เดือนแรกมีการส่งออกจากลาวมาไทยเป็นมูลค่า 1,461 ล้านบาท

จากลักษณะการค้าเช่นนี้ สปป.ลาวจึงขาดดุลการค้ากับไทยและมีแนวโน้มจะสูงขึ้นโดยในปี 2534 การขาดดุลการค้าของสปป.ลาวเป็นมูลค่า 758.1 ล้านบาท ตัวเลขการขาดดุลเพิ่มเป็น 2,832 ล้านบาท ในปี 2536 และ 4,389 ล้านบาทใน 10 เดือนแรกของปี 2537

ตารางที่ 3.16 แสดงมูลค่าการส่งออกจากประเทศไทยไปสปป.ลาว โดยมีรายละเอียดของสินค้าที่มีมูลค่าส่งออกสูง 20 อันดับแรก ซึ่งจะมีความหลากหลายมีทั้งสินค้าเกษตร เช่น ข้าว ผลิตภัณฑ์ยางนม น้ำตาลทราย สินค้าอุตสาหกรรม คือ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ ยา ผลิตภัณฑ์เซรามิค พัดลม สินค้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น เคมีภัณฑ์ ผ้าผืน ด้ายเส้นใยประดิษฐ์ สินค้า 15 ประเภทนี้มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออกรวมของไทยไปสปป.ลาว ในปี 2537 การส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกมีการขยายตัวสูงมากจากเพียง 69.8 ล้านบาทในปี 2536 เป็น 484.4 ล้านบาท เพียงแต่สินค้าเดือนแรกของปี 2537 จักรยานยนต์และส่วนประกอบยังมีสัดส่วนการส่งออกสูงสุด สินค้าที่มีการขยายตัวในระยะหลังอย่างต่อเนื่องเป็นทั้งสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น รถยนต์ น้ำตาลทราย ยา และสินค้าที่ใช้ในการผลิต เช่น ผ้าผืน ผลิตภัณฑ์เหล็ก เคมีภัณฑ์ ความพึงพอใจทางการค้าของสปป.ลาวต่อประเทศไทยจึงมีสูง

ส่วนสินค้าที่ส่งออกจากสปป.ลาวมาประเทศไทยไม่มีความหลากหลาย (ตารางที่ 3.17) ไม่แปรรูปมีสัดส่วนมูลค่าสูงสุด คือ เป็นร้อยละ 81 ของมูลค่าการส่งออกมายังไทย และลดเป็นร้อยละ 74 ไม่ขุมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในปี 2536 และ 2537 เนื่องจากมีการเร่งตัดไม้สนจากบริเวณท่าเขื่อนและถนนถ้าววมไม้แปรรูปและไม้ขุม สัดส่วนการส่งออกจะเกินร้อยละ 80 สินค้าส่งออกที่สำคัญอย่างอื่น ก็เป็นสินค้าขั้นปฐมซึ่งใช้ทรัพยากรเป็นหลัก คือ ผลิตภัณฑ์จากไม้ สินแร่และเศษโลหะ ใบยาสูบ สัตว์และพืชหนังสัตว์ หนังดิบ สินค้าส่งออกรวม 15 รายการที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุด จะคิดเป็นร้อยละ 98.3 ของมูลค่าการส่งออกรวมมายังไทย แสดงฐานการส่งออกที่แคบมาก ทำให้มีความเสี่ยงจากการแปรปรวนของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ

เนื่องจากสปป.ลาวไม่มีทางออกทะเล การส่งออกและนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามต้องทำผ่านประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ สินค้าบางส่วนส่งออกและนำเข้าจากเวียดนาม สินค้าส่งออกผ่านแดนจากสปป.ลาวไปยังประเทศที่สามเป็นสินค้าประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งมีการลงทุนจากต่างชาติมากในเวียงจันทน์ และเป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเข้าผ้าผืนจากไทยเพิ่มสูงขึ้นมาก การส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ตารางที่ 3.15

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับ สปป.ลาว

รายการ	มูลค่า					อัตราการขยายตัว			
	หน่วย : ล้านบาท					หน่วย : ร้อยละ			
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)
ไทย - ลาว									
มูลค่าการค้า	2,817.4	3,159.3	4,118.2	6,030.0	7,311.4	12.1	30.3	46.4	52.5
สินค้าออก	1,683.2	1,958.7	3,074.0	4,431.2	5,850.4	16.3	56.9	44.1	67.6
สินค้าเข้า	1,134.2	1,200.5	1,044.2	1,598.8	1,461.0	5.8	-13.0	53.1	12.2
ดุลการค้า	548.9	758.1	2,029.8	2,832.3	4,389.4				

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

หมายเหตุ : ปี 2537 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

ตารางที่ 3.16
สินค้าออกสำคัญ 20 รายการแรกจากไทยไปลาว

รายการ	มูลค่า					อัตราการขยายตัว					สัดส่วน				
	หน่วย ล้านบาท					หน่วย ร้อยละ					หน่วย ร้อยละ				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ค.ค.)	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ค.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ค.ค.)	
1 รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	104.5	154.0	609.7	860.2	958.9	47.3	295.7	41.0	42.6	6.2	7.8	19.8	19.4	16.3	
2 ผลิตภัณฑ์พลาสติก	19.9	27.8	37.7	69.8	484.4	39.5	36.6	86.2	995.4	1.1	1.4	1.2	1.5	8.2	
3 ข้าว	34.5	35.2	61.3	156.6	188.2	2.0	74.1	155.2	61.6	2.0	1.8	2.0	3.5	3.2	
4 รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	10.7	14.1	50.5	111.3	145.4	31.5	257.8	120.4	62.8	0.6	0.7	1.6	2.5	2.4	
5 เคมีภัณฑ์	78.4	64.4	109.0	133.7	136.1	-15.7	69.2	22.6	21.3	4.5	3.2	3.5	3.0	2.3	
6 น้ำตาลทราย	27.0	58.5	45.8	55.3	119.9	116.3	-21.6	20.8	178.8	1.6	2.9	1.4	1.2	2.0	
7 ข้าว	32.9	156.8	183.6	9.9	117.9	375.5	17.0	-34.5	1,068.8	1.9	8.0	5.9	0.2	2.0	
8 ผลิตภัณฑ์ยาง	25.5	55.9	75.8	106.9	108.6	119.0	35.5	41.0	24.3	1.5	2.8	2.4	2.4	1.8	
9 เมล็ดธัญพืช	51.3	58.6	97.1	102.0	101.4	14.2	65.6	5.1	22.7	3.0	2.9	3.1	2.3	1.7	
10 ผลิตภัณฑ์เหล็ก	30.8	23.4	42.0	85.6	100.2	-23.9	79.1	103.5	80.3	1.8	1.2	1.3	1.9	1.7	
11 ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า	49.2	32.1	28.2	86.0	98.8	-34.7	-12.0	133.4	116.9	2.9	1.6	0.9	1.4	1.6	
12 รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	42.8	49.0	46.6	77.8	95.7	14.5	-4.8	96.9	50.2	2.5	2.5	1.5	1.7	1.6	
13 ผลิตภัณฑ์เซรามิก	9.4	12.6	19.9	46.4	84.3	34.3	58.0	132.6	196.4	0.5	0.6	0.6	1.0	1.4	
14 พืชผล	46.4	53.2	83.9	107.5	82.4	14.5	57.5	28.1	-20.4	2.7	2.7	2.7	2.4	1.4	
15 ด้ายเส้นใยประดิษฐ์	19.0	37.4	55.1	67.4	76.4	96.8	47.1	22.3	36.1	1.1	1.9	1.7	1.5	1.3	
16 เครื่องอุปโภคบริโภคไฟฟ้าสำหรับครัวเรือนและเครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	0.1	0.4	3.5	5.5	75.2	158.3	770.5	61.7	1,975.2	0.0	0.0	0.1	0.1	1.2	
17 เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้ความเย็นและส่วนประกอบ	1.8	2.2	4.2	18.0	73.7	25.1	83.0	330.3	735.7	0.1	0.1	0.1	0.4	1.2	
18 รองเท้าและชิ้นส่วน	31.4	28.7	26.9	53.5	71.8	-8.6	-6.3	99.1	67.5	1.9	1.4	0.8	1.2	1.2	
19 ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่นๆ	36.5	48.5	70.9	69.6	62.1	22.7	46.0	-1.8	2.9	2.3	2.4	2.3	1.5	1.0	
20 ซีเมนต์และปูนซีเมนต์	7.3	6.8	8.1	14.6	57.8	-7.4	19.1	80.8	553.9	0.4	0.3	0.2	0.3	0.9	
21 อื่นๆ	1,020.6	1,037.2	1,412.1	2,211.0	2,608.7	860.5	2,887.0	2,277.4	3,526.9	59.3	51.6	44.5	48.7	43.0	
มูลค่ารวม	1,883.2	1,958.7	3,074.0	4,431.2	5,850.4	16.3	56.9	44.1	67.6	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

ที่มา ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ ปี 2537 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

ตารางที่ 3.17

สินค้าเข้าสำคัญ 20 รายการแรกของไทยจากลาว

รายการ	มูลค่า					อัตราการขยายตัว				สัดส่วน				
	หน่วย ล้านบาท					หน่วย ร้อยละ				หน่วย ร้อยละ				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค. - ต.ค.)	2534	2535	2536	2537 (ม.ค. - ต.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค. - ต.ค.)
1 ไม้แปรรูป	698.8	958.8	827.4	1,302.4	1,088.2	37.2	-13.7	57.4	2.2	61.6	79.8	79.2	81.4	74.4
2 ไม้ซุง	35.3	18.7	16.1	116.8	155.6	-46.8	-13.9	623.0	71.9	3.1	1.5	1.5	7.3	10.6
3 ผลิตภัณฑ์จากไม้และไม้ก๊อก	10.8	33.1	34.2	43.1	69.6	205.2	3.3	25.9	110.3	0.9	2.7	3.2	2.7	4.7
4 สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ	222.4	95.1	77.3	40.9	36.2	-57.2	-18.6	-47.1	4.1	19.6	7.9	7.4	2.5	2.4
5 ใบยาสูบ	0.0	0.0	0.0	0.0	25.3	-	-	-	-	0.0	0.0	0.0	0.0	1.7
6 สัตว์และพืชอื่นๆ	32.2	26.6	15.6	34.8	20.8	-17.5	-41.1	122.8	-25.8	2.8	2.2	1.5	2.1	1.4
7 หนังสัตว์และผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์	0.0	0.0	0.0	0.0	13.7	-100.0	-	-	-	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9
8 หนังกบ	19.2	19.8	24.1	16.0	12.6	3.1	21.6	-33.7	-16.8	1.7	1.6	2.3	1.0	0.8
9 แร่ดิบ	0.0	1.2	6.8	5.2	4.6	15,863.7	434.3	-24.2	0.8	0.0	0.1	0.6	0.3	0.3
10 เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม	3.4	2.1	1.2	4.0	4.1	-36.8	-42.9	226.2	56.4	0.3	0.1	0.1	0.2	0.2
11 เสื้อผ้า	0.0	0.0	0.0	0	2.3	-	11.8	-69.5	45,523.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
12 ผัก ผลไม้ และเส้นใย	0.6	0.1	0.0	0.4	1.3	-78.0	-85.8	2,339.3	182.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
13 รถยนต์โดยสารและรถบรรทุก	2.1	0.8	0.2	0.0	1.0	-61.4	-68.2	-100.0	-	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
14 เครื่องประดับ	0.4	0.1	0.2	0.1	0.6	-61.6	21.1	-25.5	498.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
15 เครื่องใช้อื่นๆ ในบ้านเรือน	0.0	0.0	2.0	0.2	0.5	-	-	-88.8	172.8	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
16 โทรศัพท์	3.4	0.0	0.0	0.7	0.5	-100.0	-	-	-36.4	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0
17 เครื่องแต่งเรือน	0.0	0.0	0.1	0.5	0.3	-	9,881.3	461.9	-39.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
18 ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำมาจากผัก ผลไม้	0.0	0.0	0.1	0.3	0.1	806.4	49.1	188.2	-14.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
19 ปลา และ ปลาสำเร็จรูป	0.0	0.0	6.3	0.0	0.1	-	23,362.8	-99.5	-	0.0	0.0	0.6	0.0	0.0
20 ผลิตภัณฑ์โลหะ	0.0	0.2	0.3	0.0	0.1	267.7	60.0	95.4	1,222.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
21 อื่นๆ	104.8	42.9	31.4	32.1	22.6	-583.0	2,443.1	2,653.3	-923.8	9.1	3.5	2.9	1.9	1.5
มูลค่ารวม	1,134.2	1,200.5	1,044.2	1,598.8	1,461.0	5.8	-13.0	53.1	12.2	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ ปี 2537 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

ในปี 2533 มี 158.4 ล้านบาท แต่มาเพิ่มเป็น 710 ล้านบาทในปี 2536 ส่วนใหญ่ส่งไปยังเยอรมนี ตะวันตก แคนาดา เนเธอร์แลนด์ ซึ่งทาง สปป.ลาวได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า

สำหรับสินค้านำเข้าผ่านแดนจากประเทศที่สามเป็นรถยนต์ น้ำมัน รถแทรกเตอร์ เครื่องจักร อุปกรณ์การเกษตร และเครื่องใช้ไฟฟ้า ประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือ สิงคโปร์และญี่ปุ่น การนำเข้าสินค้าผ่านแดนของสปป.ลาวนี้มีมูลค่า 3,584 ล้านบาทในปี 2536 เพิ่มจากปี 2535 ซึ่งมีมูลค่า 2,264 ล้านบาท (ตารางที่ 3.18 , 3.19)

(ก) การค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว

การค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นการซื้อขายระหว่างประชาชน ไม่ได้ทำในนามนิติบุคคลของทั้งสองประเทศ โดยกำหนดวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท โดยค้าขายได้ในจุดที่ทางการกำหนด ทั้งนี้ ถ้ามีการค้าขายไม่มากก็ไม่มีเก็บภาษี แต่ถ้ามีการซื้อขายจำนวนมากๆ และศุลกากรเห็นว่ามีมูลค่าสำคัญก็จะมีเก็บภาษี สถิติการค้าชายแดนจึงไม่ครอบคลุมมูลค่าการค้าจริงทั้งหมด

การค้าชายแดนของทั้งสองประเทศมีทั้งทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมูลค่าการค้าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีมากกว่าเนื่องจากมีจุดผ่านแดนมากกว่าการค้าชายแดนมีมูลค่าเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ในปี 2536 การนำเข้าของภาคเหนือของไทยจาก สปป.ลาวเป็นมูลค่า 84 ล้านบาทและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยนำเข้า 1,637 ล้านบาท ส่วนการส่งออกทุกด้านมีมูลค่ารวม 4,178 ล้านบาท เป็นการนำเข้าผ่านด่านภาคเหนือ 58 ล้านบาท และด่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4,120 ล้านบาท (ตารางที่ 3.20 - 3.21) ประเทศไทยจึงได้เปรียบดุลการค้าชายแดนโดยรวม แม้ว่าบางด่านจะขาดดุล

ในบรรดาจุดผ่านแดนเหล่านี้ หนองคายจะมีการค้ามากที่สุด เพราะอยู่ตรงข้ามกับกำแพงนครเวียงจันทน์ เขตเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของสปป.ลาว มูลค่าการค้าที่ด่านทั้งหมดในหนองคายคิดเป็นร้อยละ 63 ของการค้าชายแดนทั้งหมดในปี 2536 รองลงมาเป็นมุกดาหารที่ตรงข้ามสะพานนะเขตซึ่งเป็นแขวงใหญ่

สำหรับสินค้าที่ส่งออกจากไทยผ่านด่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ของเบ็ดเตล็ด สำหรับของที่ใช้ในการผลิตเป็นวัสดุก่อสร้างและเครื่องจักร ส่วนสินค้าที่ส่งออกจากสปป.ลาวมายังไทยกว่าร้อยละ 80 เป็นไม้แปรรูป ที่เหลือเป็นเศษโลหะและของเบ็ดเตล็ด

(ข) การค้าชายแดนด้านจังหวัดนครพนม

จังหวัดนครพนมมีจุดผ่านแดนถาวรหนึ่งแห่ง คือ ที่อำเภอเมือง อยู่ตรงข้ามเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนของ สปป.ลาว และมีจุดผ่อนปรนการค้า 3 จุดคือ อำเภอท่าอุเทน บ้านแพง และธาตุพนม

ตารางที่ 3.18
การค้าลาวผ่านแดนไทย

หน่วย : ล้านบาท

ปี	มูลค่าสินค้าผ่านแดนจากลาว	มูลค่าสินค้าผ่านแดนไปลาว	รวม
2531	825.0	1,094.0	1,919.0
2532	532.0	1,638.5	2,170.5
2533	590.5	1,762.2	2,352.7
2534	880.0	2,008.1	2,888.1
2535	1,153.3	2,264.7	3,418.0
2536	2,542.3	3,584.9	6,127.2

ที่มา : ด้านศุลกากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ

ตารางที่ 3.19

แสดงมูลค่าสินค้าผ่านแดนในภาคตะวันออกเชิงเหนือ จำแนกตามประเภทสินค้าและด้านศุลกากร

ประเภทสินค้า	หนองคาย				มุกดาหาร			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
มูลค่าสินค้าผ่านแดนไปลาว	1,154.7	1,614.4	1,848.1	2,737.1	145.2	120.4	96.0	389.9
น้ำมัน	113.5	170.8	147.1	64.1	12.6	22.5	16.2	8.7
รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	247.1	332.7	346.2	650.8	87.8	13.0	9.9	7.1
เครื่องจักรและอุปกรณ์	122.9	246.9	292.3	444.8	10.1	51.0	10.9	22.0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	64.0	55.5	107.1	275.1	11.0	0.6	2.7	0.6
อื่นๆ	607.2	808.5	955.4	1,302.1	23.7	33.3	56.3	351.5
มูลค่าสินค้าผ่านแดนจากลาว	352.3	660.8	0.0	1,397.3	160.0	50.0	54.2	77.3
ไม้แปรรูป	83.6	89.0	89.0	148.2	36.0	6.3	7.9	14.2
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	158.4	501.0	710.8	1,128.1	-	-	-	8.2
อื่นๆ	110.3	70.8	73.2	121.0	124.0	43.7	46.3	54.9

ตารางที่ 3.19 (ต่อ)

ประเภทสินค้า	ช่องเม็ก				นครพนม			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
มูลค่าสินค้าผ่านแดนไปลาว	450.9	267	129.6	366.4	11.4	6.3	191	84.3
น้ำมัน	16.8	26.6	21.1	10.4	2.5	-	14.2	8.8
รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	9.8	26.2	9.2	14.6	2.5	0.9	41.6	4.5
เครื่องจักรและอุปกรณ์	40.8	189.2	16.9	183.3	1.1	4.2	106.9	27.9
เครื่องใช้ไฟฟ้า	19.9	-	11.2	11.9	-	-	-	-
อื่นๆ	363.6	25.0	71.2	146.2	7.8	1.2	28.3	43.1
มูลค่าสินค้าผ่านแดนจากลาว	66.2	149.5	206.1	206.0	12.0	19.7	20.0	13.0
ไม้แปรรูป	9.1	55.5	125.1	73.7	5.6	19.7	18.7	11.0
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	-	-	-	-	-	-	-	-
อื่นๆ	57.1	94.0	81.0	132.3	6.4	-	1.3	2.0

ตารางที่ 3.19 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทสินค้า	รวม			
	2533	2534	2535	2536
มูลค่าสินค้าผ่านแดนไปลาว	1,762.2	2,008.1	2,264.7	3,577.7
น้ำมัน	145.4	219.9	198.6	92.0
รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	347.2	372.8	406.9	677.0
เครื่องจักรและอุปกรณ์	174.9	491.3	427.0	678.0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	94.9	56.1	121.0	287.8
อื่นๆ	1,002.3	868.0	1,111.2	1,842.9
มูลค่าสินค้าผ่านแดนจากลาว	590.5	880.0	1,153.3	1,693.6
ไม้แปรรูป	134.3	170.5	240.7	247.1
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	153.4	501.0	710.8	1,136.3
อื่นๆ	297.8	208.5	201.8	310.2

ที่มา : ด้านศุลกากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 3.20

มูลค่าการค้าชายแดนกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ผ่านด่านศุลกากรในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

	ด่านศุลกากร	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	รวม
นำเข้า	2531	5.8	599.2	605.0
	2532	14.3	1,199.1	1,213.4
	2533	30.0	1,412.7	1,442.7
	2534	25.5	1,593.4	1,618.9
	2535	40.5	1,144.6	1,185.1
	2536	84.6	1,637.5	1,722.1
ส่งออก	2531	25.1	1,287.4	1,312.5
	2532	50.7	1,673.1	1,723.8
	2533	84.2	1,563.3	1,647.5
	2534	45.4	1,902.9	1,948.3
	2535	43.1	2,937.9	2,981.0
	2536	58.6	4,120.1	4,178.7
ดุลการค้า	2531	19.3	688.2	707.5
	2532	36.4	474.0	510.4
	2533	54.1	150.6	204.7
	2534	19.9	309.5	329.4
	2535	2.5	169.3	171.8
	2536	-26.0	2,482.6	2,456.6

ที่มา: ด่านศุลกากรในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 3.21

มูลค่าการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเภทสินค้าและด้านศุลกากร

ประเภทสินค้า	หนองคาย				มุกดาหาร			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
สินค้าออก	1,191.2	583.2	2,285.7	3,286.3	184.7	180.5	354.4	569.9
1. สินค้าอุปโภคบริโภค	398.6	571.8	907.1	759.4	126.8	123.0	262.6	360.3
- ข้าวสาร	22.8	414.2	53.9	1.3	0.1	4.4	37.1	-
- รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	121.2	130.0	80.8	189.0	12.6	18.4	26.7	52.2
- เครื่องใช้ไฟฟ้า	45.2	73.4	85.1	103.7	43.0	42.0	70.6	111.8
- สินค้าบริโภคอื่นๆ	208.4	227.2	287.3	465.4	71.1	58.2	128.2	196.3
2. วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ	32.8	57.5	39.8	79.1	0.1	4.4	16.2	17.6
3. สินค้าทุน	237.9	215.9	287.4	426.6	38.4	15.6	26.7	83.4
- วัสดุก่อสร้าง	72.5	77.5	125.8	270.6	9.3	4.5	10.8	22.5
- เครื่องจักรและอุปกรณ์	10.9	14.9	83.9	68.8	15.6	9.6	12.0	42.9
- สินค้าทุนอื่นๆ	154.5	123.5	77.7	87.2	13.5	1.5	3.9	18.0
4. สินค้าอื่นๆ	521.9	7,380.0	1,451.4	2,021.2	19.4	37.5	48.9	108.6
สินค้านำเข้า	425.4	448.8	318.2	443.8	743.1	723.8	379.8	442.4
- ไม้แปรรูป	345.2	372.1	233.4	401.4	451.1	594.7	317.0	386.4
- เศษโลหะ	23.3	9.1	9.1	6.8	182.2	75.3	44.2	10.9
- อื่นๆ	56.9	65.0	75.7	75.7	109.6	53.8	18.6	45.1
ดุลการค้า	765.8	1,134.4	1,967.5	2,842.5	-558.4	-543.3	-254.0	127.5

ตารางที่ 3.21 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทสินค้า	ช่องเม็ก				เขมราฐ			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
สินค้าออก	159.7	111.1	154.1	193.9	1.8	8.9	8.4	9.3
1. สินค้าอุปโภคบริโภค	67.0	70.8	75.1	93.5	1.8	8.4	2.4	1.9
- ข้าวสาร	1.4	-	17.2	-	-	-	-	-
- รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	16.5	11.5	11.2	11.3	-	0.4	1.1	0.9
- เครื่องใช้ไฟฟ้า	7.3	7.5	4.3	8.6	-	1.1	0.1	0.1
- สินค้าบริโภคอื่นๆ	41.8	51.8	42.4	73.6	1.8	6.0	1.2	0.9
2. วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ/	2.9	1.9	4.7	12.6	-	-	-	-
3. สินค้าทุน	84.2	26.5	55.6	68.7	-	0.4	5.6	7.1
- วัสดุก่อสร้าง	28.5	14.2	23.4	39.8	-	0.2	1.7	3.7
- เครื่องจักรและอุปกรณ์	1.8	5.3	13.0	16.0	-	0.2	0.6	0.8
- สินค้าทุนอื่นๆ	53.9	7.0	19.2	12.9	-	-	3.3	2.6
4. สินค้าอื่นๆ	5.6	11.9	18.7	19.1	0.0	0.1	0.4	0.3
สินค้านำเข้า	102.9	155.8	185.7	408.1	0.1	3.6	15.5	28.0
- ไม้แปรรูป	67.6	125.4	181.7	397.6	-	-	0.3	0.4
- เศษโลหะ	7.0	1.1	0.1	-	-	-	-	-
- อื่นๆ	28.3	29.3	3.9	10.5	0.1	3.3	15.5	27.6
ดุลการค้า	56.8	-44.7	-31.6	-241.2	1.7	5.3	-7.1	-18.7

ตารางที่ 3.21 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทสินค้า	นครพนม				เวียงคาน			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
สินค้าออก	25.9	18.2	35.0	60.0	-	1.0	0.3	0.7
1. สินค้าอุปโภคบริโภค	14.8	9.9	26.5	11.1	-	1.0	0.3	0.2
- ข้าวสาร	9.2	6.5	21.8	-	-	-	-	-
- รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	2.2	0.2	3.0	2.2	-	-	-	-
- เครื่องใช้ไฟฟ้า	0.9	1.0	1.2	0.3	-	-	-	-
- สินค้าบริโภคอื่นๆ	2.5	2.2	0.5	8.6	-	1.0	0.3	0.2
2. วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ/	-	-	-	0.7	-	-	-	-
3. สินค้าทุน	11.0	7.0	2.3	11.6	-	-	-	0.5
- วัสดุก่อสร้าง	1.3	0.2	1.3	6.9	-	-	-	-
- เครื่องจักรและอุปกรณ์	6.0	5.6	0.8	3.7	-	-	-	0.4
- สินค้าทุนอื่นๆ	3.7	0.2	0.2	1.0	-	-	-	0.1
4. สินค้าอื่นๆ	0.1	1.3	6.2	36.6	-	-	-	-
สินค้านำเข้า	141.2	259.8	244.7	301.8	-	1.6	0.7	13.4
- ไม้แปรรูป	119.8	245.1	223.0	277.7	-	1.3	0.6	13.2
- เศษโลหะ	7.8	2.1	1.7	0.1	-	-	-	-
- อื่นๆ	13.6	2.6	20.0	24.0	-	0.3	0.1	0.2
ดุลการค้า	-115.3	-241.6	-209.7	241.8	-	-0.6	-0.4	-12.7

ตารางที่ 3.21 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทสินค้า	รวม			
	2533	2534	2535	2536
สินค้าออก	1,563.3	1,902.9	2,837.9	4,120.1
1. สินค้าอุปโภคบริโภค	609.0	784.9	874.0	1,226.4
- ข้าวสาร	33.5	152.1	0.0	1.3
- รถยนต์ จักรยานยนต์ และอะไหล่	152.5	160.5	122.8	255.6
- เครื่องใช้ไฟฟ้า	97.4	125.0	161.3	224.5
- สินค้าบริโภคอื่นๆ	325.6	347.3	459.9	745.0
2. วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ	35.8	63.8	60.7	110.0
3. สินค้าทุน	371.5	265.4	377.6	597.9
- วัสดุก่อสร้าง	111.6	96.6	163.0	343.9
- เครื่องจักรและอุปกรณ์	34.3	36.6	110.3	132.3
- สินค้าทุนอื่นๆ	225.6	132.2	104.3	121.7
4. สินค้าอื่นๆ	547.0	788.8	1,525.6	2,185.8
สินค้านำเข้า	1,412.7	1,593.4	1,144.6	1,637.5
- ไม้แปรรูป	983.9	1,338.6	956.0	1,476.7
- เศษโลหะ	220.3	86.5	55.1	17.8
- อื่นๆ	280.5	168.0	133.8	143.0
ดุลการค้า	156.0	309.5	1,693.3	2,482.6

ที่มา : ด้านศุลกากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากข้อมูลการค้าชายแดน จัดทำโดย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม การค้าชายแดนของนครพนมมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มูลค่าการนำเข้าของไทยจะสูงกว่าการส่งออกโดยรวมในนครพนม ประเทศไทยจึงเสียเปรียบดุลการค้าสปป.ลาว โดยในปี 2536 มูลค่าการนำเข้าประมาณ 301 ล้านบาท ในขณะที่เราส่งออกเพียง 60 ล้านบาท แสดงว่าช่วงค้ำม่วนยังไม่ใช้ตลาดสำคัญสำหรับสินค้าไทย

สินค้าที่ไทยส่งออกทางด้านศุลกากรเมืองนครพนม ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง ปูนซีเมนต์ กระเบื้อง มุงหลังคา เครื่องปรับอากาศ พัดลม ตู้เย็น รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ อุปกรณ์การเกษตร อุปกรณ์การก่อสร้าง สินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าเบ็ดเตล็ด สำหรับสินค้านำเข้าเป็นไม้แปรรูป สินแร่ดิบ กุ้งทะเล ของป่า รถยนต์ที่ใช้แล้ว มูลค่าการนำเข้าไม้ในปี 2535 และ 2536 จะสูงถึงร้อยละ 90 ของการนำเข้าจากสปป.ลาวทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีสินค้าผ่านแดนโดยสินค้าของสปป.ลาวไปยังประเทศที่สามจะเป็นไม้แปรรูปและสินค้าผ่านแดนที่สปป.ลาวนำเข้า ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง ยางมะตอย เครื่องกำเนิดไฟฟ้า รถยนต์ อะไหล่รถยนต์ เคมีภัณฑ์ วัสดุก่อสร้าง สินค้าผ่านแดนนี้นำเข้ามาเพื่อการผลิมากกว่าที่จะเป็นการบริโภค

สำหรับจุดผ่อนปรนอีกสามจุด ที่พระธาตุพนมจะมีการค้ามากที่สุด โดยในปี 2536 มีการส่งออก 26 ล้านบาท นำเข้าจากสปป.ลาว 5 ล้านบาท มีจำนวนคนลาวเข้ามาทำการค้า 61,000 คน สินค้านำเข้าเป็นสัตว์ต่างๆ เช่น สุนัข ไก่ เป็ด สัตว์ป่า ของป่า ของที่ส่งออกจากไทยคือ ข้าวสาร น้ำตาลทราย ผงซักฟอก เสื้อผ้า อาหาร ยางรถ ยารักษาโรค ของเบ็ดเตล็ด ซึ่งประเภทของการค้าของจุดผ่อนปรนอีกสองจุดก็มีลักษณะคล้ายกับที่อำเภอ ธาตุพนม

3.5.2 การลงทุนของไทยในสปป.ลาว

นักลงทุนไทยเป็นผู้ที่ลงทุนมากที่สุดในสปป.ลาว ทั้งในด้านจำนวนโครงการและจำนวนเงินลงทุน โดยนับจากปี 2531 จนถึงกลางปี 2537 ประเทศไทยลงทุนเป็นจำนวน 187 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 36 ของโครงการทั้งหมด ในขณะที่มูลค่าการลงทุนของไทยจะเป็นร้อยละ 44 คือไทยมีมูลค่าการลงทุน 259 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เทียบกับการลงทุนรวม 589 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขนาดการลงทุนของไทยโดยเฉลี่ยมีมูลค่า 1.38 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อโครงการ สูงกว่าค่าเฉลี่ยขนาดการลงทุนทุกประเทศซึ่งมีมูลค่า 1.14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับประเภทของการลงทุนของนักลงทุนไทยที่มีมากที่สุด เป็นสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีจำนวน 29 ราย รองลงมาเป็นธุรกิจการเกษตรและปศุสัตว์ซึ่งมีจำนวน 13 ราย ธุรกิจเพื่อการนำเข้าส่งออก 11 ราย อุตสาหกรรมยานยนต์และอุปกรณ์ 8 ราย การโรงแรมและท่องเที่ยว 8 ราย อุตสาหกรรมก่อสร้าง 7 ราย นอกจากนี้มีเฟอร์นิเจอร์และแปรรูปไม้ เหมืองแร่และน้ำมัน เครื่องดื่ม

ในปี 2536 การลงทุนจากไทยเพิ่มสูงมากโดยมีมูลค่าการลงทุน 58.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นจำนวน 63 โครงการ เทียบกับการลงทุนในปี 2535 ซึ่งมี 36 โครงการเป็นมูลค่า 33 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การลงทุนในครึ่งปีแรกของ 2537 มีมูลค่าสูงกว่าในปี 2536 ทั้งปีคือมีมูลค่า 66

ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ แม้ว่าจะมีจำนวนโครงการเพียง 24 โครงการ ประเภทการลงทุนในด้านบริการจะมีมูลค่าการลงทุนสูงคือ ด้านวิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคม การสื่อสาร นอกจากนี้ มีการก่อสร้าง ซ่อมเครื่องยนต์ ในด้านอุตสาหกรรม เป็นด้านการผลิตเสื้อผ้า เครื่องดื่ม และธุรกิจเกษตรมีบ้าง เช่น เฟอรินเจอร์ ปศุสัตว์ (ตารางที่ 3.22)

การลงทุนจากไทย ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณกำแพงนครเวียงจันทน์ การลงทุนเป็นทั้งอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน เช่น เสื้อผ้า การใช้ความต้องการในท้องถิ่น เช่น เครื่องดื่ม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะโทรคมนาคม

3.5.3 ความสัมพันธ์ของประเทศไทยและสปป.ลาวด้านพลังงานไฟฟ้า

ความร่วมมือทางด้านการไฟฟ้าระหว่างไทยกับสปป.ลาวมีมานานแล้ว โดยมีการลงนามในการแลกเปลี่ยนพลังงานระหว่างสองประเทศในเดือน เมษายน 2509 โดยไทยส่งกระแสไฟฟ้าให้ทางสปป.ลาวเพื่อใช้ในการก่อสร้างเขื่อนน้ำอึม และเมื่อการก่อสร้างเขื่อนเสร็จ สปป.ลาวได้ส่งกระแสไฟฟ้าให้ไทยระหว่าง พฤศจิกายน 2514 ถึง สิงหาคม 2517 เพื่อเป็นการชำระค่าไฟฟ้า ค่าปูนซีเมนต์ และค่าสายเคเบิลเชื่อมโยงชายแดนไทยไปท่าแขกและสะพานนะเซต จากนั้นประเทศไทยก็ซื้อกระแสไฟฟ้าจากสปป.ลาวและมีมูลค่าเพิ่มขึ้นมาตลอด โดยในปี 2520 ไทยซื้อไฟฟ้าเป็นมูลค่า 37 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 471 ล้านบาทในปี 2536 ไทยมีการขายไฟฟ้าจำนวนหนึ่งให้กับ สปป.ลาว เนื่องจากทางภาคกลางและใต้ของลาวมีความต้องการ เครือข่ายในประเทศยังเชื่อมโยงไม่ถึง แต่มูลค่าไม่สูงมากในปี 2536 มีเพียง 46 ล้านบาท

ดังได้กล่าวแล้วว่าการส่งออกไฟฟ้าของลาวเป็นรายได้สำคัญประเภทหนึ่ง รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งพลังงานนี้มาก (รูปที่ 3.15) และเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติมาลงทุน มีการวางแผนว่า ถึงปี 2550 จะมี 12 โครงการ เป็นการสร้างเขื่อน 30 แห่ง รวมขนาดการผลิต 8,520 Mw. และผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 41,165 Kwh. (สมาคมไทย-ลาว 2537) ในเดือนมิถุนายน 2536 รัฐบาลไทยและสปป.ลาวได้มีความตกลงกัน โดยที่สปป.ลาวจะจัดหาไฟฟ้าให้กับไทย 1,500 Mw. ในปี 2543

ในปัจจุบัน รัฐบาลลาวได้ให้สัมปทานการทำเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำไปแล้วหลายโครงการ และมีผู้ประกอบการไทยได้รับสัมปทานหลายราย (สำนักงานพาณิชย์ นครเวียงจันทน์, สมาคมไทย-ลาว) ดังนี้

- โครงการน้ำเทิน-หินบูน มีขนาด 210 Mw. ผู้ลงทุนมี บริษัท นอร์ดิก ประเทศนอร์เวย์และสวีเดน บริษัท MDX ของไทย และรัฐบาลลาว
- น้ำเทิน2 มีขนาด 600 Mw. บริษัท ทวานฟิลด์ ประเทศออสเตรเลีย จัสมินอินเตอร์เนชั่นแนล บริษัท ภัทรธนกิจ บริษัท อิตัลไทย ของประเทศไทย และรัฐบาลลาว
- หงสา-ลีกไนท์ มีขนาด 600 Mw. ผู้ลงทุนไทยในนามบริษัท ไทย-ลาว ลีกไนท์ ร่วมกับรัฐบาลลาว

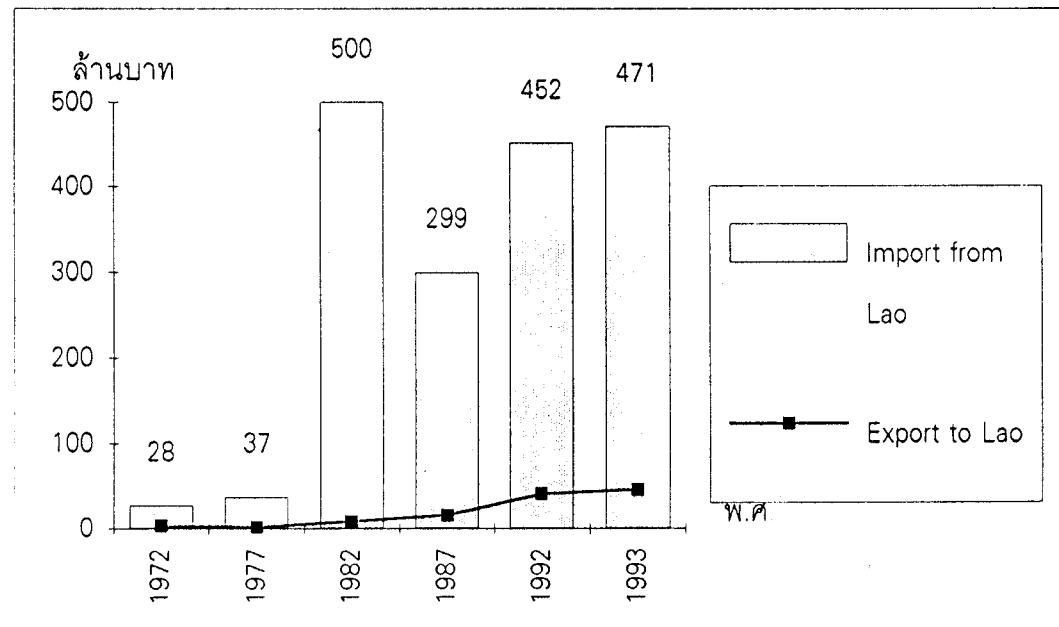
ตารางที่ 3.22

กิจการที่ไทยเข้าไปลงทุนในสปป.ลาว (2531 - มีนาคม 2537)

ประเภท	จำนวนโครงการ
เฟอร์นิเจอร์ไม้และอุตสาหกรรมแปรรูปไม้	6
อุตสาหกรรมเหมืองแร่และกิจการน้ำมัน	6
ธุรกิจเพื่อการนำเข้าและส่งออก	11
อุตสาหกรรมผลิตเครื่องดื่มประเภทต่างๆอาทิ	
โรงงานผลิตขวดบรรจุน้ำโซดา โรงงานผลิตเบียร์ เป็นต้น	3
อุตสาหกรรมยานยนต์ และการผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ	8
อุตสาหกรรมก่อสร้าง	7
กิจการโรงแรม ร้านอาหารและท่องเที่ยว	8
กิจการการขนส่ง	1
ธุรกิจทางการเกษตรและการทำปศุสัตว์	13
บริษัทที่ปรึกษา	5
ธนาคาร	8
การเกษตรอุตสาหกรรม	3
สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป	29
วิทยุ และ โทรทัศน์ และคมนาคม	1

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2537)

รูปที่ 3.15
มูลค่าการซื้อขายกระแสไฟฟ้าไทย-ลาว

ที่มา : สมาคมไทย-ลาว, 2537

- ห้วยเหาะ ขนาดเล็กคือ 150 Mw. ผู้ลงทุนคือ บริษัท แดว ประเทศเกาหลีและบริษัท ล็อกซ์เลย์ ประเทศไทย
- น้ำเทิน1 มีขนาด 400 Mw. ผู้ลงทุนเป็นผู้ประกอบการไทย คือบริษัท สยามสหบริการ กลุ่ม TPI และกลุ่มคุณสมศักดิ์ ลีสวัสดิ์ตระกูล
- น้ำมาง3 ขนาด 40 Mw. ลงทุนโดยบริษัท ข.การช่างและสปป.ลาว
- น้ำเยียบ1 ขนาด 440 Mw. ลงทุนโดย Chlapark
- น้ำจิม2 ขนาด 320 Mw. ลงทุนโดย Chlapak
- น้ำจิม3 ขนาด 400 Mw. ลงทุนโดย บริษัท MDX
- น้ำทา1 ขนาด 230 Mw. ลงทุนโดย IFC ซึ่งสังกัดธนาคารโลกร่วมทุนกับ บริษัท ล็อกซ์เลย์

นอกจาก 10 โครงการข้างต้น ในแผนการพัฒนาไฟฟ้ายังจะมีการสร้างโรงงานไฟฟ้าอีก 10 แห่ง ภายในปี 2553 (คศ.2010) จะมีกำลังผลิตไฟฟ้ารวมประมาณ 3,300 Mw. ซึ่งก็ยังสามารถถือว่าเป็นส่วน น้อยเมื่อเทียบกับศักยภาพที่มีถึง 18,000 Mw. (Chi Do Pham 1994)

จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสปป.ลาวกับไทยมีลักษณะที่เกื้อกูลกัน ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าทุน สินค้าอุตสาหกรรม ส่วนสปป.ลาวได้เปรียบด้าน สินค้าขั้นปฐมและการผลิตไฟฟ้า เนื่องจากสินค้าส่งออกของไทยมีความยืดหยุ่นต่อรายได้สูงและการ ลงทุนในสปป.ลาวก็สูงขึ้น ในระยะสั้นนี้ไทยคงจะยังได้ดุลการค้ากับสปป.ลาวและมูลค่าจะสูงขึ้น

3.6 ศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมในแขวงคำม่วน

ในส่วนนี้จะเป็นการเสนอข้อมูลและวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นความเป็นไปได้ในการลงทุนด้าน อุตสาหกรรมในแขวงคำม่วน อย่างไรก็ตาม การจะพิจารณาถึงศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ ต้องเห็นภาพของลักษณะทั่วไปของแขวง สภาพทางการเกษตรกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้ง พลังงานไฟฟ้าพลังน้ำ จึงจะสามารถวิเคราะห์ศักยภาพทางการลงทุนได้

3.6.1 ข้อมูลทั่วไป

แขวงคำม่วนตั้งอยู่ภาคกลางของสปป.ลาว มีอาณาเขตติดต่อกับแขวงบอลิคำไซทางทิศเหนือ ทิศใต้ติดกับแขวงสะหวันนะเขต ทิศตะวันตกคือ จังหวัดนครพนมโดยมีแม่น้ำโขงกั้นพรมแดน ทิศ ตะวันออกติดต่อกับประเทศเวียดนาม มีเนื้อที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 8 คือ 16,315 ตารางกิโลเมตร จาก สถิติของศูนย์สถิติแสดงว่า แขวงคำม่วนมีประชากร 265,000 คน ในกลางปี 2536 มีมากเป็นอันดับที่ 6 รองจากสะหวันนะเขต กำแพงนครเวียงจันทน์ จำปาสัก หลวงพระบาง และเวียงจันทน์ ความหนาแน่น ของประชากร 16 คนต่อตารางกิโลเมตร ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ ซึ่งเป็น 19 คนต่อตารางกิโลเมตร

ประชากรเป็นชาย 129,000 คน และหญิง 136,000 คน ในจำนวนนี้มีอายุระหว่าง 18-45 ปี ประชากร 180,000 คน แขวงคำม่วนประกอบด้วย 9 อำเภอคือ เมืองท่าแขกเป็นเมืองหลวงของแขวง เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ มีประชากรมากที่สุด นอกจากนี้มีอำเภอหนองมาก หินบูน มหาไชย ยมราช นากาย เข้มไฟ บัวละพา อาฮุม มีจำนวนหมู่บ้านรวม 884 หมู่บ้าน และ 45,188 ครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่ของแขวงคำม่วนเป็นเขตภูเขา (ตารางที่ 3.23 รูปที่ 3.16 และรูปที่ 3.17)

เส้นทางคมนาคมที่สำคัญ คือ ทางหมายเลข 13 ซึ่งเป็นทางหลักของสปป.ลาว จากภาคเหนือไปจนถึงภาคใต้ ทางสายนี้จึงเป็นทางที่แขวงคำม่วนใช้ติดต่อกับกำแพงนครเวียงจันทน์และสะพานนาคราช โดยระยะทางจากท่าแขกไปเวียงจันทน์เป็นระยะทาง 356 กิโลเมตร และไปสะพานนาคราช 55 กิโลเมตร การขนส่งสินค้าจากนครพนมไปเวียงจันทน์ ถ้าจะใช้เส้นทางนี้ก็ทำได้คือ ข้ามแม่น้ำโขงเข้าเมืองท่าแขก และไปตามทางหมายเลข 13 ทางทิศใต้ เข้าเมืองสะพานนาคราช และไปตามทางหมายเลข 9 ทางทิศตะวันออกของแขวง ไปเข้าชายแดนเวียงจันทน์ ซึ่งระยะทางจากสะพานนาคราชไปถึงท่าเรือคานังเป็นระยะทาง 450 กิโลเมตร ทางหมายเลข 9 ในสะพานนาคราชนี้เป็นทางลาดยางอยู่ในสภาพที่ต้องปรับปรุง แต่ใช้ได้ตลอดปี (รูปที่ 1.2)

จากท่าแขก เส้นทางไปทางตะวันออกมีเส้นทางอยู่ 3 สายทาง หมายเลข 8A ซึ่งจะแยกจากหมายเลข 13 ทางเหนือของเมืองท่าแขกห่างจากเมืองท่าแขก ประมาณ 110 กิโลเมตร เส้นทางหมายเลข 13 จากท่าแขกจะลาดยาง 60 กิโลเมตร จากนั้นเป็นทางลูกรัง ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการพัฒนาขยายเส้นทางและทำเป็นทางลาดยาง โดยบริษัทที่รับเหมาเป็นบริษัทของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน สาย 8A จะแยกไปทางทิศตะวันออกเป็นทางลูกรังและทางดิน ในบางช่วงจะผ่านภูเขาเข้าเขตแขวงบอลิคำไซมีช่วงหนึ่งต้องข้ามแม่น้ำเทิน โดยใช้เรือแพขนานยนต์ เนื่องจากขณะนี้สะพานยังสร้างไม่เสร็จ คาดว่าจะเสร็จในเดือนมีนาคม 2538 จึงจะทำให้สะดวกขึ้นมาก เพราะการข้ามเรือแพขนานยนต์จะต้องใช้เวลาประมาณ 15-30 นาที (รวมเวลาที่ต้องรอคิวเรือ) เมื่อข้ามแม่น้ำเทิน แล้ว ทางจะสะดวกขึ้น เป็นทางลาดยาง ผ่านเมืองหลักซาว ซึ่งเป็นเมืองที่เป็นที่ตั้งของบริษัท พัฒนาเขตภูคอย ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ทำหน้าที่ดูแลการตัดไม้ อุตสาหกรรมไม้และร่วมลงทุน เมืองนี้เป็นที่พักของเจ้าหน้าที่บริษัท และประชากรที่อพยพจากที่สูงและที่ที่น้ำจะท่วมจากการทำเขื่อน รัฐบาล สปป.ลาวมีแผนที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพราะมีทิวทัศน์สวยงาม มีแหล่งน้ำพุร้อนและมีวัฒนธรรมของหลายเชื้อชาติที่ต่างเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จากหลักซาว เส้นทางจะต่อไปชายแดนเวียงจันทน์ เชื่อมกับเส้นทางหมายเลข 8 ของเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นทางลาดยางเข้าไปสู่ท่าเรือเมืองวินห์ ระยะทางจากเมืองท่าแขกไปยังเมืองท่าวินห์ เป็นระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 330 กิโลเมตร เส้นทางนี้เป็นเส้นทางหลัก ในการขนส่งไม้จากสปป.ลาวไปยังท่าเมืองวินห์ เพื่อส่งไม้ไปต่างประเทศ และขนส่งสินค้าจากเวียงจันทน์และท่าแขก สินค้าจากเวียงจันทน์จะเป็นสินค้าเกษตร ปุ๋ย และเครื่องอุปโภคบริโภค อย่างไรก็ตาม เส้นทางนี้ยังมีทางลูกรังและทางดิน ในฤดูฝนจะไม่สามารถใช้ได้ในช่วง และระยะเวลาที่ใช้เดินทางจะเป็นเวลานาน จากการสำรวจของคณะผู้วิจัยจากเมืองท่าแขกไปยังชายแดนเวียงจันทน์ จะใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 ชั่วโมง

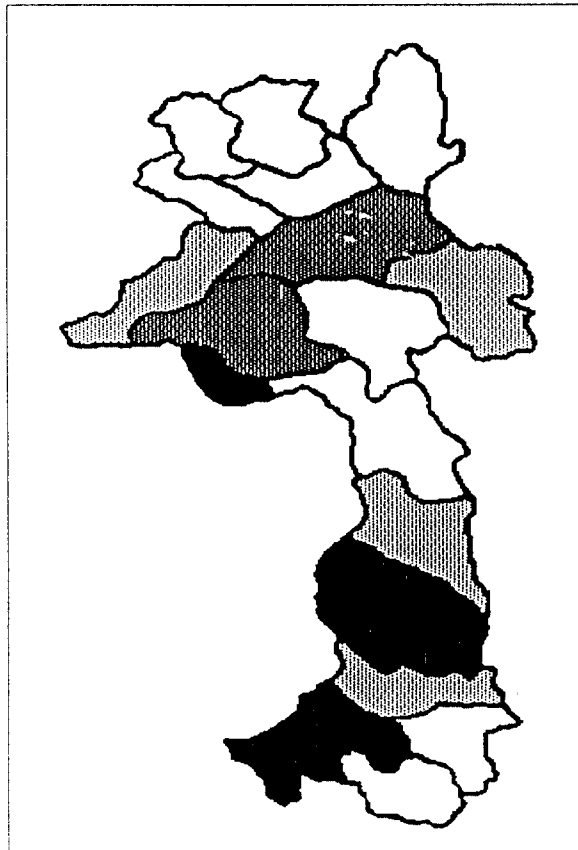
ตารางที่ 3.23
พื้นที่การเพาะปลูกในแขวงคำม่วนปี 2536

ชนิด	พื้นที่ (เฮกแตร์)
ข้าวนาปี	34,258
ข้าวนาปรัง	834
ข้าวโพด	851
ยาสูบ	756
ถั่ว	157
ฝ้าย	82
อ้อย	109
งา	22
ผัก	13

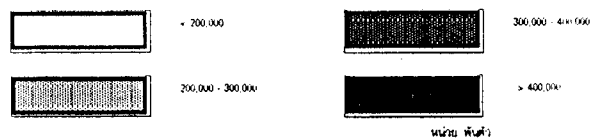
ที่มา : แผนกเกษตรกรรมและป่าไม้ แขวงคำม่วน

รูปที่ 3.16

จำนวนประชากรของจังหวัดใน สปป.ลาว

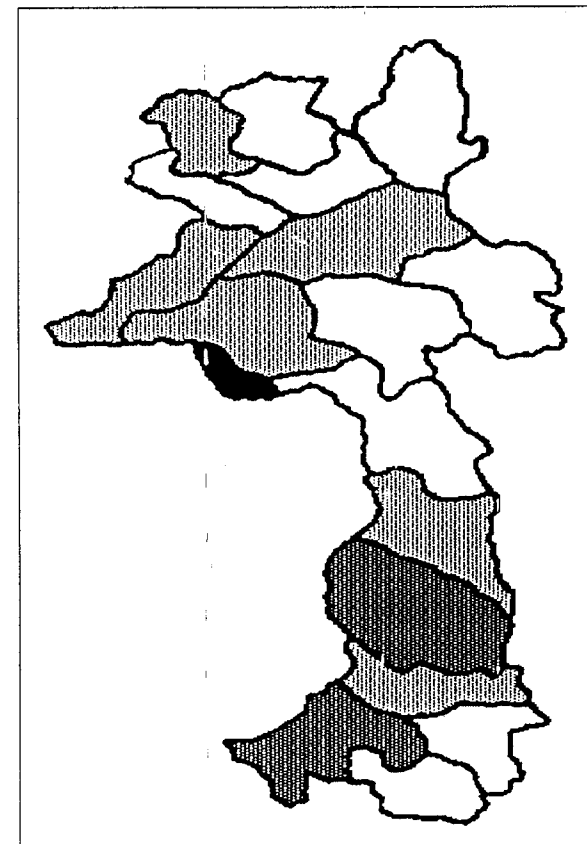

ที่มา: Basic Statistics - National Statistical Centre - Committee for Planning and Co-operation, 1993

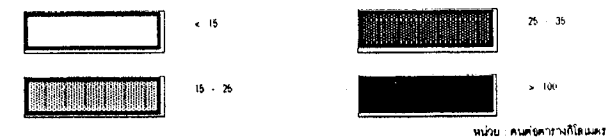

รูปที่ 3.17

ความหนาแน่นของประชากรใน สปป.ลาว

ที่มา: Basic Statistics - National Statistical Centre - Committee for Planning and Co-operation, 1993

เส้นทางอีก 2 สายจากท่าแขกไปชายแดนเวียดนามยังมีอีก 2 สาย คือ สาย 8B และ สาย 12 สำหรับสาย 12 จะเป็นระยะที่สั้นกว่าสายอื่น และสามารถใช้เป็นเส้นทางไปเมืองท่าในตอนกลางของประเทศเวียดนาม เพื่อลำเลียงไม้จากบริเวณก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน ลาวกับเวียดนามตกลงจะร่วมมือกันพัฒนาเส้นทาง โดยเวียดนามเริ่มก่อสร้างเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตรแล้ว และต้องก่อสร้างอีก 28 กิโลเมตร จึงจะถึงชายแดนลาว ขณะนี้เวียดนามยังมีปัญหาด้านการเงิน สำหรับเส้นทางในลาวนั้น ยังไม่สามารถใช้เดินทางโดยตลอดได้เพราะว่าต้องผ่านแม่น้ำในบางช่วง ซึ่งจะต้องมีการสร้างสะพานต่อไปประกอบกับเส้นทางยังแคบ และเป็นทางดินที่ต้องมีการปรับปรุงอีกมาก และส่วนที่ติดชายแดนเวียดนามยังไม่ได้มีเส้นทางใดๆเลย แม้ว่าทางแขวงต้องการปรับปรุงและก่อสร้างเส้นทางนี้ แต่ยังมีปัญหาทางด้านการเงิน

เส้นทางสาย 8B จะเป็นเส้นทางออกจากท่าแขกทางทิศตะวันออก และจะไปเชื่อมกับเส้นทางสาย 8A ที่เมืองหลักซาว เส้นทางนี้จะไปทางตะวันออกของท่าแขกประมาณ 35 กิโลเมตร จากนั้นจะไปทางทิศเหนือผ่านเมืองนากาย แล้วไปเมืองหลักซาวในแขวงบอลิคำไซ เป็นระยะทางอีก 80 กิโลเมตร เส้นทางจะทุรกันดารมาก เป็นทางดินเป็นส่วนใหญ่ ต้องผ่านภูเขา ทางแคบและขรุขระ รถที่จะวิ่งได้เป็นรถขนไม้ รถขับเคลื่อน 4 ล้อ รถยนต์ธรรมดาใช้ถนนสายนี้ไม่ได้ เส้นทางสายนี้จะเป็นเส้นทางในการขนไม้ไปเวียดนามหรือเมืองท่าแขก ในหน้าฝนเส้นทางนี้จะใช้ไม่ได้ การขนส่งสินค้าและผู้โดยสารจะไม่ใช่เส้นทางนี้ จากท่าแขกไปยังชายแดนเวียดนามตามเส้นทางนี้เป็นระยะทางประมาณ 139 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 6 ชั่วโมง 45 นาที เนื่องจากเส้นทางนี้จะเป็นเส้นทางที่ต้องใช้บนเครื่องจักรในการสร้างเขื่อนน้ำเทิน-หินบูน ทางบริษัท อิตัลไทย จึงจะพัฒนาเส้นทางสายนี้ เพื่อให้สามารถใช้ในการสร้างเขื่อนได้ แต่การปรับปรุงจะใช้เพื่อการขนไม้และเครื่องจักร การขนส่งสินค้าอื่นคงจะยังไม่สามารถทำได้โดยสะดวกในระยะแรก

ในขณะนี้ รัฐบาลสปป.ลาวให้ความสำคัญในเรื่องของการสร้างโครงสร้างพื้นฐานมาก และโครงการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงก็รวมโครงการสร้างถนนเป็นเครือข่ายด้วย ถนนสาย 13 และ 8A จึงยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุง ส่วนสาย 12 คงไม่อยู่ในโครงการในขณะนี้ เพราะจากการศึกษาของบริษัทที่ปรึกษาให้กับธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย พบว่า ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการต่ำ คือ ประมาณ 3.6% เพราะทางต้องมีการลงทุนที่สูง การสร้างทางสาย 8A ผลตอบแทนจะเป็น 14.1% และทางสาย 9 (ในแขวงสะหวันนะเขต) ผลตอบแทนคาดว่าจะ เป็น 14%

ส่วนในเรื่องการสร้างสะพานแห่งที่สองนั้น ยังไม่มีการพิจารณาเป็นทางการ ในส่วนของประเทศไทยนั้นมีการถกเถียงกันว่าจะสร้างที่จ.นครพนมหรือจ.มุกดาหาร การศึกษาในอดีตมีข้อเสนอว่าให้สร้างที่มุกดาหาร-สะหวันนะเขต เพราะมีการค้ากันมากอยู่แล้ว และการส่งสินค้าไปยังเวียดนามและกัมพูชาจะสะดวก แต่เมื่อทางสปป.ลาวมีโครงการจะพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตตอนกลาง โดยมีแขวงคำม่วนเป็นหลักและปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 8 บางส่วน ก็มีความคิดเห็นว่าสะพานที่นครพนม-ท่าแขก จะสอดคล้องกับแผนพัฒนามากกว่า โดยเฉพาะถ้ามีการขนส่งผลผลิตและวัตถุดิบระหว่างสอง

ประเทศ อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้คงจะต้องเป็นความเห็นร่วมกันของทั้งสองประเทศ และขึ้นอยู่กับแหล่งเงินทุนด้วย

3.6.2 ภาคเกษตรกรรม ในแหล่งมีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 2 แสนไร่ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นการปลูกข้าวร้อยละ 96.8 พื้นที่ป่าไม้ประมาณ 6.5 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 63 ของพื้นที่ทั้งหมดของแขวงนี้ รายได้หลักของแขวงจึงมาจากไม้และกสิกรรม นอกจากข้าว มีพื้นที่ปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว ใบบัวผด ในปี 2536 - 2537 มีการให้สัมปทานผู้ตัดไม้ในบริเวณก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน จำนวน 306,800 ไร่ ไร่กิโลเมตร นอกนั้นจะเป็นโครงการก่อสร้างอื่นๆ ที่แขวงเป็นผู้อนุมัติอีกประมาณ 47,465 ไร่ ไร่กิโลเมตร ซึ่งปัจจุบันจะมีนโยบายไม่ให้ส่งออกไม้เป็นท่อน แต่จะให้มีการแปรรูปเสียก่อน ยกเว้นกรณีของไม้สน (รูปที่ 3.18)

ในแขวงคำม่วนมีเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่ 3 แห่งคือ เขตป่าสงวนเพียงนากาย-น้ำเทิน มีเนื้อที่ประมาณ 2.2 ล้านไร่ เขตป่าสงวนภูหินเนื้อที่ประมาณ 0.9 ล้านไร่ และเขตป่าสงวนภูหินหนามหน่อ มีเนื้อที่ประมาณ 0.5 ล้านไร่ แขวงคำม่วนได้มีการส่งเสริมให้มีการปลูกป่าทดแทนและแก้ปัญหาการทำไร่เลื่อนลอยของประชาชนให้มีลดน้อยลง

การผลิตทางการเกษตรของแขวงคำม่วนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการทำนาปี มีการทำนาปรังและไร่เลื่อนลอยเล็กน้อย นอกนั้นก็จะเป็นการปลูกพืชอื่นๆ เช่น ข้าวโพด ถั่ว ยาสูบ ฝ้าย อ้อย ผัก และการเลี้ยงสัตว์

ตัวเลขสถิติที่แสดงถึงการกระจายของครัวเรือนที่ประกอบกิจกรรมทางการเกษตรแต่ละประเภทในแขวงคำม่วนแยกเป็นรายเมือง ซึ่งมีข้อสรุปที่น่าสนใจดังต่อไปนี้คือ

(ก) ครัวเรือนส่วนใหญ่ในแขวงคำม่วน คือ 33,362 ครัวเรือน จากทั้งหมด 45,935 ครัวเรือน จะทำนาปี และรองลงมาได้แก่การเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย หมู เป็ด ไก่ ทั้งนี้เพื่อการบริโภคและใช้งาน (ในกรณีของควายที่ใช้ไถนา) ในครัวเรือนเป็นหลัก (รูปที่ 3.19 - 3.20)

(ข) มีหลายๆเมืองที่ครัวเรือนเกือบทั้งหมดทำนาปีและเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก ซึ่งได้แก่ เมืองหนองบก เข้มไฟ และจุลสม ทำให้เศรษฐกิจของครัวเรือนเหล่านี้มีความแปรปรวนมาก ซึ่งจะขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ และผลผลิตข้าวที่ได้ในแต่ละปี

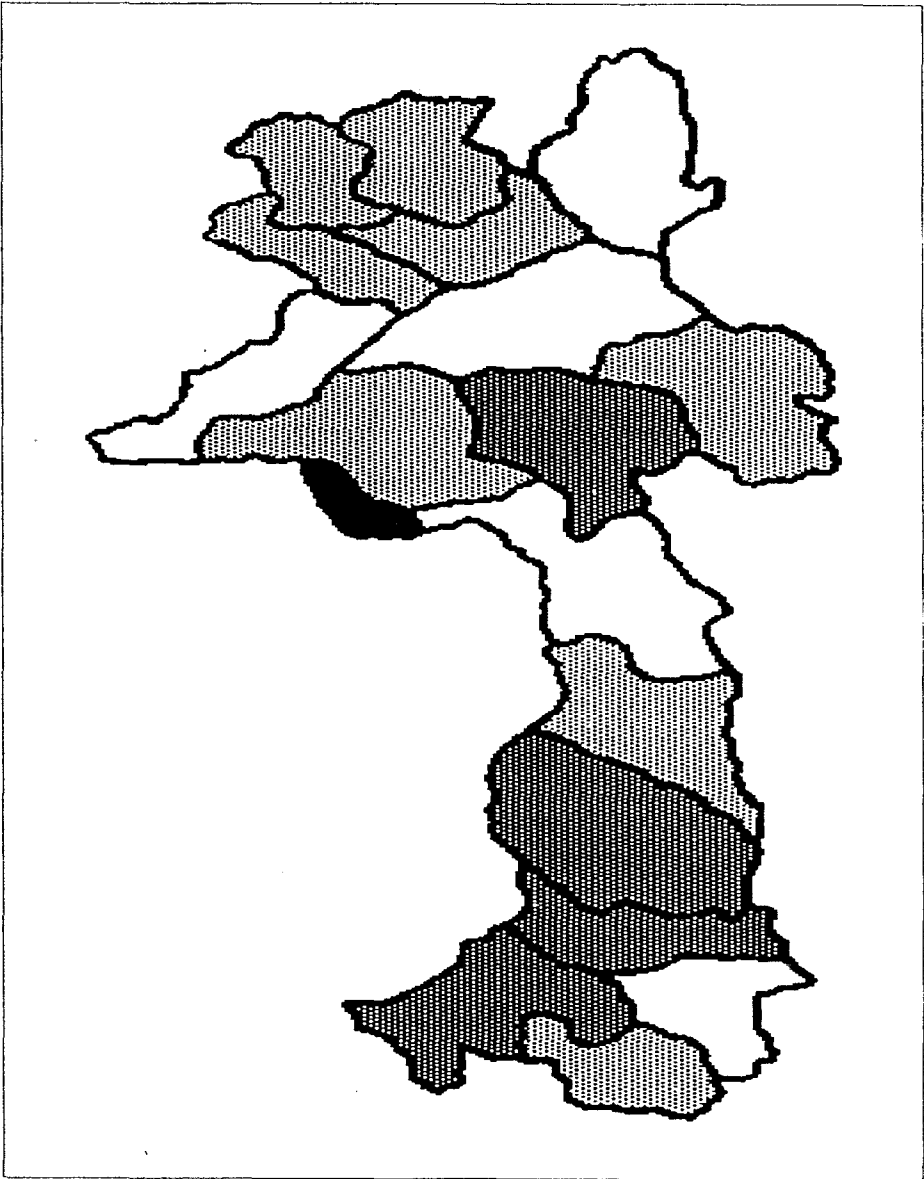
(ค) เมืองมหาชัย แม้ว่าครัวเรือนเกือบทั้งหมดจะทำนาปีและเลี้ยงสัตว์บ้าง แต่ขณะเดียวกันก็มีหลายครัวเรือนที่ปลูกพืชชนิดอื่นๆไปด้วย เช่น ถั่วดิน ยาสูบ และฝ้าย เป็นต้น

(ง) สำหรับเมืองบัวละพา ครัวเรือนส่วนใหญ่จะทำการปลูกข้าวโพดฤดูฝน และทำไร่เลื่อนลอยและอีกคราวหนึ่งทำนาปี เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูง

(จ) สำหรับเมืองท่าแขก ซึ่งเป็นเมืองที่มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุดในแขวงคำม่วนนั้น มีครัวเรือนมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ทำนาปีและเลี้ยงสัตว์ และอีกจำนวนไม่น้อยที่ปลูกยาสูบและพืชอื่นๆ ซึ่งปรากฏว่า เมืองท่าแขกเป็นเมืองหนึ่งที่มีประชากรทำการเกษตรหลากหลายประเภท ซึ่งเท่ากับเป็นการกระจายความเสี่ยงจากความผันผวนของผลผลิตได้ดีกว่าเมืองอื่นๆ

รูปที่ 3.18

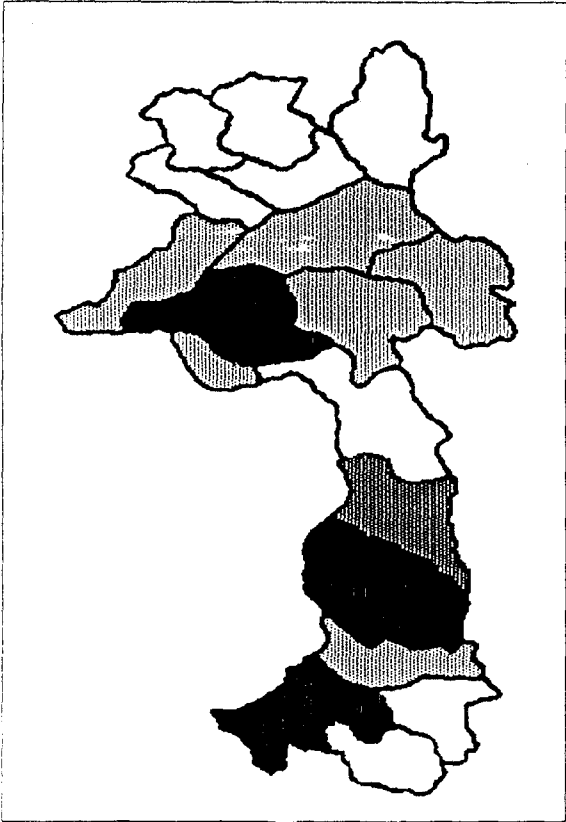
ผลผลิตข้าวต่อเฮกแตร์ของ สปป.ลาว

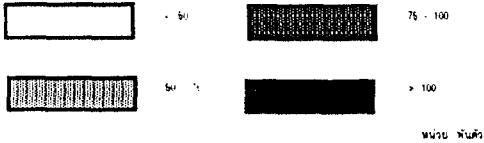
ที่มา Basic Statistics - National Statistical Centre , Committee for Planning and Co-operation

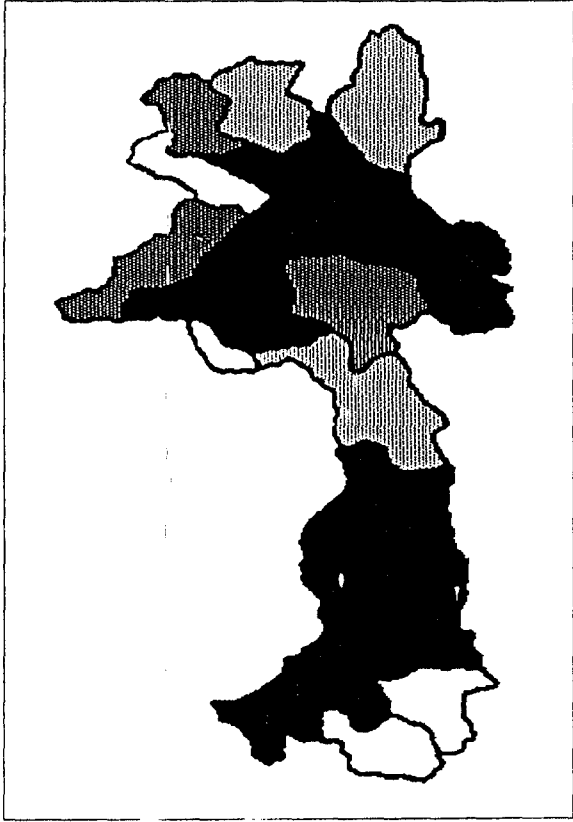
รูปที่ 13.19
จำนวนกระบือของ สปป.ลาว

ที่มา : Basic Statistics - National Statistical Centre - Committee for Planning and Co-operation

รูปที่ 3.20
จำนวนสุกรของ สปป.ลาว

ที่มา : Basic Statistics - National Statistical Centre - Committee for Planning and Co-operation

เพราะฉะนั้นโดยสรุปแล้ว อาชีพทางการเกษตรของประชากรส่วนใหญ่ในแขวงคำม่วนก็คือ การทำนาปีและเลี้ยงสัตว์ ส่วนพืชประเภทอื่นยังมีน้อยและมีอยู่เฉพาะบางเมืองเท่านั้น ศักยภาพในการลงทุนทางการเกษตรในแขวงคำม่วนยังมีน้อย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ มีพื้นที่เพาะปลูกเพียงเล็กน้อยที่ชาวบ้านใช้ในการทำนา เลี้ยงสัตว์ ยาสูบ ถั่วดิน ข้าวโพด และอ้อย ในด้านการเกษตรของแขวงคำม่วนเทียบกับแขวงอื่น พื้นที่การปลูกข้าวในปีจะมีมากเป็นอันดับที่ 6 รองจากจำปาสัก สะหวันนะเขต กัมพูชนครเวียงจันทน์ หลวงพระบาง และเวียงจันทน์ ประสิทธิภาพการผลิตจะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศลาวเป็น 2.17 ตัน/เฮกแตร์ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วประเทศเป็น 2.32 ตัน/เฮกแตร์ พื้นที่ปลูกข้าวโพดเทียบกับแขวงอื่นๆ ก็จะมีน้อย เพราะมีเพียง 800 กว่าเฮกแตร์ ในขณะที่พื้นที่ทั้งประเทศมี 27,000 เฮกแตร์ ค่าเฉลี่ยผลผลิตของประเทศเป็น 1.75 ตัน/เฮกแตร์ ของแขวงคำม่วนเป็น 1.71 ตัน/เฮกแตร์ พืชที่แขวงคำม่วนจะมีการผลิตมากคือ ยาสูบ โดยพื้นที่เพาะปลูกในปี 2536 มากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ ถึงแม้ประสิทธิภาพการผลิตจะต่ำกว่าค่าเฉลี่ย คือ 3.17 ตัน/เฮกแตร์ เทียบกับค่าเฉลี่ยทั้งประเทศซึ่งเป็น 4.12 ตัน/เฮกแตร์ แต่ผลผลิตก็สูงเป็นอันดับ 5 เป็นที่น่าสังเกตว่า ในด้านประสิทธิภาพการผลิต แขวงคำม่วนจะมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเป็นส่วนใหญ่ แขวงทางใต้ เช่น จำปาสัก สะหวันนะเขต จะมีพื้นที่การผลิตเกษตรกรรมมากกว่าและประสิทธิภาพสูงกว่า

ในด้านการเลี้ยงสัตว์ สะหวันนะเขตและจำปาสักก็มีการเลี้ยงอยู่ในอันดับต้นๆของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นควาย วัว หมู และสัตว์ปีก เพราะมีจำนวนครัวเรือนมาก ส่วนคำม่วนจะมีหมูมากเป็นอันดับ 5 ของประเทศ (ศูนย์สถิติ คณะกรรมการวางแผนและความร่วมมือ 1993) ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรน่าจะมีศักยภาพพัฒนาให้มีการค้าขายกับไทยได้

3.6.3 ทรัพยากรธรรมชาติ¹

จากเอกสารการสำรวจธรณีวิทยาทั่วไป ที่ทางบริษัทเอกชนได้ทำการสำรวจเบื้องต้นในแขวงคำม่วนพบว่า แหล่งหินปูนบริเวณแขวงคำม่วน เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยหินชุด Permo - Carboniferous ซึ่งกระจายปกคลุมประเทศลาวตั้งแต่ระยะทางประมาณ 8 กม. จากแม่น้ำโขงไปทางทิศตะวันออกจนเกือบถึงชายแดนลาว - เวียดนาม ตามทางหลวงหมายเลข 12 ตั้งแต่หลักกิโลเมตรที่ 8 จากเมืองท่าแขกถึงหลักกม.ที่ 21 หินปูนที่พบส่วนใหญ่มีชั้น Dolomite และ Dolomitic Limestone แทรกสลับปนอยู่ หินปูนในด้านทิศใต้ของทางหลวงหมายเลข 12 เป็นชนิด Grey Sporry Limestone ส่วนทางทิศเหนือของทางหลวงหมายเลข 12 ห่างออกไปประมาณ 1 - 3 กม. เป็นเทือกเขาสูงยาวต่อเนื่องมากกว่า 10 กม. ประกอบด้วยหินปูนชนิด Pseudosparite สี dark grey ที่ระดับความสูงตั้งแต่ 160 - 758 ม.รทก. ตามทางหลวงหมายเลข 13 ไปทางใต้ของเมืองท่าแขกประมาณ 2 กม.เป็นเนินลูกรังหนาไม่น้อยกว่า 3 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร ห่างไปทางทิศใต้ของที่แขกประมาณ 17 กม. พบหิน Mudstone สีน้ำตาลอมม่วง ในบริเวณเมืองท่าแขก มีแหล่งดินเหนียวของโรงงานทำอิฐก่อสร้างของเมืองท่าแขก

¹ข้อมูลได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ข้าราชการแขวงคำม่วน

ในบริเวณบ้านบึงหวนาได้ อยู่ทางทิศใต้พบแร่ยิปซัมในป่าละเมาะ เป็นชั้นแร่ยิปซัมสีเทาอ่อนแทรกสลับ ด้วยชั้นยิปซัมสีขาวหนา 1 - 10 มม.

จากการสำรวจชั้นต้นทางแขวงมีข้อมูลด้านแร่ธาตุต่างๆดังนี้

แหล่งหินปูน คาดว่ามีปริมาณสำรองมากกว่า 10,000 ล้านตัน มีคุณภาพใช้เป็นวัตถุดิบเพื่ออุตสาหกรรมซีเมนต์ได้ แหล่งเป็นเทือกเขาสูง ยาวต่อเนื่องมากกว่า 10 กม. ที่ระดับความสูง 160-758 ม.รทก.

หินดินดาน เป็นประเภทที่มีปริมาณ Alkali ค่อนข้างสูง พบเป็นเนินเตี้ยๆข้างทางหลวง หมายเลข 12 ห่างจากเมืองท่าแขกประมาณ 25 กม. ที่ระดับความสูงประมาณ 160 ม.รทก. และข้างทางหลวงหมายเลข 13 ห่างจากเมืองท่าแขกไปทางทิศใต้ประมาณ 17 กม. ที่ระดับความสูงประมาณ 160 ม.รทก. ซึ่งคาดว่าจะมีโอกาสจะพบแหล่งหินดินดานข้างทางหลวงหมายเลข 13 ในรัศมีที่ใกล้กว่า แหล่งนี้ ถ้าได้มีการสำรวจเพิ่มเติมในชั้นรายละเอียด คาดว่าปริมาณสำรอง 50 ล้านตัน

แหล่งดินลูกรัง คาดว่ามีปริมาณสำรองในรัศมี 30 กม. คาดว่ามีปริมาณสำรองไม่น้อยกว่า 15 ล้านตัน พบเป็นบ่อลูกรังที่มีการขุดไปทำถนนริมทางหลวงหมายเลข 12 และบ่อลูกรังใกล้ตัวเมืองท่าแขก โดยมีปริมาณ Fe_2O_3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมซีเมนต์

แหล่งถ่านหิน แหล่งถ่านหินที่จะสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงที่แขวงคำม่วน สปป.ลาว ได้ มีแหล่งถ่านหินเมืองพาน แขวงเชียงขวาง คาดว่าจะมีปริมาณถ่านหินสำรองไม่น้อยกว่า 3 ล้านตัน แหล่งนี้อยู่ห่างบริเวณบ้านเหล่าประมาณ 490 กม. แหล่งถ่านหินเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา ของบริษัท ถ่านหินเวียงภูคา จำกัด ซึ่งคาดว่าจะมีปริมาณสำรองไม่น้อยกว่า 20 ล้านตัน แหล่งถ่านหินนี้อาจใช้การขนส่งทางรถยนต์จากเมืองเวียงภูคาถึงบ้านห้วยทรายริมแม่น้ำโขง ตรงข้าม อ. เชียงของ จ. เชียงราย เป็นระยะทางประมาณ 110 กม. และล่องทางเรือตามลำน้ำโขงถึงท่าแขก แขวงคำม่วน เป็นระยะทางอีกประมาณ 1,000 กม. และจากท่าแขก โดยทางรถยนต์หรือขนส่งทางรถยนต์จากเมืองเวียงภูคา ผ่านแขวงหลวงน้ำทา แขวงอุดมชัย แขวงหลวงพระบาง เวียงจันทน์ แขวงคำม่วน ทั้งสองแหล่งไม่ได้อยู่ในแขวงคำม่วนแต่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรมในแขวงคำม่วนได้

สำหรับแหล่งในแขวงคำม่วน อยู่ที่บ้านบุ่งบ่อน โดยแหล่งนี้อยู่ห่างจากบริเวณบ้านเหล่าประมาณ 90 กม. ซึ่งยังไม่มีข้อมูลด้านปริมาณสำรองควรที่จะดำเนินการสำรวจชั้นรายละเอียดต่อไป

ดีบุก เป็นแร่ที่มากในแขวงคำม่วนและแขวงบอริคำไซ รัฐวิสาหกิจของรัฐบาลได้มีการขุดเจาะมาใช้เป็นเวลากว่า 30 ปีแล้ว บริเวณที่มีแร่ดีบุกได้แก่ Nam pathene, Ban Thana ในแขวงคำม่วน Lah Sao, Nampan, Ban Nape และ BaN Nakadok ในบอริคำไซ ประมาณการว่ามีปริมาณสำรอง 134,000 ตัน ปัจจุบันมีการผลิต 60 ตัน/เดือน โดยบริษัท Shell Oil โดยมีแผนที่จะลงทุนขยายการผลิตเป็นเงิน 10 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ ที่จะทำการผลิตเป็น 2,000 ตันต่อเดือน และส่งออกไป Phuket Smelter เนื่องจากสัญญาการแลกเปลี่ยนกับสหภาพโซเวียตกำหนดไป

3.6.4 ภาคอุตสาหกรรม

จากสถิติสถานประกอบการของสปป.ลาว มีทั้งสิ้น 25,807 แห่ง ทั้งนี้รวมกิจกรรมทุกประเภทที่จดทะเบียนปี 1990 - 1991 ทั้งเกษตร อุตสาหกรรม การค้า บริการ แขวงคำม่วนจะมีสถานประกอบการ 1,240 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.81 มากที่สุดเป็นอันดับที่ 6 รองจากกำแพงนครเวียงจันทน์ จำปาสัก สะหวันนะเขต หลวงพระบาง เวียงจันทน์ อย่างไรก็ตาม สถิติดังกล่าวไม่สามารถแยกชัดเจนว่า แต่ละแขวงมีโรงงานอุตสาหกรรมเท่าใด มีเพียงยอดรวมว่า สปป.ลาว มีโรงงานอุตสาหกรรม 2,414 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 9.35 ของสถานประกอบการทั้งสิ้น ขณะที่ด้านการค้ามี 16,635 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 64.45

สถิติจากแผนกอุตสาหกรรม-หัตถกรรม แขวงคำม่วน จากสถิติที่ได้กับข้อมูลการสัมภาษณ์มีความแตกต่างกันอยู่ จากตารางที่ 3.24 ที่มาจากเพิ่มข้อมูล โรงงานอุตสาหกรรมในแขวงคำม่วน (เขตเมืองท่าแขก) มี 26 โรงงาน มีคนงานทั้งสิ้น 1,045 คน จึงมีการจ้างงานน้อยมาก การจ้างงานส่วนใหญ่อยู่ในโรงงานแปรรูปไม้ มี 9 โรงงาน มีการจ้างงาน 845 คน ส่วนโรงงานเฟอร์นิเจอร์มี 6 โรงงาน การจ้างงาน 61 คน โรงงานอื่น เช่น โรงงานเกี่ยวกับการก่อสร้าง แปรรูปหิน ดินเผา คอนกรีต

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะมีสถิติที่แตกต่างไปบ้าง ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะข้อมูลปี 2537 ทางแขวงคำม่วนยังไม่ได้ดำเนินการสำรวจสำมะโนอุตสาหกรรม แต่มีแผนที่จะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม โรงงานในเมืองอื่นๆ (นอกจากท่าแขก) จะไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมนัก นอกจากโรงสีขนาดเล็ก ในแขวงคำม่วนจะมีโรงเลื่อยทั้งสิ้น 13 โรงงาน และในเขตเทศบาลเมืองท่าแขก มีโรงสีทั้งสิ้น 15 โรง โรงงานทอผ้า 1 โรง เฟอร์นิเจอร์ 20 โรง บ่มใบยา 1 โรง น้ำดื่มบริสุทธิ์ 6 โรง ดินเผา 38 โรง และขนมปัง 2 โรง น้ำแข็ง 6 โรง คอนกรีต 5 โรง โรงงานเป็นโรงงานขนาดเล็ก

สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนสูง โดยผู้ประกอบการท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจในเขตแขวงคำม่วน ส่วนใหญ่เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ผลิตหินปูน มีบริษัทผลิตหินหลักชาวเวียงสะหวันการค้า พัฒนาเขตภูคอย พรประเสริฐ วิเอสบีซิงค์ ไม้แปรรูป คือ บริษัทพัฒนาเขตภูคอย ดีบุก คือ บริษัทบ่อโพนดิ่ง เฟอร์นิเจอร์คือ บริษัทพัฒนาเทรดดิ้ง และบริษัทลาวซุชาติผลิตหินแกรนิต

นอกจากนี้ ยังมีบริษัทต่างชาติหรือบริษัทร่วมลงทุนที่ได้ดำเนินการด้านอุตสาหกรรมในคำม่วน และบางบริษัทก็ได้ติดต่อที่จะทำการลงทุน ซึ่งมีข้อมูล ดังนี้

การลงทุนต่างชาติที่ดำเนินการแล้วที่เป็นนักลงทุนไทยมีบริษัท วิ.เอส.เค. ผลิตเสื้อผ้า บริษัท อิตาเลียน-ไทย ทำเชือกและหินปูน บริษัทโรงเลื่อยทันสมัยเป็นโรงงานทำไม้แปรรูป โดยเป็นการร่วมลงทุนระหว่างนักลงทุนไทยกับลาว บริษัท เคบีเม็กซ์ เป็นการร่วมลงทุนลาวกับนักลงทุนจีน เป็นการทำหินปูน โรงงานดีบุกบ่อเหม่ง เป็นของนักลงทุนลาวและรัสเซีย นอกจากนี้ มีบริษัท เทียนสิน ของนักลงทุนจีนรับเหมาก่อสร้าง

มีนักลงทุนที่ยังไม่มีการลงทุนแต่ได้ติดต่อกับทางแขวงแสดงความสนใจ และขอข้อมูลของทางแขวง ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนไทยที่สนใจด้านปูนซีเมนต์และหินปูนคือ บริษัทคริสตลียุปซัม ทีพีไอ วิ.เอส.เค. แวนลีเจอร์ ปูนซีเมนต์เอเชีย ฝานางนอน และบริษัทอาร์ แอนเนอร์ วา เป็นบริษัทร่วมลงทุนของลาวและโซเวียตเตรียมการทำเหมืองหินปูน

ตารางที่ 3.24

การจัดแบ่งประเภทโรงงานอุตสาหกรรมแขวงคำม่วน ปี พศ.2536

ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน (โรง)	รวมทุนทั้งหมด (ดอลลาร์สหรัฐ)	ทุนคงที่ (ดอลลาร์สหรัฐ)	ทุนหมุนเวียน (ดอลลาร์สหรัฐ)	จำนวนคนงาน คน
การเลื่อยไม้และกบไม้	9	679,820	5,273,370	1,501,290	849
การค้าเงินกิจการเฟอร์นิเจอร์	6	148,268	108,599	41,670	61
โรงงานผลิตภัณฑ์โรงสี (แป้งมัน)	2	427,257	209,311	217,947	23
โรงงานค้าเงินกิจการแปรรูปหินก้อน	1	255,555	231,927	23,628	39
เครื่องใช้	1	126,787	78,380	48,407	25
น้ำดื่มอนามัย	2	11,227	9,068	2,162	5
ผลิตภัณฑ์ดินเผา	1	3,905	2,990	915	15
วัสดุภัณฑ์คอนกรีต	2	15,760	12,971	2,789	20
ผลิตภัณฑ์ ขนมอบัง	1	98	84	14	2
โรงงานผลิตเครื่องใช้การกลิ้งกรรม	1	11,855	11,158	697	6
รวมยอด	28	1,680,534	5,935,855	1,839,519	1,045

ที่มา : แผนกอุตสาหกรรม-หัตถกรรม แขวงคำม่วน

หมายเหตุ : ใช้อัตราแลกเปลี่ยน 717 กีบ = 1 ดอลลาร์สหรัฐ

นอกจากนี้ สปป.ลาวมีการวางแผนทางในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยระบุอุตสาหกรรมที่จะส่งเสริมเป็นพิเศษในบางพื้นที่ โดยมีการวางแผนทั้งในระดับประเทศ และแต่ละแขวงก็มีการกำหนดในระดับแขวง ซึ่งข้อมูลนี้แสดงถึงอุตสาหกรรมที่ทางรัฐบาลเห็นว่ามีศักยภาพในแต่ละท้องที่ ซึ่งอุตสาหกรรมที่จะส่งเสริมมีดังนี้

โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับประเทศ:

- อุตสาหกรรมทำไม้ครบวงจร แขวงคำม่วน
- อุตสาหกรรมทอผ้า กำแพงนครเวียงจันทน์
- โรงงานกระดาษทิชชู กำแพงนครเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต
- โรงงานกระเป๋াপ่าน บอริคำไซ
- โรงงานน้ำตาล กำแพงนครเวียงจันทน์ สะหวันนะเขต
- โครงการสำรวจ ขุดค้นแร่เหล็ก แขวงเชียงขวาง
- " " แร่ทองแดง แขวงเวียงจันทน์
- " " ทองคำ แขวงสะหวันนะเขต
- " " น้ำมัน แขวงคำม่วน
- " " หินขาว แขวงคำม่วน สะหวันนะเขต
- อุตสาหกรรมซีเมนต์ วังเวียงและแขวงคำม่วน
- โครงการเขตพิเศษเพื่อการส่งออก กำแพงนครเวียงจันทน์ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต

สำหรับโครงการที่ทางแขวงคำม่วนเองจะส่งเสริมตามแผนมี

- อุตสาหกรรมไม้ครบวงจร
- โครงการขุดค้นบ่อน้ำมันและหินขาว
- อุตสาหกรรมเซรามิกส์
- โครงการสำรวจไฟฟ้าน้ำตกตาดกเวียงลือ
- " ติดตั้งและขยายสายส่งไฟฟ้า
- " ส่งเสริมและขยายการทอผ้า
- " ส่งเสริมการผลิตเครื่องปั้นดินเผา

3.6.5 ศักยภาพความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทยและภาคกลางของลาว

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยและสปป.ลาว โดยเน้นที่แขวงคำม่วนซึ่งอยู่ในตอนกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางของไทย โดยพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและศักยภาพความเป็นไปได้ในอนาคต เมื่อมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมที่ดีขึ้นจะทำให้ตลาดกว้างขึ้น กล่าวคือ การลงทุนในแขวงคำม่วน ถ้าเป็น

สินค้าที่แข่งขันกับต่างประเทศได้ จะสามารถส่งออกไปขายผ่านทางท่าเรือวินห์หรือของไทย ถ้าเป็นสินค้าที่ขายในภูมิภาค จะสามารถส่งไปขายยังภาคอีสานของไทย ตอนกลางของเวียดนาม และแขวงอื่นของสปป.ลาวเอง ซึ่งการจะดูศักยภาพทางนี้ได้ ก็คงต้องดูความสามารถในการแข่งขันดูจากทรัพยากรที่มีอยู่ ขนาดของตลาด นโยบายรัฐบาล

ในด้านการลงทุนระหว่างไทยกับสปป.ลาวโดยทั่วไป ดังได้กล่าวแล้วว่าการลงทุนจะเป็นด้านของไทยด้านเดียว เนื่องจากระดับการพัฒนาที่สูงกว่า มีผู้ประกอบการและทุนมากกว่า โดยทั่วไปแล้วสาเหตุของการลงทุนในต่างประเทศ จะมาจากใช้เป็นตลาดในประเทศ ใช้แรงงาน ใช้วัตถุดิบ หรือเพื่อใช้ประโยชน์จากกฎเกณฑ์ต่างๆ การลงทุนจึงยังอยู่ที่เขตเมืองหลวงเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีตลาดขนาดใหญ่ เพราะมีประชากรหนาแน่นรวมทั้งนักท่องเที่ยว ตลาดจึงกว้างทั้งในด้านสินค้าอุปโภคบริโภค การบริการ เช่นร้านอาหารและโรงแรม ในด้านแรงงาน ก็มีความได้เปรียบกว่าเขตอื่นเพราะมีแรงงานมากและมีการศึกษาดีกว่า จึงทำให้มีการลงทุนด้านเสื้อผ้า ที่นอกจากจะใช้ประโยชน์จากแรงงานที่มีต้นทุนต่ำ ยังได้ประโยชน์จากที่สามารถส่งออก โดยได้สิทธิประโยชน์ที่ประเทศอุตสาหกรรมให้กับสปป.ลาว

นอกจากนี้ ยังมีความได้เปรียบจากการที่อยู่ใกล้กับสถานที่ราชการ ใกล้กับแหล่งที่ขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ ที่จะต้องผ่านไปยังท่าเรือกรุงเทพฯ และมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าเขตอื่น ต้นทุนการประกอบธุรกิจจึงต่ำกว่าที่จะไปลงทุนในเขตอื่น จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่สปป.ลาว จะมีลักษณะเดียวกับกรณีของประเทศไทย ที่มีการลงทุนและธุรกิจกระจุกตัวอยู่ที่เมืองหลวงและใกล้เคียง จำเป็นต้องมีการวางมาตรการกระจายความเจริญต่อไป

การลงทุนที่ห่างไกลจากเขตศูนย์กลาง คงเป็นเรื่องของอุตสาหกรรมแบบใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน (resource-based) มากกว่าอุตสาหกรรมประเภทซีพาร์ลงเท้า (footloose) ที่จะไปตั้งที่ใดก็ได้ อุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรจะต้องอยู่ใกล้แหล่ง มีกระบวนการลดน้ำหนักหรือขนาดเพื่อเข้ากระบวนการผลิตต่อไป ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ในแขวงคำม่วน การลงทุนก็เป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านไม้ และวัสดุก่อสร้าง โครงสร้างของอุตสาหกรรมของท้องถิ่นยังมีฐานที่แคบ มีไม่กี่ประเภทและจำนวนโรงงานน้อย โดยทั่วไปเป็นด้านอาหารสนองความต้องการท้องถิ่น

เมื่อมองจากแผนและทิศทางการพัฒนาของสปป.ลาวในเขตตอนกลาง และดูถึงทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งในแขวงคำม่วนและบอร์คำไซมีป่าไม้ ยิปซัม หิน ดินลูกรัง ดินบุก คงกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมที่จะขยายตัวไปได้มากที่สุดเป็นเรื่องของแปรรูปไม้และเฟอร์นิเจอร์ ทั้งนี้เพราะในเขตแขวงจะเป็นบริเวณที่มีการตัดไม้ในส่วนที่จะมีน้ำท่วม เนื่องจากการทำเขื่อนทรัพยากรเหล่านี้ในปัจจุบันก็มีการแปรรูปส่งมาขายที่ไทยและส่งออกทางประเทศเวียดนามทำรายได้หลักให้กับสปป.ลาว ในปัจจุบันทางรัฐบาลมีนโยบายที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการที่จะทำโรงงานเฟอร์นิเจอร์ส่งออกในรูปเฟอร์นิเจอร์มากกว่าที่จะส่งออกในรูปไม้ มีการสนับสนุนการลงทุนทั้งจากผู้ประกอบการภายในประเทศและจากต่างประเทศ พยายามลดโรงงานแปรรูปไม้เก่าที่ไม่มีประสิทธิภาพ พิจารณาจากที่ประเทศไทยมีปัญหาขาดแคลนไม้ ศักยภาพในเรื่องนี้จึงเป็นไปได้สูง

เมื่อพิจารณาต่อไปว่า ถ้าโครงการปรับปรุงถนนสาย 13 และสาย 8A เสร็จเรียบร้อยจะเป็นอย่างไร คงกล่าวได้ว่าในด้านการแปรรูปไม้จะดีขึ้น เนื่องจากการขนส่งสะดวกทำให้สามารถที่จะลดต้นทุนการขนส่งได้มาก การจะส่งไม้ยังไทยและเวียดนามทำได้สะดวกขึ้นใช้เวลาน้อยลง แต่ในด้านการตลาดเฟอร์นิเจอร์จะต้องมีปัจจัยด้านแรงงานเข้ามาพิจารณาด้วย จากการสำรวจพบว่าในปัจจุบัน ต้องมีการใช้แรงงานมีทักษะจากไทยเข้ามาช่วยในอุตสาหกรรมแปรรูปไม้และเฟอร์นิเจอร์ แรงงานในแขวงคำม่วนยังมีทักษะด้านนี้น้อย การที่เส้นทางคมนาคมสะดวกในการขนส่งไม้ อาจจะเป็นไปได้ที่จะตั้งโรงงานเฟอร์นิเจอร์ที่ฝั่งไทย ตลาดของเฟอร์นิเจอร์คงไม่ใช่ในสปป.ลาวเพราะตลาดเล็ก แต่เป็นประเทศไทยหรือส่งออก การจะให้อุตสาหกรรมด้านนี้ขยายตัวในแขวงคำม่วน คงจะต้องมีการพัฒนาฝีมือแรงงาน การร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการไทยเพื่อนำเทคโนโลยีและเพิ่มความสะดวกในการหาแรงงานมีทักษะ การให้แรงจูงใจในการลงทุนด้านภาษีอากรและให้ใช้ไฟฟ้าในราคาที่ถูกลง ซึ่งสามารถทำได้ตามเงื่อนไขการลงทุน กล่าวโดยสรุปคือ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้คงเกิดขึ้นและขยายตัวได้ไม่ยากในอนาคต แต่อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ คงต้องมีการสนับสนุนเป็นพิเศษถ้าจะให้ตั้งในแขวงคำม่วนและผลิตสินค้าคุณภาพ

ในด้านของป่าไม้สิ่งที่จะต้องคำนึงต่อไปคือ ถ้าหากไม้ที่อยู่ในเขตน้ำท่วมและทำถนนหมดไป อุตสาหกรรมนี้จะทำอย่างไร เพราะอุตสาหกรรมนี้ต้องขึ้นอยู่กับกรรมสิทธิ์พญากร จากการที่รัฐบาล สปป. ลาวมีโควตาในการตัดไม้เพื่อที่จะให้มีการเติบโตทดแทนได้ คงจะทำให้ทรัพยากรมีใช้ในระยะยาว แม้ว่าจะไม่มากเท่าในช่วงนี้ และการสนับสนุนให้มีการปลูกป่าทดแทนก็จะช่วยได้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นสิ่งที่นักลงทุนต้องตระหนักในประเด็นนี้ด้วย นอกจากนี้ เนื่องจากแขวงคำม่วนมีพื้นที่ที่เป็นป่าเสื่อมโทรมจึงมีการสนับสนุนให้ปลูกยูคาลิปตัสซึ่งจะเป็นวัตถุดิบให้อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษได้ ก็เป็นสู่ทางการลงทุนด้านหนึ่ง

อุตสาหกรรมที่ใช้แร่ธาตุเป็นฐาน มีศักยภาพที่จะพัฒนา เพราะดังได้กล่าวแล้วว่า ในแขวงมีแร่ธาตุใช้ในการอุตสาหกรรมและการคมนาคมที่สะดวกขึ้น เป็นการลดต้นทุนการผลิต ขยายตลาดได้ การที่มีแร่ธาตุที่จะเป็นวัตถุดิบทำปูนซีเมนต์ คงจะทำให้มีโอกาสเกิดอุตสาหกรรมประเภทนี้ได้ (ซึ่งคงขึ้นอยู่กับการสำรวจที่แน่นอนในเรื่องปริมาณสำรองและการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการอย่างละเอียด) เพราะต้องอยู่ใกล้วัตถุดิบ ตลาดของอุตสาหกรรมนี้ คงไม่ใช่ท้องถิ่นเฉพาะในแขวง แต่จะมีทั้งในสปป.ลาวที่มีการก่อสร้างอย่างมาก เพราะมีโครงการก่อสร้างมากโดยเฉพาะเขื่อนในหลายๆ แห่งในประเทศ มีการอพยพคนจากเขตน้ำท่วมจากภูเขามมีการสร้างเมืองใหม่ ความต้องการวัสดุก่อสร้างจึงมีมาก

ตลาดนอกจากในสปป.ลาว ก็น่าจะเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ในปัจจุบันต้องขนจากสระบุรี ถ้าหากไทยไม่มีภาษีที่สูงเกินไป อุตสาหกรรมนี้น่าจะมีศักยภาพ ส่วนการส่งไปเวียดนาม อาจมีปัญหาวางทางเวียดนามตอนกลางก็มีแผนการที่จะมีโรงงานปูนซีเมนต์เช่นกัน เพราะความต้องการในประเทศมีสูงเพราะมีการก่อสร้างมากขึ้นและมีวัตถุดิบ

อุตสาหกรรมด้านวัสดุก่อสร้างคือ บดย่อยหินโดยเฉพาะหินแกรนิต คงมีศักยภาพได้ ทั้งนี้ เพราะว่าเป็นเขตที่มีภูเขามากและประชากรไม่หนาแน่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจะไม่มาก การขนส่งที่สะดวกคงเป็นการขยายตลาดเช่นเดียวกับปูนซีเมนต์

ไฟฟ้าก็เป็นทรัพยากรหนึ่งที่แขวงคำม่วนจะได้เปรียบ เพราะอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตไฟฟ้า ถ้าหากว่าราคาไฟฟ้าต่างกับค่าไฟในประเทศไทยมากแล้ว อุตสาหกรรมประเภทที่ต้องใช้ไฟฟ้าอย่างเข้มข้น อาจจะได้เปรียบที่จะตั้งในแขวงคำม่วนมากกว่าที่จะตั้งในไทย สปป.ลาวมีความสามารถที่จะตั้งราคาไฟฟ้าให้ต่ำเพื่อส่งเสริมการลงทุนได้ ซึ่งปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้างก็อยู่ในลักษณะนี้ แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมที่ใช้ไฟฟ้าเข้มข้น จะมีการลงทุนสูง มีเครื่องจักรที่ทันสมัย ต้องอาศัยแรงงานที่มีทักษะ ซึ่งมีน้อยในเขตนี้ ศักยภาพในด้านนี้จึงไม่ชัดเจนนัก

การมีถนนน่าจะทำให้มีเส้นทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจมีความเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาหัตถอุตสาหกรรมได้ จากตารางในภาคผนวกจะเห็นว่า ในแขวงคำม่วนมีที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันก็มีนักท่องเที่ยวไปดูถ้ำเหล่านี้บ้าง แต่การเดินทางยังลำบาก อย่างไรก็ตาม อุปสรรคอยู่ที่การผ่านแดนยังมีความไม่สะดวกอยู่ โดยเฉพาะต้องค้างคืน และการเดินทางท่องเที่ยวต้องติดต่อกับการท่องเที่ยวของแขวง การมีถนนสาย 13 และ สาย 8A ที่ดีขึ้น จะทำให้การเดินทางจากนครพนมไปเมืองท่าวินห์สะดวกขึ้น ซึ่งถ้าจัดเป็นลักษณะของการท่องเที่ยว นครพนม-ท่าแขก-หลักซาว-วินห์ ก็จะมีที่น่าสนใจมากกว่าจะเที่ยวที่ทำแขกแห่งเดียว เพราะธรรมชาติระหว่างทางจะผ่านภูเขาที่มีทิวทัศน์ที่เป็นธรรมชาติ เมืองหลักซาวเป็นเมืองที่ทางสปป.ลาวจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเมืองวินห์มีชายหาดที่พัฒนาได้ ซึ่งนอกจากเรื่องการคมนาคมที่ควรมีการปรับปรุง ก็คงจะต้องมีการอำนวยความสะดวกด้านการผ่านแดน การปรับปรุงด้านที่พักและอัตราค่าพัก จึงจะทำให้การท่องเที่ยวลักษณะนี้เป็นไปได้

สำหรับศักยภาพของอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร ศักยภาพคงไม่สูงนัก แม้ว่าในอนาคตจะมีการปรับปรุงถนนและสร้างเขื่อน แขวงคำม่วนเป็นพื้นที่ป่าเขามากถึง 6.5 ล้านไร่ แต่มีพื้นที่เกษตรเพียง 2 แสนไร่ เมื่อพิจารณาพื้นที่เพาะปลูกของข้าวและพืชชนิดอื่นพบว่า พื้นที่ทำการผลิต ผลผลิตที่ได้จะต่ำกว่าหลายๆแขวงในประเทศ และในด้าน yield ก็ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ ยกเว้นในกรณีของยาสูบ ในด้านการเลี้ยงสัตว์ ก็มีบ้างมีมากกว่าแขวงอื่นคือ สุกร ซึ่งสปป.ลาวยังต้องมีการนำเข้าจากประเทศเวียดนาม แขวงคำม่วนพึ่งตัวเองได้ในด้านการเกษตร แต่ไม่มากพอในเชิงพาณิชย์ ศักยภาพจะต่ำกว่าแขวงในตอนล่างโดยเฉพาะสะหวันนะเขต และจำปาสัก การจะทำการเกษตรเพื่อเป็นวัตถุดิบในการอุตสาหกรรมจะต้องมี supply ในปริมาณที่มากพอมีความแน่นอน ซึ่งคงเป็นการยากที่เกษตรกรจะปรับตัวได้ เขื่อนที่สร้างเป็นด้านการผลิตไฟฟ้า ถ้าจะมีการนำมาใช้ด้านการเกษตรจะต้องมีการลงทุนอีก การชลประทานของ สปป.ลาวยังมีอยู่น้อย การจะลงทุนเพิ่มเติมอีกคงจะเป็นปัญหาใหญ่ ต่างกับประเทศเวียดนามที่มีการชลประทานที่ดีมาตั้งแต่ในอดีต และมีที่ที่เหมาะสมทำการเกษตรใน

หลายพื้นที่ นักลงทุนด้านอุตสาหกรรมเกษตร ควรจะพิจารณาแขวงในตอนใต้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐบาล สปป.ลาวที่ให้ทางได้เป็นเกษตรกรรมและการค้า ส่วนทางตอนกลางเป็นอุตสาหกรรมและไฟฟ้า

ศักยภาพด้านอุตสาหกรรมที่จะใช้คำนวณและบอริค่าใช้เป็นตลาดคงไม่มาก เพราะจำนวนประชากรมีไม่มาก ทั้งสองแขวงรวมกันมีประชากร 400,000 คน น้อยกว่าจังหวัดนครพนมซึ่งมี 600,000 คนเสียอีก และยังมีรายได้ต่ำเทียบกับแขวงอื่นๆ สินค้าที่ส่งจากไทยเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น เสื้อผ้า ผงชูรส สบู่ ยาสีฟัน เครื่องไฟฟ้า ซึ่งการคมนาคมสะดวกขึ้นการขนส่งจากเวียงจันทน์ ไทยและเวียดนามมายังคำนวณสะดวกขึ้น การจะตั้งโรงงานที่คำนวณไม่น่าจะคุ้มค่าการลงทุน

คงได้กล่าวแล้วว่า อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ศักยภาพจะต่ำ ถึงแม้ค่าแรงจะถูกกว่าในไทย แต่แรงงานยังอยู่ในภาคเกษตรมีทักษะทางด้านอุตสาหกรรมน้อย ในปัจจุบันการสร้างถนนและการตัดไม้ยังต้องใช้แรงงานของคนเวียดนาม ซึ่งมีทั้งที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและที่ผิดกฎหมาย ทั้งยังต้องอาศัยแรงงานไทยในงานที่มีทักษะ ความได้เปรียบด้านแรงงานจึงไม่มี อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานคงอยู่ที่กำแพงนครเวียงจันทน์และใกล้เคียงดังกล่าวแล้ว การที่ถนนสาย 13 ดีขึ้นก็จะทำให้การขนส่งสินค้าจากเวียงจันทน์มายังแขวงอื่นๆทำได้สะดวกขึ้น การขนส่งไปเวียดนามทำได้ง่ายขึ้น ลดโอกาสที่แขวงคำนวณจะแข่งขันในอุตสาหกรรมประเภทนี้

ถ้าจะพิจารณาว่า การมีถนนที่ดีจะเป็นการเปิดประตูภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปสู่ท่าเรือและตลาดในเวียดนามได้แค่ไหน จากการสำรวจของคณะผู้วิจัย การเดินทางจากท่าแขกไปชายแดนเวียดนามใช้เวลาถึง 8 ชั่วโมง และการจะไปท่าเรือวินห์เป็นระยะทาง 80 กม. ต้องใช้เวลาอีกประมาณ 2 ชั่วโมง ระยะเวลาที่ขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกจะนานกว่านั้น การขนส่งจากขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนครเข้ากรุงเทพฯ จะใช้เวลาน้อยกว่า เพราะมีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ 449 กม., 519 กม. และ 647 กม. ตามลำดับ แต่ระยะทางจากขอนแก่นไปท่าเรือวินห์เป็นระยะทาง 641 กม. และจากกาฬสินธุ์ สกลนคร เป็นระยะทาง 564 กม. และ 436 กม. ตามลำดับ การขนส่งจากนครพนมอาจจะมีโอกาสที่จะส่งของผ่านท่าแขก แต่จะมีปัญหาด้านการผ่านแดน กรมศุลกากร มองในด้านความสะดวก คงจะส่งที่กรุงเทพฯ ง่ายกว่าออกไปทางเวียดนาม เพราะมีระยะห่างจากกรุงเทพฯ 740 กม. และห่างจากวินห์ 343 กม. (โดยข้อเท็จจริงแล้ว ในปัจจุบันคงเป็นไปไม่ได้ เพราะในฤดูฝน ทางนี้จะไม่ได้ในบางโอกาส) เมื่อทางดีขึ้นแล้วระยะเวลาลดลง แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยเราก็มีแผนการที่จะปรับปรุงเครือข่ายการขนส่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คงไม่มีแรงจูงใจที่จะทำให้เราไปใช้ท่าเรือวินห์ นอกจากนี้ สินค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งออกเป็นสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ สินค้าอุตสาหกรรมจะอยู่ที่ขอนแก่นที่ขนส่งเข้ากรุงเทพฯ สะดวกกว่า นอกจากนี้ การขนส่งเข้ากรุงเทพฯ จะสามารถขอสินค้าอื่นในเที่ยวกลับได้ทำให้ค่าขนส่งถูกกว่าการขนส่งเพียงเที่ยวเดียว

รัฐบาลสปป.ลาวจะได้อะไรจากการปรับปรุงถนน โดยความเป็นจริงแล้ว ถนนสายนี้จะเป็นเส้นทางสำคัญที่ทำให้การคมนาคมในประเทศสะดวกขึ้นมาก เส้นทางสาย 13 เป็นการเชื่อมจากเมืองท่าแขกไปยังเวียงจันทน์ เส้นทางสาย 8 จะเป็นการเชื่อมการส่งสินค้าและคนจากเวียดนามมายังท่าแขก เวียงจันทน์ และสะหวันนะเขต ถ้ามีการส่งสินค้าข้ามประเทศคงจะไม่มีผลต่อเศรษฐกิจสปป.ลาวมากนัก เพราะจะได้เพียงค่าผ่านทาง ซึ่งถ้าเก็บสูงมากก็ทำให้การใช้เส้นทางลดลง ถ้ามีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในแขวงคำม่วน เส้นทางนี้จะเป็นสิ่งสำคัญเพราะทำให้การขนส่งสะดวก ต้นทุนต่ำ สปป.ลาวจะได้ประโยชน์จากการจ้างงาน สินค้าราคาถูก การเพิ่มทักษะด้านการอุตสาหกรรม การมีถนนจะสามารถให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันได้คือ นครพนม-คำม่วน-วินห์ แต่ต้องมีการลดกฎเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวลง สรุปได้ว่า ทางสปป.ลาวจะได้ประโยชน์เมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการมากกว่าที่จะเป็นทางผ่านระหว่างไทย-เวียดนาม

มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การที่จะใช้เส้นทางผ่านสปป.ลาวไปสู่เวียดนามเพื่อออกสู่ทะเลนั้น เส้นทางสาย 9 ในปัจจุบันจะมีศักยภาพมากกว่า เพราะที่ใช้ได้ตลอดปีและสามารถไปถึงท่าเรือดานังที่เป็นท่าเรือที่ทันสมัยการขนส่งสินค้า จะทำได้รวดเร็วกว่า รวมทั้งทางจังหวัดมุกดาหาร อุบลราชธานี มีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมอยู่ แต่คงจะต้องมีการศึกษาต่อไปถึงการใช้เวลาเดินทางเทียบกับการส่งมาที่กรุงเทพฯ หรือ Eastern Seaboard ในขณะเดียวกัน ควรจะดูศักยภาพของการลงทุนด้านสินค้าแปรรูปเกษตรในแขวงจำปาสักและสะหวันนะเขตด้วย ถ้าหากไม่สามารถพัฒนาได้ เส้นทางสาย 9 ก็จะเป็นเพียงทางผ่าน ไม่ได้มีประโยชน์กับทางสปป.ลาวมากนักเช่นเดียวกัน

ศักยภาพการลงทุนและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างภาคกลางของสปป.ลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของไทย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญๆดังที่เสนอในตารางที่ 3.25

ตารางที่ 3.25 สรุปศักยภาพการลงทุนและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่าง
ภาคกลางของสปป.ลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของไทย

ประเภทความเชื่อมโยง	ศักยภาพ	ข้อจำกัด
1. สปป.ลาวเป็นตลาดของไทย	เมื่อมีการคมนาคมดีขึ้น การค้าการลงทุนมากขึ้น รายได้ของประชากรมากขึ้น การลงทุนที่มากขึ้นทำให้ความต้องการสินค้าสูงขึ้น	ปัจจุบันขนาดประชากรของแขวงคำม่วนและบอลิคำไซมีเพียง 4000,000 คน ความหนาแน่นของประชากรของแขวงคำม่วนประมาณ 16 คน/ตารางกิโลเมตร ขนาดของตลาดต่ำ กำลังซื้อน้อย ทางเวียงจันทน์มีศักยภาพมากกว่า
2. การลงทุนด้านอุตสาหกรรม การเกษตรในคำม่วน	ใช้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นตลาดได้ การสร้างเขื่อนช่วยพัฒนาการเกษตรได้	ประสิทธิภาพการเกษตรต่ำ เชื้อเพลิงด้านการไฟฟ้าต้องลงทุนอย่างมากเพื่อการเกษตร
3. การลงทุนด้านอุตสาหกรรมแปรรูปไม้และเฟอร์นิเจอร์	มีโควตาไม้จากการสร้างเขื่อน และถนน มีพื้นฐานด้านอุตสาหกรรมนี้อยู่มาก ประเทศไทยเป็นตลาดได้ ถ้าสินค้าได้มาตรฐาน	การทำเฟอร์นิเจอร์ต้องใช้แรงงานฝีมือจึงจะสามารถทำการแข่งขันได้ ยังขาดแรงงานประเภทนี้อยู่ ปัจจุบันต้องใช้ช่างฝีมือชาวไทย
4. การลงทุนอุตสาหกรรมใช้แรงงานเข้มข้น	ค่าแรงถูกกว่าไทย	แรงงานท้องถิ่นมีจำนวนไม่มาก แรงงานมีทักษะด้านอุตสาหกรรมน้อย ยังขาดโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นไปได้ทางเวียงจันทน์มากกว่า
5. การลงทุนอุตสาหกรรมใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน	มีแร่ธาตุที่ใช้ในการทำวัสดุก่อสร้าง การคมนาคมที่ดีขึ้นจะสามารถใช้ไทยและเวียดนามเป็นตลาดได้ มีศักยภาพด้านโครงการไฟฟ้าพลังน้ำสูง	การลงทุนสูง นักลงทุนต้องมีความมั่นใจในการสนับสนุนของรัฐบาล และกระบวนการต่อรองต้องไม่ใช้เวลานานเกินไป ยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย และกฎระเบียบที่เพิ่งนำมาใช้เมื่อมีการลงทุนจากต่างประเทศยังขาดแรงงานมีทักษะด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ประเภทความเชื่อมโยง	ศักยภาพ	ข้อจำกัด
6. การส่งออกผ่านท่าเรือ เวียดนาม	การส่งไม้ส่งออกของลาวสะดวกขึ้น ลาวมีทางเลือกในการขนส่งมากขึ้น จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโอกาสส่งผ่านลาวไปยังเวียดนาม ได้เพราะระยะทางสั้นกว่า	การขนถ่ายสินค้าที่ท่าเรือของเวียดนาม ใช้เวลานาน การผ่านด่านหลายด่านทำให้ มีค่าใช้จ่ายเพิ่ม ถนนยังมีสภาพไม่ดี ถึงระยะทางจะสั้นกว่าการส่งมายังกรุงเทพฯ แต่ระยะเวลารับส่งนานกว่า ต้องปรับปรุง อีกมาก
7. การส่งเสริมการท่องเที่ยว	มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถพัฒนา package tour คือ นครพนม-ท่าแขก-หลักชัย-วินห์ ได้	มีความไม่สะดวกในการผ่านแดน ต้องมีการปรับปรุงด้านการโรงแรม โครงสร้างพื้นฐาน

บทที่ 4

ศักยภาพและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในเวียดนาม

4.1 บทนำ

บทความนี้เริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศเวียดนามมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ล่าช้ากว่าประเทศไทยมากในปัจจุบัน ทั้งๆที่ในอดีตเมื่อประมาณ 50 ปีก่อนทั้งสองประเทศนี้มีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเกิดจากสาเหตุสำคัญสองประการคือ ประการแรกการที่เวียดนามต้องตกอยู่ในภาวะสงครามเป็นเวลานาน ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรมนุษย์และการผลิตในทุกสาขา ประการที่สองเกิดจากการดำเนินนโยบายที่มุ่งจะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง และเน้นการส่งเสริมคุ้มครองอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจของเวียดนามดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตอาหารมีไม่เพียงพอความต้องการ มีการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลเนื่องจากจัดเก็บภาษีเงินได้ต่ำ และมีรายจ่ายสูงในการให้การอุดหนุนรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนอยู่จำนวนมาก ประชาชนมีรายได้และเงินออมต่ำ ปัญหาเงินเฟ้ออยู่ในอัตราที่สูงมากเนื่องจากรัฐบาลใช้วิธีพิมพ์ธนบัตรใหม่เพื่อนำมาใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กลไกราคาถูกบิดเบือนทำให้การจัดสรรทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาการขาดดุลการค้ามีความรุนแรง อัตราการเพิ่มประชากรมีสูง

แต่ในระยะหลังเมื่อรัฐบาลเวียดนามได้ตระหนักถึงความผิดพลาดทางด้านนโยบายในอดีต ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปแก้ไข โดยหันกลับมาใช้ระบบตลาดเสรีแทน และหยุดให้ความช่วยเหลือรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพ แก้ไขระเบียบข้อบังคับและกฎหมายการลงทุนให้เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล ทำให้ในเวียดนามประสบความสำเร็จได้ในหลายๆด้านเพียงในช่วงเวลาสั้นๆ เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 7 เปลี่ยนจากประเทศที่ขาดแคลนอาหารกลายมาเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่อันดับสามของโลก ควบคุมอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่ต่ำ ลดขนาดของการขาดดุลการค้าและงบประมาณรายจ่ายรัฐบาล มีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้าเวียดนามเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จเหล่านี้ยังไม่อาจเป็นหลักประกันได้ว่า เวียดนามจะสามารถรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาในด้านอื่นๆให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพในระยะยาวได้ เนื่องจากยังมีปัญหาและข้อจำกัดที่รอการแก้ไขอยู่อีกมาก เช่น การที่ประชากรส่วนใหญ่มีความยากจนเพราะมีรายได้ต่ำมาก เทคโนโลยีการผลิตอยู่ในสถานะที่ล้าสมัยและขาดประสิทธิภาพ ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ทรุดโทรมและไม่เพียงพอ ขาดแคลนเงินทุนและมีฐานการส่งออกที่จำกัด เพราะมีสินค้าเพียงไม่กี่ประเภทและส่วนใหญ่เป็นสินค้าพื้นฐานเช่น ข้าว แร่ธาตุ และน้ำมันดิบ เป็นต้น

การพัฒนาต่อไปของเวียดนามนั้น จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือและความร่วมมือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านแถบอินโดจีนนี้ เพื่อใช้เป็นตลาดและแหล่งเงินทุน ตลอดจนรับเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการที่ดีกว่า ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านคือไทย ก็มองเห็นประโยชน์จากการติดต่อกับเวียดนาม เนื่องจากเวียดนามเป็นประเทศที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีทางออกทะเลมาก และแรงงานที่มีความขยันขันแข็งและราคาถูก เพราะฉะนั้นโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสองจึงมีความเป็นไปได้สูง

4.2 ภาพรวมโครงสร้างการปกครอง การเมือง และเศรษฐกิจของเวียดนาม

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางการเมือง

และเศรษฐกิจของเวียดนามที่ผ่านมา

ถ้ามองย้อนกลับไปในอดีตราว 50 ปีก่อน จะพบว่า ระดับการพัฒนาของทั้งไทยและเวียดนามนั้นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ประชากรทั้งสองประเทศมีระดับมาตรฐานการครองชีพที่เหมือนกันในยุคนั้น แต่ทว่าในปัจจุบันพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วรายได้ที่แท้จริงของคนเวียดนามนั้นคิดเป็นเพียงร้อยละ 11 ของคนไทยเท่านั้น สาเหตุสำคัญ 2 ประการที่ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมากของระดับการพัฒนาของประเทศทั้งสองในช่วงระยะเวลาเพียง 50 ปีที่ผ่านมา คือ ประการแรกเวียดนามต้องตกอยู่ในภาวะสงครามติดต่อกันเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ ทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐานของประเทศอย่างใหญ่หลวง แม้ว่าในท้ายที่สุดจะเป็นฝ่ายชนะสงคราม แต่ก็ต้องมีการระงับหน่วงในการบูรณะประเทศที่เสียหายยับเยินจากผลของสงคราม ประการที่สองคือการดำเนินนโยบายการพัฒนาที่ผิดพลาด ที่มุ่งเน้นการรวมศูนย์การตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง และการมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักโดยที่ประเทศของตนยังขาดศักยภาพและปัจจัยพื้นฐานรองรับที่เพียงพอเป็นผลให้ระบบการผลิต การจัดสรรทรัพยากร และการกระจายสินค้าและบริการเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ

การศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตของเวียดนาม จะช่วยให้เข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาของเวียดนามในอนาคต รวมทั้งอุปสรรคข้อจำกัดที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาในส่วนนี้จะแบ่งช่วงเวลาในอดีตออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกเป็นช่วงของยุคสงครามเวียดนาม (ราวปี 2497 - 2518) ช่วงที่สองคือช่วงของยุครวมประเทศภายใต้ระบอบสังคมนิยม (ปี 2519 - 2528) และช่วงสุดท้ายคือ ช่วงของการปฏิรูประบบเศรษฐกิจมาเป็นระบบตลาดเสรี (ปี 2529 ถึงปัจจุบัน) ซึ่งรายละเอียดของแต่ละช่วงเวลาดังกล่าวจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

ก) ยุคสงครามเวียดนาม (ปี 2497 - 2518)

ในปี 2497 ประเทศเวียดนามในสมัยนั้นได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้โดยมีเส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นขีดแบ่งตามข้อตกลงที่กรุงเจนีวา และนับจากนั้นมาจนถึง ปี 2518 ประเทศเวียดนามทั้งสองนี้ตกอยู่ในภาวะเผชิญหน้าและทำสงครามกลางเมืองที่เรียกว่า สงครามเวียดนามมาโดยตลอด โดยที่ทั้งสองประเทศมีระบอบการปกครองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เวียดนามเหนือมีการปกครองและระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ในขณะที่เวียดนามใต้มีระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมภายใต้รัฐบาลทหารที่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกา

(1) เวียดนามเหนือ

เขตพื้นที่ของเวียดนามเหนือเป็นเขตที่มีแหล่งแร่ธาตุมาก โดยเฉพาะถ่านหินที่มีอยู่ประมาณ 4 พันล้านตัน นอกจากนี้ก็มีแร่เหล็ก ดีบุก ทองแดง และสังกะสี เวียดนามเหนือขาดแคลนพื้นที่ราบผืนใหญ่ ๆ ที่สามารถใช้ทำเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตภูเขา โดยเฉลี่ยแล้วมีที่ดินเพื่อการเกษตรต่อหัวไม่เกิน 0.1 เฮกแตร์ ในช่วงหกปีแรกนี้คือระหว่าง ปี 2503 ถึง 2513 เวียดนามเหนือมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภท การขุดแร่ และซ่อมแซมเครื่องใช้เครื่องมือเป็นหลัก และแม้ว่าสัดส่วนของผลผลิตอุตสาหกรรมต่อผลผลิตทั้งหมดของเวียดนามเหนือจะเพิ่มจาก ร้อยละ 16.9 เป็นร้อยละ 42.5 ในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ทว่าผลผลิตที่ได้ก็ยังมียกระดับต่ำและไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ พรรคคอมมิวนิสต์ในขณะนั้นจึงได้ปรับเปลี่ยนแผนระยะยาวของประเทศซึ่งประกอบด้วยแผนการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีกำหนดระยะเวลาแต่ละแผนเท่ากับ 5 ปี แผนในช่วง 10 ปีแรก คือระหว่าง ปี 2503 ถึง 2513 มีสาระสำคัญสรุปได้คือ ให้เร่งส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดหนักจำพวกการผลิตกระแสไฟฟ้า การถลุงเหล็ก อุตสาหกรรมเครื่องจักร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมเคมีเป็นหลัก มีการฝึกอบรมแรงงานให้มีทักษะที่จำเป็นและเหมาะสมกับอุตสาหกรรมเหล่านี้ พร้อมทั้งการกำหนดโครงสร้างค่าจ้างที่สร้างแรงจูงใจให้กับอุตสาหกรรมหนักเหล่านี้ เป็นพิเศษ นอกจากนี้ก็ยังเน้นเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐให้เข้ามาดำเนินการผลิตและการจัดการอุตสาหกรรม และให้การกำหนดแผนการดำเนินงานของอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ ทั้งหมดถูกควบคุมโดยกระทรวงในส่วนกลางที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือโดยเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นผู้ที่กำหนดแผนและเป้าหมายการผลิต จำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้ ระดับค่าจ้างแรงงาน และราคาขายของผลผลิต แผนดังกล่าวนี้ได้มีการนำไปใช้ประมาณ 4 ปี (ปี 2503 - 2508) ก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะสงครามครั้งใหญ่กับเวียดนามใต้ แต่ในระยะเวลา 4 ปีดังกล่าว จำนวนเงินลงทุนในภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าตัวเทียบกับก่อนหน้านี้ (ช่วงระหว่าง ปี 2498 - 2503) หรือคิดเป็นร้อยละ 48 ของเงินลงทุนทั้งหมด ซึ่งเงินลงทุนส่วนใหญ่นี้ได้มาในรูปของเงินช่วยเหลือจากประเทศสหภาพโซเวียตและประเทศคอมมิวนิสต์อื่น ๆ เป็นหลัก ประเทศเวียดนามเหนือเองอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนเงินทุน และต้องใช้นโยบายรัดเข็มขัดอย่างเต็มที่เพื่อผันทรัพยากรที่มีอยู่มาพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดหนักเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนเงินลงทุนใน

ภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดนั้น ประมาณร้อยละ 78 เป็นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมหนักซึ่งมีผลทำให้ กำลังการผลิตไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวภายในเวลา 5 ปี และผลผลิตอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 14.6 ต่อปี ซึ่งแบ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมหนักร้อยละ 19.3 ต่อปี และอุตสาหกรรมเบาร้อยละ 10.4 ต่อปี

ในช่วงสงครามเวียดนาม โรงงานอุตสาหกรรมจำนวนไม่น้อยกว่า 300 แห่งถูกทำลาย โดยการทิ้งระเบิด ส่วนอุตสาหกรรมที่เหลือก็ดำเนินการผลิตโดยมีผลผลิตที่ต่ำและขาดประสิทธิภาพ ทำให้ผลผลิตของอุตสาหกรรมอยู่ในระดับที่ต่ำมากจนถึงช่วงปลายสงคราม

ตลอดช่วงระยะเวลาระหว่าง ปี 2504 ถึง 2518 อุตสาหกรรมในเวียดนามเหนือได้มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก คือ ภาคอุตสาหกรรมมีสินทรัพย์คงที่เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า เมื่อเทียบกับ ภาคการเกษตร มีอุตสาหกรรมเกิดใหม่จำนวนมากในเมือง Hanoi, Haiphong, Viet Tri, Thai Nguyen และ Quang Ninh จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่เพียง 1,000 คนและวิศวกร 23 คน ในปี 2497 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 60,000 คน และ 5,000 คน ตามลำดับในปี 2518 อย่างไรก็ตามระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ยังเป็นไปอย่างเชื่องช้าและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการเกิดภาวะสงคราม และการบริหารงานที่รวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง

(2) เวียดนามใต้

พื้นที่ในเขตเวียดนามใต้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะทำการเกษตร มีพื้นที่ป่าไม้มาก และมีชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาว อุตสาหกรรมในเวียดนามใต้ขณะนั้น ส่วนใหญ่ ได้แก่อุตสาหกรรมแปรรูปทางเกษตรเช่น อาหารกระป๋อง น้ำตาล น้ำมันพืช อุตสาหกรรมกระดาษ เฟอร์นิเจอร์ แหจับปลา น้ำปลา อุตสาหกรรมมอเตอร์ไซด์ และชิ้นส่วนเครื่องใช้เครื่องมือ เป็นต้น ในช่วงระหว่างสงครามในปี 2503 - 2507 ภาคอุตสาหกรรมได้ถูกนำไปใช้เพื่อการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคของทหารอเมริกัน ซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมจำพวก การแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม บุหรี่ และสิ่งทอ อุตสาหกรรมที่ผลิตผลิตภัณฑ์สงคราม เช่น ลวดหนาม โดยมีอุตสาหกรรมเกิดใหม่ที่ใช้เครื่องจักรทันสมัยเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งทอ และโรงงานน้ำตาล การพัฒนาอุตสาหกรรมของเวียดนามใต้ได้รับเงินช่วยเหลือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีจากประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นอู่ซ่อมเรือที่ Ba Son ศูนย์กลางการบินและซ่อมเครื่องบินที่ Tan Son Nhat โรงรีดเหล็กที่ Bien Hoa และ Da Nang และมีการตั้งโรงไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

โดยสรุปแล้วการพัฒนาในเวียดนามเหนือในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้จะมุ่งเน้นในเรื่องอุตสาหกรรมหนักเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมวิศวกรรม อุตสาหกรรมเคมี และอุตสาหกรรมเหล็กเป็นต้น ในขณะที่เวียดนามใต้จะมุ่งเน้นในเรื่องอุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ไม้และแปรรูปอาหารเป็นหลัก (ดูตาราง ที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1
เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในปี 2518
ระหว่างเวียดนามเหนือและใต้

หน่วย: ร้อยละ

สาขาอุตสาหกรรม	เวียดนามเหนือ	เวียดนามใต้
ไฟฟ้า	4.3	4.7
โลหะ	2.1	1.4
วิศวกรรม	18.0	6.2
เคมี	14.1	11.1
วัสดุก่อสร้าง	5.6	2.7
แปรรูปไม้	5.9	1.3
กระดาษสิ่งทอและเครื่องหนัง	10.9	21.5
อาหาร	30.6	49.0

ที่มา : Vo Dai Luoc (1994) ตารางที่ 1 หน้า 12.

ข) ยุครวมประเทศภายใต้ระบอบสังคมนิยม (ปี 2519 - 2528)

(1) ช่วงแผนพัฒนาฉบับปี 2519 - 2523

ภายหลังจากที่มีการรวมเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ได้สำเร็จในปี 2518 แล้ว ทางรัฐบาลเวียดนามก็ได้เริ่มใช้แผนพัฒนาระยะ 5 ปี (ปี 2519 - 2523) ซึ่งมีสาระสำคัญที่ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก โดยดำเนินการในรูปของรัฐวิสาหกิจเหมือนเดิม นอกจากนี้ก็ยังมีการวางเป้าหมายว่าจะเพิ่มผลผลิตข้าวให้ได้ถึง 21 ล้านตัน ภายในปี 2523 เพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าเป็น 5 พันล้านกิโลวัตต์ ผลผลิตถ่านหินเท่ากับ 10 ล้านตัน กำลังการผลิตเหล็กเท่ากับ 250,000 ตัน ผลผลิตปูนซีเมนต์ 2 ล้านตัน ปุ๋ยเคมี 1.3 ล้านตัน ไม้ซุง 3.5 ล้านลูกบาศก์เมตร การฟื้นฟูป่าไม้ 1.2 ล้านเฮกตาร์ และการก่อสร้างบ้านที่อยู่อาศัย 1.4 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เวียดนามก็ไม่สามารถทำให้แผนพัฒนาดังกล่าวบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

- ผลจากการที่รัฐบาลเวียดนามพยายามขยายฐานของระบบเศรษฐกิจ แบบที่มีการควบคุมและรวมศูนย์อยู่ที่รัฐ และในรูปแบบของการร่วมกันเป็นเจ้าของกิจการ (collectivization) ทำให้ทางตอนเหนือในปี 2522 มีสหกรณ์ทางการเกษตรระดับคอมมูนทั้งสิ้น 4,154 กลุ่ม ในขณะที่ทางตอนใต้ซึ่งได้เริ่มมีการปฏิรูประบบเศรษฐกิจโดยใช้ระบบสังคมนิยมเข้ามาแทนที่ระบบทุนนิยมทั้งในภาค

การค้าและภาคเกษตรกรรมอย่างรวดเร็ว คือในปี 2522 สัดส่วนของจำนวนครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในรูปของคอมมูนิตเป็นร้อยละ 18.5 และได้เพิ่มเป็นร้อยละ 35.6 ในปีต่อมา

แม้ว่าในแง่ของตัวเลขแล้วจำนวนสหกรณ์การเกษตรของคอมมูนจะมีการขยายตัวมากขึ้นก็ตาม แต่ในแง่ของประสิทธิภาพการผลิตแล้วกลับลดต่ำลง เนื่องจากปัญหาภายในองค์กรเอง แม้ในทางตอนเหนือซึ่งชาวนาต่างก็หมดความกระตือรือร้นที่จะทำการผลิตอย่างจริงจัง เพราะแต่เดิมชาวนาเหล่านี้ยังได้รับอนุญาตให้สามารถกันที่ดินทำกินบางส่วนที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นของตนเองได้บ้าง แต่เมื่อรัฐบาลเร่งที่จะขยายจำนวนสหกรณ์มากยิ่งขึ้น จึงทำให้มีการยกเลิกสิทธิในการครอบครองที่ดินและผลผลิตบางส่วนเป็นของตนเองดังกล่าวไป สภาพการณ์ดังกล่าวยิ่งเลวร้ายมากขึ้นในกรณีของเวียดนามตอนใต้ เพราะมีการต่อต้านจากชาวนาจำนวนไม่น้อยด้วยการทิ้งไร่นาไว้เปล่า ๆ

- ในช่วงเวลาดังกล่าว เวียดนามได้เร่งเพิ่มการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนักเพื่อขยายกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมเหล่านั้น ทำให้มูลค่าของสินทรัพย์คงที่ของสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีก 13.2 พันล้านเวียดนามดองภายในเวลาเพียง 5 ปี สาขาเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 8.4 พันล้านเวียดนามดอง สาขาโทรคมนาคมและขนส่งเพิ่มขึ้น 7.8 พันล้านเวียดนามดอง ซึ่งเงินลงทุนส่วนใหญ่เป็นเงินช่วยเหลือและให้กู้มาจากประเทศสหภาพโซเวียต จำนวนหน่วยประกอบการอุตสาหกรรมของรัฐในช่วงเวลาดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นอีก 714 แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้ประมาณ 451 แห่งเป็นอุตสาหกรรมประเภทอุตสาหกรรมหนัก อย่างไรก็ตามแม้ว่ากำลังการผลิตจะได้มีการเร่งขยายตัวโดยเร่งการลงทุนเพิ่มดังกล่าว แต่จริงๆ แล้วประสิทธิภาพการผลิตของโรงงานใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นมานี้จะมีการใช้จริง เพียงร้อยละ 50 เท่านั้น เนื่องจากการเร่งเพิ่มจำนวนการลงทุนในโครงการต่าง ๆ มากจนเกินไป ประกอบว่าในช่วงระหว่างปี 2520 และปี 2521 ภาคเกษตรกรรมมีผลผลิตที่ตกต่ำลงเพราะเกิดภัยธรรมชาติ และในเวียดนามเองในปี 2522 ก็เริ่มเข้าไปพัวพันกับสงครามในกัมพูชา ทำให้สภาวะเศรษฐกิจเวียดนามประสบปัญหา

โดยสรุปแล้วในช่วงแผนพัฒนา 5 ปี นี้ (ปี 2519 - 2523) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยต่อปีมีเพียงร้อยละ 0.4 ในขณะที่อัตราการขยายตัวของประชากรในช่วงเวลาเดียวกันโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.24 ต่อปี จึงมีผลให้ผลผลิตต่อหัวในหลาย ๆ ภาคการผลิตของเวียดนามในปี 2523 ลดต่ำกว่าในปี 2519 ซึ่งเป็นปีแรกของการใช้แผนพัฒนาฉบับก่อน การพัฒนาประเทศของเวียดนามในช่วงนี้จึงยังไม่ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

(2) ช่วงแผนพัฒนาฉบับปี 2524 - 2528

เพราะฉะนั้นเมื่อเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับต่อไป (ปี 2524 - 2528) จึงมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่เพื่อแก้ไขปัญหและอุปสรรคที่ประสบจากแผนพัฒนาฉบับที่แล้ว ซึ่งเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งก็คือความพยายามที่จะลดอัตราเพิ่มของประชากรให้เหลือเพียง ร้อยละ 1.7 ต่อปี และเนื่องจากมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนเงินลงทุน รัฐบาลเวียดนามจึงได้ตัดสินใจเลื่อนโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการที่ยังไม่มีความเร่งด่วนออกไปก่อน เหลือไว้เฉพาะโครงการที่มีความจำเป็น ในช่วง 5 ปี นี้ (ปี 2524 - 2528) จำนวนเงินลงทุนทั้งหมดของภาครัฐบาลเท่า

กับ 95.2 พันล้านเวียดนามดอง หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จากช่วงแผนพัฒนาฉบับก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามภาคอุตสาหกรรมก็ยังเป็นภาคที่ได้รับแบ่งของเงินลงทุนสูงสุดคือ คิดเป็นร้อยละ 38.4 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในตอนท้ายของแผนฉบับนี้โครงการขนาดใหญ่หลายแห่งที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงแผนการพัฒนาฉบับก่อนได้เสร็จสมบูรณ์และเริ่มดำเนินการได้แล้ว เช่น โรงงานปูนซีเมนต์ที่ Bim Son และ Hoang Thach โรงงานกระดาษที่ Bai Bang กำลังการผลิตไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเป็น 456,500 กิโลวัตต์ ในด้านการขนส่งก็มีเส้นทางรถไฟที่สร้างเพิ่มขึ้นอีก 128.5 กิโลเมตร และถนนตัดใหม่อีก 3,000 กิโลเมตร ในช่วงของแผนพัฒนาฉบับนี้ ได้มีการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ เช่น การสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำที่ Hoa Binh และ Tri An มีการสำรวจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติทั้งทางตอนเหนือและใต้ และมีการสำรวจและจัดทำแผนแม่บทในเขตพื้นที่ Mekong Delta

การปฏิรูปในรูปแบบของสังคมนิยมในระยะนี้ได้มีการดำเนินการในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อลดปัญหาการต่อต้านเช่นที่เคยประสบมาในช่วงก่อน จุดเด่นของแผนพัฒนาฉบับนี้ก็คือ ความพยายามที่จะทดลองใช้วิธีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการจัดการจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นมากขึ้น เช่น ในปี 2524 พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ออกกฎข้อกำหนดที่เรียกว่า Directive No.100 ที่มีสาระสำคัญในเรื่องของระบบการร่วมสัญญา "Contractual System" สำหรับครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งครัวเรือนจะมีการทำสัญญากับสหกรณ์เกษตร ในเรื่องของการใช้ประโยชน์ที่ดิน การผลิต และการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งระบบดังกล่าวนี้ เกษตรกรจะไม่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดในเรื่องการผลิตเหมือนที่ผ่านมาและมีแรงจูงใจที่จะเพิ่มผลผลิตให้ได้มากที่สุดเพราะจะได้ส่วนเกินจากที่ต้องส่งมอบให้กับทางสหกรณ์การเกษตรตามจำนวนที่สัญญาไว้ นอกจากนี้ทางสหกรณ์ก็จะมีหน้าที่ตามสัญญาในการให้การสนับสนุนในเรื่องของการปรับปรุงระบบชลประทานและการกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ผลจากการดำเนินระบบสัญญานี้ได้ทำให้ผลผลิตอาหารมีปริมาณเทียบเท่ากับข้าวที่เพิ่มขึ้น 15 ล้านตัน ในปี 2523 และ 16.8 ล้านตัน ในปี 2525 ตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในช่วงนี้คือ การปฏิรูปโครงสร้างรัฐวิสาหกิจทั้งหลายที่ดำเนินการอย่างขาดประสิทธิภาพ ให้จำเป็นต้องพึ่งพาตนเองเป็นหลักแทนการพึ่งพาอาศัยเงินสนับสนุนจากรัฐบาลเหมือนแต่ก่อน มีความพยายามที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานในรัฐวิสาหกิจโดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเงินเดือนประจำคงที่ให้ผันแปรไปตามจำนวนชิ้นของสินค้าที่ผลิตได้ (Piece Rate) รัฐวิสาหกิจได้รับอนุญาตให้สามารถดำเนินการตัดสินใจได้เองในเรื่องของการจัดการเรื่องปริมาณวัตถุดิบ และสินค้าที่ต้องการผลิต อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องโครงสร้างราคาที่มีความบิดเบือนอยู่มากจึงทำให้การควบคุมและตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวของรัฐวิสาหกิจทั้งหลายเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ รัฐวิสาหกิจเหล่านี้ก็ยังได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลอยู่ในรูปของราคาซื้อวัตถุดิบและสินค้าทุนที่ต่ำกว่าราคาตลาด และให้เงินอุดหนุนในกรณีที่ดำเนินการขาดทุน ปัญหาเรื่องการขาดประสิทธิภาพจึงยังมีให้เห็นอยู่โดยทั่วไป

ในช่วงนี้ทางการยังมีแนวโน้มที่จะยอมรับการคงอยู่ของการดำเนินธุรกิจแบบภาคเอกชนมากขึ้นทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมรายย่อยบริการและการค้า^๖ ชาวนาสามารถขายผลผลิตส่วนเกินจากที่ได้ทำสัญญากับรัฐบาลแล้วในตลาดเสรีได้อย่างเปิดเผย ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ภาคเอกชนทำงานอย่างเต็มกำลังมากขึ้นดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

นอกจากนี้รัฐบาลยังมุ่งที่จะยกเลิกการอุดหนุนในรูปของราคา ซึ่งที่ผ่านมาส่งผลทำให้เกิดระบบราคาสองราคาในระบบเศรษฐกิจคือ ระดับราคาตลาด และระดับราคาที่มีการอุดหนุนจากรัฐ ทำให้ราคาวัตถุดิบหลายอย่างปรับตัวสูงขึ้นใกล้เคียงกับราคาตลาด อย่างไรก็ตามผลพวงจากนโยบายนี้ยังไม่สามารถปรากฏให้เห็นอย่างทันทีทันใด เนื่องจากระบบเศรษฐกิจต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงที่ตามมา ซึ่งรัฐบาลได้พยายามควบคุมภาวะเงินเฟ้อโดยการจำกัดปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ ด้วยการออกธนบัตรใหม่ซึ่งมีมูลค่าแลกเปลี่ยนมากกว่าธนบัตรเก่า โดยอนุญาตให้ประชาชนแต่ละคนสามารถแลกธนบัตรใหม่ได้ในจำนวนจำกัด ส่วนธนบัตรเก่าส่วนที่เหลือก็นำมาฝากไว้ที่ธนาคารในรูปของเงินออมระยะยาว ซึ่งมาตรการดังกล่าวก็ได้มีผลในการจำกัดความต้องการบริโภคให้เหลือน้อยลงได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวก็มีผลข้างเคียงที่ทำให้รัฐวิสาหกิจมีเงินหมุนเวียนที่ลดน้อยลง จนเกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องในการดำเนินงาน ซึ่งมีผลบังคับให้รัฐบาลจำต้องพิมพ์ธนบัตรเพิ่มมากขึ้นในที่สุด ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อตามมา

จากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ถูกต้องมากขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจในรอบ 5 ปีนี้ โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.3 ต่อปี โดยที่ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 9.5 ต่อปี และภาคเกษตรกรรมร้อยละ 5.2 ต่อปี มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.6 ต่อปี ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาในช่วงนี้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับแผนฉบับที่แล้ว

ค) ยุคปฏิรูประบบเศรษฐกิจมาเป็นแบบตลาดเสรี (ปี 2529 ถึงปัจจุบัน)

(1) ช่วงแผนพัฒนาฉบับปี 2529 - 2533

จากความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายที่สำคัญ ๆ ที่ผ่านมาในช่วง 10 ปีที่แล้ว ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้รัฐบาลเวียดนามต้องทบทวนบทเรียนที่ได้รับ และปฏิรูประบบเศรษฐกิจขนานใหญ่แทนการมุ่งเน้นเรื่องการลงทุนในโครงการขนาดยักษ์เหมือนที่ผ่านมา จำนวนการลงทุนภาครัฐบาลตลอดช่วงแผนพัฒนานี้จึงมีมูลค่ารวมเพียง 90.6 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้านี้อันแล้วลดลงประมาณร้อยละ 5.8 การปฏิรูประบบเศรษฐกิจที่สำคัญ คือการลดการควบคุมการจัดการโดยรัฐบาลมาเป็นการจัดการภายใต้ระบบตลาดเสรี และข้อกำหนดกฎหมายที่มีความชัดเจนมากขึ้น ชาวนาได้รับอนุมัติให้สามารถถือผลผลิตส่วนเกินได้ประมาณร้อยละ 40 ของผลผลิตที่ได้ทำสัญญาไว้กับสหกรณ์การเกษตร และได้รับการส่งเสริมให้ลงทุนในปัจจัยทุนและแรงงานเพื่อการผลิต ในส่วนของภาคอุตสาหกรรมนั้น รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ได้รับมอบหมายให้สามารถตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับการผลิต และการจัดจำหน่ายได้อย่างอิสระ แต่ต้องพึ่งพาเงินทุนการดำเนินการเพื่อการอยู่รอดของตนเองแทนการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเหมือนที่ผ่านมา ผลจากนโยบายนี้ทำให้ผู้ประกอบการเอกชนมีการเพิ่มการลงทุนมากขึ้น

ในปี 2530 เวียดนามได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศที่ให้สิทธิพิเศษ นำสนใจหลายประการกับนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุน และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการส่งออกได้เพิ่มขึ้น รัฐบาลเวียดนามได้ดำเนินมาตรการลดค่าเงินเมื่อเทียบกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ในส่วนของนโยบายการเงินและตลาดทุนนั้น ได้เริ่มมีการจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนและธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินการโดยพึ่งพาผลกำไรของกิจการเป็นหลัก มีหน้าที่ระดมเงินออมจากประชากรโดยเสนออัตราดอกเบี้ยที่สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อ ธนาคารต่างชาติได้รับอนุญาตให้เข้ามาเปิดสาขาในเวียดนามได้ โดยมีเมือง Hanoi และ Ho Chi Minh เป็นศูนย์กลางของการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ มีการใช้ระบบภาษีที่เก็บจากอุตสาหกรรมของภาครัฐและเอกชนในอัตราเดียวกันและรัฐวิสาหกิจจะไม่ได้รับการจัดสรรเงินทุนให้เปล่าเหมือนในอดีต แต่จะเป็นในรูปของสินเชื่อที่จะต้องชำระคืนในภายหลัง

อย่างไรก็ตาม เวียดนามในช่วงดังกล่าวก็ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่นอกเหนือการควบคุม คือการล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก ทำให้เวียดนามต้องสูญเสียตลาดส่งออกสินค้าในประเทศเหล่านี้ รวมทั้งเงินช่วยเหลือจำนวนมากที่เคยได้ เพราะฉะนั้นในช่วงระยะนี้ ระบบเศรษฐกิจเวียดนามจึงยังไม่สามารถฟื้นตัวได้มากนัก

(2) ช่วงแผนพัฒนาระหว่างปี 2534 - ปัจจุบัน

ผลจากความพยายามที่จะปฏิรูประบบเศรษฐกิจที่ผิดพลาดในอดีต ทำให้เวียดนามในช่วงปี 2534 - 2536 สามารถประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในหลายๆด้านอย่างเกินความคาดหมาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในระดับมหภาค ในปี 2535 - 2536 เฉลี่ยแล้วเท่ากับร้อยละ 8.0 ซึ่งสูงมาก เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวตลอด 15 ปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในระดับร้อยละ 5 ต่อปี

- ผลผลิตเกษตรในช่วง 3 ปีนี้ สูงกว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คือ ในปี 2534 - 2536 ผลผลิตอาหารเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 20 ผลผลิตน้ำตาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.8 ข้าวเพิ่มร้อยละ 18 ยางธรรมชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.7 กาแฟเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 และโคกระบือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.2 เมื่อเทียบกับผลผลิตในระหว่างปี 2529 - 2533

- ในระหว่างปี 2534 - 2536 อัตราเพิ่มของผลผลิตภาคอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 13.2 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าที่คาดหวังไว้ในตอนเริ่มแผนนี้ เป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการจัดองค์กรของรัฐวิสาหกิจใหม่ และการยุบเลิกรัฐวิสาหกิจที่ขาดประสิทธิภาพไปทั้งหมดรวม 3,000 กว่าแห่ง

- ในด้านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งแต่เดิมนั้นตลาดส่งออกที่สำคัญของเวียดนามได้แก่ ประเทศสหภาพโซเวียต (คิดเป็นร้อยละ 70 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด) ได้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่มีการติดต่อค้าขายกับประเทศคู่ค้าใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลทำให้ปี 2535 กลายเป็นปีแรกที่เวียดนามสามารถมีดุลการค้าที่เกินดุล โดยมีมูลค่าการค้าต่างประเทศรวมทั้งสิ้นในปีนั้นเท่ากับ 5,085

ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้การลงทุนจากต่างประเทศก็มีแนวโน้มที่สดใสเนื่องจากการปรับปรุง กฎหมายการลงทุนใหม่ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำให้เงินลงทุนต่างประเทศจนถึงปลายปี 2536 มีเท่ากับ 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 30 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด (จำนวนเงินลงทุนต่างประเทศระหว่างปี 2534 - 2536 คิดเป็นมูลค่ารวม 6 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) ในปัจจุบัน ประมาณว่าในเวียดนามมีบริษัทที่ร่วมลงทุนกับต่างชาติอยู่ประมาณ 1,018 แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้แบ่งเป็นบริษัทที่ตั้งอยู่ในเมือง Ho Chi Minh จำนวน 324 แห่ง และในเมือง Hanoi จำนวน 121 แห่ง

- การเพิ่มขึ้นอย่างมากของผลผลิตในระบบเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของรัฐบาลที่เก็บได้มีสูงมากขึ้น แม้ว่างบประมาณรายจ่ายยังขาดดุล แต่ก็สามารถชดเชยได้จากเงินกู้ต่างประเทศ และเงินออม แทนการพิมพ์พันธบัตรเพิ่มเหมือนในอดีต

- ระดับเงินเฟ้อในช่วงดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ คือ อัตราเงินเฟ้อในปี 2534 - 2536 เท่ากับ ร้อยละ 5.2 โดยสรุปแล้ว ภาวะเศรษฐกิจของเวียดนามในช่วงปี 2534 - 2536 นั้นนับว่าเป็นที่น่าพอใจอย่างมาก และดูจะมีแนวโน้มที่สดใสต่อไปในอนาคต

4.2.2 ความสำเร็จของเวียดนามภายหลังการปฏิรูประบบเศรษฐกิจใหม่

ในระยะหลังนี้ เวียดนามได้ประสบความสำเร็จในหลายๆด้านจนเป็นที่จับตามองอย่างมาก ความสำเร็จประการแรกคือ การที่เวียดนามได้เปลี่ยนจากประเทศที่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหารสำหรับบริโภคในประเทศในช่วง 10 ปีที่แล้ว กลายเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลกในปี 2536 โดยในปีนั้นเวียดนามปลูกข้าวได้มากถึง 25 ล้านตัน

ความสำเร็จอีกประการหนึ่ง ก็คือเรื่องควบคุมปัญหาเงินเฟ้อ ซึ่งมีอัตราที่สูงมากในช่วงปี 2529 คือระดับราคาสินค้าเฉลี่ยในปีนั้นเพิ่มขึ้นคิดเป็น 873 เท่าของระดับราคาในปี 2519 ในขณะที่ราคาที่ควบคุมโดยรัฐเพิ่มขึ้น 602 เท่าในช่วงเดียวกัน สาเหตุของปัญหาเงินเฟ้อนี้นี้เกิดจากการใช้จ่ายของรัฐบาลในการที่จะให้ความอุดหนุนแก่รัฐวิสาหกิจที่ประสบปัญหาการขาดทุน และเร่งระดมการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดหนัก ทำให้ความต้องการเงินทุนมีมากกว่าเงินออม และเงินทุนที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ รัฐบาลเวียดนามจึงใช้วิธีพิมพ์ธนบัตรออกมาเรื่อยๆในระหว่างช่วงปี 2529 - 2531 ดังจะเห็นได้จากปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจที่มีราว 12,300 ล้านเวียดนามดองในปี 2528 เพิ่มขึ้นเป็น 55,400 ล้านเวียดนามดองในปี 2529 และเพิ่มเป็น 83,300 ล้านเวียดนามดองในปี 2531 นอกจากนี้การปฏิรูปราคาเป็นราคากลางก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระดับราคาทั่วไปปรับตัวสูงขึ้น ปัญหาเงินเฟ้อดังกล่าวได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจนอัตราเงินเฟ้อในปี 2535 ได้ลดลงเหลือร้อยละ 17.6 เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 67.6 ในปี 2534 และลดลงเหลือร้อยละ 15 ในปี 2536

ความพยายามของรัฐบาลเวียดนามในการที่จะลดขนาดของการขาดดุลงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล ก็นับว่าสามารถทำได้จนประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง สาเหตุสำคัญของการขาดดุลงบประมาณรายจ่าย เป็นเพราะว่ารายได้ส่วนใหญ่ของรัฐบาลมาจากรายได้ของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพ ในระหว่างปี 2519 - 2523 นั้น ประมาณการว่ากว่าร้อยละ 79 ของรายได้

ของรัฐบาลผูกติดกับรายรับของรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตามจากการดำเนินนโยบายปฏิรูประบบเศรษฐกิจใหม่ด้วยการเน้นให้รัฐวิสาหกิจต้องพึ่งพาตัวเองแทนการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ถ้ารัฐวิสาหกิจไหนไม่สามารถอยู่รอดได้ก็ให้ยุบเลิกไป ทำให้สัดส่วนของรายรับของรัฐบาลที่มาจากรัฐวิสาหกิจลดเหลือเพียงร้อยละ 64.2 ในช่วงปี 2529 - 2533 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าฐานรายได้ของรัฐบาลมีการขยายตัวมากขึ้น นอกจากนี้รายจ่ายของรัฐบาลที่เคยต้องใช้จ่ายไปกับการอุดหนุนรัฐวิสาหกิจที่ขาดประสิทธิภาพก็มีน้อยลง จึงทำให้การขาดดุลงบประมาณรายจ่ายในช่วงหลังนี้มีค่าน้อยลง

นอกจากนี้ในช่วงเวลาเพียง 5 ปี เวียดนามก็สามารถลดขนาดของการขาดดุลการค้าต่างประเทศลงได้อย่างมากมาย (ตารางที่ 4.2) คือ ในปี 2531 สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกต่อการนำเข้าของเวียดนามคิดเป็นร้อยละ 37.6 และได้เพิ่มขึ้นจนเป็นร้อยละ 98.8 ในปี 2535 ทั้งนี้เนื่องจากว่าในระยะหลังเวียดนามได้เปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกของตนสามารถติดต่อค้าขายโดยตรงกับประเทศคู่ค้าอื่นได้โดยเสรีมากขึ้น และขณะเดียวกันก็เปิดเสรีสำหรับสินค้านำเข้าบางประเภทโดยเฉพาะสินค้านำเข้าที่มีความจำเป็นและไม่สามารถผลิตได้เอง ในปี 2532 ได้ยกเลิกระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่หลายอัตราและปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนสามารถปรับตัวใกล้เคียงกับอัตราตลาดมากขึ้น

ก่อนปี 2533 นั้น ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของเวียดนามได้แก่ ประเทศสหภาพโซเวียต และประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์อื่นๆ การค้ากับประเทศนอกกลุ่มคอมมิวนิสต์นั้นส่วนใหญ่จะเป็นการค้าแบบลักลอบผ่านชายแดนโดยรัฐบาลเวียดนามสามารถควบคุมปริมาณเงินตราต่างประเทศจากการค้ากับประเทศนอกกลุ่มคอมมิวนิสต์นี้ได้เพียงประมาณร้อยละ 10 ของการค้าทั้งหมด (ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือการค้าน้ำมันดิบ) ภายหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี 2533 เวียดนามจำเป็นต้องขยายฐานการติดต่อทางการค้ากับประเทศคู่ค้าใหม่นอกกลุ่มคอมมิวนิสต์ เพราะฉะนั้น ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของเวียดนามในปี 2534 จึงได้แก่ประเทศญี่ปุ่น ฮังการ และสิงคโปร์ สำหรับสิงคโปร์นั้น มีข้อเท็จจริงที่น่าสนใจเพิ่มเติม ซึ่งไม่ได้แสดงโดยข้อมูลสถิติของการค้าดังกล่าว ก็คือ สินค้าส่งออกของสิงคโปร์ไปเวียดนามนั้น บางส่วนเป็นสินค้าที่ส่งมาจากประเทศไทยอีกต่อหนึ่ง เป็นที่คาดกันว่าแม้ว่าการค้าโดยตรงระหว่างไทยกับเวียดนามจะมีมูลค่าเพียง 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีในระยะหลัง แต่มูลค่าการค้าทางอ้อมระหว่างไทยกับเวียดนาม (โดยผ่านทางสิงคโปร์และฮ่องกง) มีสูงถึง 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี (Do Duc Dinh : 1992)

ในเรื่องของการลงทุนจากต่างประเทศนั้น ในช่วงระยะเวลา ปี 2531 - 2535 มีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ได้รับอนุมัติเป็นเงิน 4,551 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และจำนวนโครงการลงทุนทั้งสิ้น 556 โครงการ ในจำนวนนี้มีโครงการที่ดำเนินการแล้วจริง 470 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุนรวม 4,106 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในจำนวนนี้คิดเป็นโครงการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมากที่สุดคือ 263 โครงการเป็นเงินลงทุน 1,621 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาในแง่ของขนาดเงินลงทุนคือ ธุรกิจน้ำมัน ซึ่งมีทั้งหมด 23 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 1,078 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ ธุรกิจโรงแรม จำนวน 47 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 682 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานที่มีราคาถูก การลงทุนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและธุรกิจบริการเป็นหลัก ประเทศในแถบเอเชียที่เข้ามาลงทุนโดย

ตารางที่ 4.2

มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของเวียดนามในระหว่างปี 2531 - 2535

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	ร้อยละของการส่งออก เทียบกับการนำเข้า
2531	1,038.4	2,756.7	37.6
2532	1,946	2,565.8	75.8
2533	2,404	2,752.4	87.3
2534	1,970	2,239.3	87.8
2535	2,475	2,505.9	98.8

ที่มา : Vo Dai Luoc (1994) ตารางที่ 32 หน้า 158

ตรงในช่วงปี 2531 - 2534 นั้น คิดเป็นร้อยละ 52 ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดใน เวียดนาม โดยประเทศที่ลงทุนมาก ได้แก่ ประเทศไต้หวัน ซึ่งมีจำนวน 46 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 561.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาคือฮ่องกง มี 94 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 383.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และญี่ปุ่นมี 24 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 106 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับไทยนั้นมีการลงทุนในเวียดนามในช่วงดังกล่าวเท่ากับ 21 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 40.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนประเทศนอกแถบเอเชียที่เข้าไปลงทุนโดยตรงมากในเวียดนาม (จนถึงปี 2533) นั้น ได้แก่ ฝรั่งเศส ซึ่งมี 14 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุนรวม 232 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองมาคือ อังกฤษ ซึ่งมี 8 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุนรวม 143 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และออสเตรเลีย 10 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุนรวม 126 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

4.2.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จที่ผ่านมา และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ความสำเร็จของเวียดนามเท่าที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น เป็นผลของปัจจัยเกื้อหนุนหลายๆประการ ประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งมีรายละเอียดสามารถแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

ก) การแก้ไขปรับปรุงนโยบายที่ผิดพลาดในอดีตที่เคยเน้นในเรื่องของการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยที่แรงงานของตนยังขาดทักษะที่เหมาะสม ในอดีตเวียดนามจึงต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญและทุนจากสหภาพโซเวียต การให้ความอุดหนุนแก่รัฐวิสาหกิจที่ขาดประสิทธิภาพ ทำให้ระบบการผลิต การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยการผลิตขาดประสิทธิภาพ ราคาสินค้าและปัจจัยการผลิตถูกบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น แม้ว่าเวียดนามจะสามารถเพิ่มกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมหนักบางประเภทได้ในเวลาอันสั้น แต่ระบบการผลิตก็เป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ แรงงานในภาคเกษตรกรรมและภาคอื่นๆต่างก็ขาดแรงจูงใจที่จะทำงานอย่างเต็มที่ ยกเว้นแรงงานในอุตสาหกรรมหนักที่รัฐให้ความสำคัญสูงสุดและให้การอุดหนุนเป็นพิเศษ เพราะฉะนั้นความพยายามของเวียดนามที่ค่อยๆแก้ไขความผิดพลาดทางด้านนโยบายอุตสาหกรรม และนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา จึงมีผลช่วยให้กลไกทางเศรษฐกิจต่างๆดำเนินไปอย่างถูกต้องทางระบบราคามีการปรับตัวเข้าสู่ตลาด เงินเฟ้อถูกควบคุมไว้ในอัตราที่น่าพอใจ การขาดแคลนเงินทุนในประเทศได้รับการชดเชยจากการหลั่งไหลเข้ามาของเงินลงทุนจากต่างประเทศ สามารถขยายตลาดสินค้าส่งออกไปยังประเทศต่างๆได้มากขึ้น ปัญหาการขาดดุลการค้าและงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลได้รับการแก้ไขให้เบาบางลง ผลผลิตอาหารมีเพิ่มมากขึ้นเพียงพอแก่ความต้องการบริโภคภายในประเทศ เหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายที่ถูกต้องมากขึ้นในระยะหลัง

ข) ในช่วงระยะเวลา 10 กว่าปีที่มีการรวมประเทศเวียดนามเข้าด้วยกันในระบบสังคมนิยม (ปี 2518 - 2529) รัฐบาลเวียดนามยังไม่ประสบความสำเร็จในการใช้ระบบคอมมูน และการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตร่วมกันเข้าแทนที่ระบบผู้ประกอบการเอกชน โดยเฉพาะในเวียดนามใต้ ดังจะเห็นได้จากการแพร่หลายของตลาดมืด และการลักลอบขนสินค้าตามชายแดนโดยผิดกฎหมาย ซึ่งประมาณการว่ากว่าร้อยละ 40 ของเศรษฐกิจเวียดนามเป็นเศรษฐกิจนอกระบบ เพราะฉะนั้นเมื่อเวียดนามเริ่ม

ดำเนินการเปิดประเทศอย่างเป็นทางการผู้ประกอบการเดิมเหล่านี้ ซึ่งมีการติดต่อธุรกิจอยู่อย่างลับๆ ในอดีต จึงสามารถออกมาดำเนินการได้อย่างเปิดเผย และระบบธุรกิจตลาดเสรี แพร่สะพัดไปได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งต่างจากกรณีของสหภาพโซเวียต ซึ่งระบบคอมมิวนิสต์มีการฝังรากที่ลึกกว่าและในระยะเวลาที่ยาวนานกว่า การปรับตัวของภาคเอกชนให้รับกับสภาพการแข่งขันในตลาดเสรี จึงเป็นไปได้ อย่างเชื่องช้ากว่า

ค) เวียดนามมีทรัพยากรธรรมชาติมหาศาลทั้งแร่ธาตุ ป่าไม้และทะเล

ง) มีแรงงานมากและราคาถูก ปัจจุบันเวียดนามมีประชากรกว่า 65 ล้านคน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 188 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งหนาแน่นกว่ากรณีของไทยเกือบเท่าตัว ประชากรกว่าร้อยละ 90 มีการศึกษาจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (อย่างไรก็ตาม เรื่องแรงงานราคาถูกนั้น ก็มีข้อยกเว้นในบางกรณีและในบางพื้นที่ ตัวอย่างเช่น กรณีที่เรียกร้องค่าจ้างแรงงานจากบริษัทต่างชาติในอัตราที่สูงกว่าที่ผู้ประกอบการของเวียดนามโดยทั่วไปต้องจ่าย เป็นต้น)

แม้ว่าที่ผ่านมาการปฏิรูปของเวียดนามจะประสบผลสำเร็จเกินความคาดหมาย แต่การที่เวียดนามจะสามารถรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูงเช่นที่ผ่านมาในระยะยาวและมีเสถียรภาพนั้น ไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้ง่ายๆ เนื่องจากเวียดนามเองยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการ จึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้สามารถรวบรวมได้ดังต่อไปนี้

ก) รายได้เฉลี่ยต่อหัวของเวียดนามยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก คือประมาณ 200 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าทั้งอินเดีย (250 - 300 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อปี) จีน (450 - 500 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อปี) และอินโดนีเซีย (600 - 700 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อปี) การพัฒนาของเวียดนามจึงเริ่มจากระดับการพัฒนาที่ค่อนข้างต่ำ และจะต้องพยายามไล่ตามกวาดประเทศอื่นๆ

ข) ระดับการออมภายในประเทศต่ำ รายได้ส่วนใหญ่ของประชากรใช้ไปในการบริโภค และเหลือเก็บออมได้น้อย เนื่องจากส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และในอดีตซึ่งมีภาวะเงินเฟ้อมากๆ ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงติดลบ คนส่วนใหญ่จึงไม่นิยมที่จะเก็บเงินออมไว้กับสถาบันการเงิน ผลกำไรจากรายได้ของรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ก็มีไม่มาก จึงทำให้เวียดนามต้องพึ่งเงินลงทุนจากต่างประเทศใน ส่วนของการลงทุนจากต่างประเทศ หรือเงินกู้ช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ค) ระดับเทคโนโลยีการผลิตของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจอยู่ในสภาพที่ล้าหลังและขาดประสิทธิภาพ

ง) ระบบที่เอารัดเอาเปรียบนักลงทุนและบริษัทต่างชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจเวียดนาม โดยคิดค่าเช่า ค่าบริการ ในเรื่องของพื้นที่สำนักงาน โรงแรมที่พัก ในอัตราที่สูงกว่ากรณีที่เป็นชาวพื้นเมืองหลายเท่าตัว และในระดับคุณภาพที่ไม่คุ้มกับเงินค่าบริการ

นอกจากนี้ค่าจ้างแรงงานที่เรียกร้องจากบริษัทต่างชาติก็สูงกว่ากรณีที่เป็นบริษัท เวียดนาม โดยทั่วไปแล้วค่าจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยในราคาตลาดคือ 25 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน แต่สำหรับบริษัทต่างชาติหรือร่วมทุนกับต่างชาติ จะต้องจ่ายค่าจ้างในอัตราที่สูงกว่านี้มาก เช่น 35 ดอลลาร์สหรัฐในเมืองฮานอย

จ) เวียดนามขาดแคลนคนงานระดับผู้จัดการที่มีทักษะ ความสามารถ และคนงานในสาขาวิชาชีพอื่นๆ เช่น นักบัญชี การตลาด การเงิน และเศรษฐกิจ แต่ขณะนี้ก็มีโรงเรียนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นทั้งของเอกชนและรัฐบาลเปิดอบรมวิชาเหล่านี้้อย่างแพร่หลาย

ข) แม้ว่ารัฐบาลเวียดนามจะหันมาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบการค้าเสรีมากขึ้น แต่ในด้านการเมืองแล้วยังยึดมั่นในลัทธิระบบสังคมนิยมอยู่ การจำกัดเสรีภาพของประชาชนในหลายๆ เรื่องจึงยังคงมีอยู่ซึ่งเมื่อเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ความต้องการเสรีภาพที่มีมากขึ้นตามระดับการพัฒนาอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง และการต่อต้านชุมชนเหมือนในกรณีของจตุรัสเทียนานเหมิงในจีน

ข) ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนน รถไฟ น้ำประปา โทรศัพท์ และการจัดการวางผังเมือง ท่อระบายน้ำ ยังอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมและมีไม่เพียงพอ

ข) ระบบสถาบันการเงินของเวียดนามยังไม่ได้รับการพัฒนา และไม่สามารถดำเนินการได้ในเรื่องของการเร่งระดมเงินยืมจากภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฅ) เวียดนามมีสินค้าส่งออกหลักๆไม่กี่ประเภท คือ ข้าว อาหารทะเล น้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์สิ่งทอ การที่เวียดนามจะสามารถเพิ่มรายได้จากการส่งออกให้ได้มากขึ้นเพื่อนำรายได้มาใช้ในการพัฒนานั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมใหม่ๆ เข้าไปแข่งขันในตลาดโลก

ญ) อัตราเพิ่มของประชากรในเวียดนามยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง แต่อัตราการทำแท้งค่อนข้างสูง ขณะเดียวกันก็มีปัญหาเรื่องการว่างงาน อันเป็นผลมาจากการยกเลิกรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการปลดทหารประจำการให้เหลือน้อยลง

ฎ) การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลทำได้น้อยเนื่องจากการหลบเลี่ยงภาษีมาก จำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางภาษีใหม่ ในปัจจุบันเวียดนามกำลังดำเนินการนำเอาภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนระบบ Turnover Tax

ฎ) กฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวกับการลงทุนยังไม่ชัดและเป็นมาตรฐานเดียวกับสากลนิยม แต่ขณะนี้มีความพยายามปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ แล้วเป็นจำนวนมาก

จะเห็นได้ว่ายังมีปัญหาอีกหลายประการที่เวียดนามจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังต่อไป เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวดีขึ้นนี้สามารถขยายตัวต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลเวียดนามเองก็ตระหนักดีในข้อจำกัดดังกล่าวนี้ จึงได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศและภูมิภาคสำหรับอนาคตที่มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวถึงในตอนต่อไป

4.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนาม

ขณะนี้รัฐบาลเวียดนามได้กำหนดแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับบริเวณตอนเหนือและตอนใต้ของประเทศเรียบร้อยแล้ว โดยกำหนดให้ทางเหนือเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแถบบริเวณ Red River Delta ให้เขต Hoa Binh เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำที่สำคัญของประเทศ ทางตอนเหนือยังมีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของแร่ธาตุและป่าไม้ ในทางตอนใต้มีแผนที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ขุดเจาะสำรวจหาก๊าซธรรมชาติในทะเล ในเขต Central High Land ซึ่งเป็นเขตที่มีทรัพยากรป่าไม้และแร่ธาตุเป็นจำนวนมากและยังมีการพัฒนาน้อย เนื่องจากขาดระบบการคมนาคมที่สะดวก จึงมีแผนที่จะทำการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตนี้ เพื่อที่จะชักจูงให้ประชากรที่อยู่กันอย่างหนาแน่นตามแนวชายฝั่งทะเลได้อพยพย้ายเข้ามาอยู่ท่ามกลางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในบริเวณนี้มากขึ้น

ขั้นตอนต่อไปคือ การทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณแถบภาคกลางของประเทศซึ่งเป็นเขตที่ประชากรยากจนที่สุดของประเทศ แต่ก็เคยเป็นเขตที่พลเมืองมีอุดมการณ์สังคมนิยมสูง เป็นถิ่นกำเนิดของผู้นำสำคัญของเวียดนามเหนือ และเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศและเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านคือ ไทย ลาว และกัมพูชาซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก และญี่ปุ่น ฮองกง ไต้หวัน และเกาหลีทางด้านตะวันออก ภาคกลางยังมีความสำคัญในแง่ทางการทหารและความมั่นคงของประเทศเนื่องจากมีชายฝั่งทะเลที่ยาวถึง 700 กิโลเมตร

ภาคกลางมีอาณาบริเวณครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 14 จังหวัด มีเนื้อที่รวมกัน 11,080 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 16.7 ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีประชากรรวม 14.06 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แต่มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์รายภาคเพียงร้อยละ 13 ของทั้งประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชากรในเขตภาคกลางมีรายได้โดยเฉลี่ยต่ำกว่าเขตอื่นๆ สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากว่าภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติจากพายุไต้ฝุ่น ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตรและการประมง นอกจากนี้ระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ก็มีไม่เพียงพอและอยู่ในสภาพทรุดโทรม เส้นทางคมนาคมส่วนใหญ่โดยเฉพาะถนนหมายเลข 1 ซึ่งเชื่อมเมืองฮานอยกับโฮจิมินห์อยู่ในสภาพทรุดโทรม เพราะถูกทำลายในช่วงสงครามเวียดนาม

ท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคกลาง คือท่าเรือที่เมือง Da Nang ซึ่งทางประเทศมาเลเซียได้เข้าไปร่วมลงทุนสร้างเขตนิคมอุตสาหกรรมประเภท Export Processing Zone แล้ว โดยมีเนื้อที่ประมาณ 150 เฮกแตร์ เพื่อใช้สำหรับอุตสาหกรรมจำพวก อิเลคทรอนิกส์ สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และอุตสาหกรรมอาหาร เพราะฉะนั้นบริเวณนี้จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาอุตสาหกรรมของเขตภาคกลาง

ที่เมือง Guang Ngai ยังมีแผนที่จะพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอีกแห่งหนึ่งของประเทศ เพื่อเป็นแหล่งอุปทานที่จะส่งป้อนภาคกลาง และภาคเหนือของประเทศ และบริเวณนี้ยังอยู่ไม่ไกลจากแขวง Attapu ของลาวที่มีการสำรวจเบื้องต้นพบน้ำมันดิบจึงอาจสามารถนำมาป้อนให้กับโครงการปิโตรเคมีแห่งนี้ได้ ซึ่งญี่ปุ่นกำลังพิจารณาที่จะเข้าร่วมลงทุนในโครงการนี้อยู่

แม้ว่าภาคกลางจะเป็นเขตที่มีประชากรยากจนที่สุด แต่ภาคกลางก็มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ แร่ Bauxite (ซึ่งมีในภาคกลางมากถึงร้อยละ 90 ของทั้งประเทศ) ทองคำ เหล็ก อัญมณี (ที่ Nghe An) และทรายแก้ว (ที่ Ha Tinh)

แผนการพัฒนาภาคกลางซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการผลักดันให้เป็นแผนระดับชาตินั้น ได้มองถึงศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาของภาคกลางในประเด็นดังต่อไปนี้

(ก) เน้นพัฒนาอุตสาหกรรมประเภท Resource Base ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ และที่เกื้อหนุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นการผลิตเพื่อส่งออกไปป้อนตลาดโลก

(ข) เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการขยายท่าเรือ

(ค) สำหรับเขต Nghe An, Ha Tinh และ Quang Binh นั้นได้กำหนดให้เป็นเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรม

(ง) พื้นที่ตั้งแต่ Quay Tri ลงไป จะเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกหรือ Export Processing Zone เช่นที่เมืองท่า Da Nang

(จ) เน้นการพัฒนาภาคเกษตรโดยมุ่งการเพิ่มผลผลิต และการวิจัยเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกมีจำกัด

(ฉ) เน้นเรื่องการผลิตที่ได้จากทะเล

ในปัจจุบัน เขตภาคกลางมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 6 ต่อปี ซึ่งมีเป้าหมายที่จะเร่งการขยายตัวให้เป็นร้อยละ 6.9 ต่อปีภายในปี 2543 และร้อยละ 10 ต่อปี ภายในปี 2553 สำหรับเป้าหมายในแต่ละสาขาการผลิตได้กำหนดว่าภาคเกษตรจะขยายตัวประมาณร้อยละ 3 - 4 ต่อปี ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 12 ต่อปี ภาคบริการร้อยละ 8 - 10 ต่อปี ซึ่งถ้าเป็นไปตามแผนดังกล่าวนี้แล้ว จะทำให้โครงสร้างการผลิตรายสาขาของเวียดนามในปี 2553 แตกต่างจากในปัจจุบันนี้มาก คือเวียดนามจะเปลี่ยนจากประเทศที่พึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ไปเป็นประเทศที่มีภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่สำคัญ (ดูตารางที่ 4.3) เพราะฉะนั้นจะต้องมีการย้าย แรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมจำนวนมากในอนาคต

งบประมาณเงินลงทุนที่ประมาณการไว้สำหรับใช้ในแผนพัฒนาดังกล่าวนี้ มีมูลค่าสูงถึง 40 - 50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 60 จะใช้ไปเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และครึ่งหนึ่งของเงินจำนวนนี้ได้มาในรูปของเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศแล้ว

ตารางที่ 4.3
เปรียบเทียบสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์รายสาขาของเวียดนามตอนกลาง
ระหว่างปี2536 กับ ปี2553

หน่วย : ร้อยละ

สาขา \ ปี	2536	2553
เกษตรกรรม	45.1	18.7
อุตสาหกรรม	14.7	35.6
บริการ	35.9	38.6
ก่อสร้าง	4.3	7.0
รวม	100	100

4.4 การค้าและการลงทุนระหว่างเวียดนามกับต่างประเทศ

จากข้อมูลดัชนีเศรษฐกิจที่สำคัญๆ ในตารางที่ 4.4 ซึ่งให้เห็นว่าสถานะเศรษฐกิจมหภาคของเวียดนามในระยะหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางและแนวโน้มที่ดีขึ้น คืออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 5.1 ต่อปี ในปี2531 เป็นร้อยละ 8.0 ต่อปี ในปี2537 โดยภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก คือ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.4 ต่อปี ในปี2531 เป็นร้อยละ 11 ต่อปีในปี2537 ภาคเกษตรมีการขยายตัวอยู่ในร้อยละ 4 ต่อปีอย่างค่อนข้างคงที่ เช่นเดียวกับภาคบริการที่ขยายตัวในอัตราร้อยละ 9 ต่อปี โดยเฉลี่ย

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าอัตราเงินเฟ้อในระยะหลังได้ลดลงอย่างมาก คือจากปีละ 410% ในปี2531 เหลือเพียงปีละ 7% ในปี2537 เนื่องจากการดำเนินนโยบายที่เข้มงวดทางการเงินและการคลังของเวียดนามในระยะหลัง ฐานะดุลบัญชีเดินสะพัดดีขึ้นหนึ่งต่างประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการขยายตัวของเศรษฐกิจทำให้ต้องมีการกู้เงินมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น ด้านการค้าระหว่างประเทศปรากฏว่าทั้งการส่งออกและนำเข้ามีมากขึ้น การนำเข้าส่วนหนึ่งเป็นการนำเข้าปัจจัยการผลิตและวัตถุดิบจากต่างประเทศ แต่โดยสรุปดุลการค้ามีแนวโน้มดีขึ้น การลงทุนจากต่างประเทศมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 363 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี2531 มาเป็น 1,905 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี2535 และสุดท้ายค่าเงินดองเวียดนามมีค่าลดลงเมื่อเทียบกับเงินสกุลต่างประเทศ ซึ่งจะมีผลทำให้สินค้าเวียดนามสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น และขณะเดียวกันก็จะลดการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศได้

โดยสรุปแล้ว สภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในอัตราที่สูงต่อไป

ตารางที่ 4.4
ดัชนีเศรษฐกิจที่สำคัญของเวียดนาม

รายการ	2531	2533	2535	2537*
อัตราการขยายตัวของ GDP (%)	5.1	5.1	8.3	8.0
- อุตสาหกรรม	2.4	2.5	14.4	11.0
- เกษตรกรรม	4.0	1.5	4.5	4.0
- บริการ	8.9	10.4	9.3	9.5
อัตราเงินเฟ้อ (%)	410.9	129.0	17.5	7.0
ดุลบัญชีเดินสะพัด (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	-726	-610	309	(n.a)
หนี้ต่างประเทศ (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	7.0	8.0	16.4	(n.a)
การค้าระหว่างประเทศ (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)				
นำเข้า	1,483	1,874	2,380	4,000
ส่งออก	667	1,729	2,460	3,800
ดุลการค้า	-816	-145	80	-200
การลงทุนจากต่างประเทศ (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	362.8	600	1,905	(n.a)
อัตราแลกเปลี่ยน (เฉลี่ยทั้งปี)	3,000	5,200	10,620	10,500

ที่มา : The World Bank

* ตัวเลขประมาณการ

4.4.1 โครงสร้างการค้าของเวียดนามและความเชื่อมโยงกับอาเซียนและลาว

ก) การค้าภายในประเทศของเวียดนาม

โครงสร้างการค้าภายในประเทศของเวียดนามภายหลังการเปิดเสรีทางการค้าในปี 2530 นั้นยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก จังหวัดที่มีมูลค่าการค้ามากได้แก่จังหวัดทางภาคเหนือและใต้ที่มีการค้าทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก เพราะเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติหลายชนิด เช่น แหล่งผลิตถ่านหินที่ Quang Ninh การผลิตน้ำมันที่ Vung Tau การผลิตเหล็กที่ Bac Thai การประมงทางทะเลที่ Ninh Thuan และ Binh Thuan การผลิตปุ๋ยและกระดาษที่ Vinh Phu (ดูแผนที่ที่ตั้งของจังหวัดเวียดนามใน รูปที่ 4.1)

เมื่อดูมูลค่าการค้าเฉลี่ยต่อหัวในปี 2530 แล้ว ปรากฏว่าทั้งจังหวัด Quang Ninh และ Vung Tau ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติด้านพลังงาน มีค่าการค้าอยู่ในช่วงระหว่าง 86,000 ถึง 104,000 ดอลลาร์ต่อหัวสูงเป็นอันดับหนึ่ง ตามมาด้วยจังหวัดที่เน้นหนักทางการแปรรูปทรัพยากร (เช่น Bac Thai) ซึ่งอยู่ในช่วง 14,000 ถึง 18,000 ดอลลาร์ต่อหัวและจังหวัดที่มีการปลูกข้าว (แถบ Mekong Delta) ัญพืชอื่นและพืชอุตสาหกรรม (Dac Lac, Dong Nai และ Ben Tre) และอาหารทะเล (Phu Khanh และ Kien Giang) ซึ่งอยู่ในช่วง 10,000 ถึง 140,000 ดอลลาร์ต่อหัว นอกจากนี้ การค้าจะมีมากในเขต Ho Chi Minh (29,000 ดอลลาร์ต่อหัว) และ Hanoi (27,900 ดอลลาร์ต่อหัว) เพราะเป็นตลาดใหญ่ภายในประเทศ สรุปได้ว่าระดับการค้าภายในประเทศขึ้นอยู่กับการใช้ทรัพยากร การแปรรูป และขนาดของตลาดเป็นหลัก

รูปแบบการค้าในแต่ละภาคของประเทศมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันคือ สินค้าอุตสาหกรรม และทรัพยากรธรรมชาติ จะกระจุกตัวในแถบตอนเหนือโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดหนัก เช่น ปุ๋ยฟอสเฟต และกระดาษใน Vinh Phu ปูนซีเมนต์ใน Hai Phong และ Thanh Hoa สิ่งทอในทางใต้คือ Ho Chi Minh และทางเหนือคือ Ninh Binh และ Nam Ha ซึ่งเป็นชุมชนหนาแน่น อุตสาหกรรมอาหารและสิ่งทอใน Hanoi จักรยานและอุตสาหกรรมครัวเรือนใน Da Nang และอุตสาหกรรมอาหารในภาคใต้และภาคกลาง

สำหรับการค้าในจังหวัดเป้าหมายของการศึกษานี้คือ Nghe An และ Ha Tinh นั้น ปรากฏว่ามีมูลค่าการค้าเฉลี่ยต่อหัวเพียง 3,000 ถึง 6,000 ดอลลาร์ต่อหัว ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการค้าอยู่ในระดับต่ำที่สุดของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากว่าไม่มีทรัพยากรมากเท่าที่อื่น และผลผลิตธัญพืชก็ไม่มีพอกับความต้องการบริโภคภายในจังหวัด จังหวัดทั้งสองมีลักษณะความเป็นชนบทมากกว่าเมือง สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ถั่วลิสงและผลิตภัณฑ์จากไม้ ในขณะที่มีการนำเข้าจำพวกสินค้าอาหาร ถ่านหิน ปูนซีเมนต์ และปุ๋ยเคมีโดยมูลค่ารวม (ปี 2530) สูงกว่ามูลค่าส่งออกรวมในปีเดียวกัน

เพราะฉะนั้นรูปแบบการเคลื่อนย้ายสินค้าภายในและระหว่างภูมิภาคของเวียดนามสามารถสรุปได้โดย (รูปที่ 4.2) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การค้าภายในประเทศของเวียดนามจะกระจุกตัวอยู่ทางเหนือและทางใต้ โดยมีความเชื่อมโยงการค้าระหว่างกันน้อยมาก ทางเหนือมีศูนย์กลางการค้าอยู่ที่ Hanoi และ Red River Delta ซึ่งพึ่งพาแร่ธาตุวัตถุดิบจากพื้นที่เขตภูเขาตอนเหนือ ฮานอยกับจังหวัดใกล้เคียงจึงมีการค้าเชื่อมโยงกันมาก พื้นที่ภาคกลางตอนเหนือ ซึ่งรวมถึง Nghe An และ Ha Tinh มี

รูปที่ 4.1 แผนที่ประเทศเวียดนาม

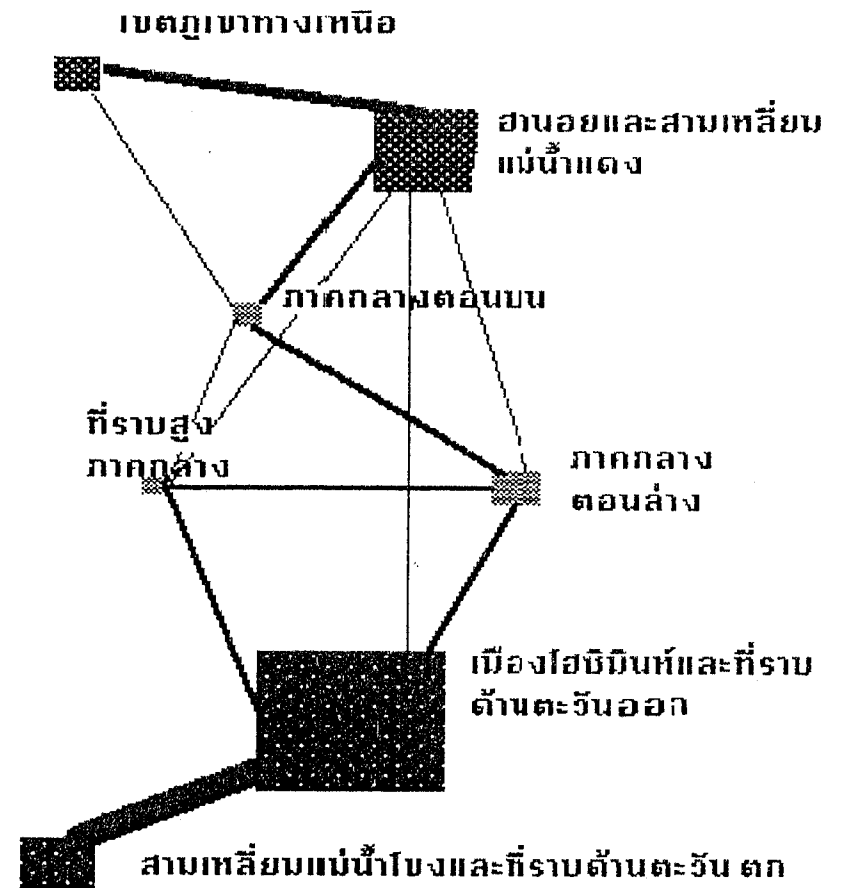
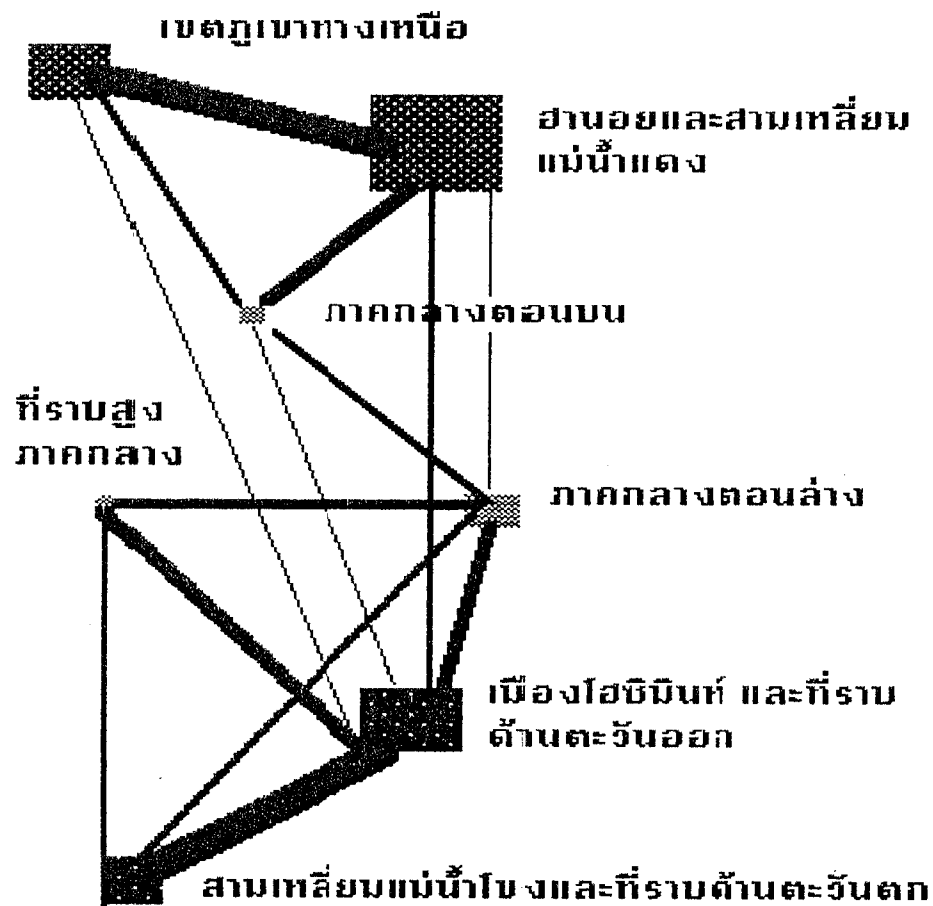

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.2

การขนย้ายสินค้าภายในและระหว่างภูมิภาค

การเดินทางของผู้โดยสารภายในและระหว่างภูมิภาค

ความเชื่อมโยงการค้าภายในและกับจังหวัดอื่นน้อยมาก โดยจะเชื่อมโยงกับ Hanoi และ Red River Delta มากกว่าที่อื่น ส่วนทางตอนใต้มีศูนย์กลางอยู่ที่ Ho Chi Minh และพื้นที่ราบทางตะวันออก (ปริมาณการค้าภายในคิดเป็นประมาณ 2 ใน 3 ของการค้าที่ Hanoi และ Red River Delta การค้าของโฮจิมินห์จะเชื่อมโยงกับบริเวณ Mekong Delta เป็นหลัก โดยมีที่ราบสูงตอนกลางกับภาคกลางตอนใต้เป็นเขตบวการ เหตุที่เวียดนามมีศูนย์กลางการค้าแยกออกจากกัน 2 แห่งในลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากการเมืองการปกครองในอดีต ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ delta ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ และการขาดแคลนระบบขนส่งที่ดี การติดต่อของแต่ละศูนย์กลางกับบริเวณรอบๆ จึงต้องพึ่งพาอาศัยเส้นทางแม่น้ำซึ่งมีอยู่ทั้งทางตอนเหนือและตอนใต้เป็นจำนวนมาก

การเคลื่อนย้ายเดินทางของคนก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเคลื่อนย้ายสินค้าดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยกเว้นว่าการเดินทางของคนในบริเวณ Ho Chi Minh มีมากกว่าที่ Hanoi ถึง 3 เท่าตัว ในขณะที่การเคลื่อนย้ายสินค้าที่ Hanoi จะมีมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางที่ Ho Chi Minh ทำได้สะดวกกว่าและมีระดับความเจริญทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า

ข) ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเวียดนาม

ตัวเลขมูลค่าการค้าระหว่างประเทศต่อหัวในแต่ละพื้นที่สะท้อนถึงโอกาสและระดับการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ ในปี 2530 Ho Chi Minh มีมูลค่าดังกล่าวเท่ากับ 97 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว ในขณะที่ Hanoi มีรายได้เพียง 48 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว จังหวัดอื่นที่มีรายได้ต่อหัวนี้สูงก็ได้แก่ Vung Tau ที่ส่งออกน้ำมันดิบ Dac Lac และจังหวัดแถบที่ราบสูง ซึ่งเพาะปลูกพืชอุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์จากไม้ Quang Binh ที่ส่งออกถ่านหินและ Mekong Delta (21-33 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว) กับ Red River Delta (12-13 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว) ซึ่งส่งออกผลผลิตเกษตรเป็นหลัก

- มูลค่าการส่งออกของเวียดนามไปยังประเทศต่างๆ

ตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่าในปี 2528 ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจใหม่ของเวียดนามนั้น ประเทศที่เวียดนามส่งออกสินค้าออกไปขายเป็นมูลค่ามากที่สุด ได้แก่ ประเทศสหภาพโซเวียต ซึ่งคิดเป็นมูลค่า เท่ากับ 279.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของเวียดนาม พอมาถึงปี 2535 ปรากฏว่า ประเทศที่เวียดนามส่งออกเป็นมูลค่าสูงสุดได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ในมูลค่าเท่ากับ 883.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 40 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมดของเวียดนาม ตามด้วยสิงคโปร์ ซึ่งมีมูลค่าส่งออกเท่ากับ 401.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 16 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด

ในปี 2528 นั้น มูลค่าการส่งออกของเวียดนามมายังลาวและไทย (ตัวเลขทางการ ซึ่งไม่รวมการค้าที่ลักลอบผ่านชายแดน) นั้นมีน้อยมาก คือ 4 ล้านและ 4 แสนดอลลาร์สหรัฐตามลำดับ แต่ในปี 2535 ปรากฏว่าการส่งออกของเวียดนามมาลาวและไทยได้เพิ่มสูงเป็น 16 ล้าน และ 71.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐตามลำดับ

ตารางที่ 4.5

มูลค่าการส่งออกของเวียดนามไปยังประเทศต่างๆ

ประเทศคู่ค้า	ปี 2528		ปี 2535		อัตราเพิ่มต่อปี (%)
	ล้าน \$US	สัดส่วน	ล้าน \$US	สัดส่วน	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	44.2	0.06	576	0.22	36.68
กัมพูชา	3.4	0.00	6.4	0.00	9.04
อินโดนีเซีย	0.2	0.00	10.9	0.00	57.12
ลาว	4	0.01	16	0.01	19.80
มาเลเซีย	0	0.00	68.4	0.03	na
ฟิลิปปินส์	0	0.00	1	0.00	na
สิงคโปร์	36.2	0.05	401.7	0.16	34.38
ไทย	0.4	0.00	71.5	0.03	74.09
เอเชียอื่นๆ	100.8	0.14	1326.7	0.51	36.82
อินเดีย	0.7	0.00	19.4	0.01	47.46
เกาหลีเหนือ	0	0.00	0.1	0.00	na
ไต้หวัน	0	0.00	67.3	0.03	na
ฮ่องกง	47.6	0.07	201.7	0.08	20.63
อิรัก	2.8	0.00	14.2	0.01	23.19
มองโกเลีย	1.9	0.00	0	0.00	na
เกาหลีใต้	15.5	0.02	93.5	0.04	25.67
ญี่ปุ่น	32.3	0.05	833.9	0.32	46.44
จีน	0	0.00	95.6	0.04	na
ยุโรป	421.2	0.60	374.6	0.15	-1.67
อัลบาเนีย	3	0.00	0.2	0.00	-38.69
โปแลนด์	24.7	0.04	6.1	0.00	-19.98
บัลแกเรีย	6.3	0.01	1.2	0.00	-23.69
ฮังการี	18.6	0.03	6.2	0.00	-15.69
สหภาพโซเวียต	279.7	0.40	0	0.00	na
รัสเซีย	0	0.00	104.8	0.04	na
เบลารุส	0	0.00	0.1	0.00	na

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเทศคู่ค้า	ปี 2528		ปี 2535		อัตราเพิ่มต่อปี (%)
	ล้าน \$US	สัดส่วน	ล้าน \$US	สัดส่วน	
ยูเครน	0	0.00	0.8	0.00	na
เช็กและสโลวัก	23.9	0.03	2.1	0.00	-34.74
สหราชอาณาจักร	1.2	0.00	27.5	0.01	44.74
ออสเตรเลีย	0	0.00	10.7	0.00	na
เบลเยียม	2.6	0.00	6.4	0.00	12.87
เยอรมันตะวันออก	40.7	0.06	0	0.00	na
เยอรมันตะวันตก	2	0.00	34.4	0.01	40.64
เนเธอร์แลนด์	0	0.00	20.1	0.01	na
อิตาลี	0.3	0.00	7.2	0.00	45.40
ยูโกสลาเวีย	0	0.00	0.4	0.00	na
นอร์เวย์	0	0.00	0.7	0.00	na
ฝรั่งเศส	12.3	0.02	132.3	0.05	33.94
สวีเดน	0.1	0.00	1.2	0.00	35.50
สวิตเซอร์แลนด์	0	0.00	5.7	0.00	na
อเมริกา	13.7	0.02	26.2	0.01	9.26
คิวบา	13.6	0.02	18.7	0.01	4.55
แคนาดา	0.1	0.00	2.6	0.00	46.54
สหรัฐอเมริกา	0	0.00	0.1	0.00	na
แอฟริกา	0	0.00	24.4	0.01	na
อัลจีเรีย	0	0.00	13	0.01	na
ออสเตรเลียและหมู่เกาะใน					
มหาสมุทรแปซิฟิก	2.4	0.00	21.4	0.01	31.26
อื่นๆ	116.2	0.17	231.3	0.09	9.83
รวม	698.5	1.00	2580.7	1.00	18.67

ที่มา: General statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

เมื่อพิจารณาประเภทของสินค้าส่งออกหลักของเวียดนามในตารางที่ 4.6 ได้แก่ พลังงานและทรัพยากรแร่ธาตุ ผลผลิตการเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น สิ่งทอ และรองเท้า เป็นต้น การที่เวียดนามในปี 2535 มีมูลค่าการส่งออกไปยังญี่ปุ่นและสิงคโปร์สูงสุด เป็นเพราะมีการส่งน้ำมันดิบไปกลั่นที่ประเทศทั้งสอง ก่อนที่จะนำเข้ากลับมาใหม่เป็นน้ำมันที่กลั่นเสร็จแล้ว เนื่องจากเวียดนามไม่มีโรงกลั่นเอง

- มูลค่าการนำเข้าของเวียดนามจากประเทศต่างๆ

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่าในปี 2528 นั้น เวียดนามจะมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศสหภาพโซเวียตสูงเป็นอันดับหนึ่งคือ คิดเป็นมูลค่า 1,219.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเท่ากับร้อยละ 66 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมดของเวียดนาม พอมาถึงปี 2535 เวียดนามมีการนำเข้าจากสิงคโปร์คิดเป็นมูลค่าสูงสุดคือ 821.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเท่ากับร้อยละ 32 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมดของเวียดนามในปี 2535 เทียบกับมูลค่านำเข้าจากสิงคโปร์ในปี 2528 ซึ่งมีอยู่เพียง 23.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าจากสหภาพโซเวียตในอดีต (กลายเป็นประเทศรัสเซียและอื่นๆ) มีค่าลดลงอย่างมาก มูลค่าการนำเข้าจากไทยของเวียดนามได้เพิ่มจาก 0 เป็น 41.2 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2535 สินค้านำเข้าหลักของเวียดนามได้แก่ ยานยนต์ น้ำมันที่กลั่นแล้วและปิโตรเคมี (ตารางที่ 4.8)

- สภาพดุลการค้าระหว่างประเทศของเวียดนาม

ข้อมูลจากทั้งตารางที่ 4.5 และ 4.7 ที่กล่าวไปแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าในปี 2528 ก่อนหน้าที่จะมีการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่เปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนนั้น ประเทศเวียดนามมีมูลค่าส่งออกรวมในปีนั้นเท่ากับ 698 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมูลค่าการนำเข้ารวมเท่ากับ 1,857 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นมูลค่าการขาดดุลการค้าในปีนั้นเท่ากับ 1,159 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2535 ดุลการค้าของเวียดนามได้เปลี่ยนมาเป็นเกินดุลประมาณ 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คือมีมูลค่าการส่งออกรวมเท่ากับ 2,581 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี 18.67%) และมูลค่าการนำเข้ารวมเท่ากับ 2,541 ล้านรูเมอ-ดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากแต่เดิมนั้นประเทศคู่ค้าของเวียดนาม ได้แก่ สหภาพโซเวียต และมีการดำเนินการโดยภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ แต่ภายหลังปี 2529 ได้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องโครงสร้างของประเทศคู่ค้ารายใหญ่มาเป็นประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ และประเทศเอเชียอื่นๆ แทน ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้เอกชนก็ได้เข้ามามีบทบาทในการผลิตและการค้ามากขึ้น เนื่องจากมีแรงจูงใจในเรื่องผลตอบแทนจากการที่ใช้ระบบกลไกตลาดมาเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรมากขึ้น จึงทำให้เวียดนามสามารถส่งออกมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างกรณีการส่งออกข้าวที่ได้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ส่งออกใหญ่อันดับสามของโลก ในปี 2535 เท่ากับ 2 ล้านตัน จากที่ไม่มีการส่งออกข้าวเลยในปี 2531 ทำให้เวียดนามมีรายได้จากการส่งออกข้าวเท่ากับ 420 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2535

นอกจากการส่งออกข้าวแล้ว เวียดนามยังสามารถส่งออกน้ำมันดิบได้เป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน คือในปี 2535 มูลค่าส่งออกน้ำมันดิบของเวียดนามเท่ากับ 790 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากที่ไม่เคยมีการส่งออกเลยในปี 2531 ทำให้เวียดนามมีรายได้ส่งออกจากข้าวและน้ำมันดิบ (ซึ่งรวมกันแล้วมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของสินค้าส่งออกทั้งหมด) เป็นแหล่งรายได้สำคัญมาแทนที่รายได้ส่ง

ตารางที่ 4.6
สินค้าส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม

รายการ	ปี 2532	ปี 2535	อัตราเพิ่มต่อปี (%)
ถ่านหิน (พันตัน)	579	1,623	34
โครเมียม (ตัน)	851	1,489	19
ดีบุก (ตัน)	805	4,537	58
ซีเมนต์ (พันตัน)	22	23	1
ชิ้นส่วนและเศษเหล็ก (พันตัน)	600	61	-76
รองเท้า (พันคู่)	5,154	5,273	1
ถุงเท้า ชุดชั้นใน (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	18	12	-14
เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	142	190	10
ผ้าเช็ดตัว (ล้านผืน)	18	46	31
ผ้า (พันเมตร)	2,547	12,356	53
ผลิตภัณฑ์จากหวายและไม้ (พันเหรียญสหรัฐฯ)	54	15	-43
สินค้าศิลปกรรม (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	22	14	-15
ผลิตภัณฑ์เย็บปักถักร้อย (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	45	5	-73
พรมขนสัตว์ (พันตารางเมตร)	255	160	-16
พรมปอกระเจา (พันตารางเมตร)	3,323	135	-107
ข้าว (พันตัน)	1,420	1,700	6
ถั่วลิสงกะเทาะเปลือก (พันตัน)	38	85	27
กาแฟ (พันตัน)	57	106	21
ยาง (พันตัน)	58	86	13
มะม่วงหิมพานต์ (พันตัน)	6	48	69
พริกไทย (พันตัน)	8	18	27
ผลไม้สด (พันตัน)	20	5	-46
กล้วย (พันตัน)	3	3	0
ผลไม้กระป๋อง (พันตัน)	23	11	-25
ชา (พันตัน)	15	13	-5
เนื้อแปรรูป (พันตัน)	9	14	15
ไข่ (ล้านฟอง)	9	137	91

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	ปี 2532	ปี 2535	อัตราเพิ่มต่อปี (%)
ขนเปิด (ตัน)	1,020	1,733	18
เฟอร์นิเจอร์ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	3	10	40
ไม้ท่อน (พันลูกบาศก์เมตร)	99	117	6
ไม้แผ่น (พันลูกบาศก์เมตร)	49	246	54
ไม้ซุง (พันลูกบาศก์เมตร)	2	259	162
อบเชย (ตัน)	2,788	2,075	-10
ดอกแอนนิช (ตัน)	506	607	6
กุ้งแช่แข็ง (พันตัน)	27	40	13
ปลาแช่แข็ง (พันตัน)	17	17	0
ปลาหมึกแช่แข็ง (พันตัน)	3	6	23

ที่มา: General statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

ตารางที่ 4.7

มูลค่าการนำเข้าของเวียดนามจากประเทศต่างๆ

ประเทศคู่ค้า	ปี 2528		ปี 2535		อัตราเพิ่มต่อปี (%)
	ล้าน \$US	สัดส่วน	ล้าน \$US	สัดส่วน	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	28.6	0.02	953.4	0.38	50.09
เขมร	1.3	0.00	6.7	0.00	23.42
อินโดนีเซีย	0.0	0.00	39.8	0.02	na
ลาว	3.6	0.00	7.7	0.00	10.86
มาเลเซีย	0.0	0.00	35.9	0.01	na
ฟิลิปปินส์	0.0	0.00	0.5	0.00	na
สิงคโปร์	23.8	0.01	821.6	0.32	50.59
ไทย	0.0	0.00	41.2	0.02	na
ประเทศเอเชียอื่นๆ	190.6	0.10	709.3	0.28	18.77
อินเดีย	15.1	0.01	9	0.00	-7.39
เกาหลีเหนือ	0.0	0.00	2.1	0.00	na
ไต้หวัน	0.0	0.00	72.7	0.03	na
ฮ่องกง	28.6	0.02	142.9	0.06	22.98
อิรัก	0.0	0.00	0	0.00	na
มองโกเลีย	1.8	0.00	0	0.00	na
เกาหลีใต้	2.8	0.00	211.2	0.08	61.76
ญี่ปุ่น	142.1	0.08	239.4	0.09	7.45
จีน	0.0	0.00	31.8	0.01	na
ยุโรป	1,448.7	0.78	420.1	0.17	-17.68
แอลบาเนีย	1.7	0.00	0.7	0.00	-12.68
โปแลนด์	28.9	0.02	6.7	0.00	-20.88
บัลแกเรีย	10.7	0.01	0	0.00	na
อังกาเร	31.2	0.02	3.2	0.00	-32.53
สหภาพโซเวียต	1,219.3	0.66	0	0.00	na
รัสเซีย	0.0	0.00	100.1	0.04	na
เบลารุสเซีย	0.0	0.00	0	0.00	na

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเทศคู่ค้า	ปี 2528		ปี 2535		อัตราเพิ่มต่อปี (%)
	ล้าน \$US	สัดส่วน	ล้าน \$US	สัดส่วน	
ยูเครน	0	0.00	0.18	0.00	na
เช็กและสโลวัก	32.1	0.02	4.3	0.00	-28.72
อังกฤษ	1.5	0.00	3.7	0.00	12.90
ออสเตรเลีย	0	0.00	3.9	0.00	na
เบลเยียม	10.4	0.01	5	0.00	-10.46
เยอรมันตะวันออก	61.8	0.03	0	0.00	na
เยอรมันตะวันตก	4.3	0.00	40.6	0.02	32.07
เนเธอร์แลนด์	5	0.00	16.2	0.01	16.79
อิตาลี	6.3	0.00	6	0.00	-0.70
ยูโกสลาเวีย	0.02	0.00	0.7	0.00	50.79
นอร์เวย์	0.2	0.00	0	0.00	na
ฟินแลนด์	1.2	0.00	5.5	0.00	21.75
ฝรั่งเศส	6.9	0.00	161.7	0.06	45.06
สวีเดน	22.3	0.01	12.8	0.01	-7.93
สวิตเซอร์แลนด์	0.5	0.00	39.5	0.02	62.42
อเมริกา	13.6	0.01	24.8	0.01	8.58
คิวบา	12.7	0.01	8.8	0.00	-5.24
แคนาดา	0.02	0.00	14	0.01	93.59
สหรัฐอเมริกา	0.9	0.00	2	0.00	11.41
แอฟริกา	0	0.00	5.2	0.00	na
แอฟริกาตะวันตก	0	0.00	4.9	0.00	na
ออสเตรเลียและโอเชียเนีย	6.9	0.00	19.8	0.01	15.06
อื่นๆ	147.9	0.08	381.5	0.15	13.54
รวม	1,857.4	1.00	2,540.8	1.00	4.48

ที่มา: General statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

ตารางที่ 4.8
สินค้านำเข้าที่สำคัญของเวียดนาม

รายการ	ปี 2532	ปี 2535	อัตราเพิ่มต่อปี (%)
รถยนต์ (คัน)	3968	3201	-7.16
เครื่องบิน (ลำ)	1	2	23.10
เหล็กและเหล็กกล้า (พันตัน)	379	343	-3.33
น้ำมันปิโตรเลียม (พันตัน)	2263	3142	10.94
น้ำมันเบนซิน (พันตัน)	436	642	12.90
น้ำมันดีเซล (พันตัน)	854	1188	11.00
ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม (พันตัน)	272	161	-17.48
น้ำมันหล่อลื่น (พันตัน)	63	82	8.79
ปุ๋ยไนโตรเจน (พันตัน)	1840	2420	9.13
ปุ๋ยยูเรีย (พันตัน)	633	424	-13.36
ปุ๋ยโปแตสเซียม (พันตัน)	9	35	45.27
ยาฆ่าแมลง (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	8	24	36.62
โซดาไฟ (พันตัน)	4	2	-23.10
ยางมะตอย (พันตัน)	40	32	-7.44
ฝ้าย (พันตัน)	52	8	-62.39
เส้นใยสังเคราะห์ (พันตัน)	8	6	-9.59
หนังและหนังเทียม (พันตารางเมตร)	378	16	-105.41
ข้าวมอลท์ (พันตัน)	6	7	5.14
วัตถุดิบสำหรับผลิตบุหรี (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	6	53	72.62
ซีเมนต์ (พันตัน)	266	43	-60.74
ข้าวสาลี (พันตัน)	25	30	6.08
แป้งสาลี (พันตัน)	106	252	28.87
ผงชูรส (พันตัน)	23	43	20.86
นมผง (พันตัน)	1	9	73.24
เครื่องยา (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	33	31	-2.08
ผ้าใยสังเคราะห์ (ล้านเมตร)	40	28	-11.89
โทรทัศน์ (พันเครื่อง)	24	225	74.60
วิทยุ (พันเครื่อง)	63	39	-15.99

ที่มา: General statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

ออกและเงินช่วยเหลือที่เคยได้จากประเทศสหภาพโซเวียตและประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ด้วยกันเหมือน
เช่นในอดีต

ปัจจัยทางด้านการนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อภาวะการค้าระหว่างประเทศของเวียดนามที่
ผ่านมาในระยะหลังได้แก่ นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนอัตราเดียว และการลดค่าเงินในปี 2532 ทำให้ผู้ส่ง
ออกสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น นโยบายที่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินทางการเกษตรและ
การปล่อยให้ราคาสินค้าเกษตรขึ้นลงตามภาวะตลาดแทนการกำหนดราคาโดยรัฐ ส่งผลให้เอกชนมีแรง
จูงใจผลิตข้าวมากขึ้นจนมีเหลือส่งออก นโยบายปล่อยเสรีทางการค้ามากขึ้น เช่น การยกเลิกโควตา
นำเข้าปรับปรุงกฎระเบียบและการขออนุญาตนำเข้าสินค้าให้มีความสะดวก และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น
ให้เหลือน้อยลง บทบาทของรัฐในเรื่องการค้าต่างประเทศจะมีอยู่บ้างในสินค้าสำคัญ คือ การแลกเปลี่ยน
น้ำมันดิบเป็นน้ำมันที่กลั่นแล้ว และการส่งออกข้าวแลกกับปุ๋ย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การควบคุม
การนำเข้าของรัฐในรูปของการออกใบอนุญาตและอื่นๆ มีแนวโน้มจะต้องลดลงเรื่อยๆ เพื่อไม่ให้
อุปสรรคในการพัฒนาระบบการค้าและความสามารถในการผลิตสินค้าส่งออกประเภทใหม่ๆ ที่ต้องพึ่ง
พาการนำเข้าเครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตจากต่างประเทศ

- อุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศของเวียดนาม

อุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศของเวียดนามที่สำคัญ ได้แก่ ความไม่เหมาะสม
และไม่มีประสิทธิภาพของกฎระเบียบทางการนำเข้าและส่งออกบางประการ ซึ่งทำให้การค้า
ระหว่างประเทศไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและก่อให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้น รายละเอียดของ
อุปสรรคเหล่านี้พอจะจำแนกได้ดังต่อไปนี้คือ

(1) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการขอใบอนุญาตและสิทธิในการเป็นผู้นำเข้าและส่งออก

บริษัทในเวียดนามที่ต้องการจะเป็นผู้นำเข้าและส่งออกต้องยื่นขอใบอนุญาตในการ
เป็นผู้นำเข้าและส่งออกซึ่งเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตนี้ คือ ต้องเป็นบริษัทที่เป็นผู้ผลิต
สินค้าเพื่อส่งออกเอง ต้องมีตลาดส่งออกที่มีความมั่นคงน่าเชื่อถือ บริษัทมีบุคลากรที่มีความรู้ความ
สามารถในการดำเนินธุรกิจด้านการนำเข้าส่งออก และบริษัทต้องมีเงินทุนจดทะเบียนตามกฎหมาย ณ
วันที่ยื่นขอสิทธิในการเป็นผู้นำเข้าส่งออกอย่างน้อยประมาณ 200,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเท่ากับว่าจะ
ต้องมีรายได้จากการส่งออกปีละ 4-5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (World Bank 1993) กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะ
ทำให้บริษัทขนาดใหญ่สามารถได้รับสิทธิในการเป็นผู้นำเข้าส่งออกโดยตรงได้ง่ายกว่าบริษัทขนาดเล็ก
ในทางปฏิบัติบริษัทเล็กจะต้องนำเข้าและส่งออกโดยผ่านทางบริษัทอื่นที่ได้รับสิทธิอนุญาต ทำให้เกิด
ต้นทุนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ประสิทธิภาพในการให้อนุมัติใบอนุญาตก็ทำได้ล่าช้า เนื่องจากจำนวน
บริษัทที่ยื่นขอมีมากขึ้นเรื่อยๆ คือจากจำนวนเพียง 30 รายในปี 2531 เพิ่มขึ้นเป็น 300 และ 800 รายในปี
2534 และ 2535 ตามลำดับ ซึ่งในปี 2536 นั้น มีบริษัทเอกชนที่ยื่นขอสิทธิดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ
15 ของบริษัทที่ยื่นขอทั้งหมด แต่แนวโน้มของบริษัทเอกชนจะมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหา
นอกจากนี้คือ สิทธิในการนำเข้า-ส่งออกดังกล่าวจะมีการระบุให้ใช้ได้เฉพาะกับชนิดและประเภทของสินค้าที่

ขออนุญาตเท่านั้น และแต่เดิมนั้นค่าธรรมเนียมของสินค้าแต่ละประเภทจะไม่เท่ากันคืออยู่ในช่วง 1,000 ถึง 5,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่ได้ปรับลงเหลืออัตราเดียวคือ 100 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ตามสิทธิในการนำเข้าและส่งออกก็ยังคงระบุตามประเภทสินค้าอยู่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดและเพิ่มต้นทุนแก่บริษัทที่ต้องการขยายตัวและกระจายธุรกิจการนำเข้าและส่งออกให้มีสินค้าหลากหลายมากขึ้น

แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมน่าจะเป็นการยกเลิกระบบการให้สิทธินำเข้า-ส่งออกดังกล่าวแล้วหันมาใช้นิติสัมพันธ์เป็นบริษัทผู้นำเข้าและส่งออกแทน ซึ่งจะเป็นการเปิดให้มีบริษัทเข้ามาแข่งขันกันได้มากขึ้นในธุรกิจของการนำเข้าและส่งออก

(2) โครงสร้างอัตราภาษีศุลกากร

จากรายงานของ World Bank (1993) ระบุว่าก่อนหน้าปี 2531 การเก็บภาษีนำเข้าของเวียดนามจะมีเฉพาะสินค้าบางประเภท ที่ไม่ใช่สินค้าพาณิชย์ทั่วไปหรือของภาครัฐ เวียดนามเริ่มนำระบบอัตราภาษีนำเข้าศุลกากรแบบสากลใช้อย่างจริงจังในปี 2531 โดยมีกรอบแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2535 และ 2536 ระบบภาษีศุลกากรที่เวียดนามใช้คือระบบ Brussels Harmonized System (BHS) โครงสร้างภาษีศุลกากรของเวียดนาม (ตารางที่ 4.9) ประกอบด้วยอัตราภาษีทั้งหมด 28 อัตราโดยอัตราต่ำสุดคือ 0% และอัตราสูงสุดคือ 150% โดยที่หมวดสินค้าจำพวก ยา และเครื่องจักรอุปกรณ์เครื่องมือ จะมีอัตราต่ำหรือเท่ากับศูนย์ ในขณะที่สินค้าฟุ่มเฟือยจะถูกเก็บในอัตราสูง เช่น สินค้าจำพวก เสื้อผ้า รองเท้า น้ำอัดลม บุหรี่ เครื่องสำอางจะมีอัตราภาษีราว 50% ส่วนรถยนต์จะมีภาษีสูงถึง 150% เป็นต้น

ปัญหาของโครงสร้างภาษีดังกล่าวคือ มีหลายอัตรามากเกินไป โดยบางอัตรามีค่าใกล้เคียงกันมากจนเกิดความจำเป็น ในบางกรณีก็มีความไม่ชัดเจนว่าสินค้าประเภทนั้นๆ ถ้าไม่ตรงกับรหัสศุลกากรจะใช้อัตราอะไร เป็นต้น

การปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรดังกล่าว สามารถทำได้โดยการลดจำนวนอัตราให้เหลือน้อยลง เช่น ปริมาณ 10 อัตรา ตามที่ทาง World Bank (1993) ได้เสนอและลดอัตราสูงสุดให้อยู่ในช่วงราว 20% ซึ่งทาง World Bank เชื่อว่าจะเป็นอัตราที่ช่วยเพิ่มรายได้จากภาษีนำเข้ามากกว่าอัตราสูงๆ เพราะจะทำให้ปริมาณการนำเข้าที่ถูกกฎหมายมีสูงมากขึ้น อัตราภาษีที่สูงเกินไปจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องการลักลอบนำสินค้าผ่านแดนจำนวนมาก ซึ่งทำให้รัฐบาลสูญเสียรายรับในส่วนนี้ไป ตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้จากการไปเยือนเวียดนามของคณะผู้วิจัยเมื่อเร็วๆ นี้ก็คือ สินค้าพวกน้ำอัดลมกระป๋องที่ผลิตในไทยมีวางขายอยู่ทั่วไปในเวียดนาม ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าเป็นสินค้าลักลอบผ่านมาทางชายแดน เนื่องจากอัตราภาษีนำเข้าของน้ำอัดลมนั้นค่อนข้างสูงมากในเวียดนาม นอกจากนี้ อัตราการคุ้มครองที่แท้จริงจะสูงกว่าอัตราภาษีนำเข้าที่เป็นตัวเงิน เนื่องจากมูลค่าเพิ่มของสินค้าที่ผลิตในเวียดนามคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่ต่ำ ยกตัวอย่างเช่น กรณีของการประกอบรถยนต์ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเก็บอัตราภาษีนำเข้าเท่ากับ 20 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้อัตราการคุ้มครองที่แท้จริงมีค่าเท่ากับ 200 เปอร์เซ็นต์ สำหรับอุตสาหกรรมนี้ อัตราการคุ้มครองที่แท้จริงที่สูงมากเช่นนี้จะมีส่วนเสียทำให้ทรัพยากรของเวียดนามมากระจุกตัวในอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าไม่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.9

โครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรของเวียดนาม ปี 2536

อัตราที่เป็นตัวเงิน (%) (Noninal Rates)	จำนวนประเภท สินค้า	ร้อยละ (%) ของจำนวนประเภท
0	749	29.9
1	466	18.6
2	56	2.2
3	3	0.1
5	188	7.5
7	57	2.3
8	3	0.1
10	162	6.5
11	1	0.0
15	61	2.4
20	317	12.7
25	18	0.7
30	206	8.2
35	39	1.6
40	120	4.8
50	41	1.6
60	1	0.0
70	7	0.3
100	5	0.2
120	3	0.1
150	2	0.1

ที่มา : ตารางที่ 4.3 ใน "Viet Nams: Transition to the Market" the World Bank 1993.

เนื่องจากขาดการแข่งขัน ผลเสียอีกประการหนึ่งของการมีอัตราภาษีนำเข้าชิ้นส่วนที่สูงมากนี้คือ จะทำให้อุตสาหกรรมส่งออกที่ต้องนำเข้าชิ้นส่วนหรือสินค้าชั้นกลางเหล่านั้น มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นทำให้ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของอุตสาหกรรมเหล่านี้มีน้อยลง นอกจากนี้ การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในด้วยภาษีนำเข้าที่สูงลิบเป็นการทำลายแรงจูงใจในการผลิตสินค้าส่งออก ทรัพยากรจะถูกบิดเบือน โดยถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า

นอกจากอัตราภาษีนำเข้าแล้ว เวียดนามยังมีการเก็บภาษีส่งออกในผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น กาแฟ ชา และยาง และมีอัตราภาษีที่ค่อนข้างสูง โดยมีวัตถุประสงค์คือ เป็นแหล่งรายได้ของรัฐ และเป็นการป้องกันไม่ให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติบางประเภทมากเกินไป ในอนาคตรัฐบาลเวียดนามน่าจะต้องยกเลิกการเก็บภาษีส่งออกเพื่อเป็นรายได้ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้สินค้าส่งออกของเวียดนามมีหลากหลายมากขึ้น แทนที่จะต้องผูกติดกับน้ำมันดิบและข้าวเพียงสองชนิด ซึ่งจะทำให้ขาดเสถียรภาพในเรื่องรายรับในรูปเงินตราจากต่างประเทศ เมื่อการส่งออกมีมากขึ้นและกระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัว ก็จะทำให้รัฐมีฐานภาษีประเภทอื่นมาแทนที่รายได้จากภาษีส่งออก

(3) ปัญหาเรื่องการขาดแคลนสินเชื่อและสถาบันการเงินที่จะให้บริการสินเชื่อเพื่อการนำเข้าและส่งออก

ระบบธนาคารในเวียดนามส่วนมากจะให้ผู้ส่งออกสามารถขอกู้ในระยะสั้น 3-6 เดือน เพื่อเอาเงินไปเป็นทุนดำเนินการ และส่วนใหญ่จะปล่อยกู้เฉพาะกับบริษัทขนาดใหญ่ จะมีธนาคารจำนวนไม่มากนักที่ปล่อยกู้ในระยะยาว 2-3 ปี อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นที่เรียกเก็บเท่ากับ 2.3% ต่อเดือน ในปี 2536

ปัญหาเรื่องขาดแคลนสินเชื่อเงินทุนดำเนินการเพื่อการนำเข้านับเป็นปัญหาสำคัญของผู้นำเข้าเอกชน เพราะธนาคารที่เกี่ยวข้องยังให้บริการเฉพาะกับบริษัทรัฐวิสาหกิจเป็นหลัก ในปี 2535 สัดส่วนของเงินที่ปล่อยกู้แก่ภาคเอกชนคิดเป็น 16% ของเงินที่ปล่อยกู้ทั้งหมดเทียบกับเพียง 6% ในปี 2533 เวียดนามเริ่มมีธนาคารพาณิชย์ในปี 2533 - 2534 แต่มีเพียงบางแห่งที่สามารถดำเนินธุรกิจเงินตราต่างประเทศ ในปัจจุบันสินเชื่อด้านการค้าระหว่างประเทศส่วนใหญ่จะปล่อยกู้โดยธนาคาร Vietcom ซึ่งตั้งมาตั้งแต่ปี 2506 ในปี 2535 เวียดนามก็ได้อนุญาตให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาเปิดสาขา¹

---

¹ เดิมธนาคารในเวียดนามเคยมีปัญหาการปล่อยสินเชื่อระยะยาว เพราะธุรกิจเอกชนยังไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน แต่มีสัญญาเช่ากับรัฐ อย่างไรก็ตาม ธนาคารสามารถใช้ข้อตกลงบางอย่างกับลูกค้าเป็นหลักประกันในการค้าประกันได้ แต่ตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ปรับปรุงกฎหมายที่ดิน โดยอนุญาตให้เปลี่ยนโอนการถือครองที่ดินและให้หน้าที่ดินไปจำนองกับธนาคารได้

(4) การแก้ไขข้อจำกัดทางการค้าที่ผ่านมา

ในปี 2535 เวียดนามได้ทำการปรับปรุงกฎเกณฑ์ระเบียบการค้าสำคัญๆหลายประการ เพื่อสนองนโยบายการเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจที่ควบคุมโดยรัฐ มาเป็นระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีมากขึ้นซึ่งมีสาระสำคัญคือ ให้สินค้าทุกประเภทสามารถทำการส่งออก-นำเข้าได้โดยเสรีภายใต้ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับด้านภาษีศุลกากร ยกเว้นสินค้า 3 ประเภทที่อยู่ในข่ายสินค้าควบคุมคือสินค้าห้ามส่งออก-นำเข้า สินค้าควบคุมโควต้า และสินค้าวัตถุดิบและเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ โดยกำหนดให้ State Planning Committee และกระทรวงการค้าทำการพิจารณากำหนดรายการสินค้าห้ามนำเข้าและสินค้าควบคุมโควต้าเสนอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติ ให้อำนาจกระทรวงการคลังร่วมกับกระทรวงการค้าพิจารณากำหนดอัตราภาษีศุลกากรตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และการให้สิทธิพิเศษเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออกและทดแทนการนำเข้า โดยเสนอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติ รายการสินค้าที่มีการห้ามนำเข้าในขณะนั้นมีอยู่ด้วยกัน 17 รายการคือ จักรยานและชิ้นส่วน พัดลมไฟฟ้า หลอดไฟฟ้า เครื่องดูดฝุ่น เสื้อผ้าสำเร็จรูปและเสื้อแบบดัก ไสน์แวร์และเชรามิก เครื่องแก้ว ผ้าผืน เครื่องสำอาง ผงซักฟอก เบียร์และน้ำอัดลม แบตเตอรี่ เครื่องใช้พลาสติก ยาฆ่าแมลง และ กระดาษ

ค) การค้าระหว่างเวียดนามกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ภายหลังจากการล่มสลายของประเทศต่างๆในค่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งเคยเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของเวียดนามมาก่อน เวียดนามก็ได้หันมาค้าขายกับประเทศในกลุ่มอาเซียนมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับประเทศเวียดนาม และความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศเหล่านี้ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ภายหลังจากที่เวียดนามยอมถอนทหารออกจากประเทศกัมพูชาในปี 2529 เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันได้มากขึ้น

(1) ภาพรวมของการค้าระหว่างเวียดนามกับกลุ่มประเทศอาเซียน

จากข้อมูลรายงานสรุปของสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์ โดย ณ กรุงฮานอย ในปี 2476 ได้ชี้ให้เห็นว่า มูลค่าการค้าของเวียดนามกับกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2535 คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 30 ของมูลค่าการค้าต่างประเทศของเวียดนาม (ตัวเลขมูลค่าดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้าระหว่างเวียดนามกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 70 ของมูลค่าการค้าต่างประเทศของเวียดนาม)

ในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีการติดต่อกับเวียดนามอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด มูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งสองนี้ในปี 2533 เท่ากับ 70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าส่งออกของเวียดนามไปยังอินโดนีเซีย ส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าว น้ำมันดิบ เศษเหล็ก และข้าวโพด เป็นต้น ในขณะที่สินค้าที่เวียดนามนำเข้ามาจากอินโดนีเซีย ได้แก่ ปูนซีเมนต์ ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์นม และเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

ประเทศมาเลเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ขยายการค้ากับเวียดนามอย่างรวดเร็ว มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมมาเลเซีย-เวียดนามในปี 2534 ซึ่งได้ทำความตกลงเรื่องการค้า การเปิดเส้นทาง การบินและให้ความช่วยเหลือเวียดนามในการพัฒนาอุตสาหกรรมยางและข้าวคุณภาพดี มูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งสองในปี 2534 เท่ากับ 24 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้น 6 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2533 สินค้าส่งออกของมาเลเซียไปเวียดนามส่วนใหญ่คือสินค้าประเภทเครื่องจักร ปุ๋ย วัตถุดิบ และวัตถุดิบกึ่งสำเร็จรูป ในขณะที่เวียดนามส่งออกข้าวมาแลกปุ๋ยกับมาเลเซีย นอกจากนี้ก็มี ยางพารา ถ่านหิน และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ

สำหรับประเทศสิงคโปร์นั้น ได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์กับเวียดนามภายหลังจากข้อตกลงที่กรุงปารีสเกี่ยวกับปัญหามลพิษในปี 2534 เริ่มด้วยการยกเลิกข้อห้ามที่ไม่ให้เอกชนเข้าไปลงทุนและค้าขายกับเวียดนาม จัดตั้งสำนักงานตัวแทนการค้าในเวียดนาม มูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งสองได้เพิ่มจาก 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2525 เป็น 977 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2534 กลายเป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าขายกับเวียดนามสูงที่สุด สินค้าที่สิงคโปร์ส่งออกไปเวียดนามได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม และอิเล็กทรอนิกส์ น้ำมันเชื้อเพลิง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ปุ๋ย และสินค้าประเภทอาหาร ในขณะที่สิงคโปร์นำเข้าน้ำมันดิบ เมล็ดกาแฟ ยางพารา ข้าว กุ้งแช่แข็ง และถั่วเหลือง มาจากประเทศเวียดนาม สาเหตุหนึ่งที่ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งสองนี้มาก เนื่องจากว่า เวียดนามไม่มีโรงกลั่นน้ำมันเองจึงต้องส่งออกน้ำมันดิบมากล้นที่สิงคโปร์ และจึงนำเข้ากลับไปในรูปของน้ำมันเชื้อเพลิงอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ จำนวนสินค้าที่สิงคโปร์นำเข้ามาจากเวียดนามส่วนใหญ่เป็นสินค้านำเข้ามาเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม

การค้าระหว่างเวียดนามกับฟิลิปปินส์นั้นมีมูลค่าไม่มากและขึ้นๆลงๆไม่สม่ำเสมอ สินค้าที่ฟิลิปปินส์นำเข้าจากเวียดนาม ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์ไม้ ถ่านหิน เป็นต้น ส่วนสินค้าออกได้แก่ ปุ๋ย สินค้าอุปโภคบริโภค สุรา และยา ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับบรูไนนั้นยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น เนื่องจากเพิ่งจะมีการสถาปนาความสัมพันธ์กันในปี 2535

รายละเอียดของความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและเวียดนามจะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

(2) การค้าระหว่างเวียดนามกับไทย

แม้ว่ามูลค่าการค้าระหว่างไทยกับเวียดนามจะมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.2 ของมูลค่าการค้าของไทยกับประเทศทั่วโลกในช่วงระหว่างปี 2533 ถึง 2538 (ม.ค.-ต.ค.) ก็ตาม อัตราการเพิ่มของมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม กลับมีค่าสูงกว่าอัตราเพิ่มของมูลค่าการค้าของไทยกับทั่วโลกในช่วงเวลาเดียวกัน (ตารางที่ 4.10) นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่าในอดีตจนถึงปี 2535 ไทยขาดดุลการค้ากับเวียดนามมาตลอด และไทยเริ่มจะเกินดุลการค้ากับเวียดนามเป็นครั้งแรกในปี 2536 ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 785 ล้านบาท และการขยายตัวเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดดเป็นมูลค่าการเกินดุลสูงถึง 4,089.7 ล้านบาท ในปี

ตารางที่ 4.10

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2533-2537

รายการ	มูลค่า (หน่วย : ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (หน่วย : ร้อยละ)				สัดส่วน (หน่วย : ร้อยละ)				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)
ไทย - โลก														
มูลค่าการค้า	1,442,794.1	1,684,856.8	1,857,888.0	2,111,708.9	2,033,131.6	16.7	10.2	13.6	17.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
สินค้าออก	599,812.5	725,448.7	824,643.2	940,862.5	922,448.2	23.0	13.6	14.0	19.8	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
สินค้าเข้า	852,981.5	959,408.0	1,033,244.7	1,170,846.4	1,110,683.4	12.4	7.7	13.3	16.1	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ดุลการค้า	-263,168.9	-233,959.2	-208,601.4	-229,983.8	-188,235.2									
ไทย - เวียดนาม														
มูลค่าการค้า	2,866.9	3,538.7	3,985.5	2,076.4	5,738.8	23.4	12.6	27.3	37.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
สินค้าออก	466.8	568.5	1,947.5	2,930.7	4,914.2	21.8	242.5	50.4	114.4	0.0	0.0	0.2	0.3	0.5
สินค้าเข้า	2,400.1	2,970.1	2,038.0	2,145.7	824.5	23.7	-31.3	5.2	-56.3	0.2	0.3	0.2	0.1	0.0
ดุลการค้า	-1,933.3	-2,401.5	-90.4	785.0	4,089.7									

ที่มา : ศูนย์สถิติการค้าพาณิชย์ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

หมายเหตุ : ปี 2537 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

2537 (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงตุลาคม) ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจที่จะวิเคราะห์ต่อไปว่า อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ไทยสามารถหันกลับมาดุลการค้าที่เกินดุลอย่างมากกับเวียดนามในระยะหลังนี้

เมื่อดูจากสถิติสินค้านำเข้าสำคัญ 50 รายการแรกของไทยจากเวียดนาม ซึ่งใน 15 รายการแรกนั้นคิดเป็นสัดส่วนอยู่ในช่วงร้อยละ 77.5 ถึง 97.2 ของมูลค่าสินค้านำเข้าทั้งหมดของไทยจากเวียดนาม (ตารางที่ 4.11) พบว่าสินค้านำเข้าของไทยจากเวียดนามสูงที่สุดอันดับแรกได้แก่ ไม้แปรรูป ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มจาก 599.9 ล้านบาทในปี 2533 เป็น 1,474.1 ล้านบาทในปี 2536 และเริ่มลดลงในปี 2537 ซึ่งมีมูลค่านำเข้าไม้แปรรูปในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2537 เหลือเพียง 232.4 ล้านบาท สินค้านำเข้าที่เคยมีมูลค่ามากเป็นลำดับต้นๆได้แก่ ไม้ซุง ซึ่งในปี 2533 เป็นสินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุดของไทยจากเวียดนามคือ 611.9 ล้านบาท แต่ก็ได้ลดลงจนเหลือเพียง 59.7 ล้านบาทในปี 2537 (ม.ค.-ต.ค.) ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายการห้ามตัดไม้ทำลายป่าของเวียดนาม หนังสือก็เป็นสินค้านำเข้าสำคัญที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงถึง 380.8 ล้านบาทในปี 2533 แต่ก็ลดลงเรื่อยๆจนเหลือเพียง 106.2 ล้านบาทในปี 2537 (ม.ค.-ต.ค.) สินค้าลำดับต่อไปที่นำเข้าจากเวียดนามเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ได้แก่ ปลาและปลาสำเร็จรูป คือจากมูลค่าการนำเข้า 96.1 ล้านบาทในปี 2533 เพิ่มขึ้นมาเป็น 147.9 ล้านบาทในปี 2537 นอกจากนี้ก็มีรายการนำเข้าสินค้าอื่นๆ อาทิ สินแร่ และเศษโลหะ สัตว์และพืชอื่นๆ ผักผลไม้ กระดาษ และถ่านหิน เป็นต้น โดยสรุปแล้วมูลค่าการนำเข้าโดยรวมของไทยจากเวียดนามในช่วงปี 2533 ถึง 2536 จะมีมูลค่าที่ค่อนข้างคงที่คือ 2,400.1 ล้านบาท 2,970.1 ล้านบาท 2,038 ล้านบาท และ 2,145.7 ล้านบาท ตามลำดับ แต่มาลดลงอย่างมากในปี 2537 (ม.ค.-ต.ค.) ซึ่งมีมูลค่านำเข้าใน 10 เดือนแรกเหลือเพียง 801.5 ล้านบาท ทั้งนี้เนื่องจากว่ารายการนำเข้าไม้แปรรูปได้มีมูลค่านำเข้าที่ลดลงอย่างมากในปีดังกล่าว ซึ่งจะเห็นว่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากเวียดนามจะเป็นการนำเข้าไม้และวัตถุดิบเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของสินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปยังเวียดนาม 15 รายการแรกนั้น (ตารางที่ 4.12) มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 329.4 ล้านบาทในปี 2533 เป็น 2,851 ล้านบาทในปี 2537 (ม.ค.-ต.ค.) สินค้าอื่นนอกเหนือจาก 15 รายการดังกล่าว ก็มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน คือ เพิ่มจาก 137.3 ล้านบาทในปี 2533 เป็น 2,063.2 ล้านบาท ในปี 2537 (ม.ค.-ต.ค.) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความหลากหลายของสินค้าส่งออกประเภทใหม่ๆของไทยเพิ่มมากขึ้น เช่น ด้ายย้อมย้อม ปลา หม้อแปลงไฟฟ้า และเส้นใยประดิษฐ์ เป็นต้น แสดงว่าไทยสามารถเจาะตลาดสินค้าประเภทใหม่ๆ เข้าไปในเวียดนามได้มากขึ้นในระยะหลัง ซึ่งจุดนี้เองที่อธิบายได้ว่าทำไมในระยะหลังนี้ไทยถึงได้เปลี่ยนมาเป็นเกินดุลการค้ากับเวียดนามได้ นอกจากนี้แล้วเมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกของทั้ง 15 รายการของไทยไปเวียดนาม พบว่าหลายรายการมีมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 2535 2536 และ 2537 รายการสินค้าส่งออกของไทยที่มีมูลค่าสูงในอันดับต้นๆในปี 2537 (ม.ค. - ต.ค.) ได้แก่ น้ำตาลทราย (579.8 ล้านบาท) รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ (500.5 ล้านบาท) ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า (242.7 ล้านบาท) รถจักรยานและส่วนประกอบ (225.2 ล้านบาท) เม็ดพลาสติก (201.7 ล้านบาท) เคมีภัณฑ์ (197.2 ล้านบาท) และอื่นๆ การที่ไทยสามารถส่งสินค้าเหล่านี้ไปที่เวียดนามได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนโยบายการเปิดประเทศของเวียดนามและการพัฒนาที่ผ่านมามีผลทำให้ภาคเอกชนมีช่องทางและโอกาสใน

ตารางที่ 4.11

สินค้าสำคัญ 50 รายการแรกที่ไทยนำเข้ามาจากเวียดนาม ปี พ.ศ. 2533-2537

รายการ	มูลค่า (หน่วย : ล้านบาท)					สัดส่วน (หน่วย : ร้อยละ)				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)
1. ไม้แปรรูป	599.9	1,793.4	1,173.9	1,474.1	232.4	25.0	60.3	57.6	58.7	28.1
2. ปลาและปลาสำเร็จรูป	96.1	88.9	159.2	142.4	147.9	4.0	3.0	7.8	6.6	17.9
3. หนังสือ	380.8	330.8	139.7	116.5	106.2	15.8	11.1	6.8	5.4	12.8
4. สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ	59.6	76.3	126.7	122.7	83.5	2.4	2.5	6.2	5.7	10.1
5. ไม้ซุง	611.9	314.7	31.0	37.2	59.7	25.5	10.6	1.5	1.7	7.2
6. แร่ดิบ	0.0	1.3	11.6	25.2	38.9	0.0	0.0	0.5	1.1	4.7
7. สัตว์และพืชอื่นๆ	34.2	15.1	14.8	21.7	29.6	1.4	0.5	0.7	1.0	3.6
8. ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	0.0	0.1	2.4	6.8	27.6	0.0	0.0	0.1	0.3	3.3
9. ผลิตภัณฑ์จากไม้และไม้ก๊อก	2.2	2.5	14.3	57.7	16.5	0.1	0.0	0.7	2.6	2.0
10. กระดาษและกระดาษแข็ง	21.3	11.7	14.1	24.6	15.8	0.8	0.4	0.7	1.1	1.9
11. เชื้อเพลิงอื่นๆ เช่น ถ่านหิน	27.7	20.4	3.9	32.4	14.0	1.1	0.6	0.1	1.5	1.7
12. ส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์และรถจักรยาน	0.0	0.0	0.0	0.0	7.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9
13. เครื่องใช้อื่นๆ ในบ้านเรือน	0.0	0.0	0.7	2.1	7.6	0.0	0.0	0.0	0.1	0.9
14. หนังสือและผลิตภัณฑ์จากหนังสือ	20.3	15.4	11.2	2.5	6.3	0.8	0.5	0.5	0.1	0.8
15. เครื่องร้อนและเครื่องใช้รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์การบิน การเดินเรือ	5.6	0.0	0.7	0.0	6.5	0.2	0.0	0.0	0.0	0.7
16. เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม	0.3	5.5	3.3	3.6	4.6	0.0	0.1	0.1	0.1	0.5
17. เครื่องแต่งเรือน	2.3	0.9	1.8	12.0	3.2	0.1	0.0	0.0	0.5	0.3
18. รองเท้า	0.0	0.1	1.7	0.0	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
19. เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ	0.0	0.0	0.0	0.1	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
20. ปูนซีเมนต์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
21. กาแฟ ชา เครื่องเทศ	0.0	0.0	1.6	2.4	0.4	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0
22. ผลิตภัณฑ์เซรามิก	0.0	0.0	0.4	0.2	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
23. เหล็กและเหล็กกล้า	502.6	218.3	277.3	11.8	0.2	20.9	7.3	13.6	0.5	0.0
24. ปากกา ขีปนาวุธ และของใช้อื่นๆ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
25. สิ่งพิมพ์	0.1	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
26. เสื้อผ้า	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
27. เครื่องใช้ในบ้านเรือนทำด้วยพลาสติก เช่น ของใช้บนโต๊ะอาหาร ของใช้สำนักงาน	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
28. ไมโครโฟน	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
29. ของทำด้วยสิ่งทออื่นๆ เช่น พรม	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ	มูลค่า (หน่วย : ล้านบาท)					สัดส่วน (หน่วย : ร้อยละ)				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ค.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ค.ค.)
30. ผ้าผืน ค้ายและเส้นใย	17.2	54.0	23.3	4.9	0.0	0.7	1.8	1.1	0.2	0.0
31. ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัช	0.0	0.7	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
32. ผลิตภัณฑ์โลหะ	1.5	3.5	2.6	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0
33. เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ และส่วนประกอบ	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
34. เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับโทรศัพท์ หรือโทรเลขแบบใช้สาย	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
35. เครื่องทำความร้อน	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
36. เครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
37. กระจาก พว้า และเครื่องพว้า	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
38. เคมีภัณฑ์	0.6	1.0	0.9	23.6	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	0.0
39. เรือที่คนาวง และเรือโดยสาร	0.0	0.0	8.0	2.7	0.0	0.0	0.0	0.3	0.1	0.0
40. ผลิตภัณฑ์ยาง	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
41. เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ การวัด การตรวจสอบ ถ่ายภาพยนตร์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
42. ของเล่น	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
43. ยุทธปัจจัย	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
44. หมวก	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
45. เครื่องจักรและส่วนประกอบอื่นๆ ที่ใช้ไฟฟ้า	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
46. ของทำด้วยเงิน ชีเมนต์ เอลมสคอส ไมก้า และวัสดุที่คล้ายกัน	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
47. พิมพ์ด้านรูป ถ่ายภาพยนตร์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
48. กล้องถ่ายรูป ถ่ายภาพยนตร์ เครื่องด้านสำเนา และอุปกรณ์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
49. ส่วนประกอบวิดีโอ และเทป	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
50. เครื่องตัดต่อ หรือป้องกันวงจรไฟฟ้า	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
รวมสินค้า 50 รายการ	2,385.8	2,956.9	2,027.2	2,128.9	814.2	99.4	99.5	99.4	99.2	98.7
อื่นๆ	14.3	13.1	10.7	16.7	10.2	0.6	0.4	0.5	0.7	1.2
มูลค่ารวม	2,400.1	2,970.1	2,038.0	2,145.7	824.5	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

หมายเหตุ : ปี 2537 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

ตารางที่ 4.12

สินค้าสำคัญ 50 รายการแรกของไทยที่ส่งออกไปยังเวียดนาม พ.ศ. 2533-2537

รายการ	มูลค่า (หน่วย : ล้านบาท)					สัดส่วน (หน่วย : ร้อยละ)				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)
1. น้ำตาลทราย	175.6	102.1	59.6	128.9	579.8	37.6	17.9	3.0	4.4	11.8
2. รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	4.2	39.7	141.2	295.2	500.5	0.9	6.9	7.2	10.0	10.1
3. ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า	6.3	29.0	70.8	160.1	242.7	1.3	5.1	3.6	5.4	4.9
4. รถจักรยานและส่วนประกอบ	0.0	0.1	3.0	51.2	225.2	0.0	0.0	0.1	1.7	4.5
5. เม็ดพลาสติก	61.4	90.3	247.7	207.8	201.7	13.1	15.8	12.7	7.0	4.1
6. เคมีภัณฑ์	51.8	31.0	37.8	103.9	197.2	11.1	5.4	1.9	3.5	4.0
7. ผ้าผืน	7.0	27.0	58.1	96.7	148.5	1.5	4.7	2.9	3.3	3.0
8. ตู้เย็นและชิ้นส่วน	0.7	6.3	16.5	58.2	143.3	0.1	1.1	0.8	1.9	2.9
9. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	18.5	14.4	34.4	91.6	127.9	3.9	2.5	1.7	3.1	2.6
10. ผลิตภัณฑ์ยาง	1.6	1.0	15.6	34.6	114.5	0.3	0.1	0.8	1.1	2.3
11. เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ	0.6	0.1	2.2	18.7	94.9	0.1	0.0	0.1	0.6	1.9
12. ผลิตภัณฑ์เซรามิค	1.2	1.1	7.0	28.0	91.8	0.2	0.2	0.3	0.9	1.8
13. ก๊าซธรรมชาติเหลว	0.0	0.0	0.0	3.5	86.6	0.0	0.0	0.0	0.1	1.7
14. หลอดไฟฟ้า	0.0	3.3	16.3	71.5	47.9	0.0	0.5	0.8	2.4	0.9
15. พื่นอนหมอนพูก	0.0	0.9	0.0	23.6	47.6	0.0	0.1	0.0	0.8	0.9
16. ตาข่ายจับปลา	1.1	0.6	22.9	72.1	47.1	0.2	0.1	1.1	2.4	0.9
17. หม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ	0.1	0.0	0.7	3.4	41.8	0.0	0.0	0.0	0.1	0.8
18. เส้นใยประดิษฐ์	0.8	3.6	1.6	6.7	41.3	0.1	0.6	0.0	0.2	0.8
19. ผลิตภัณฑ์เภสัชกรรม	5.6	1.2	14.9	20.1	38.0	1.2	0.2	0.7	0.6	0.7
20. หม้อแบตเตอรี่และส่วนประกอบ	5.4	0.0	3.1	8.2	34.0	1.1	0.0	0.1	0.2	0.6
21. เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	5.1	0.7	3.2	3.3	31.7	1.1	0.1	0.1	0.1	0.6
22. หลอดภาพโทรทัศน์สี	0.0	0.0	0.0	10.9	31.2	0.0	0.0	0.0	0.3	0.6
23. ด้ายเส้นใยประดิษฐ์	0.0	2.0	0.0	2.3	28.2	0.0	0.3	0.0	0.0	0.5
24. ยางพารา	0.0	20.8	253.9	0.0	28.0	0.0	3.6	13.0	0.0	0.5
25. แร่ดิบขี้ม	4.2	4.7	8.0	30.2	25.5	0.9	0.8	0.4	1.0	0.5
26. เฟอริไนเจอร์และชิ้นส่วน	1.1	5.0	3.6	15.4	25.3	0.2	0.8	0.1	0.5	0.5
27. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1.3	0.3	0.7	1.3	23.5	0.3	0.0	0.0	0.0	0.4
28. ก๊อก วาล์วและส่วนประกอบ	0.0	0.6	1.3	9.4	14.4	0.0	0.1	0.0	0.3	0.2
29. รองเท้าและชิ้นส่วน	0.0	0.5	5.7	26.3	13.9	0.0	0.1	0.2	0.9	0.2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายการ	มูลค่า (หน่วย : ล้านบาท)					สัดส่วน (หน่วย : ร้อยละ)				
	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)	2533	2534	2535	2536	2537 (ม.ค.-ต.ค.)
30. รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1.1	0.3	3.8	5.5	12.0	0.2	0.0	0.2	0.1	0.2
31. อาหารสัตว์	0.1	0.0	2.3	5.3	10.6	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2
32. เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	0.2	0.4	0.4	1.6	10.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
33. อาหารทะเลกระป๋อง	1.5	1.2	0.0	1.4	9.1	0.3	0.2	0.0	0.0	0.1
34. เมล็ดพันธุ์ผัก	0.0	0.0	1.2	1.0	8.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
35. ตู้เย็นและตู้แช่แข็ง	0.7	1.9	2.5	3.3	6.2	0.1	0.3	0.1	0.1	0.1
36. เครื่องอุปโภคบริโภคไฟฟ้าสำหรับจุดระเบิดเครื่องยนต์และส่วนประกอบ	0.3	0.0	6.4	9.4	6.1	0.0	0.0	0.3	0.3	0.1
37. ขวดแก้ว โหลแก้ว	0.0	0.0	0.0	0.1	6.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
38. เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้ความร้อนและส่วนประกอบ	0.1	0.0	0.5	1.1	5.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
39. เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ	7.4	9.7	0.0	3.8	5.8	1.5	1.7	0.0	0.1	0.1
40. เครื่องกีฬาและเครื่องเล่นเกม	0.3	0.0	0.1	1.8	4.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
41. เครื่องอุปโภคบริโภคไฟฟ้า สำหรับติดตั้งป้องกันวงจรไฟฟ้า	0.0	0.1	6.0	4.8	4.7	0.0	0.0	0.3	0.1	0.1
42. อุปกรณ์และเครื่องใช้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์	2.5	0.8	6.2	13.0	4.4	0.5	0.1	0.3	0.4	0.0
43. สารสกัดใช้ในการฟอกหนังและย้อมสี	0.3	1.4	3.2	5.7	4.3	0.0	0.2	0.1	0.2	0.0
44. ผ้าปักและผ้าลูกไม้	0.0	0.0	1.9	1.2	4.2	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
45. นมและครีม	0.4	0.7	0.0	0.0	4.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
46. กระดาษนิรภัย	0.0	0.0	0.1	1.5	4.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
47. ผลิตภัณฑ์สังกะสี	1.2	0.4	0.0	2.7	3.8	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0
48. เสื้อผ้าสำเร็จรูป	0.4	1.1	4.5	3.9	2.8	0.1	0.2	0.2	0.1	0.0
49. มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า	0.0	0.7	1.1	1.4	2.8	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
50. พัดลม	0.5	0.3	0.2	0.0	2.8	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
รวมสินค้า 50 รายการ	372.7	407.0	1,072.1	1,653.9	3,399.1	79.8	71.5	55.0	56.4	69.1
อื่นๆ	94.0	161.5	875.3	1,276.8	1,515.0	20.1	28.4	44.9	43.5	30.8
มูลค่ารวม	466.8	568.5	1,947.5	2,930.7	4,914.2	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

หมายเหตุ : ปี 2537 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

การหารายได้ได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความต้องการและอำนาจซื้อสินค้าจากไทยได้มากขึ้น โดยสินค้าที่นำเข้าจากไทยส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าแปรรูปอุตสาหกรรม และชิ้นส่วนเป็นต้น

(3) การค้าระหว่างเวียดนามกับลาว

จากตัวเลขข้อมูลสถิติการส่งออกและนำเข้าของเวียดนาม พบว่า มูลค่าการส่งออกของเวียดนามไปยังลาวนั้นเพิ่มจาก 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2528 เป็น 16 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2535 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าตัวภายในเวลา 7 ปี อย่างไรก็ตาม ลาวก็ยังเป็นตลาดส่งออกที่ค่อนข้างเล็กของเวียดนาม เนื่องจากสัดส่วนมูลค่าการส่งออกของเวียดนามไปยังลาวนั้นคิดเป็นร้อยละ 0.62 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของเวียดนามในปี 2535 ในส่วนของการนำเข้าของเวียดนามจากลาวนั้น ปรากฏว่า มูลค่าการนำเข้าของเวียดนามจากลาวนั้นเพิ่มจาก 3.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2528 เป็น 7.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2535 การนำเข้าของเวียดนามจากลาวยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับการนำเข้าทั้งหมด คือ เป็นเพียงร้อยละ 0.3 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของเวียดนามในปี 2535 จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวคือปี 2528 และ 2535 ประเทศเวียดนามเป็นฝ่ายที่เกินดุลการค้ากับประเทศลาว

ส่วนประเภทของสินค้าที่เวียดนามส่งออกและนำเข้าจากลาวนั้น ปรากฏว่าเมื่อดูจากสถิติข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์และการท่องเที่ยวของลาวในปี 2536 (ตารางที่ 4.13) พบว่า ประเภทสินค้าที่เวียดนามส่งออกได้เป็นมูลค่าสูงๆ ไปยังลาวนั้นได้แก่ ไม้ (5.11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เชื้อเพลิง (4.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ปศุสัตว์ (3.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) วัสดุก่อสร้างและเครื่องไฟฟ้า (2.03 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) และผลิตภัณฑ์อาหาร (1.20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในขณะที่ประเภทสินค้าที่เวียดนามนำเข้าจากลาวนั้น ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงถึง 21.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และรายการนี้รายการเดียวมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 94.7 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของเวียดนามจากลาว โดยเชื่อว่าสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านี้ ซึ่งส่วนใหญ่คือสินค้าอุปโภคบริโภคจะต้องมาจากไทย เนื่องจากประเทศลาวเองยังไม่มีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านี้มากนัก นอกจากนี้แล้วก็มีสินค้ายารอื่นๆ เช่น ชา กาแฟ ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และผลิตภัณฑ์พืชและสัตว์ ในปี 2536 นี้ปรากฏว่าเวียดนามมีการขาดดุลการค้ากับลาวเท่ากับ 3.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

(4) ความร่วมมือและข้อตกลงทางการค้าและการลงทุนระหว่างเวียดนามกับไทย

ในระยะหลังประเทศเวียดนามและไทยได้พยายามขยายความสัมพันธ์ระหว่างกันในเรื่องการค้าและการลงทุนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศทั้งสอง และจากรายงานสรุปของสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์ ณ กรุงฮานอยนั้น ในปี 2536 ปรากฏว่ารัฐบาลเวียดนามและรัฐบาลไทยได้มีการลงนามความร่วมมือในหลายๆ ด้าน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

- มีการแก้ไขข้อตกลงทางเศรษฐกิจการค้าและวิชาการที่ลงนามไว้เมื่อปี 2521 ใหม่
- มีการทำบันทึกความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรไทย-เวียดนาม ว่าด้วยการผลิต การแปรรูป และการส่งออกสินค้าเกษตร

ตารางที่ 4.13

ประเภทและมูลค่าสินค้าที่เวียดนามนำเข้าและส่งออกไปยังประเทศลาวในปี พ.ศ. 2536

(ก) สินค้าที่ส่งออกจากเวียดนามมายังลาว

ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	ร้อยละของมูลค่าส่งออก ทั้งหมดไปยังลาว (%)
ผลิตภัณฑ์อาหาร	1.20	6.11
เสื้อผ้า	1.00	5.09
เครื่องกีฬาและอื่นๆ	0.06	3.05
เครื่องจักรเครื่องมือ	1.02	5.19
วัสดุก่อสร้างและเครื่องไฟฟ้า	2.03	10.33
ยานยนต์และชิ้นส่วน	0.31	1.58
เชื้อเพลิง	4.85	24.68
ปศุสัตว์	3.21	16.33
ไม้และอื่นๆ	5.11	26.00
เงินช่วยเหลือและเงินกู้	0.85	4.32
รวม	19.65	100.00

(ข) สินค้าที่เวียดนามนำเข้าจากลาว

ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	ร้อยละของมูลค่าการนำเข้า ทั้งหมดจากลาว(%)
ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	0.26	1.12
กาแฟ และ ชา	0.53	2.29
ผลิตภัณฑ์พืชและสัตว์	0.19	0.82
สินค้าอุตสาหกรรม	21.85	94.47
อื่นๆ	0.30	1.30
รวม	23.13	100.00

ที่มา : Statistics Division, Ministry of Commerce and Tourism of Lao PDR.

- ข้อเสนอเสริม และคุ้มครองการลงทุน
- ตั้งคณะกรรมการร่วมทางวิชาการระหว่าง การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยกับ บริษัทน้ำมันและก๊าซเวียดนาม
- บันทึกความเข้าใจ ระหว่างกระทรวงพาณิชย์ไทยและกระทรวงการค้าเวียดนาม เกี่ยวกับความร่วมมือเรื่องข้าวในปี2535 โดยให้มีการปรึกษาหารือระหว่าง ประเทศทั้งสองเป็น 3 ระดับ คือ ระดับรัฐมนตรี ระดับเจ้าหน้าที่และภาคเอกชน แต่ ในทางปฏิบัติความร่วมมือด้านการตลาดและการส่งออกข้าวไทยกับเวียดนามยัง ไม่มีความคืบหน้า เวียดนามยังส่งข้าวออกผ่านนายหน้าค้าข้าวในอัตราต่ำกว่า ข้าวไทย เนื่องจากพวกนี้สามารถไปกดราคารับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาเวียดนาม อีกต่อหนึ่ง
- บันทึกความเข้าใจระหว่างการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยกับบริษัทน้ำมันและก๊าซ
- มีการทำข้อตกลงว่าด้วยการยกเว้นภาษีซ้อน
- โครงการให้กู้แก่เวียดนามเป็นเงิน 150 ล้านบาท
- ความร่วมมืออื่นๆ เช่น การเดินเรือพาณิชย์ กิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมโปรชนีย สือสารโทรคมนาคม และโครงการก่อสร้างทางหลวงเชื่อมระหว่างภาคอีสานของ ไทย ผ่านลาวและ เวียดนาม

นอกจากนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของ ไทยยังได้ดำเนินการที่ผ่านมาแล้วและกำลังจะทำต่อไปในการขยายความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสอง ในอีกหลายด้าน ดังต่อไปนี้คือ

- (1) ความร่วมมือระหว่างสถาบันการวางแผนของเวียดนามคือ State Planning Committee (SPC) กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย
- (2) ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสองในการศึกษาเตรียมแผนการลงทุนในด้าน ต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว การปรับปรุงสนามบิน และการพลังงาน โดยไทยเสนอให้ความช่วยเหลือใน โครงการต่างๆเช่น
  - โครงการไฟฟ้าชนบทเวียดนาม โดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะช่วยดำเนินการ สำรวจให้กับเวียดนาม
  - โครงการสายส่งไฟฟ้าแรงสูง 500 KV เชื่อมโยงระหว่าง ฮานอย และ โฮจิมินห์ ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
  - โครงการวางท่อส่งก๊าซ จากแหล่งเสือขาว (White Tiger) เข้าประเทศไทยซึ่ง รับผิดชอบ โดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ถ้าพบว่ามีปริมาณสำรอง คุ่มค่าที่จะลงทุน

(3) ความร่วมมือระหว่าง 6 ประเทศ ในกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้าน การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ระหว่างประเทศ ลาว-กัมพูชา-เวียดนาม-จีน-พม่า และไทย

4.4.2 การลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนาม

ก) โครงสร้างการลงทุนจากต่างประเทศของเวียดนาม

ภายหลังจากที่มีการปฏิรูประบบเศรษฐกิจใหม่ในปี 2529 เวียดนามก็ได้พยายามลดบทบาทของภาครัฐในการดำเนินการลงทุนและการผลิตในสาขาอุตสาหกรรมที่เอกชนสามารถดำเนินการได้เอง จึงยกเลิกการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐวิสาหกิจ ที่มีผลการประกอบการที่ไม่มีประสิทธิภาพไปจำนวนมาก แต่เนื่องจากว่าภาคเอกชนของเวียดนามเองไม่มีทุนของตัวเองเพียงพอที่จะใช้ลงทุนได้เอง การลงทุนของภาคอุตสาหกรรมและอื่นๆในเวียดนามจึงต้องอาศัยเงินลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้มีการลงทุนจากต่างประเทศเข้าไปในเวียดนามเป็นจำนวนมาก

ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศในปี 2530 และการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมในปี 2533 แล้ว ก็ทำให้จำนวนโครงการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี 2531 จำนวนโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งปีมีทั้งหมด 37 โครงการ คิดเป็นเงินลงทุน 364 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนเป็น 891 โครงการมูลค่า 9,352 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2537 (ตารางที่ 4.14)

ประเภทกิจกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศสูงสุด 4 อันดับแรกได้แก่ ธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว ซึ่งมีมูลค่าลงทุนคิดเป็นร้อยละ 20 ของเงินลงทุนต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม ตามด้วยอุตสาหกรรมเบา (ร้อยละ 16) อุตสาหกรรมหนัก (ร้อยละ 14) และการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ (ร้อยละ 14)

ประเทศที่เข้ามาลงทุนในมูลค่าสูงที่สุดอันดับต้นๆได้แก่ นักลงทุนจากประเทศไต้หวัน ซึ่งมีจำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น 1,796 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และโครงการทั้งหมด 144 โครงการ ประเทศฮ่องกง ซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 1,416 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และจำนวนโครงการ 157 โครงการ (ตารางที่ 4.15) ซึ่งส่วนใหญ่ นักลงทุนจากทั้งประเทศไต้หวันและฮ่องกง จะมาลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและรองเท้าที่อาศัยการใช้แรงงานราคาถูกเป็นหลัก ส่วนประเทศในอันดับรองๆลงมาก็ได้แก่ เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศทางตะวันตก เช่น ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการลงทุนในด้านขุดเจาะน้ำมันและอื่นๆ ไทยอยู่ในอันดับที่ 13 ซึ่งถูกสิงคโปร์และมาเลเซียทิ้งห่างมาก โครงการลงทุนที่เสนอเข้ามา ส่วนใหญ่จะเลือกเข้าไปลงทุนในเขตภาคใต้ของเวียดนามคือบริเวณ Ho Chi Minh City และรอบๆ คิดเป็นสัดส่วนถึง 2 ใน 3 ของโครงการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด เนื่องจากภาคใต้มีระบบสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐานและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าภาคอื่นๆ

ตารางที่ 4.14
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามจำแนกตามสาขา
(ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 - เดือนกันยายน 2537)

หน่วย : ร้อยละของมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด

สาขา	ปี 2531 - เดือนกันยายน 2537
โรงแรมและการท่องเที่ยว	21%
อุตสาหกรรมเบา	16%
อุตสาหกรรมหนัก	14%
สำรวจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ	14%
ก่อสร้าง	8%
บริการ	8%
ภาคการขนส่งและสื่อสาร	8%
ป่าไม้	5%
เขตพิเศษเพื่อการส่งออก (Export processing zone)	3%
การเงินและการธนาคาร	2%
ประมง	1%
วัฒนธรรม สาธารณสุข และการศึกษา	1%
การนำเข้าและส่งออก	1%
มูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด	9,352 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
จำนวนโครงการ	891 โครงการ

ที่มา: State Committee for Cooperation and Investment

ตารางที่ 4.15

การลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามจำแนกตามประเทศ
(พ.ศ. 2531 ถึงเดือนสิงหาคม 2537)

ล้านดอลลาร์สหรัฐ			
อันดับที่	ประเทศ	จำนวนโครงการ	เงินลงทุนรวม
1	ไต้หวัน	144	1,796
2	ฮ่องกง	157	1,416
3	เกาหลีใต้	78	754
4	ออสเตรเลีย	41	665
5	สิงคโปร์	69	648
6	มาเลเซีย	30	573
7	ญี่ปุ่น	60	533
8	ฝรั่งเศส	55	496
9	เนเธอร์แลนด์	14	396
10	สหราชอาณาจักร	13	344
11	บริติชเวสต์อินดีส	8	263
12	สวีเดน	12	245
13	ไทย	35	174
14	สหรัฐ	19	168
15	รัสเซีย	36	147

ที่มา: State Committee on Cooperation and Investment (SCCI)

การลงทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนแบบร่วมลงทุน (joint Venture) กับ บริษัทรัฐวิสาหกิจ (Stated Owned Enterprises) เพื่อที่จะมีสิทธิในการใช้ที่ดินของรัฐวิสาหกิจนั้นๆ บริษัทต่างชาติ ซึ่งถือหุ้นโดยต่างชาติ 100 เปอร์เซ็นต์ จะมีน้อยมาก เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่ชาวต่างชาติจะได้รับสิทธิในการถือครองที่ดิน (World Bank 1993) เวียดนามได้ออกกฎหมายการถือครองที่ดินในปี 2531 อนุญาตให้ครัวเรือนสามารถมีสิทธิในการใช้ที่ดินที่จัดสรรให้ในเวลาที่กำหนด (ปกติจะไม่น้อยกว่า 15 ปี) โดยมีเงื่อนไขว่าครัวเรือนนั้นจะต้องเสียภาษีที่ดินให้กับรัฐ สิทธิการใช้ที่ดินนี้ไม่สามารถโอนถ่ายเปลี่ยนมือให้กับผู้อื่น จึงไม่สามารถนำที่ดินไปค้ำประกันเพื่อขอเงินกู้ ในปี 2535 ที่ดินเกษตรกรรมส่วนใหญ่ของเกษตรกรจะมีการครอบครองในลักษณะดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสิทธิที่ดินดังกล่าวจะไม่สามารถเปลี่ยนมือได้ แต่เนื่องจากจำนวนประชากรที่มีอยู่อย่างหนาแน่นของเวียดนาม ทำให้อุปสงค์ต่อที่ดินมีสูงมาก จึงได้มีการลักลอบซื้อขายสิทธิดังกล่าวอย่างลับๆ ในทางปฏิบัติ ทำให้สิทธิการใช้ที่ดินดังกล่าวมีราคาแพงวุดขึ้นมาแม้ว่าจะไม่มีสิทธิทางกฎหมายในการโอนเปลี่ยนมือก็ตาม หลักเกณฑ์ในการจัดสรรที่ดินของรัฐให้กับครัวเรือนแต่ละแห่งนั้น ยึดถือหลักเกณฑ์ที่ว่าแต่ละครัวเรือนควรจะได้ที่ดินใกล้เคียงกัน ขึ้นกับจำนวนและอายุของคนทำงานในแต่ละครัวเรือน ซึ่งประเด็นนี้จะค่อนข้างมีความสำคัญ เนื่องจากการจัดสรรที่ดินดังกล่าวจะทำเพียงครั้งเดียวสำหรับแต่ละครัวเรือน เพราะฉะนั้นคุณสมบัติต่างๆ ของครัวเรือน ณ เวลาที่มีการพิจารณาจัดสรรนั้นจะมีผลต่อจำนวนที่ดินที่จะได้รับการจัดสรร (World Bank 1993) ซึ่งจะมีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันในระยะยาว เนื่องจากมีจำนวนฐานปัจจัยการผลิต ที่ดินในปริมาณที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พื้นที่ในแต่ละภูมิภาคก็อาจมีขั้นตอนการดำเนินการและกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกัน และที่ดินที่จัดสรรให้แต่ละครัวเรือนมักจะถูกแบ่งเป็นแปลงเล็กๆ กระจายกระจายในตำแหน่งต่างๆ กัน โดยมีเหตุผลที่จะกระจายคุณภาพของที่ดินให้แต่ละครัวเรือนมีความหลากหลายเหมือนกัน แต่จะมีผลเสียต่อประสิทธิภาพการผลิตของแต่ละครัวเรือนเนื่องจากแต่ละแปลงมีขนาดเล็กและกระจายกระจาย ที่ดินในเขตเมืองก็จะมีการจัดสรรให้กับชาวเวียดนามหรือบริษัทของคนเวียดนามโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า แต่สำหรับบริษัทร่วมลงทุนต่างชาตินั้นต้องเสียค่าเช่าให้กับรัฐ แต่มีแนวโน้มว่าเจ้าของที่ของรัฐกำลังหาแนวทางที่จะเรียกเก็บค่าเช่าที่ดิน ทั้งที่เป็นที่ดินของคนเวียดนามเองหรือบริษัทเวียดนาม ในกรณีที่มีปัญหาขัดแย้งในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยทั่วไปผู้ที่มีหน้าที่ในการตัดสินคือฝ่ายปกครอง ซึ่งได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด (Chairman of People's Committee) ซึ่งอาจจะทำให้ผลการตัดสินนั้นไม่เป็นบรรทัดฐานที่เหมือนกัน เช่น ในกรณีของศาล ศาลจะมีหน้าที่ตัดสินปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน ในกรณีของปัญหาทางด้านโครงสร้างและที่ดินสำหรับพืชอุตสาหกรรมเท่านั้น

เพราะฉะนั้นบริษัทต่างชาติที่ต้องการเข้ามาลงทุนในเขตเมืองของเวียดนาม จึงมักจะเลือกที่จะร่วมลงทุนกับบริษัทรัฐวิสาหกิจของรัฐซึ่งเป็นผู้ถือครองที่ดินจำนวนมาก แต่การร่วมลงทุนดังกล่าวยังมีข้อจำกัดที่ว่า นักลงทุนต่างชาติไม่สามารถนำที่ดินดังกล่าวไปจำนองเพื่อขอเงินเหมือนในประเทศอื่น และมีกำหนดระยะเวลาการใช้ที่ดินไม่เกิน 70 ปี (เริ่มใช้เมื่อปี 2535 แต่เดิมนั้นมีกำหนดเพียง 20 ปี)

การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ดินในปี 2535 จะอนุญาตให้มีการเปลี่ยนโอนการถือครองที่ดินได้สามารถนำที่ดินไปจำนองไว้กับธนาคารของเวียดนามหรือบุคคล ที่ดินสามารถสืบทอดเป็นมรดกและมีสิทธิได้รับการเช่าใช้ในกรณีที่ถูกเวนคืน แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีกำหนดเวลาการถือครองที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปแล้ว ระยะเวลาถือครองที่ดินเกษตรจะเท่ากับ 20 ปีสำหรับพืชไร่ปี และระยะเวลา 50 ปีสำหรับพืชอุตสาหกรรมโดยที่เมื่อหมดอายุแล้วขอต่อใหม่ได้ ที่ดินสำหรับอยู่อาศัยจะมีสิทธิถือครองตลอดไป ส่วนการถือครองที่ดินสำหรับบริษัทร่วมลงทุนต่างชาตินั้นมีระยะเวลาสูงสุด 70 ปี (World Bank 1993)

นอกจากนี้ปัญหาอื่นๆที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งหลายเรื่องก็กำลังได้รับการแก้ไขโดยทางเวียดนามเอง ได้แก่ ขั้นตอนการอนุมัติโครงการที่ยืดเยื้อหลาย ขั้นตอนการให้หลักประกันกับชาวต่างชาติที่มาลงทุนว่าในกรณีที่เกิดความขัดแย้งกันขึ้น จะสามารถได้รับความยุติธรรมจากศาลสถิตยุติธรรมในการตัดสินปัญหาข้อขัดแย้งที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณูปโภคที่จำเป็น ข้อจำกัดทางเรื่อง กฎหมายแรงงานที่บังคับให้ต้องจ้างแรงงานโดยผ่านสำนักงานแรงงานของรัฐบาลท้องถิ่น ข้อจำกัดในเรื่องกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ ข้อจำกัดในเรื่องระบบสถาบันการเงิน และข้อจำกัดในเรื่องของภาษา เป็นต้น

ข) ประเภทของกิจการไทยที่เข้าไปลงทุนในเวียดนาม

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนการลงทุนของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียนที่เข้าไปลงทุนในเวียดนามจนถึงปี 2535 พบว่า ประเทศมาเลเซียจะเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่เข้าไปลงทุนในเวียดนามเป็นมูลค่าสูงที่สุด และตามมาด้วยประเทศไทยโดย ประเทศมาเลเซีย มีมูลค่าเงินลงทุนในเวียดนามเท่ากับ 90 ล้านดอลลาร์สหรัฐจำนวน 11 โครงการ ขณะที่ไทยมีมูลค่าเงินลงทุน 45 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 29 โครงการ ฟิลิปปินส์ มีมูลค่าเงินลงทุน 42 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 6 โครงการ อินโดนีเซียมีมูลค่าเงินลงทุน 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 6 โครงการ และสิงคโปร์มีมูลค่าเงินลงทุน 35 ล้านดอลลาร์สหรัฐจำนวน 12 โครงการ แต่พอมาถึงปี ค.ศ. 1994 ปรากฏว่า สิงคโปร์ได้แซงหน้ามาเลเซียทั้งในเรื่องของจำนวนโครงการและมูลค่าเงินลงทุน ดังจะเห็นได้จากในตารางที่ 4.15 ที่กล่าวไปแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงประเภทของธุรกิจไทยที่เข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนาม ตามข้อมูลที่รวบรวมถึงปี 2535 (ตารางที่ 4.16) ปรากฏว่า ธุรกิจไทยส่วนใหญ่จะเข้าไปลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการประมง เลี้ยงกุ้ง และอาหารทะเล แปรรูปอาหารและผลไม้กระป๋อง โรงแรมและการท่องเที่ยว อัญมณี และเหมืองพลอย และฟอกหนัง เป็นต้น ซึ่งผู้ลงทุนไทยส่วนใหญ่ที่เข้าไปลงทุนมักจะเป็นลักษณะของการร่วมลงทุน (joint Venture) โดยเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก ซึ่งสาเหตุของการเข้าไปร่วมลงทุนส่วนหนึ่งก็คงมาจากปัญหาเรื่องสิทธิการถือครองที่ดินดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อที่ผ่านมา คาดว่าจนถึงปัจจุบันคงมีธุรกิจไทยอีกหลายประเภทที่เข้าไปลงทุนในเวียดนามเพิ่มมากขึ้น เช่นกรณีของธนาคารกรุงเทพ

ตารางที่ 4.16

รายชื่อบริษัทไทยที่เข้าไปลงทุนในเวียดนามแล้วและสนใจจะเข้าไป

(จนถึงวันที่ 25 ก.ย. พ.ศ. 2535)

ปี พ.ศ.	ชื่อโครงการและ ผู้ร่วมทุนฝ่ายไทย	เงินลงทุนรวม (ดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนหุ้นที่ถือ โดยคนไทย (%)
2532	Joint Veuture Producing Mortor Bike (บ.มหาชน ประเทศไทย)	4,800,000	50
2533	Shrimp Farming (บ.เพชรดิจ เจมส์ จำกัด)	131,000	80
2533	Sirichai-Vangtau JV (บ. ศิริชัยการประมง)	500,000	75
2533	Tanning for Export (Chintee Hua Tannery)	796,092	51
2534	Seafood Processing Surat Kien Giang (Canning Ltd)	1,400,000	50
2534	Seafood Exploitation Surat Kien Giang	1,040,000	50
2534	Food Processing Viet Thai (Management Ltd)	5,600,000	90
2534	Metra Company Ltd (Trana Commercial Ltd)	571,064	(n.a)
2534	Aquaculture Farming Duyen Hai Thy (บ. โอสดสภา จำกัด)	177,000	40
2534	Hotel 700 Tran Hung Dao (United Sewing Equipment, JCD Ltd)	1,042,600	60
2534	TN VINATHAI Co (IN Intestrade Co)	980,000	70

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	ชื่อโครงการและ ผู้ร่วมทุนฝ่ายไทย	เงินลงทุนรวม (ดอลลาร์สหรัฐฯ)	สัดส่วนหุ้นที่ถือ โดยคนไทย (%)
2534	Aquaculture Processing (Ponacha Food Cannery)	10,980,000	70
2534	Mineral Water VITA (Hwa Yang Trading)	100,000	100
2534	Gemstone Viet Thai (BH Mining)	2,000,000	60
2534	Aquaculture Minh Hai (Hook and Phenarong Int)	1,815,000	58
2535	Pilot and Takai (VN)	1,015,337	100
2535	Tourism Service OSC-SMI (บ.สยามมอเตอร์ และท่องเที่ยว)	528,000	57
2535	Gems Technic Vietnam (Export Development Trading)	1,000,000	50
2535	Fruit Processing (Aqri Mac Co)	1,502,681	100
2535	Paint Producing (Sapina Holding Co)	1,000,000	70
	จำนวนเงินลงทุนทั้งหมดจนถึงปี ค.ศ. 1992	41,497,620	

ที่มา : รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและศักยภาพการพัฒนาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2536

ธนาคารกรุงไทย และ ธนาคารทหารไทย รวมทั้งมีนักลงทุนไทยอื่นๆเข้าไปดูสู่ทางการลงทุนในเวียดนาม เช่น กลุ่มของบริษัทเอเซียเทค และ บริษัทผลิตเหวอน เป็นต้น

โดยสรุปแล้วประเภทอุตสาหกรรมไทยส่วนใหญ่ที่เข้าไปหรือสนใจเข้าไปลงทุนในเวียดนามก็เป็นอุตสาหกรรมประเภทที่เวียดนามต้องการส่งเสริมอยู่แล้ว ได้แก่

- การผลิตเพื่อการส่งออก และทดแทนการนำเข้า เช่น อาหารทะเลแช่แข็งและอาหารทะเลกระป๋อง แปรรูปอาหาร และ อัญมณี เป็นต้น

- การลงทุนที่สามารถนำกำลังคน วัตถุดิบ มาผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น

- การลงทุนในธุรกิจที่นำเข้าเงินตราต่างประเทศ เช่น โรงแรม และการท่องเที่ยว

- การลงทุนในกิจการธนาคารพาณิชย์

อย่างไรก็ตาม จากการพูดคุยกับนักธุรกิจบางรายที่สนใจเข้าไปลงทุนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการเข้าไปลงทุนในเวียดนามเท่าที่ประสบมา ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเรื่อง ความไม่แน่นอนในกฎเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับการลงทุน ปัญหาที่ไม่ทราบข้อมูลที่ต้องเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติโครงการลงทุนที่ผู้ลงทุนควรไปติดต่อ ปัญหาความไม่มีหลักประกันที่มั่นใจในกรณีที่เกิดกรณีพิพาทข้อขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินเงินทุนที่เข้าไปลงทุนแล้ว และผลประโยชน์ทางธุรกิจ ปัญหาด้านสาธารณูปโภค เป็นต้น

ค) ระเบียบขั้นตอนในการเข้าไปลงทุนในเวียดนาม

หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามคือ คณะกรรมาธิการว่าด้วยความร่วมมือและการลงทุนแห่งรัฐ (SCCI) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี 2532 ทำหน้าที่บริหารและดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยการลงทุนจากต่างประเทศ ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ คณะรัฐมนตรี คณะกรรมาธิการการวางแผนของรัฐ (SPC) กระทรวงการคลังกระทรวงพาณิชย์ ธนาคารกลาง เป็นต้น หลักเกณฑ์ในการขออนุมัติการลงทุนนั้น ต้องจัดทำเอกสารคำร้องทำธุรกิจหรือลงทุนยื่นต่อคณะกรรมาธิการเพื่อความร่วมมือและการลงทุนแห่งรัฐเป็นภาษาเวียดนาม หรือทั้งภาษาเวียดนามและภาษาต่างประเทศที่ใช้อย่างกว้างขวาง โดยมีสัญญาความร่วมมือทางธุรกิจหรือสัญญาการร่วมทุนระหว่างผู้ลงทุนกับผู้ร่วมลงทุนเวียดนามและเอกสารการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ พร้อมทั้งเอกสารที่แสดงถึงเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

4.5 ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของเวียดนามได้แก่ ภาคเกษตรกรรมปศุสัตว์และการประมง และภาคอุตสาหกรรม ตารางที่ 4.17 แสดงผลผลิตอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมของแต่ละจังหวัดของเวียดนามในปี 2535

ตารางที่ 4.17

เปรียบเทียบผลผลิตอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเป็นรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2536

ภูมิภาค/จังหวัด	มูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรม		ผลผลิตธัญพืช		ผลผลิตข้าว ตัน/เฮกแตร์
	พันล้านบาท	พันดอง/หัว	พันตันข้าวสาร	กิโลกรัมต่อหัว	
North mountain and midland	409.80	33.84	3,162.10	261.13	24.8
Ha Giang	5.50	10.57	141.30	271.52	22.2
Tuyen Quang	28.80	45.82	166.60	265.08	25.6
Cao Bang	7.60	12.17	173.10	277.09	21.4
Lang Son	9.10	13.54	164.00	244.08	22.8
Lai Chau	15.40	30.73	157.60	314.45	19.5
Lao Cai	6.80	12.70	135.50	253.08	21.4
Yen Bai	22.80	35.73	165.50	259.32	23.4
Bac Thai	55.90	48.84	268.20	234.34	23.4
Son La	7.30	9.41	179.40	231.19	15.2
Hoa Binh	11.50	16.13	179.40	251.65	22.5
Vinh Phu	97.80	44.39	555.70	252.22	27.8
Ha Bac	56.30	24.88	715.10	316.02	28.3
Quang Ninh	85.00	95.55	160.70	180.64	27.4
Red river delta	1,357.30	98.29	5,388.10	390.19	40.0
Ha Noi Capital	480.00	222.75	240.40	111.56	31.2
Hai Phong	189.00	119.33	411.30	259.68	36.9
Hai Hung	120.70	45.41	1,253.50	471.60	39.0
Ha Tay	197.20	88.92	833.20	375.69	37.1
Thai Binh	138.20	78.15	1,056.90	597.66	49.5
Nam Ha	184.70	71.43	1,248.20	482.69	41.2
Ninh Binh	50.50	60.13	344.60	410.29	35.2
Central coast of northland	643.10	67.57	2,247.60	236.17	25.8
Thanh Hoa	234.00	70.65	996.80	300.98	27.1
Nghe An	125.20	46.71	585.50	218.42	24.3

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	มูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรม		ผลผลิตัญพืช		ผลผลิตข้าว ตัน/เฮกแตร์
	พันล้านดอง	พันดอง/หัว	พันตันข้าวสาร	กิโลกรัมต่อหัว	
Ha Tinh	50.60	39.12	306.70	237.09	22.9
Quang Binh	65.30	88.64	119.40	162.07	25.0
Quang Tri	36.80	70.65	93.60	179.69	26.7
Thua Thien-Hue	132.00	135.64	145.60	149.61	30.6
Central coast of southland	1,037.70	140.71	1,732.20	234.88	30.2
Quang Nam - Da Nang	315.70	165.14	434.30	227.18	28.6
Quang Ngai	90.10	78.38	231.70	201.57	22.4
Binh Ding	109.90	80.04	336.30	244.92	29.8
Phu Yen	76.00	107.21	201.00	283.54	43.0
Khanh Hoa	280.50	303.67	177.70	192.38	34.3
Ninh Thuan	48.90	108.88	117.80	262.30	39.3
Binh Thuan	118.60	138.12	233.40	271.81	29.9
Central highland	214.60	73.91	634.20	218.43	23.9
Gia Lai	32.50	44.06	137.40	186.25	19.7
Kon Tum	9.00	36.06	77.60	310.90	22.2
Dac Lac	35.90	30.60	284.90	242.82	27.5
Lam Dong	137.20	184.68	134.30	180.78	21.1
Northeast of southland	3,502.10	402.87	1,135.60	130.64	22.7
Ho chi Minh City	2,833.00	655.44	251.40	58.16	25.6
Song Be	136.00	125.73	160.60	148.47	20.2
Tay Ninh	63.90	73.54	294.50	338.93	19.3
Dong Nai	254.50	144.36	339.70	192.69	26.2
Ba Ria - Vung Tau	216.70	329.78	89.40	136.05	21.5
Mekong river delta	2,693.40	173.41	11,201.90	721.23	37.4
Long An	146.20	119.37	932.00	760.94	25.3
Dong Thap	157.70	107.80	1,383.30	945.59	44.0
An Giang	202.40	104.66	1,848.90	956.10	42.7

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	มูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรม		ผลผลิตธัญพืช		ผลผลิตข้าว ตัน/เฮกเตอร์
	พันล้านบาท	พันดอง/หัว	พันตันข้าวสาร	กิโลกรัมต่อหัว	
Tien Giang	190.00	117.14	1,186.50	731.50	41.7
Ben Tre	257.00	196.27	350.50	267.68	32.0
Vinh Long	151.60	145.59	804.80	772.88	41.1
Tra Vinh	95.00	101.23	438.50	467.23	31.6
Can Tho	186.00	104.46	1,237.60	695.05	40.2
Soc Trang	314.10	267.87	701.70	598.41	34.0
Kien Giang	397.60	299.71	1,120.00	844.26	31.8
Minh Hai	595.80	346.58	1,198.10	696.93	35.1
รวมทั้งประเทศ	9,858.00	138.88	25,501.70	359.27	33.3

ที่มา: General Statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

ก) ภาคเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และการประมง

ภาคเกษตรกรรมนับเป็นภาคการผลิตหลักอันดับหนึ่งของเวียดนาม โดยเฉพาะในเขตพื้นที่บริเวณ Red River Delta ทางเหนือ และเขต Mekong Delta ทางตอนใต้ เนื่องจากเป็นเขตที่มีระบบชลประทานที่ดีที่สุดในประเทศ เชื่อกันว่าน้ำชลประทาน (Dike) ในตอนเหนือของประเทศมีความยาวถึงกว่า 3,000 กิโลเมตร ซึ่งช่วยป้องกันอุทกภัยจาก Red River Delta และ Song Ma Delta (ในจังหวัด Thanh Hoa) ทางตอนเหนือ นอกจากนี้ก็ยังมีเขื่อนป้องกันอุทกภัยที่เกิดจากพายุไต้ฝุ่นบริเวณชายฝั่งทะเลตอนเหนือและตอนกลางของประเทศที่มีความยาวกว่า 2,000 กิโลเมตร ส่วนในเขตพื้นที่ Mekong Delta มีการสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันปัญหาน้ำเค็มที่มีผลทำให้ดินเค็ม

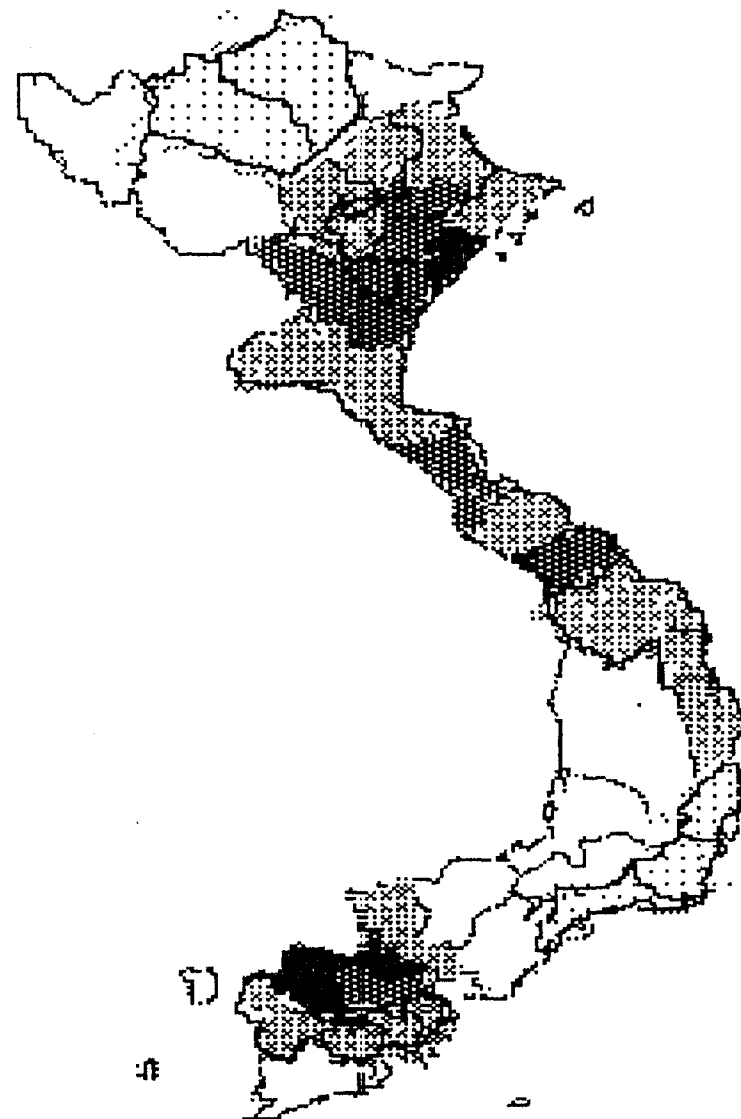
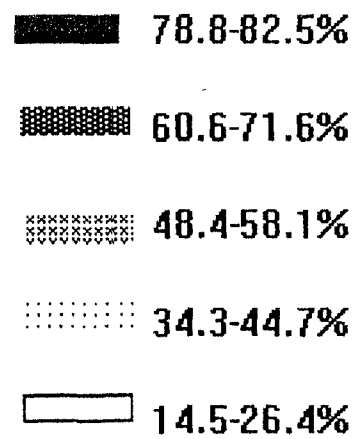
โดยเฉลี่ยแล้วเวียดนามมีเขตพื้นที่ชลประทานคิดเป็น ร้อยละ 53 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด โดยพื้นที่ทางแถบ Red River Delta และ Mekong Delta มีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานสูงที่สุดคือ ระหว่าง 78.8 - 82.5% ของพื้นที่เกษตรกรรม ในขณะที่จังหวัด Nghe An และ Ha Tinh มีพื้นที่ชลประทานประมาณ 48.4 - 58.1% ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด (รูปที่ 4.3) ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ของเวียดนามสามารถปลูกข้าวได้เฉลี่ยสองครั้งต่อปี (รูปที่ 4.4) ตารางที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่าในปี 2535 ภาคที่มีแหล่งผลิตอาหารธัญพืชที่สำคัญของเวียดนามได้แก่ บริเวณ Red River Delta ซึ่งมีผลผลิตธัญพืชต่อหัวเฉลี่ยเท่ากับ 390 ตันข้าวสารต่อหัว และผลผลิตข้าว (yield) เท่ากับ 40 ตันต่อเฮกแตร์ ในขณะที่เขต Mekong Delta มีผลผลิตธัญพืชต่อหัวเท่ากับ 721 ตันข้าวสารต่อหัว และผลผลิตข้าวเท่ากับ 37 ตันต่อเฮกแตร์ ส่วนบริเวณภาคกลางนั้นจะมีผลผลิตธัญพืชที่ต่ำกว่า จึงทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่มีผลผลิตธัญพืช โดยเฉพาะข้าวไม่พอกับความต้องการบริโภค (รูปที่ 4.5)

พืชเศรษฐกิจนอกจากข้าวแล้วก็มีข้าวโพด มันฝรั่ง และมันสำปะหลัง ตารางที่ 4.18 แสดงถึงพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจเหล่านี้ จำแนกเป็นรายจังหวัดในปี 2535 ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปแล้วพื้นที่ปลูกข้าวจะคิดเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ข้าวโพดและมันฝรั่งจะมีการปลูกมากในบริเวณ Red River Delta ส่วนมันสำปะหลังจะมีมากในบริเวณภาคกลางตอนเหนือและใต้ของประเทศ นอกจากนี้แล้วก็มีพืชอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น มะพร้าวในจังหวัด Ben Tre กาแฟที่จังหวัด Quang Tri และชาที่จังหวัด Hoang Lien Son เป็นต้น

ประเภทปศุสัตว์ที่สำคัญของเวียดนามได้แก่ ควาย วัว และหมู ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนปศุสัตว์แต่ละประเทศแต่ละจังหวัดในปี 2535 ซึ่งพบว่า จำนวนวัวและควายนับมีมากที่สุดในเขตภูเขาตอนเหนือและตอนกลางของประเทศ ในขณะที่หมูจะมีเลี้ยงอยู่ทั่วไปในประเทศ

การทำประมงทะเลนับเป็นภาคการผลิตที่สำคัญของเวียดนามเช่นกัน เนื่องจากเวียดนามมีชายฝั่งทะเลยาวติดต่อกันกว่า 3,000 กิโลเมตร อย่างไรก็ตาม บริเวณภาคใต้จะเป็นพื้นที่ที่มีการจับปลาได้ค่อนข้างมาก ในขณะที่ทางตอนกลางของประเทศจับปลาได้น้อยกว่าเนื่องจากเป็นเขตพายุไต้ฝุ่น (รูปที่ 4.6)

รูปที่ 4.3 สัดส่วนของพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เพาะปลูก

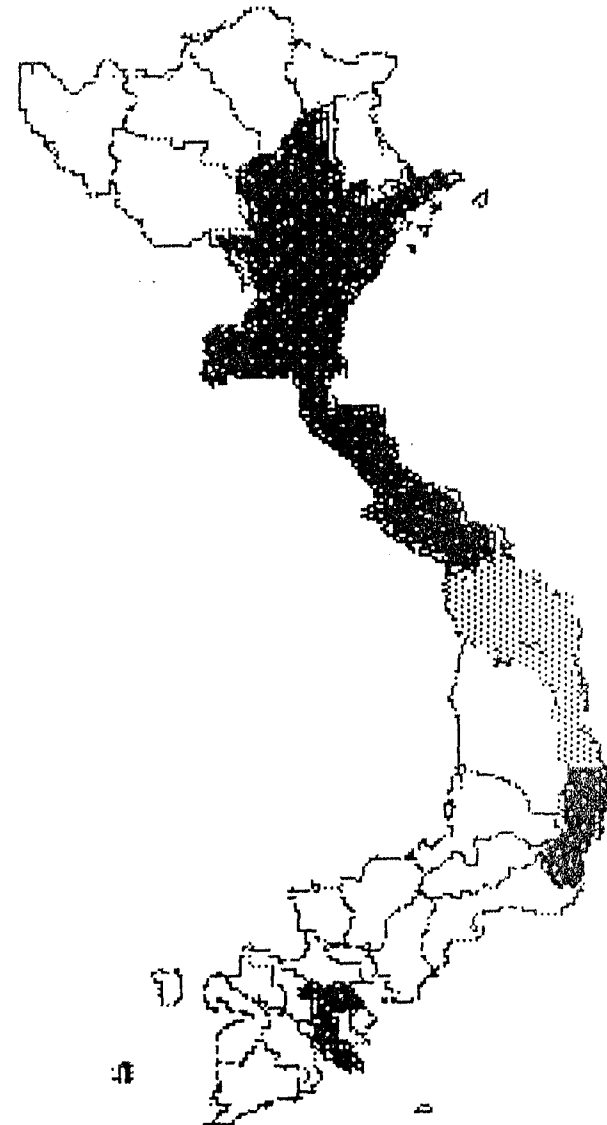

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.4 พื้นที่เพาะปลูกข้าวจำแนกตามจำนวนครั้งของการปลูกในแต่ละปี

% ของที่นา	1 ครั้ง ต่อปี	2 ครั้ง ต่อปี	3 ครั้ง ต่อปี
	17.0-25.1	52.5-66.9	8.3-30.4
	3.3-46.6	53.4-96.7	0.0-0.9
	56.8-100	0.0-42.4	0.0-3.9

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.5 ความสมดุลระหว่างผลผลิตและความต้องการบริโภคข้าวในแต่ละพื้นที่

1,000 ตัน

6

286

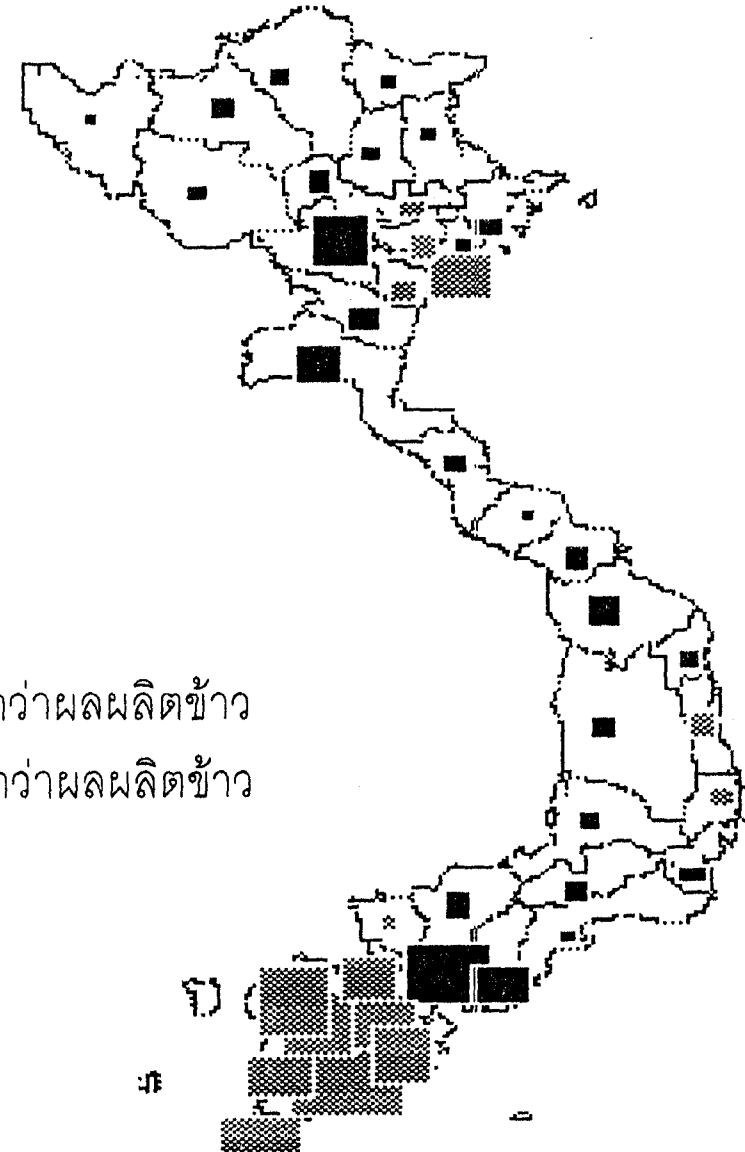
982

มีความต้องการบริโภคมากกว่าผลผลิตข้าว

มีความต้องการบริโภคน้อยกว่าผลผลิตข้าว

ที่มา : An Atlas of Vitnam 1993

ตารางที่ 4.18

จำนวนพื้นที่เพาะปลูกแต่ละประเภท พ.ศ. 2535

หน่วยเฮกแตร์

ภูมิภาค/จังหวัด	พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ปลูก ข้าว	พื้นที่ปลูก ข้าวโพด	พื้นที่ปลูก มันฝรั่ง	พื้นที่ปลูก มันสำปะหลัง
North mountain and midland	10,296.5	810.4	213.3	83.8	104.2
Ha Giang	783.1	31.0	33.1	1.3	6.5
Tuyen Quang	580.1	39.5	10.6	1.8	8.1
Cao Bang	844.5	30.4	33.2	2.3	2.1
Lang Son	816.7	43.7	8.6	2.1	3.5
Lai Chau	1,714.0	47.8	25.9	1.1	8.8
Lao Cai	805.0	32.3	20.5	0.5	5.8
Yen Bai	680.2	38.2	5.6	1.1	10.1
Bac Thai	650.3	77.1	6.8	12.0	4.8
Son La	1,421.0	48.4	19.6	0.8	13.7
Hoa Binh	461.2	46.2	13.0	2.9	14.8
Vinh Phu	483.6	144.4	23.7	19.2	13.2
Ha Bac	461.4	186.2	9.8	29.2	9.5
Quang Ninh	593.9	45.2	2.9	9.5	3.3
Red river delta	1,245.7	1,024.7	73.4	104.9	8.3
Ha Noi Capital	92.1	56.3	10.9	6.9	0.7
Hai Phong	150.4	94.1	1.2	5.2	0.4
Hai Hung	255.2	238.3	17.5	26.0	0.3
Ha Tay	215.3	165.9	21.7	23.0	4.3
Thai Binh	152.4	166.9	7.6	19.2	0.0
Nam Ha	241.9	229.0	9.6	18.0	0.7
Ninh Binh	138.7	74.2	4.9	6.6	1.9
Central coast of northland	51,187.2	687.0	53.1	137.0	47.0
Thanh Hoa	1,116.8	246.5	26.4	44.5	16.2
Nghe An	1,638.1	190.8	19.4	40.3	14.1

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ปลูก ข้าว	พื้นที่ปลูก ข้าวโพด	พื้นที่ปลูก มันฝรั่ง	พื้นที่ปลูก มันสำปะหลัง
Ha Tinh	605.4	109.3	2.3	26.1	2.3
Quang Binh	798.3	48.0	2.7	10.5	4.4
Quang Tri	459.2	42.2	1.6	6.6	3.8
Thua Thien-Hue	500.9	50.2	0.7	9.0	6.2
Central coast of southland	4,582.3	522.2	29.4	41.4	59.7
Quang Nam - Da Nang	1,198.8	124.4	5.0	17.5	17.0
Quang Ngai	585.6	91.6	3.1	9.3	11.3
Binh Dinh	607.6	122.9	0.5	2.6	12.2
Phu Yen	522.3	60.5	4.5	1.3	4.8
Khanh Hoa	525.8	36.5	5.6	1.2	7.5
Ninh Thuan	343.0	28.3	5.5	0.4	1.1
Binh Thuan	799.2	58.0	5.2	9.1	5.8
Central highland	5,556.9	179.5	47.3	15.0	24.3
Gia Lai	1,566.2	56.3	13.8	5.0	9.7
Kon Tum	993.4	17.4	2.8	0.5	7.2
Dac Lac	1,980.0	70.8	17.5	6.4	4.8
Lam Dong	1,017.3	35.0	13.2	3.1	2.6
Northeast of southland	2,348.1	326.9	48.8	7.0	30.0
Ho chi Minh City	209.0	80.8	0.5	0.4	0.7
Song Be	954.6	60.1	3.2	1.8	5.8
Tay Ninh	402.4	104.2	0.4	0.0	7.2
Dong Nai	586.5	61.6	34.4	2.7	10.2
Ba Ria - Vung Tau	195.7	20.2	10.3	2.1	6.1
Mekong river delta	3,957.5	2,924.7	12.6	15.8	10.3
Long An	433.8	331.1	0.0	0.0	2.0
Dong Thap	327.6	304.4	1.9	1.8	0.0
An Giang	342.4	356.8	4.5	0.4	1.6

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ปลูก ข้าว	พื้นที่ปลูก ข้าวโพด	พื้นที่ปลูก มันฝรั่ง	พื้นที่ปลูก มันลำปะหลัง
Tien Giang	233.9	256.3	1.4	0.6	1.1
Ben Tre	224.7	104.3	1.0	1.3	0.6
Vinh Long	148.7	169.5	0.5	2.4	0.8
Tra Vinh	236.9	179.3	1.2	2.8	1.9
Can Tho	305.4	339.3	0.4	1.7	0.0
Soc Trang	310.7	242.8	0.7	1.1	0.7
Kien Giang	624.3	318.4	0.1	2.8	0.9
Minh Hai	768.9	322.4	0.9	0.9	0.7
รวมทั้งประเทศ	33,111.4	6,475.4	478.0	404.9	283.8

ที่มา: General Statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

ตารางที่ 4.19

จำนวนปลูสดัวแยกตามจังหวัดปี พ.ศ. 2535

ภูมิภาค/จังหวัด	ควาย		วัว		หมู	
	(พันตัว)	ตัว/คน	(พันตัว)	ตัว/คน	(พันตัว)	ตัว/คน
North mountain and midland	1,454.8	0.12	574.0	0.05	3,245.7	0.27
Ha Giang	100.6	0.19	34.8	0.07	172.4	0.33
Tuyen Quang	105.0	0.17	9.2	0.01	190.3	0.30
Cao Bang	133.9	0.21	97.4	0.16	268.1	0.43
Lang Son	188.6	0.28	31.9	0.05	196.0	0.29
Lai Chau	94.4	0.19	15.3	0.03	154.8	0.31
Lao Cai	83.7	0.16	6.9	0.01	168.4	0.31
Yen Bai	65.3	0.10	22.1	0.03	193.5	0.30
Bac Thai	169.1	0.15	14.7	0.01	326.1	0.28
Son La	90.2	0.12	79.9	0.10	270.7	0.35
Hoa Binh	86.5	0.12	27.8	0.04	212.6	0.30
Vinh Phu	110.4	0.05	148.0	0.07	528.3	0.24
Ha Bac	172.1	0.08	76.3	0.03	662.5	0.29
Quang Ninh	55.0	0.06	9.7	0.01	219.5	0.25
Red river delta	264.4	0.02	254.0	0.02	2,791.4	0.20
Ha Noi Capital	23.5	0.01	38.1	0.02	228.8	0.11
Hai Phong	30.7	0.02	3.6	0.00	311.1	0.20
Hai Hung	64.6	0.02	45.8	0.02	617.2	0.23
Ha Tay	54.9	0.02	78.4	0.04	487.7	0.22
Thai Binh	28.3	0.02	32.5	0.02	412.6	0.23
Nam Ha	34.9	0.01	33.6	0.01	559.4	0.22
Ninh Binh	27.5	0.03	22.0	0.03	174.6	0.21
Central coast of northland	603.7	0.06	701.4	0.07	2,217.0	0.23
Thanh Hoa	210.5	0.06	167.0	0.05	729.6	0.22
Nghe An	221.9	0.08	212.2	0.08	623.1	0.23

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

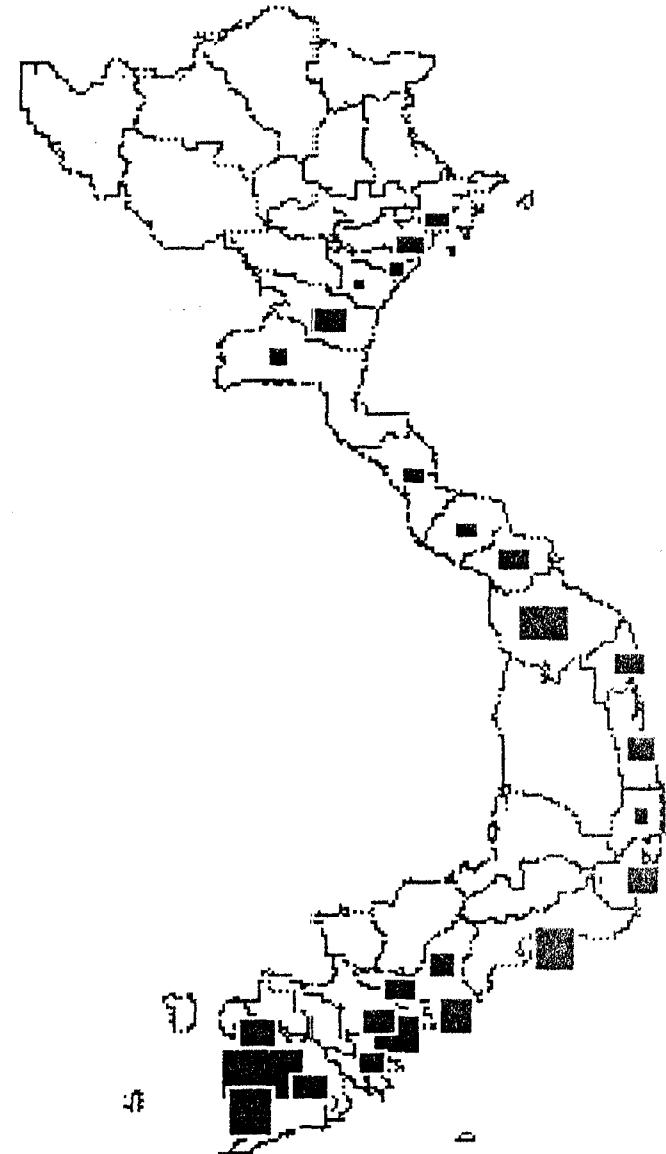
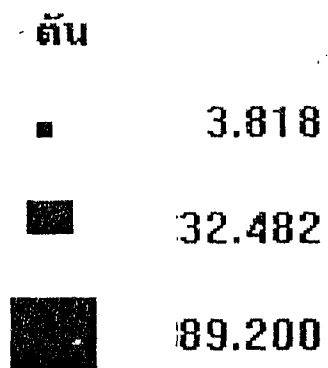
ภูมิภาค/จังหวัด	ควาย		วัว		หมู	
	(พันตัว)	ตัว/คน	(พันตัว)	ตัว/คน	(พันตัว)	ตัว/คน
Ha Tinh	82.2	0.06	136.9	0.11	313.4	0.24
Quang Binh	25.5	0.03	109.3	0.15	218.2	0.30
Quang Tri	29.0	0.06	58.4	0.11	150.7	0.29
Thua Thien-Hue	34.6	0.04	17.6	0.02	182.0	0.19
Central coast of southland	162.9	0.02	896.3	0.12	1,608.2	0.22
Quang Nam - Da Nang	50.2	0.03	190.5	0.10	509.8	0.27
Quang Ngai	45.4	0.04	159.8	0.14	375.4	0.33
Binh Dinh	17.1	0.01	200.9	0.15	318.4	0.23
Phu Yen	3.2	0.00	147.9	0.21	150.7	0.21
Khanh Hoa	15.0	0.02	61.4	0.07	105.3	0.11
Ninh Thuan	12.6	0.03	59.5	0.13	45.9	0.10
Binh Thuan	19.4	0.02	76.3	0.09	102.7	0.12
Central highland	61.4	0.02	406.4	0.14	693.9	0.24
Gia Lai	21.0	0.03	204.4	0.28	230.1	0.31
Kon Tum	7.8	0.03	46.1	0.18	71.5	0.29
Dac Lac	11.5	0.01	118.7	0.10	283.3	0.24
Lam Dong	21.1	0.03	37.2	0.05	109.0	0.15
Northeast of southland	136.8	0.02	200.9	0.02	636.8	0.07
Ho chi Minh City	30.8	0.01	39.8	0.01	170.6	0.04
Song Be	31.7	0.03	50.3	0.05	114.0	0.11
Tay Ninh	55.1	0.06	47.8	0.06	84.0	0.10
Dong Nai	16.8	0.01	40.1	0.02	189.5	0.11
Ba Ria - Vung Tau	2.4	0.00	22.9	0.03	78.7	0.12
Mekong river delta	202.5	0.01	168.8	0.01	2,381.2	0.15
Long An	36.6	0.03	20.2	0.02	177.6	0.15
Dong Thap	12.2	0.01	10.4	0.01	163.8	0.11
An Giang	5.1	0.00	38.9	0.02	163.7	0.08

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	ควาย		วัว		หมู	
	(พันตัว)	ตัว/คน	(พันตัว)	ตัว/คน	(พันตัว)	ตัว/คน
Tien Giang	9.0	0.01	11.2	0.01	341.2	0.21
Ben Tre	17.9	0.01	29.1	0.02	249.3	0.19
Vinh Long	11.9	0.01	11.5	0.01	157.7	0.15
Tra Vinh	21.5	0.02	30.9	0.03	158.9	0.17
Can Tho	7.5	0.00	1.6	0.00	176.6	0.10
Soc Trang	26.0	0.02	6.5	0.01	156.2	0.13
Kien Giang	23.7	0.02	8.4	0.01	244.4	0.18
Minh Hai	31.1	0.02	0.1	0.00	391.8	0.23
รวมทั้งประเทศ	2,886.5	0.04	3,201.8	0.05	13,891.7	0.20

ที่มา: General Statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

รูปที่ 4.6 ผลผลิตจากการทำประมงน้ำลึกในแต่ละพื้นที่

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

ข) ภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.17 ที่ผ่านมามีได้แสดงให้เห็นว่าเขต Red River Delta ทางตอนเหนือ และเขตทางใต้ บริเวณ Ho Chi Minh City เป็นเขตที่มีมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมสูงกว่าเขตอื่นๆของประเทศ คือ 1,357 พันล้านดอง 3,502 พันล้านดอง และ 2,693 พันล้านดอง ในปีค.ศ. 1992 ตามลำดับ ส่วนการกระจายตัวของอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาคมีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้ คือ ประเภทอุตสาหกรรมหนัก เช่น อุตสาหกรรมโลหะและอุปกรณ์เครื่องจักร และอุตสาหกรรมเคมีส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นเขตที่มีแร่ธาตุอยู่มาก อุตสาหกรรมเบาหรือเพื่อการก่อสร้างจะมีกระจายไปตามเมืองใหญ่ๆทั่วไปอุตสาหกรรมสิ่งทอจะมีมากในบริเวณแถบ Ho Chi Minh City และ Ha Noi ในขณะที่อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารจะมีมากในบริเวณภาคใต้ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารและตลาดใหญ่ และอุตสาหกรรมครัวเรือนและหัตถกรรมจะมีมากบริเวณตอนใต้และตอนกลางของประเทศเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานมากเป็นอันดับสองของประเทศรองลงมาจากภาคเกษตรกรรม (ตารางที่ 4.20) จำนวนการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมโดยรวมในปี 2529 มีเท่ากับ 2,917,000 คน และเพิ่มเป็น 3,450,000 คน ในปี 2535 ทั้งนี้เนื่องจากว่าในช่วงเวลาดังกล่าว การลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามมีการขยายตัวอย่างมาก ภายหลังจากการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจที่ได้กล่าวไปแล้ว และการลงทุนจากต่างประเทศในเวียดนามส่วนมากก็จะเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศ และอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้แรงงานราคาถูกซึ่งเวียดนามมีอยู่เป็นจำนวนมาก

ค) การท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถเป็นแหล่งนำเงินตราต่างประเทศเข้าเวียดนามเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆ เช่น การลงทุนก่อสร้างโรงแรม ธุรกิจบันเทิง และบริการอื่นๆ ในปัจจุบันเวียดนามมีบริษัทหรือองค์การที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งของรัฐและเอกชนอยู่ไม่น้อยกว่า 300 แห่ง มีโรงแรมและ Guest House ประมาณ 13,000 ห้อง โดยในจำนวนประมาณ 5,000 ห้องอยู่ในระดับมาตรฐานสากล แผนการท่องเที่ยวของเวียดนามตั้งไว้ว่าในปี 2538 จะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ 1,042,300 คน ซึ่งจะทำให้เกิดรายได้ประมาณ 333 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปี 2543 คาดว่า จะมีนักท่องเที่ยวถึง 2.8 - 3 ล้านคน จึงได้มีการวางแผนพัฒนาด้านบุคลากรเตรียมพร้อมรับการขยายตัวดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเวียดนามก็คือ การตั้งอัตราค่าบริการห้องสำหรับชาวต่างประเทศที่สูงกว่าคนเวียดนามถึง 3 เท่าตัว ในขณะที่บริการทั่วไปยังมีมาตรฐานที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับราคาที่ตั้งไว้

ภายในปี 2543 เขตเศรษฐกิจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่นอกภาคเกษตรมากขึ้น ได้แก่ ภาคใต้ ภาคกลางบริเวณชายฝั่งทะเล และเขตที่ราบลุ่มภาคเหนือ เนื่องจากจะมีการพัฒนาทางสาธารณูปโภคพื้นฐานก่อนเขตอื่น

ตารางที่ 4.20
จำนวนแรงงานจำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ

สาขา	หน่วย พันคน			
	2529	2535	สัดส่วน	อัตราเพิ่ม (%)
อุตสาหกรรม	2,917	3,450	0.108	2.80
ก่อสร้าง	883	825	0.026	-1.13
เกษตร	19,798	22,998	0.723	2.50
ป่าไม้	178	210	0.007	2.76
ขนส่ง	450	484	0.015	1.21
โทรคมนาคม	38	47	0.001	3.54
การค้า	1,259	1,735	0.055	5.34
ที่อยู่ บริการสาธารณะท่องเที่ยว	235	301	0.009	4.13
วิทยาศาสตร์	64	48	0.002	-4.79
การศึกษา	706	825	0.026	2.60
ศิลปกรรม	38	46	0.001	3.18
สาธารณสุข	300	318	0.010	0.97
การเงิน	95	114	0.004	3.04
บริการภาครัฐ	273	240	0.008	-2.15
อื่นๆ	165	173	0.005	0.79
รวม	27,399	31,815	1.000	2.49

ที่มา: General Statistical Office "Economy and Finance of Viet Nam 1986-1992"

ในปี 2543 แม้ว่าภาคเกษตรจะลดความสำคัญลง แต่ก็ยังเป็นภาคการผลิตที่ใหญ่ที่สุดของเวียดนามคือ จะมีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์เป็นร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ผลผลิตอาหารคาดว่า จะเพิ่มถึงประมาณ 30 ล้านตันและส่งออกได้ 3 ล้านตัน มีการขยายตัวประมาณร้อยละ 4 ในด้านปศุสัตว์ เพื่อสนองความต้องการภายในและเพื่อการส่งออก ส่วนด้านประมง คาดว่าจะเพิ่มเป็น 2 เท่าตัวเป็น อย่างน้อย

4.6 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ

โครงสร้างพื้นฐาน

ระบบการคมนาคมของเวียดนามที่มีความสำคัญต่อการค้า ได้แก่ ทางถนน ทางรถไฟ ทางแม่น้ำ และทะเล

ทางถนนนั้นเส้นทางสายหลักของประเทศที่เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 1 ที่เชื่อมระหว่างตอนเหนือของประเทศลงมาถึงทางตอนใต้ ซึ่งสภาพทางนั้นยังต้องมีการบูรณะปรับปรุงอีกมาก ทั้งพื้นผิวถนนและสะพานเชื่อมต่อเป็นจุดๆจำนวนหลายสิบแห่งที่มีสภาพทรุดโทรมและ ไม่มีความปลอดภัย สภาพถนนที่เลวร้ายดังกล่าวทำให้การเดินทางต้องเสียเวลามาก ยกตัวอย่างเช่น ระยะทางจาก Hanoi มายัง Vinh ซึ่งคิดเป็นความยาว 350 กิโลเมตร ต้องใช้เวลาเดินทางไม่ต่ำกว่า 8-9 ชั่วโมง นอกจากเส้นทางหมายเลข 1 แล้ว ก็มีถนนสายสำคัญอื่นๆ เช่น เส้นทางหมายเลข 7 และ 8 ที่ เชื่อมโยงกับชายแดนประเทศลาว เส้นทางหมายเลข 9 ที่เชื่อมกับกัมพูชา และ เส้นทางหมายเลขที่เชื่อม กับประเทศจีน ความหนาแน่นของพื้นที่ถนนต่อพื้นที่จังหวัดนั้นยังมีน้อยมาก ยกเว้นในเขตเมือง Hanoi และ Ho Chi Minh City (รูปที่ 4.7)

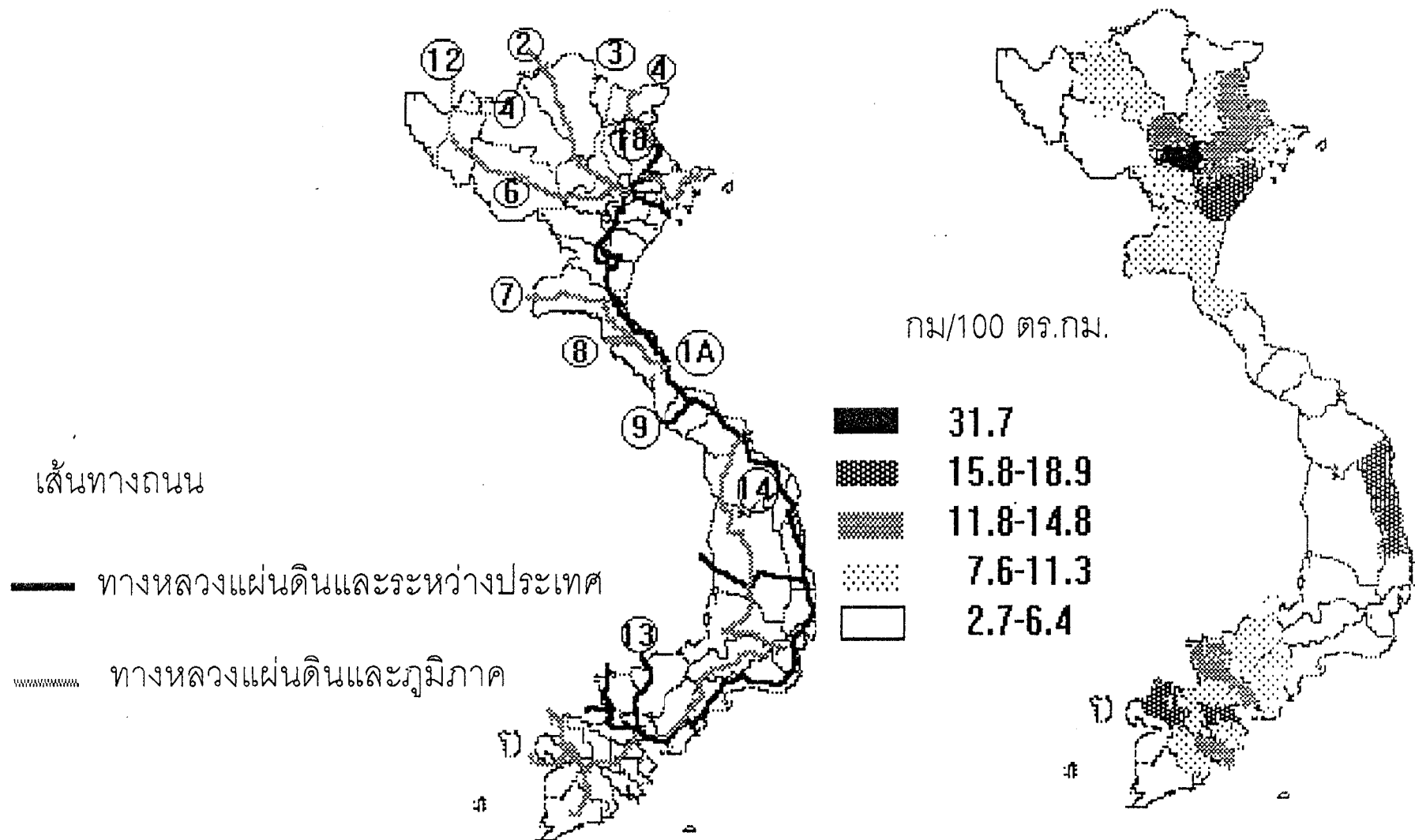
เส้นทางรถไฟของเวียดนามจะเชื่อมยาวลงมาจากทางเหนือไปทางใต้ของประเทศ (รูปที่ 4.8) ซึ่งในหลายจุดยังมีเพียงรางเดียว ทำให้ต้องหยุดรอสับหลักรถไฟขาขึ้นและขาล่องเป็นระยะๆ ซึ่งทำให้ ต้องเสียเวลารอนาน และหัวรถจักรที่ใช้อยู่ก็มีอายุการใช้งานมานานแล้ว เส้นทางขนส่งทางแม่น้ำจะมีโครงข่ายเชื่อมโยงที่ค่อนข้างดี ในบริเวณตอนเหนือแถบแม่น้ำแดงจุดหนึ่งกับอีกจุดหนึ่งในทางตอนใต้ แถบ Mekong Delta (รูปที่ 4.8) ซึ่งช่วยทำให้การขนถ่ายสินค้าในบริเวณดังกล่าวทำได้สะดวกมากขึ้น

เส้นทางเดินเรือทางทะเลนั้นสามารถติดต่อได้ทั้งทางด้านแปซิฟิกคือ ฮองกง ญี่ปุ่น ยุโรป และอื่นๆ กับทางด้านอ่าวไทย คือ ไทย กัมพูชา เมืองท่าที่สำคัญของเวียดนามได้แก่ Hai Phong และ Hanoi ทางเหนือ ท่าเรือเมือง Da Nang ในตอนกลาง และ ท่าเรือ Ho Chi Minh ในทางตอนใต้ (รูปที่ 4.9) ท่าเรือในเมือง Vinh จะอยู่ห่างจาก Hanoi ประมาณ 340 กิโลเมตร และห่างจากท่าเรือเมือง Da Nang 420 กิโลเมตร

ก) โครงการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ

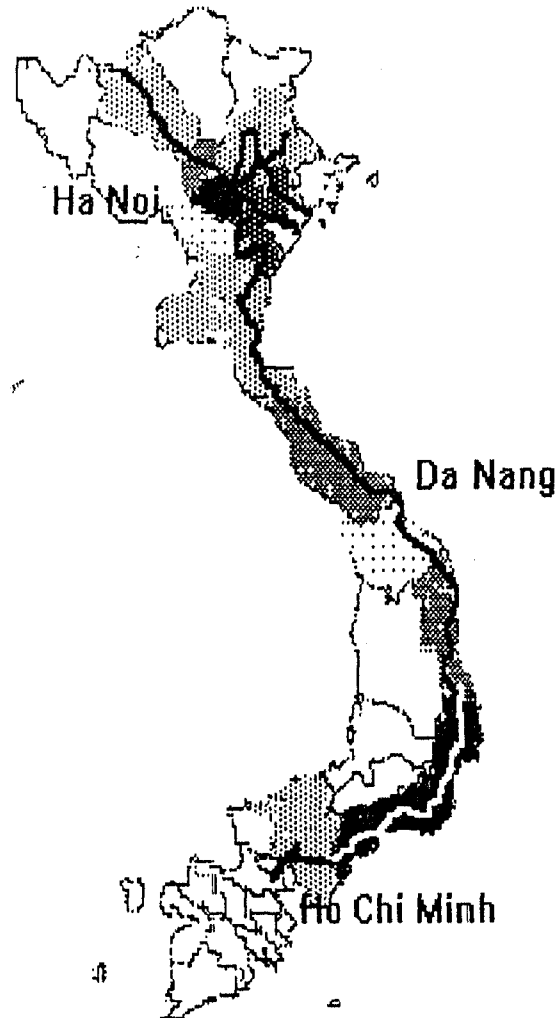
จากรายงานของธนาคารทหารไทย (พ.ศ. 2536) สรุปว่าเวียดนามจำเป็นต้องใช้งบประมาณถึง 6-7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อลงทุนพัฒนาโครงการต่างๆดังนี้

รูปที่ 4.7 โครงข่ายถนนของเวียดนาม

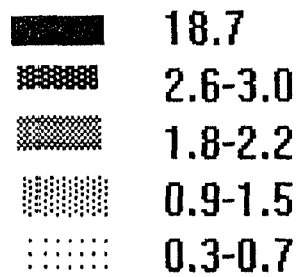

รูปที่ 4.8

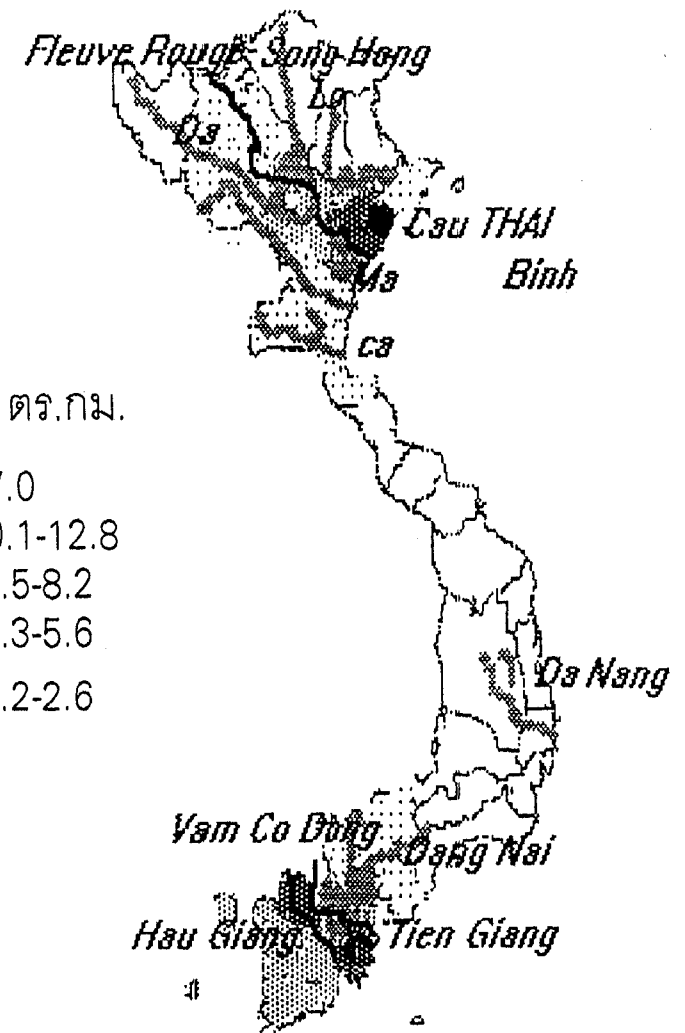
โครงข่ายทางรถไฟ

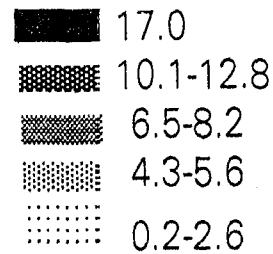
กม./100 ตร.กม.

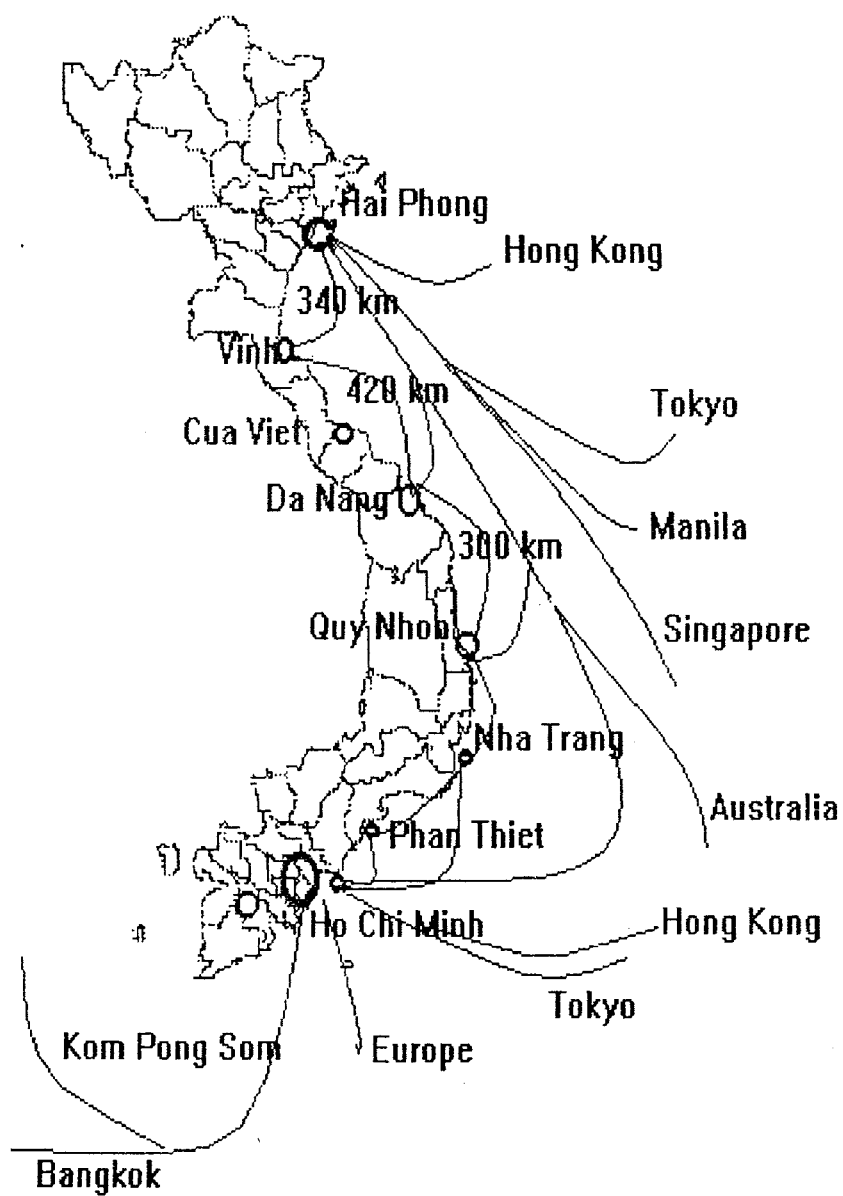
โครงข่ายเส้นทางทางน้ำ

กม./100 ตร.กม.

รูปที่ 4.9 ท่าเรือ และเส้นทางเดินเรือของเวียดนาม

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

- ทางหลวงหมายเลข 5 เชื่อมโยงระหว่างฮานอย-ไฮฟอง และคว่างนิน ระยะทาง 107 กิโลเมตร ปรับปรุงเป็นถนน 4 ช่องทางกว้าง 22 เมตร คาดว่าใช้เงินลงทุน 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเงินส่วนหนึ่งจะได้จากความช่วยเหลือจากรัฐบาลไต้หวันและเงินกู้จากรัฐบาลญี่ปุ่น

- ทางหลวงหมายเลข 1 A เป็นเส้นทางต่อเชื่อมจากภาคเหนือมาภาคใต้ระยะทาง 2,300 กิโลเมตร มีสะพาน 113 แห่ง มูลค่าการลงทุน 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐส่วนหนึ่งจะใช้เงินกู้จากธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย

- ทางหลวงหมายเลข 18 ระยะทาง 280 กิโลเมตร ผ่านท่าเรือน้ำลึกไคลาน บ่อถ่านหินเทียนเยน เมืองถ่านหินคัมฟา ไปถึงอ่าวฮาลองเนย์ คาดว่าจะใช้งบลงทุนถึง 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ทางหลวงหมายเลข 14 ต่อเชื่อมระหว่างที่ราบสูงในภาคกลางกับโฮจิมินห์ซิตีระยะทาง 283 กิโลเมตร งบประมาณ 62 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ทางหลวงหมายเลข 51 เชื่อมระหว่าง โฮจิมินห์ซิตี - วังตุ และ เบียน ฮวา ระยะทาง 117 กิโลเมตร งบประมาณ 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ทางหลวงหมายเลข 183 ต่อเชื่อมระหว่างทางหลวงหมายเลข 5 กับหมายเลข 18 ระยะทาง 23 กิโลเมตร จากฮานอย ถึง ท่าเรือไคลาน จะใช้ทุนประมาณ 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ทางหลวงสายอื่นๆ เช่น หมายเลข 22 จากโฮจิมินห์ซิตี-พนมเปญ ทางหมายเลข 6,7,8,9 และ 12 ต่อเชื่อมกับประเทศลาว และ ทางหมายเลข 2,3,4 และ 70 ต่อเชื่อมกับประเทศจีน

ข) โครงการบูรณะท่าเรือที่สำคัญ

ในรายงานฉบับเดียวกันของธนาคารทหารไทย ยังได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับท่าเรือในเวียดนามว่าปัจจุบันมีท่าเรืออยู่จำนวน 33 แห่ง แต่เป็นท่าเรือขนาดใหญ่ที่เป็นท่าเรือนานาชาติอยู่ 7 แห่ง ซึ่งต่างก็ต้องการได้รับการบูรณะซ่อมแซม ท่าเรือเหล่านี้ ได้แก่

- ท่าเรือไคลาน อยู่ทางภาคเหนือ เป็นช่องทางออกทะเลของ ฮานอย ไฮฟอง และ คว่างนิน คาดว่าต้องใช้งบประมาณซ่อมแซม 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ท่าเรือไฮฟอง ณ เมืองท่าไฮฟอง คาดว่าต้องใช้งบประมาณซ่อมแซม 65 ดอลลาร์สหรัฐ

- ท่าเรือไซ่งอน ทางภาคใต้ คาดว่าต้องใช้งบประมาณซ่อมแซม 55 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ท่าเรือดีไว-วังตุ ปากแม่น้ำดีไว ห่างจากท่าเรือไซ่งอน 12 กิโลเมตรคาดว่าต้องใช้งบประมาณซ่อมแซม 350 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ท่าเรือดานัง เป็นท่าเรือขนาดใหญ่ในภาคกลาง คาดว่าต้องใช้งบประมาณซ่อมแซม 80 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ทำเรือคว่างนิน ทำเรือนาตริง เป็นทำเรือขนาดเล็ก อยู่ระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ ยังไม่มีการประมาณงบค่าใช้จ่าย

โดยสรุปแล้ว เวียดนามมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคิดเป็นงบประมาณจำนวนมหาศาล ซึ่งเวียดนามไม่มีศักยภาพและเงินทุนที่จะทำได้เองทั้งหมด การจัดลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามต่อไป

ทรัพยากรธรรมชาติของเวียดนาม

เวียดนามมีทรัพยากรธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าไม้ แร่ธาตุ และพลังงาน

ก) ป่าไม้

เวียดนามมีพื้นที่ป่าไม้อยู่ประมาณ 7 ถึง 9 ล้านเฮกแตร์ แต่ได้ลดจำนวนลงมาในระยะหลัง เนื่องจากมีการทำลายป่ามาก ประมาณการว่าป่าไม้ที่มีอยู่ราวร้อยละ 44 ของพื้นที่ทั้งหมดจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 20 ในปี 2536 จนรัฐบาลต้องมีนโยบายปิดป่าในปีเดียวกัน ในปี 2486 ป่าไม้มีมากในเขตภาคกลาง ภาคกลางชายฝั่งทะเล และภาคกลางแถบที่ราบสูง

ข) แร่ธาตุ

กิจกรรมทำเหมืองแร่มีมากในตอนเหนือของประเทศ แร่ธาตุที่สำคัญมีดังต่อไปนี้คือ

- บ็อกไซต์ (Bauxite) ประมาณการปริมาณสำรองเท่ากับ 4.2 พันล้านตัน มีมากในแถบภูเขาทางตอนเหนือ และที่ Lam Dong ในทางตอนใต้

- ทองแดง (Copper) ประมาณการปริมาณสำรองเท่ากับ 600,000 ตัน แต่ยังไม่มีการพัฒนานำมาใช้ในระดับที่มากเท่าไรนัก

นอกจากนี้ก็มี ถ่านหิน (ปริมาณสำรอง 3,524 ล้านตัน) และลิกไนท์ (910 ล้านตัน) Apatite (903 ล้านตัน) แร่เหล็ก (759 ล้านตัน) ททรายแก้ว (Silica sand) (40 ล้านตัน) และอื่นๆ (ตารางที่ 4.21)

ค) พลังงาน

เวียดนามมีศักยภาพด้านพลังงานสูงมาก แต่ยังไม่มีการนำมาพัฒนาใช้อย่างจริงจัง ทั้งในรูปของถ่านหินคุณภาพสูง น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ มีการประมาณว่าผลผลิตของบริษัทน้ำมันในแถบชายฝั่งตอนใต้จะเพิ่มจาก 126,500 บาเรลต่อวัน ในปี เป็น 400,000 บาเรลต่อวัน ในปี 2543 อันเป็นผลมาจากการเปิดให้สัมปทานสำรวจแหล่งน้ำมันเพิ่มขึ้นใหม่ เมื่อปี 2535

ง) ไฟฟ้า

ไฟฟ้าเป็นสาธารณูปโภคที่ได้มีการลงทุนจากภาครัฐบาลค่อนข้างมาก ไฟฟ้ามีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 9.4 ต่อปี ในช่วงปี 2528 ถึง 2535 การผลิตและแจกจ่ายไฟฟ้าอยู่ในความดูแลของบริษัทในระดับภูมิภาค 3 บริษัท คือ Power Company No1 ทางตอนเหนือ Power Company No2 ทางตอนใต้ Power Company No3 ทางตอนกลางของประเทศ อุปกรณ์ไฟฟ้าในทางตอนกลางและใต้ยังมี

ตารางที่ 4.21

ปริมาณสำรองของแร่ธาตุประเภทต่างๆในเวียดนาม

(พันตัน)

ประเภท	ปริมาณสำรอง
ถ่านหิน	3,524,000
ลิกไนต์	910,000
Apatite	902,962
เหล็ก	758,700
Chromite	20,800
สังกะสี	634
ดีบุก	57
Bauxite	4,175,000
ทองคำ	0.4
Silica sand	39,406
กราไฟต์	12,000
แมงกานีส	4,700
Ilmenite	11,000
ทองแดง	592
นิกเกิล	119
Rare earth	9,292

ที่มา: SCCI และ General Statistical Office

น้อย (ตารางที่ 4.22) ปัจจุบันมีสายส่งจากเหนือไปได้ขนาด 220 kV คิดเป็นความยาวประมาณ 500 กิโลเมตร

ตารางที่ 4.22
กำลังการผลิตไฟฟ้า ในปี2534

หน่วย: MW

ประเภทของการผลิตไฟฟ้า	Power Company No1	Power Company No2	Power Company No3
พลังน้ำ	1,280	563	5
พลังความร้อน	620	228	0
Gas Turbine	24	60	34
ดีเซล	10	250	185
รวม	1,934	1,101	224

ที่มา: Ministry of Energy.

4.7 ศักยภาพและข้อจำกัดของจังหวัด Nghe An (เมือง Vinh) และจังหวัด Ha Tinh

ศักยภาพโดยรวมของจังหวัดทั้งสองคือ

(1) มีพื้นที่ชลประทานคิดเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดคือ ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ Nghe An และ Ha Tinh สามารถปลูกข้าวได้ปีละสองครั้ง และปลูกพืชอื่นๆได้อีกหลายชนิด เช่น มันฝรั่ง และถั่วลิสง ซึ่งในปี 2530 สามารถผลิตและส่งออกถั่วลิสงได้มากกว่าพื้นที่อื่นๆของประเทศ (รูปที่ 4.10 และ 4.11) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นเขตที่มีประชากรหนาแน่น ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่จึงใช้สำหรับการบริโภคในท้องถิ่น

(2) เมือง Vinh เป็นเมืองที่มีประชากรใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ รองลงมาจาก Ho Chi Minh City และ Hanoi แต่มีความเป็นเมืองน้อยกว่ามาก เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังเป็นชาวชนบท สัดส่วนประชากรเมืองและชนบทของ Ho Chi Minh City , Hanoi และ Nghe An เท่ากับ 2.85 เปอร์เซ็นต์ 1.05 เปอร์เซ็นต์ และ 0.09 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ ในขณะที่อัตราส่วนดังกล่าวของทั้งประเทศเวียดนาม เท่ากับ 0.24 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2535 (ตารางที่ 4.23)

(3) สัดส่วนของประชากรที่เข้าเรียนมัธยมและอ่านออกเขียนได้ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆของประเทศ (รูปที่ 4.12 และ 4.13) ซึ่งทำให้พื้นที่นี้มีแรงงานที่สามารถพัฒนาให้มีทักษะที่เหมาะสมกับการผลิตในภาคอุตสาหกรรมได้ง่าย

(4) Nghe An และ Ha Tinh มีการเลี้ยงปศุสัตว์คือ วัว ควาย และ หมู ค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ (รูปที่ 4.14 - 4.16) ซึ่งสามารถฆ่าและป็นเนื้อสัตว์ส่งมาขายยังตลาดในประเทศลาว และไทย นอกจากนี้เนื้อสัตว์ยังสามารถใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมฟอกหนังและผลิตภัณฑ์หนังได้ ซึ่งจังหวัดทั้งสองมีอุตสาหกรรมจำพวกหัตถกรรมมากเมื่อเปรียบเทียบกับที่มีอยู่แล้ว (รูปที่ 4.17)

(5) มีพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งสามารถทำประมงทะเล และพัฒนาท่าเรือที่เมือง Vinh สำหรับเป็นจุดนำเข้าและส่งออกของทั้งสามประเทศคือ เวียดนาม ลาว และไทย ความสามารถในการจับปลา ประมาณ 20,000 ตันต่อปี

ข้อจำกัดของจังหวัดทั้งสองคือ

(1) ประชากรส่วนใหญ่ยากจน เนื่องจากเป็นเขตที่ได้รับภัยธรรมชาติจากพายุไต้ฝุ่นอยู่เสมอ

(2) แร่ธาตุมีอยู่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศ (รูปที่ 4.18) ประเภทของแร่ธาตุที่มีคือ ดีบุก เหล็ก (ปริมาณสำรองเท่ากับ 5 ล้านตันใน Ha Tinh และอัญมณี (ใน Nghe An)

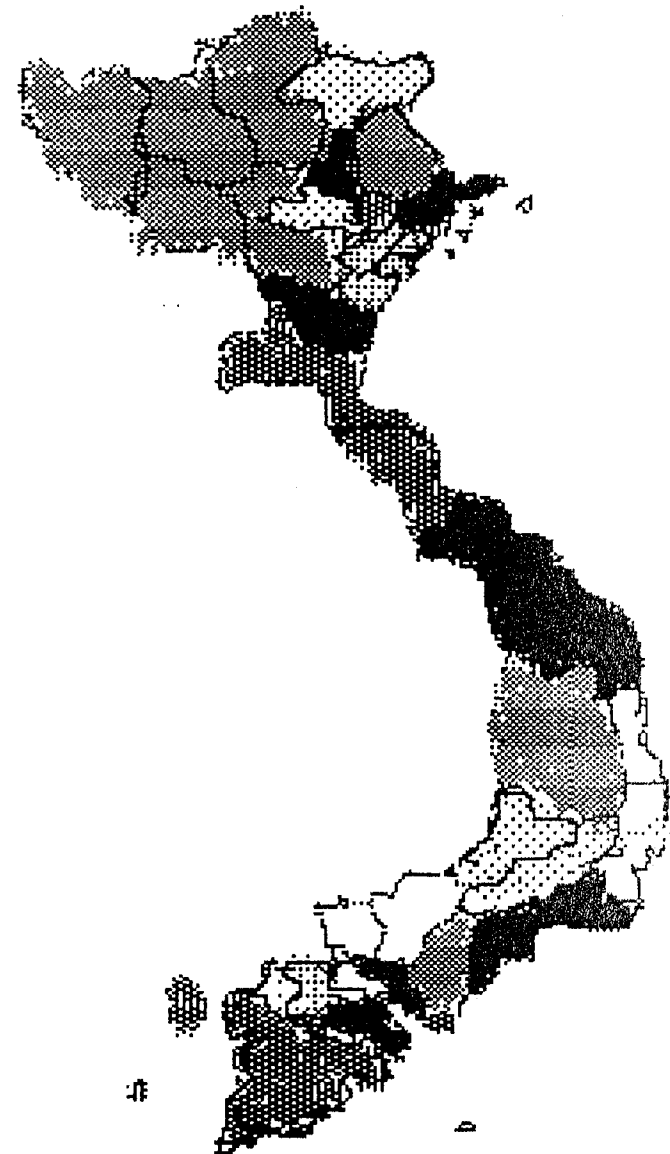
(3) ไฟฟ้ายังมีการดับอยู่ค่อนข้างบ่อย

(4) ท่าเรือที่เมือง Vinh นั้น ไม่มีความพร้อมในการขนส่งสินค้าที่บรรจุ Container และยังมีสินค้าที่นำเข้าและส่งออกจากท่าเรือนี้ไม่มาก ส่วนท่าเรือที่ Ha Tinh นั้นคงไม่มีโอกาสที่จะขยายได้ เนื่องจากขาดเงินทุนและทางส่วนกลางก็ไม่มีแผนที่จะสนับสนุนให้มีการสร้างท่าเรือใหม่เพิ่มอีก

(5) สภาพถนนหนทางยังไม่เพียงพอ และมีสภาพที่ทรุดโทรม

รูปที่ 4.10 ผลผลิตของพืชชนิดต่างๆ

%ร้อยละของ พืชแต่ละชนิด	ข้าวโพด	มันฝรั่ง	มันสำปะหลัง
	2.4-42.5	27.7-49.5	28.3-60.5
	0.0-23.3	50.2-86.7	7.6-42.5
	37.8-63.3	34.9-61.5	0.3-10.4
	26.7-61.1	1.5-13.9	36.2-65.6
	59.7-83.3	6.5-22.1	8.8-22.3
	0.0-15.2	0.0-17.9	71.1-99.1

รูปที่ 4.11 มูลค่าการส่งออกถั่วลิสงของแต่ละพื้นที่

1,000 Dongs

14

3,321

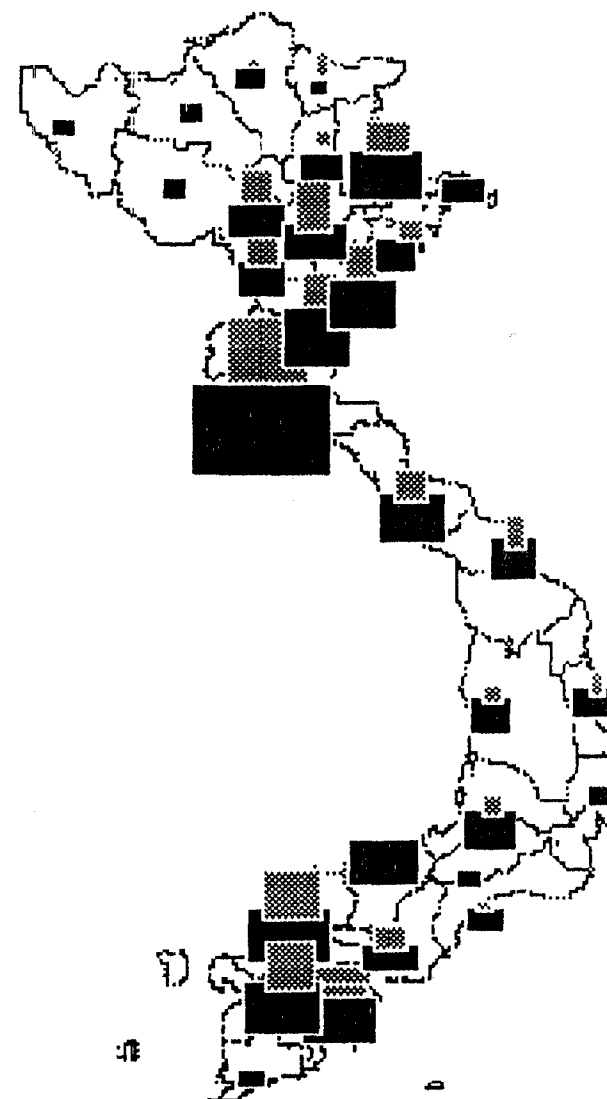
12,425

ผลผลิต

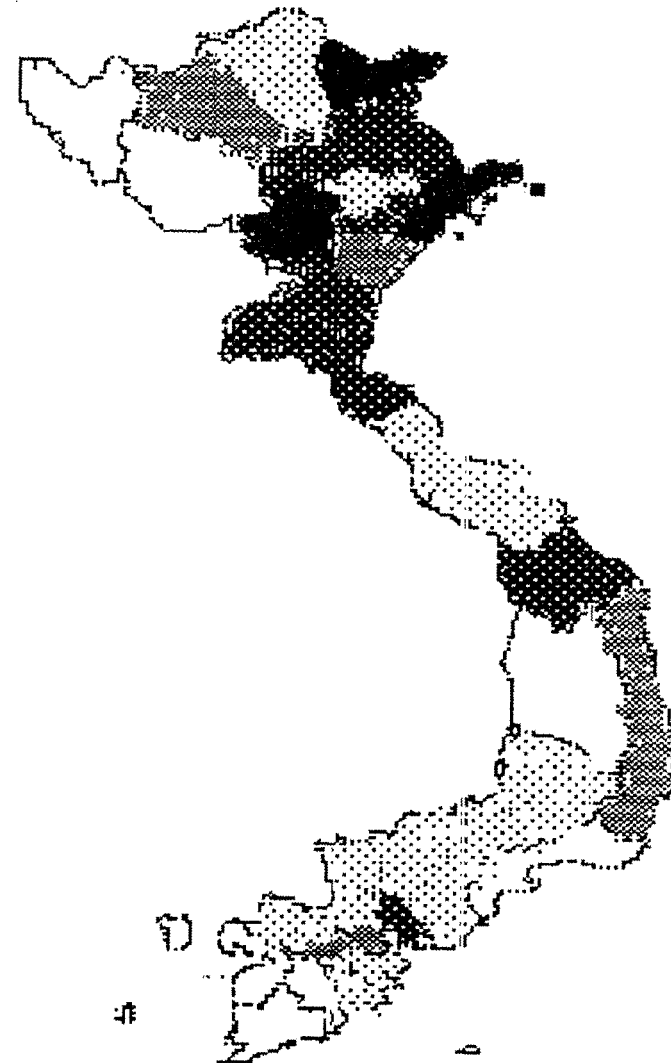
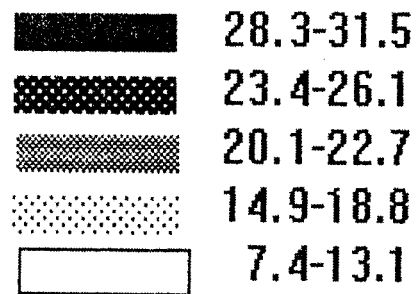
การส่งออก

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.12 อัตราเข้าโรงเรียนในกลุ่มอายุ 15-17 ปี

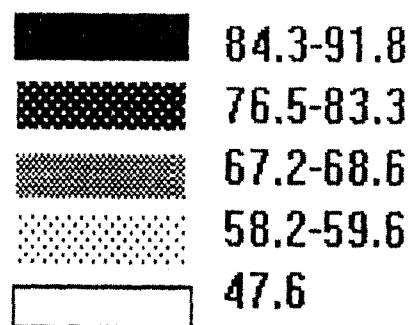
คิดเป็น % ของคนในกลุ่มอายุ 15-17 ปี

ที่มา : An Atlas of vietnam 1993

รูปที่ 4.13 อัตราการรู้หนังสือของประชากร

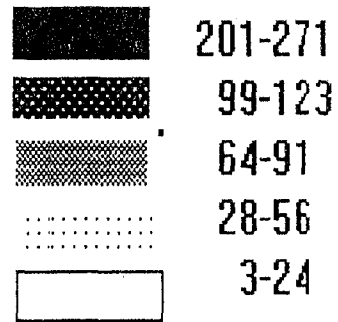
คิดเป็น % ของประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไป

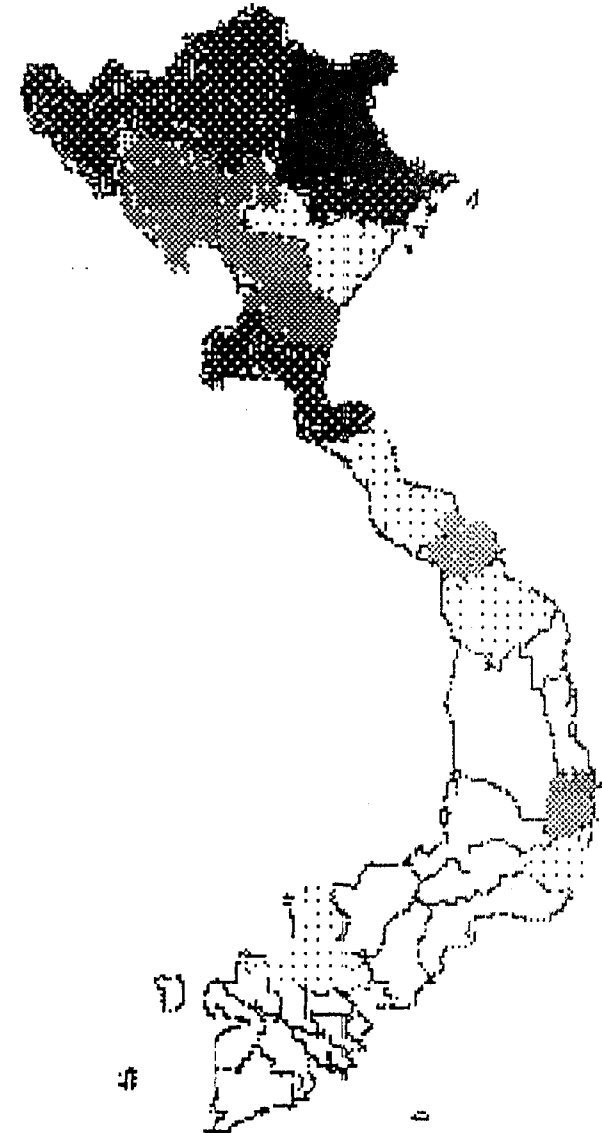
ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.14 จำนวนกระป๋องต่อพื้นที่เพาะปลูกในแต่ละพื้นที่

ตัว ต่อ 100 เฮกเตอร์ของพื้นที่เพาะปลูก

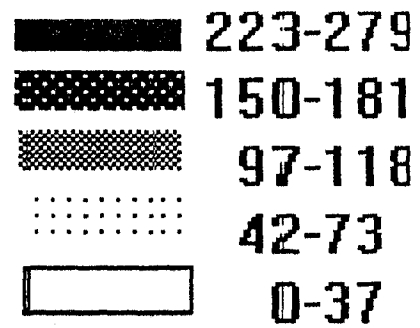

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

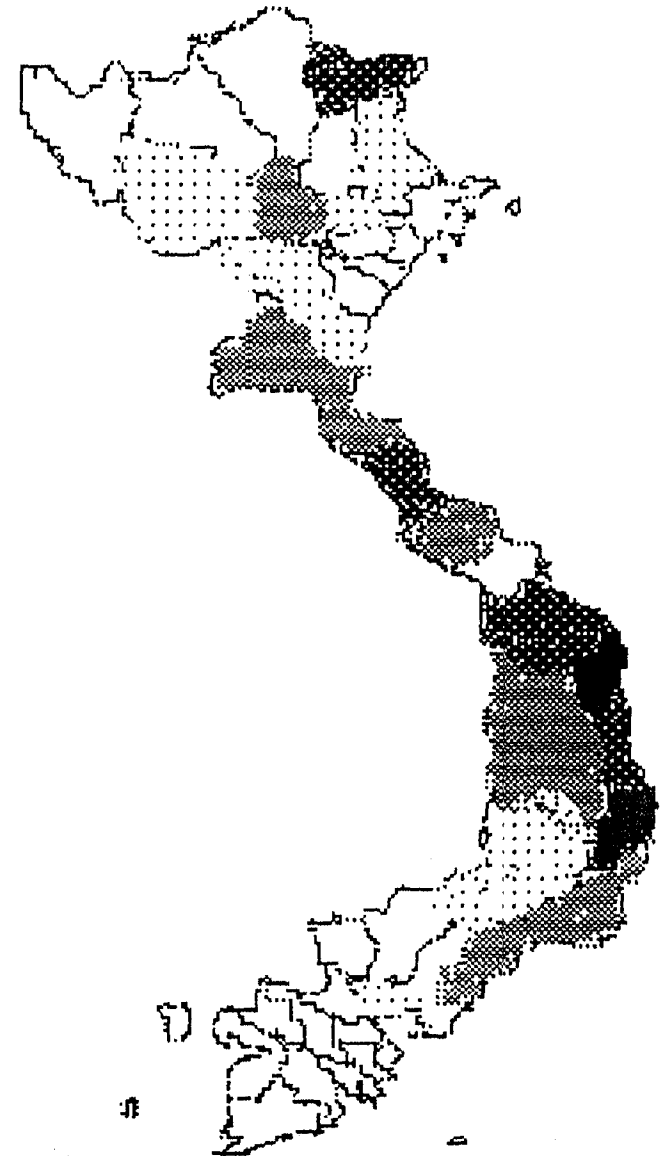

รูปที่ 4.15 จำนวนโคต่อพื้นที่เพาะปลูก

ตัว ต่อ 100 เฮกตาร์ของ
พื้นที่เพาะปลูก

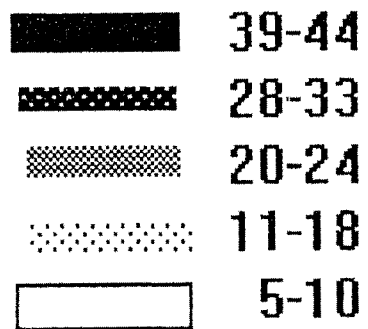

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.16 จำนวนสุกรต่อพื้นที่เพาะปลูก

ตัวต่อ 100 เฮกเตอร์ของพื้นที่เพาะปลูก

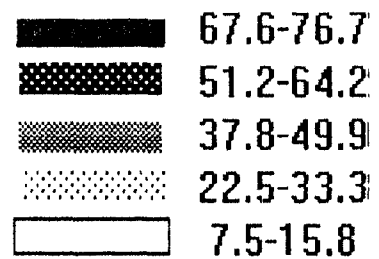

ที่มา : Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.17

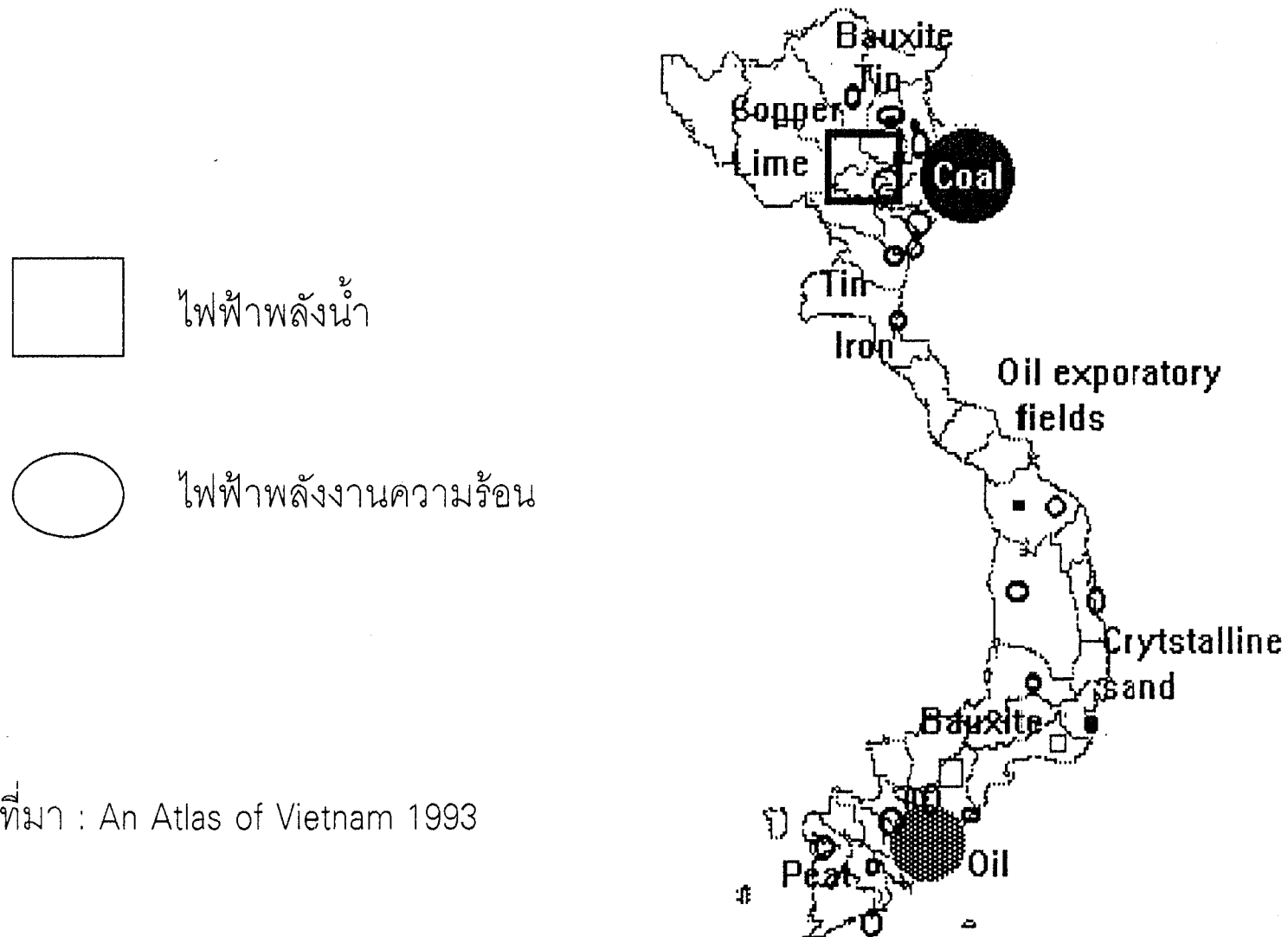
การกระจายตัวของอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน

คิดเป็น % ของอุตสาหกรรมทั้งหมด

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

รูปที่ 4.18 ทรัพยากรพลังงานและแร่ธาตุ

ที่มา : An Atlas of Vietnam 1993

ก) ลักษณะที่ตั้งประชากรและโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัด Nghe An และ Ha Tinh¹

จังหวัด Nghe An

จังหวัด Nghe An เพิ่งจะถูกแยกออกจาก Ha Tinh เมื่อประมาณ 2-3 ปีมานี้ โดยทางทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับ Ha Tinh ทิศเหนือติดกับจังหวัด Thanh Hoa ทิศตะวันออกติดกับประเทศลาว ทางทิศตะวันตกติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก จังหวัด Nghe An อยู่ทางตอนใต้ของ Ha Noi ลงมาประมาณ 300 กิโลเมตร ซึ่งเชื่อมต่อกันโดยทางหลวงหมายเลข 1 และทางรถไฟที่ขนานมากับทางหลวงเส้นนี้สามารถติดต่อกับประเทศลาวโดยถนนหลายเลข 7 และ ถนนหมายเลข 8 ซึ่งอยู่ที่ Ha Tinh ภูมิประเทศสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ (1) Upland and Mountainous Area ซึ่งเป็นเขตภูเขา และที่ราบสูง บริเวณนี้จะมีทรัพยากรธรรมชาติคือ ป่าไม้มาก (2) Delta Area เป็นพื้นที่สำหรับทำการเกษตร และ (3) Coastal Area ซึ่งเป็นบริเวณที่ติดกับชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่ที่มีการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ฟาร์มกุ้ง

จังหวัด Nghe An มีพื้นที่ทั้งหมดเท่ากับ 16,381 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆของเวียดนาม มีประชากร 2.68 ล้านคนในปี 2536 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในปี 2536 เท่ากับ 466 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ณ ราคาคงที่ปี 2532) โดยมีอัตราการขยายตัวระหว่างปี 2534-2536 เท่ากับปีละ 8% โครงสร้างผลิตภัณฑ์จังหวัดที่สำคัญคือ สัดส่วนของภาคเกษตรกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเท่ากับ 52% ภาคอุตสาหกรรมเท่ากับ 13% ภาคบริการเท่ากับ 32.2% ประชากรมีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยเท่ากับ 175 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อหัวต่อปี มีสัดส่วนของประชากรเมืองต่อชนบทเท่ากับ 9% อัตราการเพิ่มของประชากรเท่ากับปีละประมาณ 2.23% มีจำนวนแรงงานประมาณ 1.45 ล้านคน มีนักเรียนมัธยมปลายร้อยละ 1 จะเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย

จังหวัด Nghe An มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดประมาณ 180,000 เฮกเตอร์ มีผลผลิตข้าวปีละ 500,000 ตัน พื้นที่เพาะปลูกถั่วลิสงเท่ากับ 220,000 เฮกเตอร์ ผลผลิตปีละ 25,000 ตัน พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกชา เท่ากับ 10,000 เฮกเตอร์ แต่ขณะมีการปลูกจริงเพียง 3,000 เฮกเตอร์และมีผลผลิตปีละ 102,000 ตันต่อปี นอกจากนี้ก็มีพื้นที่สวนยางเท่ากับ 2,000 เฮกเตอร์ พื้นที่ปลูกกาแฟ 1,000 เฮกเตอร์ พื้นที่ปลูกอ้อย 2,000 เฮกเตอร์ มีการเลี้ยงวัวและควายทั้งหมดประมาณ 450,000 ตัว

ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมมีความล้าหลัง อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของจังหวัดนี้ คือ อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร การประมง และ ป่าไม้ ปริมาณป่าไม้มีเหลือประมาณ 30 กว่าล้านลูกบาศก์เมตร ผลผลิตจากการประมงสามารถจับปลาได้มีประมาณปีละ 20,000 ตัน

ผลผลิตหลักของ Nghe An (ตัวเลขปี 2535) คือ ปลาทะเลจับได้ปีละ 160,000 ตัน น้ำปลา 4,373,000 ลิตร น้ำตาล 1,941 ตัน ผ้า 423,000 เมตร ปูนซีเมนต์ 11,342 ตัน และ ปุ๋ย 1,608 ตัน เป็นต้น สินค้าส่งออกของจังหวัดได้แก่ ถั่วลิสง 7,748 ตัน เนื้อแช่แข็ง 370 ตัน กุ้งแช่แข็ง 160 ตัน ไหม 65 ตัน

---

¹ข้อมูลจากการบรรยายสรุปของเจ้าหน้าที่ของ State Planning of Vinh และ Ha Tinh

ตารางที่ 4.23

พื้นที่ ประชากรและความหนาแน่นจำแนกตามจังหวัด ค.ศ. 1992

ภูมิภาค/จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	ความหนาแน่น	สัดส่วน ต่อชนบท
North mountain and midland	102,948.8	11,843.6	115	0.15
Ha Giang	7,831.1	507.2	65	0.10
Tuyen Quang	5,801.3	614.4	106	0.11
Cao Bang	8,444.7	614.5	73	0.11
Lang Son	8,167.3	656.8	80	0.15
Lai Chau	17,139.7	485.7	28	0.14
Lao Cai	8,049.5	527.7	64	0.14
Yen Bai	6,801.5	621.4	91	0.22
Bac Thai	6,502.9	1,117.8	172	0.23
Son La	14,210.0	75.4	53	0.15
Hoa Binh	4,611.8	697.5	151	0.18
Vinh Phu	4,836.1	2,160.0	447	0.08
Ha Bac	4,614.3	2,218.4	481	0.05
Quang Ninh	5,938.6	878.8	139	0.75
Red river delta	12,457.4	13,547.4	1080	0.21
Ha Noi Capital	920.5	2,099.6	2281	1.05
Hai Phong	1,503.5	1,556.6	1035	0.51
Hai Hung	2,551.6	2,613.6	1024	0.05
Ha Tay	2,152.9	2,177.5	1011	0.07
Thai Binh	1,523.5	1,740.6	1142	0.06
Nam Ha	2,418.6	2,537.6	1049	0.13
Ninh Binh	1,386.8	821.5	592	0.09
Central coast of northland	511,872.2	9,306.3	182	0.11
Thanh Hoa	11,168.3	3,243.8	290	0.08
Nghe An	16,380.6	2,620.9	160	0.09
Ha Tinh	6,054.0	1,265.8	209	0.06

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	ความหนาแน่น	สัดส่วน ต่อชนบท
Quang Binh	7,983.1	718.0	90	0.09
Quang Tri	4,592.0	507.4	110	0.20
Thua Thien-Hue	5,009.2	950.4	190	0.35
Central coast of southland	45,823.4	7,199.8	157	0.30
Quang Nam - Da Nang	11,987.8	1,873.5	156	0.45
Quang Ngai	5,856.3	1,122.5	192	0.09
Binh Dinh	6,075.9	1,339.6	220	0.21
Phu Yen	5,223.0	691.7	132	0.23
Khanh Hoa	5,258.0	901.2	173	0.60
Ninh Thuan	3,430.4	834.5	127	0.21
Binh Thuan	7,992.0	436.8	104	0.31
Central highland	55,568.9	2,803.9	50	0.30
Gia Lai	15,661.9	713.6	45	0.29
Kon Tum	9,934.4	241.1	24	0.28
Dac Lac	19,800.0	1,126.9	57	0.20
Lam Dong	10,172.6	722.3	71	0.52
Northeast of southland	23,480.8	8,445.5	360	0.85
Ho chi Minh City	2,089.5	4,181.6	2001	2.85
Song Be	9,545.8	1,057.4	111	0.05
Tay Ninh	4,024.4	848.5	211	0.13
Dong Nai	5,864.5	1,721.6	294	0.33
Ba Ria - Vung Tau	1,956.6	636.4	325	0.49
Mekong river delta	39,574.5	15,214.3	384	0.18
Long An	4,338.2	1,198.4	276	0.14
Dong Thap	3,276.3	1,433.8	438	0.19
An Giang	3,423.5	1,896.8	554	0.23
Tien Giang	2,339.2	1,590.2	680	0.14

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ภูมิภาค/จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	ความหนาแน่น	สัดส่วน ต่อชนบท
Ben Tre	2,247.0	1,286.1	572	0.08
Vinh Long	1,487.4	1,023.2	688	0.15
Tra Vinh	2,369.4	919.2	388	0.06
Can Tho	3,054.0	1,741.7	570	0.24
Soc Trang	3,107.0	1,146.3	369	0.20
Kien Giang	6,243.1	1,296.5	208	0.27
Minh Hai	7,689.4	1,682.1	219	0.23

ที่มา: General Statistical Office "Statistical Yearbook 1993"

ดิบูก 53 ตัน ยาง 300 ตัน ชา 650 ตัน รวมกันแล้วสินค้าส่งออกในปี 2535 มีมูลค่าเท่ากับ 6.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนสินค้านำเข้าได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง 200 ตัน ปุ๋ย 3,706 ตัน เหล็กและโลหะ 200 ตัน รถยนต์ 81 คัน และสารเคมี 5 ตัน เป็นต้น มูลค่าการนำเข้ารวมประมาณ 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานนั้น มีทางหลวงหมายเลข 1 เป็นถนนที่เชื่อมกับทั้งประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน มีสนามบินท้องถิ่นอยู่ระหว่างเมือง Vinh และ อำเภอเกี๋ลลอ ขณะนี้กำลังสร้าง Vinh Airport ซึ่งกำลังจะเปิดใช้ (อำเภอเกี๋ลลอเป็นเมืองท่าอยู่ไปทางตะวันออกของ Vinh ประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ชายทะเล) มีความหนาแน่นของพื้นที่ถนนประมาณ 2.42 กิโลเมตรต่อตารางกิโลเมตร มีโทรศัพท์ประมาณ 10,000 กว่า เลขหมาย ประชากรในคอมมูนกว่าร้อยละ 70 มีไฟฟ้าใช้ มีโรงแรมที่พักทั้งหมด 800 ห้อง ธนาคารมีทั้งหมด 5 แห่ง อุตสาหกรรมท้องถิ่นที่สำคัญ คือ โรงงานสิ่งทอ ชื่อ Textile Garment People Mill Mechanics แต่มีความล้าหลังในเทคนิคการผลิตทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงกำลังดำเนินการให้มีการลงทุนทำโรงงานปูนซีเมนต์ใหม่ ที่มีขนาดกำลังผลิต 1.2 ล้านตันต่อปี อุตสาหกรรมอื่นๆที่มีศักยภาพได้แก่ วัสดุก่อสร้าง (เผาอิฐ) แปรรูปอาหารโรงงานเครื่องหนังและอัญมณี จังหวัดมีโครงการที่จะพัฒนาเขตพื้นที่อุตสาหกรรม (Industrial Area) ใกล้ๆกับบริเวณอำเภอเกี๋ลลอ (มีบริษัทของไทยคือเอเชียเทคได้มาดูแลทางก่อนแล้ว) ทางจังหวัดมีการเสนอนโยบายให้กับรัฐบาลกลางพิจารณาในการพัฒนาเมือง Vinh ให้เป็นศูนย์กลางการค้า ซ่อมแซมบูรณะโครงสร้างพื้นฐานของ Vinh และให้มีการลงทุนร่วมในการก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยวใกล้บริเวณเกี๋ลลอ

จังหวัด Nghe An ต้องการการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะทางด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จึงมีการเสนอสิทธิพิเศษจูงใจต่างๆ นอกเหนือจากนโยบายแบบเปิดแล้วคือ การลดภาษี และค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่าที่ดินใน Nghe An ประมาณตารางเมตรละ 0.4 - 4 ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ของประเทศโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.4 - 8 ดอลลาร์สหรัฐ ขณะนี้ในจังหวัดมีโรงงานของรัฐอยู่ทั้งหมดประมาณ 135 โรงงานและโรงงานเอกชนอีก 30 โรงงาน โรงงานขนาดใหญ่ของรัฐแห่งหนึ่งเป็นโรงงานสิ่งทอที่มีขนาดคนงาน 1,000 คน และเงินทุน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

เมืองท่าที่เกี๋ลลอปัจจุบันมีความสามารถรับเรือได้ขนาดไม่เกิน 5,000 ตัน แต่มีแผนที่จะขยายให้ถึง 10,000 ตันภายในปี 2541 ขณะนี้ยังไม่มีความสามารถที่จะให้บริการสินค้าที่มาเป็น Container เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์เครื่องมือ สินค้าที่ส่งออกผ่านท่าเรือนี้ส่วนใหญ่คือไม้ที่ส่งออกมาจากประเทศลาว มีปริมาณปีละ 300-400 ตัน ในขณะที่สินค้านำเข้า โดยผ่านท่าเรือแห่งนี้ได้แก่ ปุ๋ยเคมี (ซึ่งคิดเป็นประมาณ 30% ของสินค้านำเข้าทั้งหมด) โลหะเหล็ก เครื่องมือ และวัสดุก่อสร้างเช่นยางมะตอย และอื่นๆ ปริมาณสินค้าส่งออกในท่าเรือนี้คิดเป็น 70% ของสินค้าทั้งหมดที่ใช้ท่าเรือนี้ ท่าเรือนี้ของรัฐมีคนงานประมาณ 200 คน ขนาดของท่าเรือนี้เล็กกว่าของท่าเรือที่ Da Nang ซึ่งมีความสามารถรับเรือได้ 10,000-15,000 ตัน อย่างไรก็ตามท่าเรือเกี๋ลลอมีลักษณะที่ตั้งที่เหมาะสม เพราะมีภูเขาในเกาะที่ตั้งอยู่รอบนอกเป็นกำแพงบังลมพายุให้กับท่าเรือนี้

จังหวัด Ha Tinh

จังหวัด Ha Tinh มีประชากรประมาณ 1.3 ล้านคน ซึ่งน้อยกว่า Nghe An มีจำนวนแรงงานอยู่ราว 600,000 คน จังหวัด Ha Tinh แบ่งการปกครองเป็น 10 อำเภอย่อย รายได้สำหรับประชากรที่ยากจนจะมีต่อหัวโดยเฉลี่ยของประชากรเท่ากับปีละ 36 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี แต่โดยทั่วไปแล้วประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประมาณ 100 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี ตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดคือสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากต้องประสบภัยธรรมชาติ พายุได้พัดผ่านอยู่บ่อยๆ แร่ธาตุที่มีได้แก่ แร่เหล็กซึ่งมีปริมาณสำรองประมาณ 5 ล้านตัน ปัจจัยอีกประการหนึ่งของการพัฒนาจังหวัด Ha Tinh ก็คือการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนหมายเลข 1 ที่เชื่อมไปถึง Hanoi ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ในปี 2543 จังหวัดมีถนนเลียบริมชายฝั่งทะเลประมาณ 137 กิโลเมตร มีท่าเรือ 1 แห่งที่ Hong La สามารถรับเรือได้ขนาดเพียง 2,000-3,000 ตัน ขณะนี้ทางกระทรวงคมนาคมได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายท่าเรือนี้ให้ถึงขนาดที่จะรับเรือได้ถึง 10,000 ตัน อย่างไรก็ตาม อุปสรรคหลักของการพัฒนาท่าเรือนี้คงจะอยู่ที่การที่รัฐไม่มีเงินลงทุนเอง และความสำคัญในเชิงพาณิชย์ก็น้อย เพราะมีเพียงสินค้าไม้ที่ขนผ่านท่าเรือนี้จำนวนไม่มากเป็นหลัก โอกาสที่รัฐบาลกลางจะให้เงินมาปรับปรุงท่าเรือนี้คงมีน้อยถ้าเทียบกับท่าเรือที่ใกล้คือ Vinh ซึ่งอยู่ใกล้ๆ

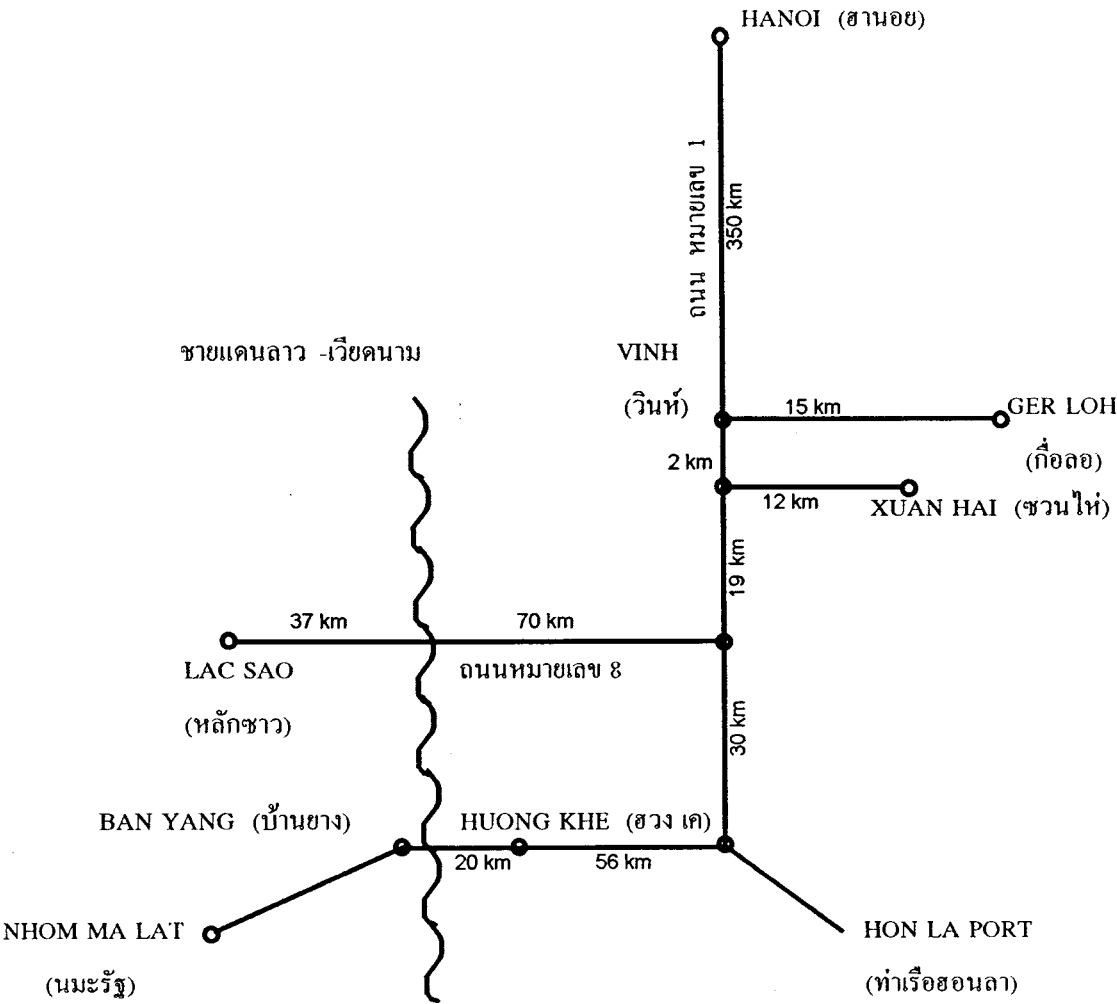
จังหวัด Ha Tinh มีไฟฟ้าใช้ทุกอำเภอ และประมาณร้อยละ 60 ของหมู่บ้าน (คอมมูน) มีไฟฟ้าใช้แล้ว มีแม่น้ำและทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำที่สามารถเก็บน้ำได้ 600 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับใช้ในการชลประทาน อุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีขนาดเล็กๆ ตัวอย่างเช่น มีโรงงานแช่แข็งอยู่ 3 แห่ง ซึ่งมีขนาดรวมกันประมาณ 1 ตันต่อวัน โรงงานเลี้ยงไหม มีโรงงานแปรรูปไม้ (ซึ่งทำเพียงการเลื่อยไม้เป็นชิ้นๆ) อยู่หลายโรง และโรงงานแปรรูปเกษตรขนาดเล็กคืออาหารทะเลแช่แข็ง น้ำปลา ยางสน ชา น้ำมันถั่ว น้ำตาล และส้มที่ Hudong Son โรงงานทั้งหมดมีประมาณ 30-40 โรงงาน โรงงานขนาดใหญ่สุดลงทุนประมาณ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐมีอยู่ทั้งหมด 3 โรง มีบริษัทต่างประเทศ 1 แห่งคือบริษัท Austion ซึ่งผลิตน้ำแร่ใส่ขวดขายส่งออก มีเอกชนที่มีธุรกิจด้านการขายวัสดุก่อสร้างและรับเหมาก่อสร้างมาลงทุนทำโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งเพิ่งดำเนินการเมื่อปี 2536 โดยราคาปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตได้จะมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมีที่นำเข้า คือปุ๋ยชีวภาพมีราคาประมาณ 800 dong ต่อกิโลกรัม ในขณะที่ปุ๋ยเคมีราคา 2,200 dong ต่อกิโลกรัม การผลิตนี้ชื่อ Know How มาจากบริษัทเทียนดงและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น คือ กรดฟอสฟอริก และแบคทีเรีย เริ่มแรกทำการผลิตเดือนละ 300 ตัน แต่ได้ขยายเป็น 700 ตันต่อเดือน เนื่องจากมีความต้องการมาก นอกจากนี้ก็มีโรงงานเลี้ยงไหม ซึ่งสามารถใช้พื้นที่ใน Ha Tinh บริเวณที่ขาดแคลนน้ำมาใช้ได้ ซึ่งจะให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกข้าวถึง 4-5 เท่าตัว และเป็นการสร้างงานให้กับจังหวัด กำลังการผลิตประมาณ 45,000 ตัวนอนต่อปี ต้องการใช้ที่ดินประมาณ 800 เฮกแตร์ คาดว่าในปี 2538 อาจจะสามารถส่งไหมมาขายที่ไทยได้ โรงงานนี้ลงทุนประมาณ 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยกู้เงินจากรัฐ แบบไม่เสียดอกเบี้ย

จังหวัด Ha Tinh มีการปลูกข้าวเป็นหลัก มีเพียงพอสำหรับบริโภคภายในจังหวัดขณะนี้มีการทดลองใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ที่จะให้ผลผลิตที่สูงกว่าเดิม ทำให้สามารถเหลือนำไปขายให้ที่อื่นได้ ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ 3-6 ตันต่อ เฮกแตร์ต่อรอบการปลูก แต่ในฤดูหนาวจะเหลือเพียง 1 ตันต่อเฮกแตร์ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีพายุ Ha Tinh มีการเลี้ยงวัวควายประมาณ 400,000 ตัว กวาง 5,000 ตัว (สำหรับส่งออกไปจีนเพื่อทำเป็นยา) มีการทดลองเลี้ยงวัวพันธุ์ใหญ่เพื่อจะสามารถเพิ่มประชากรวัวได้มากขึ้น ขณะนี้ยังไม่ได้ทำการเชือดเอง เพราะยังไม่มีโรงงานแช่แข็งเนื้อในจังหวัด เพราะฉะนั้น ถ้าสามารถขยายตลาดเนื้อวัวมาที่เมืองไทยมากขึ้น จะทำให้มีศักยภาพในการลงทุนทำโรงงานแช่แข็งเนื้อใน Ha Tinh สำหรับปาล์มน้ำมัน Ha Tinh มีนโยบายปิดป่าควบคุมการตัดไม้มีพื้นที่เลี้ยงนาทุ่งอยู่ 6,000 เฮกแตร์ สถานที่ท่องเที่ยวจะเป็นชายทะเล มีการสร้างโรงแรมหลายแห่งพื้นที่ Kgh-Xuam และ Ky-Anh สถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งคือที่อ่างเก็บน้ำ Can-Xu Yen ซึ่งสร้างที่ทัศนาศ 200 ตารางกิโลเมตร ใน Ha Tinh มีธนาคารอยู่ 3 แห่ง เป็นของรัฐบาลหมดทั้ง 3 แห่ง Ha Tinh มีโรงแรมอยู่ทั้งหมด 5 แห่ง มีห้องพักรวม 100 แห่ง

เส้นทางติดต่อระหว่าง Nghe An, Ha Tinh และลาว

รูปที่ 4.19 แสดงถึงเส้นทางถนนพร้อมระยะทางที่เชื่อมโยง ระหว่างจังหวัด Ha Noi, Vinh และ Ha Tinh กับประเทศลาว ณ จุดสำคัญต่างๆ ซึ่งจะเห็นว่าจังหวัด Vinh นั้นอยู่ลงมาจากใต้ของ Ha Noi ประมาณ 350 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1 จาก Vinh สามารถแยกเข้าไปในท่าเรือเกี๋หลอ ซึ่งอยู่ห่างไปอีก 15 กิโลเมตร ห่างจากเมือง Vinh ลงมาอีก 2 กิโลเมตร จะมีทางแยกเข้าสถานที่ท่องเที่ยวของ Vinh คือบ้านในอดีตกวีเอกที่ Xuan Hai จากทางแยกนี้ลงไปอีก 191 กิโลเมตรตามถนนหมายเลข 1 ก็จะถึงทางตัดระหว่างถนนหมายเลข 8 และ หมายเลข 1 ซึ่งถนนหมายเลข 8 นี้จะเชื่อมไปถึงชายแดนลาว-เวียดนาม ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 70 กิโลเมตร ซึ่งสภาพถนนช่วงนี้ในส่วนของเวียดนามจะค่อนข้างดีเป็นถนนลาดยาง 2 ช่องทาง พื้นที่บริเวณชายแดนจะเป็นพื้นที่ภูเขา จากชายแดนเวียดนาม-ลาวนี้จะมีถนนหมายเลข 8 ในฝั่งลาว เชื่อมไปถึงเมืองหลักชาวของลาวเป็นระยะทาง 24 กิโลเมตร รวระยะทางจากหลักชาวไปถึงเมืองท่าเกี๋หลอของ Vinh ประมาณ 130 กิโลเมตร จากจุดตัดระหว่างถนนหมายเลข 8 และหมายเลข 1 ลงไปอีก 30 กิโลเมตรก็จะถึงเมือง Ha Tinh จากเมือง Ha Tinh นี้จะมีเส้นทางอีกเส้นหนึ่งที่เชื่อมกับลาวและไทย (นครพนม) เป็นระยะทางที่สั้นที่สุด คือถนนหมายเลข 12 ซึ่งมีระยะทางจาก Ha Tinh ถึงบ้านยางที่ชายแดนลาว-เวียดนามเท่ากับ 76 กิโลเมตร ซึ่งจากชายแดนก็จะไปจนถึง Nhom Ma Lat ของลาว อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ในการซ่อมแซมถนนเส้นนี้ให้ใช้การได้คงมีน้อยเนื่องจากรัฐบาลลาวไม่มีเงินทุนที่จะสร้างได้เอง ขณะเดียวกันรัฐบาลกลางของเวียดนามก็คงจะไม่มีงบประมาณหรือแผนที่จะพัฒนาขยายท่าเรือ Hong La ใน Ha Tinh แต่อย่างไรในระยณะสั้นนี้ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

รูปที่ 4.19
เส้นทางถนนติดต่อระหว่างเงอาน(NGHE AN), ฮาติน(HA TINH) และ ลาว

ระยะทางจากหลักขาว ด้ามที่ Ha Tinh จะมีความยาวเท่ากับประมาณ 124 กิโลเมตร ซึ่งไม่ต่างจากการไปใช้ท่าเรือที่ Vinh เพราะฉะนั้นโอกาสที่จะมีการเชื่อมโยงระหว่างไทย-ลาว-เวียดนามไปที่ท่าเรือเมือง Vinh จึงน่าจะมากกว่าจะไปใช้ท่าเรือใน Ha Tinh

ข) เปรียบเทียบระหว่างจังหวัด Nghe An และ Ha Tinh ของเวียดนาม กับจังหวัดขอนแก่น และนครพนม ของไทย

เพื่อให้สามารถเห็นถึงศักยภาพและข้อจำกัดในการสร้างความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างภาคอีสานของไทยกับภาคกลางของเวียดนามคือจังหวัด Nghe An และ Ha Tinh (ซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับไทยและลาว โดยเส้นทางหลวงหมายเลข 8 ของลาวและเวียดนาม) จึงขอให้การเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างที่สำคัญบางประการระหว่างจังหวัดที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น คือ Nghe An, Ha Tinh, ขอนแก่น และนครพนม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบข้อมูลการผลิตของสาขา พืชผลทางการเกษตร ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม และก่อสร้างของทั้ง 4 จังหวัดดังกล่าวข้างต้น (เหตุผลที่เลือกแบ่งสาขาการผลิตในลักษณะนี้ก็เนื่องมาจากลักษณะของข้อมูลเวียดนามที่มีการจัดเก็บไว้) จะเห็นว่าทั้งขอนแก่น (443,368,000 ดอลลาร์สหรัฐ) และนครพนม (102,342,000 ดอลลาร์สหรัฐ) มีมูลค่าการผลิตของทั้ง 4 สาขารวมกันมากกว่าของจังหวัด Nghe An (58,264,000 ดอลลาร์สหรัฐ) และ Ha Tinh (22,818 ดอลลาร์สหรัฐ) ในปี 2534 ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการผลิตของทางฝ่ายไทยที่มีเหนือกว่าเวียดนาม เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของแต่ละสาขาการผลิตในแต่ละจังหวัดแล้ว ปรากฏว่า ทุกจังหวัดยกเว้นขอนแก่นมีสัดส่วนของสาขาพืชผลทางการเกษตรมากกว่าสาขาอื่นๆ แสดงว่าผลผลิตพืชผลทางการเกษตรเป็นภาคการผลิตหลักของจังหวัดทั้งสาม สำหรับสาขาปศุสัตว์นั้น ปรากฏว่าทั้ง Nghe An และ Ha Tinh มีสัดส่วนที่สูงกว่าของขอนแก่นและนครพนมมาก แสดงว่าสาขาปศุสัตว์ ก็เป็นสาขาการผลิตหลักของ Nghe An และ Ha Tinh จังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตสาขาอุตสาหกรรมมากที่สุดในจำนวนทั้ง 4 จังหวัดคือ จังหวัดขอนแก่น (38.54%) ตามด้วย Nghe An (24.40%) Ha Tinh (13.4%) โดยที่นครพนมมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมน้อยที่สุด (9.05%) สำหรับภาคก่อสร้างนั้นทั้งขอนแก่น และนครพนม มีสัดส่วนมูลค่าผลผลิตที่สูงกว่า

โดยสรุปแล้วกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจของ Nghe An ,Ha Tinh และ นครพนม เป็นเศรษฐกิจแบบเกษตรเป็นพื้นฐาน ในขณะที่ขอนแก่นจะมีระดับการผลิตแบบอุตสาหกรรมสูงกว่าจังหวัดอื่นๆที่เหลือ

เมื่อเปรียบเทียบถึงขนาดแต่ละจังหวัดแล้ว Nghe An มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ (2.620 ล้านคน) ตามด้วย ขอนแก่น (1.66 ล้านคน) ซึ่งมีประชากรใกล้เคียงกับ Ha Tinh (1.27 ล้านคน) โดยนครพนมมีประชากรน้อยที่สุด (0.68 ล้านคน) (ตารางที่ 4.25) จังหวัดทั้งสองของเวียดนามมีอัตราการเพิ่มของประชากรที่ค่อนข้างสูงคือมากกว่า 2% ต่อปี ในขณะที่ขอนแก่นมีประชากรลดลง และนครพนมมีอัตราเพิ่มเพียง 0.91% ต่อปี ทั้งนี้เป็นเพราะอัตราเกิดของชาวเวียดนามยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าไทยมาก ในขณะที่ของไทยนั้นนอกจากจะมีอัตราการเกิดที่ต่ำกว่าแล้ว ประชากรในขอนแก่นและนครพนมบาง

ตารางที่ 4.24

เปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตแต่ละชนิดของจังหวัด Nghe An, Ha Tinh, ขอนแก่น และนครพนม ปี พ.ศ. 2534

Gross output of Nghe An, Ha Tinh, Khon Kaen and Nakhon Phanom 1991

Unit: %

สาขา (Economic Sector)	เงอาน Nghe An	ฮาดิน Ha Tinh	ขอนแก่น Khon Kaen	นครพนม Nakhon Phanom
พืชผลทางการเกษตร (Crops)	41.48	47.98	30.36	66.51
ปศุสัตว์(Livestock)	24.92	28.16	5.85	9.05
อุตสาหกรรม(Manufacturing)	24.40	13.41	38.54	6.94
ก่อสร้าง(Construction)	9.20	10.44	25.25	17.50
รวม(%)	100.00	100.00	100.00	100.00
มูลค่ารวม(Thous \$US)	58,264	22,818	443,368	102,342

ที่มา: General Statistical Office, "Economy and Finance of Viet Nam 1986-1992."

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, "ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด 2524-2534"

ตารางที่ 4.25

เปรียบเทียบดัชนีที่สำคัญระหว่างจังหวัด Nghe An, Ha Tinh ขอนแก่น และนครพนม

รายการ	Nghe An	Ha Tinh	ขอนแก่น	นครพนม
จำนวนประชากร (พันคน) Population (Thous. persons)	2,621	1,266	1,656	676
อัตราเพิ่มของประชากร (%) 2534-2535 Population growth rate (%) 2534-2535	2.25	2.17	-1.54	0.91
พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร) Area (Km2)	16,381	6,054	10,886	5,513
ความหนาแน่นของประชากร (คน/ตร.กม.) Population density (persons/Km2)	160	209	152	123
มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (\$ US./คน) GPP per capita (\$US/person)	32	32	559	386
มูลค่าผลผลิต (เกษตร+อุตสาหกรรม) ต่อหัว (\$US./หัว) Per capita gross indus& agri output (\$US/person)	21	18	217	139
ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ (%) Forest coverage rate (%)	32.40	33.50	7.75	10.78
ร้อยละของประชากรเมืองต่อชนบท (%) Percent of urban to rural population (%)	8.94	6.03	19.00	6.01
ร้อยละของประชากรในวัยทำงาน (%) Percent of persons in working age (%)	47.55	50.60	60.45	53.19
ร้อยละของการเข้าเรียนในระดับมัธยม (%) Enrollment rate in secondary school (%)	55.64	58.52	28.70	24.21
ร้อยละของการเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษา (%) Enrollment rate in technical school (%)	1.88	0.98	17.99	4.92
ร้อยละของมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมต่อเกษตรกรรม (%) Percent of gross industrial to agri. output (%)	32.15	21.46	88.55	8.18
ผลผลิตข้าวต่อไร่ (กิโลกรัม/ไร่) Yield of paddy (Kg/rai)	388.8	366.4	273	277

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

รายการ	Nghe An	Ha Tinh	ขอนแก่น	นครพนม
ผลผลิตข้าวต่อประชากร (กิโลกรัม/คน) Paddy output per capita (Kg/person)	177	198	239	349
จำนวนวัวต่อประชากร (ตัว/หัว) Number of cattles per capita	0.08	0.11	0.14	0.19
จำนวนหมูต่อประชากร (ตัว/หัว) Number of pigs per capita	0.24	0.25	0.04	0.07
ร้อยละของแรงงานอุตสาหกรรมต่อประชากรวัยทำงาน (%) Percent of industrial labour to persons in working age	4.61	7.85	4.06	2.05
อัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่อวัน (\$US/วัน : 2536) Minimum wage (\$US/day)	1.00	1.00	4.32	4.32
ประชากรต่อแพทย์ Population/doctor	3,860	4,083	27,284	14,772

ที่มา: General Statistical Office, Ha Noi (1994) Economy and Finance of Viet Nam 1986-1992,

Statistical Yearbook 1993, Viet Nam Industrial Data 1989-1993,

Economy of Viet Nam: review and statistics 1994

มหาวิทยาลัยขอนแก่น แผนลงทุนจังหวัดขอนแก่น 2537

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (2537) ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด 2524-2534

1/ ข้อมูลปี 1989 จาก The World Bank (1993) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (2537)

ศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวะนั้นยังตามไม่ทันการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางด้านการผลิตและเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในภาคเอกชน ซึ่งมักเป็นข้อกั่วงวลที่เจ้าของกิจการจำนวนมากประสบอยู่

ขอนแก่น มูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมคิดเป็น 88.56% ของมูลค่าสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งสูงกว่า Nghe An (32.15%) และ Ha Tinh (21.46%) ในขณะที่นครพนมที่ต่ำสุด (8.18%) เนื่องจากมีอุตสาหกรรมไม่มากประเภทที่ตั้งอยู่ในนครพนม เศรษฐกิจของนครพนมจะเป็นเศรษฐกิจการเกษตรและการค้าเป็นหลัก

เวียดนามมีความได้เปรียบไทยในเรื่องของค่าจ้างแรงงานที่ถูกกว่า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าจ้างขั้นต่ำแล้วปรากฏว่า ค่าจ้างขั้นต่ำในภาคอีสานของไทยคือ ขอนแก่น และ นครพนม มีค่าสูงกว่าของเวียดนามตอนกลางกว่าเท่าตัว เวียดนามจึงมีศักยภาพความได้เปรียบในอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานราคาถูก

ทางด้านบริการสาธารณสุข ปรากฏว่าเวียดนามมีอัตราป ระชากรต่อแพทย์ ต่ำกว่าของไทยมาก

ศักยภาพและข้อจำกัดความเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนระหว่างไทย-ลาว-เวียดนาม ผ่านถนนหมายเลข 8 จึงสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญๆ ดังที่เสนอในตารางที่ 4.26

4.8 แนวทางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจเวียดนามในอนาคตและผลที่จะมีต่อการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามและไทย

โอกาสและสู่ทางการพัฒนาความร่วมมือและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสองในอนาคตจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ไ้ขึ้นอยู่กับว่าประเทศทั้งสองนี้มีเป้าหมายอะไรจากความร่วมมือดังกล่าว ในส่วนของไทยนั้นนอกจากต้องการที่จะใช้เวียดนามเป็นตลาดสินค้าและแหล่งวัตถุดิบแล้วก็ต้องการที่จะพัฒนาให้ภาคอีสานของไทยเป็นประตูสู่อินโดจีน สำหรับนักลงทุนและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ในขณะที่เวียดนามเองนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศและเงินลงทุนจากนักลงทุนชาวต่างประเทศจำนวนมาก มาพัฒนาเศรษฐกิจและระบบโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากตัวเองไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะทำได้โดยลำพัง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายและกฎหมายข้อบังคับให้เป็นที่ยอมรับของต่างประเทศที่จะเข้ามาลงทุนหรือให้เงินช่วยเหลือ ในแง่แล้วทั้งเวียดนามและไทยต่างก็แย่งชิงที่จะเป็นประเทศศูนย์กลางในแถบอินโดจีนนี้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นโอกาสความสำเร็จของการพัฒนาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสองจึงขึ้นอยู่กับวิธีการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นสำคัญ

ดังนั้นในแง่ของการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทยจึงควร เริ่มจากการมองเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามโดยรวมและในบริเวณภาคกลางในอนาคตว่าเป็นอย่างไร ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวนั้นจะถูกแปลงเป็นกลยุทธ์และนโยบายของทางฝ่ายเวียดนามว่าควรมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสม

ตารางที่ 4.26

สรุปศักยภาพและข้อจำกัดของความเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนระหว่าง

ไทย-ลาว-เวียดนาม บนเส้นทางถนนหมายเลข 8

ประเภทของความเชื่อมโยง	ศักยภาพ	ข้อจำกัด
(ก) ทางการค้า ระยะสั้น (1) ไทยสามารถส่งสินค้าอุปโภค บริโภค มาขายในตลาดเวียดนาม	- เวียดนามมีประชากรมากโดยเฉพาะใน Nghe An ซึ่งมีเมือง Vinh เป็นเมืองสำคัญอันดับสามของประเทศ	- ประชากรเวียดนามมีรายได้ต่ำและมีกำแพงภาษีที่รัฐบาลเวียดนามต้องการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศตน ทำให้เกิดการค้าแบบลักลอบตามชายแดน รวมทั้งกฎระเบียบการนำเข้าที่ยุ่งยาก
(2) เวียดนามสามารถส่งสินค้าประเภทเนื้อสัตว์ หมูยอ และอาหารทะเลเข้ามาไทย หนังสือพิมพ์ ใหม่ เป็นต้น	- ตลาดไทยมีกำลังซื้อสูงและอาหารทะเลจะสามารถขนมาที่อีสานได้ในระยะทางที่สั้นกว่าขนมาจากฝั่งตะวันออกของไทย	- ไทยมีกฎเกณฑ์ที่กีดกันการนำเข้าเนื้อสัตว์ผ่านแดน เวียดนามยังไม่มีการพัฒนาเรื่องอุตสาหกรรมแช่แข็ง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้า
(3) ไทยสามารถนำเข้าไม้จากเวียดนาม	- ความต้องการไม้ในไทยมีมาก	- นโยบายปิดป่าของเวียดนาม
ระยะยาว (1) ไทยสามารถส่งเครื่องจักรกลการเกษตรไปขายให้เวียดนาม	- ขอนแก่นมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการผลิต	- ขณะนี้เวียดนามยังมีประชากรที่ว่างงานอีกมาก จึงยังไม่มีมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องจักร
(2) ไทยส่งออกโดยใช้ท่าเรือที่เมือง Vinh	- ระยะทางสั้นกว่าการไปส่งออกผ่านทางแหลมฉบังหรือกรุงเทพฯ	- ต้องขนผ่านแดนของทั้งลาวและเวียดนาม - ท่าเรือ Vinh ยังไม่มีความสามารถที่จะให้บริการสินค้าแบบ container
(ข) การลงทุน (1) ไทยสามารถไปลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานถูก และใช้ทรัพยากรของเวียดนาม เช่น ผลผลิตทางการเกษตรเหมืองพลอย เครื่องหนัง การประมง และทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง	- แรงงานไทยมีค่าจ้างที่แพงขึ้นเรื่อยๆ จนไม่สามารถแข่งขันได้ดี ในขณะที่แรงงานเวียดนามราคาถูก	- มีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน - ความไม่แน่ใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์บ่อยๆ - ภาษา - โครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ดี

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประเภทของความเชื่อมโยง	ศักยภาพ	ข้อจำกัด
(2) ไทยไปลงทุนอุตสาหกรรมแช่แข็ง	- ช่วยขยายการเลี้ยงวัว ควาย ในเวียดนามให้มากขึ้น - เวียดนามต้องการให้ไทยเข้าไปลงทุน เนื่องจากตัวเองขาดเงินทุน - เป็นฐานในการผลิตอาหารทะเลแช่แข็ง	- ปัญหาเรื่องไฟฟ้าที่ไม่สม่ำเสมอ
(3) ไทยไปลงทุนด้านการท่องเที่ยว	- มีสถานที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลหลายแห่ง	- ถนนหนทางที่เข้าไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวชำรุดทรุดโทรม - ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ไม่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเรียกเก็บ Passport ของนักท่องเที่ยว อัตราที่พักที่แพงกว่าคนพื้นเมือง - อัตราภาษีที่เรียกเก็บจากธุรกิจท่องเที่ยวจะค่อนข้างสูงกว่ากิจการประเภทอื่น

ส่วนก็อพยพเข้าไปทำงานในเขตกรุงเทพฯ ขนาดพื้นที่ของ Ha Tinh (6,054 ตารางกิโลเมตร) นั้นใกล้เคียงกับนครพนม (5,513 ตารางกิโลเมตร) ทำให้ความหนาแน่นของประชากรใน Ha Tinh (209 คนต่อตารางกิโลเมตร) สูงกว่านครพนมมาก (123 คนต่อตารางกิโลเมตร) เนื่องจากว่า Ha Tinh มีจำนวนประชากรคิดเป็นสองเท่าของนครพนม ในขณะที่ Nghe An (16,381 ตารางกิโลเมตร) จะมีขนาดใหญ่กว่าขอนแก่น (10,886 ตารางกิโลเมตร) และมีความหนาแน่นของประชากรใกล้เคียงกันคือ 160 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 152 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ เมื่อดูถึงจำนวนประชากรทั้ง 2 จังหวัดนี้ของเวียดนามแล้ว นับว่ามีศักยภาพที่จะเป็นตลาดสินค้าและบริการที่มีการขยายตัวค่อนข้างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอีสานของเรา แต่ในด้านกำลังซื้อแล้วเวียดนามยังมีน้อยกว่าไทยมาก ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว ซึ่งทั้งสองจังหวัดของเวียดนามมีมูลค่าดังกล่าวจังหวัดละประมาณ 32 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว ในขณะที่ขอนแก่น (559 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว) และ นครพนม (386 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัว) สูงกว่าถึง 17 และ 12 เท่าตามลำดับ เพราะฉะนั้นตลาดเวียดนามจึงยังเป็นตลาดที่มีอำนาจซื้อค่อนข้างต่ำอยู่

ทั้ง Nghe An และ Ha Tinh มีพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าขอนแก่นและนครพนม ทำให้มีศักยภาพที่จะส่งออกไม้หรือทำอุตสาหกรรมไม้ได้ ประมาณการว่า Nghe An และ Ha Tinh จนถึงปี 2536 จะมีปริมาณไม้เท่ากับ 33,812,300 และ 20,696,700 ลูกบาศก์เมตร ตามลำดับ (Tram Hoang Kim, 1994) ซึ่งนับว่าเป็นจังหวัดที่มีปริมาณไม้ค่อนข้างมากกว่าจังหวัดอื่นๆ ยกเว้นพื้นที่บริเวณ Central Highland เท่านั้น แต่ดูทางในการทำไม้ในเวียดนามคงมีจำกัด เนื่องจากนโยบายปิดป่าของเวียดนามที่พยายามจะลดพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายไปอย่างรวดเร็ว

เมื่อเปรียบเทียบถึงประชากรเมืองกับชนบทแล้ว ปรากฏว่า Nghe An มีประชากรเมืองต่อชนบทใกล้เคียงกับขอนแก่น คือประมาณ 9% ในขณะที่ Ha Tinh นั้นใกล้เคียงกับนครพนมคือ 6% อย่างไรก็ตามจากการพบเห็น พบว่าสภาพความเป็นเมืองของขอนแก่นจะมีความสมบูรณ์และหลากหลายในเรื่องของสินค้าและบริการเมื่อเปรียบเทียบกับ Nghe An ทั้งขอนแก่น และนครพนมมีคนในวัยทำงานคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรที่สูงกว่าทั้งของ Nghe An และ Ha Tinh ทั้งนี้เนื่องจากว่าประชากรเด็กในเวียดนามมีมากกว่า อันเนื่องมาจากอัตราการเกิดที่สูงกว่าดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขอนแก่นและนครพนมสามารถผลิตได้ผลผลิตที่สูงกว่าจังหวัดทั้งสองของเวียดนาม

ในส่วนที่เวียดนามได้เปรียบไทยก็คือด้านการศึกษาของแรงงาน เนื่องจากอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมของจังหวัดทั้งสองของเวียดนามสูงกว่าของขอนแก่น และนครพนมกว่าเท่าตัวทำให้แรงงานเวียดนามมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และทำงานได้มีประสิทธิภาพกว่าแรงงานไทยที่จบเฉพาะประถมศึกษาในขอนแก่นซึ่งเป็นศูนย์การศึกษาของภาคอีสาน ปรากฏว่ามีอัตราการเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษาที่สูงกว่านครพนมและเวียดนามมาก ทั้งนี้เพราะเวียดนามยังขาดสถานศึกษา เครื่องไม้เครื่องมือที่ทันสมัย เงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าไทยจะนิ่งนอนใจในเรื่องการศึกษาระดับอาชีวศึกษาได้แม้ว่าจะมีสภาพที่ดีกว่าเวียดนาม ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพของนัก

กับจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง ทำให้ประเทศไทยสามารถวางแผนนโยบายทั้งเชิงรุกและเชิงรับที่ถูกต้องได้มากยิ่งขึ้น

เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามในอนาคตมี 2 ประการหลักๆ คือ

ประการแรก เวียดนามพยายามเพิ่มมูลค่าเพิ่มของการผลิตของตนให้สูงขึ้น ด้วยการเปลี่ยนจากการพึ่งพาผลผลิตจากภาคเกษตร และทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักในการส่งออกเหมือนที่ผ่านมา ไปเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น และอุตสาหกรรมที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและทักษะแก่คนงานและผู้ประกอบการเวียดนาม โดยการให้สิทธิพิเศษต่างๆ และการส่งเสริมให้มีเขตอุตสาหกรรม และเขตพื้นที่เพื่อการส่งออก (EPZ) ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามไปจนถึงปี 2543 ก็มีเป้าหมายที่จะเพิ่มสัดส่วนผลผลิตของภาคนอกเกษตรจากร้อยละ 22 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี 2538 เป็นร้อยละ 28 ภายในปี 2543 ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมจะลดจากร้อยละ 70 เป็นร้อยละ 60 และภาคบริการจากร้อยละ 8 เป็นร้อยละ 12 ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งหมายความว่าจะต้องมีการโยกย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมออกไปสู่ภาคนอกเกษตรกรรมมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันความต้องการบริโภคอาหารจะต้องเพิ่มสูงมากขึ้น เนื่องจากประชากรเวียดนามจะเพิ่มจาก 71 ล้านคนในปี 2534 เป็น 80 ล้านคนในปี 2543 นอกจากนี้ความต้องการส่งออกสินค้าเกษตรของเวียดนามที่ตั้งเป้าว่าจะใช้ 3 ล้านตันในปี 2543 จาก 1.7 ล้านตันในปี 2537 นั้น เพราะฉะนั้นจึงเป็นแรงกดดันที่เวียดนามจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตรของเกษตรกรให้สูงขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยทั้งการพัฒนาระบบชลประทาน และการป้องกันน้ำท่วม เมล็ดพันธุ์ คุณภาพผลผลิต และการใช้ปุ๋ยมากขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้จะมียุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดในภาคกลางของเวียดนาม ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในแถบนี้มีอาชีพเป็นเกษตรกร แต่ผลผลิตส่วนใหญ่จากการบริโภคในท้องถิ่นยังมีน้อยมาก (ส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกข้าว ถั่ว มันฝรั่ง ส้ม และผัก) เนื่องจากประสบปัญหาน้ำท่วม และภัยธรรมชาติบ่อยๆทุกปี เวียดนามจะต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงภาคเกษตรในภาคกลางโดยการลงทุนด้านระบบชลประทานป้องกันน้ำท่วมและภัยธรรมชาติมากขึ้นในพื้นที่แถบนี้ เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่จะเสริมกับพื้นที่ทางแถบสามเหลี่ยมแม่น้ำแดง ทางภาคเหนือ และแม่น้ำโขงทางภาคใต้ ซึ่งแม้จะมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผลิตเต็มประสิทธิภาพแล้วจึงคงจะเพิ่มผลผลิตให้สูงกว่าเกณฑ์ปัจจุบันได้ยาก ประกอบกับการที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศด้วย (คือ เมือง Hanoi และ Ho Chin Minh) จึงจะทำให้แรงงานหายากมากขึ้น และค่าจ้างแรงงานสูงมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในจังหวัดแถบภาคกลาง เพราะฉะนั้นจึงเป็นไปได้อย่างมากว่า ศักยภาพในการผลิตทางด้านเกษตรของภาคกลางของ เวียดนามจะมีสูงมากขึ้น และเน้นพืชที่มีมูลค่าเพิ่มสูงมากขึ้น เช่น ผลไม้ ผักสด หรือแม้แต่ข้าวคุณภาพดี ถ้ามีการพัฒนาเมล็ดพันธุ์ และระบบชลประทานและการป้องกันน้ำท่วมเพิ่มเติมดังที่กล่าวไปแล้ว จุดนี้เองที่จะผลักดันให้เขตจังหวัดภาคกลางในอนาคตสามารถที่จะมีผลผลิตส่วนเกินทางเกษตรสำหรับ ส่งออกและเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่จะมาตั้ง โรงงานมากขึ้นในบริเวณนี้ เพราะโรงงานประเภทนี้จำเป็นต้องตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบและมีปริมาณวัตถุดิบมากพอที่จะป้อนโรงงานได้ทั้งปี ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำลงได้

ประการที่สอง ท่าที่ผ่านมามีพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากที่สุดคือ ทางตอนใต้ บริเวณ Ho Chin Minh City และทางตอนเหนือบริเวณ Hanoi เป็นส่วนใหญ่ เป็นมีอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่เป็นการลงทุนจากต่างประเทศเข้าไปตั้งอยู่ในบริเวณนี้ค่อนข้างมากรวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาด้วยโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่ก็จะเริ่มจากส่วนนี้เป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันกับบริเวณภาคกลางตอนบนได้รับประโยชน์น้อยมาก เนื่องจากมีศักยภาพสู้เขตดังกล่าวไม่ได้ และการเชื่อมโยงทางการค้าชาย และการเดินทางของผู้คนระหว่างภาคกลางตอนบนกับเขตศูนย์กลางเศรษฐกิจทั้งสองก็มีไม่มาก ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนก่อนๆ เพราะฉะนั้นถ้ายิ่งปล่อยให้สภาพการณ์เป็นอย่างนี้ต่อไปเรื่อยๆ ช่องว่างของความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างภาคกลางตอนบน ซึ่งเป็นเขตที่ประชาชนยากจนเป็นส่วนใหญ่ก็จะยิ่งถูกทิ้งห่างมากยิ่งขึ้น แต่รัฐบาลเวียดนามและภาคเอกชนของเวียดนามเองก็มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและเงินทุนที่จะนำมาพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานพร้อมๆ กันทุกแห่งทั่วประเทศ ในทางปฏิบัติจึงต้องเลือกพัฒนาในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงและเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอยู่แล้วก่อน เนื่องจากมีอัตราผลตอบแทนของโครงการสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ จากข้อจำกัดดังกล่าวการที่รัฐบาลเวียดนามจะทุ่มงบประมาณหรือหาเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ มาลงในพื้นที่แถบภาคกลางตอนบนจึงคงเป็นไปได้ยาก แม้ว่ารัฐบาลเวียดนามจะตระหนักถึงปัญหาที่ต้องได้รับการดูแลแก้ไขในบริเวณนี้ก็ตาม ด้วยเหตุนี้ การเชื่อมโยงระหว่างไทย-ลาว-เวียดนาม ตามถนนหมายเลข 8 จึงเท่ากับเป็นการเปิดประตูการค้าให้ภาคกลางตอนบนของเวียดนามเองในการที่จะส่งสินค้าท้องถิ่นมาขายยังตลาดในประเทศไทย เช่น ผักผลไม้ อาหารทะเล เนื้อสัตว์ และเป็นทางที่จะขยายสินค้าอุปโภคที่จำเป็นสำหรับเวียดนามมาจากประเทศไทย โดยมีต้นทุนการขนส่งที่ถูกลงกว่าเดิมภายหลังจากการบูรณะเส้นทางดังกล่าวเสร็จสิ้นลง การเชื่อมโยงดังกล่าวระหว่างเวียดนามกับไทยนั้นน่าจะมีความเป็นไปได้ไม่น้อยกว่าที่เวียดนามจะทำในลักษณะเดียวกันกับประเทศจีนทางตอนเหนือ เพราะอย่างน้อยที่สุดความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามในระยะที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยราบรื่นนัก อันเป็นผลเนื่องมาจากข้อพิพาทชายแดนและเรื่องหมู่เกาะ Spratly ที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปเป็นที่พอใจสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในอนาคตอันใกล้

จากเป้าหมายดังกล่าวมาแล้วทั้ง 2 ประการข้างต้น เวียดนามก็ได้ดำเนินกลยุทธ์เชิงนโยบายในการสร้างจุดเด่น หรือความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative advantage) ของตนสำหรับดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติ และนักธุรกิจการค้าต่างชาติ เข้ามาลงทุนและค้าขายกับเวียดนามในหลายวิธี ซึ่งพอจะสรุปเป็นประเด็นๆ ได้ดังต่อไปนี้

(ก) เรื่องแรงงานราคาถูก

นับเป็นจุดที่เวียดนามได้เปรียบประเทศไทยค่อนข้างมาก เนื่องจากค่าแรงของแรงงานเวียดนามต่อวัน โดยเฉลี่ยประมาณวันละเพียง 30 บาท ในขณะที่ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของไทยเฉลี่ยวันละ 100 กว่าบาท ทำให้อุตสาหกรรมใช้แรงงานเข้มข้นหลายๆ ประเภทมองหาเส้นทางที่จะไปลงทุนในเวียดนามมากกว่าในไทยอีกต่อไป เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอบางประเภท และอุตสาหกรรมแหวนเป็นต้น แม้ว่าบางคนอาจจะแย้งว่าค่าแรงจริงๆ ที่นักลงทุนชาวต่างประเทศจ่ายให้กับคนงานเวียดนามนั้นในบาง

ห้องที่สูงกว่าที่กล่าวไปแล้วเป็นอย่างมาก เช่น กรณีในเขตบริเวณ Ho Chin Minh City เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ค่าแรงงานโดยทั่วไปส่วนใหญ่ก็ยังถูกกว่าในประเทศไทยมาก เนื่องจากเวียดนามมีประชากรที่มากกว่าคือ ปัจจุบันประมาณ 71 ล้านคน และยังมีอัตราการขยายตัวของประชากรในอัตราปีละ 2.2% ซึ่งสูงกว่าไทยมาก และมีปัญหาการว่างงานรุนแรงกว่าไทย เพราะฉะนั้น แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของค่าแรงในไทยจึงเป็นไปได้เร็วกว่าของเวียดนาม

(ข) เรื่องสิทธิพิเศษทางการลงทุน และเขตอุตสาหกรรมพิเศษ

เวียดนามได้ใช้มาตรการสิทธิพิเศษทางด้านภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในเวียดนามมากขึ้น โดยวิธีการตั้งอัตราภาษีจากกำไรสุทธิของกิจการต่างชาติจะแยกเป็นประเภทของกิจการว่าเป็นกิจการที่รัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญมากน้อยแค่ไหน เช่น กิจการประเภทก่อสร้าง สาธารณูปโภคพื้นฐาน การขนส่ง สถานีผลิตกระแสไฟฟ้า เขตอุตสาหกรรมส่งออก เขตอุตสาหกรรมในภาคกลาง ไทคอมนามคม การปลูกป่า จะมีอัตราภาษีต่ำสุดคือ 10% ส่วนอุตสาหกรรมหนัก เช่น ถลุงเหล็ก อุตสาหกรรมเคมี และอื่นๆ จะมีอัตราภาษีต่ำรองลงมาคือ 15% สำหรับอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก หรือมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือ ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลักจะมีอัตราภาษี 20% ส่วนประเภทอื่นๆ เช่น สถาบันการเงิน การค้า และโรงแรมทั่วไป จะมีอัตราภาษี 25% นอกจากนี้ก็มีเงื่อนไขยกเว้นภาษีเป็นพิเศษเป็นกรณีสำหรับกิจการร่วมทุน และกิจการของชาวต่างชาติที่ตั้งอยู่ในเขตท้องถิ่นที่ล้าหลัง และในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (EPZ) เป็นต้น

ในประเด็นนี้บางคนอาจมองว่าถ้าเวียดนามให้สิทธิพิเศษดังกล่าวที่ดีกว่าสิทธิพิเศษที่ได้จากเขตสามของไทยแล้ว จะทำให้เวียดนามสามารถแย่งชิงอุตสาหกรรมใหม่ๆ ไปลงทุนที่เวียดนามแทนที่จะมาไทย ในกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่าไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เนื่องจากความได้เปรียบเช่นนี้เป็นเพียงความได้เปรียบที่ไม่แท้จริง และไม่ถาวร (เพราะไม่ได้เกิดจากพื้นฐานความสามารถที่แท้จริงของเวียดนามเอง) และเป็นการมองในเชิงสถิตย (Static) ที่ไม่น่าจะถูกตongนัก ที่ถูกต้องนั้นควรพิจารณาในเชิงพลวัต (Dynamic) เนื่องจากไทยสามารถตอบโต้นโยบายดังกล่าวของเวียดนาม โดยการเพิ่มสิทธิพิเศษในไทยให้มากขึ้นเพื่อชดเชยกับที่เสียเปรียบเวียดนาม และถ้าเกิดเป็นกรณีการแข่งขันการให้สิทธิพิเศษในลักษณะดังกล่าวระหว่างเวียดนามกับไทยแล้ว ท้ายที่สุด เวียดนามจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบเอง เพราะเวียดนามมีข้อจำกัดทางด้านเสถียรภาพทางการคลังมากกว่าไทยมาก ทำให้เวียดนามต้องพึ่งพารายได้จากภาษีที่มีฐานภาษีที่แคบกว่าไทยอยู่แล้ว นอกจากนี้แนวโน้มของประเทศทั่วโลกในระยะยาวนั้นจะไม่มีการใช้นโยบายสิทธิพิเศษที่มีผลต่อการส่งออกที่ไม่เป็นธรรมกับประเทศอื่นๆ อยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ประเด็นนี้จึงไม่น่าจะเป็นข้อได้เปรียบของเวียดนามเหนือประเทศไทยอย่างที่เข้าใจกัน

(ค) เรื่องความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ไหลบ่าเข้าเวียดนาม

ภายหลังจากที่กลุ่มประเทศที่เรียกตัวเองว่ากลุ่ม Friends of Vietnam ซึ่งมีอยู่จำนวน 15 ประเทศ นำโดย ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ได้ร่วมกับกลุ่มธนาคารอีก 17 แห่ง ได้ตกลงกัน ณ กรุงปารีส ในปี 2536 ที่จะให้เงินกู้แก่เวียดนามเพื่อนำไปชำระหนี้สินที่ค้างชำระไว้กับ IMF จำนวน 140 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) จำนวน 13.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐแล้ว (Bridge loans) ก็เปิดโอกาสให้เวียดนามมีสิทธิที่จะได้รับเงินกู้เพิ่มเติมช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศหลายแห่ง เริ่มจากธนาคารโลก (World Bank) ที่ได้ปล่อยเงินกู้ให้กับเวียดนามจำนวน 70 ล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับการพัฒนาการศึกษาในระดับประถมศึกษาและจัดสรรงบประมาณเงินกู้่อีกจำนวน 158.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับใช้บูรณะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ช่วงจาก Hanoi ถึง Vinh และ จาก Ho Chi Minh City ไป Can Tho และเงินกู้่อีก 102 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการเกษตรในปี 2536 นอกจากนี้เวียดนามยังได้สิทธิในการกู้เงินจาก IMF คิดเป็นมูลค่า 223 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีเดียวกัน

การได้มาซึ่งแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศของเวียดนามนี้จะช่วยให้เวียดนามมีความสามารถในการบูรณะโครงสร้างพื้นฐานประเทศให้ดีขึ้น ซึ่งจะเพิ่มความน่าสนใจของเวียดนามในสายตาของนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เวียดนามเองยังมีปัญหาในเรื่องของการบริหาร การใช้เงินกู้เหล่านี้ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดประสบการณ์ และเงินกู้เหล่านี้มักจะมีข้อผูกพันให้เวียดนามต้องดำเนินนโยบายทางการเงิน การคลัง และแก้ไขอุปสรรคข้อระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆตามเงื่อนไขของเจ้าของเงินทุนที่ต้องการความมั่นใจในความสามารถชำระคืนเงินกู้ของเวียดนาม ซึ่งจะทำให้ความยืดหยุ่นในการกำหนดนโยบายของเวียดนามลดลง

(ง) เงิน นโยบายการเงิน และตลาดทุน

ในปัจจุบัน การระดมเงินออมโดยสถาบันการเงินของเวียดนามมีน้อยมาก เนื่องจากประชากรเวียดนามมีความสามารถในการออมต่ำ และมักไม่นิยมฝากเงินกับระบบธนาคาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของรัฐ แต่นิยมไปใช้วิธีออมนอกระบบแทน เพราะมีอัตราผลตอบแทนสูงกว่า ในปี 2537 เวียดนามได้มีนโยบายเปิดตลาดหลักทรัพย์เพื่อระดมทุนเพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (นอกเหนือจากเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศที่กล่าวไปแล้ว) อย่างไรก็ตาม ตลาดหลักทรัพย์ของเวียดนามคงจะต้องใช้เวลาพัฒนาอีกระยะเวลาหนึ่งกว่าจะมีบทบาทที่สำคัญในการระดมเงินทุนได้อย่างจริงจัง เหมือนกับกรณีตลาดทุนของไทย การจะหวังเงินลงทุนจากต่างประเทศในตลาดหลักทรัพย์ของเวียดนามเป็นหลักนั้น คงไม่ใช่เรื่องที่น่าไว้วางใจนัก เพราะจะทำให้ตลาดขาดเสถียรภาพอันเกิดจากการโยกย้ายถ่ายเทเงินลงทุนจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง ตามกระแสของการเก็งกำไรในระยะสั้น แทนที่จะเป็นแหล่งที่บริษัทท้องถิ่นจะสามารถระดมเงินทุนได้ในต้นทุนที่ต่ำ นอกจากนี้ข้อจำกัดและความไม่คล่องตัวในการทำธุรกิจอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยธนาคารพาณิชย์ของต่างประเทศ กับนักลงทุนต่างประเทศ ก็จะเป็นอุปสรรคในการเข้ามาลงทุนของชาวต่างประเทศด้วย

(จ) เรื่องกฎหมายที่ดินของเวียดนาม

ในแง่ของปัจจัยที่ดินนั้น เวียดนามน่าจะมีความเสียเปรียบต่อไทย ทั้งนี้เพราะประเทศเวียดนามมีประชากรที่หนาแน่นกว่าประเทศไทย บ้านและสิทธิการใช้ประโยชน์และถือครองที่ดินในเวียดนามนั้นจะถูกควบคุมโดยรัฐค่อนข้างมาก ทำให้การจัดสรรทรัพยากรที่ดินเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพ ระยะเวลาการถือครองและขนาดของการจัดสรรที่ดินจะขึ้นอยู่กับประเภทของการใช้ประโยชน์ เช่น ที่ดินสำหรับการปลูกพืชตามฤดูกาล จะมีอายุการเช่า 20 ปี ขณะที่การปลูกพืชยืนต้นจะมีอายุการเช่า 50 ปี เป็นต้น ขนาดที่ดินที่จัดสรรสำหรับปลูกบ้านอยู่อาศัยจะได้ไม่เกินครัวเรือนละ 400 ตารางเมตรแล้วแต่จำนวนสมาชิก และภูมิภาค เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขต่างๆ เช่น สิทธิในการโอนสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจำนองสิทธิ และการให้เช่าสิทธิ ส่วนการเช่าที่ดินของชาวต่างชาตินั้นรัฐบาลเวียดนามจะเป็นผู้เสนอให้คณะกรรมการสามัญของสมัชชาแห่งรัฐ เป็นผู้ออกกฎข้อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้เช่า รวมทั้งระยะเวลาการเช่า ซึ่งค่อนข้างยุ่งยากและเพิ่มต้นทุนแก่ผู้ลงทุนชาวต่างชาติ ทำให้ในกรณีของที่ดินนั้นประเทศไทยจะมีความได้เปรียบเหนือเวียดนาม

(ข) ความสัมพันธ์อื่นๆระหว่างเวียดนามกับไทย

ความสำเร็จในเรื่องการสร้างเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามกับไทยนั้น ส่วนสำคัญนอกจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจแล้วยังมีเรื่องของความสัมพันธ์ทางด้านอื่นๆของทั้งสองประเทศเป็นตัวแปรสำคัญอีกด้วย การให้ความช่วยเหลือของไทยกับเวียดนามในด้านอื่นๆ เช่น ความช่วยเหลือทางการศึกษาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการที่เวียดนามขาดแคลน การให้เงินกู้ระยะยาวแก่เวียดนามสำหรับซื้อสินค้าจากไทยที่ได้ตกลงกันในปี 1992 สมัยที่ รมต. ประสงค์ สุนศิริ ได้ไปทำข้อตกลงไว้กับเวียดนามเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างทั้งสองประเทศในการที่จะเพิ่มความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจมากขึ้นในลำดับต่อไป ตัวอย่างข้อตกลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างเวียดนามกับไทย ก็คือ ความตกลงระหว่างประเทศทั้งสองเพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน และการป้องกันการเลี่ยงการรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากภาษีเงินได้ เป็นตัวอย่างความร่วมมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองประเทศร่วมกันได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

ศักยภาพทางเศรษฐกิจ อุปสรรคต่อความเชื่อมโยงด้านการค้า-การลงทุน และ โอกาสในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ

หลังจากที่ประเทศเวียดนามและสปป.ลาวได้เปลี่ยนแปลงวางแผนเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมมาเป็นระบบตลาด รัฐบาลของประเทศทั้งสองได้ปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการจัดการเศรษฐกิจมหภาค การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเปิดประตูการค้าและการลงทุน การลงทุนในสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ฯลฯ ภายในเวลาไม่ถึงหนึ่งทศวรรษ การปฏิรูปทำให้เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่สูงกว่าในอดีต อัตราเงินเฟ้อลดลงสู่ระดับต่ำ การลงทุนและการค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประชาชนเริ่มมีรายได้และความเป็นอยู่ดีขึ้น (ดูตารางที่ 5.1) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดว่า อินโดจีนเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง หากประเทศต่างๆ ในอินโดจีนประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภูมิภาคอินโดจีนจะมีความรุ่งเรือง ความอยู่ดีกินดี เสถียรภาพและความสงบสุข แต่ประเทศเหล่านี้ยังขาดแคลนเงินทุน และความรู้ความสามารถบางอย่างในการที่จะพัฒนาประเทศให้เติบโตแบบจีรังยั่งยืน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในอินโดจีนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งจะช่วยสร้างความเจริญเติบโตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ได้

ประเด็นการวิเคราะห์ที่สำคัญของบทนี้มีดังนี้ ประเด็นแรกการสร้างความร่วมมือเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดต่างๆ บนถนนสาย 8 คุ่มค่าหรือไม่ ลาว เวียดนาม และไทยจะได้อะไรจากความร่วมมือดังกล่าว ประเด็นที่สอง ศักยภาพด้านการค้าและการลงทุนในพื้นที่ตามถนนสาย 8 มีอะไรบ้าง ประเด็นที่สาม การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศให้สำเร็จต้องมีวิธีอย่างไร มีอะไรเป็นอุปสรรค จะมีมาตรการแก้ไขอุปสรรค และมีมาตรการส่งเสริมความร่วมมือได้อย่างไร

5.1 ศักยภาพด้านการผลิตของลาวและเวียดนาม

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ย่อมขึ้นอยู่กับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ของประเทศต่างๆ ซึ่งถูกกำหนดโดยฐานทรัพยากรของประเทศเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะประสบความสำเร็จหากเราเข้าใจและนำศักยภาพเหล่านั้น มาใช้เป็นประโยชน์ ปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศที่เริ่มต้นพัฒนาด้วยระบบตลาด ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์

ตารางที่ 5.1

โครงสร้างเศรษฐกิจและภาวะเศรษฐกิจ

ดัชนี	ไทย	ลาว	เวียดนาม
อัตราการเติบโตของ GDP ปี 2523-2535	8.2	5.9	6.5
	(2523-35)	(2535-36)	(2531-35)
อัตราเงินเฟ้อ (% ต่อปี)	4.20	8.58	43.08
	(2523-35)	(2535-36)	(2530-36)
สัดส่วนของภาคเกษตรกรรมใน GDP ปี 2538 (%)	12	56.3	36
สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมใน GDP ปี 2535 (%)	39	17.4	25.4
ดัชนีผลิตภัณฑ์อาหาร ปี 2536	103	98.7	128
ดัชนีผลิตภัณฑ์การเพาะปลูก ปี 2536	110		127
ดัชนีผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์	130		167
มูลค่าส่งออกสุทธิภาคเกษตรกรรม (พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)			
2524-2526	9.62		-0.50
2531-2533	12.54		0.89
ส่วนแบ่งการส่งออกของภาคเกษตรกรรม (%)			
2523	51.40		17.30
2533	23.40		28.70
ส่วนแบ่งการนำเข้าของภาคเกษตรกรรม (%)			
2523	6.70		26.00
2533	4.90		8.70
การจ้างงานในภาคเกษตรกรรม ปี 2535 (%)	60	42	77.93
การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม ปี 2535 (%)	12	15	14.32
ผลผลิตธัญพืชต่อหัว ปี 2535 (กก.)		358	346
อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ปี 2535 (ปี)	69	51	67
อัตราการตายของทารก ปี 2535 (%)	26	97	53

ที่มา: (1) Bank of Thailand, Monthly Bulletin, various issues

(2) Statistical Publishing House (1994)

(3) World Bank (1993)

(4) P.S. Intal (1995)

ศักยภาพสำคัญของเวียดนามคือ มีประชากรเกือบ 71 ล้านคน ซึ่งมากกว่าไทย 4 ล้านคน (ดูตารางที่ 5.2) เนื่องจากอัตราการเกิดยังคงค่อนข้างสูง สัดส่วนของประชากรอายุต่ำกว่า 14 ปี จึงค่อนข้างสูง ทำให้เวียดนามมีแรงงานราคาถูกจำนวนมาก โดยค่าจ้างขั้นต่ำของเวียดนามเฉลี่ยวันละ 30 บาท ต่ำกว่าไทยกว่า 4 เท่าตัว แต่ข้อสำคัญคือ ประชากรของเวียดนามมีการศึกษาสูง อัตราส่วนนักเรียนมัธยมต่อประชากรวัยมัธยมสูงกว่าประเทศไทย ประชากรอายุ 25 ปี ขึ้นไปมีการศึกษาเฉลี่ยเกือบ 5 ปี ขณะที่ประชากรไทยมีการศึกษาเฉลี่ยเพียง 4 ปี (ดูตารางที่ 5.2) นอกจากนั้นการที่เวียดนามมีบริการสาธารณสุขมูลฐานที่ดีและสามารถให้บริการแก่คนชนบทได้อย่างทั่วถึงทำให้คนเวียดนามมีสุขภาพดี จุดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ การที่คนเวียดนามเป็นคนขยัน ซึ่งอาจเกิดจากแรงกดดันด้านประชากรซึ่งทำให้ความหนาแน่นของประชากรสูงถึง 209 คนต่อตารางกิโลเมตร (เทียบกับไทย 109 คนต่อตร.กม. แต่ขณะเดียวกันเวียดนามมีภูมิอากาศที่ไม่ร้อนจัด พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่มีระบบการชลประทานซึ่งช่วยให้ทำไร่ นาได้ตลอดปี

ลาวมีประชากรน้อยมากเพียง 4.4 ล้านคนในปี 2536 แต่อัตราเพิ่มยังคงค่อนข้างสูง (2.6 %ต่อปี) ประชากรของลาวยังมีการศึกษาค่อนข้างต่ำ ดังนั้นแรงงานของลาวจึงเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ และอาจมีปัญหาด้านการพัฒนาทักษะสำหรับงานอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามค่าจ้างแรงงานของลาวยังต่ำกว่าไทยมาก ดังนั้นโอกาสที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่ต้องใช้ฝีมือคงเป็นไปได้

สำหรับศักยภาพของจังหวัดที่ตั้งอยู่ตามถนนหลายเลข 8 ก็คล้ายคลึงกับศักยภาพของประเทศ กล่าวคือ ในลาว แขวงคำม่วน และบริคำไซ มีประชากรค่อนข้างน้อย รวมกันเพียง 4.2 แสนคน โดยคำม่วนมีประชากร 2.6 แสนคน ส่วนจังหวัดเงอาน และ ฮาติน ในเวียดนามมีประชากรจำนวน 2.6 ล้านคน และ 1.3 ล้านคนตามลำดับ หากเทียบกับจังหวัดในอีสานจะพบว่าขอนแก่นมีประชากรอยู่ระหว่างเงอานกับฮาติน เงอานมีประชากรในเมือง 9% (ประมาณ 2.4 แสนคน) ส่วนฮาตินมีประชากรในเมือง 2 เมืองรวม 8% (ประมาณ 1 แสนคน) สำหรับ เมืองหลวงของเงอานคือ เมืองวินห์มีประชากรกว่า 1 แสนคน ส่วนเมืองฮาตินมีประชากรน้อยกว่า 7 หมื่นคน

เวียดนามเป็นประเทศที่มีศักยภาพด้านการเกษตรสูง แม้ว่าเวียดนามจะมีที่ดินน้อยกว่าประเทศไทย แต่เวียดนามมีที่ดินเกษตรภายใต้ระบบชลประทานในอัตราส่วนที่สูงกว่าไทย ดังนั้นภายในเวลาเพียง 3-4 ปี หลังการปฏิรูปเกษตรกรรมที่ให้อิสระการตัดสินใจและกรรมสิทธิ์ที่ดินแก่เกษตรกร ผลผลิตการเกษตรก็เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมาก ดัชนีการผลิตอาหารในปี 2536 เท่ากับ 128 เทียบกับ 100 ในปี 2522-24 ขณะที่ดัชนีการผลิตอาหารของไทยเพิ่มขึ้นเป็น 103 เท่านั้น การผลิตปศุสัตว์ก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน (ดูตารางที่ 5.1) ด้วยเหตุนี้เวียดนามจึงเปลี่ยนฐานะจากประเทศที่เคยเป็นผู้นำเข้าอาหารมาเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรสุทธิหลังจากปี 2526 นอกจากนั้น มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรก็เพิ่มจากร้อยละ 17 เป็นร้อยละ 28.7 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด แม้ว่าจะไม่มีสถิติสำหรับสองจังหวัดในเวียดนาม แต่ก็มีสถิติยืนยันว่าปริมาณการผลิตด้านการเกษตร ของทั้งสองจังหวัดเพิ่มขึ้นมากจนปัจจุบันไม่มีปัญหาต้องนำเข้าอาหารจากจังหวัดอื่นที่อุดมสมบูรณ์กว่า

ตารางที่ 5.2
ดัชนีฐานทรัพยากรของอินโดจีน

ฐานทรัพยากร			ไทย	ลาว	เวียดนาม
มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน	(เหรียญสหรัฐฯ)	2535	1,879	250	150
จำนวนประชากร	(ล้านคน)	2535	57.76	4.4	70.98
อัตราการเติบโตของประชากร	(% ต่อปี)	2536	1.5	2.6	2.1
ความหนาแน่นของประชากร	(ต่อตารางกิโลเมตร)	2535	109.00	19.00	209.00
ประชากรภาคเกษตร/เนื้อที่การเกษตร	(พันเฮกแตร์)	2535	1.5	n.a.	6.1
ประชากรพึงพิง	(%)	2535	36.6	50.3	46.3
ระยะเวลาเฉลี่ยของการศึกษา	(25 ปีขึ้นไป)		3.9	n.a.	4.9
สัดส่วนการเข้าศึกษาระดับประถมศึกษา	(% ต่อกลุ่มวัยเรียน)		113.0	69.0	76. (1)
สัดส่วนการเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษา		2534			
รวมทั้งหมด	(% ต่อกลุ่มวัยเรียน)		33.0	27.0	42.7
หญิง	(% ต่อกลุ่มวัยเรียน)		32.0	22.0	40.0
สัดส่วนการเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา	(% ต่อกลุ่มวัยเรียน)		16.0	1.0	2.4
พื้นที่ประเทศ	(พันตารางกิโลเมตร)		513.0	237.0	332.0
พื้นที่การเกษตร	(พันเฮกแตร์)	2535	51,312*	707 (3)	7,707
พื้นที่ชลประทาน	(%)	2535	22	2.6 (2)	80
พื้นที่ป่าไม้	(%)	2533	24.7	55.7	29.1

หมายเหตุ: (1) ประมาณการจากสัดส่วนการเข้าศึกษา (enrollment ratio) ของประชากรอายุ 10-14 ปี

(2) % ของจำนวนปรั้งต่อพื้นที่จำนวนปี

(3) เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูก

* เนื้อที่การถือครองที่ดิน ปี 2534

ที่มา: (1) Bank of Thailand, Monthly Bulletin, various issues

(2) World Bank, world development Report 1994

New york : Oxford University Press, 1994

(3) Statistical Publishing House, Statistical Yearbook 1993, general Statistical Office 1994

จุดเด่นของ 2 จังหวัดนี้ คือ มีการเพาะปลูกถั่วลิสง พริกไทย และผลไม้มาก เช่น จังหวัดเงอาน มีพื้นที่ปลูกถั่วลิสง 2.2 แสนเฮกตาร์ แม้ผลผลิตข้าวต่อหัวของเงอานและฮาตินจะต่ำกว่าขอนแก่น แต่จุดเด่นของสองจังหวัดคือ มีการเลี้ยง วัว ควาย และหมู จำนวนมาก โดย 2 จังหวัดนี้มีหมูรวมกันกว่า 9 แสนตัน (ดูตารางที่ 5.3)

สำหรับลาว ภาคเกษตรเป็นภาคที่สำคัญที่สุด มูลค่าเพิ่มของภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 56 ของรายได้ประชาชาติในปี 2536 ภาคอุตสาหกรรมก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเพียงร้อยละ 17 อย่างไรก็ตาม ลาวยังต้องนำเข้าข้าวจากประเทศไทย เพราะปัญหาการคมนาคมขนส่งระหว่างภาคใต้ ซึ่งเป็นเขตที่มีผลผลิตส่วนเกิน กับภาคเหนือ มูลค่าการนำเข้าในปี 2534-35 เฉลี่ย 170 ล้านบาท แต่การนำเข้าลดลงเหลือ 9.9 ล้านบาทในปี 2536 เพราะปัญหาด้านการผลิตและราคาข้าวในประเทศไทย ในปี 2537 (10 เดือนแรก) ปริมาณนำเข้าข้าวจากไทยเริ่มกลับสู่ระดับเกือบปกติคือ ลาวนำเข้าข้าวจากไทยถึง 117.9 ล้านบาท อย่างไรก็ตามลาวมีศักยภาพสูงที่จะเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้พันธุ์พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตต่ำ คาดว่าหลังการส่งเสริมพันธุ์ข้าวใหม่ ลาวจะสามารถผลิตข้าวจนเหลือส่งออกได้ เพราะที่ดินยังค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ โดยสังเกตจากผลผลิตต่อไร่ซึ่งสูงกว่าของไทย (ดูตารางที่ 5.3)

แขวงคำม่วน และบอริคำไซ มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อหัว (447.5 กก.) สูงกว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อหัวของประเทศ (345 กก.) ทั้งสองจังหวัดมีผลผลิตส่วนเกินพอเลี้ยงจังหวัดทางภาคเหนือได้เล็กน้อย คำม่วนเป็นแขวงที่ผลิตข้าวได้เป็นอันดับหกของแขวงต่างๆ 18 แขวง และมีการเลี้ยงหมูสูงเป็นอันดับ 3 พื้นที่เก็บเกี่ยวของสองจังหวัดรวมกันเกือบร้อยละ 11 ของพื้นที่เก็บเกี่ยวทั่วประเทศในปี 2535-36

ถ้าหากเปรียบเทียบพื้นที่ป่าไม้และความอุดมสมบูรณ์ของไม้ใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น คำม่วน บอริคำไซ เงอาน และฮาติน (ดูตารางที่ 5.3) จะพบว่า คำม่วน และบอริคำไซ มีป่าไม้จำนวนมากที่สุด แม้จะไม่มีสถิติแน่นอน แต่ปัจจุบันไม้ซุงและไม้แปรรูปส่วนใหญ่ของลาวที่ส่งออกไปสู่เวียดนามตามถนนสาย 8 จะมาจาก 2 จังหวัดนี้เพราะการสร้างเขื่อนทำให้ต้องตัดไม้บริเวณเหนือเขื่อน ส่วนสองจังหวัดในเวียดนามก็มีป่าไม้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ พื้นที่กว่า 32% ของทั้งสองจังหวัดเป็นพื้นที่ป่าไม้ สถิติของทางราชการคาดว่าเงอานมีศักยภาพที่จะผลิตไม้ได้ปีละ 33.8 ล้านลูกบาศก์เมตร (หรือร้อยละ 5 ของศักยภาพทั่วประเทศ) และฮาตินมีศักยภาพ 20.7 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 3.2 ของทั่วประเทศ) นอกจากนั้นทั้งสองจังหวัดก็เริ่มมีการปลูกป่าเศรษฐกิจบนพื้นที่ขนาดใหญ่แล้ว

ทั้งสองจังหวัดมีแหล่งแร่เหล็กปริมาณพอสมควร โดยฮาตินมีแร่เหล็กสำรอง 800 ล้านตัน ขณะนี้บริษัทเยอรมันกำลังศึกษาความเป็นไปได้ในการทำเหมืองแร่อยู่ และมีแร่เอมมีไนต์ (ทรายดำ) จำนวนมากจนมีนักลงทุนจากออสเตรเลียมาตั้งบริษัทร่วมทุนแล้ว ส่วนเงอานมีแหล่งแร่ทองคำและพลอยมากเป็นอันดับ 3-4 ของประเทศ (อยู่ในบริเวณอำเภอหวีเซาและหวีฮอบ) นอกนั้นก็มีการหิน ฟอสฟอรัส และเหล็กบ้าง

ตารางที่ 5.3

ฐานทรัพยากรของจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2535

ทรัพยากร		ขอนแก่น	คำม่วน	บอริคำไซ	เงอาน	ยาดิน
ขนาดตลาด						
ประชากร	(ล้านคน)	1.66	0.26	0.16	2.62	1.27
รายได้ต่อหัว	(เหรียญสหรัฐ)	254	n.a.	n.a.	21	18
สัดส่วนมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรม						
ต่อมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรกรรม	(%)	88	n.a.	n.a.	32.0	21.0
ประชากรและการศึกษา						
อัตราการเติบโตของประชากร	(% ต่อปี)	-1.54	1.66	2.53	2.25	2.17
ความหนาแน่นของประชากร	(คน/ตร.กม.)	152	16.00	9.00	160	209
ประชากรในเมือง	(%)	19	n.a.	n.a.	9	6
ประชากรวัยทำงาน (15-59 ปี)	(%)	62	n.a.	n.a.	47.55	50.60
		(2533)				
สัดส่วนการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา	(%)	44	n.a.	n.a.	64.0 (ก)	66.9 (ก)
ภาคการเกษตร						
เนื้อที่	(พันตร.กม.)	10.88	16.31	16.47	16.38	6.05
เนื้อที่ป่าไม้	(%)	7.80	n.a.	n.a.	32.40	33.50
ผลผลิตข้าวรวม	(พันตัน)	420	115	68	464	251
ผลผลิตข้าวเฉลี่ย	(กก./เฮกแตร์)	1,706	2,820	2,280	2,430	229
ผลผลิตข้าวต่อหัว	(กก./คน)	257	434	452	177	198
โค	(พันตัว)	141	42	29	212	136
กระบือ	(พันตัว)	305	86	47	222	82
สุกร	(พันตัว)		115	49	623	313
แร่ธาตุ		โปแตส	หินปูน	หินปูน	อัญมณี	เหล็ก
ทรัพยากรธรรมชาติ		น้อยมาก	ยิบซัม	ไม้ซุง	อาหารทะเล	อิมมิไนท์
			ไม้ซุง, ไฟฟ้า			อาหารทะเล

หมายเหตุ: (ก) ประมาณการโดยใช้โครงสร้างอายุประชากรปี 2532

ที่มา: (1) National Statistical Center, Basic Statistics About the Socioeconomic Development
in the Lao P.D.R., 1993(2) Tran Hoang Kim, Economy of Vietnam : Review and Statistics, Statistical Publishing
House : 1994

ส่วนแร่สำคัญในคำม่วนและบอริคำไซได้แก่ หินปูน (ปริมาณสำรองกว่า 10,000 ล้านตัน) หินลูกรัง หินดินดาน ถ่านหินและดีบุก เป็นต้น (ดูข้อมูลในบทที่ 4)

สำหรับทรัพยากรทางทะเลนั้น แม้ว่าทั้งฮาดินและเงอานจะไม่ติดอยู่ใน 26 จังหวัดแรกที่มีการจับสัตว์น้ำหรือเลี้ยงกุ้ง มากที่สุดของเวียดนาม (Tran Hong Kim 1994 : 142-143) แต่ปริมาณการจับสัตว์น้ำก็มีมากพอจะตั้งโรงงานแช่แข็งเพื่อส่งออกได้ จากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการประชาชนของสองจังหวัด พบว่าเงอานมีโรงงานแช่แข็ง 3 แห่ง กำลังการผลิต (ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้) ประมาณปีละ 2,000 ตัน มีพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6,000 เฮกตาร์ ส่วนจังหวัดฮาดินมีปริมาณการจับสัตว์น้ำปีละ 23,000 ตัน ส่วนใหญ่ (87%) เป็นปลา

นอกจากป่าไม้แล้ว ทรัพยากรหลักของคำม่วนและบอริคำไซได้แก่ พลังงานไฟฟ้าจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ 3 เขื่อน ได้แก่ โครงการน้ำเทิน-หินปูน ซึ่งจะมีกำลังผลิต 210 MW โครงการน้ำเทิน 1 กำลังการผลิต 400 MW และโครงการน้ำเทิน 2 กำลังการผลิต 600 MW (ดูบทที่ 3)¹

5.2 ศักยภาพด้านการค้าและการท่องเที่ยวในอินโดจีน และอุปสรรค

การวิเคราะห์ช่องโอกาสด้านการค้าและการลงทุนระหว่างไทย กับ ลาว และเวียดนาม จะต้องพิจารณาจากฐานทรัพยากรของแต่ละประเทศ ซึ่งกล่าวถึงในตอนที่แล้ว และอาจพิจารณาจากแบบแผนการค้าและการลงทุนในปัจจุบันได้ หลังจากอธิบายลักษณะการค้าและการลงทุนแล้ว เราจะกล่าวถึงช่องโอกาสด้านการค้าและการลงทุนที่จะเปิดกว้างขึ้นภายหลังจากถนนหมายเลข 8 ในลาวก่อสร้างเสร็จ นอกจากนั้นเราจะวิเคราะห์อุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถหามาตรการแก้ไขเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสาม

สินค้าที่ไทยส่งออกไปยังเวียดนามส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าอุตสาหกรรมกึ่งสำเร็จรูป เพราะไทยมีโครงสร้างอุตสาหกรรมที่เจริญกว่าเวียดนาม สินค้าเหล่านี้ได้แก่ น้ำตาล ซึ่งเป็นรายการสำคัญที่สุด ในปี 2537 รถจักรยานยนต์ และชิ้นส่วนมียอดส่งออกเพิ่มเป็นอันดับสอง นอกจากนั้นก็เป็นผลิตภัณฑ์เหล็ก รถจักรยาน เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ ฯลฯ (ดูตารางในบทที่ 4) สินค้าส่งออกสู่ลาวก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (ดูตารางที่ 5.4)

---

¹ เมื่อเร็ว ๆ นี้ นาย Callisto Madavo เจ้าหน้าที่ธนาคารโลกแสดงความกังวลว่าโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ยังมีปัญหาทางด้านเทคนิค กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่นข้อตกลงเรื่องราคาไฟฟ้าที่ขายให้ กฟผ. ต่ำมาก คือ 4.3-4.5 เซนต์สหรัฐอเมริกาค่าเพราะกฟผ.เป็นผู้ผูกขาดการซื้อ ปัญหาที่สองคือเขื่อนน้ำเทิน 2 จะท่วมที่ราบสูงนาแกซึ่งได้รับการเสนอให้เป็นมรดกโลก เนื่องจากเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ (The Nation, 12 March 1995: p.4).

ตารางที่ 5.4

สินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปยังประเทศอินโดจีน

(ร้อยละ)

รายการ	ลาว		เวียดนาม		พม่า		กัมพูชา		จีน	
	2533	2537*	2533	2537*	2533	2537*	2533	2537*	2533	2537*
น้ำตาลทราย	1.6	2.3	37.6	11.80	0	0	0	4.9	19.6	16.0
รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	6.2	16.4	0.9	10.19	0	0	0	23.9	0	0.0
เหล็กและเหล็กกล้า	2.9	1.7	1.3	4.94	1.3	2	0	1.6	0.2	4.1
รถจักรยานและส่วนประกอบ	2.5	1.6	0	4.58	2.4	2.3	0	14.3	0	0.0
เม็ดพลาสติก	0	0.0	13.1	4.10	0	0	0	0.0	2.1	2.4
เคมีภัณฑ์	4.5	0.0	11.1	0.04	19	6.9	0	0.0	1.1	0.0
ผ้าผืน	2	0.0	1.5	0.03	1.4	2.7	0	0.0	0.9	0.0
ตู้เย็นและส่วนประกอบ	0	0.0	0.1	0.03	0	0	0	0.0	0	0.0
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
รวมมูลค่าสินค้า 8 รายการ	334.4	1,391.5	307.0	2,238.9	260.3	663.4	0.0	2,608.9	1,639.9	4,549.3
รวมมูลค่าทั้งหมด	1,683.2	5,850.4	466.8	4,914.2	2,400.1	824.5	1,073.2	4,695.9	6,815.0	17,884.4

1994* : ถึงเดือนตุลาคม

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

เนื่องจากเวียดนามและลาวเพิ่งเริ่มต้นพัฒนาระบบตลาด ประเทศทั้งสองจึงยังต้องพึ่งพารายได้จากการส่งออกสินค้าที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติ สินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าจากเวียดนาม ได้แก่ ไม้แปรรูป ปลา หนัสดิบ สัตว์และพืช ฯลฯ ส่วนที่นำเข้าจากลาวปรากฏว่าร้อยละ 77 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดเป็นไม้แปรรูปและไม้ซุง รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ สัตว์และพืช ใยผ้าดิบ และสัตว์ต่างๆ เป็นต้น (ดูตารางที่ 5.5)

แบบแผนการค้าเช่นนี้จึงเป็นไปตามหลักความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ กล่าวคือ เวียดนามและลาวยังมีทรัพยากรธรรมชาติเหลือเฟือ ขณะที่ไทยมีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งใช้สำหรับอุปโภคบริโภค และเป็นปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรม ดังนั้น การเปิดช่องทางการค้าย่อมก่อให้เกิด 'trade creation' ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้ว่าภายในเวลาเพียง 4 ปี (2533-37) มูลค่าสินค้าขาออกของไทยกับเวียดนามเพิ่มขึ้นถึง 10.5 เท่าตัว สินค้าออกของไทยกับลาวเพิ่มขึ้น 3.5 เท่าตัว ส่วนสินค้าเข้าของไทยจากเวียดนามลดลงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะนโยบายปิดป่าของเวียดนามทำให้ไม้แปรรูปส่งออกของเวียดนามลดลง สำหรับสินค้าที่ไทยนำเข้าจากลาว ก็มีมูลค่าเพิ่มขึ้นน้อยมากเช่นกัน คือ เพิ่มขึ้นไม่ถึง 29% ในระหว่างปี 2533-37 ผลที่เกิดขึ้นคือประเทศทั้งสองซึ่งเคยได้ดุลเริ่มเปลี่ยนมาเป็นขาดดุลการค้ากับไทย (ดูตารางที่ 5.6) ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล ดังนั้น การเปิดช่องทางการค้าตามถนนสาย 8 จะมีส่วนสำคัญให้เวียดนามและลาวเสียดุลการค้ากับไทยลดลง เพราะจะช่วยให้เวียดนามและลาวมีรายได้จากการส่งออกแก่ไทยเพิ่มขึ้น

สินค้าที่ฮาดินและเงอานมีโอกาสดึงดูดมาอย่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และลาวจะเป็นสินค้าจากทรัพยากรธรรมชาติเช่นกัน จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 และตอนที่ 5.1 สินค้าจากเวียดนาม ได้แก่ อาหารทะเลแช่เย็น ปศุสัตว์ โดยเฉพาะหมูและวัว เนื้อสัตว์ (หมูยอ) หนัสดิบ พลอย ไข่มุก ถั่วลิสง และที่สำคัญคือ จะมีคนไทยเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนมาก (ดูตารางที่ 5.7) สินค้าจากลาว ได้แก่ ไฟฟ้า ไม้แปรรูป สินค้าเกษตรกรรม และการท่องเที่ยว (ตารางที่ 5.8)

แขวงคำม่วนและบอร์คำไซ เป็นแขวงที่มีโอกาสจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ นอกจากสภาพธรรมชาติแบบป่าที่อุดมสมบูรณ์แล้ว บริเวณดังกล่าวยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญที่สุดของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ส่วนในเวียดนามเองก็มีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่เป็นป่าเขา และสถานตากอากาศริมทะเล

อย่างไรก็ตามการนำเข้าสินค้าเหล่านี้ ยังมีอุปสรรคมากมาย อุปสรรคแรกคือ ถนนสาย 8 ช่วงที่ผ่านลาว ซึ่งแม้จะบูรณะเสร็จใน 1-2 ปี ก็จะไม่ใช่อุตสาหกรรมที่มีคุณภาพดีเท่าทางหลวงจังหวัดของไทย และลาวต้องใช้งบลงทุนสูงถึง 10.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (ADB 1994: 111) ซึ่งขณะนี้เงินกู้จากองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ถนนยังต้องผ่านภูเขาสูง ทำให้การเดินทางใช้เวลานานและประเด็นสำคัญคือ ต้องมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สองมูลค่าถึง 30.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หากไม่มีสะพานดังกล่าวผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งคาดว่าจะสูงถึง 14.1% (ดูตารางที่ 5.9)

ตารางที่ 5.5

สินค้านำเข้าสำคัญของไทยจากประเทศอินโดจีน

(ร้อยละ)

รายการ	ลาว		เวียดนาม		พม่า		กัมพูชา		จีน	
	2533	2537*	2533	2537*	2533	2537*	2533	2537*	2533	2537*
ไม้แปรรูป	61.6	74.5	25.0	28.4	2.2	20.0	6.0	32.8	0.0	0.0
ปลาและปลาสำเร็จรูป	0.0	0.0	4.0	17.9	10.0	9.1	0.3	0.7	0.0	0.0
หนังดิบ	0.0	0.9	15.8	12.9	0.0	0.0	9.2	0.1	5.8	3.5
สินแร่โลหะและเศษโลหะ	1.7	0.3	2.4	10.1	0.6	0.0	56.1	0.3	3.0	1.5
ไม้ซุง	3.1	10.7	25.5	7.2	80.2	64.4	25.0	64.8	0.0	0.0
แร่ดิบ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.0
สัตว์และพืชอื่นๆ	2.8	0.0	1.4	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ผัก ผลไม้	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
รวมมูลค่าสินค้า 8 รายการ	1,008.1	1,343.3	1,782.5	698.2	3,169.6	3,249.9	290.7	2,694.7	2,670.4	1,820.4
รวมมูลค่าทั้งหมด	1,134.2	1,461.0	2,400.1	824.5	3,373.2	3,429.2	296.4	2,719.8	28,283.4	27,947.0

1994* ถึงเดือนตุลาคม

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 5.6

การนำเข้าและส่งออกของไทยกับประเทศอินโดจีน

(ล้านบาท)

ปี		ลาว	เวียดนาม	พม่า	กัมพูชา	จีน
2533	นำเข้า	1,134.2	2,400.1	3,373.2	296.4	28,283.4
	ส่งออก	1,683.2	466.8	1,073.2	21.7	6,815.0
	ดุลการค้า	548.9	-1,933.3	-2,299.9	-274.7	-21,268.3
2534	นำเข้า	1,200.5	2,970.1	4,784.9	295.2	29,327.4
	ส่งออก	1,958.7	568.5	1,478.4	118.1	8,554.8
	ดุลการค้า	758.1	-2,401.5	-3,306.5	-177.0	-20,772.6
2535	นำเข้า	1,044.2	2,038.0	3,579.3	2,365.5	30,979.0
	ส่งออก	3,074.0	1,947.5	2,045.8	1,699.9	9,800.7
	ดุลการค้า	2,029.3	-90.4	-1,533.5	-695.5	-21,178.3
2536	นำเข้า	1,598.8	2,145.7	3,924.4	2,439.9	27,609.8
	ส่งออก	4,431.2	2,930.7	3,837.0	4,539.4	13,636.3
	ดุลการค้า	2,832.3	785.0	-87.3	2,099.4	-13,973.5
2537*	นำเข้า	1,461.0	824.5	3,429.2	2,719.8	27,947.0
	ส่งออก	5,850.4	4,914.2	4,625.9	5,185.2	17,884.4
	ดุลการค้า	4,389.4	4,089.7	1,266.6	2,565.4	-10,062.6
อัตราการเติบโต 2533-2536						
	ส่งออก	8.90	-7.13	-1.64	84.06	-0.18
	ดุลการค้า	33.55	67.43	41.47	186.95	22.17

2537* : ถึงเดือนตุลาคม

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 5.7

ศักยภาพด้านการค้า ไทยกับเวียดนามตอนกลาง

ทิศทางการค้า	สินค้า	อุปสรรค
1. ไทยนำเข้าจากเวียดนาม	1. อาหารทะเลแช่เย็น 2. หมู วัว หมูยอ 3. หนังกบ 4. พลอย 5. ไหม ถั่วลิสง 6. ผลไม้ (ส้ม) 7. แร่เหล็ก 8. ไม้แปรรูป 9. การท่องเที่ยว	- ขาดด่านสากลที่เวียดนาม - ค่าขนส่งและระยะเวลา - โรงแช่แข็งยังด้อยพัฒนา - จำนวนสินค้าไม่สม่ำเสมอ - ด้านกักสัตว์ (NTB) - ค่าขนส่งทางบกจากเวียดนามถึงกทม. สูงกว่าทางทะเล - ไม่จำเป็นต้องใช้ถนนขนส่ง - รัฐบาลเวียดนามไม่สนับสนุน - ไทยมีภาษีกีดกันนำเข้า - ระยะเวลาขนส่ง - ไทยไม่มีโรงงานถลุง ต้องซื้อเป็นโลหะ แต่เวียดนามยังไม่มีโรงงานถลุง - เวียดนามต้องการเพิ่มมูลค่าการ ส่งออกในรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ - เวียดนามปิดป่า - ถนนในลาวยังใช้การไม่ได้ - คนไทยยังผ่านด่านเวียดนามไม่ได้ - สถานที่ท่องเที่ยวยังด้อยพัฒนา - ค่าที่พักคนต่างชาติแพงกว่าคนเวียดนาม 3 เท่าตัว
2. ไทยส่งออกปเวียดนาม	1. สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์ น้ำตาล ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผ้าผืน ฯลฯ 2. มะเขือเทศกระป๋อง ส่งออกผ่าน ท่าเรือเมืองวินห์ 3. เครื่องจักรกลการเกษตร	- ค่าขนส่งและระยะเวลา - เวียดนามมีภาษีนำเข้าสินค้าบางชนิด สูงมาก ทำให้มีการลักลอบนำเข้าสูง - การนำเข้าต้องมีใบอนุญาต - ค่าใช้จ่ายท่าเรือแพง - ท่าเรือไม่มี container - ภาคกลางยังไม่ต้องใช้เครื่องจักรกล เพราะค่าจ้างต่ำและจนมาก

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 5.8
ศักยภาพด้านการค้า ไทยกับลาวภาคกลาง

ทิศทางการค้า	สินค้า	อุปสรรค
1. ไทยนำเข้าจากลาว	1. ไฟฟ้า 2. หินปูน ปูนซีเมนต์ 3. สินค้าเกษตรกรรม 4. ไม้แปรรูป 5. เสื้อผ้าราคาถูก 6. การท่องเที่ยว	- ปัญหาการเจรจาค่าไฟฟ้า - ลาวยังไม่มีโรงงานผลิต - ค่าขนส่งแพง - ภาษีนำเข้าสูง ปริมาณการค้าน้อยมาก - ระบบติดต่อการค้ามีต้นทุนธุรกรรมสูง - หลังสร้างเขื่อนเสร็จ จะมีไม้่น้อย เพราะลาวต้องการสงวนป่า - ค่าขนส่ง และภาษีนำเข้า - ลาวต้องการให้เป็น package tour และ เกรงผลเสียต่อวัฒนธรรม - ถนนและแหล่งท่องเที่ยวยังไม่พัฒนา
2. ไทยส่งออกสู่ลาว	1. สินค้าอุปโภคบริโภค	- ตลาดลาวเล็ก และอำนาจซื้อต่ำ

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 5.9

เงินลงทุนสร้างถนนสายตะวันออก-ตะวันตก (East West Corridor)

ถนน	ลักษณะถนน	ระยะทาง (กม.)	ต้นทุน (ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ)
หมายเลข 8			
- ไทย	- ปรับปรุงถนนเส้นทางเป็นชั้น 2	n.a.	5.5
- ลาว	- อัลฟาติกคอนกรีต	137	10.3
	- สะพาน 2 ช่องทาง		
- เวียดนาม	- อัลฟาติกคอนกรีต	85	3.2
- สะพานข้ามแม่น้ำโขง	- สะพานระหว่างประเทศ	-	<u>30.7</u>
- ต้นทุนรวม			<u>49.7</u>
- อัตราผลตอบแทน			14.10%
หมายเลข 12			
- ไทย	- ปรับปรุงถนนเส้นทาง 2169 เป็น DOH ชั้น 1	n.a.	8
- ลาว	- ซ่อมแซม ปรับปรุง และ ขยายถนนเป็น DOH ชั้น 4	136	21.7
- เวียดนาม	- ซ่อมแซม ปรับปรุง และบำรุง	152	22.7
- สะพานข้ามแม่น้ำโขง	- สะพานระหว่างประเทศ	-	<u>30.7</u>
- ต้นทุนรวม			<u>83.1</u>
- อัตราผลตอบแทน			3.60%

ที่มา: ADB (1994) : 109-111.

จะลดลงมาก² ประเด็นสำคัญคือ หลังจากถนนสาย 8 สร้างเสร็จ การขนส่งสินค้าจากเวียดนามสู่นครพนมต้องใช้เวลาน้อยกว่าการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯ มิฉะนั้นเส้นทางสาย 8 ก็จะไม่ก่อให้เกิดการค้าเพิ่มขึ้นเท่าที่ควร

ขณะนี้รัฐบาลลาวยังสับสนท่าทีเรื่องการสร้างสะพาน เพราะต้องการประเมินผลกระทบจากสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่หนองคาย-ท่าเดื่อ ก่อน อย่างไรก็ตามการสร้างสะพานที่นครพนมจะต้องเปรียบเทียบผลดีผลเสียกับการสร้างที่มุกดาหาร เพื่อเชื่อมโยงกับถนนสาย 12 ซึ่งตรงไปยังท่าเรือน้ำลึกที่เมืองดานัง คาดว่าก่อนที่ลาวและไทยจะตัดสินใจเลือกสถานที่สร้างสะพาน จะต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง โดยศึกษาท่าเรือต่างๆในเวียดนามประกอบ

อุปสรรคสำคัญประการที่สอง คือ คนไทยยังไม่สามารถเข้าออกผ่านด่านชายแดนลาว-เวียดนามได้ จากการสัมภาษณ์ประธานกรรมการประชาชนของฮาดิน เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2537 ท่านให้สัมภาษณ์ว่าได้ทำหนังสือขออนุมัติจากรัฐบาลให้เปิดเป็นด่านที่ยอมให้คนไทยและสินค้าไทยเข้าออกได้ แต่ยังรอการพิจารณาอยู่ ขณะเดียวกัน ด่านของไทยที่นครพนมกับเมืองท่าแขกก็ยังไม่เปิดให้คนเวียดนามและสินค้าเวียดนามข้ามแดนเข้ามายังฝั่งไทย

อุปสรรคสำคัญประการที่สาม คือ ภาษีขาเข้าของทั้งสามประเทศค่อนข้างสูง ทำให้โอกาสที่จะเกิดการค้าอย่างเปิดเผยเป็นไปได้ยาก สินค้าที่ถูกเก็บภาษีสูงก็จะมีราคาลงบนำเข้าอย่างใจแค่ม เนื่องจากไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศทั้งสอง ซึ่งเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก ดังนั้นไทยควรพิจารณาให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร (Preferential Tariff Arrangement) แก่ประเทศทั้งสอง³

นอกจากนั้นไทยยังมีอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff barriers) ซึ่งจะทำให้สินค้าเกษตรโดยเฉพาะปศุสัตว์ จากลาวและเวียดนามเข้าไทยไม่ได้ หรือ ได้ก็ด้วยต้นทุนที่สูงลิบ

ในขณะที่ยังไม่มีสะพานข้ามแม่น้ำโขง ท่าเรือสำหรับให้รถยนต์และรถบรรทุกข้ามฟากไทย-ลาวยังเป็นท่าเรือผูกขาด อัตราค่าบริการแพงมาก และสถานที่ไม่สะดวก หากปริมาณรถมากขึ้นจะเกิดปัญหาจราจรติดขัด เป็นการสูญเสียเวลาของการขนส่งโดยใช้เหตุ

ส่วนอุปสรรคอื่นๆ ที่ระบุในตารางที่ 5.7-5.8 เป็นอุปสรรคที่ไม่สำคัญเท่าปัจจัย 5 ปัจจัยข้างต้น สำหรับการท่องเที่ยว นั้น อุปสรรคสำคัญ คือ ด่านที่เวียดนาม และการออกใบอนุญาตเข้าประเทศ (border pass) นอกจากนั้น โรงแรม และสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งทั้งในลาวและเวียดนามยังด้อยพัฒนา อย่างไรก็ตามหากมีตลาดนักท่องเที่ยวมากขึ้น เชื่อว่านักลงทุนทั้งไทย เวียดนาม และลาวจะลงทุนปรับปรุงจุดอ่อนเหล่านั้นได้ ยกเว้นเรื่องที่ว่ารัฐบาลลาวยังเป็นห่วงว่าการท่องเที่ยวจะทำลาย

---

² ตารางที่ 5.9 แสดงว่าถนนสายที่ 12 จากท่าแขกไปยังเมืองจอลอ (ชายแดนเวียดนาม) และต่อไปจนถึงท่าเรือฮอนลา ในฮาดินจะมีอัตราตอบแทนต่ำเพียง 3.6 % เพราะเป็นเส้นทางขนไม้เป็นหลัก

³ ไทยเคยให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรแก่สินค้าเกษตรจากสปป.ลาว แต่ในทางปฏิบัติยังไม่เกิดผลแท้จริง เพราะหน่วยราชการไทยยังใช้ระเบียบต่างๆสกัดกั้นสินค้าเข้าจากลาว หากต้องการสร้างความร่วมมืออย่างจริงจัง ไทยต้องมีความจริงจังในด้านนี้และไม่ควรมีมาตรการอื่นๆที่ก่อให้เกิดต้นทุนในการนำเข้าเช่น rule of origin

วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของลาว ซึ่งขณะนี้ก็มีเรื่องเกิดขึ้นดังที่รายงานในหนังสือพิมพ์ (สมาคมไทยลาว กรกฎาคม-กันยายน 2537)

ส่วนการส่งออกสินค้าออกจากไทยไปยังลาวและเวียดนาม นอกจากปัญหาเรื่องด่านที่เวียดนามแล้ว ก็จะมีอุปสรรคสำคัญอีก 3 ประการได้แก่ ภาษีนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปและสินค้าอุปโภคบริโภค ค่อนข้างสูงมาก เพราะประเทศทั้งสองต้องการคุ้มครองอุตสาหกรรมบางอย่าง และในช่วงต้นของการพัฒนา ยังไม่ต้องการให้สินค้าฟุ่มเฟือยล้นไหลเข้าประเทศ อย่างไรก็ตามรัฐบาลทั้งสองประเทศคงจะทราบว่า หากถนนดีขึ้น การคงอัตราภาษีไว้สูงๆ จะไม่เกิดประโยชน์ต่อรัฐ เพราะจะมีกองทัพบกชนสินค้าหนีภาษีทุกประเภทเข้าประเทศ ทำให้รัฐขาดรายได้จากภาษีเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ แต่การลดภาษีเข้าเป็นเรื่องนโยบายการคลังของรัฐบาลกลาง ซึ่งขณะนี้กำลังพิจารณาปฏิรูปภาษีศุลกากรอีกครั้งหนึ่ง

อุปสรรคประการที่สองได้แก่ อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (NTB) เพราะเวียดนามมีระบบใบอนุญาตการนำเข้าสินค้าบางประเภท และอุปสรรคประการสุดท้ายคือ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเวียดนามยังเก็บค่าผ่านทางจากรถบรรทุกที่มาจากลาวในอัตราที่สูง และตั้งด่านเก็บหลายด่าน แม้กระทั่งการวิ่งข้ามสะพาน ซึ่งมีจำนวนมากก็ต้องเสียค่าผ่านเป็นรายสะพาน (จากคำสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านการค้าของลาว)

นอกจากนี้ หากผู้ประกอบการไทยต้องการใช้ท่าเรือเมืองวินห์ (ท่าเรือ Cua Lo) เพื่อส่งออกสินค้าจากภาคอีสาน เช่น มะเขือเทศ หรือ ผลไม้กระป๋อง ผู้ประกอบการก็จะประสบปัญหาหลายประการ เช่น เรือที่เข้ามารับสินค้ามีน้อยเที่ยว เพราะท่าเรือแห่งนี้ยังมี excess capacity มาก อัตราค่าระวาง และค่าบริการที่ทำเรือค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะเมื่อปริมาณขนส่งมีน้อย ค่าระวางย่อมแพง นอกจากนั้นท่าเรือวินห์เป็นท่าเรือขนส่งสินค้าทั่วไป (general cargo) เช่น สินค้าเกษตร ปุ๋ย เหล็ก ฯลฯ ยังไม่มีการใช้ container ในการขนส่งสินค้า ข้อจำกัดประการสุดท้าย คือ ท่าเรือแห่งนี้รับเรือที่มีขนาดระวางบรรทุกสูงสุดได้เพียง 8,000 ตัน แม้ว่าจังหวัดจะมีแผนปรับปรุงให้ท่าเรือรับเรือที่มีระวางมากขึ้นเกิน 10,000 ตัน แต่ขณะนี้ปริมาณจราจรยังน้อยมาก อาจไม่คุ้มที่จังหวัดจะลงทุนขยายท่าเรือ และจังหวัดก็ไม่มีเงินทุนของตนเอง ต้องพึ่งพางบประมาณจากรัฐบาลกลางเป็นหลัก

5.3 ศักยภาพด้านการลงทุน และอุปสรรค

อุปสรรคสำคัญ ของการพัฒนาประเทศลาวและเวียดนาม คือ การขาดเงินออมเพื่อใช้ในการลงทุน (World Bank 1993) และขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการลงทุน การลงทุนต่างประเทศจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ปรากฏว่ามีนักลงทุนต่างชาติหลั่งไหลเข้าไปลงทุนในประเทศทั้งสองเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเวียดนาม ปรากฏว่าระหว่างปี 2531-35 มีเงินลงทุนจากต่างชาติสูงถึง 4,551 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งนับว่าสูงมาก เพราะมูลค่าการลงทุนเท่ากับร้อยละ 46 ของการลงทุนจากต่างชาติในประเทศไทยในช่วงเวลาเดียวกัน

ข้อสังเกต คือ นักลงทุนต่างชาติที่สำคัญในเวียดนามเป็นนักลงทุนรายเล็กจากไต้หวัน ฮังกง ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย ส่วนญี่ปุ่นยังมีปริมาณการลงทุนในเวียดนามน้อยมาก (ดูตารางที่ 5.10) ทั้งนี้เพราะอุปสรรคด้านการลงทุนโดยเฉพาะความไม่ชัดเจน และความไม่แน่นอนของกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ บริษัทใหญ่ๆจึงยังไม่กล้าเสี่ยง ประเทศที่เข้าไปลงทุนจึงมักมีความคุ้นเคยกับเวียดนามมาก่อน โดยเฉพาะไต้หวัน ฮังกง และฝรั่งเศส

สำหรับในลาว ไทยเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุด รองลงมาคือ นักลงทุนจากสหรัฐอเมริกา ไต้หวัน และฮังกง (ตารางที่ 5.10) ทั้งนี้นอกจากปัญหากฎระเบียบต่างๆแล้ว ลาวยังเป็นประเทศที่มีตลาดเล็กมาก และไม่มีข้อได้เปรียบที่เด่นชัดสำหรับอุตสาหกรรมส่งออก นักลงทุนต่างชาติจึงไม่ค่อยให้ความสนใจ รวมทั้งปริมาณเงินช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศก็น้อยกว่าที่เวียดนามได้รับเช่นกัน

กิจกรรมการลงทุนที่สำคัญที่สุดในเวียดนามคือ การขุดเจาะน้ำมัน รองลงมาคือการสร้างโรงแรม และอุตสาหกรรมเบาที่ใช้แรงงานหนาแน่นและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ตารางที่ 5.11) การลงทุนส่วนใหญ่จะกระจุกตัวในเมืองโฮจิมินห์ ซึ่งเป็นเมืองอุตสาหกรรมขนาดเบาซึ่งมีผู้ประกอบการท้องถิ่นจำนวนมาก รองลงมาคือ ฮานอย ซึ่งเคยเป็นฐานอุตสาหกรรมหนักของประเทศและดานัง (ดูรูปที่ 5.1)

สำหรับในลาว การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนสร้างเขื่อนพลังน้ำ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า โรงแรม และการท่องเที่ยว และการสื่อสารคมนาคม (ดูตารางที่ 5.11 และ บทที่ 3)

ปัจจุบัน สปป.ลาว มีนิคมอุตสาหกรรมเพียงแห่งเดียว คือ ในกำแพงนครเวียงจันทน์ แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจได้กำหนดให้คำม่วนและบรีคำไซเป็นจังหวัดเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

กิจกรรมการลงทุนของนักลงทุนไทยส่วนใหญ่ของไทยในลาว ได้แก่ โรงงานสิ่งทอและเสื้อผ้า กิจกรรมด้านธุรกิจการเกษตร การส่งออกและนำเข้า และการทำไม้ (ดูตารางที่ 5.12) แสดงให้เห็นชัดเจนว่านักลงทุนไทยได้เคลื่อนย้ายฐานการผลิตที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงานไปยังลาว และไทยอาศัยประสบการณ์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมไปใช้ในลาว

กิจกรรมลงทุนของนักลงทุนไทยในเวียดนามก็คล้ายคลึงกัน คือ เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่พึ่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โรงงานแช่แข็งอาหารทะเล การทำนากุ้ง ส่วนในภาคบริการก็จะลงทุนสร้างโรงแรมและแหล่งท่องเที่ยว (ดูตารางที่ 5.12)

จากข้อมูลลักษณะการลงทุนข้างต้น และจากฐานทรัพยากรของจังหวัดต่างๆบนถนนสาย 8 เราคาดว่าศักยภาพการลงทุนในเวียดนามได้แก่ โรงแรม โรงงานแช่แข็งอาหารทะเล โรงงานฟอกหนัง เฟอร์นิเจอร์ อัญมณี ฯลฯ (ดูตารางที่ 5.13) ส่วนการลงทุนในลาวจะมีน้อยประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง เฟอร์นิเจอร์ และโรงแรม เป็นต้น

ดูเหมือนว่าอุปสรรคต่อการลงทุนเพื่อการส่งออกจะมีมากกว่าการลงทุนเพื่อสนองตลาดในประเทศ อุปสรรคสำคัญต่ออุตสาหกรรมส่งออกคือ ระบบการคมนาคมขนส่ง (ถนนและโทรศัพท์) ปัญหาท่าเรือไม่ได้มาตรฐาน ค่าขนส่งทางเรือจากเมืองวินห์แพงกว่าการส่งผ่านท่าเรือ เมืองไฮฟอง (ทางเหนือ) รวมทั้งปัญหากระแสไฟฟ้าดับบ่อย ปัญหาเหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการไม่อาจผลิตและส่ง

ตารางที่ 5.10

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามและลาว จำแนกตามประเทศ

(ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ)

ประเทศผู้ลงทุน	เวียดนาม		ลาว	
	ถึง ตุลาคม 2535		ถึง มิถุนายน 2537	
	โครงการ	เงินทุน	โครงการ	เงินทุน
ไต้หวัน	61	784	27	45
ฮ่องกง	118	597	21	28
ฝรั่งเศส	35	453	46	18
ออสเตรเลีย	26	308	32	35
เนเธอร์แลนด์	6	268	4	0.5
สหราชอาณาจักร	13	245	11	13
ญี่ปุ่น	27	232	11	3
สหภาพโซเวียต	41	176	15	19
เกาหลีใต้	17	150	10	9
แคนาดา	12	114	11	2
มาเลเซีย	13	90	6	22
สิงคโปร์	22	79	16	19
สหรัฐอเมริกา	-	-	-	-
ไทย	28	62	190	261

ที่มา: (1) The World Bank "Viet Nam Transition To The Market", Table 4.6,

(2) Oversea Commercial Offices, Vientiane Office

ตารางที่ 5.11

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามและสปป.ลาว จำแนกตามสาขา

สาขา	เวียดนาม		ลาว	
	ถึง ตุลาคม 2535		กันยายน 2531 - มิถุนายน 2537	
	จำนวน (ราย)	เงินลงทุน (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	จำนวน (ราย)	เงินลงทุน (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)
การอุตสาหกรรม	265	1,200	158	150
การเหมืองแร่/ปิโตรเลียม	21	1,032	20	89
ธุรกิจการเกษตร	21	261	80	121
การประมง	38	203	0	0
การสื่อสารและคมนาคม	16	175	34	146
การก่อสร้าง	5	7		
การโรงแรม/ท่องเที่ยว	57	778	33	114
การธนาคาร	9	110	9	41
การบริการอื่นๆ	69	217	96	35
อื่นๆ	5	10	48	16
รวม	506	3,993	478	712

ที่มา: (1) Table 4.5 "Viet Nam: Transition To The Market", The World Bank, 1993

(2) FIMC. Quoted in Thai-Laos Association, 1994

รูปที่ 5.1

เขตอุตสาหกรรมในบางพื้นที่ของไทย-ลาว-เวียดนาม

ที่มา : ไทย : การนิคมอุตสาหกรรม

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ลาว: จากการสัมภาษณ์

เวียดนาม : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 5.12

โครงการลงทุนของคนไทยในสปป.ลาวและเวียดนาม

กิจการ	ลาว (ถึง มีนาคม 2537)	เวียดนาม (ถึง ตุลาคม 2537)	
	โครงการ	โครงการ	เงินลงทุน (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)
เฟอร์นิเจอร์และผลิตภัณฑ์ไม้	6	-	-
เหมืองแร่และปิโตรเลียม	6	-	-
การส่งออก การนำเข้า และการค้า	11	10	n.a.
เครื่องดื่มและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์	3	-	-
ยานพาหนะ รถจักรยานยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง	8	1	4.8
การก่อสร้าง	7	-	-
โรงแรม ภัตตาคาร และการท่องเที่ยว	8	2	22.5
การขนส่งคมนาคม	1	-	-
ธุรกิจการเกษตร และปศุสัตว์	13	1	0.8
อุตสาหกรรมกรรมการเกษตรและอาหาร	3	4	8.0
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	6	13.6
การธนาคาร	8	5	n.a.
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	29	-	-
วิทยุ โทรทัศน์และการสื่อสาร	1	-	-
หนังสือพิมพ์	-	1	n.a.
เจียระไนพลอย	-	4	3.1
สายการบิน	1	2	n.a.
บริษัทที่ปรึกษา	5	-	-
อุตสาหกรรมอื่นๆ (สี น้ำแร่ เครื่องเย็บผ้า ระบบควบคุมมลภาวะ กระดาษชำระ ปากกาลูกกลิ้ง)	-	6	10.7
บริการอื่นๆ	-	2	n.a.
รวม	110	44	63.5

ที่มา: (1) Board of Investment, List of Thai Companies Doing Business Abroad

(2) National Economic Development Board, Economic Situation and Potentials of
Vietnam, 1993

หมายเหตุ: บางบริษัทอาจมีมากกว่า 1 โครงการ หรือ 1 สำนักงาน

ตารางที่ 5.13

ศักยภาพการลงทุนและความช่วยเหลือจากไทย
ในเวียดนาม และลาวตอนกลาง

ประเภทการลงทุน	ตลาด	อุปสรรคสำคัญ
ก. เวียดนามตอนกลาง		
1. โรงแรม ท่องเที่ยว	- นักท่องเที่ยวไทย	- ร่วมทุนกับรัฐ ถนนไม่ดี - แหล่งท่องเที่ยวด้วยพัฒนา
2. โรงงานแปรรูปอาหารทะเล	- ตลาดโลก/อีสาน	- ไฟฟ้าดับบ่อย ทำเรือ
3. โรงงานฟอกหนัง	- ตลาดโลก/ไทย (กทม.)	- ปัญหาขนส่ง และน้ำเสีย ทำเรือ
4. โรงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ และหวาย และโรงงานสิ่งทอ	- ตลาดโลก	- การหาตลาดต้องร่วมทุนกับ ประเทศผู้ซื้อ ปัญหาขนส่งและทำเรือ
5. อัญมณี	- ตลาดโลก	- เวียดนามขาดแรงงานฝีมือ - แหล่งพลอยน้อย
6. โรงงานแปรรูปเนื้อสัตว์	- ตลาดเวียดนาม	- กำลังซื้อเวียดนามต่ำ - เทคโนโลยี
7. เพาะพันธุ์ปลา	- ตลาดเวียดนาม	- เทคโนโลยีถูกลอกเลียนง่าย ต้องเป็นความช่วยเหลือจาก รัฐบาลไทย
8. เครื่องจักรกลเกษตร	- ตลาดเวียดนาม	- ต้องรอจนค่าจ้างในภาคเกษตร สูงขึ้น (ระยะยาว)
9. การก่อสร้างถนนสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับพื้นฐาน	- ตลาดเวียดนาม	- ปัญหาการควบคุมงาน (ปัญหาภาษา)
10. น้ำตาล	- ตลาดเวียดนาม	- ร่วมทุนกับรัฐ และต้องลงทุนสูง
11. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	- ตลาดเวียดนาม ตลาดส่งออก	- ร่วมทุนกับรัฐ - โรงแปรรูปด้วยพัฒนา
ข. ลาวตอนกลาง		
1. ปูนซีเมนต์	- ตลาดลาวและไทย	- ลงทุนสูง ลาวขาดแรงงาน ค่าขนส่งสู่ไทยแพง
2. วัสดุก่อสร้าง	- ตลาดลาวและไทย	- ลาวขาดแรงงาน และค่าขนส่ง สู่ไทยแพง
3. เฟอร์นิเจอร์	- ตลาดไทย/ส่งออก	- ขาดแคลนแรงงานทักษะและ ลงทุนสูง
4. ก่อสร้าง	- ตลาดลาว	- ต้องมีความสัมพันธ์กับบริษัท ต่างชาติที่ประมูลงานใหญ่ได้ เช่น การสร้างเขื่อน
5. โรงแรม	- นักท่องเที่ยวไทย	- ปัญหาสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

สินค้าได้ทันเวลา นอกจากนั้น หากการผลิตต้องนำเข้าสินค้าชั้นกลางบางอย่างจากต่างประเทศ ต้นทุนจะค่อนข้างสูง เพราะสินค้านำเข้าต้องมาจากท่าเรือไฮฟอง ซึ่งห่างไปทางเหนือของจังหวัดเหงาญเกือบ 400 กิโลเมตร ใช้เวลาขนส่งเกือบ 10 ชั่วโมง และกระบวนการนำเข้าก็ค่อนข้างยุ่งยากด้วย

ดังนั้นในปัจจุบันการไปลงทุนเพื่อส่งออกจึงควรไปลงทุนในเมืองโฮจิมินห์ ฮานอย หรือ ไฮฟอง มากกว่าการลงทุนในภาคกลาง แต่อย่างไรก็ตาม การลงทุนเพื่อขายในตลาดเวียดนามน่าจะมีโอกาสเป็นไปได้มากกว่า อุปสรรคสำคัญของการลงทุนทุกประเภทในเวียดนามมี 2 ข้อ คือการต้องลงทุนร่วมกับหน่วยราชการของเวียดนาม และกฎหมายกำหนดว่าการตัดสินใจของบริษัทต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นทุกฝ่าย (World Bank 1993) อุปสรรคอีกข้อหนึ่ง คือ ขั้นตอนการขออนุมัติโครงการลงทุนยังค่อนข้างสลับซับซ้อน และกินเวลานาน นอกจากนี้รัฐบาลอาจเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ต่างๆ ในภายหลัง อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการขนาดเล็กสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้โดยการสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนั้น รัฐบาลท้องถิ่นของจังหวัดตอนกลางต้องการดึงดูดนักลงทุนให้มาตั้งโรงงานในจังหวัดทางเหนือและใต้ ในอดีตภาคกลางเคยถูกดูถูกขูดรีดทรัพยากรไป และต้องประสบปัญหาภัยจากสงครามอย่างรุนแรง แต่จังหวัดในภาคกลางมีฐานะยากจน และขาดแคลนเงินลงทุน ดังนั้น รัฐบาลของจังหวัดในภาคกลางจึงต้องการให้นักลงทุนจากต่างชาติเอาเงินทุนและเทคโนโลยีเข้าไปช่วยพัฒนาจังหวัดของตน

ส่วนอุปสรรคของการลงทุนในลาว โดยเฉพาะโครงการลงทุนขนาดใหญ่ คือ ปัญหาขาดคน และปัญหาขาดแคลนบริการบางอย่าง ดังนั้น นักลงทุนต้องเริ่มจากการนำแรงงานไทยที่มีความชำนาญเข้าไปก่อน ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นเพราะต้องจ่ายค่าจ้างอัตราต่างประเทศ (แต่ในระยะยาวลาวจะได้ประโยชน์ เพราะบริษัทต้องพัฒนาคนลาวให้มีฝีมือแทนคนไทย) นอกจากนั้นเมื่อโครงการลงทุนมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คนงานย่อมมีความต้องการด้านอาหารที่อยู่อาศัยและสถานบันเทิง แต่โครงสร้างเศรษฐกิจของลาวยังมีลักษณะเป็นแบบผลิตเพื่อยังชีพ อย่างไรก็ตามในไม่ช้า ผู้ประกอบการท้องถิ่นของลาวจะเห็นประโยชน์จากการเข้ามาทำธุรกิจบริการด้านเหล่านี้

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคด้านการค้าและการลงทุนพอจะสรุปผลได้ดังนี้

ประการแรก โอกาสการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว การค้ามีสูงกว่าการสร้างความร่วมมือด้านการลงทุน เพราะทั้งไทยและเวียดนามต่างก็มีความต้องการซื้อสินค้าซึ่งกันและกันอยู่แล้ว ขนาดตลาดค่อนข้างใหญ่ (แม้ว่ารายได้ของคนในภาคกลางของเวียดนามจะยังต่ำมากก็ตาม) ปัจจุบันมีสินค้านำเข้าชนิดจากไทยที่ผ่านแดนลาวเข้าไปเวียดนาม และไทยเองก็ซื้อสินค้านำเข้าอย่างจากเวียดนามโดยเฉพาะข้าว แต่การค้าขายเป็นแบบผ่านมือที่สาม หรือเป็นแบบลักลอบ เพราะมีอุปสรรคบางอย่างดังกล่าวไปแล้ว ในด้านการท่องเที่ยว ทั้งลาวและเวียดนามก็มีสถานท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยได้ ทันทึที่อุปสรรคถูกกำจัดไป เชื่อว่าการค้าและการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นมากพอสมควร

ผลทางด้านการค้าจะทำให้เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเชื่อมโยงกับอีก 2 ประเทศมากขึ้น สินค้าสำคัญที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะซื้อเพิ่มขึ้นจากสองประเทศ ได้แก่ อาหารทะเลแช่แข็ง ปศุสัตว์ ไหม ไม้ และในอนาคตจะมีวัสดุก่อสร้าง ขณะเดียวกัน สินค้าที่มีโอกาสส่งออกจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้น คือ สินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะน้ำตาล เครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น ส่วนสินค้าส่งออกสู่ตลาดโลกของภาคอีสานที่มีโอกาสใช้ท่าเรือเมืองวินห์ ยังมีน้อยประเภท ที่สำคัญคือ ผัก-ผลไม้กระป๋อง ส่วนสินค้าออกจากขอนแก่น-กาฬสินธุ์ จะยังคงส่งผ่านท่าเรือกรุงเทพฯ หรือแหลมฉบังมากกว่า

ส่วนการลงทุนนั้นยังติดขัดปัญหาระเบียบทางราชการ ปัญหาลาวและเวียดนามขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และขาดแคลนผู้บริหาร เป็นต้น

ประการที่สอง การลงทุนเพื่อสนองตลาดในประเทศเวียดนามและลาว จะง่ายกว่าการใช้ประเทศทั้งสองเป็นฐานเพื่อการส่งออก ทั้งนี้เพราะการผลิตสินค้าส่งออกจะต้องมีต้นทุนที่แข่งขันกับตลาดโลกได้ ขณะที่การผลิตสนองตลาดในประเทศยังได้รับการคุ้มครองค่อนข้างสูง ปัจจัยที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าส่งออกสูง ได้แก่ ค่าขนส่งปัจจัยการผลิตและสินค้าทั้งทางบกและทางเรือ เวียดนามตอนกลางมีระบบการคมนาคมขนส่งที่แย่ที่สุด เพราะตลอดสงครามเวียดนาม ถนนหนทางจะถูกเครื่องบินโจมตีทำลายเป็นประจำ ส่วนการขนส่งสินค้าออกสู่ตลาดโลก โดยใช้ท่าเรือเมืองวินห์ก็ยังมีค่าขนส่งสูง เพราะปริมาณสินค้าเข้าออกจากท่าเรือมีน้อย มีเรือเข้าออกจำนวนน้อยเที่ยว บางครั้งไม่ชุงจากลาวต้องรอเรือนานหลายสัปดาห์ นอกจากนั้นการผลิตยังมีปัญหาขั้นตอนการขออนุมัติโครงการลงทุนต้องใช้เวลานาน ปัญหาไฟฟ้างบจ่าย ปัญหาการขออนุญาตนำเข้าวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต (ทั้ง import permit และ import license) และปัญหาการขอคืนเงินภาษีวัตถุดิบจากการส่งออก เป็นต้น

5.4 แนวทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดบนถนนสาย 8

การศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจและศักยภาพของจังหวัดต่างๆบนถนนสาย 8 ได้แก่ จังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของไทย แขวงคำม่วน ฮาติง และ เงอาน พบว่าการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสามประเทศ จะก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างมากต่อประชาชนในบริเวณดังกล่าว การศึกษาเป็นการยืนยันผลการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการปรับปรุงและขยายถนนสาย 8 ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับเงินลงทุนจำนวน 49.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ผลประโยชน์สำคัญที่จะได้จากการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจครั้งนี้ จะมาจากการท่องเที่ยวและการค้าก่อน ส่วนโอกาสการลงทุนจะค่อยๆเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวในภายหลัง ยกเว้นการลงทุนบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ทันทีภายหลังจากที่สร้างถนนสาย 8 เสร็จ เช่น การลงทุนสร้างโรงแรมที่พัก เป็นต้น

ประโยชน์สำคัญประการแรกจากการร่วมมือด้านการค้าคือ ปริมาณการค้าระหว่างสามประเทศ จะเพิ่มขึ้นมาก (trade creation) เพราะโครงสร้างการผลิตของไทยแตกต่างจากเวียดนามและลาว ไทยมีความต้องการสินค้าหลายอย่างของเวียดนามและลาว ขณะที่เวียดนามและลาวก็ต้องซื้อสินค้าบางอย่างที่ตนผลิตไม่ได้จากไทย นอกจากนี้ตลาดในไทยและเวียดนามก็มีขนาดใหญ่พอที่จะก่อให้เกิดการค้าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้บริโภคของไทยและเวียดนามจะซื้อสินค้าได้ในราคาต่ำลง

ถึงแม้การค้าส่วนใหญ่ที่เพิ่มขึ้นจะเกิดขึ้นระหว่างไทยกับเวียดนาม แต่ลาวก็จะได้ประโยชน์จากการที่มีรถบรรทุกผ่านมากขึ้น ทำให้เกิดความต้องการอาหาร ที่พัก น้ำมันและบริการซ่อมแซมรถเพิ่มขึ้น ยิ่งกว่านั้นลาวอาจเก็บค่าผ่านทางและสร้างระบบ transit warehouse ขึ้นมา เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าได้

ปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้นระหว่างไทย ลาว และเวียดนาม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การผลิตสินค้าในสามประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดต่างๆ บนถนนสาย 8 และต่อความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ

ประการที่สอง การค้าระหว่างสามประเทศในบริเวณถนนสาย 8 อาจช่วยให้ลาวและเวียดนามลดการขาดดุลการค้ากับไทยลงได้ เพราะตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมีความต้องการสินค้าหลายชนิดจากเวียดนาม หากค่าขนส่งถูกลง สินค้าจากเวียดนามจะมีราคาต่ำกว่าสินค้าจากกรุงเทพฯ ที่ขนมายังภาคอีสาน

ประการที่สาม ทั้งเวียดนามและลาวมีอัตราการออมต่ำมาก (น้อยกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ประชาชาติ) การพัฒนาประเทศจึงต้องพึ่งเงินลงทุนจากต่างประเทศ นักลงทุนไทยสามารถนำเงินทุนและความรู้ด้านการผลิตและการจัดการ ไปลงทุนในลาวและเวียดนามได้ ซึ่งจะช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมของสองประเทศพัฒนาได้เร็วขึ้น ข้อดีของการลงทุนของไทย คือ เทคโนโลยีการผลิตของไทยอาจเหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและเงื่อนไขต่างๆ ของลาวและเวียดนาม มากกว่าเทคโนโลยีขั้นสูงของบริษัทจากตะวันตกและญี่ปุ่น

ประการที่สี่ แม้ว่าในระยะแรกนักลงทุนไทยในลาวจะต้องนำคนงานจากไทยเข้าไปทำงานในลาว แต่เพื่อลดต้นทุนการผลิต นักลงทุนจะต้องถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนลาว ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านการผลิตในโรงงาน การควบคุมสายการผลิต การบริหารจัดการโรงงาน หรือแม้กระทั่งทักษะบางอย่าง เช่น การขับรถบรรทุก ขับรถแมคโคร ฯลฯ นอกจากนี้เมื่อมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ย่อมเกิดความต้องการซื้ออาหารต้องการที่อยู่อาศัย สถานบันเทิงและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ประกอบการลาวเห็นช่องโอกาสในด้านการค้าและการลงทุนเพิ่มขึ้น

เมื่อมีเหตุผลพอเพียงที่จะสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เราจึงนำเสนอแนวคิดในการสร้างความร่วมมือระหว่างสามประเทศ สาระสำคัญของแนวคิดมี 3 ประการคือประการแรก ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราจัดหรือลดอุปสรรคต่อการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ประการที่สองหลังจากขจัดอุปสรรคแล้วก็ต้องสร้างมาตรการ หรือสร้างสถาบันที่จะมาอำนวยความสะดวกในด้านการค้าและการลงทุนประการสุดท้าย การค้าและการลงทุนเป็นเรื่องระหว่างบุคคลเป็นเรื่องของความรู้สึก และ

ความไว้วางใจกันก่อนที่บุคคลจะเริ่มทำธุรกิจกัน (ดูตารางที่ 5.14) อดีตเอกอัครราชทูตลาวประจำสหรัฐอเมริกาให้ข้อคิดแก่คณะผู้วิจัยว่า การค้าการลงทุนจะเกิดขึ้นภายหลังจากคนสองชาติเป็นเพื่อนกันก่อน การสร้างมิตรภาพจึงเป็นการเพาะความสัมพันธ์ระหว่างชาติในระยะยาว แต่ก็จะเป็นความสัมพันธ์ที่จีรังยั่งยืนกว่ามิตรภาพที่เกิดจากการที่นักธุรกิจใช้เงินซื้อมิตรภาพจากข้าราชการในประเทศเพื่อนบ้าน

5.4.1 การขาด/ลดอุปสรรค

ในด้านการลงทุนจากต่างชาติทั้งไทย ลาวและเวียดนามต่างก็ได้ปฏิรูปกฎหมายการค้า การลงทุนและภาษีต่าง ๆ มีการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนและได้ขจัดอุปสรรคสำคัญต่อนักลงทุนต่างชาติไปแล้ว กฎหมายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนของลาวและเวียดนามจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ผู้สนใจจะหาอ่านได้จากเอกสารต่างๆของทางราชการและเอกชน เช่น (1) DEG, Comparative Investment Incentives 1994 เป็นมาตรการส่งเสริมการลงทุนของ 10 ประเทศในเอเชีย (2) รวมกฎหมายการค้าและการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ของสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ เวียงจันทน์ (ไม่มีปีพ.ศ.) (3) Nhaxuatban T.P.Ho Chi Minh, The Law on Foreign Investment in Vietnam, 1993 (4) พิพัฒน์ เรืองงามและคณะ ประมวลกฎระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการค้าและการลงทุนไทย-อินโดจีน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2532 (5) Nha Xuat Ban, et.al., Regulations of Export and Import Operations (undated); (6) SCCI, Foreign Investment in Vietnam : 100 Questions and Answer 1992, (7) R. Eaton, Trading With Vietnam : Why and How ? EDTC (undated).

อุปสรรคต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจมี 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นอุปสรรคที่แต่ละประเทศจะต้องแก้ไขเอง ประเภทที่สองต้องแก้ไขโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ

ขณะนี้อุปสรรคด้านการลงทุนที่ยังเหลืออยู่ในเวียดนามบ้าง เช่น การที่นักธุรกิจต่างชาติต้องร่วมทุนกับหน่วยราชการของเวียดนาม เพราะหน่วยราชการเหล่านั้นมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แม้จะมีการแก้ไขกฎหมายที่ดินบ้างแล้ว แต่ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการลงทุนในเวียดนาม (World Bank 1993) อุปสรรคเรื่องที่สองคือการที่หุ้นส่วนเวียดนามต้องมีส่วนในการตัดสินใจทุกอย่างของบริษัท และความล่าช้าของขั้นตอนการอนุมัติโครงการ ทั้งนี้เพราะกฎระเบียบบางอย่างยังขาดความชัดเจนและโปร่งใส

อุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการค้าคือ ภาษีนำเข้า และอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (NTB) รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องแก้ไขปัญหาทั้งสองเอง ทั้งสองประเทศยังมีอัตราภาษีจำนวนหลายอัตรา ลาวมี 12 อัตรา เวียดนามมี 28 อัตรา (ดู Chi Do Pham 1994 และ World Bank 1993) ทำให้เกิดปัญหาด้านการประเมินภาษี และอัตราภาษีแตกต่างกันมาก (0% - 100%) ทำให้ไม่อาจพยากรณ์ได้ว่าอุตสาหกรรมใดได้รับการคุ้มครองอุตสาหกรรมใดถูกทำโทษ นอกจากนี้เวียดนามก็มีปัญหาภาษีขาออกสินค้าบางอย่างสูงมาก เช่นแร่เหล็ก เป็นต้น

ตารางที่ 5.14

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

มาตรการ	มาตรการแก้ปัญหาและพัฒนาความร่วมมือ	
	ภายในประเทศ	ระหว่างประเทศ
1. จัด/ลดอุปสรรค	1. กรรมสิทธิ์ที่ดิน 2. ปฏิรูปภาษีนำเข้า/ภาษีขาออก 3. จัด/ลด NTB 4. ขั้นตอนอนุมัติโครงการยุ่งยาก	1. ตั้งด่านระหว่างประเทศ 2. สิทธิพิเศษภาษีศุลกากร และโควตานำเข้า 3. การปรับปรุงถนนสาย 8
2. มาตรการและสถาบันสนับสนุนความร่วมมือ	1. วางแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2. ปรับปรุง infrastructure ในประเทศ 3. นิคมหรือศูนย์อุตสาหกรรม 4. ระบบข้อมูลและประชาสัมพันธ์	1. กำหนดระเบียบการข้ามแดน 2. ปรับปรุงความตกลงการค้าและการลงทุนไทย-เวียดนาม/ทำบันทึกข้อตกลงนครพนม ฮาติง 3. จัดตั้ง transit warehouse และวิธีปฏิบัติ 4. คณะกรรมการระหว่างประเทศกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆและปรึกษาหารือ 5. คณะกรรมการ 3 ประเทศ เพื่อร่วมวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมตามถนนสาย 8 6. ตั้งสำนักงานตัวแทนการค้า/การลงทุนไทย-ลาว-เวียดนาม
3 การสร้างมิตรภาพ	1. รัฐ รับรองนักลงทุนไทยร่วมกับธนาคารพาณิชย์ 2. การศึกษา วัฒนธรรม/ประวัติศาสตร์/ภาษาของเพื่อนบ้าน	1. แก้ไขความขัดแย้งด้านการค้าด้วยระบบไกล่เกลี่ยของเอกชนและอนุญาโตตุลาการร่วม 2. ความช่วยเหลือด้านวิชาการ (หน่วยราชการ สถาบันการศึกษา) 3. ความช่วยเหลือด้านการเงิน 4. ความร่วมมือภาคเอกชน (สมาคมมิตรภาพไทย-ลาว แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สภาอุตสาหกรรม)

ที่มา : จากการศึกษา

ส่วนอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีได้แก่ การที่เวียดนามมีระบบ import permit และ import license (แม้จะปฏิรูประบบนี้แล้วในปี 2536 ก็ตาม) ลาวมีปัญหาการจำกัดปริมาณนำเข้ารถ และการจำกัดปริมาณส่งออกไม้ซุง อุปสรรคสำคัญต่อการค้าในลาวคือข้อตกลง (convention) ระหว่างบริษัทการค้าบางบริษัทกับรัฐบาล โดยมีข้อตกลงกันว่า การนำเข้าและส่งออกสินค้าของบริษัทไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร ภาษีธุรกิจและภาษีกำไร แต่ให้บริษัทเสียเหมาจ่ายเป็นก้อนแทน ข้อตกลงนี้ใช้กับสินค้าหลายอย่างเช่น นูห์รี เหล้า เซรามิค ควาย ซีเมนต์ ฯลฯ ผลก็คือบริษัทที่มีข้อตกลงเหล่านี้จะมีต้นทุนต่ำกว่า คู่แข่ง อุปสรรคอีกประการหนึ่งคือการมีบริษัทที่แอลผูกขาดการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือกรุงเทพฯ กับลาว ทำให้ต้นทุนการส่งออกและนำเข้าของลาวที่ผ่านไทยไปยังประเทศที่สามแพงขึ้นกว่าปกติ 20% - 35% (Sundbery 1994 : 89-90)

ไทยเองก็มีอุปสรรคกีดขวางการนำเข้าสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ และอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรหลังจากเข้าเป็นสมาชิก WTO ก็อยู่ในอัตราเฉลี่ยที่มาก คือ ตั้งแต่ 40% ขึ้นไป

ปัญหาภาษีศุลกากรและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีที่กล่าวทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่รัฐบาลไทย เวียดนาม และลาวต้องรับผิดชอบการเอง หากถนนสาย 8 สร้างเสร็จ การคมนาคมสะดวกขึ้น แต่อัตราภาษีขาเข้ายังสูง การลักลอบนำเข้าจะมากขึ้น การลดภาษีศุลกากรจะทำให้รัฐมีรายได้มากขึ้น เพราะปริมาณการค้าชายแดนที่ถูกกฎหมายจะเพิ่มขึ้น ขณะที่การลักลอบค้าขาย

สำหรับอุปสรรคที่ต้องใช้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขมี 3 ประการ ดังนี้

(1) เนื่องจากเวียดนามเป็นประเทศยากจนเช่นเดียวกับลาว แต่ในความตกลงว่าด้วยการค้าความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทยกับเวียดนาม ฉบับลงวันที่ 11 มกราคม 2521 ไม่มีการให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร แก่เวียดนามเช่นที่ไทยให้กับลาว เมื่อ 22 สิงหาคม 2534 ไทยควรลดภาษีขาเข้า สินค้าต่างๆ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าจากทรัพยากรธรรมชาติให้เวียดนามเป็นพิเศษ การลดภาษีนำเข้าจะช่วยแก้ปัญหา เวียดนามขาดดุลการค้ากับไทยได้บ้าง และเป็นการแสดงความจริงใจในการช่วยเหลือให้เวียดนามพัฒนาประเทศได้สำเร็จ

มีข้อสังเกตว่า ถึงแม้คณะกรรมการความร่วมมือว่าด้วยความร่วมมือลาว-ไทยมีข้อตกลงเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2536 ว่าไทยจะให้โควตานำเข้าสินค้าเกษตร 4 รายการแก่ลาว คือ ถั่วเหลือง กาแฟ ปอกระเจา และละหุ่ง แต่เมื่อกระทรวงพาณิชย์มีประกาศกำหนดเงื่อนไขการนำเข้า ปรากฏว่าสินค้าบางอย่างที่ไทยเคยพิจารณาจะให้โควตาแก่ลาวกลับถูกปฏิเสธ เช่น กาแฟ หรือ มีเงื่อนไขด้านการกำหนดระยะเวลาห้ามนำเข้า เพราะเกรงว่าหากนำเข้าในฤดูที่ผลผลิตออกสู่ตลาดจะมีผลต่อราคาในประเทศ ทั้งๆที่ปริมาณนำเข้าจากลาวน้อยมาก ไม่อาจมีอิทธิพลต่อราคาได้ เพราะราคา ในประเทศ ก็จะถูกกำหนดโดยราคาในตลาดโลกมากกว่า (หนังสือสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์ ที่ 1047/2536 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2536) รัฐบาลไทยน่าจะทบทวนเงื่อนไขเหล่านี้ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับฝ่ายลาว

(2) อุปสรรคประการที่สอง คือ ในปัจจุบันคนไทยยังไม่สามารถเดินทางเข้าสู่เวียดนามโดยผ่านด่านชายแดนลาว-เวียดนามบนถนนสาย 8 ด้านนี้อยู่บริเวณ Deokeo Nua ซึ่งห่างจากเมืองหลักซาว (ในลาว) ประมาณ 34 กิโลเมตร แม้ว่าไทยกับลาวจะมีข้อตกลงเกี่ยวกับสินค้าผ่านแดนไปยังประเทศที่สาม และข้อตกลงเรื่องด้านการค้าตามมาตรา 7 แห่งความตกลงการค้าระหว่างไทยกับลาวเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2534 แต่ความข้อกำหนดชั่วคราวว่าด้วยการคุ้มครองด้านการค้าตามชายแดนลาวไทย เลขที่ 699/กคท. ลาวเปิดด่านให้สินค้าไทยผ่านแดนเพียง 10 ด้าน เท่านั้น นอกจากนี้ความตกลงด้านการค้าระหว่างไทยกับเวียดนามฉบับวันที่ 11 มกราคม 2528 ก็ยังไม่มีข้อตกลงดังกล่าว คนไทยและสินค้าไทยไม่อาจข้ามเข้าไปในเวียดนามได้อย่างถูกกฎหมาย คนไทยที่ประสงค์จะเข้าเวียดนามต้องแปลงตัวเป็นคนลาวหรือนักลงทุนต่างชาติ คนเวียดนามที่ประสงค์จะเข้าไทยก็ต้องแปลงเป็นคนลาวเช่นกัน ดังนั้นรัฐบาลไทยควรปรับปรุงความตกลงด้านการค้าใหม่กับลาวและไทย โดยขอให้ทั้งสองประเทศเปิดด่าน De Keo Nua เป็นด่านสากล

(3) อุปสรรคอีกประการหนึ่งคือ ลาวขาดเงินปรับปรุงและพัฒนาถนนสาย 8 และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แม้ว่าขณะนี้โครงการก่อสร้างถนนสาย 8 จะได้รับเงินกู้แล้ว แต่รัฐบาลไทยอาจให้ความช่วยเหลือแก่ลาวในบางเรื่อง เช่น การปรับปรุงท่าเรือรถบรรทุกฝั่งลาว หรือการช่วยเหลือด้านบำรุงรักษาถนนสาย 8 บางช่วงในระยะต้นที่ลาวยังมีรายได้ไม่เพียงพอ

5.4.2 มาตรการและสถาบันสนับสนุนความร่วมมือ

นอกจากการปรับปรุงความตกลงด้านการค้าระหว่างไทยลาว และเวียดนามในเรื่องด้านการค้าและสินค้าผ่านแดนแล้ว ประเทศทั้งสามควรร่วมกันกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผ่านแดนอย่างเร่งด่วน จังหวัดนครพนมอาจจัดทำบันทึกข้อตกลงกับฮาดินเหมียดังที่ทำข้อตกลงกับแขวงคำม่วน เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2534

นอกจากนั้น ในมาตรา 8 แห่ง ความตกลงว่าด้วยการค้าระหว่างไทยกับลาวยังกำหนดให้คณะทำงานของสองฝ่าย พบปะกันเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติ และกำหนดรายละเอียดต่างๆ และถ้าจำเป็นอาจมีการประชุมหรือปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความตกลง และในวรรค 3 ของมาตรา 8 ยังกำหนดให้มีการพบปะหารือระหว่างผู้แทนการค้าระดับรัฐมนตรี อย่างน้อยปีละครั้ง แต่ความตกลงการค้าระหว่างไทยและเวียดนามไม่มีมาตราดังกล่าว ดังนั้น รัฐบาลไทยควรหาทางปรับปรุงความตกลงการค้ากับเวียดนามใหม่โดยคำนึงถึงโอกาสที่ 2 ประเทศจะมีการติดต่อการค้ากันทางบกมากขึ้น

การมีคณะกรรมการร่วมสามประเทศเพื่อกำหนดกฎระเบียบในการข้ามแดน และการส่งสินค้าข้ามแดนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากขาดระเบียบปฏิบัติ การค้าชายแดนและการเดินทางข้ามแดนของนักท่องเที่ยวก็จะเกิดขึ้นไม่ได้

หลังจากมีด้านการค้าสากลแล้ว ทั้งสามประเทศควรมีสำนักงานตัวแทนการค้าและการลงทุน ไทย-ลาว-เวียดนาม เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ รวมทั้งรับคำร้องเรียนต่างๆ ข้อเสนอนี้เป็นแนวคิดของคณะทำงานร่วมธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2537

ความร่วมมือที่สำคัญที่สุดซึ่งจะเป็นประโยชน์ในระยะยาว ได้แก่ การร่วมกันจัดทำแนวทางหรือแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของจังหวัดต่างๆ บนถนนสาย 8 ดังนั้น จึงควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมระหว่าง 3 ประเทศ

นอกจากการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศแล้ว แต่ละประเทศควรปรับปรุงหรือจัดทำงานบางอย่างที่จะอำนวยความสะดวกต่อการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น เวียดนามอาจต้องปรับปรุงระบบสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานซึ่งจำเป็นต่อการค้าและการลงทุน หรือมีการกำหนดเขตนิคมหรือศูนย์อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ ลาวอาจประกาศให้แขวงคำม่วนและบอร์คำไซเป็นเขตปลอดภาษี เพื่ออำนวยความสะดวกให้สินค้าไทยและเวียดนามผ่านไปได้ เขตปลอดภาษีจะทำให้ลาวได้ประโยชน์จากการให้บริการด้านการค้า การขนส่ง และการสต็อกสินค้า แต่ลาวจะต้องพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านคมนาคมและการสื่อสารก่อน

5.4.3 มิตรภาพ

การสร้างความรู้จักและความไว้วางใจ เป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์ทางธุรกิจในระยะยาว ปัจจุบันนักลงทุนไทยมักจะถูกรัฐบาลบางประเทศมองในแง่ลบ แต่รัฐบาลไทยก็ไม่สามารถกำหนดมาตรการด้านบวกเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของนักธุรกิจไทยผู้วิจัยเชื่อว่า มีมาตรการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลายอย่างที่จะช่วยสร้างมิตรภาพกับเพื่อนบ้านได้ มาตรการแรกที่ภาคเอกชนทำอยู่ คือการจัดตั้งสมาคมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น สมาคมมิตรภาพไทย-ลาว (หรือลาว-ไทย) ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะเชื่อมโยงนักธุรกิจและข้าราชการของทั้งสองประเทศ โดยไม่ต้องอาศัยช่องทางแบบ "ทางการ" เช่น การจัดสัมมนา การจัดงานเที่ยว เป็นต้น ในอนาคตหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมของไทยอาจชักชวนฝ่ายลาวและเวียดนามจัดตั้งสภาการค้า และอุตสาหกรรมระหว่าง 3 ประเทศ เพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงการทำธุรกิจระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้คนสองชาติรู้จักซึ่งกันและกัน ความรู้จักนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม รัฐก็ยังมียบทบาทสำคัญอย่างน้อย 2 ด้าน บทบาทแรกคือ เมื่อมีการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ ก็เป็นธรรมดาที่นักธุรกิจไทย อาจมีความขัดแย้งกับนักธุรกิจหรือข้าราชการของลาวและเวียดนาม แม้ในความตกลงเพื่อส่งเสริมการลงทุน ระหว่างไทย-ลาว (ข้อ 9) และความตกลงระหว่างไทย-เวียดนามเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (ข้อ 10) จะกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการปรึกษาหารือ หรือเจรจาหรือมีอนุญาโตตุลาการ แต่ในด้านการค้ายังไม่มีข้อตกลงลักษณะดังกล่าว เมื่อคนไทยไปเกิดปัญหาในลาว ประธานหอการค้าฝั่งไทยต้องรับหน้าที่แก้ปัญหาโดยลำพัง รัฐบาลทั้งสามประเทศควรสนับสนุนให้เอกชนแก้ปัญหาความขัดแย้งภายใต้กรอบกติกาของกฎหมาย

ระหว่างประเทศให้มากที่สุด โดยมีการสนับสนุนให้หอการค้าคัดเลือกผู้ที่น่าเชื่อถือให้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย โดยถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนของประเทศ สามารถเบิกค่าใช้จ่ายต่างๆได้ การสร้างบุคลากร ด้านนี้ จะทำให้นักธุรกิจของสามประเทศค่อยๆลงสมประเพณีและกติกากิจการร่วมกัน สร้างความ เข้าใจซึ่งกันและกัน จนในที่สุดความขัดแย้งจะค่อยๆลดลง ส่วนในกรณีที่เอกชนไม่อาจแก้ไขความขัดแย้งกันเองได้ หน่วยราชการของนครพนมคำม่วน บอริคำไซ ฮาตินและเงอาน ควรตั้งคณะกรรมการร่วม ภาครัฐและเอกชนเป็นผู้ระงับข้อพิพาท มาตรการสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหานักลงทุนไทยไม่ทำตาม สัญญา โดยทางราชการควรมีระบบการรับรองนักลงทุนไทยร่วมกับธนาคารพาณิชย์⁴ (ดูบทที่ 6)

บทบาทที่สอง คือ รัฐบาลไทยในฐานะประเทศที่ร่ำรวยกว่าและมีประสบการณ์ด้านการพัฒนา เศรษฐกิจมากกว่า ควรเพิ่มปริมาณและคุณภาพของความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการ ตลอด จนปรับปรุงระบบความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการของลาวและเวียดนาม ไม่ใช่พิจารณาแต่ เฉพาะความต้องการของไทย

กระทรวงอุตสาหกรรมควรอาศัยประสบการณ์ของตน ในด้านการควบคุมโรงงานอุตสาหกรรม ในการให้ความช่วยเหลือ เช่น ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบการให้สัมปทานเหมืองแร่ การควบคุม มลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรม ระบบจัดเก็บข้อมูลสถิติ ระบบข้อตกลง 70-30 ระหว่างชาวไร่อาศัยกับ โรงงานน้ำตาล การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม การจัดทำนิคมอุตสาหกรรมเป็นต้น เราจะกล่าว ถึงบทบาทของหน่วยราชการในบทต่อไป

ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและมีฐานะดีกว่าเพื่อนบ้าน ไทยจึงอยู่ ในฐานะที่ควรให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน ในปี 2535 รัฐบาลไทยเคยให้สินเชื่อระยะยาวดอกเบี้ยต่ำ แก่เวียดนาม (ความตกลงไทย-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ว่าด้วยสินเชื่อระยะยาว 23 ธ.ค. 2535) เป็นจำนวนเงิน 150 ล้านบาท ไทยควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนามเพิ่มเติม โดยให้เกิด ประโยชน์แก่การลงทุนของคนไทยในเวียดนามด้วย

ความช่วยเหลือด้านการเงินที่สำคัญที่ไทยควรเพิ่มให้แก่ลาว ได้แก่ การให้เงินช่วยเหลือเพื่อ พัฒนาท่าเรือสำหรับรถบรรทุกการพัฒนาและซ่อมแซมถนนสาย 8 การให้ทุนการศึกษาเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของลาว การให้เงินทุนช่วยเหลือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามที่รัฐบาลลาวต้องการ เป็นต้น

กระทรวงและสถาบันการศึกษาต่างๆก็สามารถให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่เวียดนามและ ลาวได้ ในปัจจุบันมีความร่วมมือต่างๆเกิดขึ้นมากแต่เป็นไปในลักษณะที่กระจัดกระจาย ขาดการ ประสานความช่วยเหลือให้เป็นประโยชน์ที่สุด ขาดข้อมูลว่าไทยให้ความช่วยเหลือด้านใด ขาดการ ประเมินผลและติดตามผล

---

⁴ ในปัจจุบัน หอการค้าไทยของจังหวัดนครพนมเคยรวบรวมรายชื่อนักธุรกิจที่น่าไว้วางใจเพื่อเป็นข้อมูลแก่ สปป.ลาว (คำสัมภาษณ์ของคุณกิตติ ไควบุตร อดีตประธานหอการค้าจังหวัดนครพนม)

มาตรการสุดท้ายที่รัฐบาลของแต่ละประเทศควรให้การส่งเสริมกันเองได้แก่ การส่งเสริมให้มีการศึกษาภาษาวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของเพื่อนบ้าน ความเข้าใจในเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมประเพณีของเพื่อนบ้าน จะช่วยให้คนไทยสามารถผูกมิตรกับเพื่อนบ้านง่ายขึ้นทัศนคติในการมองเพื่อนบ้านว่าด้อยกว่าจะค่อยๆหมดไป การสร้างมิตรภาพจะสำเร็จก็ต่อเมื่อ เรามองและปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านบนฐานะที่เท่าเทียมกัน

บทที่ 6

บทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่น

การวิจัยครั้งนี้จำกัดพื้นที่การศึกษาอยู่เฉพาะในบริเวณ 5 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างจังหวัดต่างๆ บนถนนหมายเลข 8 แต่ภายใต้โครงการความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงนั้น ยังมีถนนอีก 3 สายที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สายแรกคือสาย 12 ซึ่งอยู่ทางใต้ของสาย 8 เชื่อมเมืองท่าแขกและเมืองนมะรัฐในแขวงคำม่วนกับจังหวัดฮาดิน ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียประเมินว่าเส้นทางสายนี้จะให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจไม่คุ้มค่า สายที่สองคือสาย 9 ซึ่งเชื่อมโยงมุกดาหาร-สะพานมิตรากับเมืองดองฮา ในเวียตนาม และมีถนนสาย 1 เชื่อมกับท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ที่เมืองดานัง สายที่สามคือเส้นทางเชื่อมโยงจังหวัดอุบลราชธานี (ช่องเม็ก) ผ่านเข้าไปยังเมืองปากเซในลาวเพื่อบรรจบกับถนนหมายเลข 13 ในลาวซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายสีหวิล-พนมเปญ (ดูแผนที่ในบทที่ 1) ดังนั้นเพื่อประโยชน์ของการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมควรจัดให้มีการประเมินผลเปรียบเทียบศักยภาพของการพัฒนาอุตสาหกรรมบนเส้นทางทั้งสามสาย เพื่อกำหนดกรอบแม่บทของการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรอบแม่บทนี้จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม ในที่นี้เราจะขอเสนอแนะบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมบนถนนหมายเลข 8 ภายใต้ข้อสมมุติว่าเส้นทางหมายเลข 8 เป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดสำหรับสปป.ลาวและเวียตนาม ด้วยเหตุผลสามประการ คือ ประการแรก การศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียพบว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสร้างถนนสาย 8 (รวมทั้งสะพานข้ามแม่น้ำโขง) มีค่าเท่ากับการลงทุนสร้างถนนสาย 9 ประการที่สอง รัฐบาลลาวต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมในตอนกลางของประเทศเพื่อกระจายความเจริญ แต่ยังไม่ต้องการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดตามแนวถนนสาย 9 ประการที่สาม ถนนหมายเลข 8 จะช่วยให้สปป.ลาวขนไม้จำนวนมากที่ต้องตัดออกจากบริเวณเขื่อนน้ำเทิน เพื่อส่งออกและจะช่วยให้นครเวียงจันทน์ติดต่อกับเวียตนามได้ภายใน 8-10 ชั่วโมง

6.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

กระทรวงอุตสาหกรรมควรเป็นแกนกลางร่วมกับสปป.ลาวและเวียตนามจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืนในเส้นทางหมายเลข 8 นอกจากนี้ กระทรวงควรจัดทำแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเพื่อใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศด้วย

วัตถุประสงค์หลักของการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดต่างๆ บนถนนหมายเลข 8 คือการสร้างความกินดีอยู่ดีของประชาชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน ซึ่งหมายถึงกระบวนการพัฒนาที่สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในขณะที่พยายามรักษาความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เป้าหมายหลัก ของการพัฒนาอุตสาหกรรมในบริเวณถนนสาย 8 คือการส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมในแต่ละท้องถิ่นตามหลักความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) เพราะแต่ละประเทศมีศักยภาพแตกต่างกัน ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแนวทางนี้จะเป็นการสร้าง sub-regional เป้าหมายรอง ตามหลักการพัฒนาดังกล่าวคือ การพัฒนาอุตสาหกรรมตามหลักความชำนาญเฉพาะอย่าง กล่าวคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยควรจะเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสินค้าชั้นปลายน้ำ เพื่อสนองตลาดในบริเวณถนนสาย 8 โดยเน้นอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยวัตถุดิบจากจังหวัดต่างๆ บนถนนสาย 8 และจากจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตอุตสาหกรรมสำคัญมี 2 เขต เขตแรกมีศูนย์กลางที่ขอนแก่น ซึ่งจะเชื่อมโยงถึงกาฬสินธุ์ เขตที่สอง คือ อุดรธานี ส่วนเวียตนามจะพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบและแรงงานเข้มข้น และสปป.ลาวจะพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นปฐมและชั้นกลางที่ใช้วัตถุดิบพลังงานไฟฟ้าโดยเฉพาะวัตถุดิบด้านเหมืองแร่ ป่าไม้ และการเกษตร เพราะประเทศทั้งสองยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านวัตถุดิบ และเวียตนามมีแรงงานจำนวนมากที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง สินค้าจากเวียตนามและลาวก็จะป้อนตลาดไทย การส่งเสริมควรมีทั้งการส่งเสริมให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในลาวและเวียตนามเพื่อส่งสินค้ากลับมาขายไทย และเพื่อขายในลาวและเวียตนาม (ดูตารางที่ 6.1)

เหตุผลที่เราเสนอให้มีศูนย์อุตสาหกรรมเพียง 2 ศูนย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเกิดจากผลการศึกษาที่พบว่า จังหวัดทั้งสองเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมสูงที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จังหวัดอื่นๆมีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมค่อนข้างต่ำ ยกเว้นกาฬสินธุ์ซึ่งมีแรงงานจำนวนมากและที่ดินราคาถูก และมีระยะทางไม่ไกลจากขอนแก่นนัก จึงมีอุตสาหกรรมส่งออกหลายประเภทเริ่มไปตั้งโรงงานในกาฬสินธุ์ ส่วนจังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็แทบจะไม่มี ความเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจเลย ยกเว้นการติดต่อกับขอนแก่นและอุดรธานี ดังนั้นนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพควรจะเน้นการสร้างศูนย์อุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์จากการรวมตัว (agglomeration economies) ประโยชน์ดังกล่าวจะทำให้ต้นทุนการประกอบการอุตสาหกรรมลดลง ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่อธิบายการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในเมืองอุตสาหกรรมสำคัญของโลก หากปราศจากพลังดังกล่าวโครงสร้างอุตสาหกรรมจะปราศจากความหลากหลายและความลึก นอกจากนี้การจำกัดการพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่ใน 2 จังหวัดจะช่วยประหยัดการใช้ทรัพยากรในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานอีกด้วย

การเสนอให้อุตสาหกรรมไทยเน้นสินค้าปลายน้ำ เพราะไทยมีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมสูงกว่าอีก 2 ประเทศ ตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีขนาดใหญ่กว่าในลาวและเวียตนามซึ่งยังวัตถุดิบจำนวนมากและมีแรงงานราคาถูก แต่การจะบ่งชี้ประเภทอุตสาหกรรมให้เด่นชัด จะต้องมีการศึกษาในเชิงความเป็นไปได้โดยละเอียดภายหลัง อย่างไรก็ตามสินค้าที่ควรสนับสนุนน่าจะเป็นสินค้าที่

ตารางที่ 6.1
นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมบนพื้นที่ตามถนนสาย 8

กลยุทธ์/เป้าหมาย	มาตรการ/เหตุผล	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. เป้าหมาย : ส่งเสริมอุตสาหกรรมตามหลัก comparative advantage และหลักความชำนาญเฉพาะอย่าง 1.1 พัฒนาอุตสาหกรรมในอีสานตอนบน - ผลิตสินค้าชั้นปลายน้ำ - ผลิตสินค้าสนองตลาดบนถนนสาย 8 และอินโดจีน - ศูนย์อุตสาหกรรม 2 จังหวัด 1.2 พัฒนาอุตสาหกรรมขั้นปฐมนและขั้นกลางในลาวและเวียดนาม - ส่งเสริมนักลงทุนไทยไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อส่งสินค้ากลับมาขายไทย - เพื่อขายในตลาดเวียดนามและลาว	- จัดทำแผนพัฒนาภาคอีสานตอนบน - เร่งรัดนิคมอุตสาหกรรม 2 จังหวัด - สร้างนิคมขนาดเล็กในจังหวัดอื่น - ปรับปรุง infrastructure - pre-feasibility สินค้าที่มีโอกาสสูง - อุตสาหกรรมส่งออก : มาตรการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ - บริการศูนย์ข้อมูล/ประชาสัมพันธ์ - การเจรจากำหนดระเบียบการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว - กำหนดแผนพัฒนา 3 ประเทศ - จัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมระหว่าง 3 ประเทศ - เจรจาช้อดกลางเรื่องการค้า การลงทุน ลดอุปสรรคและสิทธิพิเศษ - สิทธิพิเศษภาษีศุลกากร - Pre-feasibility study - การรับรองผู้ลงทุน - บริการศูนย์ข้อมูล/ประชาสัมพันธ์ - ความช่วยเหลือด้านการเงิน - ความช่วยเหลือด้านวิชาการ - พัฒนาระบบการเงินอนุภูมิภาค	- อก. โดยผ่านคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ (คอช.) - อก. - อก. - คอช. - สคอ. - อก. ประสานงาน กับ กว. กร. กค. และ มหาวิทยาลัย - สคอ. - กท. และ ประสานงานร่วมกับ ตป. ททท. - คณะกรรมการร่วม 3 ประเทศ/ องค์การระหว่างประเทศ - อก. - Trade and Industry Mission สคอ. ประสานงาน - กค. - คณะผู้แทนด้านวิชาการ สคอ. ประสานงาน - สคอ. ธนาคารและสภาอุตสาหกรรม - สคอ. - กวส. อก. หน่วยงานอื่น และองค์การระหว่างประเทศ - กวส. กรมต่างๆในอก. กร. มหาวิทยาลัย กรง. และ กว. - อปท.
2. กลยุทธ์ - การค้าและการลงทุน - การท่องเที่ยว - ในระยะยาวพัฒนาอุตสาหกรรมสนองตลาดในอนุภาค - ให้ความช่วยเหลือลาว และเวียดนามในเรื่องการอบรมแรงงาน การจัดการความช่วยเหลือเรื่องการสำรวจแหล่งแร่ และ ภาคการเงิน	- ขยายขนาดตลาด - เพิ่มอำนาจซื้อ - มีตลาดอยู่แล้ว/ยังไม่ได้เปรียบด้านส่งออก	- อก. - อปท.

ที่มา : จากการศึกษา

หมายเหตุ : อก. กระทรวงอุตสาหกรรม
กท. กระทรวงพาณิชย์
ตป. กระทรวงต่างประเทศ
ททท. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
อปท. ธนาคารแห่งประเทศไทย (ขอนแก่น)

กค. กระทรวงการคลัง
กวส. กรมวิเทศสหการ
สคอ. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
กว. กระทรวงวิทยาศาสตร์
กร. กระทรวงแรงงาน

สนองความต้องการของตลาดในประเทศทั้งสามก่อน เพราะขณะนี้ท่าเรือเมืองวินห์ยังไม่เหมาะสมต่อการส่งออก

6.2 กลยุทธ์

การพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในจังหวัดต่างๆบนถนนหลายเลข 8 ควรเป็นเป้าหมายระยะยาว เพราะขณะนี้ภาคอุตสาหกรรมในบริเวณดังกล่าวยังอยู่ในสภาพด้อยพัฒนา โดยเฉพาะทางตอนกลางของสปป.ลาวและเวียตนาม ดังนั้นนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะยาวจึงต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อสร้างรากฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต

ในปัจจุบันสินค้าส่วนใหญ่ที่ใช้ในบริเวณดังกล่าวจะผลิตจากที่อื่น เช่นสินค้าส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสปป.ลาวจะนำมาจากกรุงเทพฯ และจังหวัดรอบๆกรุงเทพฯ การจะเกิดอุตสาหกรรมขึ้นในบริเวณถนนสาย 8 มีเงื่อนไขว่าต้องมีตลาดรองรับและขนาดการผลิตต้องใหญ่พอที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าในบริเวณนี้ต่ำกว่าการนำเข้าจากกรุงเทพฯ กลยุทธ์สำคัญที่จะสร้างตลาดในบริเวณถนนสาย 8 ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น คือ 'การค้านำการลงทุน' นอกจากการเปิดประตูการค้าจะทำให้ประชาชนในบริเวณนี้ซื้อสินค้าในราคาถูกลงแล้ว (gain from exchange) ยังจะเป็นการกระตุ้นให้มีการผลิตเพิ่มขึ้นตามหลักความชำนาญเฉพาะอย่าง (gain from specialization) เมื่อตลาดมีขนาดใหญ่ถึงขั้นต่ำระดับหนึ่ง (threshold level) โอกาสที่จะเกิดอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเหล่านั้นในบริเวณถนนสาย 8 ก็จะมีมากขึ้น

กลยุทธ์ที่สองที่จะช่วยสร้างตลาดในบริเวณถนนหลายเลข 8 คือการส่งเสริมการท่องเที่ยวของคนไทยในสปป.ลาวตอนกลางและเวียตนามตอนกลาง เพราะบริเวณดังกล่าวมีธรรมชาติที่สวยงาม นอกจากนั้นแขวงคำม่วนและบอร์คำไซเป็นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์

กลยุทธ์ที่สาม คือ การเน้นอุตสาหกรรมเพื่อสนองความต้องการของตลาดในอนุภูมิภาค ก่อนที่จะหันไปพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกสู่ตลาดโลก เหตุผลคือ การวิเคราะห์พบว่าขณะนี้ท่าเรือเมืองวินห์ยังมีปริมาณขนส่งน้อย ทำให้อัตราค่าขนส่งค่อนข้างแพง มีเรือเข้าออกน้อยมาก การส่งออกจะมีต้นทุนสูงเกินไป และการขนส่งสินค้าจากภาคอีสานไปยังท่าเรือเมืองวินห์จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าและกินเวลานานกว่าการใช้ท่าเรือกรุงเทพฯหรือท่าเรือแหลมฉบัง อย่างไรก็ตามหากปรับปรุงถนนหมายเลข 8 ในลาวเสร็จ การขนส่งสินค้านี้ระหว่างประเทศจะมีค่าใช้จ่ายลดลง ราคาถูกลง ประเทศทั้งสามจะซื้อสินค้าที่ตนไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเป็นจำนวนมากขึ้น ตลาดภายในจึงย่อมสำคัญกว่าตลาดส่งออกในระยะสั้นและระยะปานกลาง

6.3 มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมบนถนนหมายเลข 8 และหน่วยงานรับผิดชอบ

กระทรวงอุตสาหกรรมควรเป็นแกนกลางในการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมระหว่าง 3 ประเทศ (ไทย-สปป.ลาว-เวียดนาม) เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแบบยั่งยืนในเส้นทางดังกล่าว สำหรับในประเทศไทย กระทรวงอุตสาหกรรมควรจัดให้มีการศึกษาเพื่อกำหนด Master Plan ของการพัฒนาอุตสาหกรรมในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเพื่อสนองตลาดในบริเวณถนนสาย 8

6.3.1 มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

เป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมี 3 ประการคือการสนับสนุนให้ขอนแก่นและอุดรธานีเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนโดยเน้นอุตสาหกรรมชั้นปลายน้ำที่จะสนองตลาดภายในบริเวณถนนสาย 8 โดยมีมาตรการต่อไปนี้ (ดูตารางที่ 6.1) มาตรการแรกคือ กระทรวงอุตสาหกรรมจัดทำแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคนี้ แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายอุตสาหกรรมแห่งชาติ เพื่อการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ มาตรการที่สองคือ การเร่งรัดการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในสองจังหวัดดังกล่าวให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ส่วนในจังหวัดอื่นๆ รัฐบาลอาจสนับสนุนให้มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งเหมาะสำหรับอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง นิคมอุตสาหกรรมขนาดเล็กต้องการเงินลงทุนต่ำ แนวคิดที่สำคัญคือ ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมไม่ควรมีราคาแพงจนไม่จูงใจให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กเข้าไปประกอบกิจการ รัฐบาลไม่ควรสนับสนุนให้จังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (ยกเว้นกาฬสินธุ์) จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพราะนอกจากจะเปลืองทรัพยากรแล้วยังอาจจะเป็นการชะลอการเติบโตของอุตสาหกรรมในขอนแก่นและอุดรธานีจนไม่เกิดพลัง agglomeration economies ขึ้น มาตรการที่สามคือ คณะกรรมการอุตสาหกรรมแห่งชาติควรประสานงานกับหน่วยราชการอื่นๆ ในด้านการจัดบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในจังหวัดทั้งสองให้พอเพียง โดยเฉพาะไฟฟ้า โทรศัพท์ ประปา และระบบการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น มาตรการต่อไป คือการศึกษาความเป็นได้ขั้นต้น (pre-feasibility study) ของประเภทอุตสาหกรรมที่มีโอกาสเจริญเติบโต แล้วเปิดเผยผลการศึกษาเบื้องต้นให้แก่ภาคเอกชนตัดสินใจลงทุน หน่วยงานรับผิดชอบคือ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม ในจังหวัดขอนแก่น และกาฬสินธุ์ ได้มีอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกที่ใช้แรงงานหนาแน่นเกิดขึ้นแล้ว เพราะข้อได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงาน ทว่าในไม่ช้า อุตสาหกรรมเหล่านี้จะเสียเปรียบเพื่อนบ้าน กระทรวงอุตสาหกรรมควรมีมาตรการสนับสนุนให้โรงงานเหล่านี้ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต (โดยหันมาใช้เครื่องจักรทันสมัย) หรือหันไปผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น มาตรการสนับสนุนเช่น มาตรการให้หักค่าเสื่อมเครื่องจักรได้เร็วขึ้น (accelerated depreciation) การพัฒนาแรงงานในท้องถิ่น และการเพิ่มการผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภาคอีสานตอนบน ตลอด

จนการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมไทย หน่วยราชการที่กระทรวงอุตสาหกรรมควรประสานงานร่วม ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง กระทรวงวิทยาศาสตร์ และมหาวิทยาลัย เป็นต้น

เนื่องจากการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ จึงควรทำหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ จัดทำแผนและประสานงานให้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ ดังที่เสนอข้างต้น โดยมีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้ประสานงาน เพราะตามพรบ.โรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจที่จะกำหนดเขตประกอบการอุตสาหกรรม กำหนดพื้นที่และประเภทของอุตสาหกรรมที่ควรได้รับการส่งเสริม

6.3.2 มาตรการสนับสนุนการค้าและอุตสาหกรรมระหว่าง 3 ประเทศ

ก) มาตรการแรกซึ่งเป็นก้าวสำคัญที่สุดก้าวแรก ได้แก่ การเจรจากับสปป.ลาว และเวียดนาม เพื่อกำหนดระเบียบการค้าชายแดน การข้ามแดน และการท่องเที่ยวให้ชัดเจน หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงคือ กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานที่จะเป็นแกนกลางได้แก่ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ข) กระทรวงอุตสาหกรรมควรเป็นแกนกลางจัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมระหว่าง 3 ประเทศ วัตถุประสงค์ของคณะกรรมการดังกล่าวคือ การร่วมกันวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน เพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชนในอนุภูมิภาคนี้และร่วมกันกำหนดมาตรการความร่วมมือในด้านต่างๆ คณะกรรมการชุดนี้ควรประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากรัฐบาลส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น นักธุรกิจ และนักวิชาการ นอกจากนี้คณะกรรมการอาจขอความช่วยเหลือด้านวิชาการและการเงินจากองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมหน่วยงานแหล่ง UNDP CIDA UNIDO ฯลฯ

ในอนาคต เมื่อมีการเปิดประตูการค้าที่ชายแดนลาว-เวียดนาม และปริมาณการค้า-การลงทุนเพิ่มขึ้นมากพอสมควร กระทรวงอุตสาหกรรมกับกระทรวงพาณิชย์อาจร่วมกันจัดตั้งสำนักงานตัวแทนการค้า-การลงทุนในประเทศทั้งสอง เพื่อทำหน้าที่ให้บริการด้านต่างๆ แก่ นักธุรกิจทั้งสามประเทศ ตลอดจนรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคด้านการค้าและการลงทุน นอกจากนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์ควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนของทั้งสามประเทศจัดตั้งสภาการค้าและอุตสาหกรรมร่วม 3 ประเทศ เพื่อช่วยสนับสนุนการค้า-การลงทุนในสามประเทศ

ค) มาตรการสำคัญที่จะช่วยให้นักลงทุนไทยสามารถเข้าไปลงทุนในสปป.ลาวและเวียดนาม ตลอดจนมีข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของการลงทุนและสภาพตลาดภายในประเทศทั้งสอง ได้แก่ การนำคณะผู้แทนไทยด้าน trade and industry mission ไปเจรจาแสวงหาความร่วมมืออย่างเป็นระบบ วัตถุประสงค์ของคณะผู้แทนไทยชุดแรกคือ เน้นการเจรจาด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมกับเจ้าแขวงคำม่วน แขวงบอริคำไซ ประธานคณะกรรมการประชาชน(หรือผู้ว่าราชการ) จังหวัดฮาทินและเงอาน(เวียดนาม) ประเด็นการเจรจา ได้แก่ การหาช่องทางสร้างความร่วมมือต่างๆ เช่น การลด

ขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าการลงทุน รับทราบความต้องการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและความช่วยเหลือต่างๆ ทำข้อตกลงให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุนไทย (แตกต่างสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรของไทย) หลังจากนั้น ควรมีคณะผู้แทนด้านเทคนิคเพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความเป็นไปได้อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในคณะผู้แทนชุดหลังนี้ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมควรส่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์และบริษัทที่สนใจจะไปลงทุน ผลการประเมินควรเผยแพร่ให้นักลงทุนในประเทศทราบ เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการไปลงทุนอย่างเป็นระบบ

หน่วยงานซึ่งควรเป็นแกนกลางในการจัด trade and industry mission ควรเป็นกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ คณะผู้แทนควรประกอบด้วยรัฐมนตรี (หรือเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโส) เป็นหัวหน้าคณะ โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรวมทั้งจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และนักธุรกิจ

ง) เป้าหมายของการสนับสนุนผู้ประกอบการไทยไปลงทุนใน สปป.ลาว และเวียดนามคือเพื่อนำสินค้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย อุตสาหกรรมที่ควรสนับสนุนเป็นอุตสาหกรรมขั้นปฐมและขั้นกลางที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติและเป็นที่ต้องการของไทย เช่น อุตสาหกรรมฟอกหนัง อุตสาหกรรมอาหารทะเล อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง (ในสปป.ลาว) อัญมณี เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (โรงแรมและสถานตากอากาศ) กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจการที่ผู้ประกอบการไทยมีขีดความสามารถมาก่อนแล้ว มาตรการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยนำสินค้าเข้ามาในประเทศไทยได้คือ การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร แก่สปป.ลาว และเวียดนาม มาตรการนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน

นอกจากนั้น ยังควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในตลาดเวียดนามและลาว เช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และห้องเย็น การแปรรูปเนื้อสัตว์ เป็นต้น ในกรณีนี้ควรมีการเจรจากับรัฐบาลท้องถิ่นของสองประเทศ และจะต้องมีการศึกษาความต้องการของตลาดในประเทศทั้งสองก่อนด้วย

จ) กระทรวงอุตสาหกรรม (โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม) ควรร่วมกับธนาคารพาณิชย์และสภาอุตสาหกรรม (หรือหอการค้า) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรจัดทำบัญชีรายชื่อนักลงทุนที่มีประวัติน่าเชื่อถือ เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่สปป.ลาวและเวียดนามในการคัดเลือกโครงการลงทุนจากไทย วัตถุประสงค์ของบัญชีรายชื่อนักลงทุนคือ การป้องกันมิให้นักลงทุนไทยบางรายไปก่อปัญหาในลาวและเวียดนาม แต่มาตรการนี้จะใช้ได้ผลต้องมีบทลงโทษ เช่น มาตรการด้านกฎหมาย บังคับให้นักลงทุนไทยที่มีหนี้สินในต่างประเทศต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินดังกล่าว สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมควรตั้งคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ของมาตรการนี้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ก่อน

ฉ) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมควรมีบทบาทในด้านการให้บริการแก่นักลงทุนไทยที่สนใจจะไปลงทุนในสปป.ลาวและเวียดนาม ลักษณะของบริการจะแตกต่างจากบริการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเน้นการให้ข้อมูลด้านสิทธิประโยชน์จากการลงทุน ส่วนสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมควรมีข้อมูลด้านความเป็นไปได้ของอุตสาหกรรมต่างๆในสปป.ลาวและเวียดนาม

และควรร่วมกับกระทรวงพาณิชย์และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ประชาสัมพันธ์ข่าวความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ ตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารข้อตกลงด้านการค้า การลงทุน และหลักเกณฑ์การลงทุนในประเทศต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนั้นศูนย์ภูมิภาคของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมจังหวัดต่างๆ ควรมีข้อมูลลักษณะของอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งภาค เพื่อประโยชน์ต่อนักธุรกิจหรือนักลงทุนที่ต้องการ นำสินค้าเข้าไปจำหน่ายในสปป.ลาว และเวียดนาม

ข) กระทรวงอุตสาหกรรม โดยคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ ควรร่วมมือกับกรมวิเทศสหการกำหนดแนวนโยบายการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแก่ประเทศทั้งสองในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัย กระทรวงเกษตรฯ ตลอดจนหน่วยราชการอื่นๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือตรงกับความต้องการของประเทศผู้รับ และเกิดประโยชน์แก่ประเทศไทยด้วย การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินควรมีลักษณะเป็น package ร่วมกับด้านวิชาการ กล่าวคือมีองค์ประกอบของการลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การฝึกอบรม การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีการค้า การจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลจากการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ฯลฯ

ข) หลังจากกำหนดแนวทางความช่วยเหลืออย่างชัดเจนแล้ว กระทรวงอุตสาหกรรม ควรมีบทบาทในด้านการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่หน่วยราชการของสปป.ลาวและเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์จากการควบคุมระบบการผลิตและการค้าน้ำตาล การควบคุมโรงงาน การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม การแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายด้านการลงทุน และกรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นต้น

ความช่วยเหลือสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งแร่ในภาคกลางของสปป.ลาว และเวียดนามคือ การสำรวจปริมาณสำรองของแร่ แม้ว่าขณะนี้จะมีองค์การระหว่างประเทศและบริษัทเอกชนเข้าไปสำรวจแร่ในสปป.ลาวบ้างแล้ว แต่การศึกษาของเราพบว่า ประเทศทั้งสองยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับปริมาณสำรองว่ามีมากถึงขั้นพัฒนาในเชิงพาณิชย์หรือไม่ ความช่วยเหลือจากกรมทรัพยากรธรณีน่าจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ

ปัญหาสำคัญของสปป.ลาวประการหนึ่ง คือ ขาดแคลนผู้ประกอบการ ส่วนในเวียดนามแม้จะมีพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยจำนวนมาก แต่ภายใต้ระบบสังคมนิยม ผู้ประกอบการเอกชนไม่ได้มีโอกาสที่จะเป็นผู้ผลิตสินค้ามากนัก การเปลี่ยนแปลงสู่ระบบตลาด ทำให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กมีบทบาทมากขึ้น ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน หรือด้านการผลิตบางอย่างอาจเป็นประโยชน์ต่อประเทศทั้งสอง โดยหน่วยราชการที่อาจจะมียุทธศาสตร์ช่วยส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ณ) ในอนาคต เมื่อการค้าและการลงทุนในอนุภูมิภาคเพิ่มขึ้นมาก ธนาคารแห่งประเทศไทยควรศึกษาสู่ทางการพัฒนาระบบการเงินในอนุภูมิภาค โดยมีเงินบาทเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อทำให้การค้าการลงทุนกระทำได้อย่างสะดวกขึ้น มีความคล่องตัวมากขึ้น ทำให้สามารถขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจได้สูงขึ้น

บรรณานุกรม

ก. ภาษาไทย

คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 'บทบาทของนักธุรกิจอีสานได้กับช่องทางการค้าการลงทุนในเขตวงกลมเศรษฐกิจ' เอกสารประกอบการสัมมนา ณ อุบลราชธานี มิถุนายน 2537

'ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน' 22 สิงหาคม 2534

'ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน' 30 ตุลาคม 2534

'ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนและการป้องกันการเลี่ยงการรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากเงินได้' 23 ธันวาคม 2536

ความตกลงว่าด้วย การค้า ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 20 มิถุนายน 2534

ความตกลงว่าด้วยการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 11 มกราคม 2521

ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว (นครพนม-คำม่วน และ เชียงราย-บ่อแก้ว) 30 มิถุนายน 2537

ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 'บันทึก เรื่อง สรุปภาวะการค้าชายแดนไทย-ลาว ปี 2537 และผลกระทบจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว' หน่วยวิชาการ 2538 (เอกสารโรเนียว)

ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายฉบับ

ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถิติการเงินการธนาคารภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี 2536

ไทรวุฒิ นพรัตน์ "แนวโน้มเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนในลาว" รายงานเศรษฐกิจธนาคารกรุงไทย (เมษายน 2537) กรุงเทพฯ.

บริษัท บริการข้อมูลผู้จัดการ จำกัด ร่างเบื้องต้นแผนลงทุนจังหวัดอุดรธานี พฤษภาคม 2537.

พิพัฒน์ เรืองงามและคณะ (2532) ประมวลกฎ ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการค้าและการลงทุน ไทย-อินโดจีน สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริษัท พิมพ์สวย จำกัด กรุงเทพฯ.

ศรีวัฒน์ สุวรรณ (2535) "เศรษฐกิจการค้าของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว" เอกสารกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กรุงเทพฯ

ศิริณี หาญชัยกิตติกุล ความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีน กรณีศึกษาประเทศลาวและประเทศเวียดนาม วิทยานิพนธ์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2536

สมาคมไทย-ลาว (2537) ภาวะเศรษฐกิจการลงทุนในสปป.ลาว จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2536) รายงานประเมินสถานการณ์เศรษฐกิจและศักยภาพการพัฒนาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การสัมมนาระหว่างคณะของเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับเจ้าหน้าที่อาวุโสของเวียดนาม กรุงฮานอย ระหว่างวันที่ 14-19 มิถุนายน 2536

สำนักงานขนส่งจังหวัดนครพนม รายงานประจำปี 2536 สำนักงานขนส่งจังหวัดนครพนม และ สาขาอำเภอธาตุพนม.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม ข้อมูลการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว ด้านจังหวัดนครพนม ปี 2536

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม ข้อมูลการค้าตลาดจังหวัดนครพนม ปี 2535

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย ระเบียบกฎหมายและความตกลงระหว่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย กับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น พฤษภาคม 2536

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2534

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น พ.ศ.2537

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครพนม ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดนครพนม ปี 2534

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ปี 2534

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ปี 2536

ข. ภาษาอังกฤษ

Anh, Vu Tuan et.al. (1994). Report on the Industrial and Economic Development of Central Vietnam.
Preparing Report, TDRI, Hanoi.

Asian Development Bank (1994) Economic Cooperation in the Greater Mekong Subregion Toward Implementation Manila : Asian Development Bank.

Committee for Planing and Co-operation, National Statistical Center Basic Statistics about the Socio-economic Development in the Lao P.D.R. Vientiane 1993

Eaton, Raymond. 1990. Trading with Viet Nam: Why and How?. Bangkok: Export Development Trading Corporation Ltd.

General Statistical Office (1994a). Economic and Finance of Vietnam 1986-1992. Hanoi: Statistical Publishing House.

General Statistical Office(1994b). Statistical Yearbook 1993. Hanoi: Statistical Publishing House.

General Statistical Office (1994c). Vietnam Industrial Data 1989-1993. Hanoi: Statistical Publishing House.

Government of the Lao People Democratic Republic (1993) Investment Opportunities in the Lao P.D.R. Vientiane : Committee for Planning and Co-operation.

Government of the Lao People Democratic Republic (1994) Outline Public Investment Program 1994-2000 Vientiane.

Institute of World Economy. Economic Problems 17 (April-June 1992).

Intal, Ponciano S., Jr. (1995). "Economic Incentives, Structural Adjustment and Agriculture in the Asia-Pacific Region". A paper presented at the FAO Expert Consultation on Monitoring the Impact of Structural Adjustment Programmes on the Agricultural Sector, Phuket, Thailand, 23-26 January 1995.

Kiet, Vo Van (1993). Vietnam in 1993 and Socio-Economic Prospects for 1994-1995 Hanoi: The GIOI Publishers.

Kim, Tran Hoang (1994). Economy of Vietnam: Review and Statistics. Hanoi: Statistical Publishing House.

Khai, Phan Van (1994). "An Overview of the Country's Current Economic Situation". Extracted from an Address at the National Assembly, May. (Mimeograph)

Lap, Vu Tu and Christian Taillard. 1994. An Atlas of Vietnam. Paris: La Documentation Francaise.

Luoc, Vo Dai. Vietnam Industrial Development Policy in the Course of Renovation Institute of World Economic. Hanoi: Social Science Publishing House.

National Assembly (1993). Land Law of Vietnam.

National Assembly (1993). Law on Foreign Investment in Vietnam.

National Center for Social and Human Science Institute of Economics (1994). Vietnam's Economic Reform : Results and Problems. edited by Vu Tuan Anh. Social Science Publishing House.

Nguyen Duc Thao-Pham Dinh Thuong(1994). Vietnam : Banking System and Its Payment Modalities. Hanoi : Statistical Publishing House.

Pham, Chi Do, (ed.). Economic Development in LAO P.D.R.: Horizon 2000. 1994. Vientiane.

"Regulation of Export and Import Operation".

State Committee for Co-operation and Investment and Phillips Fox. 1992. Foreign Investment in Vietnam. Melbourne: The Law Printer.

Thao, Ngulen Duc and Pham Dinh Phuong. 1994. Vietnam Banking System and Its Payment Are Modalities. Hanoi: Statistical Publishing House.

The State Committee for Co-operation and Investment. 1994. Regulations an Formation, Evaluation and Implementation of Foreign Direct Investment Projects.

The State Committee for Co-operation and Investment of the Socialist Republic of Vietnam and Phillips Fox (1992) . Foreign Investment in Vietnam. Melbourne : The Law Printer Australia.

The World Bank (1993) Viet Nam : Transition to the Market.

The World Bank (1994). World Development Report 1994. New York: Oxford University Press.

Tim Hieu Nhung Quy Dinh. Regulations of Export and Import Operations. Vientiane : Nha Xuat Ban
Than Ho Chi Minh Publishing.

Vietnam National Centre for Social Science. 1992. Unity in Diversity Cooperation between Vietnam and
Other South-East Asian Countries. Hanoi: Social Science Publishing House.

Viet Nam Ngay Nay 25 (January 13, 1993). Hong Kong.

Vo dai Luoc Econ (1994). Vietnam's Industrial Development Policy in the Course of Renovation .
Institute of World Economy. Hanoi : Social Science Publishing House.